A H.

8 2

photo detail
from Nicolene cut
252

NOVA STIRPIVM ADVERSARIA,

PERFACILIS VESTIGATIO, LVCVLENTAQVE ACCESSIO AD Priſcorum, præſertim Dioſcoridis, & Recentiorum, Materiam Medicam:

Auctoribus PETRO PENA ET MATTHIA DE LOBEL Medicis.

Quibus acceßit Appendix cum Indice variarum linguarum locupletißimo.

EODEM M. DE LOBEL AVCTORE.

Additis GVILLIELMI RONDELLETII aliquot Remediorum formulis, nunquam antehac in lucem editis.

ANTVERPIÆ,
Apud Chriſtophorum Plantinum
Architypographum Regium.
M. D. LXXVI.

ANTIQVISSIMAE ET NOBILISSIMAE
NITIOBRIGVM ACADEMIÆ REGIIS PROFESSORIBVS, CÆTERISQVE BENEMERITIS PRÆCEPTORIBVS MONSPELLIACIS,

Operis Aduersariorum argumentum & emolumentum.

ETSI quædam fatalis Orci filia feritas, diris extremæ deformitatis exemplis iam dudũ istic grassata, tantã stragẽ mortalium, imò & virtutũ vastitatem fecerit, vt non tantùm vrbes & Academias ferè vbique Galliarum studiosis hominibus, sed etiam studiosos ipsos officiosa grataque humanitate exhauserit: tamen istius vrbis, gentis & soli amœnissimi, vestrique & cõmilitonum amoris, & collatæ in nos beneficentię suauissima recordatio, tantum & tamdiu apud nos viguit, dum non modò non ingratos esse sciuisset, sed etiam fecisset audaces. Quippe variis & celebribus in Academiis & regionibus Europæ multum & diu versatos nos, tũ præceptoribus Medicis & Philosophis eruditissimis vsos, vestra tandem Schola exceptos, ea nos accuratione & exercitatione deintegro excoluit, vt minimè operæ positæ posteà vnquã pænituerit. Cumq; inter studiorũ oblectamẽta, herbariã cognitionẽ veluti condimẽta quædã lautiora ieiunioris aut asperioris Medicæ Physicæ haberemus, eoq; nihil ferè herbarũ in Italia, Germaniis, & reliquis Galliis, aut finitimis regionibus, vel inspectione vel sciscitatione inexploratum reliquissemus: tamen posteaquàm pari vel maiore sedulitate Norbonam tum Mediterraneam & montanam, tum Maritimam variis item rusticationibus lustrassemus, multas deesse ceteris regionibus, quæ huic abundè familiares essent, nec paucas superesse cognoscendas iis doctissimis vestigatoribus, qui multas nos docuissent, comperimus. Enimuerò si delitias & diuitias plantarum, quæ Norbonensi agro cis transque Rhodanum Lyguribus & Pyrenęis alpinis vtrinque maritimis contermino virent, cum plerisque Septentrionis, vel ipsis Italiæ tractibus quis cõferat, hasce saltus & pascua, lumas aut desita loca putet: Norbonenses autem præfecturas, amœnitate & varietate feraci Elysia vireta dicat: illis quidem sparsim multa & rara, sed hic tum eadem, tum longè plurima & lætiora etiam in montis & conuallis ambitu pusillo quasi vno Europæi Orbis compendio, occurrunt. Tanta inibi agri ætherisque consensio & auræ blanditiæ eas fouent, vt montes Meridianas ab æstu, conualles autem Septentrionales alsiosas à frigore, vindicent: vt nec iam melio cupiat Apollo suam sacrosanctam Musarum Asclepiadarum Aganippen, aut Montem illum Pelion olim celeberrimum, quàm Montem Pelium, translatam. Quare quidam tum multa lectione, rerum exercitatione & vestra indagine, hasce plantas diligenter conuasassemus, præsertim quas nondum in literas missas rebamur, veriti communem biennio pòst sequutam naufragam tempestatem, atque auidi noscendi, num plures vestratibus & rariores alerent Aquiloniæ plagæ, quæ minus videntur notæ fuisse antiquis Botanicis, huc in portum tranquillitatis, easdem nosque vnà commodùm subduximus: vbi rursum isto quadriennio tam multas consequuti sumus, partim hic oriundas, partim satas, etiamque ex vtrisque Indiis & Africis inuectas, vt earum numerus penè altero tanto, vel Theophrasti, Diosc. & Plinij, vel Matthioli & Dodonęi, qui vt postremi omnium hanc familiam ditarũt, ita primam laudem meriti sunt, copias superarint. Ea igitur mundi senecta cùm in Philosophiæ sinu vestrum omnium interitum, imò & bonarum artium πανωλεθρίαν penè eluxissemus, quò iacturam tam excellentium mercium, & dispendia temporum lucrifaceremus, lubuit quantum vspiam habuissemus & meminisse potuissemus vulgatiorum & rariorum herbarum deintegro recensere, easque institorum more, quasi in paginis dati & accepti suis popularibus exaduerso aggregare: quod genus commentarij Cicero ADVERSARIA vocat, quia tumultuariè & è re nata eò recens acceptæ debiti portiones potius congerantur quàm digerantur, ex quibus postea codices absoluti confiunt. Quo quidem nomine, neutiquam nouandi, aut cuiquam aduersandi, sed potius modestiæ causa & calumniæ eludendæ, vobis hæc muneri mittere maluimus, aut potius vestratia remittere & remetiri beneficia, καὶ λώϊον, vt ferunt Charitum leges, quàm absolutum opus profiteri: vnde futurum speramus, siquidem vobis vacat (debet autem vacare & placere) vt ista aduersaria, siue opum nõ modò Norbonensium, sed vtriusque orbis congeries, in codices nitidos vestris perspicacioribus iudiciis redigantur, nec parum gratiæ à vestra dignitate consequantur.

Nominis occasio.

Institutum.

Cæterùm, ne huius naturæ partis, quam πολύχουν iure Theophrastus vocat, immensitas, Tyronibus metum vel laborem nimium afferret, néve nescio quis Caprimulgus, institutum, res, aut ordinem, potius quàm flores aut fructus in hoc opere carpat, monendus est benignus lector, nos summo studio habuisse, vt quàmplurima paucissimis commodissimè diceremus. Proinde *Aduersariorum* voce nouas veteribus additas plantas, & nouum ordinem quadamtenus innuimus. Qui ordo vtique sibi similis & vnus progreditur, ducitque à sensui propinquioribus, & magis familiaribus ad ignotiora & compositiora, modumque siue progressum similitudinis sequitur & familiaritatis, quo & vniuersim & particulatim, quantum licuit per rerum varietatem, & vastitatem, sibi responderet. Sic enim ordine, quo nihil pulchrius in cælo aut in sapientis animo, quæ longè lateq; disparata sunt, vnũ quasi fiunt, magno

Ordo vniuersalis.

verbo

verborum, memoriæ & cognitionis compendio, vt Aristoteli & Theophrasto placet. Verùm, si idem quod illis, nobis hîc contingat, nempè vt quam instituissent methodum, nõ potuerint vsquequaque sequi; operis inscriptio & turbulenti huius æui quo hæc apparabamus, fluctuatio nos excusatos habeat, apud eum sanè, qui nouit tantò plus habere perplexitatis tantum negotium, quantò veniæ minus.

Iconum emodulatæ proportiones.

Quamuis dum reliquarum stirpium, quæ hîc non habentur, quasque plurimas per superiorem calamitatem huc ex Galliis accersere non licuit, Icones εἰς τὸ κάλλος arguta manu & emodulata ad plantarum ipsarum magnitudines & effigiaturas proportione (quam alij picturæ solœcismis crebrò desormant, dum herbulas æquè magnas ac arbores & frutices pingunt) delineantur & exsculpuntur, datur opera in appendice, ne quemquam huius lectionis pœniteat. Quin eum pudeat potius pœnituisse, nec vidisse domi & vno intuitu, sibi nusquam visa aut lecta, quæ multis mensibus aut annis pauci vix videre potuerunt.

Methodus particularis.

Et quia plantarum duplex est cognitio, altera nempe de facie exterior, altera virium, quasique interior: illam huic anteuertere oportere monet Philosophi opera, imò ipsa Natura. Neque enim poteſt quis vllam certam cognitionem sibi arrogare eorum simplicium quæ nunquam aspexit.

Etymi.

Natales.

Proinde nos primùm cuiusque nomenclaturam, vt quæ non rarò ipsam rem aptè notat, è Græcis præsertim, enucleare conati sumus: obiter regionem, & in ea seorsim natales; illam Geographiam, hanc Corographiam vocant; pressius quàm quisquam auctor antehac, designamus: vt quasuis plantas, quo loci, quando & à quo ipsi nancisci, vel amicos rogare mittendas, vbicunque tandem nostri orbis, vel Indiarum illæ orirentur, scire possemus. Descriptiones autem inter congeneres & similimas, dissimilitudinis, collationis, & similitudinis ope, breuiores semper, emendatiores plerumque & faciliores aptauimus, non tam antiquorum historiæ, quàm iteratæ inspectioni & ex viuis ipsis plantis expensioni, quam penes ius est & norma rectè & verè describendi. Sed vires parciùs & consultò eatenus attigimus, quantum vel ad cognoscendum, vel ad probandum quampiam vnam plantam satis videbatur, Aristotelem nempè in alio, & Theophrast. in simili instituto, imitati. Nam recentiores quidam, qui Commentatoris nomine turgent, potius videntur suum fastum, quàm plantas viámve eas noscendi describere. Nec ex locis natalitiisve seriem historiarum inire, vt doctissimus & candidissimus scriptor Dodonæus cœpit, sinunt plantæ plurimæ, quæ tum aridis, tum humentibus & riguis erumpunt, vt Cardamine in vinetis, viis, & riguis: Lapatium vtrunque, vtrobique, aut vbique: quædam in montibus pariter & conuallibus, vt Eryngia, Calamenthũ, Polium, & alia quàm plurima. Et quod in primis obseruatu dignum, quæ iugis montium regionum calidiorũ proueniunt, eadem in planis, syluosis vel depressis regionum Septentrionalium exeunt. Græcorum verò auctorum extant potius Indices Alphabetici, quàm simplicium Methodi, præterquàm opus Diosc. & fragmenta Crateuæ, ex quibus illi vires & verba mera exscripsisse videntur: vtinam notas non neglexissent: aut eo pudore fuisset Plinius; quo diuinus Senex, qui se parum in Stirpium cognitione profecisse professus est: aut Dioscoridem diligentius legisset. Dioscoridea tamen methodus, optima quidem illa, illis qui iamdiu nouerunt plantas: verùm ad cognitionem compendiosam, δι᾽ αὐτοψίαν inspectionéve, quam tantopere laudat Diosc. comparandam, minus est accommoda. Diuersis quippe libris eiusdem speciei & similitudinis plantas distrahit, quas alioqui vno intuitu ferè discas: veluti Cucumerem syluestrem à satiuo, Colocynthides, siue Cucurbitulas, ab esculentis Cucurbitis, Thapsiam à ferulaceis, Crocum à Colchico, Scammonium & Soldonellam, à volubilibus, Sisymbriũ à Mentha, Hieracia à Chondrillis, & quàmplurima passim: tametsi alicubi volẽs à sese desciuit, sequutus, quã nos hîc adumbramus, Methodũ, vt in Portulacis, Sẽperuiuis & aliis. Tyrones proinde monemus & rogamus, vt rei herbariæ totius Medicatricis certissimę, vtilissimę, iucũdissimę, etiam minima quæq; explorẽt, persuasumq; habeãt, in istis Dei diuitiis *nihil vspiam esse despicabile aut indignum* homine Philosopho, cui vni hæc ille condidit, voluitque, vt est in sacra pagina, nos sanari herbis, non verbis, ne sapientiæ suæ opera irrita forent. Nec putent tritico, vino, lacte, & melle, olusculo, aut herbulis etiam contemptissimis, non posse corpora æquè sanari atque ali: Néve Aristippos quosdam sericatos, vndulatos, auri & auræ popularis, quàm penitioris eruditionis siticulosiores, audiant, quos pudet hæc serò doceri, & discere seriò, arduique laboris tædet. Vosque præceptores clarissimi, impendiò oramus, vt multorum annorum, regionum & virorum doctissimorum aduersaria hæc, non secus ac peregrini aut hostes expendatis, foueatis autem, concinnetis, & augeatis vt parentes: nosque sicubi nolentes lapsi sumus (imò quia sæpè sumus) benignè moneatis. Nec enim laudem venamur, duntaxat culpam vel inuidiam deprecamur: vester cæterò amor, beneque sibi animi nostri conscij, quos multi anni, multa peregrinatio, studia, omniumque rerum arctissima necessitudo, amicitia deuinxit, nobis abundè præmium & precium sunt futuri. Londini pridie diuini Natalitij. 1570.

PETRI PENÆ ET MATHIÆ DE LOBEL STIRPIVM ADVERSARIA NOVA.

Graminis omne Genus.

ΑΓΡΩΣΤΙΣ QVASI AGRESTIS DICERETVR planta nec satiua aut serenda Græcis scitè nuncupata fuit: vtpote quæ ruri vbique sponte quouis anni cardine, cœlo, solo & sidere luxuriet: eius namque perennis prouentus feracitatis restibilis, nec minus immensæ vtilitatis quantùm toto orbe extat terrarum, virore ornat amœno, & veluti gradatim sese propagando amicit decore, vnde Latinis Gramen deflexum putatur. Triticeo generi, vt cognata, & similis, sic perinde varia & nobilitate proxima. Quin differentiæ magis conspicuæ è radice, spicata coma, folio & flore sunt ducendæ: quas etiam cunctas partes & differentias (quia varias tritici species æmulantur, déque mutua inter se collatione faciliùs discernuntur & discuntur) aptius fore duximus nominibus & notis quamque suis, vel minimas quasq; prosequi, quas natura pecori quidem vescendas, sed homini vni non modo vtendas, adeóque priùs cognoscendas, peperisset. Nullum enim vel despicatissimum illius operum, nostra, id est, mortalium Philosophantium indignum cognitione & admiratione ducendum, summus Philosophus in libro, De partibus animalium, luculenter docuit, eiusque alumnus Theophrastus in Plantarum historijs.

GRAMEN.
- *Vulgatius pratense*
  - *Maius,*
  - *Minus,*
  - *Minimum,*
  - *Rabinum vel Rauisum Montanum,*
  - *folijs vetonicæ Garyophyllatæ.*
- *Caninum,*
  - *Longius radicatum,*
  - *Bulbosum, nodosum,*
  - (both:) *Officinarum.*
- *Harundinaceum scabrum, equi nex Babylonium aut Cilicium.*
- *Harundinaceum læue, & pilosum nemorum Ischæmum, , fortè Plinij.*
- *Harundinaceum striatum album.*
- *Harundinaceum Marinum.*
- *Ischæmon vulgare.*
- *Parnasi hederaceo, aut Chelidonij folio, & Plinij Aizoi effigie gramina suis locis.*
- *Manna esculentum.*

GRAMEN PRATENSE MAIVS VVLGATIVS.

FOENVM. Gramen vulgo notum Trag. Epitomes Folio. 207.

EST igitur quàm quod notissimum gramen pratense dictum, vulgo notum, & Fœnum quãdo aruit vocatum, exilioribus radicum cirris seu pullis capillamẽtis, & creberrimis cespitem summum sugens, humúmque perreptans & tegens, densissimo & numeroso foliorum triticeorum stipatu: culmos pedem & cubitum altos surrigens, tenues geniculatos, læues: lanosa, sparsa & magis harundinem Vallatoriam imitante spica fastigiatum. Eius semine in horreis è spicis excusso & collecto vtimur complures Medici ad obstructiones viscerum, calculum, potu, admotúque ad discussionem pertinacium tumorum, & flatuum, tametsi officinis vsu ignoto.

MINVS.

Iſtud idem quod fundit Montanus, vel decliuis incultus, exuctus & aridior ager, vt pabulo gratius & vtilius velleri, ſic multò delicatius, minus, & ſemine efficacius eſt.

MINIMVM.

VARIETAS.



Aliud etiam in ſabuletis ſquallidis, & vinetis glareoſis Norbonæ ſæpius viſitur, omnium minimum: perpuſilla radice, capillacea, alba, calamulis etiã capillamentis ſimilibus, eleganti purpura lucẽtibus, gramini Iſchæmo vocato non diuerſis, ſed ſpica mollicella, latiore, ſericea, ſpecioſa.

RABINVM vel RAVISVM montanum, folijs vetonicæ garyophyllatæ.

Saginæ & lactis vbertati omnium laudatiſsimum: Montium accolæ opiliones Sabaudi & Heluetij Rabis vel Rabinũ vocãt, quaſi præſtantius & præcipuum gramen dicas, (vt quaſi Robus in Triticeo genere) Folijs eſt craſsioribus, carnoſioribus, breuioribus ad Tunicẽ vetonicam propiùs accedẽtibus, Mõtoſis vdis Angliæ & Heluetię familiare.

GRAMEN CANARIVM, *Medicatum Officinarum.*

Germanis,	graſz.	*Italis*	Gramigna.
Anglis,	quych gras.	*Gallis,*	dent de chien.

Extat figura. folio 345. apud Dodoneum apud Mathiolum 999.

ET iſtud perquam cognitum, ſed in aruis & ſatis, non pratis, vt plurimum, frugibúſq; haud parum incommodũ: eóque ſementem facturi raſtris Septembri, etiamq; primo Vere, manibus runcandum præcipiunt coloni. Prolixioribus, craſsioribúſque radicibus implexis, candidis, guſtanti dulcioribus, geniculatis, longè latéque ſubtus tellurem ſerpit: minus numeroſam ſobolem promit foliorum triticeorum & harundinaceis minorum, egeniculatis calamulis, rigidioribus, craſsioribus & longioribus, vti & folia, quàm pratenſis: flore item ſpicato, minus tamen lanuginoſo, aſperiore ſemine, totáq; planta magis veſca dulcis & frumentacea, vſibúſq; Medicis receptiſsima, pręſertim radix, quæ reſerat viſcerum farctus & renum, citra calefactionem, lumbricóſq; huius ſtillatitia interimit, nempe pabulo humorum putridorum fraudatos.

GRAMEN BVLBOSVM, NODOSVM.



Rarius aliquantò iſtud, minúſq; pleriſq; Europæ regionibus vſu cognitum: Lemmano autem Lauſanæ finitimis aruis & ſegetibus plurimum. Frequẽtiſsimum etiam Sabaudiæ & Angliæ, vbi idem efficaciſsimum experiuntur Medici eruditiſsimi quidam, Londinenſes præſertim. Cuncta prorſum ei canino gramini ſimilia ſunt, ſi huic glandulas teretes, rotundas, guſtu dulces, radicis anfractibus hærentes, demas, aut illi addas.

CALAMA

CALAMAGROSTIS vel HARVNDINACEVM forte BABYLONIVM.

PRATIS vdis,ſed ſtrigoſis,macilentis & ſabuloſis neglectis familiare graminis genus iſtud,quod apprimè Babylonio reſpondet,ac quā Caninū gramen altero tanto maius eſt,calamis & folijs rigidioribus, ſcabris, quibus ad harundinē valatoriam non parū accedit,nec pabulo cedit, niſi multum eſuriant & penuria melioris admodum laborēt veterina,nec eo greges veſcūtur,quippe,quibus non modo ingratiſsimum (*aigre & Saur*, ſeu acidum,Rura vernaculè dicunt)verum etiam maciem,ſitim & tabem conciliare creditur,linguam & œſophagum vulnerat & arctat,ſanguinem in ventriculum elicit, vnde tumefactio, inflammatio & mors plerumq;. Quod ſi Babylone fuit enatum, vbi id maleficij pernicie adferre proditur,ſiccius & rigidius,grex verò imbecilior & aluo duriore, minus mirum illius eſu iumenta illic enectum iri. Sic enim videas interdum iumētorum labra & fauces cruore manantia & ſauciata,quæ cum reliquo ſtramine per fęnicecia, huius aut cōſimilia harundinacea folia eſitarint: mediæ itaque inter harundinem & gramen eſt naturæ, figuræ, Radice geniculata,alba, promiſsiore & longo reptatu vagata, compreſsiore tamē & craſsiore,Canario gramini ſimili,ſed valatorium ęquante.Spicata, Panici aut Sorgi comoſa lanugine.

GRAMEN HIRSVTVM NEMOROSVM, Iſchæmum videtur Plinianum.

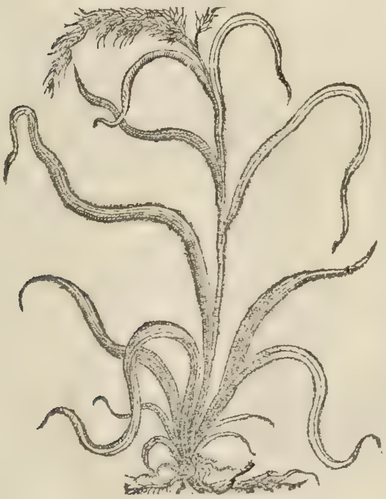
MONTOSIS & opacis ſyluis Pedemontium & Lugdunenſis Gallię lubens prouenit, duplo quàm Caninum maioribus folijs,mollioribus,& deorſum reflexis milij, pilis & ſetacea lanugine multum hirtis,pallentibus. In ſeſquicubitali calamo geniculato,floribus canini graminis,ſimilibus,maioribus,albidioribus,ſed radice exilibus fibris& capillamentis barbata, pratenſis graminis. Iunio & Auguſto, nec niſi nemoroſis floret.

HOLOSTIVM quidam docti amici,ſed imbecilla coniectura,augurabantur. Longè verius coniecturi ſi ἴσχαιμον Plinianum dixiſſent : è terra quippe aut in terram ſerpit milio ſimilis,foliis aſperis & lanuginoſis,in nares farcitur. At recentiores aliud gramen ſubdendum docuēre ἴσχαιμον, de quo mox.

HOLOSTIVM.

Iſchæmum, Pli. libr.25.cap.8.

GRAMEN SVLCATVM vel STRIATVM album.



COLITVR iſtud in Belgio & Anglia, ſyluoſis autem, montoſiſq; Sabaudiæ & Galliæ Allobrogæ ſpontè naſcitur,milij potius folijs,ſed vt cannæ Valatorię rigidis,mucronatis: lōgitudinem mediam glaucam,complures candidæ venæ vel lineæ argenteæ inſigniunt : culmos & Panici ſylueſtris vel canini erigit. Radix puſilla,fibroſa,albida,pratenſis graminis.

GR. MARINVM HARVNDINACEVM maximum.

NORBONÆ littoreis vadis quà vndæ æſtuſq; æquoris illiduntur, præſertim ad Aquas Marianas & Peraus, proximè piſcatorum attegias; gramen iſtud etiam harundinis æmulum, & vtriuſque particeps naturæ, plurimum reperitur: verum luculentioris magnitudinis, & radicibus quidem ternas quaternaſuè vlnas prolixis, digitum craſsis multis flexilibus ſubter ſabuleta, vbi Eringiũ, reptantibus: geniculatis, cãdidis, guſtu & figura prorſum Canini graminis, ſed paucioribus anexis fibrillis. Calami verò & ſtipulæ geniculis & folijs ſuperiori ſimilibus donantur; Sed procerioribus & commoſis lanoſiſq; inter harundinem & caninum gramen; floribus in auras, ineunte hyeme, euolantibus.

ISCHÆMON vulgare. CRVS Galli, DACTYLON PLINIO, & Aculeatum; an Scirpus Tragi? Sanguinella & Capriola Italis.

Inter Icones. Trag fol. 209.

VINETA Galloprouinciæ & Norbonæ iſto ſcatent nonnullis æſtatibus; exiguum eſt gramen, florum tamen elegantia, & viticulorum cognitu dignum. Sunt namq; purpureo nitido hianthino lucidi calamuli, geniculati, ſurrecti, ſinguli, in quinas ſenaſvè exiles florum ſpicatas caudicellas, vel pannoſas propagines, cyperidis modo, digitatim ſparſi; aut potius graminis Mannæ vocati; Radice & folijs graminis pratenſis minimi, ſapore ſubdulci, ſed aſtringente, & exſiccante; vndè potuit coniectura arripi Iſchæmi Pliniani, à quibuſdam non parum eruditis Medicis, vt Rondelletio & Aſſatio præceptoribus exercitatiſsimis.

Leóniceno pes Coruı ſiuè coronopus

PARNASIVM hederaceum.

PARNASIVM verò Dioſcoridi memoratum gramen, & ſic dictum magis vti videtur, propter paſtionem ſalubrem & opimam, quam propter ſimilitudinis comparationem, quia facie longè alia (folio nempè hederaceo & flore albo eſt) proximè chelidoniam minorem & Cochleaream, cognitionis facilioris, & noſtri inſtituti cauſa, relegamus. Alioquì poſsit quis ex vulgi vſu Burgundiacum fænum dictum, Cytiſum, aliaq; loti & trifolij genera pabulo laudatiſsima, gramina vocare; & huc aduocare; eadem prorſus ratione, & conſuetudine plebeia: quæ anſam dediſſe etiam Plinio videtur enumerandi quædam AIZOI VRENTIS effigie gramina, quorum alterum medeatur Paronychiis vnguium, & carnium excreſſentiis in digitis, eoq; DACTYLON vocetur.

Gramina Plin. Aizoi effigie. Dactylon.

Alterum verò in parietinis & tegulis naſcens, cui etiam cauſtica vis, & ſiſtendo vlceribus quæ ſerpunt apta. Quæ vtramque Illecebram, ſiuè Aizoi quartam ſpeciem, ita repræſentant, vt nulli paulum verſato, non liquidò conſtet, eandem plantam propter margines viarum aridiores, atque in parietinis ſpontè naſcentem, deſignatam à Plinio.

Qui an Dioſcorideũ Cilicium gramen non deſcriptũ, niſi quod boues inflãmat intellexerit, coniectari licet; aſſerere non item noſtri eſt inſtituti: Id autem interfuit illius magni Senẽſis apud Dioſcoridem, in quem tamen, operâ ſui ſimilis, & adeò ieiuna ad plantas noſcitandas & diſcernendas eſt; vt niſi, quia veluti quiſpiam putidus pedotriba, Pliniana loca inconditè & inſcitè aceruat; ſatius duxiſſemus de Graminis & Tritici vaga & varia hiſtoria quempiam Auernum aratorem, quam iſtum commentatorem conſuluiſſe. Ne nihil tamen egiſſe videatur hoc capite, ad Leonicenum & Ruellium à ſe repræhenſos nos amandat; & gramine Parnaſio nouo (vt ſunt pleraque omnia Cortuſiana) nos donat; nec tantillum deſcriptionis dat: Et cum Iſchæmum, ſeu vulgatam ſanguinariam, cum gramine Mannæ eãdem aſſeuerat, non parum dubios animi relinquit iſtos anxios herbarum exploratores amicos noſtros, qui putarant potius eſſe congenerem quam eandem: nulli enim cibo cedit illa.

Apud Mathiol. fol. 1001.

GRAMEN MANNÆ eſculentum,

Germanis **Himmels deau & Hymmels dau.**

Pictura elegans in Mathi. 1000.

NON aliundè quam hinc auſpicari frugum hiſtoriam quiſquam potuit, commodiore notione & naturæ imitatione; cuius mirificus ordo & ſcita varietas, à gramine ad Triticum & harundinacea per cognationes & gentilitates gradum fecit, intermediæ & pro-

promiscuæ naturæ; cuiusmodi est graminis Cerealis huius, Himmels deau, à Septentrionalibus dicta planta, id est, CÆLESTE MANNA, seu Ros. Est hæc sanè adeo similis Ischæmo vulgari, vt cultu duntaxat distare videantur: habitior quippè tantum tota, radice fibrosiore, latioribus folijs, & calamis minus rubellis, plures spicatos stilos gerentibus; semine in glumis magis conspicuo, exiguo tamen albido & compresso orizæ gustu. In pultibus, iusculisque pinguibus incoctum, non dispari gratia esitant Germani Alpini, qui semen istud Manna cælicum vocant, serunt & colunt.

FRVMENTVM, aut est Triticum aut Zea.

TRITICI GENERA.

- TRITICVM, *siue Robus, Robur, vel Rubeus. Siligo.*
- SECALE *& varietas.* — *Vernum, Autumnale.*
- *Trimestre siue Setanium, seu Pentamium, id est, quinque mensium.*
- HORDEVM, *& varietas.* — *Autumnale, Vernum, Nudum, Spontaneum spurium.*

ZEA.

- *Zea Spelta, siuè Typha.*
- *Zea Theophr. præstantior & mutica.*
- *Zeopyrum.*
- *Zea Olyra, seu Arinca mediæ bonitatis,*
- *Zea Briza, valdè degener, & vltimæ notæ, pecori potius quam homini pabulo.*
- AVENA, — *Satiua, Sterilis, Bromos, Nuda.*

TRITICVM.

STIRPIVM nobilissima & mortalium sorti vtilissima, vt qua animantium princeps homo, vitã trahit, TRITICVM est: sic vti videtur latinè dictum, quia molis teratur, Grecæ autem πῦρος ab acutie, aut similitudine cum fructuum nonnullorum gygartis, nucleis & granis, quæ πυρῆνε dicerentur. Σῖτος autem quasi cibus dictus, quæ tamen vox vniuerso cerealium generi congruit. Sic etiam Frumentum à fruendo dixere prisci, qui Triticum in quamplurimas differentias distraxerunt; cognomines regionibus suis & exoticis, vndè illud aduectum fuisset, solo, cælo, satu, cultu & industria varium, cæteroquin specie, & natura re apse vnum.

Est namque annua planta canini graminis folijs, sed pratensis radice, multo notissima; spicis seminum feracissimis; cuius etiamnum coloni binas vel ternas agnoscunt differentias, à coloris, alijsque bonitatis notis quæsitas: quæ Varroni & Columellæ ROBO aut saltem SILIGINI, & Setanio respondeant. Primæ dotis & præstantissimum Europæis, hodiè pistorum suffragio notum, & in panificia receptum; videtur illud quod è quibusdam Ciliciæ atque Corsicæ mercatis, Lucam & Genuam venum asportatum meminimus: Non ita tumidum, sed solidum, flauum, grauè & siccius mansuque minimum muscidum, sed friabile & nitidum, è solo letiore & pingui minime vliginoso, sed flatibus & solibus siccioribus obuerso, cuiusmodi etiam quibusdam Hyspaniæ Beticæ, & Norbonæ aruis enatum vidimus. Istud mirum, ni Varronis & Columellæ sit primę commendationis ROBVS. Nec enim priscorum sedulitatem in colenda annona neglectui habuisse, tam excellentis frumenti sementem, & propagationem fas est credere: tantò minus nostrę ætatis auidam, ad gulæ cupedias comminiscendas satagentiam huius adeò parabili cibi vsum, fructum non repetituram putandum, etiam si in vltimos orbis recessus (vndè multò minoris momenti, quamplurima accersit grana & aromata) antiquis abrepta fuisset: Sed hæc mutatio cum est frugibus & fructibus quæ vescendo sunt, valdè

ROBVS,

conſueta(vt pomis,pyris,peponibus & melonibus)tum maximè triticeo generi: cuius ſemen & idem fructus triticum iſtud cum ſit, ſpeciem quidem ſeruat,ſed qualitates ſaporis,odoris,coloris,aliáſque affectiones aſciſcit,aut exuit:prout fuerit ager,imber,ſuccus,flatus,cultus,ſol.Itaque ROBVR; ROBVS, vel RVBEVS non ſuo ſolo ſatus abit in SILIGINEM, id eſt, TRITICVM, deterius pondere,colore,etiamque pollinis robore. Eiuſmodi eſt in vniuerſa fermè Gallia, Germania, Belgia, Anglia & Septentrione: quod tamen optimum quidem illud, ſed quaſi proles nonnihil degener illius præſtantiſsimi habendum. Iſtud tamen noſtras feracius & vberius, illud pauciores culmos,minuſque grauidas ſemine ſpicas ſegete fert: ac facilè videre eſt, quam non omnis omnia tellus ferat ſimilia: Etenim Scotiæ agri nonnulli glareoſi triticum annuum ſpatium,vel menſes tredecim, propter hyemis ſæuitiam,fotum & educatum edunt, ex quo panis longè excellentiſsimus pinſitur. At illud cuius Oſtlandi, ſeu eorum vicini Septentrionales Orientales,Antuerpiam, maximam quotannis vim & comeatum, venum nauibus important,minus lautum atque cādidum conflat panem:tametſi penè ſub iiſdem cæli ſegmentis vtrunque enatum ſit:ſed iſtud vliginoſo & depreſſo aruo. Illud autem ſubactiore,glareoſo, decliuiore, & magis perflato: cuiuſmodi quod ex ſolo Hyſpanico ſquallido vidimus aduectum in Belgio pellucidum,Rubellum,rutilum,ſed adeo durum, vt quia vix molis frangi poſſet à Flandris mercatoribus ſperneretur. Quapropter id duntaxat fuerit diſcriminis inter ROBVM & SILIGINEM, quod hæc minus excocta ſuccóque blennoſo & craſſo, ROBVS verò elaboratiore tenuiore & magis grato adoleuit.

SILIGO. Triticum. — *Effigies apud Math. 391.* — *ROBVS & Siligo differūt.*

ESTANIVM Gr. TRIMESTRVM.

Flandris, Sommer teruen. *Gallis,* Bled de Mars.

ITIDEM ab vtroque horum non ſpecie,ſed imbecilliore quadamtenus conſtitutione, TRIMESTRVM triticum,quod SETANIVM Græci vocant, differt: Eius quippè ſolutior craſsis & corporatura,celerius germine & culmo proficit, ſubque equinoctium Vernum ſatum, ante Autumnale cùm diutiſsimè cunctatur, ſpicam maturat: Nec quia neutiquam perferre hyemis rigores potis ſit, ſatio in vernum teporem differtur, vt autumant: Sed quod amiſſa tempeſtiua Autumni ſementis occaſione, propter vel imbres aliauè incommoda,huius ſerotina ſatio ſubſidium venit agricolis. Huius in Galliæ Norbonenſis montoſis ſatio multa, vbi TREMES quaſi TREMESTRE vocatur. Franci verò MARTIVM dicunt,à menſe cognomine,quo ſeritur. Septentrionales **Sommer teruen**,hoc eſt,æſtiuum triticum,nuncupant. maturat enim æſtate ineunte Meridionalibus,ideo Trimeſtre vocatū.Septentrionalibus verò exeunte, idcircò PENTAMINVM ſeu quinque menſium poteſt dici: non perindè tamen aut delectat, aut reficit huius eſus,minuſque vberè prouenit. Fœlicius longè exiturum, & vberius ſi eodem quo reliqua duo genera tempore aruo mandaretur: Nam quodlibet triticum vbiuis gētium, & quolibet anni vertentis momento ſatum, germinabit & proueniet, & adoleſcet modò ſuperuentu frigoris,aut ardoris non enecetur.

TREMES.

SECALE.

Gal. Seigle.
Germ. Rogge.
Anglis. Rye.

NOTIVS & vſitatius quam gratius plebeculæ frumentum iſtud, quo inuitæ fruuntur,faménque arcent multæ Europæ regiones, atque quantum à Siligine vincitur bonitate,tantum accedit grani ſimilitudine, magnitudine, nuditate: nigrius tamen & longius & anguſtius iſtud. Inter glumas è ſpicis, per maturitatem pendulis ariſtæ horrent,cuiuſmodi ſiliginis: non perindè vt hordei rigidæ, ſcabræ,pungentes in culmis ſenis ſeptenisſque ſiligineis multo procerioribus, ſed gracilioribus tenerioribus, & internodia terna aut quina habentibus. Radice item triticeæ non diſsimili: E ſatione faciunt differre coloni.

Figura apud Math. fol. 402.

Serunt

Serunt quippe vtroq; equinoctio, & AVTVMNALE quidem istud robustius, maius & habitius dicunt; VERNVM vere seu Martio satum, minore stipula culmo, spica, grano, & ad alendum efficatia. Vtriusq; alioquin pollen & farina panificio & Byeris, seu Zythis apud Belgas, Antuerpianos pistores, & ciues Siliginis anonam & commeatum supplet, nullum enim granum propter solum sabulosum & macillentum (quale amat) ibi frequentius crescit aut panificio cedit. ex quo tamen multa & sedula subactione, & pedum proculcatione, massam, panesq; non adeo ingratos stomacho pinsunt; Aluo tamen arctiori, non incommodus acerosus hic panis, & medicamentis etiam oportunus. Siquidem laxioribus cerebri meatibus & continuis defluxionibus est præsidio, panis vel pollen ex aceto & oleo rosaceis, & nuce moschata vnà subactis. Huius paleæ & corticum arantiorum decoctum muliercularum frequenti experimento flauum, & nitidum efficit capillitium.

varietas. { *Vernũ* / *Autumnale.* }

HORDEVM.

SVMMA duo fuisse videntur apud Antiquos Segetis fastigia { *Siligo &* / *Hordeum.* } quorum illud, de quo iam dictum fuit, quia ruffum rutilumuè esset πυῤῥον siue πυρον vocarunt, isti cui multa opera essent secernendæ glumæ, κριτον, quasi secretum aut separatum nomen fecere. Notissima illa quidem ac præ cæteris omnibus cerealibus vtilissima, & quarum cætera sint quasi abortus, aut illarũ degeneres fœtus, naturæq; mixtæ ex siligine & hordeo: Quin hordeũ ipsum nonnullis visum Siligo Spuria. Hæc enim maximas subit mutationes, non specificas, sed accidẽtarias, seu aduentitias, nempè magnitudinis, coloris, saporis, aristis, glumis & alijs affectionibus. Eapropter discussa illorum vaga, & magnoperè confusa recensione, mox hic non minus perplexam Zearum, Auenarum, affiniumq; segetum, quæ vitia, & præuaricationes illorum vocantur, excutiemus historiam paucis & perspicuis.

Effig. Math. 395.

Vniuersæ Europæ, & multo vsui notissimum hordeum, κριθὴν dixerunt Græci. Septentrionales & Germani, Geersten: Angli, Barly: Orge, *Galli*: cuius magna etiam varietas, magnitudine, colore, spica, gluma, versu, satione, prouentu & vsu. Nam culmis procerioribus è grano pleniore, maiore coloreq; rubello prouenit. Sed insignior differentia est in glabritie, nuditateuè grani. Siquidem oritur hordeum, aut folicello pertinaci adhæsu granũ sepiente, aut leuiore gluma & exutu facili, cuiusmodi est illud gen⁹, quod nudũ vocatur vulgo. Notissimũ nostras, quod à semẽtis occasione In { AVTVNMNALE / & VERNVM. } diuiditur. Quippè illud pinguiori veruacto, vel restibili mandant, eoq; corpulẽtius, maiúsq; stipula & spica euadit. Vernũ verò, vt minore perficitur spatio, sic minus granum, minusq; alens è graciliore tum stipula, tum spica promit: proportione quadã cum siligine trimestri. Alimentis & medicatis cibis plurima commendatio: deglubitum maxima vi vænũ fertur hodiè è Germania superiore in Belgicam, Angliãq; Septentrionales plagas, nudatũ glumis & acere, quod MVNDATVM vocant. Reliquæ Galliæ officinæ, ligneo pistillo affusa feruida pauca mortarióq; inditũ hordeũ leniter tundendo tunicis palleaceis exuit, mundunq; vocitat ad Ptysanam, sorbitiunculas, aliasq; pulticulas, ægris non parum accõmodas factitandas. Est istud mansu suauius, albidum, pellucidum, & transparens, minusq; vtrunq; quam triticum viscidum, minusq; vel calidũ, vel pingue. Eoq; pleureticis & Hepaticis multo vtilius. Nã potionibus diurnis diuturnisq; temetis, Cuiusmodj Galliæ quædam pars inferior aut Germania, Ruscia, Flandria Anglia, Hybernia, Moscouia Nortuegia, & Suetia potat, cæteræq; gentes ad Septentrionem, non exuitur: sed triduum integris granis maceratur ad MAVTH confectionem. Vt in Byera, Zytho, Curmi & cæteris temetis latius dicturi sumus.

AVTVMNAle, Vernum.

HORDEVM Mundatum.

MAVTH.

HORDEVM SPONTANEVM SPVRIVM.

IN Belgij, Angliæ, & Franciæ aggeribus, mæniis dirutis & parietinis colligũt, ludibundi pueri in manipulos segetem hanc, qua vapulãt mutuo, atq; verrũt quasi scopis asseres, Mulierculæ etiam hac non secus atq; secalis & maioris Hordei. Vulgo SOVCRION quod flauius est stipula & spica, lixiuio maceratis crinem flauum efficiũt; fibrosa, pusilla hordei radice, pluribus in imo folijs gramineis, cubitum altæ plures stipulæ assurgunt,

SOVCRION

ſpica ariſtiſque faſtigiatæ hordei prorſum; ſed molliuſculæ, minores & grano caſſæ, vti auena notha aut Ægylops; ad cuius cognominem morbum Ægylopem dictum valere ſcimus: Sed longè magis ſtraminis cineres ad ædemata podagrica.

ZEARVM HISTORIA.

SPELTHA.

apud Math. 398

VALDE quam vagum ζειας vel Zeæ nomen,& perplexæ notionis fuit; latiuſque multò olim patuit quam hodiè, SPELTHA vel SPEAVTRA huius ætatis;quæ id nominis duntaxat vni frumenti generi largitur, aceroſo multum glumoſo, leuiore, & ariſtis horrido pauci alimenti, non tamen praui ſucci nec inſueti: apud Italos Inſubres, Genuenſes, Longobardos,Sabaudos, Galloprouinciales,& vaſcones; qui ſerunt propter varietatem grani & agri: nec niſi potioris grani penuria veſcuntur. Hæc planè videtur TYPHA CEREALIS vocata, quam Germani welſche weyſen, & Romiſche Terne dicunt,Peregrinum & Romanum Triticum vel far; quia indidem allatum. Eſt ſiquidem tenui calamo, & vt plurimum ſingulari ſpica, multis & prælongis hordei non diſsimilibus armata ariſtis ſcabris & rigidis,quibus Ægyneta ſcitè præcipit narium interna vaſa punctim laceſcenda ad ſanguinem in quartanariis eliciendũ. Granum autẽ languidius, & exilius multò, multiplicique ſcabriore & membraneo pertinacius hærente folliculo arctè inuolutum. Longius à tritici natura recedens, quam Zea mutica aut Olyra. At

ZEA THEO.

THEOPHRASTI & ANTIQVORVM ZEÆ fermè eadem laus & commendatio, atque Siliginis. Quippè tritico ſimillima, firmiſsima,copioſiſsima, è multiplici & alta radice, culmo numeroſo & alto fruticat; nec vllis valatur ariſtis ſpica, grano multis folliculis incluſo,læuiſsimo & cunctis animantibus iucundo,læti pinguiſque ſoli alumna,& olim Græciæ ſolius vernacula; poſtea regionibus multis expetita & ſata. Vndè facilè diſcas noſtratem SPEAVTRAM multum abhac Theoph. abeſſe, & tamen congenerem, aut potius degenerem Zeam eſſe, Quantũque Zea à præſtantiore ſiligine, tantũdem hanc à Zea melioris notæ defeciſſe: Sunt enim,& poſſunt eſſe mutationes cõplures & familiares inter SILIGINEM, ZEAM & HORDEVM, propter cõmunia ſeminis & eſſentiæ principia interiora; atq; foris multiplicem euentum: vt conſulti Ruſticæ rei norunt. Quapropter cum ex Dioſcoride tres ſint Zeæ differentiæ, (illi enim eſt OLYRA è ZEIS) ſatis liquet, ætatem Theophraſtum ſequutam, latiore huius nominis ſignificatu vſam; & complexam non ſolum ZEOPYRVM, ſed etiam OLYRAM TYPHAM, & BRISAM, præter illam primi meriti Zæam. Idcirco ſi rem adeò diſsipatam & perplexam, quis preſſa & facili deſignatione digerere & perſtringere queat, adhunc modum tentandum.

ZEOPYRVM ſiue TRITICOSPELTHVM.

HORDEVM *Nudum vulgo vocatum.*

HVNC proximè locum vendicat Zeopyrum triticum; cui nomen conflatum ex tritico & Zea, quia effigiej ſit inter Zeam & ſiliginem vel robum, mediæ. Stipula ſiquidem culmo, ſpica & ariſtis Zeæ eſt: granum autẽ ſimplici gluma & ſolutu facili amictum: ſed longius minuſque quam triticum ventrioſum & plenum etiam in hortis ſatum,quale habuimus his duobus annis; Speltæ vulgari colore & cuticula nonnihil ad ſecale accedente, guſtu minus quam cõmunis hordei ſuaui, non tamen ingrato. Vtilitas, vt copia, rarior.

ZEA THEOPH.

ZEA Theophraſti omnium ſecundum ſiliginem præſtantiſsima; eſt admodum affinis Siligini, nec niſi perpuſilla varietate diſtans,non tamen eadem prorſus;nam veterina eſu ſiliginis crepant, aut torminibus intereunt, quibus tamen Theophraſti Zea iucunda & commoda. Huic mutica nec vallata ariſtis ſpica donata eſt; glumis tamen tuniceis occluſa.

OLYRA.

Siligo Tragi, ſeu far candidum. {Ger. Ammelkorn.

Trag. ico. 194.

DEINCEPS Olyra ſubdenda,quæ Zea Herodoto vocatur; panificiiſque apta habetur. Hanc Germani,quia pollinis perquam boni & candidi ſit,in AMYLVM ſoluũt, &

& AMMELKORN, id eſt, Amyleum triticum vocant; putántque nonnulli, propter huius in panificio candorem & ſuauitatem Siliginem eſſe priſcorum, vel SETANIVM; verum ſecus eſt.

TYPHA, an SPELTHA?

SEQVITVR Typha; cognata & hæc Tritico; ſed Theophraſto monente, cæteris multò læuior quam Zea, nec pinguis fæcundique ſoli, ſed ſoluti & macillentioris ſeges. Hanc noſtrates, vti fermè auenam alternis ſerunt annis, non veruacto, ſed etiam defeſſo agro; SPELTAMQVE vocitant: Admodùm aceroſo, ſcabro, ſquallido & arrido grano, minimi ponderis, & eiuſdem fermè cum auena indicaturæ apud colonos, quare Olyra deterior, Briza autem melior & læuior videtur.

BRIZA. {Ger. S. Pitters Rozn.

ZEARVM vt ſic loquamur, deterrima videtur Briza, βριζειν enim eſt onerare, aggrauare, & quaſi veterno ſopire: Quod huius panis eſu euenire teſtatur Galenus poſt Mueſiteum Medicum. Typhæ culmo & ſpica ſimillima, grano folliculis incluſo ex fuſco ruffeſcente; panem aceroſum, atrum, improbum, olidum, perquam ingratum dant. Germani iſtud St. Pitters Rozn, & Eynkozn, dicunt: nec dubium quin Zeæ ſpecies ſit, id eſt, Speltħæ; tametſi nonnulli inficiantur, qui ariſtis carere dicunt. Quod ſuperius contigere vniuerſo triticeo generi, monuimus; ſic etiam quandò degenerant fœtere; ſaltem Zeæ vitium eſſe, eoq; hiſce accenſendum, per criticos herbarios nobis liceat. *Dodo. 313.*

AVENA VESCA & STERILIS.

βρόμος {Germ. & Flandr. Hauer. {Ital. Biana. Anglis. Otes.

NISI in hordeum, quod rarius, aut Zeam, quod frequentius fit, deſciuerit Siligo, in vitium illud ſegetum primum ac minus cæteris malū abit, quæ auena latinis, Græcis autem βρόμος vocatur: non à fœtore, ſed potius quia veterina eā multa veſcantur, vel à fragore, ſonituuè quem ſeges matura minimo tacta flatu, edit. Frugum generi ſiquidem colatur accenſenda; ſin neglecta inculta, aut ſemine fuerit vidua, tunc βρόμος erit, edendo inepta, & qua de Virgilius STERILES DOMINANTVR AVENÆ, canit. Proindéque haſcè ſecreuit Dioſcorides, vtque vſu eſſent diuerſo, tametſi genere & figura non diuerſa; vtriq; enim vt nomen ſic facies & natales eadem. Sed minore, graciliorеq; pedali ſtipula, apiculiſque ſtamineis delicatioribus, minimè mordacibus, comoſa effigie BROMO STERILI; ſemen fermè euanidum, in tuniculis fermè vacuis. Sed BROMO AVENÆVÈ frugi proceriora craſsioraq; calamus & ſetacei apices tunicis prognati; ſemen plenum ſecali ſimile, ſed arctius, longius & acutius; colore interdum pullo, alias nigro, ſæpiſsimè albicante, & admodum per meſſes caduco. Vniuerſæ Galliæ, Germaniæ, Italiæ, equis eſt laudatiſsimum pabulum granum. At in Anglia huius locò panes fabaceos plerique omnes dant: Iumentaque auenæ eſu minus bellè habere, aut labores ferre perſuaſi ſunt: Tametſi bonā habeant auenam, qua in Wallia, quæ Cambria eſt occidua Angliæ pars, panes & placentas ex hac exuta glebis nō prorſum reſpuenda ſæpius eſitauimus. Pultes illic etiam ex farinæ polline aut flore, cuiuſmodi meminimus in Heluetia atque Germaniæ Alſatia: potionibus etiam accommodant integram; vel farinam, decoctis aluum ſiccantibus & aſtringentibus. *Mathi. 401.* *BROMOS.* *Dodo. 346.*

AVENA NVDA.

NON procul ab amæno Tameſi quà Londinum præterlapſus eſt, atque in Cantia Angliæ patent alicubi planities nudata auena cōſitæ; cuius omnia ſimilia, ſi granū quod colore ad Speltham, & nudatum hordeum ſiuè Zeopyrum accedit, exceperis. Mirum quantùm, cuniculis hæc ſeges placeat. Parant iſta fruge tabefacta aqua macerando, optimam ceruiſiam; nam ſuauior aliquantò & veſcendo gratior hæc eſt, nequedum valdè frequens.

ÆGI-

ÆGYLOPS.
PHOENIX, ſiuè Hordeum murinum, & Lolium rubrum.
LOLIVM.
VSTILAGO.
MELAMPYRVM an Alopecuros Pli:
PSEVDOMELANTHIVM.

ÆGYLOPS.

Min° verè Mathiolo Ægylops alterâ figu: 1206 & prima autem falſò Bromos.

NOMEN obtinuit à morbo perquam difficili curatu, cui medicationem pollicetur Ægylops, affectio notans proximè oculi vtriuſuis magnum canthum, cauernulam, vel ſinuoſum vlcuſculum, aut abſceſſum. Permultã ferunt Ægylopem ſegetes triticeæ & hordeaceæ agri Norbonenſis & Galloprouinciæ, æſtuoſis & glareoſis marginibus, qualem Dioſcorides docet: herbulam ſeſquipalmũ, binoſque palmos altam, foliis triticeis, exilibus, ſpica exigua, breui, duo plurimum, interdum tria grana gerente, glumis amicta ſtriatis, & ariſtis ſinguli grani ex apice, nõ ſpica emergentibus: hordeacea grana, radice triticea puſilla. Hac nulla propior genuinę Ægylopi, cui morbo potiùs fieri cępto, quam iam longiùs progreſſo, non ſemel periclitati ſumus profuiſſe. Exiccat enim aſtringendo citra calefactionem multam. Potui cereali etiam addita ſemina, cerebrum temulentum faciunt.

PHOENIX, *Latini hordeum murinum.*

Fol. 346. Hiſtoriæ Dodo.

LOLIVM Rubrum.

DICTA Phœnix fuiſſe videtur, quemadmodum Phœnicopteros auis à colore Phœniceo, puniceóue, quaſi flammeo, eóque vocant Flamment iſtam auem Norbonenſes maritimi, nam cum radices, exiguaque folia & viticulos Tritici vel Ægylopis habeat, ſpicam obtinuit rubello colore, purpuraſcentéue ex fuſcó nitentem, alterno ſitu glumas hærentes habentem, & prorſum lolij ſimiles: vndè nonnulli RVBRVM LOLIVM vocitarunt. Et niſi multum fallimur, eſt hæc Plinianum HORDEVM MVRINVM, folio hordeaceo breuiore, anguſtiore: ſpica lolio ſimilis. Rami digitorum ſenum radicem circundant: In aruis & tegulis, recens illitis, trita & vino pota præclarè menſes ciet: quod nobis hactenus incompertum, non enim fuimus auſi experiri, veriti nè capiti dolorem moueret, aliaque incommoda temulentiæ faceret, cuiuſmodi nouimus Lolium facere ſolitum: Præſertim apud Prouinciales, Delphinates. Repertu & cognitu hæc facilis, Germaniæ, Angliæ, & Galliæ.

Αἶρα καὶ θύαρος.
Gal. Yuraye.

LOLIVM, & temulentum triticum.

Figu. apud Dod 320.

Αἶραν vocarunt Græci vt coiectura fert παρὰ τοῦ αἴρεσθαι, quod eſt efferri & attolli, vel ſurſum rapi: rapitur quippe in cerebrum lolij vapida nocua aura, atque dementiæ affinem tenebricoſam vertiginem, temulentiámque efficit. Quo quidem maleficio vel infimæ plebeculæ notum, & inuiſum plus ſatis eſt, præſertim Galloprouinciæ, Norbonæ, & paſsim in reliqua Gallia, vbi *yuraye*, quaſi ebrioſa vel inebrians vocatur. Quippe etiam in Nortmania, Belgio, & Anglia, non ſolum pani mixta farina, ſed multo magis Cerealibus potionibus, *Ale* & *Byere* addita, & ferueſacta, torpore & temulento veterno cerebrum opprimit, & opacat, reliquáque membra torpida reddit. At foris admotum, eiuſdem ex axungia depſitum cataplaſma, eadem pellit incommoda, doloréſque diuturnos artuum & pericranei ſoluit. Spica ſimilior nulli quam phœnici, vt ſitè Dioſcorides monet: eóque qui alterutrãm norit, ambas nouerit. Granum in dura tunica: ſtipula, radix, & reliqua tritici, vel ſecalis ſunt: eóque ea in opinione, qui ex Theophraſto eſt Senenſis, vt hæc tritici peſtis, rurſum in triticum redire ſolita ſit: vt verum dicit, ita ineptum & Phyſices imperitum ſe prodit; quum de Hippocrate hiſtoriam, è Plinio exemplum ſexus humani mutati adducit. Quippe neque ad rem facit hic ſexus mutatio, & in plantis ſexuum diſtinctio non vera, ſed metaphorica & figurata doctis meritò cenſetur: igitur res vera, ratio improba. Nullus enim non nouit hic defeciſſe Lolium à tritico, nec in fœminam abiiſſe, ſed in vitium quodpiam, aut aliam ſegetis ſpeciem: calidius enim & ſiccius eſt lolium, reliquo quolibet frumento, improbum

bum alendo, præsertim homini, tritico autem planè contrarium natura. Hoc enim homini salubre, veterinariæ autem nex plerũque. At lolium hisce, vti neque alitibus gallinis nocet nihil, illi tamen plurimum: quare specificæ differentiæ sunt, non maris aut fœminæ, vt blaterabat Commentator. Quinetiam Adamus Leonicerus, Germanus Botanicus minimè malus.

VSTILAGO.

{ *Germ.* *Fland.* Brant. { *Gal. Brusture.*

NON è deprauatis humi granis, sed ambustis culmorum fastigiis, quæ iam spicari cœperant, istud vitium oritur, quòd ideo Brandt Germani, & vstilaginem recẽtiores dicunt: *Brusture* Galli, apud quos, inter siliginem, secale & auenas, frequens oritur. Dum enim in floris atque granorum spe adhuc est spica tenera, si compluta madidáque imbre fuerit, ac repentè sole feruidiore arefacta, iam vitium istud sterile fit, nullius in Medicina commodi comperti: cognitu tamen facile, quia culmis, foliis & radice est siligineis, vel auenaceis: Spica autem puluerulento situ fusco, aut atro obducta, quæ illico, quasi defloresceret in puluerem ambustámue teredinem cariosam, fatiscit.

Historiæ. Dodo. 321.

CRATÆGONON.

CRATÆGOS, vel Cratægon arbor est, qua de inter Mespila dictum. Crategonum verò herba Cerealis videtur, & affinis melampyro, cuius vsus & esus, semen viuidum & genitale redderet, id enim τὸν γόνον κρατεῖν, est semen robore acuere, & quasi viribus imbuere. Nullius venit in mentem plantæ, cui aptiùs quadrarent notæ, quàm ei, quæ propter similitudinem recentioribus, alterum MELAMPYRI genus putatur. In Syluosis collibus, & deuexis, vmbrosis, Norbonæ, Angliæ, Sabaudiæ, & Pedemontis passim multa æstate fruticat, cubitum, sesquicubitúmque pluscculis, & geniculatis germinibus, in alas multas diuisis, eufrasiæ ritu: sed multò crassioribus & maioribus, quas ab imo totas folia melãpyri, seu tritici vaccini vocati, vel luteæ cristæ gallinaceæ dictæ, psyllii aut linariæ ambiunt: Flores in summis herbacei ex luteo, calaticulis minoribus, quam Albæ digitalis, sed similiter digestis, & vt melampyri aut linariæ effigiatis. Semẽ in folliculo exiguo milio non dispari, cuius odor & sapor acre nonnihil testantur, vti & folia siccata. Ac tametsi videatur hic locus lacunosus & hians, tamen istud semen in pollinem pultémque ductum esse Veneris in[illegible]ium, & seminis ge-

MELAMPYrum alterum Neotericorum.

Melampyrum perpusillum luteum.

FVit & hæc species, hic addenda, vt pote nõ descripta aut depicta familiaris Galloprouinciæ segetibus. Dodrantem aut sesquivnciam vix superat: tota facie superiorem præfert, sed flos illi luteus, & folia altius diuisa, Coronopo propiora.



[illegible]iticum vel pabulũ [illegible]nilibus cristæ Gal[illegible]corum fecit: foliá [illegible]tellatim oriuntur: [illegible]x cœruleo, deinde dehiscentibus, luteo, cœruleoque permixtis in virorem marcescentibus, inter quos glumosæ siliculæ duo grana cohibent loliacea, triticis minora, & nigriora.

Histori. Dodo. 320.

Vitium est tritici, & comes importuna, vaccis pabulo grata & innocua, & in quam triticum minus laudatum abiisse videtur.

PSEV-

PSEUDOMELANTHIUM.

Germa. Raden & Kornroſz.
Fland. Corenroosen & negelbloemen.
Italis. Gittone.
Gallis. Nielle des bledz.

Mathio. effigies Fol. 798.

PORRO ſui generis eſt Pſeudomelanthium vocatum, nam tritico permixtum atque farina in panificio veſca eſt: folia piloſa, pſyllii latiora, breuiora, caules rectos, proceros, piloſos, in ſummo caliculis oblongis donatos, qui quaternis, quiniſue mucronatis, exilibus vnguiculis, flores maluæ colore & modo ambientes. Semen copioſum fuſco pullóue colore foris, intus albido.

RELIQUA CEREALIA.

Oriza
Milium
- *Vulgare*
- *Indicum Plinianum, ſeu Mais Occidentalium.*
- *Sorgo.*
- *Panicum.*
- *Panicum ſylueſtre.*
- *Panicum Cœruleum Indicum vnde forte Indum Dioſcoridis.*

Phalaris.
Phalaris pratenſis minor.
Lithoſpermum Plinianum.

ORIZA.

Italis. *Riſo.*
Germ. Reiſz.
Flan. Reys.
Gall. & Anglis, Ris.

Mathiol. 403.

VT ſemen ex India primum fuit allatum, ſic & indidem nomen adſcitum videtur, ORIZON Theophraſtus, Dioſcorides verò ORIZAM, Noſtrates trunca voce *Ris* vel *Riſo* Italis vocarunt. Notiſsimum illud Aſiæ & Europæ, ſed vnius duntaxat generis nobis viſum in Prouincia Norbonenſi & Hyſpania, ſed maximo prouentu in agri Mediolanenſis depreſsis, & patenti planicie vdi agri, quem tamen euripis & illicibus à flumine è lacu Maior vocato ductis, crebriùs, quoties opus vident, rigant: alioqui nullam aut caſſam ſegetem laturum, vt mirum ſit tam ſiccum & exuctum granũ, tam palluſtrem & humentem optare fundum, bonum alimentum & lautum ſuggere, etiámque valetudini prodeſſe poſſe. Huius meſsis ſerotina eſt circa æquinoctiũ Autumnale, quippe matureſcit æſtiuis ſolibus multis: eóque Septentrionales, tametſi humentes magis reſpuit tractus, vtpote alſioſos. In ariſta flexuoſa, ſed rigidula ſpicatim alterno ſitu inſunt grana, ſubflauo folliculo, acutis ſeu anguloſis ſtriis in longitudine donata: quo cum ſibi ſupernè hærentibus ariſtis mordacibus, exuta grana, candida, pellucida, dura & multò pultibus gratiora, atque candidiora quouis præſtantiſsimo tritico ſiligineo. Culmi hordeacei ſeſquicubitales & cubitales, radix tritici: at folia potiùs milii aut hordei quam porri nobis (ni multum labat memoria) viſa in Longobardicis & Hetruſcis campis latiſsimis & vliginoſis, atque in Prouincia Gallia. Eapropter Mathiolus Senenſis, ſequutus videtur eos, qui ex Plinio ORIZAM hodie ignotam, radice Gemmeæ rotũditatis, flore purpureo, foliis carnoſis porri ſimilibus, & latioribus, altitudine cubitali, cum noſtrati vulgata Oriza inſcitè confuderunt. Illud porrò radicis rotundæ RISVM, forte ſit illud, quòd Romanis inuidebat iam tũ Aſia, & Syria Barbara, iureiurando adigere ſolita meſſores & inſtitores, ne prius quam excoxiſſent, vlli venderent, veriti ne ſemen in alias regiones communicaretur, quæ ſemina ſic coctione exanimata, munere

ORIZA Plinii.

accepta

accepta, nos metipſos non rarò fefellerunt. Plurimum & optimum alimentum ſufficit probè lacti incoctus ſaccharo & amygdalo noſtratis Oryzæ pollen, eóq; ſanguinem & ſemen auget, quod non dubius animi ille Senenſis efferet ſi in Mauritania vel Hiſpania egiſſet, vbi etiam ex Oryzæ macerato lacte frumento deſtillant liquorem, limpidum primò, deindè oleoſum habent, nec parū ſuauē, nec minus exhilarātē ſpiritus & inebriantē, quàm ipſum (quo illi abſtinent, vel carent) vinum. Etiam eius pabulo mirè delectantur & dociles fiunt Aphri Elephantes.

Κέγχρος, *MILIVM VVLGARE.*

Flandris, Hirs *ſeu Milie.*
Italis, *Miglio.*
Germanis, Hirſen.
Gallis, Millet.

GRÆCE à minutis ficuū granis ſeu gygartis numeroſiſsimis, quæ κεγχραμίδες vocantur, dictum videtur. Latinè verò quaſi milleſimum ferat granum: eſt enim tantæ feracitatis, vt granum ſingulum ternos reddere ſextarios feratur. Niſi potiùs dictum putet quis quia communi nomenclatura Græci μελίνην vocarunt, tum Panicum, tum Milium authore Varrone. In Hetruria & Norbonenſi Gallia, primo Vere ſerunt, metúntque tertio ferè menſe póſt. Solum pingue, limoſum & glebam glutinoſam, & aërem tepidiorem amat: ab radice fibroſa Panici ternos quaternóſque culmos binum, triúmue cubitorū altos, hirſutos harundinaceos porrigit: foliis & comoſa fœtura, faciéq; ſumma quadantenus oryzæ, ſed longè maiore & magis ſparſa fœtura iubata, comam harundinaceam imitante, & grauida puſillis granis, leuiore tunica tectis Phalaridis aut Lini, ſed rotundioribus, minoribus, magiſque lubricis, quæ tamen facilè friata, inque pollinem redacta panes, lagana, placentáſque cōflant, grauia concoctúque difficilia, & mandendo glutinoſa, atque ingrata, niſi mox quum cocta fuerint edantur. Eóque Venetijs, calentia adhuc eſitant & vœnūdat plebecula in compitis, addito elogio recentis à clibano vel furno caliditatis. Sed ſeu recens, ſeu vetus eſt, vtique compactæ compendio & ponderoſæ molis, prauúque ſuccum & multò ſiligine ac oryza deterius alimentum ſuggerit, vel quibuſuis Carbonarijs, opilionibúſque Tiriolenſibus Iudicibus, nedum Galeno: quos illic cum percontaremur, num vera ſcripſiſſet Mathiolus, nimirum eos poſſe victitare, niſi pane miliaceo, vel polenta lacte incocta, nos ridebant, & Commentatori ſimilem victum perpetuum & lautitias optabant, & ioco addebant, ſe non poſſe quidem perdurare, vt quorum res, pecuniáue neutiquam potis eſſet meliores emere panes. Auiculæ iſto non ſecus ac Phalaridis, Lini & Canabini ſeminibus victitant, vt Canariæ Philomelæ, Linottæ vndè aui nomen, & κεγχρίδι forte à milio illi auiculæ, quam Galli *Quercereau* vocant. Siccat tenuitate multa, pauco aut nullo eſt calore, eóque cerebri fluxionibus valdè accommodum. Itidem ad fluxiones artuum, flatúſque inteſtinorum magno leuamento. Torrefactis ſalis manipulis duobus ferreo cochleari vel imbrice, addunt milij tantundem, ſed ſubducto ab igni cochleari, nè vratur milium, quod calore & contactu ſalis vel furfuris, dum remiſcentur vnà crepat, medullámque candidam tumidam, Aniſi aut Carui conditi parem, ſimilem, & concolorem adeo excludit, vt pueris ſpecie tragematis ſacchariti illudat. Ex ſaccis lineis excepta, calida admouentur, etiam partibus delicatioribus, torſionibus vexato abdomini, lateri, denique cuilibet ad humorem craſsiorem impactum digerendum.

Mathiol. 405.

MILIVM INDICVM PLINIANVM ſeu MAIS Occidentalium, Frumentum Turcicum, vulgò.

Flandris, Turckſkoren.

FRVGVM maxima & perquam ſpecioſa hæc noſtro orbi inquilina, indè à Neronis principatu in Italiam inuecta, iamque noſtra ætate magis oblectationi quàm Panificio ſata & culta, Turcicumque frumentum, tum vulgo tum doctiſsimo Fuſchio nuncupata eſt. Quem tamen perbonum doctorem, cum alias non ſemel, tum

hic potiſsimum immerentem lapſus incuſat commentator Senenſis: quòd iſtud Milium perperàm triticum appellarit, vt pote non ex Turcica allatum, ſed ex Occidentatibus Indis primum aſportatum. Atqui cum huius deliniationem, proceritatem & fœcunditatem ſcitè Plinius adumbret, cuius æuo nulli Europæorum nota fuit aut peruia Occidua India, perperàm illius primum allatum fuiſſe commentatoris Chronographia ſtatuit: quare rectiùs naucleri qui ex Aſia Turcica maiore, Indiis finitima aduexiſſent, Turcicum vocarunt. Radice, folijs, & floribus eſt planè Milij, ſed multo maioribus atque culmis procerioribus, ſeptenûm, octonûmue pedum, harundinaceis, rigidis, digitum & pollicem craſsis, geniculatis & medulla farctis denſa, candida, cuiuſmodi ſaccharinæ harundinis, è cuius medio, inter geniculorum & foliorum ſinum ſe prodit Cylindrea effigie Typhæ claua craſsiore, ſed breuiore, tunicea & tenui vagina operta, in qua conduntur grana Piſi magnitudine, compreſſa & denis pluribúſue verſibus rectis ſcitè & arctè ſtipata, colore purpurea, interdum fulua, nonunquam alba & fuſca: quorum varietate flores vtique concolores miliaceis ſimiles reſpondent, in ſummóque culmo nutant nullo indidem prodeunte grano, raro naturæ luxu, quæ non vt pararet vmbram fœturæ, ſed vt oſtento ſpectatorem oblectaret, eoſdem caſſos ſemine feciſſe videtur, quod rarò alijs in frugibus animaduertas. Aprili & Maio triduo maceratum ſemen (vti cœtera duriora grana) compluto mandant aruo, ſcrobibúſque depreſsis infodiunt & operiunt, non ſecus ac Piſa, & Fabas rurales. Maturat Auguſto & Septembri in Anglia. Perunianum MAIS verò ferunt, qui illic fuerunt, ferme toto vertente anno poſſe & ſeri, & meti. Eſt quod, trimeſtri, bimeſtríque aut ſex hebdomadarum ſpatio maturat, prout terræ & ætheris fert temperies, nec diſpar ſementis facilitas in Aſiaticis Orientalibus Indiis. Eſt huius MAIS panis, vt miliaceus, grauis & gratus minimè ventriculo: præſiccus enim & terreus, alimentoſi ſucci expers longè noſtrati ſiligineo bonitate inferior, quem Phronęa illi genti apparauit, vt ſimiles haberent labra lactucas. Mouendo puri, faucibus, ſaliua & manſu ſubigunt quidam: dulcedinem quandam inſulſam percipias & gluten, quo, occluſis calori natiuo ſpiraculis, facilius & citius pus fit.

SORGHI ITALIS & GALLIS.

EST etiam Sorgha re & nomine Indicum Milium huic affine, & indidem aduectum, ſed vt minus ſpecioſum, ita frequentius multò in Italia, præſertim vbi ſecus viam, & tuguriola ruſtica: inter Patauium & Ferrariam, videas hanc ſegetem Septembri meſſibus aptam, quam Vergiliarum ortu ſeuerint. Similiter ſuperiori harundineis quaternis, quiníue, medulla farctis aſſurgit culmis hominis proceritate, gracilioribus aliquantò, fuſcis, geniculis tuberoſis, ſuperioris folijs mucronatis, ſed ſummitatibus ſpicata faſtigia Panico maiora inſunt, quæ poſt delapſos flores luteos, grana oblongæ rotunditatis, ſubrubra, canabis, milij maiora duplò, & duplici tunica inuoluta promũt. Miſelli illic coloni pertæſi operæ & longioris moræ, qua egent cœteræ fruges, ſorgam ferunt ad panẽ faciendum, aut columbis & pullis alendis. Concinnant etiam ſcopas huius arefactis rectioribus & rigidioribus, exilibus ſummis viticulis, aut virgis, ad veſtes pannóſq; quoſlibet verrendos in Italiæ & Galliæ varijs locis.

Extat apud Do. de frug. pag. 17.

PANICVM.

ἔλυμος & μέλινος: *Italis*, *Panico*.
Germanis, Phenich & Heydelphenich.
Flandris, Panichkoren.
Gallis. Paniz ou Panic.

Ἔλυμον & μέλινον vocarunt Græci, vndè & Milium Latini authore Varrone: fuit enim promiſcua nomenclatio, Milij & Panici propter communes tum naturas tum vſus. Eſt quippe ſpecies milij, ſed Panicum dictum à glomeroſis tuberoſíſue quaſi racemis, in paniculam, ſiue conicam ſpicam hirſutam, nutantem, palmum & ſeſquipalmum longam aggeſtis: Miliaceis, ſed exilioribus, numeroſioribúſq; multo granis, multáque

Mathiol. 406.

multáque tunica obſitis concoloribus, interdum albis, fuſcis, interdum ex pallido luteis: folia item Miliacea, mucronata in culmis firmis harundinaceis denſè geniculatis quinûm, ſenúmue pedum. In Gallia & Vaſconia vltima, etiámque Belgicæ Galliæ hortis, ſed fœlicius in ſoluto & ſabuloſo aruo, ſiccioréque & tepidiore Climate. Nullius ferè commodi hodie, nec Officinis, nec Panificio: eſt enim præſicci, macilenti, & leuioris, vt ſic dicam, alimenti, eóque auiculis ad cibum erogatur, non ſecus atque Phalaridis & ſylueſtris iam deſcribendi, ſpicæ.

PANICVM SILVESTRE.

DISTAT noſtrate Syluestre vocatum, inter Italiæ & Norbonæ rudera, & vrbium areas plurimum oriri ſpontè ſolitum, non ſolum cultu, ſed etiam ſpica peculiari, nec in turbonem collecta, ſed minore multò & alterno ſitu ſummo cauli hærente, Perſicariæ, aut Potamogetonis ſimilitudine. Cœtera verò facies multum præ ſe fert Panicum, ſtipula, folio, culmo, radice, & internodiis: omnia non diſsimilia, tametſi longè minora, eóque Panici recepto nomine herbariorum donata, vſu hodie neglecta.

PANICVM COERVLEVM INDICVM
vnde fortè INDVM DIOSCORIDIS.



QVID poſſit in plantarũ ortum & educationem æther, aër, & tellus, vel hęc luculenta, ſi quæ alia planta, luculento exemplo erit: cuius ſemen recens ex Indijs acceptum, & ſummæ humanitatis, & ſummi admiratoris ſtirpium, generoſi Ioannis Brancionis Mechlinienſis munere acceptum, à nobis Monſpellij hortis ſatum Martio menſe, antè Auguſtũ harundinaceos culmos, quales cannæ ſaccharatæ, hominis proceritate erexit: craſsiores digito, medulla fungoſa pallente farctos, rectos, geniculatos, qui proximè radicem (quam pro ſui magnitudine minorem, & ferme Panici prioris magnitudine habet) cœruleo, eleganti, nitido purpuraſcunt, vti etiam in ſummo cylindreę ſpicę vel coni ſupernè retuſo faſtigio, ad effigiem Indici MAIS, ſeu Milii Turcichi, nitent ſtamineis apiculis florum ex cœruleis dilutis & gemmulis, grano denſè elegantérqueſtipatis, oblongis, teretibus, cœruleis, auenæ nudatæ ſimilibus quadantenus, minoribus, copioſiſsimis. Folia harundinacea, medius ſecundum longitudinem neruus percurrit, lata medio tenus internodia inuoluentia: guſtus miliaceus, vſus nullus, quia inter rariſsimas fruges rara hæc.

PHALARIS.

Φάλαρις {Flandris & / Germanis} Spaenſch ſaet & Saet van Canarien.

Dodo. foli. 317.

NON modò è Canarijs Saccharinis & Hiſpanijs, ſed etiam Norbonenſi agro,via ad Magalonem propè ſegetes ad pontem,Phalaridem veram, eiúſque enatum ſemen fœliciter in Belgio & Anglia habuimus: quô inſtitores Canarijs Philomelis pluſquam ſaccharatas & mellifluas cãtilenas modulantibus alendis vœnum aſportant ſeminis magnam vim: Seſamo paulò maius & concolor,aliquantò depreſsius,& minus quàm lini ſemen: in ſpicatis culmis, & glumis aceroſis, æqualibus: cubitales ſunt culmi,geniculati, folijs & radice hordei, aut potiùs,vti tota facies,Zeæ. Alimento eſt,& nõnulli panes pinſendos curant, eſitántque ad calculum farctúſque veſicæ.

PHALARIS PRATENSIS MINOR.

Trago Ægylops Pli.

Inter Icones Hiero, Tra, 204

QVo modo & quantum diſtat gramẽ pratenſe minimũ à canino gramine,tantũ hæc à Phalaride: quippe non in ſegetibus,ſed herbidis pratenſibúſque Germaniæ,Galliç, Angliæ oritur, gracilioribus ac fuſcis ex ſanguineo lucidis ſtipulis,ſeſquipalmaribus,interdum & pedalibus, per ſummam in ſericeis capillamentis ſparſim copioſas glumas geſtantẽ, nitidas, ex atro fuſcas,& ſemina ſuperioris phalaridis duplo minora: folia item & radix minimi graminis vel Iſchæmi.

LITHOSPERMVM PLINIANVM, *ſiue Maius.*

LACHRYMA IOB *ſeu Chriſti.*



GAlloprouinciæ & Norbonẽſia vireta,prçſertim Cçnobiorũ,nondũ inteſtinis bellis effer uentibus euerſa, hanc plantam ſedulò colere ſolita erant,ſeminis lapidei cauſa: quo traiecto filo preculas funditabant & ſupputabant. Et etiamnum ad calculum Renum & Veſicç ſaburram,polline & decocto præſidium vulgatum. Rotundum,leuiter altera parte turbinatum,altera nonnihil depreſſum, Staphylodendri baccæ haud diſsimile, magnitudine Ciceris: nitore, lçuore, candore, colore Lithoſpermi maioris Dioſcoridis: ſed duritie ſilicea, & lithoſpermo multò pertinacius: præſertim quod è Creta, Syria,atque Rhodo allatum, & ſpontè natum erat: medulla intus pauca, guſtu emplaſtico: noſtratis autem folia Orizæ, milij, vel puſillæ harundinis,palmum & ſeſquipalmũ longa, digitũ lata, ſurrecta: ſtatim ab radice Tritici culmeos cauliculos, geniculatos,rotundos, cubitùm altos complexa: quorum è ſingulo ſinu ſingulæ barbulæ (vt hîc Plinius ait) ſeu panniculæ miliaceæ prodeunt,ſeménque continent magnitudine ciceris, duritie lapidis, vt idem deſcribere pergit Plinius. Cuius ſi quis exactiùs verba perpendat, & cum vtroque comparet Lithoſpermo, facilè animaduertat vtrumque ab eodem deſignatum, ſed (qui illi penè fatalis lapſus,vt de Chryſanthemo monuimus) in vnam deſcriptionem conflatum. Primũ Διόσπυρον,id eſt Iouis triticum indicat triticeis aut harundineis ſimilem,aut congenerem: herba quinquũcialis,folijs rutæ duplò maioribus,ramulis ſurculoſis, craſsitudine Iunci,quæ ex vtriuſque deliniatione mixta ſunt. Sed poſt addit lapillos magnitudine Ciceris, duritie lapidis,cãdore & rotunditate margaritarum,cauernulas habent qua pediculis hærent: quæ poſtrema prorſum Lachrymæ Iobeæ quadrant, neutiquam Dioſcoridis Lithoſpermo. Quod licuit illi quãplurimis in agro Romano locis videre: haud ſanè tam ſtupẽda mirabilitate, ſi vulgo cognitũ Miliũ ſolis intellexiſſet: eóque dicit,ſibi non hærentẽ,ſed vulſam viſam plantam in Italia creſcere,puta hortis. In Creta optima, nimirũ natiuo ſolo: quin tantus decor veluti cãdicantibus margaritis: ceteráq; inibi verba, neutiquã deformi & triſti Lithoſpermo congruant,ſed Lachrymæ Iobæ longè hilariore & iucundiore aſpectu:

quibus

quibus intus ineſt ſemen (vt idem dicit)& ſubtus cauernulæ, neutiquam cõmuni. Muttit hic Rapſodus Senenſis, & ſuperiùs in Fuſchium ineptit,& ſuperiore volumine nobis Phalaridem vorarat.

Αλωπέκουρος THEOPH.
Cauda vulpis Monſpellienſium.



HERBAM quam caudis Vulpinis ſimilem & cognominem factam dicit Theophraſtus, cùm de ſuperiorum collatione,tum verò de iſta Philoſophi deliniatione, notiſsima eſt,frequénſque maritimis ad Magalonam Aquas Marianas,& Monſpellio propinquioribus.Pedẽ alta tota planta,albicans tenui canicie & triticeis culmis,folijs,geniculis & radicibus exilibus. Speciosiorem tamen ex flauo pallentem, paleo colore molliorem, & denſa lanugine obductã, pilis delicatioribus & longioribus in Vulpinam caudam, etiam vulgi illic ſuffragio & nomenclatura, eleganter efformatam habet, qualẽ & vndè Theophraſtus nomen mutuo habuiſſe dixit : ſapore frumentaceo inſipido. Huius autem non vſquequaq; accuratus interpres Plinius, videtur σελεφουρον (quam Melampyrum Belgij hariolamur) loco Alopecurũ accepiſse : vti deſcriptio liquidò docet. Nam quòd nonnulli Plantaginem,etiam alij ortigen acceperint, non propterea plantago ſit ſtatim cenſenda, vt monuimus, varijs adducti exemplis in Stœbe : ſunt enim nomenclationes vulgi incertæ, niſi certioribus ſtabiliantur coniecturis.

Lib.7.capi. 10.

BELGARVM. *Melampyrum.* *Pli.σελεφουρος.*

HOLOSTEVM DIOS. *floribus albis*
vel ολόςεορ *Æginetæ.*

HERBVLA ſit oportet tota tenella & graminea holoſtium, ſic contraria notione dicta tota oſſea, quaſi nihil duri oſſeíue haberet : ſic etiam Græculi τὰ γλυκέα id eſt dulcia fella contrario ſignificatu, vt quæ ſint amariſsima,vocant: ſic etiamnum vulgus Iuam moſchatam,& Vnguem odoratum dictitat. Duæ verò ſunt plantæ gramineæ, quarum altera perperam à Doctis:altera non malè forſan à nobis, proponuntur. Quãplurimis Galliæ, Belgiæ, & Angliæ locis incultis,& viárum marginibus, exiles,tenellos videas & humi caducos, per interualla geniculorum, bina folia gramineis breuiora, acutiora, habentes cauliculos : floribus lacteolis Ornithogali,& Morſu gallinæ minoribus: vtriculos, Lini ſeminis, aut Anagallidis ſimiles relinquentibus : Radicibus ſtamineis, albidis geniculatis prolixè per terram vagantibus, gramineis multò exilioribus,quibus tamẽ etiam hodie abutuntur quamplurimi Angli Pharmacopœi, graminis loco & ignoratione. Hanc Lutetiani Pariſienſes prӕceptores iamdiu holoſtium opinati ſunt.

Perperam Fuſc, Gramen. Ico: 74.

HOLOSTIVM ALTERVM.



SED enim noſtra hęc multò breuioribus & crebrioribus gramineis vix palmeis viticulis,& folijs exit Coronopi diuiſura,in ſuperiore ambitu ex fuſco virentibus, delicatioribus fermè, vt Capillarium, ſparſis. Radix tenuiſsimis cirris, & capillis pluribus Adianthi veri, ternos & quaternos digitos prolixa, pulla & albicans fuſcedine. In Norbonæ ad Veganium, & propè Lugdunum, etiámque in Alſatia Germaniæ vidimus, ſaxoſis & incultis ſterilibúſque collibus. Guſtu exiccat & adſtringit, grata ſatis & cuiuſdam lentoris non immunis. Quare multò certius quis hanc verum holoſtium profiteatur, quàm SERPENTINAM vernaculè vocatam & Mathiolo Holoſtium putatam, cuius radix adeò non eſt capilli tenuitatem aſſequuta, quod vult Dioſcorides,

SERPENTINA. *Eſt apud Mathiol. Fol. 494.*

rides,vt craſsicie lignoſa & fuſca minimum digitum fermè craſſa manifeſtò conſpiciatur. Reliquáque planta capitulis & ſemine plantaginis : non molicella aut tenera , ſed durior,rigidiórque, quàm vt holoſtio datum ſit. Folia illi iuncea,anguſta,crebra, in terram procumbentia.

HOLOSTIVM MONSPELLIENSE



NEc quam Monſpellienſes Holoſtium ſuſpicabantur probãda,propter eandẽ planè radicis cõtrariam notã. Eſt enim(tametſi alba)lignoſa,craſſa,Iuæ aut Cotulæ, aut Cichorii æqualis , ſurculoſa , ſtatim folia Pſyllii aut Coronopi non inciſa tamen,albicãtia, complura,& nõnihil lanugine piloſa emittens. Viticulis etiam & floribus Coronopi vel Plantaginis,ſed albidis. In Monſpellienſibus aridis oliuetis , & non procul ab aruis viáque Boutoneti proxima frequens oritur. Exiccat &hæc nonnihil,adſtringit,terreo ſapore , ſubſalſo , ſaliuam ciente.

PHALANGIVM an MOLY PLI.

φάλαγγιον.

Non rectè Dod. Moly. Fol. 348

NOn ſine diſpendio noſtræ cognitionis , & tædio conquiſitionis omiſſa ſunt folia Phalangii,in Dioſcoridis Pliniſque deliniatione. Cui tamen multùm diúque,vt nonnihil quod bellè quadraret , nanciſceremur, a nobis elaboratum eſt. Lugduni in collium accliuibus ad Rhodanũ,non procul ab arce noua Lucernæ portæ,& Pedemontis Taurino , Eridanóque flumini collibus vicinis planta eſt gramineis folijs latioribus, pallidioribus , caulem imum cubitalem & ſeſquicubitalem amplexis , ab vno ortu exeuntibus & reflexis,radice exili , fibroſa: plures puſillos ramos in ſummo promens , quibus ex pediculis flores aptantur candore & diuiſura Lilij, ſed crebriore Aſphodeli pares, nec abſimiles. Semen anguloſum pericarpio Lini , aut Aſphodeli occluſum , ſed multò minus. Varijs Londini & in Belgio hortis colitur , nominéque Phalangij donatur. Multò ſanè aptiùs quàm MOLY , ſeu Dioſcoridis , ſeu Plinij , vt nonnulli voluerunt non indocti : nullo enim bulbo , ne quidem atra radice præditum eſt , vt cœtera taceamus.

PHALANGIVM CRÆTÆ Salonenſis.

DVM Monſpellio Galloprouinciæ Maſsilẹam luſum iremus, cumplures commilitones per Crẹtam , glareoſáſue,& fuſas planicies Salonæ , quæ vocantur *Craux de Salon*, alteram non diſsimilẽ huic copioſam collegimus,niſi magnitudine differentem,quæ pedem vix æquabat : & folio minore quidem , ſed craſsiore , rigidiore multò,ad Garyophyllatã accedente. Iunio flos, & ſemen Auguſto fundebat ſimilia, ſed minora.

PHALANGIVM. H. TRAGI.

PHALANGIVM verò ſingularis iudicij Tragi , non Lilij flore , ſed potiùs pappoſo flore quopiam viſitur Iunci,cui item folio,caule pedem alto, totóque habitu accedit, quò etiam referemus.

PHALANGIVM MATHIOLI.

Mathio. 833.

COMMENTATORIS Senenſis verò Phalangium pictum , vti pleraque alia, nec deſcriptum nobis , nec multis doctioribus nuſquam viſum , (fortè nec Mathiolo) qui quaſi mutus foret,ſculptori munus commentandi relinquit. Multus alioqui hic & alibi, in ex Ruellio & Plinio iamdiu pertritis locis vel interpretationibus conferruminandis.

ARVN-

ARVNDINES

- *Arundines*
  - *Saccharina Indica*
    - *Saccharum.*
    - *Sacchari purgandi ratio.*
    - *Saccharum*
      - *Candum candidum.*
      - *Candum violaceũ venetorum*
    - *Arundinis Indicæ ſiuè Sacchareæ mel, & Sal Indum Æginetæ.*
    - *Mel apum.*
    - *Oleomel.*
    - *Manna, Ros ſeu Droſomeli vel Aereomeli,& Meliſaccharum.*
    - *Manna*
      - *Iſraelitarum.*
      - *Brianſonnenſis.*
      - *Calabrienſis.*
  - *Vallatoria aquatica ſeu Phragmites harundo.*
  - Δόναξ *Satiua noſtras.*
  - *Fiſtula, vel Syringa & ſcriptoria.*
  - *Naſtos ſeu farcta, Toxica Theoph.*
  - *Aulitis ſeu tibicinaria fœmina.*
  - *Calamus odoratus Libani.*
  - *Cannacorus, Canna Indica Neotericorum.*

HARVNDO SACCHARINA INDICA.



NON modò effigie, quę illi cò Miliũ vel Panicũ intuenti offert, ſed etiam natura & vſu hunc proximè locũ ſibi vendicant Harundines : vt quarum radicibus tuſis arefactis & in farinam molitis,etiamnum hodie nonnullæ gentes panem nõ inſuauem conficiunt. Quinetiã gramineo eſt ſapore, etiam noſtratis arundinis radix. Et ea quæ Saccharum fundit delicias lautitiáſque, tum culinæ, tum Pharmacariæ vtiliorné an ſimilior Miliaceis ſit incertum eſt, idcirco hanc illis proximè ſubdere conſilium eſt, Medius ſiquidem inter Miliaceas atque Arundinaceas videtur hic Saccharatus Calamus, nobiliſsimus hodie & orbi Europęo iã multis ad Mediterraneũ Oceanumque tractibus inquilina: vt Hyſpanicis, Luſitanię ,atq; amœniſsimis Olbię in Galloprouincia viretis, non procul ,& ex aduerſo Stœchadibus inſulis, quem virentem inibi & alibi habuimus, & in Belgio meminimus. Septenum octonúmue pedum calamos pollice craſsiores,denſis geniculis,fungoſa,perquam dulci, ſucculentáque medulla obfarcta albida promit. Folia binos cubitos ęquant, anguſtiora tamen Donacis, ſcabra &

ſecundum longitudinē ſtriata, numeroſa: Stolones harundinibus cęteris concolores, complures amplectētia, anguſtioa quàm ea ſunt, quibus Saccharatæ Metæ inuolutę paſſim apud inſtitores cernūtur. Comoſo flore, & quadātenus Sorgi. Radix ad Cannæ radicem accedit, ſed dulciore, ſucculentiore, minúſque lignoſa: vndè germinula erumpunt ſationi oportuna, reſecta. Panguntur etiam taleæ imæ radici abſciſſę, atque benè primò proficiunt in Gallia & Belgio, ſed hyemis ſęuicia enecantur, humentis ſoli, ſed tepidioris aëris & auræ alumnæ atque amaſiæ. Laticem hæc dat prorſum incomparabilis vtilitatis eſui potuíque, ſecundæ atque aduerſę valetudinis cuiuis ætati, ſorti, & regioni pluſquam mel merum, & meras cupedias. Nec tamen Indico hodie prima laus, tametſi ex India primùm in citeriorem Aſiam, Rhodum, Cyprum, aliáque non pauca loca trāſmiſiſſent. Nam hodie Canarium & Maderenſe longè omnibus ſuauitate & candore excellit: quippe tametſi quod Genuam, Maſsilæam ex India, Alexandria, & alijs Aphricæ emporijs, Liburnicis Venetias aſportant, ſæpius excoctum, candore marmoreo Canariū prouocat: multò tamen ſuauitate & dulcedine gratiſsima ſuperatur. Dum enim lixiuio illo acriore, quaſi ſapone ex calce parato, fęculentioris, nigrioríſque pinguedinis ſordes eluuntur & abſterguntur, vber dulcedinis gratioris perit, atque neſcio quid rancidæ acrimoniæ inuritur: vndè bilis gignitur, & ſanguis vritur, caput grauatur. Quod quilibet noſſe poteſt ex eſu vſúque Thomæi rubri vocati Sacchari, ex cognomine inſulæ, ſub ipſo fermè Æquatore ſitæ. Antuerpiam enim & Londinum Angliæ, vbi defęcare ſolent quidam induſtrij artifices, ſi guſtes adhuc impurum & rubrum, multò ſuauius & dulcius reperias, quàm excoctum, lixiuiáque & cortinas expertum. Et quia, qua purius reddant induſtria, cœlant Pharmacopœorum plebem: lubitum eſt hîc monere. In Cortinā ſeu ahenum, ſacchari Thomæi, vel alterius quantum volunt, immittunt. Lixiuij fortis ſola ex calce viua parati, iuſtum modum, & quod ebullitioni, deſpumationíque ſuffecturum ſit, affundunt: tum agitatione, ſcopuliſque ſpumas tumidas multorum albuminum ouorum ſenſim affundunt, viciſsim deſpumando, & rurſum inſtillando, donec ſitulam plenam mellea & ſordidiore pinguedine, deſpumādo exemerint. Tunc probè lympidum & fuluum factum ſyrupum, lixiuio nondum abſumpto, tranſmittunt per cilicium, colum, vel ſtamen, quo inibi feſtucas, quiſquiliáſque relinquant. Tum feruet denuo, donec expirarit in vaporem lixiuium. Quod ſi (vt ferè fit) feruens ſaccharum impetu, artifice inuito, labrum effuſione, & ebullitione ſuperet, non aquam: nam ſic (vt illi loquūtur) decoqueretur, recrudeſceretue: ſed butyri momentum illicò addunt, atque actutū reſident vndantes ſpumæ. Iam è ſyrupo ad duritiem excoctum, ſaccharum in nolas, infūdibuláue figlina vaſa, (Veneti ęnea) quibus ſubtus in anguſtiore loco ineſt foraminulū, priùs fontana imbutas, Saccharo adhuc calente, opplent, eodem obturato foraminulo: recundúntq; promo, cella, aut Hypocauſto ſicciore, tepidiore cumque indurerit. Metæ ordine diſpoſitæ latiorem baſim inducunt, luto ex figlina fuſca aut pulla terra & aqua calida ſubacto dilutiore, loricam latam duorum triumuè digitorum. Quæ cruſta vti partim loci, partim ſacchari tepore ſicco & bibaci aruerit, demitur, noua apponitur: bis terue repetūt: ſed ſingula in mutatione fuſi mucronem in foraminulum immittūt, vt faciliùs efluat craſſamentum pinguius, & ſordidius, quod Syrupum vulgo vocant, Gallis *Melaſſe*: qua quidam improbiores pharmacarij, ſuos ſtercoreos ſyrupos cōdunt. Poſtremò bis aut tertiò ex Metis erutum fontana liquefaciunt: rurſúmque in Metas infuſo, reſerant ſubtus foramen, ſupernéque lutum addunt, cuiuſmodi diximus.

SACCHARVM CANDVM.

NOSTRI etiam eſt candoris impertiri diſcendi cupidis modum, quo Veneti Candum ſaccharum efficiunt. Primæ notæ, ſeu finiſsimi vocati Sacchari accipiunt vicenas tricenáſue libras, pauca aquula fontana, vt liqueſcat, faciunt: & nè multum in multa aqua bulliat (nam flaueſceret) & quia parum aquæ ineſt illicò in craſſum ſyrupum abit. Tunc arundinaceos bacillos, aut ridicas puſillas, quas prius cancellatim, decuſſatímque ad ollæ imum, & latera aptarint, merſa ſaccharo ſyrupóue calente, & vas paulò ſuperius, quàm medio tenus opplente, multum inuolutum bombace denſa, vas cella, aut officina calefacta reponunt ſuper aſſere, ſemimenſe aut viginti poſt diebus aperiunt os, & nōdum concretum ſyrupum prius effundunt, repente affuſa calida, ad ſyrupi eluendam pinguedinem.

guedinem. Qua denuo & illicò affusa, reponunt quouis calidiore, aut quouis alio loco: effractóq; eodem die aut biduo vase, pellucidi candoris crystallinas bacillis aggestas habent glebas, multò durissimas, quas citiùs vres, quàm liquefacies igni, nisi liquore addito.

CANDVM VIOLACEVM.

PVRPVREVM Violaceum æquè pellucidum, sed pulcherrimum, nec minus vtile, solis Venetis, dum illic ageremus, notum, sic paratur. Sumito, exempli gratia, sacchari finissimi ℒ. vi. liquescant & bulliant quàm fieri potest paucissima aqua, donec ad tabellarum electuarium crassitiem deducatur. Tunc affusis vncijs 24. expressionis coactæ, cõpendiosæ, & recens eductæ ex frigida & violis contusis: aut potiùs violacea stillaticia (ne vires colórue deleatur) recrudescat, seu (vt illi loquuntur) decoquatur, vt recedat ad syrupi superioris simplicis Candi crassitiẽ. Festucis olla, & eodẽ loco & modo paretur elegantissimum Violaceum. Dum saccharo percocto miscetur Violarum dilutum, vel expressio purpurea, qualem diximus, addendo aliquot guttas succi Limonum, viuidiore colore & limpidiore diaphano placebit.

Denique vtilissimum simul atque fragrantius, curauimus parandum, additis drachmis duabus Iridis candidissimæ lacinia inuolutæ, quæ amica societate, solita est Violæ fragrantiam & gratiam, tum addere, tum excitare, nec parum sic Arteriacis commodi adferre. Sic decet nitidum Pharmacopœum parare, nec perpetuò, quasi misellus foret seruitor, Seraphico Vercellẽsi radiato Apollini auscultare, qui imperat vas cõdendum & obruendũ sterquilinio, vt fermentando & putrefaciendo (fortè & ipse persuasus à Theophrastinis stercoreis Philosophis) suaues imbibat penitus fragrantias & vapores, stercoreósque adsciscat spiritus.

Multa scitæ elegantiæ etiam è saccharo conflantur, loricantur, condiuntur, & cócinnantur dulciaria & tragemata & gulæ blaudimenta: quibus quia prolixiora, supersedemus, consultò prolixitatis hostes perennes: nedum vt Triuiales, prolixásq; lites huc adducamus ex Ruellio, Manardo, Fuschio & alijs, Senensis exemplo. Vt quid enim quærunt tamdiu & blatiunt tam multa, notum ne fuerit Antiquis saccharum? Sanè fuit, etiã Dioscoride & Galeno antiquiori Theophrasto, huiúsque præceptori Philosopho. Ait enim Theophrastus mel arundinibus Indicis excipi: eadem ferme etiam Aristoteles. Quod porrò vlteriùs tumultuantur & sciscitantur num illi vsi fuerint saccharo hodierno? ex historia in promptu responsum: Galenus φασί, id est, inquiunt dicit, oriri scilicet in Indicis harundinetis Mel saccharum vocatum: igitur auditione magis, quàm exploratione norat. Et Paulus facetè censet inter sales SACCHAR, SALEM INDVM sapore dulci, saccharum innuens, dentibus vt sal fragile. Quinetiam Plinius, quasi valdè rarum, nec adeò alimentosum vel familiare foret nostro corpori, inquit sumi quantitate nucis castaneæ aut auellanæ. Eóque primò è Græcis Actuarius, Medicatos succos saccharo excepisse, nomẽnque Iosacchari, Rhodosacchari commentus fuisse putatur.

Sal Indum.

At Dioscórides paucis litem dirimet: Salis in modum concretum, & dentibus fragile saccharum, in India, & fælicis Arabiæ arundinibus, quod aqua solutum, potui, stomacho vtile. Sed addit καλεῖται, id est, vocatur: vtpote cuius nõ valdè certus erat: quia vsum tantum nondum ars locupletarat. Vocarant quippe rem minus notam propter dulcedinem Mel: quemadmodum sal Æginetа, propter concretionem duram lucidam, fragilem, & candorem. Rimas namque anulæ harundines, præ senio, aut turgidæ, agũt, excludúntque succum saccharatum pauciorem, sed solidum, & salis aspectu, quale vulgatum arte excoctum saccharum, etiámque vt Candum. Quia verò admodum paucum & exoticum, minus erat notum, vsúque receptum: quod neutiquam mirandum, cum Manna roridum, Lariceúmque, Europæ multis locis familiare, illis penè fuerit prætermissum: quia nondum commodum experimento auditionéue compererant.

Norbonensis Varro & Strabo, etiamtum ex radicibus succum premi suauissimum, ex arundine arborea non nimis magna.

Strabo arundines Indicas gignere mel sine apibus: Igitur si μελίττης seu apis non est pensum, non erit mel, seu melissæ excrementum, sed plantæ: quam eiúsue laticem, Sacchar Indi vocarunt.

Et Seneca à nobis facit: Inueniri in India Cannas, quarum humor pinguis, dulcísue, in

in mel abeat. Et ſapor cannarum fermè omnis dulcis,radicis præſertim. Fluxiones ſiſtit ſuffitu Saccharum. Et noſtrate Candum,etiámque vulgatum abſtergit, oculíſque prodeſt, vti tempore Dioſcoridis faciebat Spontaneum : quare idem eſſe nulli controuerſum. Nec hodie foret ignotum illud Antiquorum: cum vniuerſa pateat per Mediterraneum & Oceanum Æthiopicum Arabia & India.

MEL APVM COMMVNE.

SACCHARO nobilitate,vtilitate & origine proximum mellis nectareus liquor: quem largita videtur Phronęa populis fermè omnibus, pręſertim apud quos ſacchari arundo nullo nequidem mangonio,cultu viuere quit. Eadem vtriuſque natura,ortus & ferme modus videtur. Verũ mel calidius,acrius,aëreum, magíſque igneum & ſpirituoſum: vnde tantopere prodeſſe ſenio confectis & calori languido, Democratis exemplo fertur. Nec abs re ſanè, quippe vini ſacchariqúe vigorem,vitam & efficacitatem mel meritò complexum eſſe quis dicat: MVLSA enim,vbi aquæ plurimum,mellis non multum, diuturna inteſtináque mellis ebullitione,in vinum vicinúmue ſaporem multò vtiliſsimũ abit. Et Pannonica ſeu Polonica Moſcouitarúmque potionum MEDA vocata, atque Cambricorum Anglorum METEGLIN, ſuauiora ſunt,& ſalubriora non paucis optimis vinis. Quarum quidem vſum,quàm ſcimus certò profuturum Meridionalibus,tam lubenti animo illis hic impertimur: quæ ſic habet.

MVLSA.

MEDA.

Rec. Mellis boni Lib. 20.
Aquæ pluuiæ, fluuiatilis vel fontanæ Lib. 120.
Bulliant deſpumando ad Libr. 80.

Quibus ſemifrigefactis,inditis in vas vinariũ,addantur fermẽti panis,vel Alæ,vel Byeræ acidioris vnciæ.vi.vel quod ſatis ſit excitandę ebullitioni & defœcationi. Et vnà de licinia vel nodulo hæc ſuſpendantur mergantúrque, nec fundum tamen tangant arromata.

Rec. { *Cinamomi,* / *Granorum paradyſi,* / *Piperis,* / *Zingiberis,* / *Garyophyllorum craſsius contuſorum* } *an drach.ij.*
Florum ſambuci Man. 1. in dolium merſorum.

Sinantur in cella vinaria tepente per hyemem: eſtate verò in ſole maneant 40. dies,vſquedum adſciſcat vineum ſaporem & exuat dulcorem ingratiorem mellis. Qui vinum colore ementiri cupiunt, panni Torneſolis(nomen ſonat heliotropium purpureum verrucarium) Lib. S. addunt. Nonnulli efficacius & gratius, addita vini tertia parte, reddunt. Hæc ſi quis, non vt quotidiano potu,ſed quaſi medicato vtatur,multum commodi percipiet, tum ad febres quartanas, tum ad cachexias, & ad morbos cerebri, quibus potus vini pernicioſus,vt Epilepſiæ & Analepſiæ: adq; noxas aquarum corrigendas, vbi hę multas putridas febres excitare ſolitæ ſunt: eóq; Troglodytæ,propter multos fructus aqueos,& putres aquas plurimo,tametſi feruida in regione ſint,veſcuntur pipere.

METEGLIN.

CAMBRICVS etiam ille potus Metegla, non patrio(vti putant illi) ſed Græco nomine dictus,vt multò ſalubrior parari poteſt, ita multò dignior qui Tranſmarinis innoteſcat: eſt namque altera liquida & limpida Septentrionis THERIACA. Eadem proportione fermè miſcetur mel & aqua, adduntúrque deſpumatis herbæ ſiccatæ quamplurimę, fermè numero ſexagenę, bulliúntque diutiſsimè ad dimidias, interdum ad tertiam partem. Quò fit (vt cõtra quàm ferunt vulgata Pharmaciæ documenta) diurna coctione herbacei viroris & ſaporis exuat faſtidium, adipiſcatúrque vegetiorem, & quaſi tertiam quandam peculiarem alendi vim,& gratiam ſaporis Maluatici vini æmulam, nec minus duratione perennem. Triennij enim & quadriennij colore, craſi, & ſapore maluatici vel Muſcati Meteglam non rarò illic bibimus. Quotidiano hæc ſenibus potui

potui placet,& plurimùm prodest: nec adeò temulentiam vertiginosam, sed amœniorẽ facit. Multò aptior foret & vtilior,si Medici Docti Instituto,quilibet sibi accommodam p[illegible]ndam curaret.

Quibusdam naturis,etiam hepate calidioribus,mel ieiuno sumptum ventriculo,multùm conferre scimus,& compertum(secus quam vulgò videatur) maiore copia & satietate ingestum crudum purum Anglicum plus prodesse, quàm moderatè sumptum Hispanicum, optimum putatum. Quippe acrius Atticum, Norbonense, vel Hispanicum crudum, facilius in bilem abit, magis sanguinem adurit, & minus ventrem subducit, nec perindè recens hîc habetur. Minus speciosum ac delicatum Anglum: sed quibusdã, præsertim saltibus & pascuis,vbi lana commendatior,lectum,vernum aut æstiuum,biliosa excrementa inferius extergendo pellit, & aciei oculorum prodesse putatur. Venetias & Veronam ad Theriacæ confectionem delata sæpius Græca famigeratissima,Attica & Hyblæa mella gustauimus, fuluiora & puriora, sed minùs candida Norbonensi aut Hispanico: quæ duo tamen celebriora apud Francos, Germanos, Belgas & Anglos, adeóque multò cariora.

TVRONES NORBONENSIBVS.

Italis, Amigdalato.

ISTO Norbonenses Pharmacopœi parant placentulas niuei candoris Turones illîc vocatas, ad alendum tabidos, & expectorandum crassos pulmonũ farctus, simul suaues & vtiles: vtiliores tamen futuras Anglis & alijs ad Septentrionem populis, etiámq; PIGNOLATO dicto medicatiores. Nam Italis valdè quàm elegans & marmoreum niueum PIGNOLATVM (hodie ex puluerato finissimo saccharo, & postea albuminibus & modica rosacea, & succo Limonum subacto, & donec summum contrahat candorem,atque pelluciditatem, agitato: pineis lotis, & siccatis furfuribus & absterfis,additis, & remixtis omnibus,viuido sed pusillo, puróque in igne exiccatis, & in duritiem coctis,in morcellos digitum longos, conflatur) tametsi prodest & alit, tamen minus intrò subit aut incidit & abstergit arteriæ vel viscerum muccosos farctus, quàm ex melle & amygdalis parati Turones, qui sic fiunt.

PIGNOLATVM

{ *Mellis primæ notæ & purissimi Libræ sex;*
Albumina ouorum sex.

In pelui tamdiu frigida pistillò ligneo agitantur, donec lacteum candorem assequantur. Tunc prunis cinere obrutis, ne vrantur aut nigrescant, sedulò versando pistillo ad suppositoriorum crassitiem iam fragilem coquuntur. Tum addutur dulcium amygdalarum integrarũ deglubitarum furfuribus torridis tostarum vnciæ,quantas excipere moles iam Pignolati specie potest. Calentes super Nebulis(quæ crustula sunt)extensæ ducuntur in placentulam, vnciam crassam,latiore superficie,quam acie adhuc calentes in rhombos dispescunt,Medico volente,interdum adduntur puluisculi gemmei, coralli, crystalli aut aliorum.

MANNA ARABVM TERENIABIN

Drosomeli. Aereomeli & Melisaccharum: Manhu.

Δροσόμελι.

POSTRIDIE quam Ioua largitus esset victum Plebi Israeliticæ, complutáque fuisset humus, & conspersa rotundo semine Coriandri simili, minuto, albo, gustu mellitæ placentę, aut specie Bdellij: ex quo districto mola,panes factitabant sapore libi ex oleo: Gens Israelitica mirabunda, cum primum hæc cœlestia, & nusquam antea visa munera fuisset conspicata, cœpit dicere: MAN-HV, id est quidnam istud? Cuius nominis vestigia remansisse apud posteros Indicat Mannæ Thuris Libani Palestinæ montis nomen: cuius similitudo cum illo Bdellio simili Mannæ nonnulla esset: vndè etiam verisimile Latinis

MANNA è RAMIS LARICIS.



tinis deductum nomen Manum, quod bonum interpretatur perbonus Latinitatis autor Marcus Varro. Et indidem putandũ Medicatum iſtud Manna, quo de hic iam agemus, dictũ fuiſſe recentioribus Græcis & Latinis. Eximium ſanè Naturæ opus, ac mirabilitatis plenum: nec valdè antiquis notum: indicio eſt quòd paucis & vacillantibus verbis illius meminerint, nec quantæ eſſet ad purgandum ſalubritatis monuerint. Theophraſtus ſiquidẽ ex Heſiodo & Ariſtotele ſuccum mellitum ex æthere quercubꝰ ſiueRobori illapſũ putat, quale Galenus prouẽtu portentoſo è Libani arboribus excuſsis memorat: & Celſus SYRIACVM MEL vocat: qui omnes perſuaſi fuiſſe videntur (præterquam experientiſsimus ſenex Hippocrates, qui non aëreum ſed CEDRINVM MEL vocat)nihil aliud eſſe Manna iſtud, quàm roridũ ex humo in æthera ſubuectum interdiu, vi & calore Siderum, vapidũ ſpiritum, qui reduce nocte occurſans frigori liquor refluus & quaſi ſtillatitius factus, arbores, tellurémque rurſum, horis antelucanis præſertim irroret. Quam opinionem, vt improbare nolumus: ita etiam ſequi, neſcio quo modo, renuit animus. Quæ nam tenuitatis tantæ, partim aqueæ, partim aëreæ, cuiuſmodi ros eſſe videtur, deſtillatitia, illico vel imbecillis Auroræ radijs difflari in auras ſolita, poſsit in grumos maſticheos, gummoſos, farinaceos, emplaſticos, ſolidos & denſos abire? Quin Manna etiam calidiuſcula eſt, grauis ac pinguis, & ſolutu non adeò facilis. Imò ſoluta, liquori calido non vti mel, aut ſaccharum, mixta, perſtat, ſed plurima quaſi aqueũ reſpuens liquorẽ reſinę gummi, & Caphuræ factitię modo rurſum coit, & collecta vaſis lateribus hæret. At imbrium cœleſtium proles nix, grãdo, pruina, gelu, ros, omnia frigida, neutiquam pinguia, ſed facillimè vel calore, vel humore ſoluuntur, nec quicquam pinguis veſtigij relinquunt. Quare ſuſpicio magna eſt Manna non aëreum rorem, qui refrigerando, temperandóque diurnum æſtum natura comparatus fuit: ſed ſuccum vaporémque viuificum cuilibet tum arbori, tum herbæ inſitum iam per ſoles tẽpeſtiuos & genitabiles maturitatem aſſequutum, qui extillans expiránſque interdiu trans latentes corticis ſuperficieíq; meatus, in auras à ſole feruido diſsipatur: noctu verò ros conſuetus illabens ſeſe cum iſto permiſcet, atque ne diſsipetur, partim obſtat, partim ſeipſum vna fermentat, inque amicam naturam vnà coëunt, ac demum quippiam conflant

Lib. 5. Hiſtori. animal:

MEL CEdræum. *Hippo. Succus Mellius Theoph. Syriacum Mel Celſi.*

flant mediæ inter mel & Saccharum naturæ. Quod quispiam MELISACCHARVM vocare posit. Istud nostrum paradoxum confirmat eorum diligentia Pharmacopœrum, qui ramos magnos præscissos Laricis & Fraxini, inque vinariam cellam, quo æstatis tempore Manna colligi solitum est, asportatos, Manna postero die, tametsi non perinde nitidum, conspectum sibi affirmabant. Quod etiam minùs mirum videatur illis, qui sciunt RORI COMMVNI deciduo purgatoriam vim inesse, non a se, sed foliis herbarum, quæ abluuntur & absterguntur ab illo. Sic Brassicæ foliis & Rosarum rorem exceptum detergente, nitroso & laxante succo magis lubricare certũ. Eapropter consulto huic infundunt Rosas nonnulli ad syrupum Rosarum ex infusionibus. Quare cum quilibet obseruare posit post ramos & truncos auulsosue surculos, vel etiam radices Laricis, Pineæ, Iuniperi, & aliarum gummosarum aut tediferarum arborum gummi, Lacrymas & micas etiamnum in superficie congeri atque concrescere, quas ideò propter similitudinem Manna Thuris Græci, Rustici autem Norbonenses Metaphorice in Iunipero & Teda glaciem, Galli Vernicem vocant, poterit secum perpendere idem Larici, Ornoglosso, Amygdalæ, Prunis ac aliis quamplurimis vsu venire posse. Quin quod de œleomelite Norbonensi diximus in Olea Æthyopica magis fulciatur hæc persuasio, alioqui & rara obseruatio est, neque à quoquam recentiorum literis prodita, quin potiùs à nonnullis quasi fabula foret excepta, nec ipsimet assentiri recensioni ausi essemus, nisi oculis manibúsque id comperissimus in Prouincia Norbonensi maritima, non procul Monspellio vrbe tam lauta quàm nobili.

Melisaccharum.

Ros cœlestis.

OELEOMELI.

EX olea arbore vulgari perquàm amara tota & ingrata, cortice, caudice, fructu nondum sale condito, emanare MANNA verè melleum, non solum colore, sapore, sed etiam duratione incorruptũ experti sumus. Habemus namq; partim iam duodecim ab hinc annis collectum à Rondelletio præceptore aliquot vncias, partim à nobis quinque ab hinc annis, cum eo nos duxisset Stephanus Barrallius Monspelliensis Dioscorides vocatus, atque in tenellis ramis & stipitibus Olearum arborum tam insolitas diuitias affatim nos latere monuisset. Tunc enim rimosis è corticibus, partim scalpello sauciatis, satis excepimus non modò ad explorandum, sed etiam amicis impartiendum. Verùm non nisi propemodum pene matura oliua ac nigricante vel purpurascente, quam Nouembri & ingruente Hyemis sœuitia decerpunt, quisquam reperiet mel istud: vt nos plebecula monebat, quæ interdum tantam copiam ramis aggestam se vidisse vna aut altera die ante vel post D. Catherinæ festum aiebat, vt auiditati explẽdę pueri & mendici eô certatim confluerent. Jn proximis vinetis pone fanùm fune-cinctorum Franciscanorum, via ad Latrensem portam, etiam nonnihil emanabat, & plurimum ferebatur Lunellæ extillare, præsertim sectis maioribus truncis, è quibus initio melle liquidior latex glutinosus effluebat, postea inibi residens aliquàmdiu frigore densior euadebat, atque non tam mel quàm Manna verum præ se ferebat specie, gustu, sapore, concretione omnium comilitonum iudicio qui degustarant, inter quos Iacobus Vtenhouius Gandauensis generosus, & multarum literarum Medicus doctissimus. Quin iam dum hæc proderemus, cum multi alij degustarunt & mirati sunt, tum Medici singularis eruditionis, vniuersæque materiæ medicæ consultissimi D. Parisiensis Drouetus, & D. Penius Anglus.

An cum Arabes exscribunt fortè de Galenico Manna rorido, quo cõpluerat arbores Libani atq; lapides Iuppiter, hallucinantur nominis & naturę affinitate, interpretati nempe quę Græci antiqui de latice illo mellito suauique rore antelucano, qui instar sudoris expirantis, partim è puro sudóque aëris ambientis madore, patimque ex potiore genitabiliq; cuiusq; arboris & herbæ saliua gutticellas lympidas & prædulces in arborũ folijs & herbarum constituit: vnde mellis apum ortum & naturam facilè quis assequetur? Sanè sic videtur, nec enim manna illud sordidũ, gũmosum, granatum, quisquilijs

arborum mixtũ,in ramis lapidibúſq; diu deliteſcens, non Sole Caniculæ feruido, aut imbribus ita facilè liqueſcere ſolitũ cuiuſmodi mãna intelligunt Arabes,idẽ cũ rore ęthereo. Eapropter Grecorum Stillatitiã aëreúmue rorem mellitum illum tenuem, neutiquam Manna Iudæum Arabicúmue putamus,ſed grana iſta Maſtichina pellucida,ſolita è ramis folijſque arborum elabi præ copia, rotunditate & lubricitate granorum,ſuccuſſatione & ventorum impetu, qui montes crebriùs perflant, ſícque colligi in montoſis ſyluoſis humi, & ideo putaſſe quoſdam inſtar grandinis è Cœlo manaſſe. Iſtud noſtrate porrò nos quaſi vtriſq; naturæ cinnum & particeps plurima arborum genitabili ſaliua ſuaui & madore,qui cuilibet ineſt pro ſua natura plantæ varius ,conflatum putamus. Cui dũ occurrit noctis periodus anteculana frigidiuſcula, quemadmodum tunc coacto in Æthere vel aëre vapore aqueum facit ROREM vocatum, ſic in arboris ſuperficie cogendo & addenſando expirantem per latentes poros mellitam exhalationem , ſiſtit inibi manna. Quę eadem cauſa efficit, vt ficus ſuos fructus noctu maturare verè dicatur, non propter quem apud Plutarchum Graculi Lunæ afferebant calorem πεπ]ικὸν, quippe illi noctu ſilente æquè benè maturitatem aſſequuntur. Sed quia ficunleus cortex, laxæ cum ſit texturæ, vti tota arbos, facilè Solis radios admittit, qui ſpiritum calorémque inſitum lacteo liquori diſsipant interdiu, vnde concoctioni officitur: at noctu hîc non difflatur, eóque maturitati impenditur totus, quam celeriùs & perfectiùs abſoluit,niſi propter laxitatem arboris & lactei ſucci vbertatem nimiã obruatur,vt in ficu Ægyptia euenit, quæ ideo non niſi vulneribus ſaucia maturat quia plus iuſto obruebat lac alimentúmue quod per vulnus effluxit.

Ros. MANNA *quomodo fiat.* *Ficuum maturatio.*

Nec diſpar modus opúſque mellificij: vt enim efficit ex rore aut cum rore & ſucco benigno arboris, natiua inſitáque vis Manna, ſic ex vtroque è floribus decerpto, ſuo calore & ſpiritu conficit apicula ſedula, etiamque aliæ volucellæ inſectæ,carpto in truncis arborum humore, quem percoquant in mel album ſaccharo ſimile, ſiue Stercus ſuauiſsimum, quod etiam Hiſpanus à Vegã magni nominis Medicus ſibi viſum narrat. Non enim rore ſolo caduco, ſed ſuaui, odoratóque vapore, & plantæ tenuiſsimo ſucco, quem ſuis ſibi inteſtinis fouet apis, confit mel. Nam quî poſsit ros Stillatitiúſue imber aut vapor in Ceram, Propolidem,fæcéſque quot continent faui abire? Quin mel grauius multò oleo, vino,aqua, lacte, ſanguine, quorum æmulatur aut ſuperat dulcedinem. Quin amarum mel, improbum, venenatum, ex Abſinthio, Erica,Oleandro & aliis. Cur non potiùs è foliis Iuglandis aut quercus hauriat apicula, vbi plus nectarei & dulcis roris,quàm è florum aridis calyculis? Niſi quia vbi optimus eſt aër, inibi optimum mel,modò Stirpes ſint natura aptæ mellificio, fugántque è ſolo probum alimentum. Sed hæc latiùs in Larice & Fraxino.

MANNA *Iſraelitarum qualis.*

Hebręum Germanicũ notũ,& Rabbinam admodum callentem Philoſophię habuimus, qui Manna iſtud purum & Maſtichinũ vocatum affirmabat eſſe idem cum ſuo Iſraelitico, Bdellii ſpecie,Coriandri granis ſimile, melleo ſapore, quale etiamnum eſt in Paleſtina, Syria & Arabia.Porro,nobis obiectantibus illius ſupercœleſtes vires,portenta, & putredinem: Reſpondebat Iouam cunctipotentem pro eo ac ferebat ſua voluntas, vſum & fruitionem Mannæ illis largitum fuiſſe, qualem,quantum & quamdiu illi viſum fuit: réque ab ſe condita vti ſolitum ad ſuam oſtendendam ſiue gloriam, ſiue munificientiam, præter & ſuper naturæ leges ratas. Sic quoque MARACH perquam amarum & ſalſum edulcuit iniecto ligno: & Arabicus ſinus quaſi medius ſectus,vadum fecit proli Iouæ, hoſtes vero obruit: Solis orbita curſum inhibuit & æquor montibus innatauit.

MARACH

Maſtichina igitur vel Granata vocata,quę hodie ex orientis Emporijs Venetiis & Genuæ proſtat,optima.Nec tamen ſpernenda Brianſonẽſis ad Galloprouinciæ & Allobrogum alpes prouenire ſolita, qua vniuerſa fermè vtitur Gallia, modò delectus nitidioris,purioris, candidioris, & recentioris grani habeatur, qualem illic nos effractis è larice ſurculis copioſam habuimus, quæ nec doſi,guſtu & effectu purgandi nihil planè cedere illi exoticæ videtur, & multò minoris emitur, minoréque mangonij ſuſpicione: blan-

Brianſonnenſis

blandè namque educit biliosa è primis venis & Iecore, éque pulmonibus pituitosa, veluti Lariceus liquor, Terebinthina Veneta vocata. Hac igitur, si illius Syriacę purę copia desit, aut CALABRIENSIS, vtendũ ab vncia 1. S. ad vncias 3. Calabriensem tamẽ hodie perpaucam, aut nullam inueniri, quidam institores qui illinc veniebant, planéque desiisse conquerebantur.

ARVNDO VALLATORIA.

OMNIVM Vallatoria notissima, vbiuis Regionum vdis humentibus marginum vallis lacunis & scrobibus aruorum, aggerum & mœniorũ tesquis, & attegiis, rusticanisque tectis multùm accommoda: sic & sepiendis tutandisque satis. Multi è radice gramminea, geniculata, prolixiùs reptante, marini graminis graciliores exeunt culmi recti, ex pallore pulli, concaui: alterno pullulatu folia emittẽte graminea, miliaceis longiora, scabriora, firmiora: spicas fert Milii modo sparsas, lanosa, mollique cesarie nutantes & purpurascentes, maiores & elegantiores, casſidum plumas imitantes, quæ ventis hybernis abripiuntur, nullo comparente seminum vestigio, radice namque etiam combusta & eruta, seipsam denuò instaurat. Equidem quam noua depacta, albida, dulcis prolixa, & vti diximus graminea: quare scita consequutione gramineis & triticeis subduntur hîc arundinacea.

Δόναξ *DONAX SATIVA NOSTRAS.*

NON parum frequens hæc hortis & Satis Galloprouinciæ & Norbonæ, vbi colos ad nendum & clatras fenestris Rustici mulierculis factitant, flectúntque ad fornices topiarias, aliaque viretorum ornamenta, adque fulciendas vites humi depangunt. Similes istius sunt tubi illius Vallatoriæ, sed proceritas & crasſities magnam æquat hastam: densisſimis geniculis, è quorũ acetabulis vel cauernulis basis latioris prodit neruus medio tenus ambiens calami ferme spatium, intergenicula. Acori vel Schenæ radix prolixa, tuberosa geniculis multis, latè huc & illuc subtus humum porrecta, albida foris intúsque dulcis gustanti. Ex qua vsta Arabum Spodium paratur Pharmacopœis quamplurimis, tametsi vt non necessariò, ita non magno commodo: quando melius nec difficilius ex Myrtho aut Cithonio arbore, oleaue (vti monuerat in Antispodio Dioscorides) conficerent. Longè tamen grauius delinquunt qui loco Palmæ foliorum teneriorum harundinis huiusce subdunt radices: namque harum facultas ex alto cum vel spicula euellere prodatur, calida etiam authore Dioscoride sit, planè Palma contraria sit huic oportet, cuius ad frenandã cohibendámque Chalcytidis vehementiam addita folia videntur. Verum isti audaculi, quid intersit foliane harundinis, quæ fortè quadrarent, an radices addas, quæ prorsum aduersantur scopo, supino fastu malunt nescire quàm discere.

Spodium & Antispodium.

FISTVLA vel SYRINGA, & SCRIPTORIA.

EADEM cum Donace harundine hæc est, vt cernere est in Galloprouinciæ & Corsicæ vdis & pinguibus prope vrbes locis, compactiore est carne, minore & pollicem vel indicem digitum æquante crasſitie, octonum denûmque pedum, radices & folia non disparia, Pueris etiam quæsiti calami ad maiuscula characterum crura delinianda: & hæc vti superiores duæ, caua.

NASTOS seu FARCTA, TOXICA Theophr.

RARIOR hęc Europæis, nota tamen iam diu harundo mediterranei & Tyrrheni maris mercatibus: vbi interdum à naucleris emunt senes, robustiores & adultiores Stolones, quibus scipionibus siue labantis vestigii fulcris vtuntur: leues namq; sunt elegantes & robustæ. Exiliores Stolones verò Scythæ Asiatici & Syrij aptant ad iacula: quos emptos à quodã Pictauo circulatore Alexãdro vocato habemus exiles, leues, politos enodes prorsum, rectos, solidos, nec graues, colore cæsio pullo & purpurascẽte nitentes. Ioubertus Monspelliensis habuit, ni fallit memoria, perquam solidam & elegantem, puto ex Aphricæ Argyera, non Alepo.

AVLITIS SEV TIBICINARIA *fœmina.*

TAMETSI fœminam hanc nuncuparit Dioſcorides, tamen putamus nos à noſtratibus vulgatis, non niſi textura delicatiore carnéue ſolidiore diſtare, proindéque tubulam magis eſſe ſonorum læuiorem & nitidiorem, cuius delectus penes aulędos & tibicines eſto.

INDICA FLORIDA.

EXOTICÆ elegantiæ pulcherrima planta hæc, ambiguæ inter Cannas & Acorum naturæ & figuræ. Ea ex ſemine Indiæ Occiduæ amicis in Belgio, deinde nobis Monſpellij in horto lætos flores, Auguſto ineunte, dedit: colos purpurę miniatę nitidus & vegetus: figura & magnitudo, numerus & habitus florum Gladioli, in ferulaceo vel harundinaceo bicubitali & tricubitali caule, læuore herbaceo, craſsitie digiti minimi, quem circa geniculos ambiunt folia alternò & Acori vel Cannæ, ſitu & ritu, magnitudine & effige hellebori albi adultioris. Radices Cannæ noſtratis ſiue Donacis vel acori paluſtris æquant, è quibus prima foliorũ eruptio pereleganti volumine Hellebori albi erũpentis ſimulacrum oſtentat. Rariſsima in Italia & Gallia & Anglia etiámque Belgio vbi tametſi quotannis nouo ex India aut Luſitania ſemine ab elegantiæ amaſiis ſata, tamen nec ſemper floret, nec frigus ferre potis eſt. Idcirco commodi medici adhuc ignoti: ſed cui locus hîc merito relictus, quo ad Acorum, plantaſque conſimilis vultus viam inſtitutam pergeremus.

ACORVS.

- *Acorus Dioſcor.*
- *Acorus paluſtris.*
- *Acorus Aquitanicus.*
- *Galanga*
  - *Maior.*
  - *Minor.*
- *Iris Domeſtica Florentina.*
- *Iris Illyrica.*
- *Iris ſylueſtris.*
- *Iris maritima Norbonenſis an Medium Dioſco.*
- *Perpuſilla ſaxatilis Iris Norbonenſis acaulis ferme.*
- *Xyris.*
- *Zingiber.*
- *Terra Merita, Curcuma Officinarum.*
- *Coſtus*
  - *Arabicus candidus leuis* } *Zingiberis effigie.*
  - *Syriacus buxeus grauis* } *Zingiberis effigie.*
  - *Indicus leuis niger.*
  - *E Moluca cortice rugoſo.*
  - *E Moluca lignoſus.*
  - *Officinarum duplex*
    - *Dulcis*
    - *Amarus*
  - *Math: ſpurius ſuo loco.*
- *Zedoaria* } *herba.*
- *Zurumbet* } *herba.*
- *Zedoaria Thoræ in Napellis.*
- *Zurumbet arbor in coniectaneis.*
- *Arnabo Pauli.*
- *Mamiras Paul, In Doronicis.*

ACORVS DIOS: & Ακορος *THEOPH.*

Officinis falsò Calamus.

NVNCVPARVNT itaque sic plantam hanc quia τοῖς κόραις siue pupillis aciei oculorum caliginosæ mederetur, vti cognatæ Zingiberis radices faciunt. Nam Ακορος illa Theoph: Veneris mirificè incentiua longè alia est. Acorum verò verum esse istam radicem odoram & geniculatã, & longè ab vtraque Galanga dissidere, etiam caculæ officinarum sciunt, nedum viri eruditi, quorum factũ opera, vt non solum innotuerit, sed etiã adeo vsu recepta sit, vt pudor sit denuò illos rationum aceruos euoluere. Nec hodie Itali, Galli, Germani consultissimi rei herbariæ, alio vtuntur quàm isto è Transyluania Moscouiticisq; tractibus Venetias, Antuerpiam, aliaq; celebriora Emporia asportato: vbi nõ rarò etiamnum folijs integris visitur Iridis ęmulis, cuiusmodi à Dioscoride descriptus fuit. Eàpropter minimè multis opus fuit verbis ad discernendũ à Calamo aromatico has easdem radices, quas etiam perperã Calamum officinæ statuêre: non enim modò odore cęterisque facultatibus, sed etiam natura & effigie tota dissident. Nec enim Acoro Arundinis, sed Iridis caulis inest, gracilior & longior tamen: at Calamus non modò caui tubi harundinaceo caule donatur, sed assulatim frangitur. Porro cum hanc radicem ignotam tum Calamo suffecissent (vt fit meliorum penuria & ignoratione) demum proregem quasi Regem agnouerunt & tutati sunt. Quam pertinaciam etiamnum fouent plerique Salgamarij, potiùs quàm Pharmacopœi cæcitate impudenti, sed non tanta infœlicitate. Quippe æquè bene explet ista radix interdum descriptionis pollicitationes atque genuinus Calamus: intenso namque est odore, & præsentissimis ad muliebres morbos viribus.

Effig: scitè Matthiol. 21.

Acori veri, Galangæ vtriusque, & Calami aromatici discrim.

ACORVS NOSRAS PALVSRIS

Germa. Gelb wasser Lelien, *id est Lilium aquaticum luteum.*

VVLGARIS nostratis haud aspernendæ aut vires vel vsus vt quidam minus verè tradunt, qui primore lingua, non intimo gutture hanc explorarũt, cui aliquid acrimonię gustando semper inurit, non quidem illico prima impressione, sed aliquanta cunctatione. Idem experiaris in Phyllo Mõspelliensi aliisq; plantis, quarum vis calefaciens multa terrea mole est sopita. Nam tametsi illi odor fermè nullus, calor remissus, tamen alijs dotibus multos ad morbos peregrino pręferenda: plus namque roboris & caloris addit ventriculo, partibusq; finitimis, quàm illa quæ suo feruore dissipat potius innatum calorem atque vires insitas populatur. Qui igitur illi nonnihil gratiæ conciliãt, Garyophyllis non secus ac Iuglandes, traiiciunt, at neutiquam cõtemnendum experiuntur.

Mathiol. 22.

Propior Aco. aut Galangæ quam Iridi, propter radicis vim astrictoriam.

ACORVS AQVITANICVS.

PLVSCVLIS abhinc annis eruta fuit quædam Acori species in agro Tholosano, quam Pharmacopœi pro Schina & venditare & vęnũdare ausi fuêre: quia facie esset haud ita dissimili, sapore fermè nullò, eòque Apio affini. Radice crassiore, densiore quã Schinæ aut Galangæ, concolore, prædura, fragẽti contumace, lignosiore quam Schine, prælonga, tuberosis geniculis cincta: Harundinacea effigie Antuerpiam, Londinúmque delata Chynam emẽtitã, propter quandã similitudinẽ, quæ multos Medicos in stultam lętitiam coniecit, ratos se in Gallia Schinam inuenisse, ad luis Venereæ apparatum. Sed Acorũ non Schinam gustus & euentus patefecit: astrictionis namque plurimum habet, tota est crassę, inertisque facultatis, nihil leuitatis emplasticæ, vti Schina. Morbo Neapolitano curando ineptissimam norunt, qui frustra sæpius experti sunt: tametsi ad vlcera mala & strumas, non desint illi suæ dotes.

Illas autem radices prægrandes, turbinatas, Americi orbis Schinam superioribus annis ementitas, in caput de apio seruamus.

GALANGA VTRAQVE.

γαλάγγα.

NISI Gallatium Acorum, qui cæteris authore Dioſcoride anteit, deprauarit in Galangæ ſiue Galaugæ flexum Arabica ſcola, vt quæ ſpeciem Acori Galangam fortè putarit, ignotam hanc fuiſſe antiquis Græcis neceſſum fateamur. Cum autem è proximo ſermone authorúmque deſcriptione Acorum noſtrum eſſe Antiquorum genuinũ liquet, tum diuerſum eſſe ab vtrauis Galanga maiori & minuta Officinis dicta, vtriuſque radices perpendẽti perſpicuũ illicò fit. Acorus namque albida, odora & amaricans etiam monente Galeno, effractúque facilis, eoque vt colore, ſic concretione ſimilior Iridis, quam vtrauis Galanga: quia ex fuſco intus foriſque ruffeſcit, nec tundendo facilè cedit, acriore quidem ſapore & aromatico ſed minimè amaro, magis aſtringente, minúſque proinde vires vicarias Iridis ad muliebres affectus exerente, qualem optant Dioſcorides, Galenus & cæteri claſsici. Quibus an notæ fuerint vtriuſuis Galangæ radices, vt incertum, ita nobis perſuaſum eſt iamdiu Acoro aut Iridi congenerem eſſe, nempe Acori paluſtris vulgaris radices habere, folia autem Iridis aut Xyridis nigricantia anguſtiora tamen. Alebant hanc, non multis ab hinc annis, horti Patauini & Veneti, vbi plurimum nobis viſum virentem meminimus. Nec multo pòſt à fideliſsimis & peritiſsimis herbarijs accepimus hanc eandem è Syriæ montibus euulſam, vbi vulgo Iris putatatur & nominatur, propter arctam foliorum potiùs ſimilitudinem, quàm radicis colorem, odorem, aut efficaciam: aſtringendo namque roborat, vt Acorus paluſtris, nec tenuitate partium quanta eſt in Iride & Zingibere eſt, ſine aſtrictione pollet, præſertim maior Galanga, quam hîc intelligimus.

GALANGA MINOR.

ALIOQVI minutam ſiue minorem, quam vocant Officinæ, an ſit Cyperi ſpecies potiùs quàm Galangæ aut Acori difficile ſit ſtatuere. Nam tametſi radices aſpectu, duritie, odore, ſapore & nonnihil figura Cyperum longum præferant (quo quidem inſtitorum fraude adulteratur, & permutatur) tamen folia ſi ſunt Myrthi (vt quidam Indicorum ſimplicium exploratores affirmant) non parum ab vtroque illorum etiámque maiore Galanga diſsidebit, quam alioqui viribus, odore, ſapore, colore & nomine proximè æquabat, ac fortè ſuperabat. Hanc tamen, vt & Zedoariam, Chinarum Emporia in reliquam Aſiæ Indiam, Europámque occiduam mittunt: maiorem verò Iaua trans Æquatorem ditiſsima Inſula Liburnicis in Septentrionem redituris venundat: vndè veriſimile ſit, aut diuerſas putatas fuiſſe Arabibus, aut nõ admodũ notas Auicennæ & Serapioni, vtpote Græcos ſequutis, ac propterea eos (vt ſolent de rebus peregrinis, parũque notis) caput duplex de ea inſtituiſſe: interdum duo admodum diuerſa ſimplicia in vnum caput miſcuiſſe, veluti vbi Cancamum hiſtoriæ de Manna intexuit, geminato errore, & quia Cancamum è cœlo defluere, & quod in Sorbum excipi dixit, quæ de Manna, non Cancamo, ramis fraxini vel Ornogloſsi, non ſorbi excepta intelligenda videntur.

IRIS DOMESTICA, FLORENrentina, Illyrica.

PRISCA gens horum florum conſpicata, amœnam varietatem coloriam & variegatam cœleſtis Iridis æmulam, quæ opacæ luridæ nubis obice, Soli obuerſo luminis repercuſſu occurſans æthera pingit, plantam Iridem vocauit: ſic & Latini, Græca nimirum origine quibus ἶρις etiámque ἱερὶς, οὐρανία & θαυμασὶς dicitur, id eſt, ſacra cœleſtis atque admirabilis, qualem arcum fœderis poſt diluuium à IEHOVA ſancti narrat diuina pagina. Hodie hanc tametſi admodum frequentem, tamen cunctæ ferme gentes deprauatè vocitant, Germani enim Gilgen, Schwertel Flandri, Itali,

li, Hiſpani Lilium, Galli etiam *Glayeul*, propter arctam florum ipſorum inter ſe cum Lilio & Gladiolo ſimilitudinem. Quod idem vſu veniſſe Poëtis & impoſuiſſe Hiſtoricis in Hyacinthis & Liliis dicetur, de quorum tamen collatione facilè noſcitur Iris, & ab ijſdem diſcernitur, folijs acutioribus, rigidioribus & latioribus quàm Acori, aut Gladioli. Florum autem oræ diductiores hiantéſque magis, magiſque reflexa foliola, ſena vt plurimùm, quæ alternatim in anſulæ ſpeciem curuantur, intróque flexa ſtaminum fibrillas condunt aliquot, quibus marcidis, æſtate media ferè, ſiliqua Xyridis aut Acori paluſtris non diſpari, anguloſo item ſemine erui, ſed minore, ſe prodit. Radice viuada, plantæ quippe ſemper virentis, plena, ſolida, albida, multas in propagines per ſummum ceſpitem fuſa: amaro, vehementi, acriori & feruidiore, dum recens eſt, guſtu, vt & purgandi vi, quam arida facta prorſum amittit, multúmque feruoris ingratique ſaporis remittit, & odoratior, eóque commendatior euadit, præſertim TVSCA, ſiue FLORENTINA, hodie primam laudem merita. Quæ plurima in Mediterraneis, non procul Florentinis montibus eruitur, multum temperie agri & ætheris ad Illyricos tractus accedentibus, adeóque pręſtantior ILLYRICA HABETVR: nam hæc nonnihil ruffeſcit, minúſque nitida, cuiuſmodi vtuntur Veneti. Florentina verò candidior & elegantiore aſpectu, ſuauioréque odore viſitur. Neutra tamen illic flaccida, rugoſa, rancida, fuſcáue aut muſcida inſolatu fit, vt noſtras, præſertim Septētrionalis, cuius ſuccum Hydropicis propinant Medicelli lectione practicorum freti quidam: incertum maiore ne cruciatu an incommodo ægros vexent. Ac tametſi Galenus Illyricæ palmam ſtatuerit, tamen cum idem ſanxerit: vnde quodlibet ſimplex, in ſuo genere quo eſt fragrantius, eo præſtantius eſſe, de eius ſententia Florentinæ poſtponet quis Illyricam, à cuius bonitate tantum abeſſe Aphricanum, quantum animal vegetum à ſuo cadauere idem dixit: eapropter videtur hæc Natalitiis gaudere neque admodum feruidis vt Aphricæ, neque ita frigidis vt Septentrionum: ſed montoſis temperatis & riguis, cuiuſmodi ex Hiſpania hodie valdè odoratam laudatiſsimam ferunt, & ad fluminum crepidines canit Nicander Naronianam Illyricæ non maritimæ, ſed Septentrionalioris & riguæ à flumine Macedoniæ, ſic vocato.

Iris Florentina.

Illyrica

Multiplicem igitur ſortitur varietatem, non modò viribus, vt diximus, ſed etiam magnitudine, odore & potiſsimum florum colore. Cuius multiplicis venuſta miſtura, non modò in diuerſis plantis, ſed etiam in vnius duntaxat floribus ſpectanda venit. Elegantiæ ſiquidem hortenſis amantes non modo purpuream (quæ vbiuis fermè Europæ ruri oritur, omniúmque frequentiſsima viſitur) ſed etiam quaſdam floribus candidis, liliaceis alunt, non item luteam, vt quidam doctus putat, ratus vulgarem aureis floribus vbique in pratis Acorum eſſe Iridem, cuius radices, vt idem Doctus Belga ait, tātopere aſtringunt, & planè Iridis facultatibus aduerſantur, vt neutiquam futilis author literis mandarit, haſce vel duntaxat appenſas appreſſáſque corpori quemlibet ſanguinis fluxum ſiſtere: quare maluimus nos Acoro aut potiùs Galangis, quibus figura & viribus cognatior, reddere.

Varietas

IRIS SYLVESRIS.

INODORÆ duæ irides, quas Sylueſtres vocant recentiores, minùs obuiæ ſunt, minúſque multò aromatica dote commendabiles. Hortenſi ferme eadem, niſi quia tota gracilior, harum quæ plurimum ſquallidis ſaxorum marginibus ſponte oritur, cultaque retinet ſpeciem qua diſtat à ſatiua, etiam ſapore ingrato, odore nullo in ſubalpinis Lygurum & Taurinenſium paſsim occurrit, nec vlla poteſt eſſe earum, quas commendat Plinius ſeu Illyrica, ſeu alia.

IRIS MARITIMA NORBONENSIS an Medium Dioſcori.

NEVTIQVAM triuialis venuſtatis eſt hæc altera quam verbis & typis hîc appictam damus, primùm in Nitiobrigum maritimis & ſabuletis herbidis nobis lecta, diúque D. Aſſatio Monſpellienſi medium putata, riguis herbidis cis lacū non procul

ab oppido Frõtignana ex aduerſo montis Ceti multa, nec vſquam alibi vniuerſæ Galliæ aut Italiæ facilis repertu, niſi maritimis illic: quare num in Germania etiam reperiatur aut Heluetia, fides penes recẽtiores eſto, quibus malo aſſentiri, quàm tantilla de re rixari, tametſi radicis erutæ recénſque effractæ nullum vnquam olfecerimus Armeniaci mali odorem, qualem illi ineſſe ait Commentator. Radix, caulis, folium, ſiliqua & ſemen, Iridis illi, ſed minora, minúſque aromatica, ſaltem quibus locis natalitiis nobis obſeruata eſt, nempè vt plurimum humidis & incultis. Flores tamen Calendis Iunijs aptiùs Xyridem colore & figura foliolíſque minùs repandis exprimunt. Sapor illi feruidus, amarus, tenuitas multa, quam etiam medicis experimentis compertam habemus.



PERPVSILLA SAXATILIS IRIS *acaulis ferme.*

MINIMA & rariſsima omniũ etiam Norbonenſis hæc: radicis plexu, ſubſtãtia dẽſa & colore Illyricæ non abſimilis, caule vero nullo, præſertim natalitiis, folio latiuſculo, rigido, mucronato, palmum alto, cuiuſmodi Gladioli: flore, ſemine ſiliqua, Xyridis fętidæ. Hęc mox quam è terra aſſurgit Chameleontis albi modo puſilla humilíſque remanet, proindéque nonnullis Chameiris nuncupanda videtur. Plurima oritur in agro Norbonenſi, locis aridis & ſaxoſis, ſecus ſpecum illam ſeſquimiliare Monſpellio diſsitam, via qua Frontignanam itur, in cuius cautibus & rupium commiſſuris frequens adoleſcit prope Ferulam.



XYRIS *ſiue* IRIS ἀγρία THEOPH.

Matht. fig. 991

SPATVLA *Fœtida.*

ETIAMQVE Xyridem ob folij ſimilitudinem quaſi raſorium cultrum aut nouaculam dixêre appoſitè priſci: eſt quippe folium ancipiti nouaculæ ſimilius, acutiore acie, & tenuiore rigidioréque quàm Gladiolus & Iris mucrone. SPATVLA FÆTIDA VVLGO dicta, quam feueriores iſti notarum exactores, cum improbant, indicant ſe nec multas plantas vernaculis natalibus eruiſſe, neque virium periculum multum feciſſe. Dum enim neſcio quid coloris & magnitudinis deſiderant in radice & flore, non meminerunt vtrãuis harum, vt pleraſque alias, facilè nonnihil non ita magna de cauſa mutari. Etenim ſi Iridis radices & flores colore, magnitudine, denſitate, bonitate & odore adeo variant, vt cum Florentina ſi noſtram componas, longè aliam colore & odore putes, quid ni poſsit tantilla mutatio Xyridi contingere, quæ etiamnum omnibus vulgò vocitatur Iris: quemadmodum olim Theophraſto ἀγρ α Iris dicta fuit? Quin Illyricæ & Sclauonicæ radix ſubruffa, noſtrati pulla & cineritia: Hetruſcæ autem candida, eximia fragrantia, noſtras vero ingrata ferme fætet: & vbi πλατύτερα folia & cacumine acutiora dicit Dioſcorides, innuit medium folij latius, aut ventrioſius, ſummum verò multo anguſtiore mucrone, cuiuſmodi prorſum Spatulę naſcentis ſpontè quibuſdam præſertim Galloprouinciæ & Angliæ, vbi quàm vberrima, prope vda prata & littoreos maris aggeres inſpicere licet. Eamque ſi conferas ruri enatæ Iridi in parietinis & ſiccis glareoſis, anguſtiore obſeruabis folio: & caules etiam cubito maiores, plures, glabri, teretes, craſsitie mediocri per media folia recti aſſurgunt: floréſque in ſummo promunt Iridis Sylueſtris, ternis foliolis ſurrectis, nec reflexis, purpura ſaturiore Violæ Martiæ, & in medio venis nonnullis luteis, & phœniceis apparentibus Iunio & Auguſto in Anglia. Siliquis, item Iridis trique-

triquetris,trináque carina dehiſcentibus: quando maturuit ſemen, quod rubrum , nitidum, rotundum , gemina ſecundum longitudinem ſerie, conditur in ſiliquarum membraneis loculis,aut prꝫſepiolis,vti in Pæonia , Orobi,vt quidam ex Oribaſio legunt , aut fabæ , non vulgaris noſtratis, ſed antiquæ & Dioſcorideæ,quæ multò minor , & noſtrate rotundior fuiſſe probatur à doctis.Radix (facilis enim & frequens mutatiuncula μακρὰν in μικρὰν) parua , geniculata,fibris multis donata & Iridi concolor , ſimilis aut fuſca. Ea vi & acrimonia prædita , tametſi Cotulam aut cimices oleat , vt multorum noſtræ ætatis Medicorum monumẽtis & experimentis conſtet ea pręſtare,quæ Dioſcorides Xyridi reddidt. Quin non modò Iridi ſimilis facie , ſed & viribus anteit , tum ad vlcera , oſſáque deſquammanda,tum intro ſumpta decocto aut ſucco, vehementius lotium ciet, & ſudores,ſed pharingem adurit fermè. Si multa decocto bibatur , vomitum excitat, & tormina ventris,vti Iris facit.Guſtauimus acre,& quod in Angliæ maritimis ad Brumam ferme vſque in ſiliquis pendulis hiantibus viſitur.

ζιγγίβερι *ZINGIBER.*

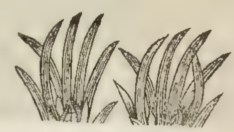
Gall.	Zingembre.
Ital.	*Gengeuo.*
Ger.	Ingber.
Flan.	Gengeber.
Ang.	Genger.
Hiſpa.	Gengiure.

ILLAM radicem exoticam , Terram Meritam vulgò vocatam, vel Curcuma Seplaſiariis dictam , quàm Zingiberis effigie naſci in India auditione acceperat Dioſcorides, propiorem Zingiberi quam Cyperi putamus , etſi idem author ſpeciem Cyperi eſſe apud quempiam legerit,eóque forte minus aptè dixerit Zingiberis radices paruas,cãdicantes odora-



ab oppido Frōtignana ex aduerſo montis Ceti multa, nec vſquam alibi vniuerſæ Galliæ aut Italiæ facilis repertu, niſi maritimis illic: quare num in Germania etiam reperiatur aut Heluetia, fides penes recētiores eſto, quibus malo aſſentiri, quàm tantilla de re rixari, tametſi radicis erutæ recénſque effractæ nullum vnquam olfecerimus Armeniaci mali odorem, qualem illi ineſſe ait Commentator. Radix, caulis, folium, ſiliqua & ſemen, Iridis illi, ſed minora, minúſque aromatica, ſaltem quibus locis natalitiis nobis obſeruata eſt, nempè vt plurimum humidis & incultis. Flores tamen Calendis Iunijs aptiùs Xyridem colore & figura foliolíſque minùs repandis exprimunt. Sapor illi feruidus, amarus, tenuitas multa, quam etiam medicis experimentis compertam habemus.

PERPVSILLA SAXATILIS IRIS *acaulis ferme.*



MINIMA & rariſsima omniū etiam Norbonenſis hæc: radicis plexu, ſubſtātia dēſa & colore Illyricæ non abſimilis, caule vero nullo, prēſertim natalitiis, folio latiuſculo, rigido, mucronato, palmum alto, cuiuſmodi Gladioli: flore, ſemine ſiliqua Xyridis fœtidæ ...
mc
fill.
me
No
feſc
nar
qu

Matht. fig: 991

SPATVLA Fœtida.

E...
ter
Gc
tas
nir
vtr
ſi I
an
po
qu
di
ſtr
cc
m
ui
ce
ob
di... per media ...
nis foliolis ſurrectis, nec reflexis, purpura ſaturiore Violæ Martiæ, & in medio venis nonnullis luteis, & phœniceis apparentibus Iunio & Auguſto in Anglia. Siliquis, item Iridis trique-

COnditur etiam & proſtat in Officinis alia radix Mechinum hodie dicta Zingiberi cognata, à quo nec maturitate, aut improbitate differt, vt parum verè ſcripſerunt, ſed potius ſpecie & concretione (caret quippe fibris & filamētis) perſpicuitate, fuſcedine, ſoliditate, & acriore guſtu, nec teredine exedi ſolita.



Mechini rara varietas.

NEc vnquam nobis viſa antea hęc quam icone exhibemus Mechini ſpecies, nuper adferri cœpta, cuius Morganus noſter aliquot emit libras. Vulgatū Zingiberem aut Mechinum refert, ſed elegātiore aſpectu, colore Mechini, cortice Zingibers albi, ſed ſquāmatim geniculato, & ferè articulato veluti Doronicum: aſpectu pellucido: guſtu quàm Zingiberis multò acriore, & ſicciore, carie nō exeſa.

triquetris, trináque carina dehiſcentibus: quando maturuit ſemen, quod rubrum, nitidum, rotundum, gemina ſecundum longitudinem ſerie, conditur in ſiliquarum membraneis loculis, aut pręſepiolis, vti in Pæonia, Orobi, vt quidam ex Oribaſio legunt, aut fabæ, non vulgaris noſtratis, ſed antiquæ & Dioſcorideæ, quæ multò minor, & noſtrate rotundior fuiſſe probatur à doctis. Radix (facilis enim & frequens mutatiuncula μακρὰν in μικρὰν) parua, geniculata, fibris multis donata & Iridi concolor, ſimilis aut fuſca. Ea vi & acrimonia prædita, tametſi Cotulam aut cimices oleat, vt multorum noſtræ ætatis Medicorum monumẽtis & experimentis conſtet ea pręſtare, quæ Dioſcorides Xyridi reddidt. Quin non modò Iridi ſimilis facie, ſed & viribus anteit, tum ad vlcera, oſſáque deſquammanda, tum intro ſumpta decocto aut ſucco, vehementius lotium ciet, & ſudores, ſed pharingem adurit fermè. Si multa decocto bibatur, vomitum excitat, & tormina ventris, vti Iris facit. Guſtauimus acre, & quod in Angliæ maritimis ad Brumam ferme vſque in ſiliquis pendulis hiantibus viſitur.

ζιγγίβερι *ZINGIBER.*

Gall.	Zingembre.
Ital.	*Gengeuo.*
Ger.	Ingber.
Flan.	Gengeber.
Ang.	Genger.
Hiſpa.	Gengiure.



Est etiam Zingiber, aut Gingiber vt in Plinii codice legitur, herba & nomenclamẽtura Barbara, antiquitati viribus quã facie notior: vt cuius Dioſcorides reliqua deſcriptione ſuperſedens, radicellas dumtaxat paruas, vt Cyperi memorat, cui tamen nec ſimiles admodum, & multò maiores ſunt, nec pendulæ Cyperidis ritu, ſed Iridis modo implexæ. Iamque plebeculæ vbique gentium notiores & vſitatiores, quã vt fuſiore egeant Hiſtoria. Verùm reliquam effigiem, quæ eſt tota Iridis aut Xyridis, ex virore nigricantibus foliis ſurrectis, hic damus nulli dum depictam, qualem alebat Antuerpianus ciuis perbonus, perinduſtrius & peritus Pharmacopœus Guilielmus Drieſch, cuius munere habuimus: tametſi flores, vtpote Septẽtrionali rigidóq; cœlo nullos prompſit. Imbecillo ſtomacho vires inſtaurat, calorem fouet, aluúmque emollit Dioſcoridi: nempe ſi maturæ ſed teneræ recentéſque radices comedantur, nondum exhauſto humido lubricante & purgante, vti vidimus in Iride, quare vetuſtiores ſiccãt potius & ſiſtunt aluum. Succulentæ autem recens conditæ, multa cõmendatione ex Indiæ varijs locis, nec non Aphricæ finitimæ in Europam vltimã Septentrionalem & Meridianã vœnum ferũtur: tametſi iam vi emolliente exoleta, maceratas lixiuio condiunt ſaccharo etiã noſtrates Veneti, Antuerpiẽſes & alii inſtitores paſsim.

TERRA MERITA, CVRCVMA Officinarum.

Illam radicem exoticam, Terram Meritam vulgò vocatam, vel Curcuma Seplaſiariis dictam, quàm Zingiberis effigie naſci in India auditione acceperat Dioſcorides, propiorem Zingiberi quàm Cyperi putamus, etſi idem author ſpeciem Cyperi eſſe apud quempiam legerit, eóque forte minus aptè dixerit Zingiberis radices paruas, cãdicantes odora-

odoratas Cyperi modo libro secundo: alioqui enim nisi perquam exigua illi cum Cyperis intercedit similitudo. At vires perquam similes quasdam habet (præter Croceũ succum, quem mansu remittit) cum Zingibere, tametsi gustu ignauiore, ingratiore, docte autem referandi viscera potiore: ideóque hodie cursores & mulierculæ cum Zingibere miscent ad Icterum. Vis autem psilothri illa feruida videtur elanguescere, longa temporis & locorum intercapedine atq; teredine, cui eadem obnoxia est, sed minus quam Zingiber. Pictoribus & Chymistis, quàm medicamentis hodie frequentior.

ZINGIBERIS EFFIGIE COSTVS *Arabicus & Syriacus.*



INTRICATIOR multò Costi dignotio, vtpote etiam plantæ peregrinę Indicæ, nec vllis liniamẽtis signatæ, nobis tamen vsibus & præsidio futurę. Spernendæ tamẽ recentiorũ contentiones & apponendæ recensiones, quæ doctis possunt esse argumento & emolumento ad vberiorem cognitionem. Sexto abhinc ferme anno, cœpit vehi radix è Syria & Ægypto Venetias Zedoariæ aut Zingiberis effigie, quam primus omnium singularis modestię amicus noster Valerandus Donrez Flander Insulanus, & Historiæ huius peritissimus verum Costũ censuit esse, cui Gesnerus primùm frustum inter magnam copiam Zingiberis fortè repertum specimen futurum donorat Venetias ituro, indéq; in Syriam Simpliciũ perquirendorum causa nauigaturo. Radix intus candida, lęuis, minimè grauis, pollicem crassa, vnciam & sesquiunciam longa, hinc inde tuberibus oblongis altrinsecus donata, odora, gustu acri, odore intẽso & iucũdo Cypressi aut Cedri Libani quadãtenus, interdũ & BVXEA visitur, vti vulgata odore & sapore similis, subamara vtraque, cætera similes. Qui Turcæ institores persæpe venditabant amico nostro, rati esse Zingiberem Syluestrem, haud ita magno pretio distrahebãt. Ea Venetorum Medicorũ collegio oblata, adeo placuit, vt dignam censuerint, quæ inter lectissima Theriacæ parandæ simplicia, anno 1563 insereretur, quod paulò pòst factum fuit, iamque inde maiore copia aduecta fuit Venetias. Et nostra opera factum fuit, vt amicis nostris Antuerpiæ innotuerit, quibus misimus. Quæ quidem, vt non esset Costus genuina, tamẽ quia & radix est, eximiáque odoris saporísque acris gratia aromatica pollet, merita videtur parem Costo laudem & gradum, præferendáque non modò FVSCÆ GRAVI & INODORÆ RADICI, Helenii compacta concretione ignotæ, qua Officinæ hodie abutuntur, sed etiam Zedoariæ, quæ minus odora, aromatica & gustu grata est. Quin ne Angelica quidẽ præferenda est, quam NIGRVM COSTVM, siue Indicum, propter insignes vires & odorem suauissimum hodie faciunt: non enim est adeo peregrina planta, sed Europæ familiarissima, nec admota vrere solita, nihilque adstrictionis habet, qualem Galenum in costo optare author est Senensis Commẽtator. Cuius plantam suis postremis commentariis insertam Costi nomine, nobis sæpiùs ab Herbariis Illyricis ostensam, quia nihil Costo dignum habet, sed potiùs facie Elaphobosci est, illuc reiicienda.

BVXEA Costus.

COSTVS Officinarum.

Costus niger.

Costus Spurius Mathi: foli. 53.

COSTVS DVLCIS & AMARVS.

COSTVM dulcem nouimus nullum, nisi collatione quadam cum acriore & amariore Costo sic vocetur: quo intellectu quis Actuarium accepisse putet, vel eandem plantę radicem, quæ dum recentior mitior multo, vetustior verò amarore & feruore ingratior facta, amara aut inamœna vocetur. At Galeno nulla Costus non amara. Sedenim Arabes sequutis recentioribus indulgendum illud vt quædam species Costi suauiore quasíque, vt vernaculè loquuntur, dulciore odore, feruore mitiore, dulcis illis dicta sit, & vsu recepta: quo modo quis dicat Zingiber, Iridem, Helenium, Centaureum & plerásque alias radices mitiores & dulciores, dum tenellæ sunt: vetustiores vero & vietas acriores & calidiores. Id euidentiùs exemplo succorum excoctorũ natura vel arte, in Alce explicuimus.

COS-

COSTVS MOLVCENSIS
Corticosus, rugosus.

DVAS insuper radices peregrinas Costum admodum simulantes, hîc impertiemur candidis arbitris, ea beneuolentia qua Rupellensis Medicus doctissimus Launaius easdē nobis, quadriennium iam est, impertiuit. Ambas acceperat à Naucleris è Molucis Insulis reducibus, quarum altera maior arboris maiusculæ cortex videtur, & figura Sambuci adultioris & cineracei, rugis & plicis frequens, sapore & odore æquè vehementi.



MOLVCENSIS LIGNOsus feruidior.

MINOR quidem altera radices Solani Syluestris valdè quam similis, colore diluto pullo, gustu vrente vt vix ardorem lingua ferre aut sustinere queat. Illis iam persuasum erat Costi esse speciem, tametsi parum odorum esset: quod vti non inficiamur, ita priorem vt potiorem retinemus, & hasce ambas Molucenses nempe, minus odoras iudicio studiosorum pictas subdidimus.

ZEDVARIA siue ZADVRA herba & ZERVMBET.

PROSTANT itidem peregrinæ duæ radices in Officinis non perinde notæ è totius plantæ partibus, vt sunt celebres facultatibus. Neutra quidem Græcis memorata, sed dūtaxat figura Zingiberis à recētioribus prodita. Earū quæ notissima, Zedoaria vocatur: altera quæ rarior ZERVMBET: & vtraque vt nominis, sic generis eiusdem meritò putatur, nec secus inuicem differre, quàm Cyperus rotundus & lōgus, videntur. Eoque Serapio Zedoarium eandem Zarumbeto dixit, rotundásque radices Aristolochiæ describit & Zingiberis colore & sapore, in Chinis vltimis nempe Indiis oriundas. Auicenna autē, nisi sint eius tenebriones interpretes, permutatis nominibus contrarias planè Zedoariæ & Zerumbet affinxit comparationes: apud quem idcirco malim legere, Zedoariam Cypero similem, minus tamen odoratam, Zerumbet autem Aristolochiæ rotundas radices inesse. Quod tamen parum interest rerum cognoscendarum cupidi vestigatoris. Satis enim discernitur apud Serapionem, modo sic accipat, vtramuis harum radicum tuberosam esse, ac quemadmodum Doronicis siue Aristolochiis & œnanthis contingit variare oblonga tereti, vel orbiculata & nodosa mole radicis: sic euenisse Zeduariæ herbæ, cuius naturæ, quemadmodum nominis est particeps Zurumbet, quippe amaror, feruor, odor, color, ingratus vehementior gustus, modus, durities, duratio eadem & vsus ad Colicos cruciatus, præsertim aduersum venenata, certissimus, vnde nomen forte fluxit. Indéque videntur Auicennas, Serapio ac Mauri nonnulli designasse antidota pluria, aut præsidia ad venena comparata, laxiore vt plurimum solent nominis ambitu, quemadmodum BEZEARDICA generatim vocantur Arabicè, quæ vitam tuentur: eóque quāpiā celebrē arborem eodem nomine implicuisse Zedoariæ aut Zerumbet foliis salignis Citri odore, quæ item ad Ze particula multū alludit. Potiorē etiam eam Zedoariā, quasi dicas antidotum, quæ radicibus Napelli adnata foret, eiusdem venenati Napelli præstantissimam Theriacam merito dicit, qualē nos experti sumus, & eruimus copiosam variis in montibus, vt capite de Thora dictum. Ne dehinc porrò Principem Auicennam veri seuerum vindicem & serium Philosophū fabulatorem vocet ille Sabbatarius Indicarum mercium ex commentarijs triuialibus Nauigationum interpolator, qui valdè vereor ne metipse fabulas non parum multas effutiuerit, certè non vno loco multa præcipitantiùs effutita satiùs fuerat siluisse, vt de Calamo aromatico, Costo & aliis plerisque. Quem etiam non puduit, ARNABONEM arborem esse proceram apud Ægynetam Libr. 7

BEZARDICA. *Arbor Zedoar.*

THORA.

ARNABO.

Cap. 3

Cap 3. prodere, cum nullius prorsum arboris ac ne stirpis quidem mentio fit inibi de ARNABONE *231* pagina Græci codicis. Bonum Medicum nimirum decepit Commẽtator Senensis, qui affirmat Arnabonem Pauli & Zarumbet Serapionis eadẽ esse, quòd easdem is Zarumbeto, quas ille Arnaboni reddiderit facultates. At id secus est, nec Paulus vllam vllius plantæ partẽ exprimit, sed tantùm dicit τῶν ἀρωματιζόντων esse Arnabonẽ. Et vt eadem scripsisset Serapio de Zurumbet quæ ille de Arnabone, non tamen illico id esse dictum oportuit, cum Zurumbet eidem Serapioni sit ipsa Zeduaria, radice nempe rotunda, adeóque Auicenna plantam Cypero similem sed minùs odoriferam dicat. Quin Isacco vtroque illorum antiquiori Zurumbet radices sunt Aristolochiæ rotundæ colore & sapore Zingiberis similes è Chinis petendę. Sed enim illusit doctißimis viris (vndè hanc hausit labem Commentator) nominum anceps allusio, vt dudum monuimus. Ergo Zeduariam triplicem innuere voluisse Arabes putamus: Oblongam nimirum vulgatiorem, Cypero propiùs accedentem, & huius speciem Zurumbet officinis infrequentiorem, nobis rotundam dictam, tertiam autem luculentam arborem minùs hodie cognitam. Illas itaque, quia recentiores foliis & natura Zingiberis æmulas deliniant, nec nisi radicum figura distare affirmant, huc non incommodè attexuimùs. Si cui autem propius Zeduariã videtur exprimere noster Costus Syriacus Zingiberis radice simili & maiore, sua sane opinione fruatur: nam & hanc dicunt ab vsque vltimis Oceani Orientalis Chinarum plagis in Persiam & Syriam, vbi etiam, sed pauca, oriatur, transmitti. Probabilius tamen vulgatiores veriores esse, cum sint sibi per omnia similiores, vt Castani-bulbi cum cœteris œnanthis, exemplisque aliis superius ostensum fuit. Arnabonẽ verò Pauli & MAMIRAM, nobis ignotam adhuc esse, fortè & fore magis dolendum, quàm mirandum: cum priscorum pudor non ausus sit res peregrinas, neutiquam compertas temerè posteritati figurare: vnde NARCAPHTHON corticẽ aromaticũ, ac pleraq; alia thymiamata famigeratißima nullo signo memoriæ mandata fuerunt. Mamiram tamen qui Doronicum vnum quodpiã arbitratur, neutiquam infirma coniectura nititur: at qui Arnabonem eiusdem Zurumbet Arabum hariolabitur, verum si dicat, illum putato vatem optimum.

MAMIRAS.

NARCAPH.

IVNCI & IVNCEA

- *Cyperus siue Iuncus angulosus.*
  - *Rotundus*
    - *Maior* — *Syriacus,*
    - *Minor* — *Syriacus,*
  - *Longus odoratus.*
  - *Longus inodorus.*
  - *Gramineus.*
- *Trasi.*
- *Papyrus Nilotica.*
- *Papyrus latifolia Brasilia.*
- *Arundo Papyracea.*
- *Sparganium.*
- *Typha.*
- *Typha minor.*
- *Stœbe.*
- *Phleos Theoph.*
- *Schœnanthos, siue Iuncus odoratus Libani.*
- *Nardi spica.*
- *Nardus Gangitis.*
- *Iuncus*
  - *Læuis vulgaris.*
  - *Acutus duplex.*
  - *Aquaticus.*
  - *Maritimus.*
  - *Bombycinus, Gnaphalium Tragi.*
  - *Cyperoides, seu floridus paludosus.*

IVNCI Varietates.

CYPE-

CYPERVS, siue Iuncus angulosus.

Gal. Souchet.
Ital. Cypero.
Ger. Wilder Galgan.

NATVRÆ natalitiorũq; cognatione succedent Iuncea Cyperorũ seriei, vt etiã Theophrastus innuere visus fuit, cum Cyperũ, Papyrum, Calamũ, aliásq; palustres recensuit. Dicta autem κύπειρος aut κύπειρις videtur à radicis effigie, quæ pyxidulam, aut poculum pusillum vasculúmue imitatur: sic etiã apud Theophrastum folliculum Vlmi κύπειρις legitur. Huius certior multò Historia quàm cognatæ Curcumæ, siue Cyperi Babylonici putati, de quo superiore capite, propterea quia nõ multi sunt anni, cum quidã horti Itali rariorem, rotundum vocatũ alebant, nósque copiam duorum generum Rotundi vocati ex Syriæ Emporijs Venetias aduehi vidimus apud Albertum Martinellum Pharmacopœum peritum à quo etiamnum habemus. Quare plures sunt species, quàm quot Dioscoridi recensitæ fuerint. Nempe Dioscoridis maior & minor rotundus: vterque peregrinus, Syriacus vocatus Nostratium autem Longus odoratus, & Longus inodorus: postremò etiam Veronensium Trasi, que sanè Cyperi sunt cõgeneres. Omnium effigies similis & eadem fermè, folijs porraceis Asphodeli striatis, angulosis, rigidis Sparganij vel Iunci floridi aquatici, caule gracili, nitido, triquetro, iunceo, floribus item seminibus & cacuminibus pannicularum Iunceis spicatis. Vda, etiam scrobes & ripas fluminum, vbi Iunci, amant: quare meritò Iuncum angulosum siue triangularem vocarunt antiqui & nos hic collocauimus. Omnium tamen in radicibus discrimẽ: Syriaci maioris etenim radices multis filametis implexæ numerosæ, glandularum instar aut filipendulæ annexæ rotundiores, oliuis pares, intus albidæ, foris subruffæ, sapore minute Galangæ, odoréque aromatico, antidotis maiori gratia & vi misceri solito.

Effigies Math. 26.

Minor verò radix duplò minor est, cortice fusco villosiore, duriore intus candore, alioqui & sapore & odore simili, non modo è Syriæ montosis humentibus, sed etiam Illyriæ & Apuliæ consimilibus natalibus, vbi sponte prouenit, in Italiam ferunt, emúntque magno vtramque harum, & ad Theriacæ compositionẽ, ceraque oblinunt ne teredine exedantur. Aptissimam enim Xylobalsami succedaneam iamdiu Patauina & Veneta collegia sanxerunt & vsurparunt, tametsi commodiora hodie succedanea suffici possent, vt sumus dicturi in Antibalomenis.

LONGVS HABITIOR.

NOSTRATIS duplicis Europæi frequentior multò prouentus & vsus Septentrionalibus regionibus, vt Germaniæ, Belgiæ, Angliæ & Galliæ, quàm Meridionalibus transmarinis. Harum pariter altera maior habitior, carnosior odoratiórque est. Radices illi longæ sibi cohæsu mutuò implexæ Polypodij modo, etiam odore suauissimo mulieribus notæ, quæ ex illa destillationes & pulueres instituunt.

LONGVS INODORVS.

ALTERA verò minor inodora fermè neglecta, quam Theophrastini in Heluetia miscebant suis quintis ineptijs.

RECENTIORVM TRASI, siue esculenti Cyperi.

EST & hæc prorsum è Cyperi genere, seu radices seu plantam reliquam totam spectes, eiúsq; natalia, nec differre videtur, nisi radicum sapore, qui gratus vescendo nec vtilis minùs est, vndé nomen in vulgus Italorum manauit, quod forsan Tragum esse illam speciem frugis, quæ Halicæ speciem gerere quadamtenus describitur, secundo Dioscoridis Volumine, tametsi vtraque illarum factitia est: at Trasi planta est equidem rara, nec vspiam Christianæ ditionis oriri spontè solita, preterquam in amœnissimo Veronensium agro non procul ab vrbe, vbi etiam colitur pingui riguóque aruo, quò nos, dum floreret Iulio mense, duxit optimus ciuis, Pharmacopœus diligentissimus, Andreas Bellicoquus, cuius radices in Gallia, Belgio, Anglia satæ non paucis amicis opinionem fecerant Cyperi rotundi minoris. Cui equidem par est & similis: agnitu tamen facilis, quia can-

Tragos & Condrus Diosco. factitia.

didiôr,pellucidior,nec odora,nec medicata,ſed alimentoſo dulcioréq; quàm Caſtaneæ ſapore,vnde vulgo, *Dolce Traſi* Veronæ & Venetiis per vrbes puerulos audias, qui radicum harum circumferunt vœnum plenos quaſillos.Crudas coctáſque eſitant in bellariis, ad acres fluxiones commendantur, nec dubium quin ptiſana ex iiſdem parata multum profutura ſit,addito Coriandri ſemine, & pauca Iride quemadmodum quidam parant.Afri,quibus etiam ſpontè oritur, Hab-alſelim vocant.

CYPERVS GRAMINEA ſiue MILIACEA.



ACCERSENDAM etiam Cyperis hanc caulis natiuúſque locus ſuadent: eſt enim inodori Cyperi quadãtenus affinis, breuior tamen foliis, quæ ab imo orta medio ſui tenus fermè caulem ambiũt pedalem,gracilem,ternis angulis aſperũ, coma donatum ſparſa eleganti, & maiore quàm pro ſui magnitudine, copioſo Milii aut Iunci referta ſemine, circum quàm imam aliquot foliola enaſcuntur,vt in Cypero aut Papyro, lectam induſtria ſummæ ſedulitatis Medici Thomæ Penii habuimus, ad Neccarum flumen agro Heidelbergenſi.

PAPYRVS NILOTICA.



NON corticis ſiue libri cui inſcriberetur, vt quidam putarũt,eſt Ægyptia Papyrus, ſed plantæ magnitudinis ſpecioſę admodum,Cypero ſimilis effigie, natalibus, etiámq; nomenclatura Ægyptia, qua in regione ſecus fluẽta in Nili paluſtribus adoleſcit, nec è profundo emergit, ſed tantùm è vadoſis fruteſcit, non procul à ripis,vt etiam diuina pagina narrat Moſen diuinæ ſpei & elegantiæ deliculum puellum à matre inuita eiectũ prope Nili ripam inter Papyros,vnde diuinitùs iuſſu filiæ Pharonis eductus, indéq; Moſes vocatus,quaſi aquis ereptus,fuit. Niloticam Papyrum, vnde & qualem deſcribunt Theophraſtus & Plinius aduectam hortique Piſani totius oræ Thyrrhenæ lõgè amœniſſimi & raris ſtirpibus ditiſſimi inquilinam factã vidimus, & florentẽ legimus beneuolentia eruditiſsimi Profeſſo-

ris in Academia Pisana Andreæ Acroariæ Cisalpini, quo etiam hortante nonnullos Stolones Papyri, & aliarum rariorum plantarum Gesnero misimus: quarum oblectatus peregrina elegantia, vt erat incomparabilis modestiæ & eruditionis, non ita multò pòst literis gratulabundis hæc significauit. Rarum spectaculũ sui mihi præbuerunt stirpes duę munera tua rarissima, quarum illam Papyrum Niloticam vocas, altera, mihi tecum ignota est: sed nec illam nouissem, nisi tu monuisses esse Papyrum Niloticam è Pisano horto lectam. Plinio videtur gemina Ægyptia & Babylonia ex qua præparantur acu chartæ diuisę in prætenues, sed quàm tenuissimas philyras. Tua verò an sic possit parari nescio: Plinianæ premuntur prelis plagulæ & secernuntur scapo nunquam plures quàm vicenæ. Plurima quæ ibi habet *P*linius non assequor, nec nunc cum Theophrast. conferre vacat, sed peruelim scire cuiusmodi tuæ sint folia, & an nõ Cyperus sit, vt cũ nostrum opus in lucem exibit curem depingendas, ac tibi acceptas feram.

Neutiquam mirum doctissimo Gesnero visam esse Cyperum, cùm illi sit congeneris & simillima: verum elegantior multò est, Iunceo harundinaceòue triquetro caule, medulla farcto tomentacea, quæ tusa glutinísque in speciem subacta ducebatur in bracteas *P*apyraceas, quæ mutuo sibi appressæ folia crassiora conflabant scribendo apta, quemadmodum etiamnum fit ex laciniis linei panni contusi & in candidum gluten redacti. Medulla vero vtebantur ex præcepto antiquorum, quemadmodum hodie Chirurgi Itali linamentis, & turundis ex medulla Sambucina aut Spongiæ paratis, quò suis poris melius saniem imbibant, suáque qualitate desiccando fistulás latiores faciant, quod factitari solitum meminit Dioscorides. Stipitum numerosorum proceritas, læuis, nitida, surrecta senûm, septenûmue interdum cubitorum, quibus nusquam, nisi ad imum folia insunt Cyperi aut *S*parganii repanda: radices autem arundinaceæ fibrosæ, quas in Ægypto erutas asserebant non illic ortas, propterea quia semine caret, tametsi floribus est perquam speciosis & luculentam in ambitu cęsariem effigiantibus: numerosis gracilibus thyrsulis, denso & æquabili comarum stipatu, & apicibus prominentibus, Ferulæ in modum collectis, non vt Cyperi sparsis, quos circa ortum ambiunt radiatim scita folia multò minora illis, quæ sunt ad imum, vti in Cypero. Idcirco verisimile fit hanc veram Theophrasti esse, & *P*apyri descriptionem apud *P*linium geminam esse, sed mutilam, éque duabus diuersi generis *P*apyris confusam, nempe ex Ægyptia hac & ex Babylonia, cuius etiam alii scriptores meminerunt. Nam, vt nomen & res indicat, Theophrasti papyrus non alia est, quàm Dioscoridis quæ notissima omnibus, fuit ex qua præparabantur chartæ, & vtilissima Medicis ad ora fistularum diducenda, nempe medulla, vt superiùs ostendimus, etiámque è Iuncea medulla hodie fieri scimus, nam ipsam chartã non esse, sed medullã, indicio est quòd Dioscorides dicat cinerem crematæ *P*apyri præstantiorem esse quàm è Charta, & ipsos stipites neutiquam inseri finibus aut fistulis solitos, sed medullam, propter commoda quæ recenset Dioscorides. Ideóque aut vsum tum funium, tum chartæ obscuriùs *P*linius tradit, cum dicit: texuntur omnes tabula madente Nili aqua, quod de funibus quis fortè interpretetur. Et mox: turbidus liquor vim glutinis præbet, cum primo supina tabula schœdæ illinitur longitudine *P*apyri, quæ potuit esse segmentis vtrinque amputatis: transuersa postea cratis peragitur, premuntur deinde prelis & siccantur Sole plagulæ, atque inter se iunguntur, quæ medullæ gluten in Chartas duci solitum innuere videntur. At vbi in Euphrate circa Babylonium nasci scribit, non eandem videtur describere, sed eundem vsum habere chartas, quæ diuisæ acu in prętenues, sed quã latissimas philyras præparantur. Quare & si ista folia admodum lata, quibus metæ saccharatæ adferuntur passim inuolutæ ex Austrinis trans Æquatorem Insulis vocari possunt *P*apyraceæ, quemadmodum olim etiam folia *P*almæ & aliarum arborum, quibus poterat quippiam commodè scribi, tamen non esse genuinam certum est. Quapropter consultius est, vbi defuerit hæc nostra *P*apyrus, cinerem parare ex Cyperi vulgaris, aut Iunci magni aquatici medulla, vtendum ad depascentium vlcerum rabiem feram compescendam.

Folium saccha. inuolucrum.

PAPYRVS LATIFOLIA BRASILIA.

NEc etiam Papyrum eſſe illud folium quod doctiſsimus Generus deſcribit, vel inde perſpicuum, quòd Dioſcoridi non folia, ſed quidpiam certo modo paratum & plãta Papyrus vocatur. Tametſi, vt monuimus, nihil obſtet, quin folia hæc, vt quibus concinnè admodum characteres ac quiduis aliud exarantur, poſsit papyrus dici: preſertim etiam cum iiſdem vigeat locis, quibus Arundo Saccharata & cœteræ aquaticæ.

ARVNDO PAPYRACEA.

ADmodvm ſimilis Papyri deſcriptioni, & nulli non Galliæ regioni familiaris, lacuſtris planta altera ſpecioſæ proceritatis, quam nõ ſemel in Lani torpentibus aquis non procul Monſpellio conſpicati papyrum Dioſcoridis vt pote notiſsimam ſuſpicati fuiſſemus, niſi illi ſcapi minus anguloſi eſſent, ſenûm octonûmue cubitorum, craſsitie & ſimilitudine Typhæ, ſed harundinis in morem flore faſtigiato thyrſi cacumine, folia item arundinaceis aut ſparganij longiora, carinata, carnoſa, triquetra, radice ampla, craſſa, multas lateratim hinc & illinc propagines fundente, vrendo apta cum ſicca. Ex folijs verò texuntur tergeſtia, quas Mattas vocant, non ſecus atq; è Iunco maiore, Sparto, Alga & alijs non paucis.

SPARGANIVM BVTOMOS.
Theophr. Lib. 1. Cap. 8.

AFfinis valde Typhæ Iunco florido Papyris & Cyperis Sparganium, qui idem βύτομος id eſt admodum ſcindens Theophraſti videtur, nominis argumento id docente. Iiſdem namq; paludoſis & riuis inter & prope illa prouenit folijs cõſimilibus, triquetris, dorſo prominulo & carinoſo, acieq; vtrínq; manũ arripiẽtis cæſim ſauciante, partim ab radice graminea, fibroſa, ſurrectis: partim è bicubitali caule alterno ortu ſparſa & reflexa: inq; alarum cauo globulos echinatos ſaturè virentes, duros, firmos, Platani pares habente, guſtu ſubaſtringente & ſicciore, inſipido. Sunt qui reſpuunt vt Senenſis, nec tamen deſcribunt, non magis quàm Iuncum floridum vocatum, per eius commentaria hactenus minus ſane notum, iniquius paulò tamen interpretantur duas voculas στενώτερα καὶ ἐπικλινότερα, id eſt anguſtiora, & inclinatiora. Atqui illa vaga nota latioris, anguſtioris folij, non ſæpe certa, ſæpiſsimè contrario ſenſu accepta in Dioſcoridis lectione, oſtenditur alibi: & vbi dicit magis quàm Gladioli inclinata, apertè indicat eſſe magis diſparata & ſparſa (vt ſanè ſunt) quam ſint Gladioli, quæ vt plurimum recta, & proximè caulem parallela aſſurgunt. Sed Commentatori illuſit triuialis intellectio literæ quæ ſic habet; folia ad terram inclinata magis, vel procumbentia.

TYPHA.

Italis, *Mazza Sorda.*
Gallis, Maſſe de Ionc. *Angl.* Cattis tayle & reede maſe.
Germanis. Moſzkloben ſeu Narrem kolben.

CYlindrea turbinatáque florum effigies quaſi Typhonis ſeſe gyrantis turbinem, aut gigantis ſtaturã minacem ſignaret nomen huic dediſſe videtur. Earum eſt & hæc quæ non niſi certis natalibus nempe amnibus leniter fluentibus, & vada, ſtangnantéſque aquas & paluſtres efficientibus emergit, è radice iuncea caulis procerior interdũ homine procero teres, rectus læuore coloréq; & parilitate illius Iunci fluuiatilis maioris, quẽ propè haud raro naſcitur folijs ab imo exeuntibus alterno ſitu carinatis triquetris mucronatis Cyperidis: faſtigium tereti, pappoſaque claua clauſum, ſeſquipalmũ, pedémue longum, quadam Tritici Turcici ſimilitudine. Ventis abrepta lanugo pulla intus foris nigricans, cogitur à Tomaclarijs mulieribus, & renibus æſtuantibúſque lumbis haud parum commodi adferunt puluilli thoriuè eadem farcti: etiam intuſa pinguedini præſertim axungiæ, aut larido illiquato, arcet ambuſtis partibus tumorem & inflammationem ſerique vrentis collectiones. Quod prodiderunt ad Enterocelas tantopere facere, non huius reor, ſed admotorum & aliorum mixtorum merito acceptum ferendum, nempe Hippogloſsi, Gladioli, Bethonicæ: vnde malim hanc abeſſe lanuginé, quæ et ſuffocationis periculum minatur, mures enim ſic enectos vel plebs nouit, & ineptiora cætera medicamenta efficit.

An verò ſit huic congener Theophraſto Cerealis Typha, tum ſitne Zea Speautra Gallis, inter fruges diximus.

TYPHA MINOR.



IN agro Genuenſi, qua confluunt Rhodanus & Arua Typha puſilla, ſiue Typhula exit planè iunceis culmis, enodibus, rigidulis, cubitum & ſeſquicubitum vix excedentibus, binóque faſtigiolo floris Tomẽtacei donatis: nempe in extremo vno exiguo & ſemine eroſo, cui adnaſcitur foliolum triticeum, & intorquetur: altero autem inferius relicto ſpatio, craſsiore & corpulentiore iuncum ambiente Typhæ non diſsimilẽ, ſed multò minorẽ vti & folia quæ ad imum ſunt aliquantum rigida: radix prolixiùs reptat, monente peritiſsimo & admodum accurato plantarum expenſore Thoma Penio Anglo, qui hanc vulſit ſuperioribus annis & nobis impertiuit.

STOEBE.

PLVS quindecim annos ſpes ferebat noſtra Stœben verã alicubi ſeſe nobis obuiam daturam, at iam ferme deſpondimus animum: cum nuſpiam lacuũ, paludũ, ſtagnorum, lacunarũ, aliorúmue vdorum ſedulis ſtirpiũ venatoribus cõparuerit. Qui ſaltem ſi Phleon Theophraſti inueniſſent, STEOBEN Dioſcoridis ſe nactos putaſsẽt, proptereà quia eandem eſſe vtramque Perſuaſi eſſent, Cõmentatoris ex docto Ruellio furtiuis verſuris acceptis. Verùm haud neceſſaria nominis ſolius communis protrita argumẽta, quæ Stœben eandem PHLEO plantam eſſe illicò aſſerunt, imbecilla vna dumtaxat coniectura, quia à quibuſdam PHLEON vocari Stœben lib. 6. Cap. primo ſcripſerit. Nam eadẽ nomenclatura in quamlibet tomentitiam vel fungoſam alius generis ſtirpem quadrare poteſt, vt Typhæ, Centunculis, Gnaphaliiſq; veris, Cynaris & Spinis albis. Quin Galenus cum Stœben acris valdè & calidæ facultatis dicit libro de antidotis, ſatis indicio eſt idem nomen etiam contrariæ naturæ plantis indi potuiſſe: quippe octauo Simplicium aliam Stœben mordacitatis expertem, qualẽ planè Dioſcorides & Ægyneta, recenſet. Dioſcoridea cùm deſcriptione careat quòd notitiæ plebeiæ extitiſſe videatur, quaſi vſu frequenti vulgatior, alia à φλέω Theophraſti Indica lacus Oromeni frutice fuiſſe videtur, quę de ſpinoſarum claſſe eſt. Nec ex Plinio probatio vllius momẽti eſt, vt qui dumtaxat vertit & peruertit eo loco Theoph. hiſtoriã. Sic enim ille τὰ δὲ παρὰ τὴν ἄκανθαν ἑτέραν ἔχει φύλλον, ὥσπερ ὁ ὄνωνις, καὶ ὁ τρίβολος, καὶ ὁ φλέως, ὅ τινὲς καλοῦσι στοίβην. Plinius verò libro vigeſimo primo Capite vigeſimo quinto, aliqua ſecundum ſpinam habent folium, vt Tribulus & Anonis: quædam in folio habent & in caule, vt Phleos: quod aliqui Stœben appellauêre: cum tamen Theophraſtus neget Folium Phlei Spinoſum eſſe Cap. quinto & ſexto. Quæ labeculæ illi frequentiores. Sed & iſtud Theophraſti PHLEON à ſeminis vbertate, vt rentur, vocatum, non magis ex deſcriptione, quæ ſatis plena & perſpicua colligitur, notum eſt, quàm Folium Indicum Cinamomium, & alia quæ iiſdem natalibus quãplurima à noſtro cœlo diſsitis orinda ſunt. Frutex enim eſt aculeatus in caule (falſò acuti-folium aut aculeato folio verterunt) ſemine molli, rubido, pecori radix gratiſsima, non alibi quàm in aquaticis naſcens, fœminam in eo accipi quæ ſterilis ſit, & ad nexus vtilis. Item Phleon tradunt folio naſci carnoſo multipliciter laciniato, ſtirpe numeroſa germinare Virgiliarum exortu, primóque aratro, vnà nec id folia dimittere, vitam annuam longiorem eſſe, ad bimatum aut trimatum prorogari, caulem non ſolum ſed folium aculeis armari: Item ſecundum ſpinam folium habere

φλέος. Theo.

Phleon, quam nonnulli Stœben appellant, lanugine mulieres ad lixiuium vti, pabulo eſſe folia ouibus, germina ſuibus, partem imam radici proximam pueris teneram eſitari, non in profundum actam radicem inque Orchomeno copioſam haberi, atque in Arabia exaduerſo Æthiopico tractui, flumine præſertim quod Cinamoferam diſterminat Strabone narrante. Quæ tot notæ ſatis docendo erant, ipſam Plantam ſicubi ea in Europa cerneretur. Dioſcoridea tamen vix vnquam certa erit, cum nullis ſit deſcripta notis, niſi vulgato vagóque nomine, & facultatibus quas nec diuerſas nec ignauiores quis in Burſa Paſtoria, Gnaphaliis marinis, Iaceis, Scabioſis, Bellidibus & Globularia experietur: quarum maxima pars tametſi antiquis indicta meritò putetur, fieri tamen poteſt, vt vna quæpiam Dioſcoridis ſit Stœbe, aut ſaltem non magno vel deſiderio vel diſpendio illius vſum expleat: eaſdem namque vires fermè Gnaphalio, Typhæ & Iuncis reddiderunt antiqui.

IVNCVS ODORATVS *ſeu* SCHOENANTHOS.

IVNCORVM præſtantiſsimus odoratus Schœnanthos olim vocatus à multis tempore Galeni, florum prærogatiua roſeáque fragantia, tametſi Galenus dixerat ſuo tempore minùs aptè ſic dici, atque præcepiſſe quoſdam Schœnanthum miſcendum eſſe compoſitionibus, cuius florum non admodum ſuppetet copia, ſæpe depaſcentibus nimirũ ſummitates Camelis Aphricanis, qui Schœnantho veſcuntur & maximè oblectantur. Quam Galeni rationem, vt prauam & veluti mendacii ream ridet aniliter Commentator, quaſi nuſpiam vllum eius florum veſtigium Europæis compareret, ſed omnes liguriſſe Camelos diceret. At ille dumtaxat ſæpe truncam adferri reliquam herbam dicit, nempe radicem, folium, caulem, eóque floris minorem ſuppetere copiam, quemadmodum hodie videas in Emporiis, Venetiis, Genuæ & alibi longè copiam plantæ maximam, florum verò non admodum mercem frequentem. Quippe cùm ſint quadãtenus flores papposi, tenues, faciléque delabantur, etiámque cum cæteris gramineis veſcendo reſecentur, calore odor eorum exoluatur, factum fuit partim eorum paucitate, partim etiam inſtitorum negligentia vt perpauci adferrerentur. Iam lucri ſpes luculentior adeo ſedulos colligendo adferendóque fecit mercatores, vt nulli dubium, quin veri calami floribus integris quamplurimùm habeatur Nabathęi, Arabici & Aphrici: quorum etiamnum ex odore dotes noſcitare quiuis facilè poſsit (proſtant enim interdũ in Officinis) veri quidem ſed adeo ſoluti viribus, vt nonnulli putarint non aliam eſſe plantam, quam quæ paſſim in Adriaticis frequens & nonnunquam in Mediterraneis littoreis & ſabuletis occurrit, planè ſpecie, magnitudine, culmóque concolori Schœnanthi odorati: meminimúſque hanc nobis obtruſam à Pharmacopœis Venetiis & Monſpellii, qui affirmarent eſſe verę congenerem. Verùm ab illius præſtantia longiùs abeſt, quàm Canna vulgaris à Calamo aromatico: deinde foliis gramineis eſt, & longè diſparem florem profert: qualem aromaticum in Campania oriundum ex Plinii memoratione, ſed minùs viribus pollentem quiſpiam coiectet. Siccatus hodie vœnundari ſolitus in faſciculos vinctus, radice eſt exigua, duriuſcula, arida, fibris exilibus multis ſummo ceſpite ſparſis, foliáque promentibus vnà conuoluta & ſquãmatim interſerta, craſsiora, rigida, ſeſquipalmũ alta, mucronata pallida propiùs amplexa calamulum geniculatum rotundum, plenum, non cauum, nitidum, pedẽ altum, Cyperi Iunceaue concretione & læuore, & in ſummo graciliorem, quem ornat gemina ſeries floſculorum ex pallido rubentium, aceroſis glumis aut calyculis rubellis foris intúſque papposis, leuibus, quæ Cyperum tota olent, ſed tritæ in mortario aut digitis tantopere flagrant, præſertim interiora folia & calamuli, vt legitimum hunc eſſe qui inficietur, planè muccoſæ naris dici mereatur. Ne nunc blaterent de Cyperi caule, quem non odorati Iunci, ſed vulgaris, nulla expreſſa adiectione innuere videtur Dioſcorides. Cætera porrò deſcriptio adeo cum ſit lucida, pudeat iſtos maleferiatos exactores putidulæ ſeueritatis in notis exquirendis.

MARINVS *gramineus Iuncus foliis Schœnanthi.*

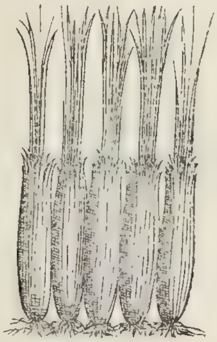
NARDVS DIOSCORI. *ſiue* *Nardoſtachis Æginetæ.*

NVM dicta fuerit à Naardo vrbe Syriaca Euphrati contermina, vbi etiam Nardum aliam



aliam meminit Plinius incertum, certũ tamen legittimã pleríſque locis Ægypti & Syriæ in Europam adferri, nõ modo radicem qualem Galenus vult, ſed etiam quatuor diſtinctas partes, nimirum radicem, ſpicas comáſue, feſtucas & folia ipſa. Ima radix Schœnanthi, exili & arido ſtamine à radicula ſiue torulo exit, cui innaſcuntur ſpicatæ comæ confertæque glomerationes quaſi per cirros torulos nucleóſue diſtinctæ & cõflatæ capillamentis, vt in Męo: è quarũ ſpatiis mediis emergunt nonnulla iuncea folia marinæ Algæ modo, tametſi minora multo. Haſce ſiccas inter ingentes faſciculorum ſtrues conſpicati fuimus in ædibus amici noſtri & periti Pharmacopœi Alberti Martinelli Veneti ad Angeli ſymbolum, & ſcimus nonnullis aliis ſtudioſis Lugduni fuiſſe animaduerſas.

NARDVS GANGITIS SPVRIA NORBONÆ.



QVINTVS iam agitur annus, cum aliã huic ſimillimã & copioſam nacti fuimus. Eſt in Gallia Norbonenſi à Gange vrbecula ſeptem plus minus miliaria diſsitus mons perquam amœnus & celſus, herbarum lectiorum feraciſsimus, cui idcirco vulgò nomen *L'hort de Diou*, id eſt Dei Paradiſus, inditum: in huius cliuo qua ad meridiem maréue Mediterraneum vergit, hæc vberi prouentu erumpit, muſcidis & vdis tractibus, infima radix puſilla, exilibus fibris duris & raris, quæ ſubſunt ſpicatis comoſiſque torulis minimum digitum craſsis, colore palleſcentibus ex fuſco, ferè palmum altis, non valdè mucronatis, ſed quadãtenus per extrema reciſis, folio eſt viridi, rigido, iunceo, vix pedẽ alto, numeroſo quod ab ima radice ortũ trans ſpiceam comam imum caulẽ ambientem ſeſe exerit: multæque plantæ quaſi vno ceſpitis ambitu implexæ, vnius effigiem præ ſe ferunt. Tota inodora eſt, præterquam capillamẽta ſpicea, quæ multò craſsiora quam Indicæ ſunt, odore Muſchi Querni, vel terreſtris, cui ſemimerſa humo inſeruntur comoſa capillamenta: è quibus gracilis ac nitidus iunceus culmus Elphæ vocatæ non diſsimilis, cubitũ altus exit, à medio cuius ad ſummũ alternatim ſunt admodum exiles herbaceæ ſiliquæ apiculis è calyculis aliquantum Schœnanthi flori aut defloreſcenti Geranio & Cotyledoni ſimilibus. Hæc tum viſa fuit Rondelletio præceptori & Iacobo Vtenhouio generoſo Gandauenſi cõmilitoni eruditiſsimo, & in hac parte nõ ſecus ac in cæteris rei medicæ apprimę exercitato, qui eam ſuis ipſius manibus collegit, & etiamnum nobis videtur GANGITIDI Dioſcoridi prorſum quadrare. Nec cuiquã mirum ſit Gangis vrbeculæ à nobis factam mentionem, nam nullum occurebat oppidulum nullúſue inſignior & propior locus iſto, quem alluunt duo amnes ſuauiſsimi, quorum alter eſt ſabulo, micis bálucibúſque aureis mixtus, vnde etiam Aurũ colligunt. Quo verò fato factum ſit vt id nomen adſciuerit, equidem neſcitur, non eſſe Indicam ſcitur.

IVNCVS LÆVIS VVLGATVS.

NVNC ad reliquam Iuncorum Hiſtoriam pergamus ſicuti à loris & funibus Schænum, ſic à iungendo Iuncum dixerunt. Pratis vdis deterioribus nihil viuidius familiariúſue iunco læui vulgato, qui duplex eſt, aut mucrone tenus diſtans. Vtrique tamen rectæ, læues, herbaceo colore virentes, nitentéſque virgæ aut culmi mucronatis cuſpidibus & ſemine nigro conſpicuis, medulla alba elychnum referente & vſu ſupplente rigidis, cubitũ & ſeſquicubitum altis, minúſq; duris mucronibus armatis culmis:

semine nigricante muscoso in pusillis acerosis glumis. Nullius neque pecori, neque homini vsus, nisi in sternendis aulis & deambulacris, in Anglia potissimum.

Complures asperitate & squallore tantum & copia medullæ varietates istius vbique, quas recentiores minùs scitè in quaternas aut quinas species diffundunt.

MARITIMVS DVPLEX.

AT huius acuti duæ apud rura Norbonensia maritima differentiæ, multò proceriores, nec ternis cubitis inferiores. Vtraque stagnosis maritimísque lacustribus inter Latera & Peraus eodem cespite virescunt, multò acutie maiores & infestiores punctim occurrendo. Vni seminis nigricantis fœcunditas in glumosis asperis & nigricantibus glomis: alteri niuea, tomentosáque instar barbulæ lanugo mollior propendet. Etiam horum medulla elychnis atque circulatorum neuroq; Plastorum iocosis ingenijs & ludibrijs apta materia: è qua columbulas commentitias volitãtes, atque aëre sese librantes meminimus conflatas.

AQVATICVS MAXIMVS.

MAXIMVS omnium procerrimæ æqualis Typhæ, & conuictor, aquarum potor & alũnus. Vbique etiam Septentrionalium præsertim fungosa medulla, storeis texendis ad triclinia insternenda, perquam notus.

IVNCVS CYPEROIDES FLORIDVS paludosus.

ILLIS omnibus vt diuersus, ita excellit Floridus vocatus Iuncus, quippe nonnihil ad Cyperũ accedere folio & vmbella cernitur, alioqui nõ dissimili illis radice. Iunceus rotundus & virore herbaceo, caulis Typhœ non absimilis, sed gracilior, tres cubitos ęquans muscario decorus Cyperi, sed floribus ex purpura candore diluta Ampeloprassum referentibus. Folia item Cyperi aut Asphodeli longiora à radice Iunci, sed crassiore, nõ nihil carinata. In lacunijs & torpidis aut lentè fluentibus riuulis Belgiæ, Angliæ & Londini ad arcem Regiam casteriúmque nauium Liburnicarum nascitur.

MARITIMVS.

HVIC non ita dissimilis, sed tantum littoribus & arenosis Norbonæ & Galloprouinciæ frequens, vix pedem & sesquipalmum æquans. Folia conplura, tenuia, albida, angusta, & caule sesquipalmeo duplò longiora, lenta, sparsa, inflexa, crassa & porreacea è radice nigra simpliciore Cyperi modo lõgi geniculosa & prolixius serpente, & multis villosis pilosísque cirris & crinibus fuscis depacta, sapore grato. In sũmo caule foliola plurimùm terna, tres pollices longa, florem globosum Iunceis seminibus glumosis stipatum, asperiusculum, ex fusco & purpureo pallidulum Ampeloprasi magnitudine & effigie emittit.



IVNCELLVS.

VERVM aridis glareis & sterilibus Erycetis Septentrionalibus omnium minimus passim visitur, qui vix sesquipalmum æquat, pusilla breuiq; radice, spicis tenellis, dispersis flosculis mucrone carentibus.

IVNCVS BOMBYCINVS.

EST etiam Maio & Iunio in vdis pratis & riguis, exilibus & quasi gramineis foliolis donatum Iuncum videre, pannicula aut cęsarie niueo candore lucente insignem, quæ etiam perquam procul oculos nitore pulchro allicit: radice fibrillis tenuibus, & mucrone minus rigido donatur. Germani ob tomẽtum lineúmue florẽ & vsum. Matten Flachs, quasi culcitræ stupam, aut tomentum dicunt.

GNAPALIVM *Tragi inter Ico.*

ASPHODELI.

Asphodelus.
- *Albus.*
- *Luteus.*
- *Luteus Liliflorus, siue Liriosphodelus.*
- *Palustris radice non bulbosa.*

Asphodelus Galeni.
Asphodelus Hesiodi suo loco.
Hyacinthus Poëtarum.

ASPHODELVS ALBVS, siue HASTVLA REGIA.

Germ. Gold Wurtz.
Gallis. Afrodiles.
Italis. *Asphodelo.*

ARIDA Narbonæ littora Asphodeli cõmunis feracissima sunt, nec minùs mõtes à mari dissiti, vbi bulbis illius, adultioribus rostro effossis, quãtumuis acribus sues lubenter vescuntur: homini iam in cibum non cędit, vt Galeni Asphodelus, cuius vis etiã non elixi ignauior multo, & feruor mitior. Folia illi Cyperi, œnanthes, aut Porri similia, triquetra, carinata: Caulis rotundus, læuis, cubitalis & sesquicubitalis: flores stellati candidi Ornithogali maiores: semen fuscum triquetrum Sesami Theophrasti, in orbiculatis capitulis obscurè virentibus occlusũ. Radices teretes numerosæ ab vno capite, Pæoniæ minores, concolores fermè, acres, glandibus similes subsunt, acrioréſque multò & ingratiores quàm vt vescendo sint nostræ gulositati vt fuerunt holus priscæ frugalitati, cuius testis Hesiodi versus etiamnum extant: nisi huius cum Galeni eadem Asphodelus fuit, aut mitioris soli alumnus, vel coctus, vt de Aro Ægyptio, de Cœpis & bulbaceis acribus legimus & scimus.

ASPHODELVS LVTEVS MINOR.

NVSQVAM littoreis iisdem visitur, tametsi hortis Batauinis & Galliæ familiaris luteus hîc antiquis indictus, generéque diuersus, est enim radicibus prolixioribus, nec ita bulbosis, sed Corrudæ modo minus tuberosis, leniúsque turbinatis, è quibus Cyperi folia complura exeunt exilia, saturo virore. Caulis rectus, floribus crebribus, luteis alterius similibus fastigio tenus stipatus: semen triangulum pericardiis continetur primi modo.

LVTEVS LILIFLORVS.

LIRIOSPHODELVS inter naturæ luxuriantis lusus, quia non minus elegans quàm noua, hîc subdenda & describenda, qualem Venetijs superioribus annis vidimus, ac dein Antuerpię cum Asphodelo luteo in officinis Guillielmi Driesch & Petri Coldenbergii amicis peritissimis, deníque Monspelli seuimus. Radices illi œnanthes aut Asphodeli albi exiliores, caulis sesquicubitalis, folia statim à radice surrecta, exilia porracea. Extremus caulis in turiones fissus qui flores ternos quaternósue Liliaceos referunt, colore flauo, vel aureo, quibus succedunt siliquæ angulosæ semine lucido, atro, oblongo, Pœoniæ fœminæ minore. Hunc Lilium luteum vel Asphodelum nuncupabant iam tum quidam Pharmacopœi Veneti.

Lilium luteum.

ASPHODELVS ACORIFOLIVS, palustris, luteus.

ANGLIÆ Flandriæq; humentibus paludosísq; prouenit è radice fibrosa sparsa non admodum protuberantibus per interualla graminea appendiculis, folia exeunt Gladioli aut Acori angustiora, atro virentia & striata, caulísque sesquipalmaris, ortu magnitudine & modo semineque in lagænũculis Hyacinthi.

ASPHODELVS HYACINTHINVS fortè Galeni.

Asphodelus fœmina Dodo. 452.

Spicatum Ornithogalum.

HVIC radix Ornithogali aut Hyacinthi, bulbus est vnicus albus, folia porreacea, exiliora, breuiora, caulis vnicus, rectus, pedalis, cauliculi triquetri altrinsecus hærent spicæ in morem, è quibus flores stellati lactei se explicant, è medio staminibus quibusdam productis Ornithogalum referentes, quare Ornithogalum spicatum quidam vocarunt, Monspelliensium nonnulli Pancratium, alii Asphodelũ Galeni, propterea quia ancipitis videtur figuræ & promiscui generis ex Asphodelo cuius flores habet, éxque hyacintho, propter non dissimilem radicem.

Nos itaq; cœpimus à serie gladioli & similibus, hinc è cognatis principiis Hyacinthorum Historiã bulbosis annectemus à Poëtico primùm orsi Hyacintho vt qui Irides inter Lilia & Hyacinthos gladiolos & Asphodelos quadamtenus ambigat: quem voluissemus Iridum classi proximè subdere, & poterat sanè, nisi potior collatio Acori & aliorum sese obtulisset, quibus hæc tantopere similis floribus, vt Iridem multi putarint. Verùm bulbis & foliis cognatior natura hyacinthis similiorem facit, eóque nos huc digessimus: variis enim de partibus & collationibus, varias ad stirpium gentilitates allusisse videtur Dedala & munifica parens Natura.

HYACINTHI.

- *Hyacinthus Poëtarum.*
- *Hyacinthus Dioscoridis.*
- *Hyacinthus*
  - *Germanicus.*
  - *Autumnalis.*
  - *Anglicus.*
- *Hyacinthi Orientales Græci.*
- *Orientalis alter.*

HYACINTHVS POETARVM.

ADEO affinia sunt ι, & υ elemẽta, vt facilè sit augurari τὰ ἴα, id est violas cognomẽto dictos fuisse antiquis flores speciosissimos quosque, præsertim vernos & coronamentis innecti solitos, vnde tot florum generibus diuersis violæ vox quasi hyolæ communis facta sit, & proinde accommodata hyacinthis, quorum purpureum Plinius ab antiquis nigras Violas vocatas meminit, propter concolorem hyanthinum siue violaceũ florem, vt liquet de Theocrito, paríq; ratione putandũ Dioscorideum dictum fuisse propter hyanthinam incuruámq; & pronam deorsum comã, floribus plenam purpureis, cuiusmodi deliniatur & hodie conspicitur.

THEOCRITI & POETARVM Hyacinthus flore Iridis.

NVLLVS dum scriptor neotericus videtur scitè distinxisse aut agnouisse hasce species hyacinthi: ea propter nonnulli Iridem, alii Gladiolum sequuti Palladium coniectarunt, quidam rati lugubrem illum cruorem, qui *fusus humo signauerat herbas*, ac desierat esse cruor *Tyrióque nitentior ostro*, floris Lilii formam exceperat, eadem prorsum: si non purpureus color his nempe hyacinthis, argenteus esset in illis, nimirum liliis candidis, vt Ouidius canit, rati inquam cruentos debere esse à cruore flores, Lilium rubrum Dioscoridis, Martagon Chymistarum, Hyacinthum Ouidianum fecerunt. Atqui istum Hyacinthi *Poëtici* colorem esse purpureum violaceum, non phœniceum siue puniceum, cuiusmodi in Minio, Anagallide & Martagone spectatur, ostrei Tyrii colorviolaceus siue hyanthinus abundè explicant, & ostentant buccina purpura, cuius fa-



cuius ſanies ex violaceo tantillum rubet, vnde apud ſuauiſsimum Maronem ſuauè rubens hyacinthus dicitur, at Martagoni non ſuauiter rubent folia, ſed flãmeo flauente exuberãti rutilãt. Et porro, *Ibera ferrugine tinctum*, cum canit Poëta, innuit colorẽ, quem politæ caſsides igni calfactæ aut candefactæ ſimul ac frigeſcunt, violaceum rubidum, nitidum contrahunt, vocant *Brunïſſure* Galli, de quo etiam ferrugineas Violas dixit Claudianus, neutiquam vt putarunt, funeſtas, aut lugubres intelligens, nam Vergilij verſus contrarium indicat: *Pictus acu Chlamydẽ, & ferrugine clarus Ibera*. Quare vndequaque aptiſsimè noſtras Poeticus Hyacinthus ſtudioſæ huius ætatis expectationi ſatisfaciet, cui nullus hactenus poterat placere, cum iſtum nondum norat: quique non modo è Hyacinthorum genere eſt, ſed etiam tantùm habet cum Lilio, Iride & Gladiolo ſimilitudinis, vt hinc facilè ſit coniectari Poëtis, Hiſtoricis, Ruſticæ rei ſcriptoribus & aliis collatum fuiſſe penitus cum illis ijſdem de plantis, & interdum ijſdem acceptum, quod à plebecula etiamnum fieri in Iride diximus. Si enim huius florem, ſemen, vniuerſúmque caulem, & ſiliquam oculis Poeticis intuaris, Hyacinthum neges, Iridem dicas: ſin bulbũ, foliáque perpendas porracea, coloréque hyantinum, Hyacinthum aſſeueres. Sed harum rerum peritus arbiter (tametſi videat Pauſaniam, Palladium alióſque ſcriptores ambiguis ſententijs fluctuare) rei ipſius exploratione niſus, neque hyacinthum prorſum dicet, quia nonnulla reclamant, & Iridem negabit, quòd neque radix foliáue congruũt: neque tamẽ illi deſpondendum erit, quin ea potiùs, quam nos ſæpius hîc inculcamus, moderatione & methodo expedienda Poetarum Hiſtoricorúmque controuerſia. Ne miſeram nuperorum quorumdam ſattagentiam imiteris, qui adeo ſe torquent in delectu ex antiquis plantarum habendo, vt fruſtrà putent ortam plantam, & ferme in Naturæ cenſu perditam, niſi cuipiam generi ab illis deſcripto, quaſi ſub vexillo ſuo poſsit aggregari. Atqui nos, quod Ariſtoteles & Theophraſtus in Lapidum, Piſciũ, Quadrupedúmque hiſtoria prodidêre, hîc poſſumus multò veriſimilius dicere, nõ parum multas eſſe plantas ancipitis mixtæque naturæ, non ſecus atque hinnuli ex contrarijs aut diuerſis ſpeciebus conflati ζωόφυτα, hybridas & amphibia non pauca. Proindè cum iſthęc planta Iris non ſit, & tamen illi atque Lilij florum elegantiæ abſimilis non ſit, quorum æmula venuſtate Poëtæ aſsimilarunt, & Palladius dixerat Iridem vel Gladiolum à foliorum ſimilitudine vocari: ſanè nobis Poëticus Hyacinthus eſto, qualem in Angliæ, Flandriæque amœnioribus viretis videre paſsim eſt corollis expetitam. Diſparis igitur generis duplex hyacinthus erit, Poëticus noſter ſcilicet purpureus, cœruleus hyanthinus violaceúſue ferrugineus vocatus Iridis Hiſtoricis, & Palladio, Gladioli Poëtis, & vulgo Lilij ſimilis, qualem exactè noſter exprimit: effigie nimirum Iridis aut Gladioli propior, quàm Dioſcoridei hyacinthi: quare priùs hîc de Gladiolo hyacinthiſque ſpurijs germanico, Anglico, Græco bino, & Autumnali, quia ſint floribus ſtellatis & Liliaceis, móxque de altera Dioſc. comoſa ſpecie hyacinthi dicetur.

ξίφιον, GLADIOLVS.

{ *Germa.* Schuuertel. }
{ *Gal.* Glais. }

XIPHIO ſeu Gladiolo aut enſiculo nomen factum à folij figura, quæ tametſi eadem propemodum ſit multis plantis, vt Iridi, Xiridi, Acoro & bulboſis quibuſdam, atque nonnullis etiam piſcibus, tamen huic præ cæteris remanſit, propterea quia propiùs mucronatum effigiat, ſtriatúmque liris & neruis ſcabris, rigidiſque firmiuſculum, In ſatis frequentiſsimum, ea propter dictum ſegetalẽ Romanis. Caulis ſingularis, rectus, rotundus,

Effigi. Dodo: Hiſto. ſtir. 144

dus, striatus, nitidus, è folijs quasi sese exerens & flores conditos deinceps habens per interualla, interdum vnico tantum & ad vnam partem versus (sic nostras Norbonensis) interdum binis ordinibus vtrinq; vno, vt in Italo. Flores rutilant hilari saturáq; purpura, senis & septenis foliolis constantes Liliaceis similibus vel Ornithogali, sed minus repãdis aut diuulsis. Semen in folliculo rubrum Erucæ magnitudine: gemini bulbi radici sunt, quorum habitior & corpulentior interdum superior inferiori incumbit, interdúmque hæc inferior maior & languidior Vere exacto iam effœta, plusculis pusillis bulbis propagatur Ornithogali modo coma fibrosa, subtùs radicãturglutinosi bulbi & villoso inuolucro teguntur fusco, sapore non ingrato, acri, ad tumores strumosos & scrophulas tantę opis, vt nulla huic comparanda videatur, Recentiorum certissimis periculis factis. Arua & sata Norbonensia vero Gladiolo scatent, eóque cum Draba vulsam surculatores in proximam viam aut tramitem proijciunt.

HYACINTHVS GERMANICVS, *Liliflorus*.

Germa. Blo Wertzenblumen.
Angli. our ladics Flour.

Hyancinth. stellatus. Inter Icones Fusch. 484. 483.

E GLADIOLO & *P*oëtarum Hyacintho noscenda est speciosa illa planta bulbacea Germaniæ notissima, quam propter florum pusillorum colorem purpureum, & diuisuram Lilij aut potiùs Asphodeli doctissimi quidam cum Fuschio *P*oëticum Hyacinthũ diuinabant: elegantia, magnitudine plausibilior spectanti, Iridis floribus gratia is nostrum longè superat, Et reliqua illius effigiatura congruentior multò Dioscoridis Hyacintho quàm *P*oëtico foret, magnitudine etiam par, sed bulbi candidi, flores cærulei purpurei Asphodeli vel Ornithogali stellulis visuntur. Norbonę mõtosis arduis, Geneuę, aut Heluetiæ & Germaniæ in campestribus & iuxta sepes nascitur.

HYACINTHVS ANGLICVS.

Belgis Hyac. Bruxellensis Hyacint. non scriptus. Dod. 167.

HVNC Anglicum nuncupare lubitum fuit, propterea quia nusquam terrarum germinosi saltus & prata vberiori scatent copia, quàm in Anglia. Magna huic cum Germanico siue Fuschiano affinitas bulbi & foliorum, sed conspicua florum discrepantia: sunt enim his oblongi calyces Iesamini vel Filij ante patrem, cęrulei, cæsiíue, & interdũ albidi extrema ora fimbriis stellatim reflexis dehiscẽtes plures è cauliculo nudo pedali nitentes, & inæquali situ penduli. Semen in folliculo herbaceo atrum Nigellæ vel Cæpe, vt cæterorum Hyacinthorum.

HYACINTHVS AVTVMNALIS.

Dod. effig. de florib. leb. pag. 174.

HVIVS effigiaturæ minimus, sed pulchellus, quem primi omnium Antumnalis donatum nomine Antuerpiam è Veronensi agro misimus Guillielmo Driesch. Plurimus postea etiam Lutetiæ Parisiorum, Norbonæ ad Aquas Marianas, & ad Cellam nouam Monspellij visus nobis glareosis asperis, Autumno ineunte, non Vere, vt superiores, non flosculos lagenosos edit, sed radiatos quinis senisue foliolis cæruleis Ornithogali minoribus, cætera prorsum eadem, sed minora.

HYACINTHI ORIENTALES GRÆCI.

Effigies. Math.

ANNO 1562. *P*atauii primùm vidimus, donóque accepimus hasce duas bulbosas, vnà cũ bulbo Homerici Moly ab insignito celebri eruditionis laude Doctore Treuisano, quę tum inter se multum similes erant, tum illi Anglico non ita diuersę: è floribus tamen discernuntur, alter enim est crassiore, breuiore bulbo & flore, qui sunt veluti vtriculi violacei cœrulei vel albi Anglici Hyacinthi, vel Iaceæ mediæ vel albæ similes, rariores & à medio caule ad summum vsque hærent. Bulbus aliquanto crassior quàm Anglici, & Moly Homerico par.

ORIENTALIS ALTER

ALter verò bulbus non disſimilis ſeptũ caulem pedalem attollit, à medio totum floribus ſiue caliculis in ſpeciem comæ elegantis digeſtis, purpureis alias albis Aſphodeli Galenici, ſiue Ornithogalli ſpicati ſimilitudine & ſitu. Ambæ quadriẽnium, quinquenniúmue durarunt Antuerpiæ, quas in Belgio infoſsis bulbis ſeuiſſemus: in delitiis Adonidíſque penſilibus horti alunt veneti.

HYACINTHVS COMOSVS Dioſco.

QVAMVIS ſit difficilis notionis verus Hyacinthus, tamen propterea quia coma incurua floribúſque plena purpureis deſcripſit hunc Dioſcorides, Hyacinthorum claſſem à ſuperiore ſecreuimus, vt quem putamus magis ad Dioſc. Hyacinthum accedere, huícq; proximè ſubdidimus, quia ſimillimus etiam eſt, niſi quòd illi ſponte frequentiùs Septentrionalibus regionibus, hi Meridionalibus lubentiùs florent. Siquidem Italiæ, Norbonæ, reliquę etiam Galliæ tepidiori abundè in ſatis & viarum marginibus prouenit maior Hyacinthus, folijs porraceis, bulbi Vomitorij latioribus, in terram reflexis, caule læui albicantè ex herbaceo tenero, quem à medio ſummo tenus amiciunt numeroſi floſculi ſpicatim confertímque digeſti, purpurei oblongi in tantillis pedicellis vuæ gygarta aut Lauendulæ floſculos imitantibus, ſupernéque comoſam vmbellam latiuſculã, circinnatam deorſum vergentem, nutantem & incuruam efficientibus, ex purpura violacea ſuaui rubore permixtã. Radix Cæpacea fermè quanta Narciſsi, ſed extimus color nitidus illi roſeus dilutiore purpura, propter quẽ BVLBINAM PLINII ſiue BVLBVM ESCVLENTVM exercitatiſsimi quidam Monſpellienſes autumabãt, alij verò PANCRATII ſpeciem: quia minorem iam deſcribendam veriorem putabant.

Neotericor. 39. Dod. 172.

Bulbus eſculentus.

Bulbina Pli.

Pancratium alterũ Monſpel.

HYACINTHVS COMOSVS MINOR.

EST ſiquidem hic toti Meridiano tractui multò frequentiſsimus, & Septentrionalibus in hortis tantum. Vere (quum ſuperior floret) ornat hæc planta editiora, agrorúmque margines herbidos, floſculis item venuſtis inque comam perſpicuam per verſus ſpicatam digeſtis lagenulas numeroſas & admodũ exiles confertim aggeſtas, & patulas oſtentantibus, vnde vulgus Prouincialium *Barreletz* vocat, quaſi lagenulas: cauliculis eſt ſeſquipalmum altis, folijs Iunceis tenerioribus, ſparſis, ſtriatis.

Neoter 19. Dod 170.

NARCISSI.

- Narciſſus
  - *Medioluteus mediocroceus Poëticus.*
  - *Luteus totus Theophraſti.*
  - *Luteus Africanus, an Bulbus vomitorius?*
  - *Purpureus cæruleus.*
  - *Norbonenſis Lilionarciſſus luteus.*
  - *Non deſcripti duo Math.*
  - *Leuconarciſſus ſiue viola alba Theoph.*
  - *Narciſſus Herbaceus Plinii.*
  - *Tulipam Turcicum, ſiue Lilionarciſſus flore rubro.*
  - *Tulipam Turcicum ſiue Lilionarſſus luteus.*
- *Crocus.*
- *Crocus ſylueſtris Montanus flore albo.*
- *Hermodactylus flore Purpureo, ſiue Ephemerũ & Crocum ſylueſt. vulgi.*
- *Hermodactylus ſiue Colchicum flore albo Anglicum.*
- *Colchicum Syriacum & Alexandrinum.*
- *Ephemerum non venenatum Dioſcoridi Liliiflorium & Iridi folium an Tralliani, Pauli & officinarum Hermodactylo idem?*
- *Hermodactyli albi & Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum, non cathartici, ſed cordi Venerique amici.*

Ornithogalon candidum vulgare.
Ornithogalon Luteum, Bulbus Vomitorius Belgarum.
Bulbi eſculenti.
Cæpe.
Cæpa oblonga.
Squilla, ſiue Cæpa maritima.
Pancratium maritimum Norbonenſe.
Eſcalottes Gallis.
Cæpa Aſcalonica.
Aſcalonitis.
Porrum capitatum.
Porrum ſectile.
Schœnopraſon.
Ampelopraſon ſeu Porrum agreſte.
Alliporrum, ſiue Scorodopraſon.
Allium Syluestre gracile.
Allium latifolium maculoſum Serpentinum.
Allium latifolium Vrſinum, ſiue Moly Hippocraticum.
Moly Homericum.
Moly.
Lilium.
Lilium purpureum vtrumque, ſiue Martagon Chymiſtarum.
Lilium Syluestre ſiue, Hemerocallis.
Lilium Montanum.
Lilium Conuallium.
Satyrion Geneuenſe Erythonium.
Satyrion.
Satyrion Erythonium Syriacum.
Teſticuli ſiue Orchides:
- *Canis, cuius varietates quinque.*
- *Hircinus ſiue Tragorchis.*
- *Serapiadis, cuius varietates quatuor.*
- *Odoratus minimus.*
- *Palmæ Chriſti duæ.*

Νάρκισσος *NARCISSI.*

Germa. Narciſſen Röſʒlin.
Fland. Spaenſche Ienetten.

NEc Hyacintho à luctu, vt diximus iam, nec Narciſſo illi congeneri etiam nomen inuentum ab amente amante adoleſcente, vt fabulati ſunt, ſed à vi ſopiēdi, quam ναρκωσιν vocarũt, & νάρκην torpedinem, quæ eminùs ſtupidam tangentis manum efficit, qualem ineſſe inimicam neruis, capútque grauantē Plinius ac *P*lutarchus Narciſſo huic affirmant. Notiſsimæ hodie non modò quot differentiæ apud antiquos extant, ſed multò plures, quas illi non memorant, inter quas nonnullæ, quæ ab Narciſsis ad Lilia degenerant.

POETICVS MEDIOCROCEVS purpureus.

Mediopurpureus Dod. 181.

VVLGATISSIMVS omnium Poëticus, cuius croceum florem videre eſt, *foliis medium cingentibus albis*, vt ſcitè canit Metamorphoſis, eſtque idem Dioſcoridis Narciſſus, Narbonēſia Gallóque *P*rouinciæ prata Liliaceo Stellarũ candore ornans, Februario & Martio. Flores enim habet cādore micantes lacteo, ſenis foliolis radiatos, corolla mediũ occupāte fimbriata, ex croceo purpuraſcente, odore ſuauiſsimo & verè ſoporifero, quaſi quiddã Nymphęæ florũ redolēte, folliculo mēbraneo ex nodulo exorto primũ occlu-

occluſi in caule glabro rotundo, ſed vtrínq; com preſſo vel ſtriato. Semẽ nigrum in vtriculis mẽbraneis Nigellæ, multiplici tunica bulb us cõuolutus,& cute denſa obſitus Pancratij marini vel Squillæ admodũ ſimili,ſed minore. Folia ſunt Porracea, mucore albido plena,vti Hyacinthi,Cæpe,& Squilla. Hortis Belgicis,Germanicis & Anglicis inquilinus.

NARCISSVS MEDIOLVTEVS.

ETIAM pratis iiſdem ſed frequentiùs vberioréque ornamento floret hic Narciſſus,qui floribus eſt vno ex pediculo ſenis,denis,duodeníſue ſparſis minùs candidis,& circinnato verticis calyculo in luteum langueſcente,nigro foris & habitiore bulbo, craſsioribúſque folijs. Galloprouincia,vbi etiam ſunt Grámini detrimento, *Donas* flores quos corollis inne&unt,vocitat. *Dod. 183.*

TOTVS LVTEVS NARCISSVS *Montanus Theoph.*

Germanis. Velytblumen, Hornungsblumen, ſt zeitloſen.
Belgis. *Geel Tydeloosen.*
Gallis. Coquelourde.

NEc diſsidet hic à Dioſcorideis facie vel viribus, ſed tantùm floribus,quos admodum ſpecioſos,luteos promit,atq; quaſi duplicati forent non corona exili,ſed nolæ effigie Primulæ Veris duplo maiore,luteo atq; inſigniore criſtatur vtriculus,non tamẽ diſpar, vti nec folia aut bulbus, niſi quod graciliora, minora. Februario & Martio ſcatet iſto forum Londini holitoriũ,& nemoroſa reliquę Angliæ Belgiíq; prata. Ad Meridiẽ regiones propiores, vt Norbona,Vaſconia,& Hiſpania, nõ niſi editis montibus, & Maio,Iunióq; florẽt,vt in Veganiis,Mindenis Pyrenęis iugis non procul Tholoſa,inodorus,inefficacior, nec perinde narcoſim inuehit. *Dod. de flo 190*

NARCISSVS LVTEVS APHRICANVS, *an Bulbus Vomitorius?*

HVNC quidam chyrurgus barbitonſor triremium Genuenſium oſtendebat allatum ex Bona,& Argiera,Chartaginíque finitimis locis Aphricæ,planè floribus luteis languidis odoris ,ſed effigie Mediocrocei Narciſsi Norbonenſis, minoribus tamen,exilioribúſque foliis & durioribus, minùs mucagineis, ſed magis viticeis & ſequacibus,& fru&u contumacibus,nihil alioqui vlla ſui parte à Luteo diſsidentibus. Non procul Agathenſi ſinu affirmant inueniri, etiámque ex Hiſpanicis nuper in Belgiam & Franciam delatos audimus.

NARCISSVS PVRPVROCOERVLEVS.

QVINETIAM aſſerebant non poſtremæ fidei amici,ſe na&os totis floribus purpureis Narciſſos prope Lanum fluuium,non procul Monſpellio,quos tamen nos diu ſæpéq; inibi & aliis adie&is pratenſibus fruſtrà venati ſumus, aut ſtudioſos Simplicium, & pręceptores noſtros, vt indicarent, rogauimus.

NORBONENSIS LILIONarciſſus *Luteus Montanus Tulipæ ſpecies.*

ERVTVM huncè Dei Paradiſij Iugis vocatis Seuenæ Norbonenſis,iam plures ſunt anni,in Belgium deferendum curauimus amicis Antuerpianis, qui primum Tulipam illum vocarunt,nos verò Narciſſolilium luteum audaciùs fortè(vti ſolemus quò rerum cognitioni diſtin&iori conſulamus)indigitauimus. Flos itidem ſingulo bulbo & caule Narciſsi minore,teneriore,delicatiore,vnicus luteus, ſenis foliis conſtans ad Liſium aut potiùs ad Lilij lutei Aſphodeli florem,filamentis luteis è medio enatis. Bulbus exilior multò,nucleum oblongum Allij ęquat,ſibíque ſæpius adnatum allium exili filo adnexum habet: folia craſsiora pauca è caule medio porracea. *Dod. Tulipa minor de floribus. 189.*

LEVCONARCISSOLIRION *Pratenſe Vernum, num* VIOLA ALBA THEOPH. *vel Moly Rondelletio?*

Ger. Weiſz hornungſzblum.

HVIVS coronariæ bulboſæ triplex è floribus & magnitudine varietas, nam Norbonenſis multiflora, vt cœteris maior, ita multò ſpecioſior amœníorque floribus eſt: ſunt namque lacteo Ornithogali candore, ſed Lilii parui effigie, è ſinguli caulis ſuperioris multiplicis nodulo vno ſeni vel ſepteni procumbentes, ſeménque rotundum Pœoniæ nigrum in folliculo membraneo cohibẽtes: folia & radices Narciſsi mediolutei in pratis, vel germinoſis depreſsis atque lacunoſis ſcrobibus, non procul Monſpellio & Magalona ad Lateranum dirutum caſtrum plurimus floret, ſeménque fœniſeciis maturat.

Narciſ. Math:

varietas

In Germania, Gallia & Belgia viſitur idem niſi paucioribus floribus diſtans, quos non diſsimiles, ſed ſingulos in ſingulis cauliculis minoribus habet, luteáq; filamenta è medio exerentibus, ſemine fuſco.

Omnium minimus palmari cauliculo, etiam Septentrionalibus plagis, vt Antuerpiæ & in Nortmãnia frequentiſsimus, paucitate foliorum, quæ terna vt plurimùm, vel quaterna, habet, & flore exiliore, qui vnicus illi ineſt herbaceus lacteolus, eóque nonnullis Plinii NARCISSVS HERBACEVS putatur, quod ſi verum foret, veriſimile eſſet ſuperiorem LILIONARCISSVM eiuſdem album nuncupatum, Narciſſum futurum: quibus cunctis nonnullæ ſubtus lineolæ exaratæ herbidi viridantíſue coloris conſpiciuntur, vnde fortè Plinio cauſa nominandi.

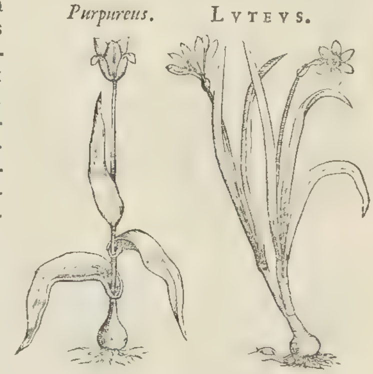
An Narciſ. Herbaceus Pliũ

TVLIPAN TVRCICVM, ſiue LILIONARciſſus Sanguineus.

MVLTI ſunt exacti anni cum primùm Macedonium ſiue Græcum Lilium iſtud Tulipan à Turcico vernaculo dictum propter amiculum capitis ab illis geſtari ſolitum, cui flores ſimiles ſunt effigie, ſanè quàm luculenta purpura Venetiis primũ & Patauii vidimus, deinde LVTEVM & Phœniceũ flore Florentiæ, & Genuæ Lygurię. Bulbus eſt Narciſsi, folia promens Liliaceo læuore virore, craſsitie, aliquãtum concaua carinata & vndulatis oris, caulem verò ſingularem pedalem & flore Liliacea venuſtate ſpectãdũ, purpura ſanguinea nitente Pœoniæ floribus concolori, Lilio rubro fere pari, quinis & ſenis foliolis craſsis, obtuſo calathi fundo in latius ſeſe pãdẽte, veluti violæ Marianę, porrectis è medio Liliaceis ſtaminibus. Semen Ariſtolochiæ clematitidis folioſum anguloſum, compreſſum mẽbraneo folliculo oblõgo clauditur. Medio Vere iã floret nõ modò Italis, ſed etiã Belgicis & Gallicis hortis.

LILIONARCISSVS

Purpureus. LVTEVS.



NARCISSI DVO A MATH: non deſcripti.

CVLTVRÆ lenociniis hanc amatoriam plantã variatis foliis, floribus & bulbis poſſe admodum à priſtina effigie deſciſcere, & rumor eſt iamdiu apud Venetos quoſdã ſtirpium mangones, qui inditis bulbo ſeminibus quibuſdam, vel inſertis pullulationibus, nouas & viſendas excitari figuras affirmant, cuiuſmodi Taraconi è Cœpa enata, aliiſque, colorem, & florem, & figuram mutantibus. Eapropter conſultò alias Narciſsi varietates reticuimus, tũ quod ne viſas quidem planè in memoria habemus, tum etiam quia nullũ operæ pretium ducimus artis oſtenta & luſus proſequi: ſed dũtaxat naturæ opes in iſtud album ſedulò digerere & perſpicuè, neutiquã Senenſem imitaturi, cui ſatis picturas, quaſi puer pueris pingeret & illuderet, in numeroſos ſed mutos elenchos ſtabulare. Non ſolùm enim nullum deſcribit è tam multis Narciſſũ, ſed neq; diſcernit eos inter ſe, quos bis inculcat, & an illi duo quorũ alterum radice ſquammoſa & nucleis ſtipata, floribus multiplicibus & folioſis: alterum veri Narciſsi Bulbo, ſed florũ foliis prolixioribus, anguſtioribus;

gustioribus,porrectioribus staminibus,nõ explicat. Vbi & quando & quomodo nascãtur arténe an sponte: vt neq; Narbonenses hîc alios flores,quos etiam vt non paucos alibi, fecit Cõstantinopolitanos,iactare potuisset:etenim eius Constãtinopolitanus Narcissus, nihil aliud esse videtur,quàm Maritimũ Pancratium à nobis memoratum suo loco.

CROCVS SATIVVS.

κρόκος { *Italis, Zaffrano.* *Ger.* Saffran. } { *Gallis.* & Mauris, Saffran. *Angl.* Saffron. }

GERMANITATIS eiusdem cum Narcissis esse Crocum docent, non modò figura & natales,sed etiam facultates peculiares,quæ vtrique epispasticæ, deinde quadamtenus odoris soporiferi insunt. Nec in Crocum versi adolescentis Croci fabella alliud Ouidius innuit, quàm istam abditã dotem Veneris mysteriis celebrem,cuiusmodi Poëticæ Philosophiæ sunt inuolucra,Hyacinthi,Narcissi,Daphnes & quãplurimorum transformationes. Nam alioqui κρόκη filum,villúmue,& tramam signat, cuiusmodi sunt Croci flaua flammeáue stamina,& villi & flocci quæ κροκίδες vocantur. Porrò notissimum & optimũ crocũ nõ solùm regiones ad Meridiẽ Aphrica,Syrena, Sycilia,& Gallia,sed etiã ad Septẽtriones sitæ Anglia & Hibernia laudatissimum abũdè dant carnosis,lætis, quasiq; oleo delibutis cruoréque aureo nitẽtibus filamentis intensi odoris cum quadam acutie, sed soporiferi,quo Belgia, Germania,aliique vicini cibos condiunt,ac medicamẽtis miscent. Rustici radices pangunt admodum viuaces cultúmque humanum spretas,vnico hyacinthi Narcissi aut Gladioli bulbo carnoso, siquidem negligantur aut pedibus proterantur florem stamináque elegantiora prodere consuetas purpureas calycis in modum, prorsum Hermodactyli pratensis. Bruma,Ianuario,& Vere virent folia interdũ perennia, Autumno leguntur dũ nitent nutántq; purpurei phœnici stamina,quæ trita carpis aut sub mãmis admota,illitáue vires suas cordi cerebróq; illico transmittunt,quasiq; vertiginem tenebricosam inuehunt,aciem oculorũ prestringunt,aut hebetant. Germinosa herbidáq; loca vult,nec apud Italos aut Gallos spõte prouenit,nisi Siluestris,qui diuersus natura est.

Inter Icones Fusch. 249.

CROCVS SYLVESTRIS *Montanus flore albo.*

SIQVIDEM Syluestri Autumno nisi rariùs, sed plurimùm primo vere venit flos minor,candidus, interdum purpureus,locis presertim alsiosis,vbi perpetua perennat nix, vt in Ostensis vallis arduis sunt planities albicantes niue Hyberna & istius floribus purpurascentes & albicãtes,non procul à Bernardi monte: radix & caulis satiuo similis, folio angustiore & breuiore, Isto foris dumtaxat vtendum,intus non perinde: illitum pubi vrinas elicit crebras atq; crassas,tumores Hydropicorũ discutit,spicula euellit. Isto agresti faciliùs abigeret è suis interulis pediculos gens Hibernica, nam virosior est, & penetrãtior. Verùm vulgatior præterquam quod Hibernis miseris tam importunos hospites, quietis & famis hostes abigit, etiam colorem floridum,vegetúmque calorem vigorem & animorũ ferocitatem artubus & alit & auget,illuuiéq; sordidas vestes colore commendat, militiæ idcirco non parum conducibilis.

COLCHICVM siue STRANGVLATORIVM *Ephemerum Crociflorum & Bulbifolium, Hermodactyli vulgares.*

Gal. Tue chien. Angl. wilde Safron.

QVAM minimùm videtur plebis iudicio Pratensis vulgaris Hermodactylus Ephemerũ dictus,à Croco syluestri abesse: vocant enim & putant vbiq; vulgò Syluestrem Crocum propter flores,natales,tempúsque florendi non dissimilia. Ac tametsi tum ipsæ res, tum Dioscorides diuersas esse abundè monẽt,tamen iuxta hîc ponendæ fuerunt Crocus & Hermodactylus,deindéq; huius vel species vel varietas Colchicum Ephemerum, quo vtrauis ambas ostendat quærenti. Etenim duas non ita dissimiles est complexus Dioscorides, vt Paulus & Galenus,ex Priscorum descriptione, & sua obseruatione: quarum primam pòst & proximè fungos collocandam duxit ille, cum quòd esculenta gratáque cibo videretur, tum quia non secus ac fungi,vt idem author exprimit,disertè suffocatu enecaret, strangulat namque illa itidem vna diecula: vnde Theoph. huius nominis occasio profecta visa, longè ante Dioscoridis ætatẽ,fuit. Hæc autẽ non alia est quã vulgatissimũ plebi PRATENSE CROCVM & SYLVESRE vbiq; vocitatum. Floret namq;

Effig. fusch. 201.

vti Crocus Autumno flore perquam ſimili,cõcolore,nec diſpari ritu,iamdiu antea primo Vere orta, & Æſtate amittit folia quæ Porreis latiora Pancratii ſunt æqualia, vel bulbi pinguora,terna aut quaterna,virentia, nitentia ab radice, caule ſeſquipalmari,bulboſa, ſemirotunda radice,altera parte compreſſa Caſtaneæ figura, aut Anacardi : foris tunica ruffeſcente ex fuſco, ab ima latioréque baſi ad apicem canaliculum imprimit prima caulis germinatio, intus tota alba,fungoſa,muccida,viroſa, guſtu non ingrata, quam quouis anni cardine erutam à quibuſdã Pharmacopœis pro Hermodactylo habitam vidimus, & ſiccatam, flacidam,vietam, rugoſámque, tangenti partim euanidam,partim fungoſam meminimus, vti & Syriacum & Alexãdrinum mox deſcribendum venetijs nobis ſæpius viſum, denique nigram & longè diſcretu facillimam ab Officinarum Hermodactylis.Sunt enim peregrini hi, neutiquam exitioſi, vt multis ſœculis plurimus vſus doctos docuit: inque farinam vel pollinem candidum facillimè abeunt. Nec veriſimile fit,quod Colchide vberrimè ſcatebat(vt ait Dioſcorides)aliud à noſtrate fuiſſe, ſed pernecabili interimendi facultate cæteris omnibus excelluiſſe, tum quia ſucco magis excocto illic, tum etiam quia ſoli,aëríſque prærogatiuam quandam nactus fuit .Sic fungi non paucis locis exitioſi proueniunt, & niſi lacte iiſdem quibus Colchicum remedijs,euincantur,interimunt: alibi innocui paſsim eſitantur. Sic Taxus Norbonica & Hiſpanica deleteria ſola vmbra prodit antiquitas: in Anglia & alibi neutiquam malefica. Cicutæ & alijs idem vſu venit, vt nouimus alibi. Quapropter quot qualéſque varietates in radicibus, floribus,ortu & colore, alia atque alia peperit regio,tales differẽtias facultatum inter Syriacum ruffeſcentem,& Anglicum flore candidum intercedere certum nobis periculo facto ſtat.

COLCHICVM SYRIACVM ALEXANDRINVM.

RADICES & bulbos aliquot huius adhuc habemus munere Dominici Chirurgi Veneti,qui quamplurimas claſſe triremium rediens illinc, vbi fungebatur vulnerarij officio,à ſe auulſas Venetias aduexit, quibus vtebatur idem, eaſdéq; ſæpe miſcebat decoctis Guaiaci,ad Luem Veneream, aliíſque ſudorificis magno remediorum cõpendio & ægrorum commodo, edoctus illic à plebecula. Huic bulboſa radix non parum à noſtrati differt, tametſi Dioſcorides deliniationem non minùs benè refert: non enim canaliculus lateratim depreſſus mittit ad caulem, ſed caulis erumpens medium findit bulbum, quaſique geminum Colchici bulbum ab imo coagmentatum,caulémque vtrinque amplexatum oſtendit, nigriórque noſtrati euadit intus foríſque, alioqui è Cæpacea nec diſsimili fungoſa concretione, vti nec totius figura.

COLCHICVM ANGLICVM *candido flore.*

ISTVD nuſpiam herbarijs memoratum, quia Anglia copioſiſsimum ſpontè fundit,nec alibi facilè reperias,Anglicum nuncupauimus.Perpulchra planta,lacteis floribus Ornithogali vel Aſphodeli maioribus,Croci montani Syluestris paribus,caulem ornant ſeſquipalmarẽ radix & folia,alioqui pratenſis vulgaris ſunt,foris fuſca, intus candida. Londini hortis merſæ radices Hyemẽ ferunt,Vere emergunt,non ſecus ac in collibus & montoſis prope Briſtoliã & agro Somerſeti,Syluoſis ornatiſsimi armis & literis Generoſi nec parũ ſtirpium periti,D. Eduardi Samtloo, cuius humanitati,vt pleraque alia,hanc ferimus acceptam.

EPHEMERVM *non venenatum Dioſc. Liliflorium & Iridifolium an* HERMODACTYLO *Officinarum, Tralliani & Pauli idem.*

VELVTI Syriacum innocuum medicamẽtis, aliáſque non paucas plantas varijs locis diuerſas aut contrarias adipiſci facultates dudum in Colchico monuimus : ſic ex nomenclatione deliniationéque vtriuſque Ephemeri apud Dioſcoridem, & perpenſione harum radicum,quas vſus diurnus diuturnúſque probauit, Hermodactylum ſiue Ephemerum ſalubre,dote dumtaxat & leuiore aliqua nota,non item ſpecie ab Officinarum hermodactylo diſsidere certũ. Tria tamen quæ obijci poſſunt, partim diluenda,partim diſtingenda ſunt,vt ſaltem doceamur,ſi non illa quidem eadẽ ſunt,certè admodũ affinia

eſſe

esse: Ac primùm obijciet quis factam seorsim Hermodactyli & Ephemeri vtriúsque mentionem apud Trallianum & Paulũ: fatemur, & arbitramur eos vel quòd vires purgatrices primùm in Ephemeri aliqua specie cõpererint, aliam arbitratos pręsertim Traliianũ quẽ Paulus citat, non Galenũ, qui Hermodactyli non meminit. Vel quia Trallianus Ephemerum non venenatum sub nomenclatura Hermodactyli in remedia arthritica adduxerit, quia in describenda radice Dioscorides digiti siue Dactyli voce vsus sit, quæ admota vel fotu dentium mulceret dolores, deprimeret tumores, quod Officinarum Hermodactyli arthriticis adeo plenè præstant, vt nullum præstantius suppetat, ex lacte pręsertim subactũ remedium. Quippe digerit moderatè nullo aut pusillo calore, aliquanta adstrictione, sed miti emplastica & natiuum calorem parti reddente. Nec si non meminit Dioscorides vis Catharticæ, non ideo necessum inficiandum Ephemerum esse: non pauca siquidem reperias apud antiquos clasicos Simplicia, quorum vires purgatrices illi siluerunt, ne dicã fortè nec notas habuerunt, vt & alia compluria: quare si non est Ephemerum Dioscoridis noster Hermodactylus, certè non alio putarim differre modo, quàm quo Colchicum Anglicum & Syriacum. Quare ridiculè æstuant cum Comentatore Senensi plerique, atque doctis Barbaris insultant, qui Officinarum Hermodactylos purgationibus misceant, enimuerò arrodere interiora, veneno petere, ac nihil aliud quàm Colchicum nimirum deleterium esse. Verùm bis falluntur: & quod Colchicum hermodactylon nostrate esse dicunt, quum tamẽ folia non norint, quæ longè minora sunt & humi fusa, quàm vulgaris Colchici: & quia statuunt necatorium, quum Dioscorides id maleficij non cuilibet Ephemero, sed Colchico dumtaxat, id est, in Colchide enato, adscripserit. Tum Solidæ huius candidæque radicis & plenæ concretio, quantum à rugosa, vieta, languida, nostrati & nigra absit satis indicio est. Nullam videas etiam Venetijs, vel Genuæ millibus è multis quantumuis recens allatam, quæ non leuiuscula tusione illicò in puluerẽ farinaceum fluat, colore & sapore planè Turbith, Iridis, vel Agarici, quo etiam modo nec incommodo maiore purgare norunt, qui sæpius vsi sunt nostri practici, quibus vsquedum experimento certo certa ratione nixo, aliud vsurpandum, aut frustra Constantinopolitanum viribus ignotũ obtruserit & persuaserit Commentator: & falsò accusarit Serapionem, qui non Pauli, sed Dioscoridis, vt liquidò constat merus versor, quæ in codice antiquo reperit, fida barbarie retulit, vt alibi semper fermè Hermodactylon explorãdo gustu neutiquam feruidum, sed ignaui acrimonia pussilla, & vi obruta emplastica potius facultatis purgatricis moderatrice, quàm vlceratrice, qua non parum commodum esse arthriticis purgationibus facilè percipiant, qui medicamentorum miscendorum methodũ callent. Nec enim lacte eget vt Turbith, quo minùs adhuc noxium, quare & Catharticum non respuendum, vt vociferantur declamarores sed commendandum.

HEMODACTYLI albi, Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum non Cathartici, sed Cordi, Veneriq; amici: an sint Behen album & Rubrum eadem?

VOCEM Hermodactyli æquiuocam fuisse, & Ephemero Dioscoridis cõparari potuisse, nõ modo Caput Pentaphylli indicat (vt cuius radix Hermodactylus sit vocata, nõ tam similitudine, quàm superstitione & incantatoria expiatione) sed etiam quæ extant apud Actuarium & Nicolaum celebres admodum compositiones arguunt. Quippe Auream Alexandrinam reginam illam & Diamoscu Hermodactylo rubro & albo non carent, miscetúrque alijs apud Arabes compositionibus cordialibus, quibus sunt visi designasse Behen albi & Rubri nomine, quod etiam defluxisse à Dactylite palmæ fructibus, quibus confert Dioscorides Balanũ nucem myristicam apud Arabes Ben vocatã. Igitur Arabistarũ Hermodactilus siue sit Behen, vt verisimile sit, siue sit Auicennæ Digiti Citrini Palma Christi (cuius mentio inter Orchides facta, nullum enim Hermodactylon rubrum habemus, vt cum Rubro & albo Ben confundi posit) eorum compositionibus cardiacis præsertim miscendus: Officinarum vero Cathàrticis & Topicis vti dictum, capite de ben & nuce Myrepsica.

ORNITHOGALON candidum vulgare.

EBVLBORVM classe cum sit Ornithogalon nec ita absimilis Hyacinthis, Narcissis, & Hermodactylo superiori floribus albis, non abs re hîc dicendus, vt hinc mox ad

Bulbos veniamus, cuius ſpeciem faciunt quidam Ornithogalon luteum vocatum,propter inter hunc & illum ambiguam effigiem. Et tametſi Ornithogalo nomē dedit lacteus florũ candor, cuiuſmodi in Gallinarũ alis renidet aut ouis,non earum lacte(quo carent volucrum genus) tamen propter totius figuræ affinitatem nobis erit etiam vocandus alius,qui flore luteo elegãtiſsimus,nec ita frequẽs Italiæ,Norbonę calidioribúſq; viſitur.

ORNITHOGALON LVTEVM.
an Bulbus Vomitorius?

Belgis Bulbus Vomitorius.

IN Auernis & ad Lugduni pomæria pone & prope ſuburbium trans Rhodanum vulgo *Aiguilletiere* in campis latis & glareoſis,etiámque in Borbonio agro, quà ducit regia via Lutetiam, plurimíſque Belgiæ, Angliæ nemoroſis Sommerſeti Ornithogalon luteum collegimus. Tota planta minor multò,ſed ſimillima candido Ornithogalo. Martio floret,bulbus vnicus,vt plurimum Allij Scorodopraſi oblongior,inodorus,pauciora ſed latiora quàm Ornithogali folia: flores prorſum Ornithogali ſparſi, & quidem foris herbidi,vt Ornithogali, ſed luteoli non candidi, intus verò eleganti luteo nitent.

BVLBVS ESCVLENTVS.

NON ſecus atque Aſphodeli bulbi plerique omnes edi mortalium luxu & mollitie deſiêre,pręſertim Europæis regionibus, ſeu fuerint guſtu minùs cõmendabiles aut vtiles,quàm bulbacea multa, Porri,cepæ,Allia,& ſimilia. Viſcidi námq; ſunt mucco Pancratij omnes fermè quos nouimus, & pleriſque inſulſi & magis excipiendo condimẽta, vt hyacinthi multi, Galenicus Aſphodelus,quàm ad condiendum apti. Quando igitur ex Dioſcoride coniectari magis,quam aſſeuerare quicquam licet, videntur bulbi eſculenti fuiſſe cæpís aut Pancratiis ſimillimi,& prętantiores ruffi,acres,locis calidis oriundi, vt ſunt Lybica littora vel Norbonica. Aſcalonicum tamen vix eſt Cæpe, nam nec ruffum vt plurimùm,nec acre,ſaltem vbi nos ſæpius eſitauimus Lutetiæ & in Flandria, fieri tapoteſt,vt Aſcalonę fuerit acrius, ruffius & maius.

Bulbus ille rubida foris tunica, quem Hyacinthum fecimus, alias putauimus perſuaſi à doctiſsimus Monſpellienſibus eſſe eſculentum bulbum: quemadmodum hodie nonnulli luteum Ornithogalon noſtrum Vomitorium Bulbum credunt.

CAEPE.

{ *Ita.* *Cipole.* *Ger.* zwibel. } { *Angl.* onyon. *Belg.* ayeuyn. *Gal.* oignon. }

Fuſch. Ico: 242.

BVLBORVM,quantum vſpiam eſt in naturæ ditione,ſpecioſiſsima & notiſsima Cæpa, vel de Græca appellatione κρόμμυον dicente, quia oculorum tunicam pupillamque & folliculos mordaci vapore lancinando, conniuère,contrahíq; cogat, lachrymas eliciẽdo, vnde Latinis lachrymoſa Cæpa. Etiamnum hodie varietas è locis, colore,magnitudine, àcrimonia, teneritudine,varióque mangonio petenda, fermè cuiuſmodi Theophraſti & Dioſcoridis æuo. Verùm non neceſſe habemus perſequi plures,quàm quot hodie nouimus inſigniores & digniores vel eſu vel fama,quibus cuiuis olitori quaſlibet alias addere integrum per nos erit.

Suauitate & mole omnibus Italicis vel Gallicis, quas nouimus, excellunt Aphricæ ac Hiſpanicæ, & Hiſpanicis maiores atque ſpecioſiores Diui Altomari in Gallobelgia ſatiuæ,quibus prima commendatio,& magnitudo capitis exuberantis,compreſſæ vtrinque rotunditatis rapam non mediocrem æquantis. Squãmoſa cuticula, extimíſque tunicis ſanguineo ſaturo colore rubentibus nitentibus,& nihilo ſeciùs eſui Flandriæ, & Angliæ cunctę, aliíſque Sepentrionalibus expetitæ:ad quas tamen gentes aſportãtur quotannis Hiſpanicę nõ minore copia,aut cõmẽdatione quæ partim albæ,partim purpuraſcẽtes,guſtúq; aliquãtò acriores,pares teneretudine & mole, cibis & cõdimentis quã medicamẽtis aptiores. Cæterarum omniúmq; nuſpiam non gentium in Italiæ Hetruria, Germania, Anglia, Gallia vaſconia prouentus plurimus hortis olitoribus venit, & vt quæque ad harum bonitatem proximè accedit, ita optima habenda. Omnibus eadem facultas incidendi, & lachrymas ciendi, non odor inſuauis, ſed vapor & ſapor intentior,

aut

aut mitior nonnullis,quemadmodũ MAIOR & MINOR BVLBVS OBLONGVS teres,orbiculatus,& turbinatus quibuſdã plurimus verò & cõmunioribus cæpis à caulis ceruice ſenſim in cõpreſsam latiorem,ſed à lateribus reductam vtrinq; circumferentiam bulbaceam abeuntibus, quorũ Bulbi vmboni fibrarum numeroſa coma aptata ſubeſt, Hellebori albi modo,quod Cæpis omnibus cõ mune,vti folia Porreacea cõcaua glabra, niténſque caulis vacuus, & flos in cumulo villoſo purpuraſcente, ſemine copioſo nigro Nigellæ.

Σκίλλα	SCILLA, ſiue CAEPA Marina. PANCRATIVM.	Ang. Sea onyons. Germa. Meerʒwibel. Hiſp. Cebolla albatrana. Gall. Oignon marin.

CÆPACEO generi tantopere eſt cõpar Scilla, vt multi eam MARINAM CÆPAM vocẽt. Quia autem inter hanc & marinũ teſtaceũ piſcem à tunicea ſquammarum cõpactili ſerie Squillam vocatum,tanta ſimilitudo interceſsit, hæc putatur ſic dicta. Potuit etiam à ſabuletis maritimis Sole torridis,cuiuſmodi ſunt in Hiſpania & prope aridæ Luſitaniæ teſqua maritima. Huius duas differentias colore dumtaxat inter Hiſpanicas tã multas animaduertere eſt,quarum extimæ tunicæ vni rubent,vt Cæpis oblongis, alteri albẽt,magnitudine pares. Vtrauis maxima Pomũ Aſſyrium nõ ſuperat: è tam multis autẽ millibus,quæ quotannis tum Venetias,tum Antuerpiam deuehuntur, nullam meminimus maiorem, ea quæ ſata & perbellè adulta fuit Monſpellii in horto Iacob Farges Pharmacopœi. Vniuerſa namque folii carina vel dorſum palmum fermè lata,pedem alta, craſsitudo minor quam Aloes,crebra è bulbo pullulant ſquammatim compacta, caulis ſeſquicubitalis, gracilis, floſculos Fragrariæ gerit ſimiles ſed minores, in ſpicam poſtremò deficiens.

Fuſch. Ico: 453

Neutiquam mirum Mathiolum,poſt alios neotericos nuperos,ſententiam de Scilla mutaſſe, cum nunquam ſibi genuinam viſam,ſed tantùm verbis depictã fateatur. Quinetiam ſi verum Pancratium vidiſſet, nunquam pro illo ſpeciem Scillæ,aut potiùs vietam plantulam aut adoleſcentem,cuiuſmodi Venetiis veneunt, ſubdidiſſet. Et foliorũ gracilitas,à qua ſe deceptum conqueritur,ſanè non aliam ſpeciem conſtituit Scillæ: ſed tantũ cõtingit habitiora & maiora adoleſcere folia,mutatione cœli,ſoli & cultu. Sic Cæpis euenit anguſto interiecto tractu,ſic in foliis Aloes & aliis multis obſeruatur. His verò bulbis flores,folia,omnia prorſum ſimilia, aliquanto dumtaxat graciliora,vt bulbaceis multis præproperè enatis & aliò tranſplantatis euenit. In cõtignatione ſuſpenſæ,dum ſabulo merguntur, aut ſeruantur languidiora promunt folia,& ſucco ſeu pabulo cõſueto defraudantur,exilioráq; fiunt. Ratio par in Scillis tuis puſillis,quas Pancratium aſtruebas.

PANCRATIVM MARINVM.



VT Panaces doloribus placandis, ſic ad cunctos morbidos affectus profligandos promittit auxiliũ benè ominata nomẽclatura Pancratii,quæ tamen Scillæſpecies maritimúſq; bulbus eſt. Siquidem plurimũ toto littore illo, ab Aquis Marianis ad vſque Norbonæ vrbis maritima,ſæpius vidimus & eruimus. Radix Scillæ cũ maxima, quanta maximi Lilii aut Arancii vel Limonij,cortice Cæpæ obtecta pullo,intus candida Scillæ modo. Sabulo arido vndis alluto merſa ſeſquipalmum altè,folia ſeptena vel octona indidẽ erumpunt, rigidula ſurrecta, latitudine & craſsitie Iridis ferè, nigriora, ſummis retuſa non acuta. Caulis cubitalis craſsitie Aſphodeli,ſed tenerior, qui extremo flores ternos quaternóſue cãdidos Liliaceos narciſsi lutei modo promit,qui defluentes relinquũt ſiliquam

oblon-

oblongã, Aristolochiæ Clematidis similidudine, & semine cõpresso, sed nigro. Radices his omnibus albæ, non rubræ, quod accidit regionis situ & Superûm aspectu, vt in floribus Rhododendri, foliis Cyclaminis, vitis, Caulibus, Atriplicibus, Betis, bulbis, Cæpis, & Scillis istis Hispanicis, vt Pharmacopœi Antuerpienses satis norunt. Littoris incolæ piscatores & prædones raptu interdum victitantes, rati hanc esse Cæpe, voratam ex sale & pane, quamuis famelici, hanc nauseabant.

ASCALONITIDES, *antiquorum Escalottes Gallici.*

ESCALOTTAS Gallicas, quas antiquorum Ascalonitides siue Palestinas cæpas arbitramur, peculiarem quandam naturam vel figuram habent, vt etiam Theophrastus monet, siquidem ancipitis & dubiæ naturæ inter cæpam, Allium & Porrum, similiores tamen cæpis, sed multò minores sunt, & crudi in Ientaculis lautiores frequentioresque: eapropter francigenę *Appetis*, vocitant, quia edendi cupiditatem reuocent. BVLBVS fortè SETANIVS, quem Theoph. & Pli. Cæpe genus quoddam testantur.

SETANIVS *Bulbus.*

SCHOENOPRASON.

{ *Belgis.* *bieslooch.*
{ *Ger.* **Bintzenlauch, non Brißlauch**, quod est sectile.

IVNCEA illa, quam perperam Commentator Theophrasti Ascalonitidem siue Palestinam dicit, minima sesquipalmũ alta est, pusillis Porraceis bulbis oblõgis sectilibus simul cohęrentibus & implexis pullulat, & sata fasciatim magno semper stipatu capitulorum Allij vrsini modo prouenit in hortis vbique, adeóque porrum effigiat, vt quibusdam veri Porri non solùm vicem expleat, sed opinionem faciat, flore perpusillo Iunci vel cæpe. Crudæ huius folia acetariis gustum gratissimum addũt. Bulbuli, qui exutis tunicis, vniones imitantur, videntur apud Gallos nomen fecisse cæteris cæpis, quas illi *Oignons* vocant Germani **Bieslauch**, quasi Iunceum Allium vel Porrum.

PORRVM CAPITATVM & SECTILE.

Angl. **Leke.**
Ger. **Lauch.**
Gal. Porreau.
Belg. *Paraye.*

PRASIVM à colore dictum Græcè, & Latinè porrum à callosa Porri capitis simillima in ossibus ferruminatis concretione coniectamur. Non modò est hic bulbus Cæpacea affinitate, sed etiam cæpe, tunicarũ inuolucris demptis, interius capitulum cor vocatum refert: nec foliis, floribus, caule, aut semine, quod tamen est pullum, differunt. Sapor idem & facultas, sed mitior calor, esus in olere frequens vbiuis.

Holitorum industria in CAPITATVM & SECTILE diuisit: istud Capitatum porrum vocans: illud quòd sæpius ad culinaria iuscula detundi solitum esset, Sectiuum vel tunsile dixit.

SCORODOPRASON, *siue* ALLIPORRVM.

VT vocabulo sic effigie Porri atque Allij mixtam plãtam signat Scorodoprason, quod sanè non admodum abludit ab Ampeloprasο vel natalibus, vel facultatibus & lineamentis, magis tamen spirat allium: sed exprimit propiùs Porrum, ni memoria labat, quod in cliuosis vinetis & incultis ericetis Lygurum, Nicæque Sabaudiæ spontè natum meminimus.

ALLIVM

ALLIVM Satiuum vel domesticum.

{*Anglicè*, Garlyke.
{*Germa.* Garten knoblauch.

SKORODON adeò nobilitarunt odor, sapor, esus, viresque medicatæ, vt nulli non fuerit semper notissimum. Vibrat namque halitum quendã æstuosum, atq; tædiosam acrimoniã faucibus inurit, edendo: vaporésque excrementitios ad cutem pellendo *Pandiculationes* vescentibus mouet, quas Græci ideo Σκορδιλιντσμοὺς indéque Scordiõ vocarunt. E Cæpaceo genere, cui accensetur, facilis dignotio: etenim gramineũ cæpaceũue folium, flos & semen in caule inani, tereti, bulbo exiliore emittit ur, foris dilutè purpurãtibus membraneis cuticulis, nucleos multos vnà coactos spicatimque coagmẽtatos inuoluentibus, è quorum medio vertice fibræ tortiles & graciles porriguntur terræq; inseruntur.

Fusch effig. 428.

ALLIVM SYLVESTRE tenuifolium.

{*Germa.* Wilder Knoblauch.
{*Angl.* wilde Garlyke.

FRIGIDIS calidísue pratis, macilentis & aruis Syluestre passim oritur inuisum alicubi, vt in Brabantia & Francia colonis, quia segeti innatum tritico prauum odorem & saporem cõmunicat, quo deinceps tum farina, tum panes imbuuntur. Pusillus, oblongus bulbus, non ex nucleis constans, sed vnico læuique capitulo, nonnullis interdum adnatis minoribus sese propagante: Iuncea pauca foliola in gracili, tenui, pedali caule: flore & semine cæteris non dispari.

Fusch. 129.

ALLIVM VRSINVM Latifolium, siue Moly Hippocraticum.

{*German.* Waldknoblauch.
{*Angli.* Ramsins.

NORBONÆ in editis syluosis, Franciæ verò & Angliæ vmbrosis vel vdis pratensibus frequentissimum, magis tamen odore quàm habitu præferens Vrsinum Allium vocatum, quare Moly Hippocratico suffecimus, Lilii cõualliũ vocati est fermè foliis, minoribus, viridantibus, flaccidis, politis in tenellis caulibus, Hyacinthi minoribus. Flores lactei, stellati complures Ornithogali vel Asphodeli, bulbus aliquot nucleolis oblongis sparsis candicans odorem Allii tædiosum spirat, gustantíque saporem acrem, non ingratum præbet. Vires Theriacales & imminentium morborum hostes inibi diximus.

Inter Icones Fusch. 431.

ALLIVM LATIFOLIVM MACVLOSVM siue Serpentinum. OPHIOSCORODON.

ORTV & habitu non ita huic absimile, Ophioscorodon dictum à caule, foliisq; Serpentariæ modo maculosis, quæ tamen proximè Vrsinum deliniant & redolent: radicis ceruice longiore, rimosa cute obsita, montosis oriunda.

MOLY DIOSCORIDEVM PVTATVM.

MOLLIRE, amoliri aut propellere morbos origine Græca τὸ μωλύειν τὰς νόσους dicebant antiqui, vnde μῶλυ vocabulũ Superũm nutu & ritu Deorum inditum plantæ Poëtæ canunt: *Moly vocant superi, radice nigra tenetur.* Verùm illud non vni, sed pluribus postea accommodarunt plantis, vt insigni quopiam odore, vigore, & figura non ita dissimili, donatis, vt Rutæ Harmalan, siue syluestri, cui radix nigra, flos candidus autore Dioscoride. Peculiare tamen fuisse certum est plantæ bulbosæ, Alliiq; similiori, indicio est μώλυζα, quæ Hippocra. Galeno explicante, aliisque Græcis Allii caput, est & antiquitùs celebris ad venenata, adeoque fascinationes, non secus ac Moly, cui fortè nomẽ mutuatũ est: nam Dioscorides inquit habere quippiam in cacumine Allii figura, præter reliquam

liquam ſimilitudinem, qualis videtur ea quā Itali patauini & Bononienſes iamdiu, nunc etiam Belgę geminā Moly ſpeciem alunt, cui bulbus exiguus, oblongus ferme Porri albicans, Triticeis aut Gramineis foliis, flos in cauliculis cubitum altis lacteus Ornithogali aut allij vrſini æmulus, ſemen in ſiliqua, iſtud Dioſcoridis faciunt.

MOLY Liliflorum Homericum forté.

HOMERICVM verò putant alterū quod bulbo donatur, Narciſſū, Cæpéue Aſcaloniticum æquans. Folia illi Porri vel Pancratij minora ſeptena octonáue: caulis ſeſquicubitalis aut bicubitalis: flos candidus & Lilij figura, ſed minor: hiſce nos donarat Treuiſanus Patauinus Doctor.

HIPPOCRATIS Moly in Allio Vrſino.

Angl. Ramſons.

AN Sit allium Vrſinum Hippocratis Moly, cuiuſmodi Galenus interpretatus videtur, haud certum eſt, certum eſt tamē mulierculis Anglis, ineunte præſertim Vere frequēs eſitari & quaſi amuletum non modò corporis aduerſę valetudinis, ſed etiam faſcinationis auerruncandæ auertendæque cauſa præſumi, tametſi intinctibus non vulgarem init cum plebecula gratiam.

LILIVM CANDIDVM.

κρίνιον

Italis. *Giglio.*
Gallis. lis blanc.
Ger. Gilgen ſeu lilgey.
Hiſpa. *Lario blanco.*

EXIMIVM florum par & ἄνθος ἀνθῶν vt Græci dicunt, Roſa & Lilium, quod etiam cecinêre Veneris gaudiū volupéue & Iunonis Roſam: vt è cuius lacte effuſo Galaxia via ſiue lactea in æthere, Lilij aut flos ſidereo candore uiſendus in tellure diuinam duxerint originem, cuius indicium eſſe perennem illam ῥοὴν effluuiúmue, diuini, quem halant, odoris, vnde Roſæ vox & λείριον ſuaue, blandum aut concupitum ſonat, complureſque flores & bulbaceas herbas notat, vt Narciſſos, hoc tamen nomine ſignatur perquam nobilis flos Francigenis ſceptris auſpicatiſsium Symbolum, intaminati candoris fulgens honoribus, ſapientis Solomonis ſolio inſidentis gloria magis conſpicuus. Recto námque caule & erecto Haſtulæ Regiæ, bulbo nucleolis ſquāmatim compacto, floribus concolore. Folia pallido virore nitentia, carnoſa, ſecundum longitudinem ſtriolas habentia, rotundus caulis cubitalis in cuius ſummitate Aſphodeli flores aut Croci, ſed maiores, candidi, odorati, ſenis vt plurimùm foliolis diſpoſiti repandis, effigiem quaſilli vel nolæ exprimētibus, fibræ è medio Croceáue ſtamina educūtur, vt in Colchico: vniuerſa planta mucagineo turget ſucco, immenſi tota commodi medici, eſtque vna è bulbaceis notiſsima.

LILIVM Purpureum vtrumque, ſiue Chymiſtarum Martagon.

Ital. *Giglio Roſſo.*
Gal. Lis orengè.

COLORES Lilio candido quæſitos mangonio fuiſſe & ſi ex Rei Ruſticæ ſcriptoribus Plinius aſſeueret, tamen purpurei lilij duo genera ſpontè non arte oriri cum Dioſcoride quàm plurimi montes hodie teſtantur. Verum nihil ab illo prorſum diſsidere videntur niſi anguſtioribus, longis, obſcuriúſque ruentibus, & numeroſioribus, quibus donantur foliis. Nec flores diſpares à candidis, ſed hilari in flauum coruſcant purpura, nonnullis rubiginoſis maculis aſperſi & lineolis intus nonunllis inſcripti, vt in iride: bulbi etiam ſimiles, ſed luteoli aut pallentes.

LILIVM Purpureum minus.

EADEM

EADEM fermè, sed minor, minorique elegantia hæc purpurea planta, paucioribus floribus, Lilij diuisura, & bulbis iisdem, infrà, supraque quos appenduntur fibræ pluscułæ.

LILIVM MONTANVM.

RADICE ac bulbo haud absimili Lilium frequens montibus oriundum, sed caulis procerior, quàm Purpurei lilij minoris: è geniculis folia exerens stellatim Gentianellæ magnitudine & figura Lilij, purpurei item flores vel asphodeli, sed ad extrema pediculi apiculis reflexi, vt in Cyclamine. Color ferrugineus, pusillis varius notulis, purpureis staminibus concoloribus foras prodeuntibus, & reflexis deorsum.

HEMEROCALLIS, siue Syluestre Lilium.

Ital. *Giglio saluatico.*
Gal. Lis sauuage.

SI cui libet accuratiùs expendere Lilium & Hemerocallidem, certò constabit nihil aliud quàm illius speciem esse hanc, quã idcirco Syluestre Liliũ, seu Coronariũ vocarunt, liliique vires easdem fermè omnes illi reddidit Dioscorides: quin valdè verisimile fit, quod Lilium Purpureum in Syria oriri auditione acceperat, vnum saltem ex hisce tribus hîc descriptis fuisse. Nulla igitur magis accedit Lilio aut Hemerocallidi Syluestri, quàm primum illud Puniceum, seu Phœniceum, purpureúmue, cuius etiam bulbos eadẽ posse, quę Dioscorides vult, scimus: idq; vocitarũt meritò BVLBVM CRVENTVM, florem Liliaceo & Purpureo Hippocratis, eóq; vertendum non pallidum valdè, sed ochreũ, cuiusmodi videmus in Ochra saturati lutei, quę purpureæ aut phœnicee Anagallidis colore visitur. Hinc sedulitas & candor Commentatoris Senensis, quantus fuerit, meminisse iuuabit, qui vocis huius ignarus, plausui magis, quàm cognitioni verę studẽs, phœniceum Lilium valdè alioquin notũ, dicit esse colore perquam pallido, Dioscoride falsò teste adducto. Ecquis color est perquã pallidus, nisi sit albus, cui proximus palleus aut pallidus? Leuiusculi momenti est argutatio illa de appendiculis & florũ numero, quę nonnulli desiderare videntur. Sed si quis animaduertat Lilium candidum interdum exortus istos facere, in quibus cõplures flores congesti interdum singuli sunt, non magnopere refragabitur. Cæterum folia quod longè plura purpureo isti inesse dicunt, id accedere cultu verisimile fit: quippe purpureo vtriuis & montano multò pauciora sunt. Eoq; si cui horũ vtrumuis magis pro Hemerocallide allubescit, per nos liceat sane. Istud tamẽ postremũ montanũ nolim Liliũ coronariũ, aut Hemerocallidẽ sancire, quia nescio quid tetri aut virosi halat. Quod huius vero florẽ Athenęi conuiæ tabescere Sole cadẽte & rursum oriente pullulare dixerint, sic accipiendũ: non quidẽ prorsum marcescere aut defluere, sed occursu humentis noctis & frigidiusculę contrahi collabique in sese flores, qui proxima luce & radiis Solis collustrati, explicantur, & quasi reuiuiscunt, veluti Tragopogo, Solisequiis & Heliotropiis cæteris accidit.

LILIVM CONVALLIVM, vel vernum Theoph.

Germanis. Meybluomlim.
Gallis. Grand mugnet.

ITIDEM hanc peramœnam aspectu & odore pusillam herbã antiquis Græcis indictã, Lilium Conuallium vocauit recentior ætas, putaruntque quidam Lilium inter spinas memoratum in Salomone, propter folia, suauissimum odorẽ, etiamq; florem Lilij, qui niueus, pulchellus, Lilij similis quadãtenus, & odore suauissimus, Maio præsertim inter senticosa nemorum, vmbrosáq; conualliũ emicat, eóq; Germana plebs vocat Meienriÿsz. Prodeũt è caule palmũ alto exiles medio sũmo tenus in pedicellis nolæ Cytiníue pusilli, penduli, niuei, in summa ora crenati, relinquẽtes bacculas rubellas minores nõ dissimiles Asparagi, duriusculas, amaras. Folia lilij, Allij vrsini, aut Satyrij læuore viridãtia, bina aut terna: radices reptant exiles, geniculatæ. Hortisque nota & expetita planta

 pari

pari nomine & commendatione, eóque nos inter Lilia inſeruimus, quando alicubi conuenientiùs non potuimus.

TESTICVLI, ſiue ORCHIDES.

CYNOSORCHIS.
- *Ital.* *Teſticolo di cane.*
- *Hiſp.* Coyon de perro.
- *Ger.* Knaben kraut.
- *Gall.* Couillon de chien.

EADEM in generis tribu cum bulbis, Cæpaceis, Hyacinthis & aliis pleriſque reponendæ Teſticuli differentiæ atque Satyrii, que longè plures ſunt, quàm quot priſcis memoratæ: omnéſque ab effigie radicis Orchis, ab effectu nonnullæ Satyriæ vocatæ, quòd Veneris incentiui eſſent præ cæteris bulbis, vti poſtea apud Latinos Plinium & Apuleium Venerei dicerentur: è radicis tamen bulbo inita eſt diſtinctio. Vnicus namq; bulbus Satyriis eſt, geminus vel didymi ſpecie orchidi, quorũ Caninus, vulpinus, & Hircinus ſunt & inſigniores indidẽ petitæ varietates. Opacis, ſiluoſis, & ſabuloſis, vdiſque pratis paſsim peruiæ. Cynoſorchis varietas multiplex: omnium notiſsimus magnitudine, in pratis frequentiſsimus riguis primo pullulatu ſpeciem Ellebori erumpentis, vel Colchici, deinde Lilii couallii, aut vulgaris folia exerit terna & quaterna, lenta, craſſa, & mucore turgentia. Caulem vero ſeſquipedem longum, glabrum, nitidum cauum in ſummo, ſpicato flore conſpicuum, odoratum, purpureum, maculis albicantibus, atque pullis variegatum. Radix geminis conſtat bulbis effigie teſticulorum, quos quaſi pubes ſupernè multæ ambiunt fibræ, quibus, non ſecus atq; ipſa planta ſuperior, bulbi alimoniam adipiſcuntur, & alternis perennem: alteri nempe iam flaccido & vacuo, altero ſuccedente turgido & ſucci viſcidi limpidi pleno albuminis oui, quaſi foret ſemen genitale, magnitudo quanta maior dactylus, interdum nucis inglandis adulto: vieto verò, & rugoſo multò minor & ſitus inferior. Dulcis ſapor, mucagineus, emplaſticus, inſulſus, color candidus, pellucidus.

Diſcrimen huius & varietas obſeruatur in magnitudine & foliorum numero, quod non magni eſt momẽti ad obſeruandũ & cognoſcendũ: aliquãto maioris iſtud, & euidẽtioris: aliud eſt foliis maculatis & paucioribus longioribus neruulis: vnde maculatũ voces licet cæteræ diſtinctiones obſcurę niſi exercitatis, nec ita vtiq; cõſtantes ſunt, vt certũ quid genericæ differentiæ ſtatui queat. Colore nẽpe remiſsiore, dilutiore, vegetiore, mixto variegato, nitente, languido, paulum quid diſtantibus item teſticulis & foliis, primùm Cynoſorchin intuenti offerentibus, iiſdem natalibus Sole Geminos ingreſsuro florẽt omnes.

TESTICVLVS *Hircinus, ſeu Tragorchis & leporis teſticulus,*

AD commodiorem notionem vnam è ſummis differentiis conſtituit teſticulus Hircum olens & ſpyrillis aruncis barbã caprillã ementiens. Iiſdem locis exit foliis pluribus, & itidem liliaceis amplexatis imũ pedalem caulem, leuẽ à medio ſummo tenus, perpulchra ſerie florum ſpicatum vtriculis vel galeatis floribus, qui dehiſcentes caudicellam ſinguli ſingulã purpureis diſtinctam punctis, cuncti Hyrcinæ barbæ aruncos cirróſue effigiantes, obtinent: odore graui & viroſo: ſemine puſillo in capſulis, hæc huius vnica differentia.

VVLPINI TESTICVLI.

AT quadruplicem vulpinũ teſticulũ meminimus è floribus quęſitũ: Papilionis nempe, fuci, muſcæ, poſtremi è colore qui luteus totus & cæteris rarior multo nec deſcriptus. Eruimus hunc Norbonæ æſtuoſis & aridis ſterilibus, decliuibus inter Ciſtum marẽ & Illicem Cocciferã, prope ſpecũ vaſtam, quæ redeunti Frontignana Monſpelliũ læua eſt: etiãque in herbidis aridis Grãmuntię ſyluæ vicinis. Iſtis verò minor, qui foliis paucioribus binis nẽpe aut ternis caulẽ ſpithameũ imũ ambientibus, ſummũ floribus luteo fuluis paucis Aſilonem aut potiùs Fucũ colore & effigie prę ſe ferentibus: exigui ſubſunt bini teſticuli.

HVIC perſimiles duo ſunt, quorum vnus eſt magnitudine fermè par floribus muſcam ſed colore rubiginoſo, obſoletóq; & inamœna fuſcedine purpuraſcẽte, exprimẽtibus,

AL-

ALTER maioribus,latioribus foliis Phalangineis, venoſis,repandis,reflexis:caule interdum palmari,interdum ſeſquipalmum alto,nonnihil purpureo:floribus colore ita aſpectu fœdo non diſsimilibus.

Diſcernitur facillimè poſtremus foliis latiuſculis,& toto caule appreſsis,floribus Papiliones volantes,aliſue paſsis ſe librantes æmulantibus.

TESTICVLVS ODORATVS.

MINIMVS omnium ſabuloſis,arentibus,atq; ſquallidis locis Norbonæ maritimis & Angliæ mediterraneis naſcitur:folia exerit breuia, puſilla & ſubpallida, venoſa vnà collecta minoris Plantaginis: cauliculum palmarem, gracilem & floſculis odore Lilij conualliũ & involutæ modũ clauiculatim caulẽ ambrientes:Bulbi puſilli,vt ſuperioris.

PALMÆ duæ Chriſtiades.
SERAPIADES.

HISCE accenſet Triorchim Serapiada Ægineta (addere enim tertiam quandam videtur) terno donatum didymo,quem alias Palmam Chriſti opinabamur:tum quia ſucculenta minùs, ſicciorq; eſt,& vehementer deterget intro,foriſq; vlceribus admota: tum etiam quòd Melancholicis,Quartanariis,Epilepticis,neruorum offarctu & pituitoſa ſaburra oppreſsis miram præſtet opem, fluxum dyſentericum ſiſtat, quot qualéſq; Palmæ Chriſti recentiores vindicant(ne cuiquã imponat Palmæ Chriſti vehemẽter purgãtis homonymia) dignandas ſanè Ægyptiis Venerãdæ Serapiadis deæ Auguſto cognomine: alio quin nihil attinuit à cæteris ſecreuiſſe, & Serapiadas nuncupaſſe. Rationibus hiſce fauebat ex lectione coniectura, nam vbi πολύχρηστον multi vſus, legendum πολύσχιστον multifidam radicem:& fortè vtrumque,multifidum multíque vſus radicem innuebat, & mox inferius vbi Dioſco. ῥίζα δὲ ὕπεσι ὀρχιδίοις ὁμοία id eſt, Radix ſubeſt teſticellis ſimilis aut puſillis teſticulis, legebam multifida,leuiore methatheſi multò,quã in ſuperiore capite,vbi pro olea ſuffecerunt meritò quidã Squillam teneram pancratiũ. Verum tamen ſi cui hæ minus allubeſcant Serapiades,exploret ſuperiorum Orchium facultates,quæ multò tamen ignauiores & mucore elumbes magis videntur, aut alias aptiores adducat, & lubenter vltrò indictas iſtas palmatas antiquis profitebimur.

Herbidos pratenſéſq; colles frigidiores amant tum minor tũ maior, legimus etiam in alpinis Rauiſburgi & Nozoreti Germaniȩ. Maio flore & foliis exit: maior foliis ſimilibus,ſed latioribus porri mucronatis, ad terrã reflexis, craſsis, interdũ maculatis,fuſcis, & nigricantibus notulis: flores purpuraſcentis cynoſorchis adeò ſimiles ſunt,vt niſi propiùs ſpectes eaſdem putes. Radici itẽ geminus eſt bulbus,altero euanido,altero pregnãte & ſucculento, vtroque tamen oblongiore,nonnihil compreſſo,& ima ſui parte in fibras inæquales ternas aut quaternas veluti digitatas abeunte.Hunc marem appellant.

FOEMINA verò floribus candidis, vel è purpura rubentibus, dilutéue cæruleis cuculatis crebriores maculas purpureas, & rictum oſtentantes habentibus: foliis minoribus & inſperſis punctulis:radice conſimili.

MINOR ORCHIS ODORATVS.

HVIVS ſuauem efflant odorẽ flores mucrone ſpicati, purpurei amaranthi, qui foliis anguſtioribus,porraceis,vel croceis,caule palmari & leui,radicibus minoribus dumtaxat differt, vtraque radix orchin odorem & ſaporem dat guſtanti, & Dioſcoridi ad eadem facit,minùs tamen modeſtè facit Senenſis,qui hærentibus aut inficiantibus citrinos Digitos Auicennæ eſſe haſce Monachis conuiciatur,nullamq; allatam rationem cõqueritur:cum ipſe nè vmbram quidem adferat vllius.Et vires Digiti citrini huic aſſerit, magno incommodo eorũ,qui fidem forent ſequuturi:Citrini verò fuêre Hermodactyli,vt nomen & color docent.

ERYTHRONIVM.



NON multis ab hinc annis innotuit bulbus perelegans, cui amici nostri Satyrion nomen fecerunt, is consultis Medicæ materiæ Lugdunensibus, qui condiendum curassent, & exploratum habuissent, visus est Dioscor. genuinus: multo quidē periculo factò cōditæ multam copiā Lutetiam, aliásque Galliæ vrbes asportatā scimus, nulla interim desiderata nota præterquā coloris, qui valdè variat loci varietate, vt in Squilla, Cæpis & aliis bulbaceis videre est. Allij vrsini, aut Lilij similia folia bina, plurimùm terna in humum deuexa, minora: caulem tenellum palmum altum, nudum humi foliis tenus mersum & Cyclaminis modo pediculum porrigentē exilem, flexilem: florē Croci vel Lilij, radiatum ex albo purpurascentē: radix dactylū æquat & assimilat, Orchidis concolor, cui nōnullæ fibrillæ appensæ sunt, & pusillus semirotundus compressus bulbus exiguus lateri imo hæret, aut subest, vti in gladioli radice videre est. Lugduni florebat Aprili in horto Valerandi Donrez è Iura, monte cuius sedulitate primùm nobis innotuit, eruta Alpibus Lemano finitimis: & postea in collibus Taurinensi Pado sesquileucam dissitis, eandem eruimus.

SATYRION ERYTHRONIVM.

DVM essemus venetiis, superioribus annis, vidimus nō semel in Angeli Symbolo Alberti Martinelli officina, radices subrotundas, magnas rugoso tuberosóq; cortice ex fusco rubello, effigiē & magnitudimē Cyclaminis vel potiùs Aristolochiæ rotūdæ & prægrandis assequutas, carne intus albida eduli, dulci & Bulbocastano bunio dicto adeo accedente, vt eadem, nimirum solo lætiore & peregrino enutritam, suspicaremur. Sed illicò Martinellus aliquot missas Alepo Syriæ à fratre Cequino, qui vt erat explorator nō minùs auidus, quàm peritus exoticarū stirpiū, Erythronium Satyrion iudicabat. Harum vnā celebris ille Leo Scamnidicus magnus. Marci fori Veneti tympanum, popularis philosophiæ, cuius nec imperitus, nec parū studiosus fuit, amans aluit aliquādiu, cuius folio la minùs prodere audemus, quia parū meminimus. Earundē Iacobo Cortusio alteram dedit idē Phamacopoeus, quā multò pòst, quasi nunquā vidissemus, munificus ille Patauinus ostentabat nobis, & penè inuitis risum excutiebat, qui diceret se manibus dumtaxat attrectando totum turgere Venereis libidinibus. Hanc ipsam Mathiolo postea misit, non Cequinus, vt audiuimus. Is solitus namque fuit etiam minùs peritis quantum poterat, plenè descriptiones addere rebus peregrinis, quæ in Mathiolo nullę nisi radicis sunt.

HACTENVS comparando quot potuimus plantarum genera, quarum effigies & naturæ ordinis conſequutione ita ſibi mutuo hærerēt, vt & facillimè noſcerentur, & memoriæ mandarētur, à Gramineis, Segetibus, Harundinibus ad Acoros, Irides, Cyperos, hincq; Aſphodelos bulborum tuniceorū Cæpaceorúmue naturam præteruecti ſumus. Ac eorū quidem maximæ parti folia conſimilia, vniuſmodi mucronata, anguſta, rigida, nec vſpiam interciſa erant, iam verò ſuperſunt alia τῶν κεφαλιζόντων *ſiue latinis capitatorum illiſque conſimilium genera, vt plurimum ſinuata & lacinioſa, quæ ipſa & quia holera maxima ex parte ſunt, & cuilibet ad cognoſcendū in oculis, ad veſcendum in cibis quotidiè ſunt, non incommodè illa expediemus, nuſquam alioqui aptiorem locum nacturi in vniuerſa plantarum familia.*

Rapum turbinatum maius.
Rapum oblongum minus.
Rapum Syluestre non bulboſium.
Rapiſtrum aruorum Eryſimum Math: & recentiorum.
Rapi gemina Varietas.
Bunij & Buniadis diſcrimen.
Bunias ſiue Napus.
Bunias ſyluestris ſiue Napus ſyluestris.
βόνιον *ſiue Rapula folia non Bunij vt Dioſcori. ſed napi fortè ex Plinio falſò attribuit ſuo loco.*
Raphanus magnus &
Raphanus paruus purpureus.
Raphani varietas.
Synapi ſatiuum Erucæ, aut Rapifolium.
Synapi ſatiuum alterum.
Synapi agreste Apii, aut potiùs Laueris folio.
Synapi ſyluectre minus Irionis Dioſcoridei aut Burſæ Paſtoris folio.
Lampſana.
Barbarea Pſeudobunias potiùs quàm Pſeudobunium.
Alterum Pſeudobunium quia ferulaceum inter ferulacea.

Rapunculus siue Rapuntium paruum vulgo Pes Locustæ Auicennæ } cum Trachelis.
Rapuntium maius Alopecori comoso flore

Eruca satiua.
Eruca maior Hispanica.
Eruca syluestris.
Irio seu Erysimum.
Erysimum Theoph. folio Similacis aut Atriplicis suo loco.
Sium siue Lauer Dioscoridis Olusatrifolium.
Sium siue Lauer Crateuæ, Nasturcifolium, aut Erucæfolium.
Cardamine Sisymbrium siue Nasturtia aquatica.
Sinapi & Thlaspi media Prouincialis planta.
Nasturtium hortense.
Thlaspi genus omne. { Vulgatissimum. Dioscorideum Drabæ folium. Græcum fortè Dioscori. Syriacum angulosò bifori pericarpio. Osyridis folio hortense. Hieraciifolium Lunaria Lutea Monsp. Alterum clypeatum Serpillii folium Norb. Centumculi folium Alisson Italorum. Candiæ vmbellatum. Vmbellatum alterum. Crateuæ suo loco.
Iberis.
Lepidium Pauli duplex.
Draba.
Dentillaria Rondel. siue Molybena herba neotericorum.
Bursa Pastoris.
Senecio.
Senecio Iacobea.
Senecio Iacobea marina.

MAIVS ORBICVLATVM, seu turbinatum Rapum.

γογγυλίδες γογγυλίδα { Gallis. Naueau Rond. Germ. Rueben. Italis. Rapo. Belgi. Rapen. Ang. Turnepe.

CVILIBET regioni abundè crescit Raporum omne genus, quod Græci vna voce designarunt γογγυλίδας, quæ rotunditatem orbiculatámue globosæ radicis figuram docet, vnde notitiæ est plebeiæ, inque cibos egestati amicos per Hyemem multùm accommodum, crudum, & coctũ. Fronde perampla, laciniosa Erucæ, aut potiùs Rhaphani, etiã siliquis adeò simile, vt radice globosa, floribúsque luteis, & minore semine, vt Sinapi nigricante exceptis, eadem putes.

varietas { Radice dumtaxat à superiori distare videtur, quæ teres atq; rotũda oblongior est, & Napo similior effigie, sed maior triplò, etiam vbiuis notissima.
HEC eadem, aut certè simillima Venetis olitoribus vœnum fertur in forum, Hyeme purpura nitida & pellucida radice, gustu teneriore, suauiore, in acetariis cruda cum Eruca, Lactuca, & aliis illic esitari solita.

RAPVM SYLVESTRE non bulbosum.

EST etiam frequentissimũ Syluestre Rapum, præsertim apud Flandros, Germanos, qui serunt hoc, quò folia bobus pabulo cedant. Luxuriat enim tanto foliorũ numero, vt radix iam non tuberosa aut Raposa, sed exilis, nec ventriosa vspiam fit, alioqui satiuæ rotidæ turbinatæ non absimilis, sed discretu facilis, crispiore, rugosioréq; & vberiore folio.

RAPISTRVM ARVORVM.

E RAPORVM syluestrium censu etiam est Rapistrum vulgo vocatum, passim viarum margines & segetes ornans, vbique præsertim Septẽtrionaliũ: floribus luteis numerosis Brassicæ aut Rapę, in caulibus sesquibitalibus folia insunt Lãpsanæ, aut Rapi Syluestris, Bra-

Brassicæ virore & læuore, non Erucæ, vt debentur Irioni Dioscoridis. Radice, tenui neutiquam fibrosa, gustu item Rapi Syluestris, cuius facultates propè sortita est, sed vehementiores, tametsi vsus neglecti aut ignoti. Neutiquam est Erysimum Dioscoridis: certè admodum affinis est Napis & Sinapi: tusum namque semen Sinapi ementitur, & vsus explet rusticis.

βουνιάς siue NAPVS.

Germa. Steckruben.
Belgis. Steckrapen, & Parijsche Rapen.
Ital. Napo.
Gallis. Nauet. *Ang. Nape.*

QVEMADMODVM Antuerpianum solum, vtpote sabulosum, tuberosæ & turbinatæ Rapæ feracissimũ, sic Lutetianum lutosum Napi fertilissimum. Vtrique plantæ congener, imò & similis adeò Rapæ oblõongæ est Bunias, vt eadem prorsum dicas, nisi Napo folia minus scabra forent, radixq; media sui parte minùs ventriosa, imoq; exiliore multò esset, sapore suauiore, cibísque delicatiore, præsertim Francigena, quæ plenis doliis vœnũ in Belgium est ferri solita.

BVNIAS SYLVESTRIS NAPVS.

SECVS agrorum amniúmq; ripas hæc lubens oritur, præsertim regionũ frigidiorum cuiusmodi Angliæ, Normãniæ Germaniæq; Alpinæ & similium: siliqua, semine, flore & folio ex satiuæ Buniadis inspectione admodum cognitu facilis, quia persimilis, sed minor tota, foliorumq; profundiore lacinia & radice rotundiore, breuiore, ficum aut Sorbũ æquante. Huius napi, aut Satiui semen antidotis & eximiis antiquorũ compositionibus addendum, vt Theriacæ Andromachi & aliis, non BVNII semẽ, quod nominis propter radicem raposam siue turbinatã Bunij & Buniadis affinitate multis imposuit, vt Plinio qui vtrãque Rapum appellat, & Senensi comẽtatori admodum ieiuno & sæpius decepto, nec melius in Dioscoridea quàm Pliniana lectione versato. At Buniũ neq; bunias est, neque eadem figura, viribus, aut classe cum Buniade descripta est, vt paulò inferiùs dicemus.

BVNIVM.

RHAPHANVS MAGNVS *& paruus Purpureus.*

ῥαφανίς

Gall. Raifort. *Ger.* Rettich. *Belg.* Radiis.
Angl. Raddyshe Rabon.

VEL nomẽclatura Rhaphani vnde Rapum latinis deductum fuit, indicat Rapi speciem esse Rhaphanũ, quippe omnia Rapi habet, si longiorem, graciliorem excipias radicẽ, flores similes, sed purpura obsoleta, siliquam crassiorem pyxidatim effigiatã seminis ruffi maiores Rapi: efficacior medicamentis, quàm vtilior alimentis, expetita tamen fermè vbique & notissima radix.

PLVRIBVS hortis Italiæ præsertim rubello colore colunt & esitant Rhaphanos: vt minores (quod de Rapo Rubro monuimus) sic esu suauiores, minus acres, lautioresque ex aqua salita excitandæ appetentiæ, quam cocta prorsum euertit: fœtet namque admodum siue per se, siue carnibus incocta, tum hæc, tum alba, eóque sale & de prima mensa consultiùs est vt edantur.

VARIETAS

SINAPI SATIVVM *Erucæ, aut Rapifolium.*

Gall. Seneue domestique. *Germ.* Senff. *Ital. Senape Mostarda.*
Belg. Mostaert. *Ang. Mudsterd, Senbeye.*

MAGIS abeſt Sinapi à napo virium acrimonia, quàm ſpecie, facie, vel nomine, quod quidem tum liniamenta plantæ, tum effrenis acrimonia inſinuant. Napi enim immite aut vehemens interpretantur, cuiuſmodi eſt Sinapi ſemen vrendo, ſternutamenta lachrymáſque ciendo: vnde notiſsimum ſiue diuitum, ſiue pauperum menſis, præſertim ſatiuum, caule, fronde, flore, ſiliquáq; Rapacea, ſemine minore acerrimo, oleoſo, copioſo, aruis mandari ſolito, non ſecus atque rapæ. Folia etiam tenera in acetaria veniunt.

SINAPI ALTERVM *Satiuum.*

Gallis, Seneue blanc.
Belgis, wyt moſtaert.
Germ. Weiſſer Senff.

ERVCÆ albo ſemine eſt ſatiuum Sinapi alterum, cuius vſus Officinis ad compoſitiones vt Diaſatyrione, Elect: de Ouo. Prorſus figura & ſemine Napi vulgaris, ſed albo maiore duplò.

SINAPI AGRESTE *Apij, aut potiùs Laueris folia.*

Gall. Seneue ſauuage.
Ger. Wilder Senff.
Belg. wilden moſtaert.

HVIVS haud admodum diſpar figura aut ſeminis acrimonia, tametſi folia inciſura ſitúque & natalibus, magis Lauerem vel Apium exprimant, nec non ruribus ſemen nigrum penuriam ſatiui reſarciat, quod oſtendit flore & ſiliquas ad ſatorum viarúmque riuulos & depletas foſſas luxuriare ſolitum.

SINAPI SYLVES. *minus Irionis veri folio, aut Burſæ paſtoris*

ARIDIS tamen locis iuxta margines, & rudera, propè vrbes naſcitur, foliis lacinioſis admodum burſæ paſtoriæ ſimilibus, ſed acutioribus minutioribúſque laciniis. Vmbelloſi flores & ſiliquæ ſecundum ſummitates Irionis Dioſcoridis, caulis pedalis, minore multo, ſed tota planta guſtu Synapi feruidiſsima.

ERVCÆ, & IRIONES *ſeu Eryſimi.*

DVM poſtremò in Iriones commentabatur Senenſis dictator, augurabatur non defuturos canes (ſic enim modeſtè omnes etiam ſe doctiores ſolitus nuncupare) qui ſe ita ambiguum & conſcium ſuæ hîc imperitiæ allatrarent. Vtinam habuiſset ille canes ſimiles non ad latrãdum ſed veſtigandum Eryſimum, quod vel pharmacopœorum Monſpellienſium lixæ poſſent illi hodie in triuijs & ruderibus paſsim indicare: eſt enim ibi doctis & indoctis vt vſu frequentiſsimum, ita multiplici & fœlici ſucceſſu notiſsimũ. Ac vt perſpicuũ fiat vniuerſum hoc *Erucarum & Irionis genus*, vno nos capite omnia complectemur.

ERVCÆ SATIVÆ DVÆ.

Gallis, Roquette.
Belg. Rakette & Roomſche Rakette.
Ang. Great Rockett.

ERVCA *maior ſiue Hiſpanica & Gentilis.*

SATIVÆ duæ cibis gratiores & nobiliores: Maior Hiſpanica vocata, à noſtrati maioribus foliis Siſymbrii & ſemine nigro, floribus luteis, corniculo Sinapi maiore, diſtat. Hæc vel quia in condimentis lautior, vel ad Venerem vegetior erat Gentilis vulgò vocata fuit: quo vocabulo Hiſpanica & Itala gens deſignat quamlibet rem aptam reddere hominem lætum & experrectum ad munia vulgò pauſibilia, vt ioca, ludicra & Venerem. Quæ commoda vt ex ea perciperet Monachorũ Saginata ſcaterua in perquam amœna Magalonæ inſula maris Norbonenſis, huius Gentilis Erucæ ſemine à fratre quodam Hiſpano

ſpano ambulone donata,quotānis hocce ſerebat & in menſis cuilibet vel maximo gulæ irritamento vel blandimento præferebat: nimirum vſu gnara quantū frequens eſus conferret ad calorem Venereum in illis otio & frequenti crapula obrutum, ad vigorem animi excitandum,& præſertim corpus obeſum extenuandum,ſomnumque excutiendum, quo illi veluti vrſi glyréſue tota hyeme ſaginati, fermè adipe ſuffocabantur. Verùm iſto Hiſpanico remedio adeò hilareſcebant & gentiles fiebant,vt plerumq; recinctis lumbis caſtitate , coacti eſſent vota & cęnobii mœnia tranſilire , & aliquid ſolatii Venerei ab vicinis plebanis efflagitare: nobis hæc viſa & riſa. Eruca verò inibi ſuperſtes eſt copioſiſsima,monumentum futura Monaſticæ caſtitatis & rei veritatis, nec eget vtrauis fuſioris deſcriptionis,cum vulgaris ſit notiſsima & ex illa facillimè percipiatur hiſpanica.

ERVCA SYLVESTRIS.

Belgis. **wild Rakette.**

SYLVESTRIS erratica ſquallido ſolo vel parietinis paſsim oriens,Dentis leonis diui ſura,floribus luteis braſsicæ,notior etiam quàm depingatur.Et hactenus tres ſpecies priores & notiſsimæ Erucæ.

Eruca ſylueſtris

IRIO, ſiue ERYSIMVM. Dioſc.

Anglis. **Cadloke, kedloke.**



Irio.

Rapiſtrum.

HIS proxime accedunt Iriones.Dioſcoridis Irio,quem medici docti notis & experimentis commendant, eſt radice lignoſa,foliis Erucæ ſylueſtris,quæ primū erumpentia non niſi ab oculis exercitatis poſſūt à Burſę paſtoris foliis diſcerni,quæ huic non ita viridia,& in extremo magis acuta ſunt: illi eryſimo verò lacinia grādior & in ſummo rotundū retuſiúſue foliū ſubpingue,quod multiplex in imo ſolum operit. Caulis ſeſquicubitalis , interdum maior :ſemen in ſiliquis Erucæ ſylueſtris multò minoribus, acre,feruidum:floſculi in ſummo lutei. In compitis,ſepulchretis, & ruinoſis locis frequens , multis Galliæ regionibus notiſsima,ſed in Anglia nō item,quamuis nō minùs obuia. Nā ne Medicis quidem aut pharmacopœis peritioribus certū ſtat,quænā ſit Irio: hoc factū, aut quia in vſum Medicū nondū fuit hi deductus, aut quia à Mathiolo,cuius cōmentariaplerisq; ſunt veluti Sybillæ folia, Rapiſtrum vulgi à ſapore Rapæ,& nonnulla foliorum ſimilitudine,loco Irionis acceperunt. Quod neque Dioſcoridi reſpōdet , neque cum Mathioli erucæ ſylueſtris foliis ſimilitudinē init, tum ſapor,odor rapæ,nec adeo vt Irionis acris,nec proinde ab hac ſpectandæ eximi genuini Eryſimi dotes quæ aſthmaticis & farctui Pulmonum vocíque rauæ etiā diuturnæ & prope inuictæ ſūt adeò præſenti præſidio,vt fidē fermè ſuperēt. Eſt enim moderata quædā tenuis ſubſtantiæ & incidentis,cum humidis abſtergentibus partibus permixtio, cuius beneficio craſſæ blennoſéque pituitæ citra exſiccationem nimiam inciduntur, & inciſæ propter flatum nonnihil commixtum non magno conatu expectorātur, & abſterguntur. Arteriacum igitur eſt laudatiſsimum,nempe idem vnum præparās & educens. Exempla ſuccurrunt quamplurima, quæ ſecundiſsimè tum præceptoribus, tum nobis poſtea ſucceſſerunt. Phonaſcos memini tum iuuenes, tum ætatis prouectæ, quibus fermè iam amiſſa voce & ſpiritu,limpida ſonoráque vox pauculis diebus reſtituta fuit,

fuit, vnius Eryſimi & opera eximii pręceptoris Rondelletij qui primus vſum monuit. Mathioli æquanimitas, quaſi ſuæ imbecillitatis cōſcia primo ſuo Irioni ſubdidit aliū in poſtremo auctario, quem potiorem primo putat, quia folia minora, & cornicula paulò vegetiora ſint, vt ex iconibus, inquit cōmentator, patet. Sic nos auidos diſcendi huius mutatæ ſententiæ cauſam aliquam, vt ſolitus eſt, in ſicco deſerit. Quid hîc folia minora, & cornicula vegetiora agant, neſcimus: vt vt ſit, nos benignè omnia interpretamur, nēpe tantum virum (vt conſtantis & grauis animi opinionem, quam de ſe doctis viris iſtis cōmētariis excitauit, retineret & foueret) noluiſſe quicquam demere, aut demendum eſſe ſuſpitionem dare, ſed humano more & prudentia tacitè meliora, quæ à meliore tum ſuo tum aliorum iudicio profecta eſſent, deterioribus prioribus ſubdere, quaſique vniuerſum opus deintegro recoquere, Magni Ciceronis exemplo, qui ſe dedit recoquendum Molonio Rhodio oratori: id videre hîc eſt, capite de Męo, Seſeli, Cumino Syluestri, ac paſſim hoc nouo opere magno ſculptorum & bibliopolarum applauſu.

λάμψανα LAMPSANA.

{*Italis.* *Di landri, & di Laſana.*
{*Gallis.* Sanues blanches quaſi ſinapiſtrum album.

Eriſimū Theop. Dod. ſed fallitur fol. 431.

ETIAM Napis & ſynapi reddenda Lampſana, vt quam olim Romani Napum ſyluestrem vocarunt, vulgus etiamnum in Gallia *Sanues blanches*, quaſi Sinapiſtrum album dicit, a foliorum mollitie caduca, decubitúue in humum, quam quia lambere viderentur Lampſana dicta putatur: niſi potiùs fuerit à Laſana matella nempe, ſiue ventris oneri excipiendo vaſe contemptus cauſa ſic vocitata. Etenim olus olim fuiſſe Lampſanam admodum contemptibile, ſed non parum vtile, præſertim plebeculæ, pauperum, & eſuritioni militum annona deficiēte, vel diui Iulij Cæſaris milites carminibus teſtatum fecēre, qui exprobauerunt ea ſe vixiſſe apud Dirrhachium præmiorum parcimoniam cauillãtes, vt narrat Plinius, qui olus Syluestre pedalis altitudinis trium foliorum Napi ſimillimorum candidiore flore & in cibo coqui eam deſcribit: vnde ſatis liquet eſſe iſtud olus ſylueſtre vbique aruorum, ſatorum præſertim margines, foliorum florúmque luteorum vberrimo luxu claudere ſolitum, perperam Theophraſti Eriſymū putatum, à Doct. Do. qui aliam plantã parietinis, ruderibus, & aruorum marginibus frequentem ſtatuit lampſanam. Sed neutiquam eſt hæc Synapi Napis aut Braſſicis congener, potiùs Hieraciis, floribus nimirum luteis ſtellatis, non bráſſicæ. Folia item Cichorij ſylueſtris Hieracii laciniis ſeſquipedem & binos pedes altos, grandes caules è fibroſa radice exigua emittit, ſemine puſillo, nec vlla ſui parte planta in olere mandi putamus. Eapropter vera exiſtimanda lampſana rapiſtrum poſt Rapas ſuperius deſcriptum, vt quod per egeſtatem in vſus venerat, & è cuius floribus apes mellificant & oblectantur, qualem intellexit Columella Lampſanam. Senenſis verò comentator interſertis alienis plumis, ac multis Plinij verbis ambiguos ipſe ambiguus, quod ſtatuerit nos deſerens, euolat. Cum ſaltem fuit nudi recitatoris plantam quam intellexit verbis exprimere, & boni commētatoris explicare, non truncare verba Plinii trium foliorum ſimillimorum Napi, quibus videtur Plinius innuere cum Iriones & Napi huic congeneres multis foliis inſternant operiantque humum, Lampſanam vt plurimū tribus foliis extremis ceſpitem tangere, aut tegere, eaque nota vocatam ſic eſſe, & ab illis diſsidere.

Lampſan. Dod. pag. 385.

PSEVDOBVNIAS *potiùs quam* PSEVDOBVNIVM, BARBAREA *ſiue Herba S. Barbaræ vulgi.*

Hiſto. dod. 435.

POSTEA quam docuimus plurimùm abeſſe Bunium à Buniade in promptu cuilibet eſt, Barbaream vulgo dictã neutiquã Pſeudobunium eſſe, ſed potiùs Pſeudobuniadē ſi cui libuerit, dici poſſe. Eſt quippe inciſura, magnitudine, floribus, & ſiliqua Napi ſiue Bunia-

Buniadis,qualem descripsimus , in aruis humidis & veruactis depressioribus , tota nitet virore atro:sapore aliquantũ acri rapaceo, sed interpres hallucinatus nominum affinitate , folia non bunii,vt Dioscorides , sed Napi,siue Buniadis fortè ex Plinio falsò attribuit.

Nisi itaque verũ sit Bunium,ea quam censuimus bulbocastanon dicta planta,nulla prorsum succurrit, quæ Bunii adumbret vel nomenclaturam,tantò minùs ostẽdat aliam plantam,nisi sit solius Cratę , quæ Pseudobunii Dioscoridis folia,ramulósque ferat:sin autem sit, vti non paucis visum , non nos fallit coniectura de illa noua planta ferulacea , quam Pseudobunium Dioscoridis fecimus,& suo loco pictam descriptámque dedimus.

Bulbocastanon, aut castanon.

SIVM SIVE LAVER DIOSCORIDIS
Olusatri folio, siue aquatica pastinaca.

BVNIADVM,Napi,Sinapi,Erucarumq; generi,quia ortus,vultus,vsúsq; oleraceus Sionis, Sysimbrii & nasturtii non multum sunt diuersa, hîc succedent demum annectenda Thlaspis, Ibiridi, Drabis,& similibus,quæ paucioribus & faciliùs poctea addiscentur.

Dodo. de florib. libello. 240.

Duabus diuersæ figuræ plãtis aquaticis indidêre nomẽ Sionis,ἀπὸ τοῦ σείειν quia quatiuntur,vacillandóque in aquis iugiter succutiuntur præterlabentibus vndis, atque iugiter alluentibus : vnde etiam Laueris Latinis nomenclatio,nisi quis malit suspicari ab vrinis calculisque ciendis,& excutiendis dictam Earum alteram,quam Dioscorides lato olusatri folio minore,odorato , erectã fruticulã esculentam depingit,herbarii pharmacopœi Pastinacam aquaticam ab odore & foliorum effigie,propterquam etiam Germania Epffich water id est, apium aquaticum,quod diuersum simile tamen paludapio est , vocitat. Quo fit vt quin hæc sit verum Dioscoridis Sion nulli dubitandum sit, & si perbonus & doctus medicus Dodon. hallucinans Crateuæ Sion fecerit , quod neque notas è Dioscoride, neque Germanicam appellationem perpenderit.

CRATEVÆ SION ERVCÆFOLIVM.

ETENIM Crateuæ Sion esse nasturtium nostrum vulgi vbiq; iisdem riuulis fonticulísue lympidis fruticãs, cunctæ descriptionis partes testantur:sunt namq; ipsa folia singula, rotundiora & latiora quàm Minthæ nigricãtia, & extremis oris incisuris profundioribus Erucæ syluestris similibus,gustu non perinde odorato,vt Dioscoridis Sion, minúsq; medicato & acri sapore, idcirco plebecula in quadrageno Veris ieiunio multũ huius in acetariis vorat,vocátq; Nasturtiũ aquaticũ. Videtur etiam eadẽ de causa Crateuas hanc vocasse ὀλίγον id est,vilem,aut paruifaciendam,vt quidam interpretantur, si cum priore viribus efficatiori & medicatiori cõferatur,tametsi vires non instrenuas exerat ad quosdam morbos,præsertim ad eos qui Stomacace morbo difficili, siue Scorbuto vexantur: vnde pari ratione & notione ac Cochlearea & Becabunga Scorbuyck & Scorbuck vocatur.

Matheol. 287.

Huius varietas duplex è magnitudine,siquidẽ riuulis altioribus enata fruticat,foliis fermè Terebinthi magnitudine : aliis verò exiguis & penè arentibus riuulis,triplò minor, æquali ferme Diosc. Sioni siue Laueri,cui conuictor,& similis eatenus,vt non rarò rustici vtramuis pro vtralibet accipiant in acetariis,& potionibus ad calculum, nec malè cedit imperitia illis,nam vtriusuis vires paris sunt commodi.

CARDAMINE siue NASTVRTIA AQVATICA , siue alterum Sisymbrium, Dioscor.

A CARDAMO,cuius acrimoniam vescentibus refert,dicta Cardamine fuit,veluti Helleborine ab Helleboro,tametsi propiùs accedit Crateuæ Laueri,siue Nasturtio vulgari aut vero , quàm Dioscoridis Sio,aut etiam quàm Sisymbrio : etsi Dioscorides Sisymbrii fecerit speciẽ tribueritque idem nominis plantę menthę hortensi simillimę,atq; huic aquaticæ, ansamq; Plinio confundendi vires laueris atq; huius Sisymbrii,quod Sion etiã vo-

Matheol. 488.

vocarint. Est enim fontium lympidorúmque riuulorum sectatrix hæc vbi Sion, sed tota tenella, gracilísq;: folia promẽs ima strata latiùs, in nerueis cauliculis rotũdæ Erucæ, aut aquatici Nasturcij vulgaris: quæ autẽ in caule sesquipalmari vel pedali angustiora multò sunt, etiamq; hortẽsis Nasturtij diuisura: floribus sũmis albidis, acri gustu, ac in acetariis tamen minoris commendationis. Sed enim primum illud Sisymbrium apud Diosc. in familiã potiùs Menthę & Menthastri relegandũ, cum quibus tantopere illi conuenit, vt quasi naturę symbolo mutuo, altera in alterã abeat, nempe mentha in Sisymbriũ, hoc in illam, propter confusa naturæ principia in semine.

SINAPI & THLASPI *media Prouincialis planta.*



ET hanc nouã visum fuit hisce inserere, propter cõmunũ inter Sinapi, Buniadẽ, & Thlaspi figuram & vires. Prouenit ea nõ procul Magdalenę fano, & cautibus illis celsissimis famigeratissimis Galloprouinciæ, florésque Augusto promit luteos Erysimi, nec siliquas dispares: in gracilibus ramis ad summũ & imũ vna è radice digitũ crassis, fibrosis, pedẽ lõgis, Rapistri folia, Thlaspi, aut Drabæ, leuiter laciniata, albida & hirsuta, sapore erysimi, aut Buniadis Barbareæ.

Κάρδαμον NASTVRCIVM. HORTENSE.

Ger. Garten kresz.
Anglis. Gardyn cressys and Towne cressys.
Ital. Nasturtio & Agretto.
Gal. Nasitort & Cresson Alnoys, siue Cresson de Iardin.

Math. 565.

ACRIMONIÆ vehementia os narésq; vellicando Sinapi imitatum nasturciũ, è Græco Κάρδαμον dictum fuit: etenim nares rugare siue cõniuendo cõtrahere assolent, qui acrius cæpe edũt, aut Sinapi multùm carnes intingũt: vnde factũ verbũ καρδαμύττειν id est conniuere, tametsi quia cordi vitam vigorémque tueretur præsentiorem, Cardamũ dictum putant, Persis præsertim & Lacedæmonibus, apud quos olim olus istud multò celeberrimum fuit obsonium: nihil enim addere ad panem præterquam nasturcium solita fuit Spartana iuuenta, vt apud Xenophontem, & Plutarchum, & in Tusculanis legitur. Hodie autem in acetariis & medicamentis vsus plurimus, & notissima planta plebi nomine *Cresson*, fortè quia perenni sobole, summis feruoribus, vel etiam Brumæ rigoribus spretis, crescit. Francigenæ etiam *Cresson d' Alenois* ab alendo fortè vocant. Notissima planta, laciniosis, angustis Erucæ foliis & Coriandri adultis non ita dissimilibus, acri sapore Thlaspi, seminéque secundum thyrsulos Iberidis multiplici.

Dod. Histo. 436.

THLASPI, siue Narsturcium tectorum, Nasturcium Syl. Scandulaceum, Capsella. Θλάσπι Θλάσπιον ἤ Σίνηπι ἄγριον *Germ.* Baurnsenff / Kersz Bisemikraut. *Ital. Thlaspi.* *Gallis.* Seneue sauuage. *Belgis.* Boeren kerse.

QVEM-

QVEMADMODVM Phyteumati, Echio, *Psyllio* aliisq; nõ paucis herbis ob quampiã notam cõspicuam seminis nomen adscitum fuit, sic & Thlaspi transuersim per mediúmue incusso aut diffracto seminis inuolucro folliaceo appellatio data: tametsi dici potuit Thlaspidium quasi fractum clypeolũ, qualem adumbrant foliosæ circinnatæ peltæ semen cohibentes Nastartij, cui succedit ordinis consequutione.

DIOSCORIDIS Thlaspi Drabæ & Chamelinæ folio.

EMVLTIS Thlaspi differentijs adeóq; longè pluribus quã quot antiqui meminerint nulla fit obuia, quę ęquè congruat Dioscoridis deliniationi ac illud Thlaspi nusquam non in aruis copiosum proueniens Gallię, Germaniæ, Angliæ, folijs lõgioribus, angustis, mollioribus, leuiter laciniosis Drabę, Iberidis, Chamelinę siue Myagri, cauléq; multis alis circa imum diuiso lentis, sequacibus, gracilibus, flores albidos Iunio ferentibus pusillos, deinde cõpressa copiosa foliacea inuolucra exactè circinnata præterquam supernè, quà parum depressa & fissa sunt, semenq; continent pusillum, rotundum, oblongum, nigrum Nasturcij, fauces adurens mandendo, ac quiddam Allij, Sinapi aut Cæpe sapore exhibendo: vnde vulgus Sinapi agreste vocat & Nasturtium Tectorum, quia non rarò in macerijs vetustioribus visitur. Quare quin sit Thlaspi species nulli negandũ, an autem sit folijs ἀκροσχύδεσι non prorsum videtur: sunt enim vno ductu ferè sinuata tota, non diuisa, proindeq; illa verba (in summis diuisa) si quis de thyrsulorum, ramulorum aut seminis diuisura accipiat, nec Naturæ aduersaturus videtur, nec Græcæ descriptioni vim vllã facturus: verùm sic forent alię species Thlaspi mox dicendę, quæ seminis effigie & acrimonia propiùs vero accedent.

THLASPI Græcum propinquius fortè Dioscor. Poligonati folio, aut Oleæ, Lentis semine.

ETENIM istud dumtaxat calidarũ regionum Syrię, Candię, etiamq; Prouincię Norbonensis indigena est, ramulis multis in summo diuisis, & semine secundũ longitudinẽ bina serie digesto, planę lentis effigie compresse, sed nonnihil depresi instar vmbilicelli medio ostentante, & quasi incussum cõtusúmue scutulum aut Thlaspidiõ exactius effigiãte, seménq; cohibet Nasturtij acre, vehemens, secundũ totos ramulos lentos, obsequiosos, cõpactos, albidos, in caule sarmentoso rotundo folia pusilla, glauca albidáue habente Leucoij Lutei sed multò minora, radice exili lignosa etiam in hortis Italicis.

THLASPI SYRIACVM vel Græcum alterum anguloso bifori pericarpio lentifolio.

FERVNT & alterũ esse Syriacum aut Græcum illud, quod nos habuimus Venetijs & in hortis vidimus minoribus ramulis, minúsq; compactis, albidis geminaq; donatis serie, seminis angulosi, acerosi, rotũdi, compressi, medioq; sui fissilis in duas glumas minores acriora semina terna aut quaterna amplexas, folijs non ita dissimilibus superiori. Nusquam nisi inquilinam hortis putamus nasci, nec scimus sitne illud tertium Mathioli, quòd ille nulla apta descriptione genera distinxerit, sed in chartas tantum negligenter picturas congesserit.

THLASPI Vulgatissimum Vaccariæ folio aut Myagri pinnato.

MVLTO vberrimè prouenit cultis & incultis aruis Italię, Germaniæ, Galliæ & Angliæ istud omnibus Thlaspi vocatũ & receptũ, cuius folia ima lõgiora, maioraq; quã primi nostratis, parum crenata, superiora autem angustiora in acutum sensim desinentia, basimq; habentia vtrinq; pinnula aut ligula porrectiorem non quasi appendice addita, sed continuata, multos è caule sesquipedali ramulos ambientia stipatos floribus albidis, sibq; Æstatem crebribus pastorię Bursę non dissimilibus in duas glumas

 hiantibus

hiantibus inuolucris, acri semine & sapore Sinapi aut Nasturcij, officinis in vsu ad antidota pro vero accipitur.

Osyridis folio THLASPI minus Hortense vulgare, acerrimum Luteum & album.

PAVLO diligentiores Pharmacopœi & Herbarij Angliæ & Germaniæ istam minorē speciē Thlaspi vocāt, & alunt in hortis ad medicū vsum, quia sit feruidioris gust⁹. Eius cæteroquin tota facies, ramulis multis floribus & foliolis Thlaspi fatetur, eatenusq; differre videtur, quia tota minor & tantopere sarmentosa, vt scoparū vice sit ad verrendū, non secus ac Iberis, cuius etiam & floribus, albidis, crebribus, paruis. Eadem in horto Morgani nostri, etiam luteis floribus visebatur hoc m ense Iunio.

THLASPI paruum Hieracijfolium, siue Lunaria lutea Monspel. & Leucoium luteum marinum.



IN prata Monspelliensia secus Lanum amnem & Gramuntium lucum studiosi ludibundi prodeuntes, nos cōmilitonésque nostri sæpissimè hoc collegimus, & minorem alteram Lunariam, propter lunatos folliculos elegantes, vocitabamus. Sed attentiùs perpendentes, huic nullus locus certior, aut aptior, quàm inter Thlaspi omnium iudicio, putabatur. Radix qualis Bursæ Pastoris aut Maluæ, folia mox a radice crebra sibi mutuo incumbunt, albent colore Hieracij aut Leucoij sed minora, vndulata, laciniosáue in terram dehiscunt. Caulis folijs exutus, exilis, cubitalis & pedalis, qui in cauliculos exit onustos multis clypeolis foliaceis pallescentibus Lentis cōpressæ effigie qui prætenues sunt & fermè pellucidi, quibus inest semē singulum singulo foliolo, Leucoij purpurei & albi sapore & effigie, potiùs quàm Nasturtij. Flos in summo paruus, luteus aut pallidus. Hæc primùm culta in hortis Italicis & peregrina credita, vocabatur ab illis nomenclatoribus Leucoium luteum marinum, nō ita magna similitudine: maiorē sanè multò sortita est cum Thlaspis. Sed etiam cū Thlaspis nonnihil folijs & viribus cognationis habent Leucoij, præsertim purpurei & albi.

THLASPI alterum minus clypeatum Serpilli folio etiam Norbonense.



NEC vspiā nobis istud visū, nisi in agro Norbonensi Monspelliēsiq;, locis squallidis, sabulosis propè pusillas Anchusas: folia, flores, semináq; ex luteo pallent, & peltæ superioris aut Tordyllij sunt sed penè pargamenę instar pellucida sunt tenuia, similitudine, sapore, Leucoij, vnde quidam Leucoium luteū marinū autumabant: ramuli sunt exiles, palmares, nitidi, foliolis albicantibis Thymi non ita numerosis.

THLASPI

THLASPI NORBONENSE CENTVMCVLI anguſtifolio, Alyſſon Italorum.



FECERANT iamdiu hanc Itali Alyſson quodpiã, eoſque Cõmentator ſequutus, lubenter, inquit, poſuiſſẽ, ſi habuiſſem: igitur factum benè quod nõ habuerit, quippe doctiorum omnium Monſpellienſium, apud quos frequẽs oritur, ſuffragio, Thlaſpis hæc annumerãda eſt, nõ Alyſſo: cui aliã multò aptiorem iamdiu compararũt ſeduli veſtigatores Belgæ & Franci, quã in hortis alunt: in Italia non niſi aridam vidimus. Iſtud verò puſillũ Thlaſpi prope Monſpel. Nouũ Caſtr. cis Lanum amnẽ, aridiſq; viarũ crepidinibus, in ramulis multis ſparſis rectis vimineis, palmaribus & ſeſquipalmaribus albidis, Thlaſpi: foliola Polygonati minora aut Centũculi, aut lauẽdulæ: & floſculos albidos Iberidis, Thlaſpi Cretici, aut Syriaci, Clypeolis nõ diſsimiles, ſed duplò minores fert: tota planta albicat, guſtúque Thlaſpi aut Naſturcium indicat.

THLASPI CANDIÆ vmbellatum Iberidis folio.

ALTERVM deſcripſerunt & vocarunt iamdiu Belgii herbarii THLASPI Candiæ, foliis eſt ſerratis vulgatæ Iberidis, ſed maioribus, caulis cubitalis multos cauliculos fũdens, in quorum extremis vmbellæ & flores Sambuci paluſtris ſimiles, ex candido purpuraſcentes, Iulio vel Auguſto: túncque ſemen affatim cernitur in folliculis Thlaſpi minoris ſimilibus, acre guſtúque feruens. Quæ affinitas erudito & modeſto medico Dodonęo hac naturæ parte exercitatiſsimo videtur perſuaſiſse, vt Drabam hanc cenſuerit: nempe vmbellæ Sambucinæ & ſeminis acrimonia, quæ non magni momenti ſunt notæ. Cognita quibus eſt Lepidii foliis, vmbellis albentibus vera Draba, non opus eſt pluribus ad demonſtrandum, tum errorem, tum diſcrimen.

Hiſtor. Dodo. 438.

THLASPI ALTERVM MINVS VMBELlatum Naſturcii hortenſis folio, Norbonenſe.



MONTOSIS ſatis Norbonæ ad Lupi montis radices Maio & Iunio hęc copioſa flores muſcoſos vmbelliſq; cõfertos, ſuperioris nõ abſimiles edit, ſed albidos, ſeménq; minus multò, ſed admodũ acre, folia exiliora, diuiſura Naſturcii hortẽſis per totos cauliculos numeroſos, grandes è radice non profunda, nec multum fibroſa, ſapore acerrimo Thlaſpi: verùm non magis hæc quam ſuperior vſu recepta.

AN THLASPI CRATEVÆ, SINAPI Perſicum vocatum latis foliis, radicibus magnis, Iſchiadicis vtile, ſit noſter Rhaphanus agreſtis, qui & Lepidium Pauli in Lepidio dictum?

DE Crateuæ Thlaspi admodũ difficilis assertio: si quis tamen de paucis à Dioscori. recensitis notis, sit certæ coniecturæ locus, nulla aptiús statuatur planta, quã illa, quæ nonnullis Sinapi, propter radicis in condimentis vsum, nonnullis Rhaphanus Syluestris propter nonnullam similitudinem, nuncupatur. Foliis est amplis Lepidii aut Piperitidis maioris, plerumque latioribus: radicibus etiã prægrandibus, glomeratis, albicantibus. Semen illi in siliquis Sinapi modo: flores Thlaspi conferti & elegantes magis quadrare vidétur, quàm Lunariæ vulgò nuncupatæ Rhaphanitis, quæ à nonnullis istud Crateuæ Thlaspi credebatur, cuius acrimonia ad Ischiaticos multò inefficacior, radix & vsus dispar.

Lunaria Raphanitis.

BVRSA PASTORIS.

Germa. Toschel kraut.
Gall. Bourse de Pasteur, ou berger.
Bel. Borsekens.

Effig. Mathiol. 569.

RECENTIORVM fuit planta & nomenclatura Pastoria bursa dicta à marsupiolis, siue theculis compressis, cordis aut crumenæ effigiem referentibus, thlaspi quadamtenus, cui etiam congener est, vbiuis copiosissima & notissima, secus vrbium areas, & mœniorũ ambulacra: foliis & facie Irionis aut Erucæ: floribus albicantibus thlaspi non dissimilibus, tametsi gustu nõ perinde acri, sed exiccante potiùs quã refrigerante. Nam qui quia sanguinem sistat (sistit autem strenuè) frigidam faciunt, infœlici argumento nituntur, etenim vmbellæ, floresq; gustanti aliquid acrimoniæ inurunt, indicióque sunt siccando colligendóque sistere, vt porri succus, Vitriolum, vrtica, non refrigerando.

RHESEDA PLINII NEOTERICORVM

Belgis vulgo Eruca peregrina, Italica vel Cantabrica.



SVPERIORIBVS annis diligẽter perscunctati sumus Bononiæ dum versaremur, clarissimum Medicę materię professorem Cęsarem Odonem & D. Aldroandum, atque indefessum quęrendo doctũ Anguillarã Ferrarię quænam planta illa esset, quæ apud Rauẽnam, Rimanum, locaque Pesaro finitima, Plinio memorata propter miram superstitiosámque opem morbis ritu præstare solita, qui eãdem esse coniectabant (vti etiamnum pleríq; omnes herbarii) quam nos non modò in Italia non procul Rauẽna, Arminio, etiámq; toto illo littore maritimo inuenimus, sed etiam in Gallia Lugduni & Vesuntii in Burgundia, etiámque hortis Belgis & Anglis, vbi quidam vocitabant Erucam Italicam. Est namque foliis albidis vel pullis, & diuisura Erucę Syluestris, Sinapi syluestris, vel Cakile Serapionis, ab ima, tenui, longa, albicãte radice profunda, cauliculos graciles cubitales, ad medum vsque ambientibus, vbi flores thyrsulíue densè spicati Oleæ summos ambiunt cauliculos, elegantésque relinquunt per Augustum & Septembrem theculas membraneas, instar calicis supernè hiulcas, semen nigricans, pullum, pusillum Hyoschiami continentes, tota gustu & nonnulla tenui acrimonia Luteolæ adstringente: vnde non abs re do-

doctissimi illi putarunt ex Plinio hanc Resedam esse,posseq; collectiones & inflãmationes discutere : nec tamen putarim opus esse additis illis verbulis, aut murmurillis anilis dementiæ cõmentis ad efficacitatis commendationem fucatam,nempe hæc sunt. *Reseda morbos reseda,scisne,scisne,quis hic pullos egerit radices,nec pedes,nec caput habeant? Hæc ter dicunt, totiesq; respuunt,inquit Plinius.* Cui nos malumus eum assensum præstare,qualem merentur balbutiones carminum iacturæ brassicæ apud Caronem , quam excipiendo vel ineptire, vel asserendo fidem temerare nostram & alienam.

CAKILE SERAPIONIS, *Erucæ folio,Napi flore, Vulgo Eruca Marina.*

NVSPIAM hæc nisi littoreis maritimis, aut inde in hortis culta visitur,plurima autẽ prope Venetias,Magalonã,etiamq; Angliæ insulã meridionalem Vectim. Folijs hæc sinuatis,diuisura crebra Senecionẽ vel Erucam, nisi crassiora albidioraq; essent, præfert. Flores autem purpureos iuxta cauliũ ramulos sparsos magnitudine & similitudine Napi habet, semine est oblongo mucronato fungoso ex singulo flore secundum caulem, bino sibiq; mutuo apicum duntaxat cohæsu iuncto, gustu Erucæ aut Napi salso & purgante. Radice lignosa καλῆ,propter quam plurima nascitur,putaturq; ea,quam Serapio Cakile vocauit.

❡ LEPIDIVM *Herbula Dioscoridi,Damocrati & Galeno* IBERIS CARDAMANTICE *Nasturtijfolia,siue alterum Pauli* LEPIDIVM IBERIAS,*quæ irrepsit alienissimo loco Dioscoridis codici. Lib. 1.cap. vltimo.*

Eadem Aëtij Lepidio Seridis angustifoliæ Holeraceo quod cum lacte conditum seruandum Tetrabibl.4.Sermone.2.Cap.133.

Sed Lepidium primum Pauli superiore Cardamantice multò maius,vrentius, minus aptum cibo,Rhaphanus Syluestris Francis & Belgis Pharmacopœis.

FECIT vis vrida cutiq; deglubendæ & squammis excitandis(quod contingit fieri plerumq; inter curandum Coxendico morbo affectos)apta,vt nomẽ Lepidium hisce feruidis plantis fecerint antiqui: λεπίδες enim etiam squammas è cute deciduas significant, vnde etiam lepra dicta. Ne porrò tœdio lectori simus, ad recentiorũ conniuem⁹ pleraq;, quæ diu nos fefellerũt,& animaduersionis & castigationis egerent. Nũc stat animus,non vt illi morosi declamatores,potiùs latratores,perorãdo authores quoslibet proscindere, sed quantum plurimùm possimus amico lectori perspicuè & candidè communicare. Iberis & Lepidium nomina sunt πολύσημα id est diuersas res vnius generis designantia, Dialecticis æquiuoca,& imponere solita,nisi priùs finibus secernantur,quod hîc faciendum. Iberis vel Dioscoridi Herbam insinuat folijs Nasturcij cubitalem, flore lacteo, radice nasturcij,hæc notissima Lepidio Dioscoridis eadem, quantũ ex Galeno & Ægineta colligitur,qui Lib.tertio, Cap.de Coxendico,eam Iberidem Lepidiũ vel agreste Nasturcium nuncupari scribit: vel indigitat fruticantem quandam plantam folijs Laurinis,sed multò maioribus,cuius antiqui medici in coxendico atq; affectibus chronicis multũ periculum fecerint: verno tempore multò vegetior,frequens in Æginetæ patria, cuius foliorum si desit copia,inquit idem,radicis corticem deglubito,& ex adipe subactum in cataplasma effingito. Itidem in Simplicium elencho, Iberiadem seu Lepidium recenset ex quarto calfacientium ordine vnum,alterum verò Lepidium nasturcio viribus simile,minùs siccando pollere. Hic igitur paucis verbis cui plantæ sunt notæ ab oculis pepulit caliginem. Vides Iberidem Dioscoridis & Lepidium eiusdem eandem esse plantam,rursum & Iberiadem alteram,qua de lib. 3.Capite de Coxendico,Paul.agit eiusdẽ Pauli esse Lepidium: id multis vsuvenit plantis vt re eędem sint,nomenclaturis variæ. Ac nequis arguetur Gingidio assimulatum Dioscoridis Lepidium, sciẽdum Gingidium vel authoris assẽsu simile Nasturcio esse. Iam haud arduũ componere istorũ procerũ fastidiosas lites, cum & Iberis seu Lepidiũ Dioscoridis notissimũ sit , & Pyperitis Galliæ plebi *Passarage* : plusquam rabida à feruido gustu Pauli etiámq; Plinij Iberidis siue Lepidij notas expleat. Futiliter igitur & impiè tenebricosus dictator Senensis viris eximijs Barbaro & Ruellio insultat, quum lapsos dicit, vt putarint *Raphano* Italis dictum Lepidium esse :

Effig. Math. 608.& 609.

perſpicuè Ruellius hunc errorem detexit. Sed hunc fortè tunc Mathiolus Italus non intellexit, terſior enim & nitidior ſcriptor erat, quàm ab Herbario latinè vix balbutiente percipi probè poſset. Id res ipſa docet multis locis. Sed hic probũ quemlibet offenſione vexat: illi primùm poſteris ſecuerunt glaciem, & ſcipionem ad vadum tranſmittendum porrexerunt ingratę ambitioni, cuius poſtea proditoriis ictibus poſternerentur. Cumq; Authorũ ſparſas paſsim ſentẽtias nobis ſuis immenſis vigiliis collegiſsent, Cõmentator neque illis intellectis, & iſtis ſpretis, neſciuit ex Pauli perſpicuis locis diſtinguere duo Lepidia, totidemque Iberides, ſed vt conſueuit, re infecta ad calumniam deflexit, quam tandem, cum futilem & ſcutica dignam eſſe conſcientia moneret, iſtis fomentis leniuit: nimirum fortaſſe illos Piperitim Plinianum Pauli Lepidium intellexiſſe, quod illi illic monuerant herbarios Lutetianos pharmacopœos & Antuerpianos, te nondum nato herbario. Hodierna enim die vocatur Rhaphanus agreſtis officinis & mulierculis Belgis. Hæc Piperitis Lepidium ſecus ripas aquarũ fruticat, radice oblonga indicẽ æquãte, vel maiore, caule cubitali & bicubitali, durioribus foliis Coſti hortenſis vel Lauri, ſed multò maioribus, molliuſculis, ambitu leniter crenatis, colore ex viridi palleſcẽte, flore exiguo muſcoſo candido Iberidis. Dolendũ tantum virum deceptum à Plebecula ſua, nam illa pro Rhaphano maximã illam plantã, quam Verbaſco comparabas intelligit: Gallica verò nomine Rhaphani Syluestris Piperitim ſeu Lepidiũ vocitat, vt monet Ruellius te decipiens, neutiquam deceptus.

Ἀραβίς *ARABIS ſiue DRABA, & Narſturtium Babylonicum.*
ἀράβη *Gallis.* Draue.

Effig. Math. 571.

QVISQVIS ille fuerit doctus, qui Iberidem Cardamanticen adiectam primi libri Dioſcoridis calci deſcripſit, videtur vſus fuiſſe verbis comptioribus, & oratione floridiore, quã conſueuerit Dioſcorid. & ex verbo δραστικώτερον occaſionem nominis Drabæ ſuggeſiſſe quã enim θέρους γαλακτικὸν ἄνθος περιβάλλει (vides phraſim neutiquã Dioſcorideã) id eſt cum æſtate promit florẽ lacteũ καὶ τότε δραστικώτερον, tunc efficacior eſt, inquit. Quo ex epitheto potuit nominare alius quiſpiã Drabam: & comparare partim cum cardamine, ſiue Iberide Lepidio vocato, vtpote quæ etiam holeracea eſſet & cubitalis: partim cum Lepidij Æginetæ & Plinij foliis, apud quos, quamuis multò plura quàm Dioſcorides collegerint, nulla mentio fit Drabæ. Quæ ſi minùs placeat coniectura, certè valdè conſentaneum rationi videtur quempiam fuiſſe non imperitum, ſed ætate poſteriorem, qui hanc Drabã ſibi de facie & viribus notam deſcripſerit, Lepidióq; Æginetæ vel Plinii foliis ſimilem fecerit: neutra enim à Dioſcoride deſcripta, neſcitur an cognita: aut demũ huc inſerta fuerit, nullo alterius alicuius iudicio. Nã alióqui iſta Drabę plenè ſatis expreſſę, & in vſum iamdiu deductæ folia, Lepidij forma & aliquantùm inciſura, mollicella colore albeſcentè hirſuta radice ab ima vmbellis tenus veſtientia caulem cubitalem fermè exilẽ, quæ albicant lacteolis floribus Sambuco minoribus: ſemen acre ſubrotundum, albidum Milij magnitudinè, acriore & feruentiore guſtu, quàm planta. Radice albida & nonnihil tuberculis interdum extantibus. Optandum hîc, vt Senenſis cõmentator nos docuiſſet, poſteaquam reiecit hancè Dioſcoridis familia, quibus rationibus indubitatum ſit illi (vt loquitur) hanc vnam eſſe legitimam Drabam: tam multis fruſtra inculcatis, quid non addit pauca neceſſaria? An non poſſet Piperitis, an non Dentillaria Rondel. Lepidium Pauli hic recens, innuere? quid ſi idem Lepidio Dioſcoridis ſimilem fecit, lõgè magis vt aberres, fecit enim Gingidio aut Naſturtio. Variæ ſunt plantæ adhuc Recentiorum, quæ Lepidium dici poſſunt vaga illa nomenclatura, & facultate cutem vlcerandi, ſquammáſue excitandi, quas ne noſtro inſtituto officiãt, ſuis quamq; popularibus & ſimilioribus ſubdemus, vt Dentillariã Rondelletij, Coſtum Hortenſe, Rhaphanum magnum.

Μύαγρον *MYAGRVM.*

Germ. & Gall. } *Cameline.*

Apud

APVD Æginetam in elencho M duæ leguntur plantæ, nomine & oleoso succo vel semine quadãten⁹ affines: quarũ hæc rectiùs videtur inibi vocata μύαρον quã μύαγρον: μυαρὸν namq; sonat prauum,impurum,sordidum,cuiusmodi est Melampyrum, multùm vicinam segetem lædens, & deterius multo, si conferatur cum reliquis triticis existens. Alteram verò μύαγρον scitè effectus argumento dictam istam nouã & perelegantẽ muscipulam siue muscariam putamus, quia adsidentes aut se præteruolantes muscas ramulis & glutine suo implicet,vt alibi diximus.

Neglectis etiam aruis,nec Segetum mediocri dispendio nascens vitium Myagros, ea est quam minus Sesamum putarunt,vt cuius è semine Sesami persimili oleum multũ multis in locis prematur, lucernis & cibis idem æquè aptũ.Exit hæc sesquicubitum alta & multis angustis folijs Rubiæ vel potiùs Lithospermi septa latioribus, perpaucis vt Thlaspi in ambitu denticellis eminẽtibus,mollibus & albicantibus folijs.Secundum extrema flosculi lutei Alyssi,aut Erysimi,quibus propagantur capsulæ compressæ Drabæ aut Lini, semen Sesamo aut fœnogræco fuluum,sed duplò minus & oblongum.Emendauit sedulitas recentiorum,vbi legebatur τραχήλῳ ἐοικὸς τηλίδος, non fœnigræco simile, tametsi de toto calyculo dictum accipi potuit, intus namque semina condita situ, & appressu inter se verticillatum quid & oblongum vidẽtur efformare: sed ista leuiora sunt. Leuissimè verò ineptit hic & balbutit Senensis dum doctis nulla rationis vmbra, aut rei cognitione,aut melioris historiæ commutatione aduersatur.Nempe si in Angliæ,Galliæ,Batauiæ,Lotharingiæ & Leodij aruis prouentum & compẽdium mercatoriũ, huius nouisset, eam potius agnouisset quàm Pseudo nescio quid semper,vt solitus est, quæ vaccaria videtur perperam intrusisset. Dod. fig. 337.

Ἠριγέρων SENECIO, *siue Erigeron.*

Italis carduncello | *Ger.* Crentz Witz *et* Grindtkraut. | *Gallis* seueſſon | *Belgis* Cruyſcruyt | *Angl. Grounswell.*

CVIVIS regioni & soli conditioni innascitur Senecio,æstus æquè ac frigoris patiens, qualibet fermè Luna flores luteos instaurans nouos,qui in pappos breui abeunt Dẽtis Leonis modo.Calyculi teneri virides,Cicerbitæ minores,nonnihil rubentes,quos folia infernè amplectuntur oblonga laciniosa Erucæ,Cichoriíue diuisura. Phlegmonum initijs atq; Erysipelatibus optimè facit: peptica namq; est,paucula adstrictione,moderatiore calore, aut digerit aut suppurationem promouet.Sapor insulsus & oleraceus. *Effig. Math. 1132.*

IACOBÆA SENECIO.

Herba Sancti Iacobi | *Belgis & Ger.* S.Jacobs bluom.

NVLLI quàm Senecioni propior videtur Iacobęa vocata recẽtioribus inuestigatoribus.Locis lætatur amœnis,vt pratis & collibus riguis:quam Senecio maior multò, virgas rectiores firmiores striatas,& interdum subrubentes,sesquicubitales & cubitales radice fibrosa emergentes,emittit. Folia Senecionis Artemisiæ situ & diuisura ex atro virentia.Flores stellati lutei,papposi,itidem Senecionis vel Tripolij: odor nullus, sapor amarus adstringens,non tamen ita calidus succus est. *Math. 1138.*

MARINA IACOBÆA, vel Chrysanthemum & Artemisia marina neotericorum.



Cineraria.

RARIOR hæc etiam littoreis tractibus, quorum eſt indigena: maior fruticoſiórq; Senecione, pluribus virgis duris, & folijs maioribus profundiuſq; inciſis & ſinuatis, vt Artemiſiæ, rigidioribus, craſsioribus, cinereo tomento obductis, vti reliquæ partes: vnde nomen illi Cineraria inditum. Flores item melini Iacobeæ Senecionis pappis diffluentes. Exiccat valdè, digerit, & inodora eſt. Cætera nondum comperta. Colunt Belgici Horti de Mediterraneo littore lectam.

BOTRYS.

Angl. Oke of Hieruſalem
Ger. **Traubenkraut**
Gal. Pyment
Belg. **Druyuenkraut**

Fuchſ. 100.

IN Oliuetis Namauſij cæteriſq; tepidioribus & apricis aruis agri Norbonēſis, vel Nitiobrigi ſuapte ſponte fruticat Botrys: Flandris, Germanis & Anglis in Hortis. Radice eſt ſparſa inq; diuerſum acta mutuo fibrarū implexu, ramulos complures ab vno ſcapo emittit holeraceos ſtriatos, éq; internodijs folia tres vncias longa, vnciamq; lata, per ambitum angulofis lacinijs profundè ſinuatis Cichorij, potius Hieracij, vel Erucæ haud diſparibus, floſculorum innumera fœtura onuſti ramuli, ſecus, pone, ſupráq; folia ſpeciem primulùm florentis vuæ exhibentes (vnde nomen illi) ſed languidè lutei, vti tota plāta ex luteo viret. Pertinacis odoris gratia fragrat, odoremq; haud ita diſsimilem Ambroſiæ, ſed multò vegetiorem vibrat. Condiunt recentiores hanc Sacchararo, vtuntúrq; ad Cordis affectus.

SERIDES ſiue INTYBA.

ADducenda & huc intubacea, quorum cunctas familias aptè & ſingillatim Herciſcere, etſi maioris eſt moleſtiæ, quàm laudis, non contemnēdæ tamē erit vtilitatis, quando videmus pleroſq; Pharmacopœos, vtinā non & celeberrimos Medicos ſenio confectos, etiamnum valdè anxios, quid in ſuis, quídue in Nicolai compoſitionibus quotidiano vſu tritis, pro Intybis, vtroq; Soncho, Cicerbita, Taraxacone, Lactuca agreſti & ſimilibus, ſint accepturi. Quare nobis, tametſi hanc opellam ſucceſiuis Horis & furtiuis cudentibus, non licet eſſe tam ociofis: tamen amicæ quorundam petitioni, & memoriæ noſtræ ſubſidio paucis & perſpicuis hæc diſcernere, atq; in ſeriem cōcinniorem digerere lubitum fuit, additis inſuper, quas noueramus raris huius cognationis plantis.

Syluestrem

Intybolacana, quæ Galenus ex antiquis vocat, siue Serides, sunt multiplicis differentiæ, quarũ summæ tres, nobis doctrinæ causa erunt: Syluestris Picris, hortensis, atque Sonchus: illa vt natura prior sic plures habet species nempe

- **Ser. Syl.**
  - Syluestrem Picrin siue Cichoriũ Sonchi asperi vel Dẽtis Leonis folio
  - Cultam altilem eandem, quæ latioribus, habitioribusque foliis Intybi Scariolæ fit, & aliquanto gratior.
  - Plinianam Hedipnoim siue Picrim luteam pratensem dentis Leonis flore Hieracii folio, an eadem Verrucaria Cichoracea luteo flore & sulcatis capitulis syluestris Cochorii folio.
  - Pusillum bulbosum Hieracium marinum Dioscoridis alterum, an Theoph: Perdion?
  - Condrillã Belgicam flore cœruleo Cichorij, Folio multùm lacinioso Cichorii agrestis aut Erucæ syluestris, Taraxacon Officinarũ.
  - Condrillam vulgarẽ luteam maiorem & minorem folio dentis Leonis,
  - Dentem Leonis siue vrinariam vulgi, Tragopogi flore & semine, folio Cichorij dentatis pinnis.
  - Dentem Leonis Norbonensium Asphodeli aut Leucacanthæ bulbillis.
  - Condrillã viminosam viscidam vinearum Norbonensium.
  - Condrillã Syriacã, etiamque in Norbonensi & Galloprouincijs obuiã Cyani aut Erucæ syluestris diuisura.
- **Ser. Do.**
  - Seridem Endiuiam hortensem communem flore Cichorij hortensis folio Lactucæ. Habet varietatem.
    - Angustifoliam vocatam Endiuiam Syluestrem Officinis, flore Lactucæ.
    - Alterã varietatem Crispam, folio Cichorii, folio Lactucæ crispæ.
    - Tertiã varietatem satiuam Seriolam: paruam Seridem vocatam Cichorii hortensis folio & flore.
- **Sonch.**
  - Asperam viarum folio laciniato Cichorij aut Hieracii.
  - Læuem maiorem altioribus foliorum laciniis, flore luteo Papaueris corniculati Cicerbitã. Officinarum siue Rostrum porcinum.
  - Alterũ læuem minorẽ Rheadis papaueris folio, floreluteo Senecionis.
  - Isceque, congener, similéque Hieraciũ maius vnicaule, non dispari folio & flore, spinulis asperum.
  - Hieracium minus præmorsa radice Diaboli vulgò Hiberniæ, acutis lacinijs foliis, paruis, paucis è radice, flore luteo minore.
  - Hieracium alterum pusillum non laciniosum foliis, Pilosellæ.
  - Hieracium longius radicatum, caule numeroso nudo foliis humi in orbem accubantibus, obtusè laciniatis, flore Dentis Leonis.
  - Hieracium montanũ Sabaudum grandius foliis & laciniis Condrillæ Cœruleæ, flore luteo.
  - Hieracium montanum folio Lycopsis, Cirsii Sequanorum flore.

SERIDIBVS INTYBACEOVE GENERI cognatæ Tridaces, siue Lactucæ meritò accensentur: quippe quarum agreslis sit mixta è Seridum & Papauerum natura.

Lactuca { *Agrestis Scariolæ hortensis, folio Lactucæ, flore Opij odore vehementi, soporifero, & viroso.*
Satiua vulgaris Rotundifolio Braßicæ.
Satiua Romana dulcior, nigriore & Scariolæ hortensis folio, semine nigro.
Satiua Seßilis siue Capitata rugosis crispis Braßicæ folijs. }

SERIS SYLVESTRIS PICRIS, CICHORIVM.

Σερίδες πικρίδες { *Galli.* Cichoree sauuage. *Germ.* Wilde wegwarten. *Ital.* *Cicorea saluatica.* } { *Ang.* *Wild Cyborye.* *Belgis.* Wilde Cicoreye. }

Seris siue Intybum est, aut potest esse, summum genus, ad omnia quæ Galenus nomine conflato Latinogræco Intybolachana, id est intybo-olera appellat coniectétq; quispiam sesqui-Varro nomen inde ductum, quia Seridi natura agrestis cum esset, mitioris in hortis oleris causa sereretur, quod verbum etiam è Græco σάιρω manauit, & eodem videtur alludere Varonis verba, Lib. 3. de re rustica: vbi serunt, inquit, herbam quæ seris vocatur. Intyba autem à cauo tubę specie caule videntur dixisse: nam Cichotium & Ambubeia Ægyptia sunt vocabula, picris amaráue insignem connotat amarorē pręsertim Seridis, quę cœteris est amarore prior, nusquā non frequentißima, saluberrima, celeberrimáq; apud omnes gentes cōmendatione, quam à satiua Seride Scariola dignosces facilè de laciniosis magis, minúsque obscurè viridantibus, angustioribus foliis, & amarore ingratiore, totíusq; plantæ habitu, & radice scabriore, duriore, exuctiore.

Ambubeia

CICHORIVM *satiuum, cœruleum, picris eadem, sed cultu variatum.*

{ *Germ.* Zam Blauwegwart.
Gal. Cichoree des Iardins.
Belg. Tamme Cicoreye.
An. *Cychorye.* }

Non nisi cultu & solo istud distare inde manifestum, quia in Taurinensi agro, Sabaudo, inque vinetis Burgundiacis lætioris soli nec liniamentis, nec sapore, aliáue nota distet à superiore. Brugis ac Antuerpiæ in Flandria depangunt tenellas plantas in patentibus aruis, quas seuerint post Solstitium, aut festum S. Ioannis, ne in florem luxurient: vt per hyemen maiores teneriorésque radices foueant ad vescendum: minùs tamen laciniosa & similis illi est, vbi multū colitur, illíque abundè suggeritur alimenti in hortis: alioqui flore & semine non dispari.

HEDYPNOIS *Plinii, Cichorium luteum pratense, Dentis Leonis Flore, Hieracij folio: & an eadem sit Verrucarium Cichorium luteo flore, & sulcatis capitulis?*

Si, vti peritioribus visum est, hæc sit Plinii Hedypnois, quam suauiter halantem vel somnum conciliantem interpretantur, quin sit Cichorii species, haud dubium: quippe domestici Cichorii radix, foliorum ortus positus & numerus, caulis & flores, vniuersúsq; habitus, planè Cichorium Syluestre imitantur. Hoc tamen dignoscuntur, quòd huic omnia maiora sunt, folia albidiora, latiora leniúsq; laciniosa, & toti ramoso cauli adnata, luteique flores, papposi globi longè maiores, & succo amaro pedalis radix turget: in pratorum, vrbiúmque aggeribus paßsim occurrit, vocata Germanis Geelward, Gallis luteum Cichorium.

BELGARVM *Condrilla cœrulea Cichorij sylue. aut Erucæ syl. diuisura.*

Condrillæ differentias esse Seridi subalternas, atque simillimas, vel hæc indicio est, quæ dumtaxat à Cichorio syluestri videtur differre exilitate foliorum, cauliúmq; nitidiorum elegantia: pauciores etiā alas habet, sed flores non dispares, vti nec radices, quæ similes similiter Cichorio eduntur, tametsi non nisi hortis Gallicis & Belgicis nobis visa, quia rara.

CON-

CONDRILLA puſilla Marina lutea Bulboſa, an Dioſco. radice rotunda orbiculata ϛρογγύλη & an Theoph. Cichorium Perdiónue?



SANE quam rara Seridis ſpecies illa Cichoracea bulboſa, quam videtur Theophraſt⁹ innuere. Folia ſunt Serydis ſylueſtris diuiſura, aliquanto minora. Caule fermè nudo tenero, in cuius ſummo vnicus flos luteus Dẽtis Leonis, minor tamen, & itidem in pappos euaneſcens: imo cauli ſubſunt filamenta terna vel quaterna, quibus totidem pluréſue interdum bulbi appenſi ſunt perlucidi ex albo purpuraſcentes, ſolidi & ſucci pleni, qui carnẽ Rhaphani fermè præferunt colore & pelluciditate. In locis paucis, ſed tamen magno prouentu oritur. In Italia doctiorum nullus ſe vidiſſe nos monuit, neq; vidimus ipſi alio loco, quàm ſecus inſulam & lacuſtres tractus Montis Cœti Narbonæ ad piſcatorum attegias. Hæc merita eſt argutam pictoris manum, vt ſit Diuini philoſophi Theophraſti monumentum, qui nos illius monuit, recentiorum nullus. Quæ ſi Athenis nobis dono miſſa fuiſſet, haud tamen continuò magis Athenieſium, quàm Monſpellieſium, Narbonenſiúmue cichorium nuncupanda fuiſſet.

Monſpellienſium Dens Leonis Aſphodeli vel Leucacanthæ bulbillis oblongis an Condrilla altera Dioſcoridis?

NISI illud Bulboſum Cichorium noſtræ ętati innotuiſſet, meritò quis putaſſet hanc eſſe Condrillam Dioſcoridis oblongis & circumroſis folijs, humi ſparſis: radice rotunda, quam etiam Plinius radice fabæ ſimili aliquando numeroſa deſcribit. Verum vtrouis modo accipias, è Pliniana deſignatione, aut Dioſcoridis codice certum eſt, illi Cõdrillæ meliùs congruere vel bulboſium Cichorium noſtrum, vel Dentem Leonis vulgarem: etenim ſi Pliniũ ſequaris, noſtrum Bulboſum dicas illum exſcripſiſſe ex Theophraſto, cuius quidam Perdion Herbam eſſe augurantur, aut alio quopiam Botanico. Sin non legas apud Dioſcoridem radicem κούφην καὶ ϛρογγύλην non perperam Dentem Leonis vulgarem ſtatues eſſe ſecundam veram Condrillam, atq; intelliges deprauatam fuiſſe lectionem, fortéq; legendum, non κούφην, ſed κορυφὴν ϛρογγύλην, quã videtur doctiſsimus Ruellius interpretatus. Quippe minùs aptè quadraret, radicem Sonchi huius benè adultam eſſe & ſucco plenã dicere, eandémq; leuem aut minùs ponderoſam. At ſic etiam aptior foret hæc, quam vtrauis illarum ex hac & Pliniana interpretatione. Radices namque huius plantæ tenues ſunt, carnoſæ, ſucco refertæ, rotundæ in mucronem ad verticem, oblongæ fabæ quadamtenus ſimiles, vt Plinius notat, quem hallucinatum, vt alias putaſsemus in collatione primi Sonchi Dioſcoridis (cui adnaſcuntur grumi, nodíue gummei circum caulem fabæ tuberculo ſimiles) niſi Plinius non primam, ſed ſecundam Condrillam deſcriberet hîc verbum de verbo fermè è Dioſcoride, aut conſimili claſsico autore. Huius facilis prouentus in Hetruriæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ marginibus ſatorum & pratorum Iunio & Iulio flores luteos, papposq; geſtat multò maiores, pallidiores quàm Dentis Leonis: nec tubi caulium abſimiles multùm, folia etiam humi ſtrata, ſed minùs altè inciſa, aliquantum glauca & hirſuta propiùs Cichorium Sylueſtre referentia, ſed multò latiora. Guſtu amaro acri & Dentis Leonis: vires, quas dicemus alibi oportuniùs, latuêre noſtrum Commentatorem, qui hunc Dẽtem Leonis nouitatis & peregrinitatis titulo iactat Conſtantinopolitanum Cichorium, cum tamen Sienæ illius patriæ, inque Hetruriæ, Liguriæ, Galloprouinciæ & Norbonæ pratis non parum copioſum iſtud proueniat. Neq; enim ſi flores ſunt huic duplò fermè maiores magiſq; pallentes, quàm communis, propterea putãdum ſit fœliciùs prouenire aut frequentiùs Conſtantinopoli, quàm Maſsileæ, aut Monſpellij, vnde ſcimus tum Commentatori, tum alijs non paucis ſcriptoribus hodiernis miſſas & obtruſas pleraſq; plantas pro Aphricis, Syriacis & Conſtantinopolitanis. Sic res cadit pigris & ambitioſis ingenijs, quos res nondum viſæ oblectant, vt pueros picturæ capiunt & decipiũt.

BVLBASPHODEL; Condrilla.

504. Math.

An

An putarat peritos illicò iſtud Cichorium admiraturos,quia Conſtantinopolitanum erat & à Cæſareo oratore miſſum? An non pudet tantum rei Herbariæ ſcrutatorem non dum noſſe Cichorium patrium,& plus credere oratori occupato muneribus aulicis,quã exercitato ad diſcendas varias ſpecies Seridis.

VVLGI DENS Leonis,ſiue Vrinaria,Tragopogi flore & ſemine, folio pinnis dentato.

- *Ger.* Korlkraut et Phaffenblat.
- *Belg.* pappen cruyt.
- *Ang.* *Dent de Lyon.*
- *Gall.* Piſſenlit & Dent de Lyon.

NEQVE hæc ſit Chõdrilla,vt cui prorſũ abſint tuberculi,tum radicis,quales Plinius & Dioſcorides innuere videntur,tum cauli imo grumi deſunt quos nomen deſignat: χόνδροι enim grumi ſunt,concretionéſue nodoſæ,cuiuſmodi in mammis, in quibus lac coaluerit,inq; duritiẽ cõcreuerit, quas μαςοὺς χονδρίζοντας Græci,dicũt niſi Dẽti Leonis contigerit idem quod Drabæ,cuius radici interdũ ineſt tuberculus, interdũ nullus, atq; noſtrati idẽ quod fœniculo,Tragacanthæ,Rutæ & maſtichæ, quæ quibuſdã in regionib⁹ micas Gummi,lacteæue concretionis tuberculos habent:in noſtris tractibus vt plurimũ tale nihil.Etenim ſecundum illam plantam cœruleam & Cichoreaceam,quam priorem Condrillam poſuimus,nõ parum refert Cichorium & Condrillam Dens Leonis vocata, ſiue Vrinaria Herba *Piſſenlict* Gallis pueris dicta,quaſi Lectiminga: aluum namq; ſupprimendo,obſtructionéſq; reſerando Meſeraicarum plus lotij deriuat in veſicam, quàm quantum pueruli retinendo ſint,præſertim inter dormiendum,coq; tunc imprudentes & inuiti ſtragula permingunt.Siquidem mulierculæ mẽdicæ & pueruli ruſtici in pratis, prope tumulos aggeruloſue Talparum terra ſemiobruta eóq;(veluti Endiuiæ cõtingit) germina ſuauiora minúſq; amara,candidiora effoſſa in acetarijs vorant,aut iuſculis indunt. Alit,vrinas ciet & ſomnum conciliat,quapropter Hedypnoin quidam maluerunt dicere,quam ſuperius Luteum Cichorium : tametſi appellatio pluribus Intybaceis & Condrillis congruere poteſt. Cuilibet genti hæc multò notiſsima, folijs Cichorij ſylueſtris,latiorib⁹ & lacinijs altiorib⁹ vtrinq; dentatim,ſerratis,humiq; fermè ſtratis. E radice Cichorij digitum craſſa, aliquantum lutea, & lacteum ſuccum,dum vulneratur, fundente,pediculorum tubuli potiùs quam caules tenelli nitentes,lactéq; turgentes florem ſpecioſum,luteũ,multiplum Tragopogi vel Scorſoneræ promũt,vere & æſtate particulatim,ceſarie papposâ dilapſa,capitula inſtar Monachi capitis glabri aut calui viſũtur.

CONDRILLA Coronopi aut Cyani tenuifolia, lutea vinearum.

PVTARVNT etiam nonnulli doctiſsimi hanc eſſe alteram Condrillam Dioſcoridis, vt qui ſuperiores nõdum noſſent,nec hæc ſanè ita abſimilis, turget enim amariore & pluri lacte quàm Cichorium.Sponte tota æſtate calidiorum regionum vinetis & oliuetis glareoſis obuia paſsim eſt,folijs palmum & ſeſquipalmum longis anguſtis acutiſq;, laciniarũ ligulis vtrinq; dẽtatis,craſsiorib⁹,pallidis Reſedæ magnitudine,ſimilitudine & ſitu,caulem ſtipantibus ſtriatum Cichorij agreſtis,luteum diuiſum alis flore Hieracij aut Lactucæ gerentibus,inq; pappos diffluentibus,amariore & acriore ſapore.

CONDRILLA viminea viſcoſa vinearum.

Iiſdem

ISDEM fermè natalibus agri Linguagottici est quædam Condrilla visu pulcherrima. Plurima Iunio & Iulio floret cis pontē Castrinoui à Monspellio vix sesquimiliare. Radix vniuersáq; planta lacte turget,& viscida est tactui, creberrimis vimineis viticulis. flexu mollibus,candidis,rectis,cōfertis, assurgit, duorum altitudine cubitorum,folia in imò Cichorij aut Cyani incisura, sed valde exilia & tenera,reliqua foliola secundum viticulorum longitudinem certis & æquis distincta interuallis ad fastigium vsq; porriguntur,speciemq; virgarum viridi albòq; variegatarum præbent, summis viticulis prodeunt,flosculi lutei in pappos dehiscentes. Hic pictura adest.



Verruca CONDRILLA.

Cæterum Condrillam Cichoriumué illud Syluestre quod Zacyntham vsq; peregrinitatem affectans vocat Commentator: tam certum est oriri in Italia, (ne è Zacyntho insula Græca eam euocet) quam parum certum semel voratam,quod ait idem,vt multi de alijs quam plurimis fabulantur, delere verrucas : Illita verò posse,certum & commune illi est cum quamplurimis,quarum succo exurantur aut exsiccātur verrucarum radices & appendices tum calidis vt Tithymalo, tum frigidis vt Plantagine equiseto, intermedijs vt Heliotropijs de quo nomen verrucariæ testatur idem.

SERIS, *siue* INTYBVM *Satiuum, Latifolium,* ENDIVIA, & SCARIOLA *officinis.*

Ger. Scariol & Endiuien.
Gall. Endiui.
Belg. witte Endiue.
Ang. *White Endine.*

QVAMVIS Intubi nomen Latinis cunctas complexum esset Seridis differentias, tamē postea Græca prolatio ex Intubo Endibion,quasi Intubion detorsit,atq; dūtaxat vni speciei domesticæ Seridis adstrinxit, quā Endiuiam & Scariolam(pariter è Seride deprauatam) dicimus vulgo . Ea gratioris amaroris,præsertim si mitescat Holitorum industria,sed frigidioris facultatis est quam Cichorium, à quó non tantū cultu gradu,agriué bonitate,sed etiam generica differentia distat: nullo enim neglectu,transmotione alioué incommodo visa fuit vnquam in Syluestrem aut picrim Cichorium degenerasse,aut hęc ad speciem huius Seridis promouisse. Et manifesta radicum differētia, est enim Cichorij bene habita carnosa admodum grata : Endiuiæ verò fibrosa penè nulla nulliusq; vsus in cibis,alicubi tamen in quibusdam compositionibus, Et tametsi non negarim omnia summa genera in naturæ ditione fuisse Syluestria, antequam seri, aut coli cœpta fuissent: tamen certum est tum placitis,tum obseruationibus rei Rusticæ multis, quamplurimas plantas esse quæ nunquam nostro saltem orbi Europœo fuerunt, aut fieri potuerunt Syluestres: tametsi aliquantùm varient vt hæc,angustioribus iam,iamq; latioribus folijs,& lætiore habitu : verum semper ideam suā sibi aut retinet, aut interit. *Myth. 499.*

Lætior multò exit è feminę Italico, aut cuiufpiam regionis meridionalis, vnde folent ferere quidam Brabanti, Angli, & Germani holitores: fimul ac terna, quaternauè foliola eruperunt, in folum pinguius lætamine multo tranfmouetur, lateritioq; fruftro media onerātur folia, quo latius fe porrigant luxurientq;, qua induftria amarorem exuit, gratiamq; initcum Hybernis menfis ad acetaria, feruatur obruta terra, fimeto, ftraminéq;: infimæ plebeculæ notifsima, nomine *Albæ Endiuiæ*, quando folia funt candorem affequuta, per Autumnū, & Hyemen virens, folijs latis oblongis, ex candore viridantibus initio eft, Lactucaceis proximis, proximumcaulem amplexis, in quo flores cærulei Seridis, Cichorii femina, (& interdum flos) alba, non fecus atq; Cichorium interdum meminimus: radice albida, prolixa, marcefcente, dum femen maturuit.

Varietas.

Crifpa.

HANC (quod idem Lactucis & Braffîcæ contigit) apud cultiores Romanos holitores videre meminimus: folijs amplioribus, rugofis, inq; plicas cōtractis, crifpantibus, Brafsicæ in morem, caulem, flores, & femen non difparia alentibus.

Seriola aut Endiuiola.

EANDEM hanc acutis, non altis lacinijs, folijs anguftioribus, nec diuerfam caule, flore, femine, & radice alunt, quidam Horti Ligurum, Tufchorum, & Gallorum, vocantq; Endiuiolam, & Seriolam, quia minor tota fit.

SERIS DOMESTICA, altera Lactucina Diofco. amara, anguftifolia, Officinis iamolim, fola ENDIVIA, agnita & recepta, perperam recentioribus Lactuca Sylueftris putata.

SPECIEM hanc incultam Seridis fatiuæ, non varietatem facimus. Eft enim folijs dum primulum pullulant, & emerguntaltius, Scariolæ hortenfis: poftea adultiora in effigiem Dentis Leonis finuantur dentatis oris, & nonnullis quafi in orfi fpina aculeis vti in noftra vera Sylueftri Lactuca: Caulis quaternum cubitorum, hifpidus, vnicus, rectus, lacte turgidus, floribus luteis, pallidis Lactucæ donatus: amaro guftu, & prefertim vetuftioris, acri radice, pufilla, fibrofa, Seridis hortenfis, Syrupo de radicibus mifcenda confuetudine Practicantium, quos doctifsimos barbaros, tam proterué quam infcitè, quidā declamatores putidi rident, & fpurcis conuicijs lacerant, quod hanc plantam Endiuiam veram putarint, & etiamnū vfurpent nō modo ad Syrupos de radicibus, de fucco Endiuiæ & alios Nicolai, fed etiam ftillatitias ex ea eliciant, quibus fuas Rhabarbari macerationes parent. Effe quippe nimis calidam, amaram, ingratam, quidam illorum reprehenforum, alij autem effe Sylueftrem Lactucam, nec aliam fe noffe dictitant. Sed enim qui inftitutum perpenderit veteris Barbarorum noftrorum fcholæ, animaduertet illos magna ratione & experimento neutiquam contemnendo fultos. Quippe non folum hanc Endiuiam, aptiorem effe decocto fucco, & ftillatitia ad intemperies, obturationes Hepatis, & primarum venarum, fed etiam macerationes Rhabarbari, Myrobalanorum, & fimiliū medicamentorum: cum enim fit paulo tenuiore & minus excrementofo humido, melius referat, & abftergit: tum etiam intima rerum macerandarum peruadit, nec calore exuperat, aut amarore nocet, cum eius amaror non fit à calido, aut faltem non calidus, vt norunt cultioris Philofophiæ periti, & ftudiofi conciliare apud Galenum, & Auerroem, queftionem de Opio, Meconio, Papauere, Lactuca, Mādragora, & non parum multis alijs amaris, multum tamen frigidis, quæ accuratè in remedijs dicētur. Quin Diofcori. docēte, Sylueftria Intuba, fiue Serides Sylueftres, ftomacho meliores fatiuis, quia ipfum eftuantem & tenore refolutum refocillēt: in cibis voratæ, & foris admotæ. Et notę huius melius congruunt Endiuie fiue Seridi amarę anguftifoliæ, quam Lactucæ Sylueftri, cui noftra paulò inferius defcribenda, paucis adhuc cognita & nulli depicta plenè quadrat.

SONCHVS

SONCHVS ASPERA, Vulgi flore Hieracij, folijs Dentis Leonis, alias Dipſaci & Lactucæ, an Dioſcoridis ARBORESCENS SONCHVS tenerior latifolia?

Germ. Genſz diſtel.
Ang. Sow thiſtle.
Ital. Cicerbita.
Gall. Laiſſeron & Laiteron.
Bel. Ganſen diſtel & Melckeweye.

PROPINQVA adeò eſt Sonchi natura Endiuijs, vt multi etiam hodie putent ſpinoſam Endiuiam noſtram, eſſe Sonchum aſperam: verum tres, cum notiſsimas habeamus Sonchos, illam Endiuiam vt Officinarum retinuimus. Sunt autē hę tres lacte pregnantiores veræ Sonchi Græcis παρὰ τὸ σῶον χέειν quia ſalubrem ſuccum de ſe fundant, ad ęſtuoſas ſtomachi lancinationes & Hepatis bilioſas obſtructiones vtiliſsimum, *Cicerbitam* Latini & Itali etiamnum vocant Genſz diſtel Germani: ſiue ſpinā anſerinā, ſpinoſę namq; ſunt omnes Sonchi, ſed quędam horridiuſcula aculeis, quędam perpuſillis aut nullis ferè viſitur. Quarum duæ frequentiores maiores ſponte, cultis & incultis, ſegetibus & vinctis: minor, minus obuia & nota. Aſpera quę vocatur, è radicę prolixa, ſubflaua, ſtipatu fibrarum comoſa, caulem erigit concauum, quaternum & ſenum cubitorū, bene adultum, alatum, & floribus donatū, luteis papposis, Senecionis, aut Hieracij minoribus. Folia ab imò numeroſa, lacinioſa, Dentis Leonis vbi ſolo ſqualidiore oritur, ſin verò lætiore aruo & pingui, lactucacea ſunt: Dipſaci magnitudine leuiuſculis, per ambitum lacinijs & ſpinulis aſpera, cunctiſq; ſui partibus adeò tenereſcit & fruticat, vt arboream ſenum, ſeptenumuè cubitorum proceritatem ęquet, cibo etiamq; tunc fit mitior & aptior: quare multò commodius ſtatuiſſent, iſtam eſſe Dioſcoridis arboream, cum duæ ſint adhuc notiores, & aptiores ad explendum Dioſcoridis trium Sonchi differentiarum deſcriptiones, quam Endiuiam illam Officinarum, de qua ſuperius. Et faueret coniecturæ plantæ huius teneritudo, ac foliorum latitudo, quam dicimus contingere. Soli bonitate aeriſuè & regionis varietate, quemadmodū in Cichorijs & lactucis, quæ cum agreſtes ſunt, hirſutiores & ſpinoſiores proueniunt: cum verò fœlicius adoleſcūt, teneraſcunt, minuſq; horridæ fiunt. Verum Endiuia illa nec tenereſcit, nec vnquam eſculenta fit, potius amareſcit, & ſarmentoſa euadit, ſimul ac floruit. *Inter Icon. Fuſch. 366.*

SONCHVS LÆVIS, laciniatis folijs.

Ger. Haſenkol.
Bel. Haſen latauwe ende Cauyuenkruyt.
Italis Cicerbita liſcia.

Varietas.

ALTERAM vero leuem dixerūt, etſi folijs ſit magis ſcabris altioribus, anguſtioribus & inconditis lacinijs, longioribus, minus tamen multò ſpinis horridis caulē ambiētibus: per quoſdam quaſi genicularū exortus rectū ſtratum, rubellum, concauum, lacte turgidum, floribus papposis Senecionis aut Iacobeæ habitu ipſo, foliorum quadamtenus Papauer Corniculatum prefert: Oleracea tametſi eſſe poteſt, tamen quia non colitur non manditur. *Math. 497.*

Diuerſam quandam ab vtraque ſuperiore, paſsim iiſdem in locis, vinetis & ſegetibus obſeruauimus: tenuiorem totam & foliorum inciſura, atq; ſimilitudine Papaueris erratici (quemadmodnm ſuperior cornuti) circumfuſa, imo cauli é Radicę parua fibroſa, pedali & cubitali Hieracij modo alato & floribus luteis non diuerſis. *Math. 498.*

HIERACIA.

NON secus ac Elaphoboſcum à Ceruo, Chelidonia ab Hirundine, Perdicias à Perdice, permultæq; aliæ plantæ mutuatum eſt nomen Hieracium ab aue cognomine, quæ ſibi huius ſucco aciem calliginoſam colluſtrare conſueſſet, aliòquin è genere Sonchis non diuerſo ſed proximo eſt omne Hieracium, cuius multæ vel differētiæ, vel varietates ſunt: & omnium frequentiſsima quæ maius vocatur.

Maius.

EST itaq; Maius vocatum vbiq; vinetis, agrorum marginibus, & pratis ſiccioribus frequentiſsimum, è radice fibroſa, Endiuiæ vel Sonchi aſpera, folia laciniata pinnata Dētis Leonis vel Sonchi diuiſura promit, caulis inanis ſtriatus nonnihil interdum rubens pedalis & ſeſquicubitalis flores Senecionis vel Sonchi ex luteo pallentes ſunt. Tota lacte turget non ſecus ac Lactucæ & Sonchi.

HIERACIVM minus premorſa radice, folijs acutè laciniatis, flore luteo.

MINVS Hieracium pratis montoſis Angliæ admodum familiaré, cauliculos fundit iunceos, læues, graciles, ſeſquipalmares: è radice parua fibroſa, plantaginis aut Succiſæ modò præmorſa, eoq; plebeculæ Hybernæ, Morſum Diaboli vocatū. Folia pinnata anguſtius laciniosa, delicatiora, minora, vti etiam flores luteoli, in pappos euolantes.

HIERACIVM aliud minus, non lacinioſum folijs Piloſellæ.

Varietas.

ALIVD etiam in ſquallidis, ſterilibus, ſaxoſis, glarioſis, ericetis agri Norbonenſis hirſutis, palmaribus, cauliculis, exit & ſeſquipalmaribus Folijs puſillis piloſellæ aut potius Hieraci Bulboſi: & Dioſcoridis, radice perpuſillis capillamentis fibroſa, floribus item pappoſis paruis non diſsimilibus.

HIERACIVM longius radicatum, caule numeroſo nudo folijs humi in orbem accubantibus, obtuſè laciniatis, flore Dentis Leonis.

QVOD in ſabuletis Belgicis & Northmanicis paſſim obuiū agris vt plurimū folia in orbē humi ſtrata craſſiora edit, magis quā burſæ paſtoriæ, circinnatis lacinijs Erucæ, cauliculos, graciliores glabros mucrona os, alis multis diuiſos, floribus donatos, Dentis Leonis ſed minoribus inq;[t] pappos euolantibus, radice nuda nec fibroſa caulem longitudine æquante.

HIERACIVM motanum folio Lycopſis, Cirſij, Sequanorum flore.

MAIVS & rarius cæteris iſtud in montoſis Sabaudiæ, Allobrogum, & Iuræ finittimis: quod in vireto Stirpium delicijs ditiſsimo ciuis Londinenſis & Pharmacopœi peritiſſimi Hugonis Morgani flores edidit Iunio Cirſij lutæos ſemenq; hirſutum Tragopogi, ortus & caulis aliquantum Carduum Benedictum aſsimulant aut Cirſium, cuius etiam eſt folijs obſcuris per ambitum crenulis peracutis aſperatum & acrius, nec perinde vt ſuperiora lacteum.

HIERACIVM Sabaudum Montanum folijs & lacinijs Condrillæ cæruleæ. flore Luteo Dentis Leonis.

Eidem

EIDEM Morgano floruit altera Hieracij ſpecies Iulio & Iunio, Condrillæ cæruleæ folijs altius inciſis, viridibus, in caule flaccido & molli glabro. Flores Dentis Leonis aliquantò minores, radice Tragopogi.

TRIDACHES: ſiue LACTVCÆ.

QVemadmodum Seridis recenſuimus multas ſpecies ſubalternas quarum quædam longius, quędam verò propius à ſe ipſis abſunt, ſic poſſumus conſtituere lactucam illius Endiuiæ ſpeciem quam Lactuceis folijs donatam ex dioſcoride deſcripſimus. Quippe Lactucę nomenclatio, à lacte ducta & diſtincta fuit ſpeciei huius, quia plus lactis reſudaret cæteris Endiuijs & veſcentibus muliercu-lis augeret. Ea propter Græcæ τρίδαξ dicta, παρὰ τὰ θρία quæ folio ficulneo (vt videtur) vocarũt, vtpote, lactis non expertia. Cum autem lactuca hortenſi eſculenta nullum olus frequentius aut notius ſit de cuius collatione Syluestris lactuca noſcenda fuit & cenſenda recentioribus.

LACTVCA AGRESTIS: Scariolæ hortenſis folio, Lactucæ flore, Opij Odore vehementi, ſoporifero & viroſo.

NAM ea Seridis ſpecies quæ folia habet Dentis Leonis ritu inciſa, quam propter & proceros caules & frequentes aculeos Sonchum arboream Sylueſtremuè quidã putarunt, nihil lactucæ ſimile habet præterquam lac & ſemen. Folia adeò intybacea ſunt vt Pharmacopœos vbiq; etiamnum ea in pertinacia alat qui hancce pro Sylueſtri Endiuia agnoſcunt & vſurpant, tum Syrupis, tum Styllatitijs liquoribus. Horum pleriſq; adeoq; etiam Doctis præceptoribus noſtris, vt Rondelletio & Aſſatio maximo ſtyrpium Norbonenſium indagatori, altera lactuca non minus preſertim hic in Anglia frequens quam illa, ſed longe proprius accedens qualibet ſui parte ad lactucam vel ad ſeridis latifolij vulgo Scariolam lactucæ ſimillimam, feruentibus ſolibus Norbonæ locis apricis huius lacteum ſuccum exuberantis & præ copia transfluentis dum colligeremus, vix ſoporiferum ferre poteram⁹ odorem qui teter & ingratus vt opij. Caulis bicubitalis, glutinoſus, Flores lactucæ, ſemen aliquantò minus nigricans. Eandem ſeuit in horto Morganus Londinenſis Pharmacopœus peritus, vbi à ſatiua ſpecie diuerſam facile diſcere ac meminiſſe par eſt, ne cultæ quidem foliorum rotundam oram, ac pro ſui magnitudine latam, amplam, nec laciniosã, (qualem vult Theophraſtus & Dioſcorides) Dentis Leonis modo ineſſe, vt Endiuiæ Officinarum præſertim adultæ.



Lactuca Sylueſtris vera.

LACTVCA SATIVA, Folio Scariolæ.

ET ſatiuæ quidẽ lactucæ notius nihil, cuius varietates complures ſunt nõ ſecus ac Braſſicæ. E Radice fibroſa Endiuiæ caulem, cubitalem & ſeſquicubitalem, rectum alis diuiſum, & lacte pregnantem edit, cui inſunt follia ſeridis ſatiuæ ſimilia. Flores copioſi

pusilli luteolj in pappos abeunt. Semen pusillum album teres compressum Phalaridis læuius, angustius.

LACTVCA CRISPA, non capitata.

Satiuæ varietates.

ELEGANTIÆ studiosi Olitores, in hortis colũt: quamplures huius Lactucæ varietates, nempe Crispam, quæ eadem cum superiore esset, nisi illi essent folia reductiora, contractiora & bullatis, rugis crispata: vnde tota tenerior & olere gratior habetur. Semine alioqui & reliquis partibus, à superiore non differt.

LACTVCA, ROMANA dulcior, nigriore & Scariolæ hortensis folio, semine nigro.

RARIVS hæc in Gallicis & Germaniæ hortis colitur, frequentissima tamen Italicis, Romanis præsertim, vnde Romana vocata fuit: nec à vulgari distat, nisi quia nigriore folio, nec perinde scabro semine nigro, tenella tota, gustu dulcior, eoq; gratior, aptior ventri mouendo, quam merito putet quis scitè illo Martialis carmine designatam. *Prima tibi dabitur, ventri Lactuca mouendo.*

LACTVCA satiua, seßilis, siue capitata, rugosis crispis Braßicæ folijs.

CAPITATA verò quæ vocatur, propter glomum foliorum conuolutorum, atq; stipatorũ in sese, quasi multæ tunicæ mutuò appressæ, ad æmulationem Brassicæ capitatæ & sessilis vocatæ, quia vixdum à radice exiens foliorũ globo, insideat humi, qua de nota est cuiuis notissima, ac tenerrima: primæ in acetarijs commendationis, albicat. Si quæ sunt preter ea Lactucæ minùs verè dictæ nomine, vt Theophrasti marina, vel lacte, vt Tithymali, suis locis dicentur. Permulta aliâ experiuntur Lactucæ mangonia scitè conuenta veluti & Brassicæ, quibus facies & fruitio, in olere non admodum dispar.

BRASSICÆ.

Caules siue Braßicæ diuersæ.

- *Alba, Seßilis, glomerosa, aut capitata, Lactucæ habitu.*
- *Eadem conuoluta & arctè occlusa, apud Belgas, rubro colore, enematib. aptior.*
- *Sabauda, Vulgo Sauoye, patula & minus occlusa, foris virens, intus albicans.*
- *Racemosa, non globosa, vulgo Ital. Cauli fiore, siue florida Pompeiana.*
- *Laciniosa alba, & Rubra Cumana, vulgatior.*
- *Nigra vndantibus, crispis & laciniosis folijs.*
- *Marina multiflora, Syluestris, monospermos.*
- *Caulorapa, braßica peregrina, medio caule turbinata & rapata.*

VOLVIMVS superius Raporum generi comparare & subdere Brassicas, propterea quia mutua sit quædam amicitia & affinitas vtriusuis seminis, vetustioris præsertim, vtramuis plantam generandi, vnde antiqui Græci Raphanum Brassicam, vel hanc Raphanum vocitabant. Attamen commodior occursus, aliarum plantarum fecit, vt huc post Lactucam distulerimus, historiam, Brassicæ quam ἀπὸ τοῦ βρὰξαι à vorando è Græco dictam

dictã veriſsimilé eſt. Eſtur namq; tota à plebecula tũ cruda, tum cocta, vel muria ſeruata, etiamnum hodie apud Germanos & Italos: dictam etiam κράμβιν quaſi κραμβὴν aut pupillas oculorum lederent, Columellæ hortus & verſiculus ſtatuit. *Nunc veniat quamuis oculis inimica corambe.* Tan etſi placuit nonnullis ἀ κόρω κ ἀντέβη, quia ebrietati aduerſetur: qua quidem viget commendatione apud Germanos, ſi vſpiam alibi. Sed vbiq; notiſsima, quare nullum eſt opere prætium tam vulgarem exactius notis deſignare, ſatis futurum, quòt cultu vel euẽtu alio varios ſubit habitus & varietates, ſummatim perſtringere. Eſt quippe omnis Braſſica caule meduloſo, rugoſo, ſquammatim & geniculatim ſcabro, radice lignoſa, fibroſa, floribus, ſemine & ſiliqua Rapę: folia ortu & aſpectu Lactucę, cuius etiam varietates imitatur.

Cæterum Braſsicam marinam ſiue Soldonèllam, magis vſu & nomine quam re ſimilem, inter volubiles dicemus.

BRASSICA alba Seſsilis glomeroſa, aut capitata Lactuca habitu.

κράμβη

Gall. Chou cabu, blanc.
Ger. Kappiſkraut
Belg. witte ſluytkoolen & Cabuyſkoolen.
Ang. *Cabbuge.*

NIHIL ſimilius Criſpę capitatæ Lactucæ quam hæc Braſsica: folijs etenim admodum criſpis, denſè inter ſe conuolutis, intus foriſq; albis teneris, interna parte concauis carinatis & quaſi media coſta, exterius verò neruis venoſis, digitum craſſis medijs & ſecundum longitudinem hinc inde curſantibus, aut obliquantibus, cuius in olere apud Italos & Gallos prima commendatio.

Eadem conuoluta & arctè occluſa, apud Belgas, RVBRO colore, enematib. aptior.

HÆC niſi colore, à ſuperiore qui ex purpureo elampelino, in cœruleum languet differt. Vtriuſq; nuſquam maior prouentus & fętura quam apud Belgas viſitur, qui naues onuſtas in vicinas Germaniæ, Angliæ & Hiſpaniæ, regiones deuehunt. Hyeme cibis ſunt gratiores, enematib. valdè accommoda, quare ſæpiſsime miſcent, Germani & Belgæ medici. Vere primo panduntur folia & in caule bicubitali, tricubitali vnciam craſſo erũpunt flores, ſiliquæ & cornicula Rapi ſimilia.

BRASSICA PATVLA, Sabauda vulg. Sauoye, Intus Albidis, foris virentibus folijs.

NEC minus ſpecioſa quam Sabaudam recentiores hodie vocant, à ſeſsili Capitata diſſidet tantum colore. Capitulo patulo, minus clauſo, & floribus albis. Impatiens frigoris admodum, quare in Italia, Sabauda, maritima plurima, rarior ad Septentrioné, vbi reliquæ braſsicæ frequentiſsimé coluntur & eduntur.

BRASSICA florida.

ELEGANTIÆ peregrinæ eſt quæ vocatur florida, aut potius racemoſa, vel botritis: ſunt enim quædam germinula florum, quæ denſiſsimis, muſcoſiſq; albidis, oleæ erumpunt: oblongis racemis è medio quaſi foliorum centro, vbi quaſi vtero, conduntur & fouentur, ſemine Rapæ, guſtu in olere delicatiore.

BRASSICA *Vulgaris*.

EA quæ vulgatiſsima Braſſica folijs Rapæ laciniofis nec inter ſe implexis eſt: vt plurimum ex albido & pullo albicat.

Eademq; in hortis Rubro colore ex cæſio, crebra viſitur. Cui interdum carneæ coſtæ carinæué dorſi foliorum rubent ſolæ: Interdum ſolæ albæ ſunt, reliqua foliorum tunica purpurante, aut vndante, oris & fimbrijs criſpantibus.

ANGLICA MINIMA BRASSICA.

MEMINIMVS, etiam in Angliæ hortis pugillam braſsicellam, totam niuæam præterquam extremas oras laciniofas fimbriatáſq; plicis criſpantibus, & vndulis rugoſis, purpureis, aſperſas maculis, quas etiam ad corollas & olfactoriola nectenda: dum tenella adhuc eſt in hortis colunt.

REGIONIBVS ad meridiem quibus preſertim oleum abundat, hæc multum familiaris in olere quia ſuauiſsimo guſtu eſt, oleo præſertim vel condita, vel elixa, aqua mixta: folijs eſt quam ſuperiore vulgata, nigrioribus, viridioribus, & rugoſioribus.

Braſſica, MARINA, SYLVESTRIS, *multiflora, monoſpermos*.



PRÆTER haſce elegantias, fimbriatę, criſpatę, & floridę, Braſſicę: quæ in Belgio, Francia & Anglia, magna copia feruntur: eſt etiam perquam pulchra Braſſica Syluestris, Dioſcoridis ſpecie diuerſa, locis oriunda Angliæ maritimis, ad Portlandiam inſulam: ſed quia inculta, neglecta, Hiſpidior tota & predura eſt, cymę ingratiores multò, cibo tolerāda tamē. Cuius ſemine iam diu Medicus Anglus hac parte exercitatiſsimus, Turnerus nos donarat, eâq; mono caulū & μονοσπέρμον vocandam, à ſemine ſingulari volebat. Sunt enim in florum pallentium alborum congerie elegāti, denſa & vmbelloſa, multis in ramis ſiliquæ breuiores craſsiuſculæ, quibus ſingulis ſingulum ineſt ſemen, paulo minus Piſō, Soldonellę, aut Orobi ęquale. Folia eadem fermè quę Braſſicę nigrę, ſed craſſiora & lætiore aſpectu, & fimbris vndulatis pliciſq; admodum artificioſis.

CAVLORAPA, BRASSICA *peregrina, medio caule turbinata & Rapata*.

SVPEREST mirificæ illa Naturæ luſus recentioribus, Caulorapum vocata, planta peregrina, è Græcis, hortis noſtris inquilina: Rarior Septentrionalibus, vtpote, cœlo rigidiori minime aſſueta. In Italia nobis, Florētiæ, Patauij, alijſq; locis viſa, folia illi vulgaris albæ tum aquutæ Braſſicæ, per ambitum latius ſinuata, radicæ lignoſiore caulem effert: non altiorem pede, qua folia oriuntur, quorum exortus ambiunt & inuoluunt: protuberantem bulbi inſtar capitatū, fungoſa carne Rapum, vnde nomen Caulorapum cōflatum, vti natura ipſa. Quod tuberoſum Rapum, Cauli reliquo concolor eſt, & ſapore, medulæ eodem quo caulis.

BETA

BETA, BLITVM, AMARANTHVS.

- *Beta alba Lactucæ & Rumicis folio, flosculis luteolis* CICLA *Officinarum Sicula Theophrasti.*
- *Beta nigrifolia.*
- *Beta rubra siue purpurea, Amaranthi & Blitifolia, radice turbinata.*
- *Beta rubra vulgàris, non turbinata.*

- *Blitum album, folio Betæ, Attriplicis flore.*
- *Nigrifolium rubrum Blitum.*
- *Blitum paruum angustifolium.*

- *Amaranthus purpura satura coccinea.*
- *Amaranthus maior floribus & pannulis caudatis purpureis.*
- *Amaranthus tricolor, vulgo Papagalli.*
- *Amaranthus holosericeis, sanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aspectu.*

BETA ALBA. τεῦτλον, ἢ σεῦτλον:

Gal. Bete, Iotte, blanche.
Germ. Weissert Mangolt.
Belg. witte Beete.
An. White Betis.

QVO modo non frustra optent probi primates, in qualibet re publica bene instituta, vt Pharmacopœi sint non modo fidi & industrij, sed etiam simplicium cognitione exercitati, qua sine eorum ars fucus est aut scelus, quando hodie videas eorum peritissimos qui se vocari cupiũt, & quasi medici cui famulãtur Theseos qui quid intersit inter Blitum & Betam, nec legendo in libro aut horto oculis manuué discernere nequeãt. Sed vtrumlibet pro altero accipiunt, proter geminam nempe nominum & foliorum similitudinẽ, tametsi non parum distent inter se.

Betam etenim a litera Græca β ita sic dictam volunt, & canit Lucius Columella, *seu litera proxima primæ, deprimitur folio viridis pede candida Beta.* σεῦτλον etiam opinantur vocatam, quia in proceritatem amplißimumq; ambitum impellantur folia & caulis à radice, presertim albę Betæ, quæ maior, vtilior & vsitatior, cæteris est, vocaturq; Officinis Cicla detorto nomine à Sicula siue Scicilia insula vnde primum nomen habuit. Nullus hortus caret hac, folijs Lactucæ per initia magna similitudine, deinde Rumicis aut Plantaginis maioris, Caule pedali & sesquipedali striato anguloso alis diuiso in quo flores copiosi ex viridi luteoli & semen nigrum lucidum inuolucro herbaceo Isatidis Syluestris modo occlusum. Radix digitum crassa sesquipalmũ longa fibrosa. Hæc quam reliquę multò nitrosior&mordacior est, muccum elicit naribus siccus : gustu quia mordacior discerni potest à Blitis, quæ sunt ignauiore, insulso gustu, magis humentes, et Choleram faciunt quemadmodum Cucurbitę, Pepones, quæ dum nequeunt excitare facultatem expultricem cunctando corrumpunt cibum, ipsiq; corrupti vomitiones turbidasq; ventriculi motiones excitant, flatu multo mixto.

NIGRA BETA.

EADEM est & hęc, sed Nigram vocant, à foliorum colore, ex obscuro magis virentium.

RVBRA.

Ang.

Ang. Redde Betis.
Gall. Bete rouge.
Ger. Roter Mangolt.
Belg. Roode Beete.

AB illis duabus diſtat hæc radicis effigie, medio ſui ventrioſa & turbinata, Napi modo, foris intuſq; tota rubet, ſanguineo cruore ſuffuſa, edendo ſuauior, nec perinde ſalſa eſt folijs, caule, floribus & ſemine ſuperioribus non diſsimilibus. Hæc rarior.

BETA RVBRA *Vulgatior.*

NEc hæc differt ab alba ſiue Cicla, niſi colore ſaturo rubente.

BLITVM *Maius album.*

βλῖτον

Gall. Blette.
Ger. Mayer.
Ang. Wilde fine orrage.

Math. 454. HIsce natura & figura finitima Bliti ab inſulſo fatúoue ſapore qui in eo percipitur nomen indepti, ſiquidem βλὰξ inertem, ſtolidum, ſtupidumq; ſignat, & antiqui βλίτους quos Latini murcidos, ſtolidos, bardos, fatuos, bliteoſq; dixerũt: indeq; Gallis conuicium, *Belittre & Blitre*, in nullius frugis aut ingenij homines: tametſi videtur etiam Latini Betam, pro ſpecie Bliti aut pro Blito ipſo accepiſſe, niſi lepidiſsimus Martialis non bene norit diſcrimen illo diſticho.

Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia Betæ,
O quam ſæpe petet vina piperq; coquus.

MAIORI & vulgatiori radix gracilior eſt, folia fere Ocimi, aut Atriplicis glabra, cinereo colore, floribus item Atriplicis & ſemine puſillis Vrticę, compreſſis pericarpiis Betæ incluſo in caule trium quaternumué pedum, inuiſa aut contempta Olitoribus, qui eam eruncant extruduntq; è ſuis hortis.

BLITVM MINVS *album.*

ESt etiam hæc minor aliquantò in hortis, caule viridante, multis alis diuiſo, anguſtis folijs triplo, quam Betæ minoribus, rubidis ex nigro floribus, radix multis fibris, ſemen aggeſtum vt in Atriplice.

BLITVM RVBRVM.

Mat. effig. 453 NEc diuerſa ab illa eſt Rubrum Blitum, niſi quia intenſè rutilant ſanguineo Caules, & folia ex rubro liuent: Semine fermè concolori.

BLITVM RVBVM MINVS.

MInor hæc ſponte etiam inter olera, ſed puriorem & ſaturiorem fundit cruorem, quo exarantur characteres, non diſpari nitore & rubore, atq; è Braſilio aut Coccinis baccis. Folia etiam Xerampelino exuperantiſsimo commendantur colore.

AMA-

AMARANTHVS Purpureus, saturo Coccineo.

Ital. Fior velluto.
Ger. Samat bluom & dausent schoon.
Gal. Passevelours.
Ang. Flower gentill.
Belg. Frouweelbloemen.

NOmenclatio Amaranthi ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, cunctis cōgruit floribus, qui perennes ac immarcescibiles diutius perstant, quare & Chrysocome, Heranthemo, agerato, alijsq; pertinacis coloris & decoris attributum fuit, cuiusmodi est istud Blitum: perpulchra florum purpura nitidum, nec senis, aut septenis annis vietum, decolorq; futurū, eoq; Passeuelours Gallis vocatur. Quod an Theophrasti, Diosanthos, & Phlox, in Adonide herba dictum. *Effig. Math. 1047.*

Vulgatior.

Elegantiæ studio apud Italos, Gallos, Germanos, & Anglos, in hortis multis seruntur, & coluntur, quę non difficile è superiorum effigie percipi possunt. Hæc autem est latis Bliti Solani, aut Ocymo longioribus folijs, per interualla binis, secundum quæ spicæ pannularum oriuntur aspectu blandę, holosericum mollitie, vellere, ac nitore prouocantes, semine nigro, pusillo nitente.

AMARANTHVS MAIOR, floribus pannulis spicatis purpureis.

NEc huic dissimilem, sed floribus superna parte luxuriantibus, multis pannulis spicatis inflexis, se mutuo implicantibus, iucundissimo spectaculo, sed obsoletiore coccina: cuncta reliqua non dissimilia sed maiora, caulis octuum aut denum pedum striatus, & folia maiora multò. *Blitum maius Ma. 452. effig.*

AMARANTHVS tricolor, vulgo Papagalli sitné, THEOMBROTVM Persarum apud Plinium.

HVIVS venustas non de flore sed è foliorum triplicis coloris, maculis scitè distinctis, pendetur. Sunt enim Ocymi, aut Bliti, interdum luteo viuido, vel purpureo, nunquam etiam triplici viridi, luteo & sanguineo concolori, Psitacorum alis: quare plebecula Flandra Papagalli vocant. Seme & flores Atriplicis aut Bliti. Hæc omniu rarissima.

AMARANTHVS Holosericeis, sanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aspectu.

SED venustatis eximiæ illa quæ rarior in hortis Italicis, vberem prouentum florum fundit maioribus, in arcum flexis, & quasi se mutuo decussantibus ligularum, vel pannularum, caudis vegeto, & pleno rubro cruentatis, semine plurimo pregnantibus. Magnæ apud mulierculas commendationis non modo voluptatis Coronarię ergô, sed etiam matricis renumq; profluuia sanguinea & vlcera sanie manantia.

ATRIPLICES.

Atriplex.
- *Satiua albida & veluti farina aspersa.*
- *Satiua folio & flore purpurea, liuens.*
- *Syluestris sinuata.*
- *Syluestris siue Anserinus pes latifolia laceris lacinijs.*
- *Marina repens lutea & Xerampelina.*
- *Pusilla olida hircina & vuluaria vocata, garum olens & polline argenteo aspersa.*
- *Tota bona Spinaciæ facie.*
- *Spinacia.*
- *Atriplex Syluestris, Polygoni, aut Helxines folia.*

Helxine

Helxine Parietaria.
Helxine Cyſampelos, inter Volubiles.

Phyllon thelygonum.
Phyllon arrhenogonum.
Mercurialis { *mas,* *fœmina.* }
Cynocrambe.

Heliotropium { *maius,* *minus repens.* }

Torneſol, vulgaris Verrucaria, & Tricoccum Heliotropium Pli.

Solanum:
- *Hortenſe ſiue Holeraceum.*
- *Veſicarium, ſiue Halicacabum.*
- *Veſicarium leguminoſum, ſiue cordatum piſum inter legumina.*
- *Somniferum & Lethale.*
- *Furioſum.*
- *Somniferum Math: Verticillatum.*
- *Arboreum, ſiue Amonmm Italorum,*
- *Maniacum, an Stramonium?*
- *Cacubalum Plinij, quaſi maleficum.*
- *Circæa.*
- *Vua Paris.*

Mandragoras { *mas,* *fœmina.* }

Melongena ſiue Melazana.

Hyoſchiamus { *albus,* *luteus.* *niger.* }

ἀτράφαξις. *ATRIPLEX SATIVA.*

Gall. Arroche.
Ital. *Atriplici.*
Hiſp. Armoles.
Ger. **zam Molten ſiue Milten.**
Belg. **Tame melde.**
Ang. *Orrage.*

NON minus multiplex Atriplicum genus, nec illis adeo diſsimile eſt ortu, facie, ſapore, olere, & incrementi celeritate, vnde retinuit nomen è Græcis apud Latinos, ἀδρέως αὔξειν quia ſuã celerrimé aſſequatur amplitudinẽ: cuius vnam ſpeciem aut varietatem Chryſolachanon vocarunt Dioſcorides tum antiquiores, tum poſteriores cui folia quia marceſcentia è luteo vel flauó in aureum vergunt, aut x erampelino corruſcant. Tametſi hæc aptius congrueret marino, cuius multa facta mentio apud Dioſcoridem, quem & eius coæuos ſcriptores tacitè videtur negligentiæ arceſſere Plinius in Chryſolachano flore aureo, folijs oleris tantùm indicato. De Chryſolachano (inquit) non ſatis dici ſcio, nec plura reperio. Hodie tamen notiſsimæ quã plurimæ Atriplicis differentiæ, Sylueſtris, domeſtica, maritima. Cunctis tamen quadantenus Bliti folia, ortus, modus, præſertim domeſticæ ſunt: radix fibris capillata, rectos ſcapos emittens, proceritate hominis ſtriatos, in imo teretes, ſuperius anguloſos, ramulis diuiſos, Iſatidis folioſo ſemine onuſtis: poſtquam lutei floſculi numeroſi Æſtate & Autumno defluerint, folia ſunt latiora ad baſim quam Betæ, ſed albida atq; farinacea, puluere muſcido obducta.

ARTIPLEX SATIVA altera, folio & flore purpurea, liuens.

Huic domeſticæ prorſus eadem eſt ea quæ ex liuido purpuraſcit, aut rubet, caule & flore, alioqui non vlla ſui parte diſsimilis.

ARTI-

ATRIPLEX Syluestris ſinuata.

{ *Germa.* Wild Molten.
{ *Gallis.* Arroches ſauuages.
{ *Belgis.* wilde Melde.
{ *Ang.* *Wilde orrage.*

SYLVESTREM diſtare ſpecie à domeſtica, præter cultum fruſtra tentatum, folia etiã docent, quę nigricant plumbeo colore Solani (qui cum lubens ſociatur in viarum marginibus) ideóque antiquis atrum olus putabatur dicta: vbíque locorum circum mœnia & fimeta multa, nota & neglecta ſylueſtris Atriplex: luxuriat foliis minoribus, anguſtioribus obtuſè per ambitum ſinuatis vel dentatis, floribus item ex luteo herbidis.

ATRIPLEX Syluest. ſiue Pes Anſerinus latifolia, laceris laciniis.

{ *Ger.* Genſʒ fuſʒ, ɑ Schweinſtodt, ɑ Sewtodt, quòd ſues interimat.
{ *Gal.* Pied d'Oye. { *Angl. Gooſe foote.*
{ *Ital. Pede di Ocha.* { *Belgis.* Ganſen voet.

ANSERINVS pes, vulgò dictus, folio Solani, Atriplicis, & inſtar pedis Anſerini laciniato eſt: Flore & ſemine racemoſo xerampelino colore, radice fibris capillata, & circa hortorum & viarum fimeta paſsim non ſecus ac Atriplex obuia. Nullius in Officinis vſus; ſues interimere fertur.

Fuſch. icō. 375.

ATRIPLEX MARINA REPENS, lutea, & xerampelina.

MARITIMIS Mediterraneis, & Adriaticis nuſquàm nō obuia humi ſtrata Atriplex, Caule, ſemine foliis laciniatis Sylueſtris Atriplicis & Spinaciæ, interdum colore, ſed craſsioribus, latioribus xerampelino, interdum & luteo, ſapore ſalſo nitroſiore.

PVSILLA ATRIPLEX OLIDA Hircina, Vuluaria vocata, garum olens, polline argenteo aſperſa.

EST in Nitiobrigum agro, aliíſque locis quàm plurimis herbula Atriplici cenſenda, ſecus vias frequentiſsima, tenera, paruula: humi demiſsa folia cãdore micant quaſi polline interſperſa. Hanc notiſsimam fecit odor, & fermè infamem: odoratu námque Hircus teterque ſpiritus oplet nares, quo imbuti quęruntur permulti ſe meretricum impuros loculos ſubodoratos eſſe: planéque referre odorem illum viroſum quem proſtitutæ libidinis ſcorta ex impura colluuie congeſta ſpirant. Inde vulgò futuariam dictitant: atque autummant, hac illitas veſtium muliebrium plicas canes ſagire, atque arrecto veretro Veneris æſtu actos illas amplexos cupere inire, præſertim in templis vbi tetrius odor ſpirat, & minus ventis difflatur. Hæc vulgi ſunt, tota cibis abdicanda.

Atriplicem caninam quidem dixerunt, qui cã ex vrina Canũ enaſci arbitrantur.

TOTA BONA, Spinaciæ facie. Bonus Henricus.

{ *Germa.* Guter Heinrich.
{ *Ang. Engliſh Mercury.*

SED TOTA BONA perquàm optima, magíſque vſu quam vlla peritia recepta, Mercurialis credita fuit iamdiù à plebe muliercularum, aut illis non multo peritioribus Pharmacopœis Anglis, quam adhuc inſcitiam magis pertinatia quàm vlla ratione fouent, quia fauit illis euentus. Siquidem eſt huic plantæ

Fuſch. Rumicis tertium genus. Icon. 262.

detersoria facultas multò quàm Mercuriali, tutior in morbis feruidis, nec tamen est ignauæ in attrahendo facultatis, cibis verò multò Mercuriali gratior, tametsi plusculùm flatuum habet, & non ita procùl à Spinaciis natura abesse videtur.

SPINACIA.

Germa. Spinat siue Spinnet.
Gallis. Espinars.
Italis. *Spinacci.*
Belgis. Spinagie.
Ang. *Spynache.*

SPINACIA siue Spinaceum olus à spinosis seminum aculeis dictum Latinis videtur. Foliis est primo pullulatu triangularibus & sagittæ modo cuspidatis, deinde laciniis & pinnis dentatis Atriplicis longioribus, sapore Betę, semine aculeato, flosculo caduco viridante Blitti, cibo quàm Beta alimentum suauius præbet.

ATRIPLEX SYLVESTRIS POLYGONI aut Helxines folia.

IN vinetis & agrorum marginibus non rarò occurrit angustis foliis Lithospermi æqualibus Syluestris Atriplex, spargens humi ramulos striatos, cubitales & sesquicubitales, folioso semine Isatidis, aut Atriplicis hortensis, & flore moschoso onustos.

ἑλξίνη HELXINE PARIETARIA, VITRIOla, siue Perdicium.

Germa. Tag vnd nacht, mauchraut.
Ita. *Parietaria.*
Hisp. Yerua del muro.
Ang. *Pellitory of the wall.*
Gallis. Parietoire & parietaire.
Belgi. parietarie & glascruyt.

NOTISSIMA de facie natalibus, & hętente vestibus, semine & foliis, vnde nominis occasio, Helxine. Nullius enim regiones parietes muscidi vetustioráque rudera hac non scatent: quæ etiam semel hortis adulta vix exigi potest, folium & facies Amaranthi, aut Mercurialis, cauliculis è radice fibrosa rubellis teneris succulentis, foliis aspera hirsutie pilorum, & semina Betæ, obuium quemlibet pannum arripiunt. Flosculi muscosi herbidi pallentes, multi vsus tota ad enemata, & balnea absterfioni accommoda, gustu item vt superficie abstergente nitroso bliteo, cui admodum similis. Cissam pelos vero Helxine in conuoluulis dicetur.

Mathe. effigi. 1113.

PHYLLON θηλύγονον siue Fœminiparum.

TAMETSI diu vexarit exercitatiores illa disquisitio nempè foretnè idem Phyllon vtrúmque cum vtráque *Linozostide* seu Mercuriali herba, tamen cum iamdiù ex stirpium cognitione descriptionibus collata satis liqueat in cognata generis classe multúm ipsas inter se differre, hîc commodùm omnes vtpotè congeneres subdemus. Nec enim aptiori loco possunt hę duæ quas damus Phylli species, imò fermè nullo alio collocari queunt: adeò námque sunt simili structura & partium partibus habitu responsúue vt minus mirum sit autores ad res consimiles designandas iisdem ferè vsos comparationibus & vocibus quæ opinionem fecerint recentioribus (nondum repertis plantis,) bis eiusdem rei inculcatæ mentionis. Atqui secùs est multò, nec istud caput, irreptitium, deprauatúmue esse magis videtur, quàm alia multa, quæ non minus negotij propter ambiguitatem facessunt. Enimuerò Dioscorides non plantas quin sint, qualésue sint in dubium reuocat: sed dumtaxat ambigit num, sexus optionis compotem quempiam

piam facere potis ſit earum vtráuis,nempè maris aut fœminæ,quod Crateuas prodiderat,& fabulæ affine eſſe Theophraſtus monuerat. Dioſcoridis igitur ſunt deſcriptiones non Crateuæ,aut ſaltem non ſolius,ſed ex alijs Dioſcoride mutuante autoribus. Differentia verò conſpicua ſatis,cum vtriúſq; inter ſe,tùm potiſsimum cum vtráq; Linozoſtide,cui folia Ocimi ſuperficie & crenulis in ambitu, habitus & facies Parietariæ vt ſcitè autor dicit: At Phyllo quod Æleophyllon,oleæ folium nuncupat & itidem florum eruptionis argumento Bryoniam,aſperi ſaxei & aridi cliui & margines ſunt plurimum natales,Galliæ Norbonenſis Monſpelij,ſecus vias & ad collem ſquallidum & glareoſum ſuſpendij pauló q; vlterius, cis Pontem Caſtri noui, alijſq; quám plurimis locis, frequentiſsimum Phyllon cuius perquám manifeſtæ duæ differentiæ, vtríq; Mercuriali apprimè & ſingillatim obuerſæ ſunt: nempè maris & fœminæ, quæ folia planè oleæ colore craſsitie & figura: Portulacæ marinæ magnitudine,glauca & quám oleæ vel ſalicis pallidiora incana numeroſa: Caules item rigidos quadratos habet,cubitum altos & concolores in multas diductos Polij modo alas, quas iuxtà & folia flores muſcoſi oliuæq; in modum puſilli palliduli erumpunt, è pedicellis breuioribus gemina prodeunt marſupiola teſticulorum ritu & in ſpeciem iuncta bina Cynocrambe aut maris Mercurialis modo,quibus per Auguſtum & Iulium,dehiſcentibus & vt minoris Heliotropij exiliunt ſemina immatura albida, matura verò Cyaneo nitent colore rotunda, & quã pa paueris maiora, guſtu feruida & nonnihil pinguia. Radix lignoſa exilis.

PHYLLON θηλύγονον ſiuè Fœminiparum.

MAS. FOEMINA.



PHYLLON Mas ſeu Arrhenogonum Mariparum.

HVIVS ſæpius fruſtrá conati ſumus ſemen aut intueri, aut excipere, & mirati ſumus racemulos muſcoſos in pediculis porrectis oblongis,oleæ floribus, iam marcidis & caducis non abſimiles pallentes vel potius Mercurialis fœminæ, ex luteo inſtar nucamenti colurni aut Phylereæ,nullo conſpecto ſeminis veſtigio defluxiſſe, Cæteròquin eadem planè fœminæ eſt hæc,nec minus calida acria guſtanti folia,aut deglutienti vel tantillùm, tametſi non perindè feruorem primoribus labris,& linguæ atq; gutturi inurit: Quæ omnia indicio ſunt nobis haud temerè antiquos haſcè varijs nomenclaturis & orationis picturis repreſentaſſe. Hincq; vires ſubducendi aluum,quas in Mercuriali nouerant minimè aſsignaſſe,nataléſq; longè diuerſos,& ſi quid huc facit,etiam Phyllon ſemine donatum, fœminificum feciſſe. Marem verò ſeú Marificum ſemine caſſum & orbatum & frugiperdum,non ſecús atq; oleæ floribus & Mercuriali fœminæ floribus contingit: & tamen contra euenit Mercuriali fœminæ, quippè cui ſemen nullum aut fluxum, mari verò probè maturum, a Phyllo tamen non parum diuerſum ineſt.

Senenſis planta nutanti coniectura,& deſcriptione mutilla huc adducta an ſit *Noli me tangere* Italorum,videndum. Sed quòrſum ſerratum folium, & Mercuriali breuiús aſſerendo Arrhenogono oleæ folioineſſe? Deindè ſi non noris primum & præcipuum nempè Theliogonum,quî potes aſſeuerare & dicere: quaſi iam non dubitet,plantam ait quam reperi eſſe legittimum Arrhenogonum. Saltem accurata deſcriptione & icone patefeciſſet, ſed pleráſq; alias vel notiſsimas alieniſsimo loco appoſuit: vel quæ nuſquám fuere in natura, vel illi nuſquam notæ fuerunt,præterquam de comentariorum figura, lectione vel auditione mera.

Phyllon Theoph.

THEOPHRASTI verò Phyllon ob prolem maſculam, fœminámq; propagandam, vt idem inquit, ſic vocatum videtur Mercurialem propius deſignare, quam Crateuæ vel Dioſcoridis Eleophyllon cum quo propter prolificas illas & mirificas communes vtrìq; dotes commune nomen ſit ſortitum, vt alia paſsim non parùm multa in authoribus: & aliòquin Ocimi folia, ſeménq; dydimon, non fœmine vti Phyllo Dioſcorides attribuit, etiãq; proximo capite ἀῤῥενόγονον vocat Satyrion maiuſculũ Bulbo, minor θελύγονο. Sed mari vti mercuriali vindicat verum vbi fœminificæ Mercurialis ſemẽ καθάπερ ἐλαίας βρύυ ὠχρότερος δὲ addit, id eſt, inſtar Oleæ florentis muſci, pallidius tamen eſſe, & verba & res Eleophyllon Dioſcoridis magis accedunt, neq; enim Mercurialis ſemen ὠχρὸτερος ſiue pallidius, ſed χλωροτέρος ſeu herbaceum magis & viridans eſt. Mox maſculificij ſemen oleæ primulũ è muſcoſo flore emergente οἷόνπερ ἐλαία ὅταν ἄρτι φύηται ἐκ τοῦ βρύυ ijſdem penè verbis quibus hîc ſeu Crateuas ſeu Dioſcorides deſignant ſuum: Eóq; dignior venia Plinius, eúmq; recentiores ſequuti, ſi ex ancipiti & fortè in vuam cõflatam diuerſa gemináq; deſcriptione vnam conſarcinarint, & notionem confunderint.

λινόζωσις. MERCVRIALIS MAS & *Fœmina.*

Ital. *Mercorella.*	*Gal.* Vignoble, ſeu Mercuriale.
Ang. French Mercury.	*Belg.* Bingelcruyt / Mercurial.
Ger. Bingelkraut.	

Dod. effig. 59. LINOSOSTIDEM ſeu Parthenium & Mercurij herbam altérutram qui norit ambas cognorit, adeò ſunt per omnia ſimiles & duntaxat ſemine diuerſæ, Ocimi & parietariæ folio, plurimis geniculis maiuſculis perſicarice, multos teneros holeraceos caules quadratos & alas cingentibus: ſubnitroſo ſapore & nonnihil viroſo ſucco multo porraceo purgante & medicato, ad multa perquám vtili vti tota herba vbiuis gentium notiſſima & vſu maximè recepta, vt pluribus ad cognoſcendum nihil ſit opus cum id abundè dudùm capite de Phyllo quænam foret & quantum differret ſit dictum. Linguagotiæ Monſpellij præſertim Pharmacopœi multum vtuntur melle Mercuriato vocato, nempe ſucci expreſsi libris tribus incoquunt mellis boni ℒ. iſ. vel. ℒ. ij. ad enemata & muliebria encathiſmata. Huius loco hic in Anglia vbi non minus frequens, ſed tamen non æquè nota ſuperiore ſeculo vtebantur Tota bona ſeu bono Henrico dicto quem etiamnúm vulgus Mercurialem appellat & putat errore quidem non paruo, ſed ad vſum non magno incommodo, præſertim ſi ad enemata tantum addatur, minus enim calefacit, lenius lubricat: at olere vel ore, aliouè ſumpta modo nonnullos multum torſionibus, vexat vti dictum inter Atriplices. *Tota bona Anglis Mercurialis*

CYNOCRAMBE, *quaſi dicas Caninam Braſsicam.*

Mercurialis mas, Syluestris.

Dod. effig. 59. QVÆ paſsim in Europa tota ſecus vmbroſas vias & in Syluis vdiſuè locis præſertim ſeptentrionalibus & minus calidis copioſiſsima oritur & vulgò Syluestris Mercurialis vocatur, tantam cum mari tota habet ſimilitudinem, folijs per interualla binis in geniculis indidémq; ſemine didymo è pediculis lõgis, caulibus quadratis tenellis, vt quín vera ſit nulli dubium: rectis tamen binis, ternis & interdum quaternis, non alatis cauliculis prouenit: folia ſubpallida ſunt Mercuriali longiora, ſapor, odor, holeraceus & ſubuiroſus. Radix latior humíq; ſerpens ſparſa, tota facies Mercurialem docet: vſus nullus tametſi optimus futurus ad ſeroſos & Melancholicos humores educendos.

HELIOTROPIVM, ἡλιοτρόπιον, *officinis Verrucaria ſcorpioides.*

Quam

QVAMVIS permultæ ſint ſtirpes quæ Heliotropiæ,& Helioſcopiæ dici merentur, quia Sole puro colluſtratæ, quaſi illius fruendi auidæ hient: eóque Cœli medium tenente pandantur prorſum, deinde abeuntē gyratione quapiam,atque quaſi in eum nutu pronæ & conniuentibus floribus proſequantur; illius abitu & deſiderio ſeſe motantes(quod in Narciſſo Calendula,Tragopogo, Cichoriis & quamplurimis aliis cernere eſt.)Tamen hiſce Dioſcoridis Heliotropiis, id nominis particulatim congruere videtur,quia Solſtitio tantū florere author eſt Theophraſtus,& obſeruatio. Serius quippe ſponte prodeunt & florent.

HELIOTROPIVM *maius,Solanifolio,flore Echij, adunco, caudato ſcorpioidis.*

HORVM maius vocatum vbique Lugdunenſis,& Norbonenſis Galliæ,cultis & incultis marginibus aridis obuium, nec non in Italia & Pedemonte. Pedem altos,caules erectos,foliis donatos,Ocimo aut Calamēthi montani,Solani maioribus,albidioribus, hirſutioribus,quibus ſingulis in ſummo elegantes inſunt florum ſeries,faſtigiauè racemoſa,caudicellas inflexás ſcorpionis,aut Echij ſcorpioidis imitatę albidæ,ſeminis plenę miliacei oblongi puſilli virentis,ad tumores ſtumoſos verrucas & vlcera phadagenica veluti eſt tota planta magni experimenti. Angliæ in hortis & Franciæ.

Matheo.effig. 1300.

MINVS HELIOTROPIVM *repens.*



NON facilè reperitur iſtud niſi paucis in locis & ſcrobibus lutulentis,Grammontiæ ſyluæ, Monſpelliacæ inter Pulegios ceruinos ſubter Thamariſcos, & Lunellam inter & D.Egidium:quibuſdam paludoſis ſcorbibus,Surculis multis flexilibus,teneris ,gracilioribus reptat:folia rotondiora, triplo minora quam magni Heliotropii, numeroſa & ſimillima floréſque aſsimiles breuioribus multò glomeratíſq; ſed minus reflexis caudicellis nulla ſerie,iam intra,iam ſubter folia pendulis vt in Torneſole, nec per interualla foliorum ſinguli totis ramis alternato ſitu qualem non deſcriptum, ſed male pictum,aut multò à vero diuerſum Commentator habet,radice puſilla ſimplici vſu incognita adhuc, etiamque de facie,niſi amicis quibuſdam Lugdunenſibus,& Antuerpianis,quibus eam eiuſque magnam ſeminis copiam miſimus,non valde diſsimile à maiore Heliotropio,an autē illis ſatum creuerit incertū habemus. Hic Londini nobis Bruma ſequiente periit & Morgano noſtro.

HELIOTROPIVM *Vulgare* TORNESOL *Gallorum, ſiue Plinij tricoccon.*

NON modo de vernacula voce Gallorum qui Torneſol hanc vocat,ſed etiam Pliniana lectione qui eandem Tricoccō Heliotropion appellat, cuilibet innoteſcere poteſt huius plantæ figuram,& Hiſtoriam Heliotropiis deberi:tametſi Dioſcoridi videtur præterita,aut cum minore in vnam deſcriptiōnem contracta. Folia huic faciéſque tota maioris Heliotropij,nigriora viridiora folia Calamenthi montani,aut potius Solani flores lutei exiles,oleæ,facilè defluentes.Semináque tricocca capſula Tithymali aut Chamæleæ proxima,ſed ſcabra, ex viridi nigricante affrictáque pannis, aut chartis, virorem viuacem impertiente, qui mox in cœruleum hilarem & purpureum mutatur:magno quæſtu colligunt ruſtici Lunellæ, Maſsillarges aliíſque Norbonæ tractibus oliuetorum, vbi plurima maturáque Septembri ſunt, quæ diſtrahunt infectoribus, & Chirurgis nonnullis,huius plantæ vires ad medica præſidia ſupra quā dici poteſt efferentibus,

de quibus nos in selectis remediis dicemus, duce & auspice Christo. Romani agri vinetis etiam familiare, Belgis, Francis, Germanis, & Anglis in hortis. Pannosæ laciniæ, quæ in Officinis nomine Tornesolis veneunt, ad vinum gelatinas & alia medicamenta coloranda, pereleganti purpura huius succo vinóque remisto creduntur imbutæ.

SOLANI GENERA.

STRYCHNON viteum, capreolum, vitem vel acinum, aut tale quidam signat, in Solanorum classe quibus cunctis proprium acinos plures vel pauciores habere, nisi quis malit στρύχνον è Theophrasto suspicari, aut βοστρύχιον in στρύχνον mutatum.

PLVRA quam Dioscoridi reperta hodie genera, verũtamen non Dioscoridis omnia: nullũ enim manicum foliis Erucæ ad Pæderôtæ Acanthi similitudinem & corymbosum, quale est apud eundem vspiam auditione vel inspectione innotuit nobis, nisi sit Stramonium vocatum quod inferius post Somniferum perpendetur.

στρύχνος κηπαῖος, *SOLANVM HORTENSE, CIRCEÆ, aut Phaseoli folio.*

Germ. Nachtschadt.
Galli. Morelle.
Ital. Solatro.
Belg. Nascaye & nachtscade.
Ang. Nightshade, morell, petye morell, howndes berre.

Fusc. ico 395. CÆTERORVM omnium holeraceum dictum hortense vulgatissimum siue Meridianæ, siue Septẽtrionalis gentis viarum & hortorũ, cultis incultis scrobibus marginibus & areis ramulos edit multiplices, lentos, fruticosos, pedẽ & cubitũ longos, foliis latioribus flaccidis succulentis, Basilici vel Atriplicis sylu. nigricantibus, donatos Iunio & Iulio flosculi, albidi, stellati, plusculi prȩeunt, bacculis succulentis quasi in corymbum Circeȩ nostræ collectis, initio viridantibus, deinde nigris, fuscis, alias rubris purpureis, alias fuluis rutilis. Pusilla in summo cespite radice albida, fibrosa, sub hyemem moribunda.

στρύχνος ἁλικάκαβος. *SOLANVM HALICACABVM Alkekengi.*

Germ. Juden docklin & kirsen.
Ang. Wynter cherye.
Belg. Krieke van ouer zee.
Ital. Halicacabo.
Galli. Baguenaudes, & cerises doutre mer.

Fusc. ico, 396. VBIVIS vel pueris notissimum qui etiã in Heluetia, Sabaudia, & Pedemontium secus sepes & in squalidis dumetis huius vuas lectas mandunt: Augusto & Septembri, etiámque hyeme ineunte septentrionalibus, quibus ideo Hyberna Cerasa *Winter Ceris* dicuntur: acini qui semine latiusculo, compresso, subfuluo, Leucoii, vel potius Siliquastri prȩgnant. Folia item Solani hortensis, aut Phaseoli maiora viridantia in sarmentosis caulibus sesquicubitum altis, flores maiores pallidiores Solani folliculis herbaceis, deinde phœniceis cordato Piso peregrino similibus, quibus acinum singulum inclusum cæraso parem & similem descripsimus: reptrice radice, & restibili sobole sese quotannis reparante, Celeberrimus huius ad calculosos lotiumque ciendum vsus.

SOMNIFERVM, & LÆTHALÆ. An Mandragoras Theophrasti, Belladona Italorum.

Germa. Dolkraut, Seukraut.
Belgis. Groote nascaye & Dulcruyt.
Angl. Dwale, greate Morell.

MERI-

MERIDIONALIBVS magna huius paucitas, apud Germanos verò & maximè in Anglia vbíque obuio prouentu fruticat: tota Solani facie virgis longis, rectis nigricantibus ternos & quaternos cubitos longis, digitum minimum æquantibus, foliáque gerentibus atra aliquantùm hirſuta, & vtrôuis Solano maiora, nonnihil ad Mandragoram florum calathis fuſcis, aſpectu mæſtis & obſoletis, é quorum ſingulorum cauo emicat bacca nitida ceraſæ, aut potius vuæ Paridis par & concolor.

Fuſch. ico. 398.

Radice non modo annotina ſobole rediuiua, ſed etiam adeo viuaci & importuna vt ſemel in hortos aſcita, vix exigi deleriuè queat: imo vel tantillo fruſtillo relicto, aut infoſſo repullulet. Præſens nex eſu hec ceraſa, vt multi noſtra memoria morte ſunt experti, pueri præſertim: namque Angli adoleſcentuli qui per imprudentiam peregrè ſitibundi in via eſitaſſent, lymphatici ſed ſomno ſemi ſepulti interiere. Etiámque Antuerpiæ non multis abhinc annis quidam impuberes, huius æſum morte luebant. Memoranda huius radicis facultas qua nugiuendi Agyrtæ in Italia plebeculæ attonitæ concurſum plauſum & pecuniam captant; tantillum namque radicis admodum ſitibundis conſeruæ Saccharatæ Roſarum, violarum ue cuilibet addunt, atque deglutienda dant citiſsimo aduerſum ſitim, etiámſi quis ea propemodùm enectus foret leuamento & refocillamento, ſed nequiſsimo: ſtupefactis námque vt reor faucium interioribus neruulis ad æſophagum imum, languet prorſum appetentia præſertim potus & interdum cibi, vnde poſtea malè habent niſi repentè colluant aceto guttur, & quippiam Abſynthites vini, aut Theriacæ deglutiant. Cæterum ridiculum iuxtà ac pertinacem commentatorem ſe præbuit Senenſis, qui dono acceptum, nec vel verbulo declaratum Solanum, nedùm probatum ſtudioſis obtruſit, verticillatis floribus, aliíſque quámplurimis indiciis, quiduis potiùs quam Solanum exprimentibus, nec viribus aliôquin ſimilibus: idq; (ſed Muſis botanicis iratis) noſtrati vulgato quod apprimè congruere nullus inficias it, prætulit.

Solanum Somniferum. Matheol. Foli. 1071.

STRAMONIVM PEREGRINVM an SOLANVM *Manicum? ſiue Poma ſpinoſa Recentiorum, Metel Italorum.*

IAM quamuis putarint Stramonium, vel Strychmonium illud peregrinum ab Strychno deductum & idem eſſe cum Dioſcoridis Solano Manico, ducti nonnulla pilulæ, aut pomi echinati ſimilitudine, tamen non parum differre vel ipſa docent folia, nedùm fructus pilulæuè, (Sunt enim hortenſis Solani leuius per ambitum ſinnata nonnihil) quæ ſquamulis ſpinoſis multis compactæ ſunt, quadátenus nucis *Metel* Officinarum, vel nuculæ Cupreſsi, aut rugoſæ gallæ immaturæ ſimiles, ſed echinatæ ſpinulis. Folia autem piloſa & ad Solanum hortenſem accedentia, florum calathis volubilis maioris, aut Scammonij albis ex folliculo Hyoſcyami, ſed odorem ſuauem lilij halantibus, vnde pilula in caule pedem & ſeſquipedem alto, hirſuto, non profunda nec magna radice, florentem vidimus plùſquam duodecim abhinc annis in horto Patauino & in Belgio. Verùtamen multa deſunt huic ad explendã reliquam deliniationem, niſi ſit illa luxata, vt quidam ſuſpicantur, qui in Stramoniæ foliis veternoſę quiddam agreſtis Lactucę, aut Meconij odorantur, affectúſque non diſcrepantes experiuntur, verùm ne ſic quidem vnquam facient fidem, & multo minùs perſuadebunt, qui Chriſtophorianam, tametſi Corrymbaceis floribus & baccis, folio multum diſſecto ſit, cuius venenata facultas maiorem opinionem huius Solani, quam Stramoniæ facere potuit, vt in Elleboris dicemus.

Fuſc. ico. 399.

STRYCNODENDRON & AMOMVM *Pli: vulgo Italorum putatum.*

Solanum arboreſcens Belgarum. an Theophraſt. Solanum foliis Tithymali, fructu rubro, radice rubra.

PLERIQVE Itali,Galli,Germani, Belgæq;,in viretis aut Adonidis pensilibus hortis voluptatis causa ferunt peregrinam Indicam baccam,ex qua fruticat pumilla trinum & quaternum cubitorũ planta arborea Persici,aut Amygdalæ facie,& fronde, flore per Æstatem & Autumnum,Solani hortensis,& baccis nitidis coccineis,aut miniatis paribus & concoloribus Alkekengi,nec intus gygartis diuersis in Brumam etiam & Ianuarium mensem vsquè aduersus frigoris sæuitiam edurantibus,colorémque tuentibus.Amomum quidam Plinii putarunt: rectius alij Strychnodendrum vocarunt.

Recentiorum planta, Alsines maioris facie baccis Solani,

an Κακύβαλον, *CACVBALVM quasi maleficum Plinij.*

E SYLVOSIS vdis Germaniæ,Flandriæ,& Angliæ,in hortos transmouerunt Herbarij quandam fruticosam plantam,reptantem humi, ortu Rubiæ tenellis ramulis & fractu facilibus. Folijs per interualla geniculata pallentibus,Rubiæ, & Conisæ mediæ quadãtenus.Flosculis albis,Holostij aut Alsines,fructu nigro,Solani hortẽsis:radices importuna viuacitate etiam erutę repullulat,non secus ac Solani Somniferi,& nihilo secius mansu interficere dicunt.

CIRCÆA.

Germ. Je lenger ie lieber & Zynschkraut.	*Lati.* Amara dulcis,
Gall. Solanum lignosum.	
Belg. Alfranke.	

ESTNE quam Solanum ligneum vel lignosum vulgò,Herbarum studiosi Lutetiæ, & Monspellij præsertim vocitabant? Videtur sane eadem, nec nulladum cognita nobis, propius accedit. Et vt non esset,tamen merita est huc suffici, tum ob faciem haud ita disparem, tum propter vires non contemnendas & illi cum Circæa communes: deinde quia notissima, & plurima vbique regionum secus sæpes, viásq; vliginosas luxuriat & Monspellij etiam in ruderibus,macerijs & macilentis,portæ Latensis Solanis ad iungenda fruticat, flagellis multis sarmentosis non prolixo reptatu, sed innixu hærẽtibus ternos quaternósque cubitos æquantibus,rotundis, lignosis: folia Solani & vt Similacis,vel Sigilli mariæ, sensim accuminata obscurè virentia, Solani superficie quibus infernè vtrínque appendicula vna quasi auricula vel pinnula inest, acetosæ minoris,aut Saluiæ nobilis modo. Flores quamplures violaceis saturiores Sycomori Venetorũ, aut Asarch daracę,quínq; partitæ appicello in medio luteolo, vnde acinuli conferti primulum virides, deinde maturi hortensis Solani rubri oblongi,& teretes granulis intus miliaceis compressis, ita racematim conditi: qui soli quominus hanc planè audeamus asserere Circęam,dissuadent: tametsi non dicit Dioscorides cornicula, sed veluti in corniculis semina, nos tamen vt cuius exploratam habemus naturam, hanc malumus quam nullam, nec vnius aut alterius notulæ penuria, fortè peruersione, aut metathesi vnius voculæ apud Dioscoridem lubet illicò respuere, dum facultates quadrant. Est quippè nonnihil sicca, moderatè calida, aut potius frigidiuscula,nædum vt feruida sit quod nonnulli rentur, & Diosco. persuasus fuit, fortè propter amarorẽ,& tantillum acrimoniæ. Nam si plusculum amaroris primum gustanti exhibet, non proinde sit calida magis quam Endiuia,Cichoria,Hyeracia, & Rosa: eius quippè quantũ percepimus, calor & acrimonia illicò abeunt, perstante dulciculo & imbecillo quopiã sapore mandendo radices & virgulta,sarmentosa,lignosa,medulla albida,amarore ingrato, primũ & diu linguam afficiunt: tandem dulcedine multa Glycirrhizę ingratiore fastidium pariunt,magis,magísque dulcorẽ offundendo, idcirco Germanis vocata Je lenger ie lieber, Anglicè *Suytbitter*, Latinis Dulciamara. Vnde vires mirificas & penè Circęas coniicias: nam admotam foris inflammationibus, & decoctionibus epotam Solani vires expleuisse scimus: ad internos autem affectus refrigerata calfacit, calfactáque refrigerat, eadem etiam qua Alkekengi siue Halicacabus pollet facultate, moderatè enim citra virium dispen-

diſpendium viſcerũuè incendium egerit per ſudores vrináſq; aquas, atq; obſtructiones demolitur quæ ſũt Icteridis & Hydropiſis præuij & alumnæ, qua item facultate lac mãmis ſuggerere fructus potis eſt, non ſecus atq; multa quæ exſiccando ſerum & defœcando ſanguinem illuc vrgent puriores benignioréſq; partes. Sic fœniculum, ſic Bryoniæ turiones tenelli cum ijdem duriores & acriores potius lac populentur, & abſumant, quod diſcrimen eſt inter menſes cientia & lac generantia. Eóq; ſorbiliones parandas iubet Dioſcorides, non iuſſurus niſi veſca foret. Et Circæam dixerũt nonnulla vt par eſt cum Mandragora ſimilitudine virium: quippe Circæa Mandragoræ nomen fuit, & forſan vtriúſq; ad amatoria vſus fuit veluti Dioſcorides de Mandragora innuit, nempe Phyltro illo frigiditati odoræ coniuncto, cuius ad amorem amicitiáſq; ferruminandas vis mira & adamantea vel magnetica. Hæc interfuit Commentatoris Senenſis enucleare, at hîc vbi quid cõmentetur oblitus nobis elapſus eſt in Plinij perorat lapſum iamdiu notatum & confoſſum aliorum criticorum obellis, & fortè immeritò, fieri enim potuit vt ita legerit & verterit ex quópiam Botanicorum: nec enim, vt vult Senenſis, ex Dioſcoride ſemper neceſſum aut conſuetum fuit illi mutuare, nec veriſimilè vt cuius nuſquàm mentionem facit, alióqui candidus & multus in ciendis & laudandis ſuis authoribus, & non raro Dioſcorides Galenus plurimùm atq; ex vtróq; Ægineta cæteríq; Græci meri ſunt, dumtaxat aliorum recitatores, non ſecùs atq; Plinius, qui ſeú ex alio quàm Dioſcoride accepit, vel quàm è Dioſcoride verterit, ſeu aliquid peruerterit, ferendus homo Romanus & aulicus non minus quam Dioſcorid. qui Saluiam extingere ſemen, contra quam Ariſtoteles & antequi in Problemat. prodidit: & alioqui pronus valde eſt lapſus in virium attributis, quod vulgò quotidiè euenire videmus: ſic Caſsiam ſiliquam propter affinitatẽ nominis, ducere menſes putarunt, at ſiſtit, vt ſi quis Circæam, Mandragoram lac inhibere audiuiſſet, & idem huic qua de mentio fit Circææ cognomini ſimilitudine deceptus attribuiſſet. Doctus Plinianus Eccleſiaſtes ſic Plinij verba legebat. Semine lac mouet (vulgati codices minuit) vino aut mulſa aqua pota, ſic Dioſcorides κατασπᾷ trahere, allicere, vel mouere, extremis námq; tantum non item re differunt, tractio & protruſio. Nos hæc his ſemel tametſi pluribus quàm voluimus, quò faceſſant iſti maleferiati Ariſtarchi, adq; rerum commentationem cognitionémq; accuratiorem vires ingenij contendant.

Math. 1282. 100. pro Viti Syl.

Caßia ſiliqua nõ ducit menſes.

SOLANVM TETRAPHYLLVM, *ſiuè* HERBA PARIS. *Vua Lupina, Pardalianches putata.*

QVIBVS nondũ notæ eſſent primi Aconiti differẽtiæ non abs re vua Lupina verſauè à recẽtioribus dicta, Pardalianche Dioſcoridis credita fuit: quaternis nãq; eſt vtíq; herbula folijs decuſſatim aut ex aduerſo ſibi mutuo exortis, ſummo fermè é caule enatis nigricãtibus rotũdis oblõgis, tenuib⁹: cauli rotũdo gracili, ſeſquipalmũ alto ſubeſt fibroſa varièq; ſparſa ceſpite ſummo radix, vnico in flore ſtellato, & ex luteo herbaceo, acinus Solani Maniaci ſimilis, nec diſpar eſt. Natales amat vmbroſos, frigiduſculos Septẽtrionales, cuiuſmodi Germaniæ propè Baſileã, aliíſq; Galliæ, Belgiæ, & Angliæ ſyluoſis. Hãc qui Aconitũ coniectabãt venenatã prodiderũt: noxianè ſit nondùm certùm habemus, tametſi ſæpius collegimus ſępiſsimè dedimus canibus & agnis nullo percepto incõmodo, quin potius raro & perquàm iucundo ſpectaculo meminimus fuiſſe nobis amicíſq; noſtris Bathoniæ Heluetiorũ, dum Thermas illic inuiſerimus: Etiámq; Lugduni antidotum qualem mox deſcribemus ex hac potiſsimùm aliíſq; nonnullis conflatũ. Canum par vinctum loris meminimus, vtríq; vi & bacillo in fauces intimas indita fuit Arſenici & Mercurij ſublimati añ. 3. ſ. carnibus aditam (neq; enim niſi inuiti vorarunt) é veſtigio vterq; canum ore patulo aerem captabant, ſpumas elidebãt, anxióq; & crebro conatu ſed irrito vomere nitebantur: latratus edebant ore & aſſultu rabido, ructúq; minaci proximum quémq; inuaſuri videbantur. Hora vix exacta cœptus vtérq; frigidior & quietior fieri decubuit moribundus. Tum pulueris huius 3. ij. ex Rubello vino infuſæ fuerunt in fauces vnius, ac nec tum quidem quicquam euomuit: quin potius aliquantò

Fuſch. 48. Math. 1093.

quantò post quúm socius periculi iam enectus esset hic nobis attractantibus visus fuit calescere itáq; cœpit ore reptare, oculos reserare & animum virésq; adeò repentè recipere, vt hilaris & ludibundus aliquòt horis post cœnam sub mensa cœperit, planèq; conualuerit, Idem euenit ad Badẽses Thermas canibus quibus data fuisset cum Arsenico mixta nux vomica: sed hi vertigine ventrísq; diris cruciatibus acti sese in gyrum indesinenter versabant. Pulueris hæc descriptio.

Rec. { Vtriúsq; Angelicæ (innuit) domesticam, & Syluestrem. / Vicetoxici. / Valerianæ domesticæ. / Polypodij querni. / Radicum Altheæ & vrticæ. } añ. drach. iiij.

Corticis Mezerei Germanici. drach. ij.
Granorum Herbæ Paridis. N 24.
Foliorum eiusdem cum toto N. 36.

Ex maceratis in aceto radicibus & siccatis fit omnium puluis.

Herba Paris refrigerat insigniter, ideo Arsenici vim reprimit.

μανδραγόρας. MANDRAGORAS MAS.

Ger. Alraun meunlin.
Gall. Mandragore ou Mandegloyre.
Ang. Mandrake.
Belg. Mandragora manneken.

Mat. Ico. 1076 QVIA antra atq; specus vmbrosas vtpote Solis feruidioris impatiens, lubens sectaretur Mandragoras dicta fuit. *Mandre* enim aprica loca quò se recipiunt & stabulantur armenta etiam hodiè Itali è Græco significant, & ad amatoria non parum posse olim credita fuit & vocitata Circæa à Circe inuentrice magica Solis filia Pytagoreis etiam ἀνθρωπόμορφος, quod humanum truncum & artus nonnihil adumbrarent radices implexæ crura bina & clunes quasi disparata ostentantes, quàm ad interpretationem alludit non inscitè Septentrionalis nomenclatio, quæ Mandragoram quasi Man & draghen: virigeram siuè homigeram cõnotat. Duum generum hodie Italiæ, Prouinciæ, Norbonæ, & Hispaniæ hortis florem maláq; maturat, semine aut radicibus ex Candia & Cycladibus insulis aduectis. In reliqua Gallia non perindè tameti superiore anno florem pomáq; apprimè matura nobis dederunt Bristoiæ Occiduo Angliæ aprico & tepidiusculo horto, trima aut quadrima non fert, sed iam anicula poma dat aurea odore suaui sopiente Mas, Mespilo paria medulla etiámq; fermè granis latioribus compressis pullis, folia humi strata numerosa Betæ, aut Lactucæ, virẽtia, rugosa, crispa Dipsaci olida: flores in gracilibus pediculis Bellidis, (caule námq; vacat) candidicant, vel purpurascunt, Maliinsani non dissimiles.

MANDRAGORAS FOEMINA.

Mat. Ico. 1077 FOEMINAM quasi minorem, vel imbecilliorem sexu, hanc propter pallidius malum atq; altero tanto minus Sorbo pusillo lutescenti par & concolor rotundius, radice minore, duobus tribusuè Empusæ caudiculis crurum ritu humanorum claniculatim comissis & intortis. Folia vt omnia mari minora. Augusto maturant Francis, Angliæ, tametsi multo longius ab æqualore absit Iulio & Iunio meminimus.

MELONGENA, vel Mala insana, exotica.

{Gall. & Belg.} verangenes } Ger. Melantzan & dellopffel.

Affinita

AFFINIA cum essent Mandragoris hæc cœrulo purpurea poma siuè aliud ab Ætii Malozeno, ex fusco violacea, effigie quanta oui oblongi subit quibusdam recentiorum suspicari esse marem Theophrasti Mandragoram, eóque esu læthalem rati, insana mala vocarunt. Sed apud Theophrastum multa lectionis labes, fortè non distincta stirpium deliniatio, ne dicā farrago omniū congenerū, è quibus hæc eximenda est & Cucumerū familiæ, aut potiùs Mandragoris & Hyoscyamis ascribenda: foliis Cucumeris est asinini hirsutie molliore Solano Somnifero Hyoscyamo albo, vel Mandragoræ proxima in caule hirsuto pedem alto recto, cui medio sursum versus è pediculo breui appensa flores & mala sunt semine paruo congesto pullo vel fuluescente & fusco. Radix summū cæspitē fibris amplexa colitur, viridariorū voluptati & gulonū auiditati, qui interdum hoscè fructus vti Cucumeres in acetariis helluantur, vti Romæ, Genuæ, Neapoli, maiore voluptate quam vtilitate: deterioris enim succo vel quolibet Pepone, aut Cucumere est.

Matheol. effigie 1078.

ARABIBV: *Altercum.*

Υοσκύαμος HYOSCYAMVS NIGER, *siue Apolinaris herba.*

- *Germ.* Bilsomen Sewbon.
- *Italis. Iusquiamo.*
- *Galli.* Iusquiame, & Hanebane.
- *Belg.* Bilsen, & Bilsencrupt.
- *An. Henebane, Henneqnale.*

SVILLAM fabam dixere vt cuius esu olfactúque sues prostrati resoluantur: opplet námque cuiuslibet animalis cerebrum viroso, fœtidóque halitu, multò quàm qui è fabis comestis deteriore hominibus, quibus mentem percellit quasi Apollinis œstro, vnde Apolinaris herba dicta & Altercum quia altercando, rixandóque se torqueant Hyoscyamo demētati: tametsi meminimus mulierculam iuuenem cui dentium dolor fotu Hyoscyami sedatus fuisset triduum penè totum lætam & temulentæ, non tamen morosæ, simillimam fuisse. Admodum notæ iam sunt tres Hyoscyami Dioscoridei differentias, quarum familiarissima calidis & frigidis campestribus vbiuis Europœorum niger: per amplis foliis hirsutis verbasci, sed Acanthi laciniosis, pedis Anserini diuisuris flaccidis crassis, succulentis, in ramoso frutescente caule sparso, hirsuto bicubitali, tricubitali numeroso, qui medio sui flores è fusco pallescentes in purpuram cæruleam tristem vergentes (frustra negante Comentatore) calathi similes promit, quibus mense Augusto seminum pullorum Papaueris plenæ pixidulæ succedunt, cytini effigie præsepiolis discepte & supernè, asperę cuspidatæ: radix albicat crassa erutu facilis, & perquàm ad anodina vtilis, minúsque quàm folia fœtens, & obnoxia putredini.

Scitè effig. Matheol. 1084.

HYOSCYAMVS *Albus, mitior, hirsutior.*

NON æquè notus albus, ac proindè in hortis Pharmacopœorum colendus. Ei penè eadem facies & magnitudo, nisi frondes latiores, rotūdiores, molliores, & albidiores, & hirsutiores forent. Floribus iuxta folia & in summitate non versiculo, colore albo, languido, alabastriculis minus asperis, etiam semen albius alterius fouentibus: radice minore minúsque viuaci. In Norbonę ad Aurantiam, siue Auraicum & inferius cis tránsq; Rhodani ostia variis satorum & veruactorum secùs vias marginibus spontè adolescit. Belgio, Angliæ, & Franciæ in hortis seritur & moritur quòtannis. Mitior & tutior multo huius vsus.

Matheo. effig. scitè. 1065.

DVBIVS HYOSCYAMVS *luteus Solanifolius.*

AMBIGIT hæc inter Hyoscyamum & Solanū furiosum, cuius folia similia sunt, sed huius aliquantò maiora, molliora, albidiora, neutiquàm per ambitum incisa pallentes luteoli flores Saponarię, calices relinqunt: Hyoscyami nigri minores, rotundiores, teneriores, semen subflauum Irionis & pusillum: radice tenella, & quòtannis instauranda in hortis vbi dumtaxat vidimus, neutiquàm vsu recepta, aut explorata: gustu tamen acre semen nec odore, aut calice videtur Hyoscyamum pręferre.

Mathe. effigi. 2066.

GAL-

GLAVCIVM, & PAPAVERIS ſpecies.

- *Glaucium, ſiue Poma amoris.*
- *Papaueris corniculati ſpecies vna, gemina varietas.*
- *Papaueris capitati ſpecies quatuor, varietates ſeptem, nempe*
  - *Papauer*
    - *Satiuum album*
      - *ſemine albo, & flore Maluæ hortenſis.*
      - *ſemine albo, & flore fimbriato.*
    - *Satiuum nigrum ex quo Opium & Meconium Officinarum*
      - *Flore Maluæ hortenſis, aut Pœoniæ.*
      - *Flore ſimili, ſed criſtato.*
    - *Spontaneum hortenſe, Syluestre album.*
    - *Idem nigrum alterum, flore Phœniceo.*
    - *Rhœas ſiue Caduco flore puniceo Papauer.*
    - *Papauer ſpumeum apud Hyſſopum.*
- *Argemone Rhœadis prorſum effigie.*
- *Anemone bulboſa radice.*
- *Anemone Norbonenſis corniculata.*
- *Anemone minor Coriandrifolia flore Pulſatillæ, capitulis hirſutis, nec vt Papauer corolla donatis.*
  - *An Galeni Anemone lutea eadem, ſit cum Germanica?*
- *Anemone Math:*
  - *Pulſatilla*
    - *Alba.*
    - *Lutea.*
    - *Rubra.*
- *Adonis.*

POMA AMORIS, *& Pomum aureum Lycoperſicum quorumdam, an Glaucium Dioſcoridis?*

Germ. **Golt opffel.**
Belg. **Gulden appelen.**
Gal. Pommes dorées.
An. *Gold apel.*

PARITER & hæc peregrina duplicis vel ancipitis naturæ habetur, Mandragoræ nempe, Solani & Cornuti *P*apaueris, inter quæ igitur fuit adducenda, vel etiam quia tũ hanc, tum *P*apauer Cornutum, nonnulli Glauciũ putarunt, tametſi ſi non ſit hæc: Glaucium, nequit eſſe earum vlla quas croceũ ſuccum fundere nouimus: non Cornutum *P*apauer Dioſcoride monente, non maius Chelidonium facultate exulceratrice refragrante: Et inter œnanthæ ſpecies quæ maxima ex radicibus ſuccum luteum remittens, calore etiam pollet. An vero potius ſit quæ Amoris mala *P*omáue vocata fert? nè id quidem ſatis liquet: non enim ex Dioſcoride niſi vna, aut altera nota ſuppetit, foliorum & ſucci. Ac ſuccus huius quidem valdéquam oportunus incipienti epiphoræ fluxionibúſue oculorum feruidis glaucoma facturis, ſi per initia admoneantur, vnde nomen Glaucii: niſi vt Plinio placet, à foliorum ſuperficie æquori & afflatu maritimo concolori dicta fuerit. Non modo enim irruentis humoris inſultum compeſcit, ſed etiam calorem moderatur, ſæpius periculo à recentioribus facto. Quinetiam eriſipelatis, ignibúſque ſacris vehementer obluctatur, vnde frigida nimium & penè narcotica putatur etiam ipſa tuſa: verùm ſuccus eductus è concrematis ſurculis enatis in Syriaco ſolo & feruido,

fieri

fieri poteſt vt tum mitior, tum craſsior & colore ſaturiore euadat: eſt enim aqueus & dilutus pomi præſertim ſubflauus cuiuſmodi Meloni, & alioqui folia haud ita diſsimilia, aut male quadrant: ſunt enim prælonga, alata, craſſa, & pingua, fractu facilia, colore glauco vel cæſio, inciſura ſerrata, ſinuata, & laciniosa Papaueris Rhœadis Corniculati ritu. Teneriuſcula vniuerſa planta, ſucculenta & humi reptãs, Cucumeris agreſtis in modum, cuius ſimiles flores luteos ex alis promit: fructus verò cum maximus Aurantij: magnitudine & modo viſitur, torulis radiatim deductis in ambitum quaſi ſectiunculis à pediculi centro ad appicem porrectis. Color renidet nonnunquam fuluus, interdùm & purpureus, cuiuſmodi Charantiæ, vel Alkekengi, cuius etiam ſemina compreſſa, flauẽtia, ſunt ſimilia. Italis nonnullis eſitantur poma, non ſecus atq; Melones: ſed quem halat vniuerſa planta teter ſpiritus, paruo emolumẽto, & parum tuto in cibos venire ſatis prodit. SED GLAVCIO quo Veneti cæteræq; Italæ Officinæ vtuntur, fruſtra recẽſiores aſſenſum præſtant: quia inquiũt ruffeſcit ſuperficie, flauet intus, amarus, odore ingrato, ferè omnibus notis Dioſcoridis reſpondens: Quaſi non in Glaucio nouando, vafro & inexplebili nummi ingenio Hebreorum Syriacorum liceat, quod in non parum multis alijs deprauandis, odores, colores, ſaporéſq; ementiri, vti iam tum Dioſcoridis æuo factitatum. Poteſt tamen & hic per bonum vſum præſtare, tametſi non ſit è Glaucio, non tamen Glauci um erit: Quin ſi mihi optem tutum & vtile ἀποκρουστικὸν initijs fluxionum, malim è Soncho ſiue Cicerbita aut Condrillis ſuccum quadantenus viroſum, lacteum, ſubfuluum elicere, & in permixtum admouere, ad ea quæ Dioſcorides Glaucio ſanat, non minori ſed certiori commodo, idem effecturum. Harum enim nonnullæ proximè facie, & viribus Pauer atq; Glaucium repreſentare videntur.

Poma aurea.

Glaucij Sui daucm.

Glaucium Venetorum.

μήκων κερατῖτης. *PAPAVER CORNICVLATVM.*

- *Ang.* *Horne poppie.*
- *Hiſp.* Domidra marina.
- *Belg.* Geel huel & Hornhuel.
- *Ger.* Gelbolmag ende Gehorneter Magſamen, Moen & Geel Magſamen.
- *Gall.* Pauot cornu.

NISI monuiſſet Dioſcorides, quoſdam deceptos foliorum ſimilitudine ex iſto Papauere fieri Glaucium putaſſe, putaſſemus & nos è Papauerum genere eſſe Glaucium, quod Plinius congener Rhœadi, ſiue erratico fecit, eorum fortè perſuaſus lectione quos Dioſcorides hallucinatos dixerat: naſcitur (inquit) in afflatu maris, aut nitroſo loco, vnde nomen Parallion, etiam alio nomine aſſumpſit. At Dioſcorides inter Papauera, aut poſt non tacuiſſet: aut ſuo capite omiſiſſet. Iſtius autem *Papaueris* natales ſunt ſquallida maritima, cuiuſlibet orę ſiue Oceani ſiue Mediterranei, tum ad calidos Hiſpanię, Norbonę Prouincię, & Genuæ: tum ad frigidos Angliæ, & Hiberniæ tractus: vbi flores colore iam luteo, iam phęniceo, purpureo legimus ſępius. Etenim vulgatius dictum cornutum ſiliquis Leucoij, aut Chelidonij maioris, ſeminis nigri Plantaginis plenis Iunio floret. Folij diuiſura Papaueris Rhœadis, aut Argemones, craſsi, hirſuti, rugoſi, criſpati, ſparſo ſcapo multis alis, glauco, vti tota planta colore, & ſucco croceo fœtido.

PAPAVER CORNVTVM flore Phœniceo.

Varietas. Ad Frontignanam Norbonæ, & Portlandiam Angliæ, aliáq; in afflatu maritimo loca, flores fert aliquanto minores, colore non luteo pallente, ſed phœniceo in purpureum languente, ſucco, nec alia ſui parte diſsimili, niſi quia tota delicatior eſt planta.

μήκων ἥμερος. *PAPAVER ALBVM.*

Ital. *Papauero domestico.*
Ang. *White garden Poppie.*
Gal. Pauot blanc,& Pauot priué.
Belg. **Tamen ende witte Huel & Mancop.**
Ger. zamer Magsomen.
Hisp. Dormidera.

QVAMVIS hanc Papauerum recensionem concinnius Lactucis annecti potuit, quibus adeò coniuncta est genere, vt apud Galenum κατὰ τόπους quædam Lactuca atra,& amara ob lactis soporiferi copiam μήκωνις siue papaueracea vocetur: tamen nec intempestiuè hîc succedet,& nos plerumq; nolentes aufert commodior aliarum occursus, nullibi equè oportunus postea ad seriem plantarum continuandam futurus, eóq; huc hęc dilata est tractatio Papaueris, Græcis μήκων dicti παρὰ τὴν μὴ κονεῖν quia vincti papauereo sopore sensus, membráq; stupefacta, nequeant quicquam agere: nisi dictum sit eadem qua Cicuta notione: κώνιον enim à vertigine & calligine quam inuehit vtrúmq;, vt de Cicuta liquet, & de succo huius dicebat Andreas apud Pliniū, excæcari protinus oculos, nisi is fuerit adulteratus Alexādrię. Tritę admodum cognitionis omne papaueris genus, sed difficilis dignotio ab Anemone, cui similitudine tanta coniungitur Rhœas vt planè eadē iudicio multitudinis sint, nisi sic distingantur. Calidorū, & frigidarū regionū satu in hortis maximus Papaueris prouentus, præsertim aruis maritimis aut afflatu maritimo obnoxijs, quibus impendio oblectatur, vt ad Lio insulam Venetijs vicinā, & Septētrionalibus in Hollandię propè Oceanū aggeribus, vbi totæ habitiores lacte plurimo scatent ad Meconium conficiendum: capitáq; ferunt magnitudinis conspicuę maioris pomi Nympheæ, malum Granatum non mediocre etiam ęquantia, dissepientibus interdum calicem membranulis transuersim se decussantibus, semen copiosum, album, rotūdū, suaue Amigdalæ, aut Melonis sapore ad placētas & medicamēta vtilissimū farctis. Oleum etiam premunt Officinę dulce nec Amygdalino absimile, albidius tamē & tabidis commodius: Iunio flores latioribus quaternis plurimum folijs candidis, Maluæ hortensis aut Rhœadis Papaueris caule vnico: sed alis diuiso insunt, recto, ternum & quaternum cubitorum, quem totum folia ambiunt Scariolę hortensis, aut Hyoscyami nigri lacinijs tenera, succum lacteum fractu remittētia: qui effusus vna aut altera diecula post flauescit, radice exigua Lactucę.

Fimbriatum album.

Varietas. SERITVR & hæc eadem & oritur apud Belgas: flore speciosiore, oris cristatis & fimbriatis, capitis etiam quæ operculo inest corolla, radiolis multo argutioribus & dentatim crenato ambitu visitur.

PAPAVER Nigrum Satiuum, flore Maluæ hortensis aut Pœoniæ.

SATIVI alteram speciem alunt, nigrumq; à semine vocant nigricante, tutiore in Syrupum de Papauere quam spontanei hortensis semen, quod virosius est. Flores emicant sanguineo saturo Pœoniæ, non diuerso tempore, folia autem & capita tanta sunt similitudine, vt ea nisi effracta nesciant dignoscere Pharmacopœi qui seuerint.

SATIVVM NIGRVM CRISTATVM.

Quam

QVAM in satiuo albo notauimus florum orę cristatę & capitulorum corollę, eadem planè cernere est in nigro satiuo, quod non dissimile colore, aut magnitudine.

varietas.

PAPAVER PATVLVM.

INTER superius album & istud rubrum vulgare, etiam quoddam est Officinis notum, quod nulla re discrepat, nisi foraminulis patulis in superna parte capitis, vnde operculo diducto è commissura peripheriæ rimas agente, elabitur semen.

OPIVM.

PAPAVERVM est lachryma liquorúe, gummeus, vulnere aut sponte emanans; quem κατ᾽ ἐξοχὴν ὄπον & ὄπιον antiqui vocarunt viribus ad dolorum immanitatem placandam sommúmq; concilian dum, & stupefaciendum decantatissimis, & verissimis, etiamnum hodie, præsertim apud Turchas, Mauros, & Persas, vbi vsus tam frequens & securus, vt id quasi quoppiā nepenthe ad animi corporisque exhilarandas facultates, largius & sæpius esitent, qui verò assueuerint esui, si prorsum abstineant, moriuntur, aut periclitantur valde: ac rursum si largius esitent, vt factitant sontes quos tædet vitæ, aut manet grauius, supplicium mancipia: extinguntur. Esse verùm & merum istud quod Officinæ ex Syria & Alexandria habent, nec Glaucio addito calidius acriúsue & amarius factum (vt Commentator somniat) certum est: nam quidam *Pharmacopœi* Veneti, & alii non pauci alibi, ad Theriaces simplicium delectum exceperunt Opium è satiuo *Papauere* albo, prorsum idem cum peregrino Asiano, vbi ex albo tum ex nigro satiuo fit: quare eorum Amphiam esse Opium Græcorum, liquido patet, noménque indidem commutatum fuisse vtrúmque perquàm amarum: vehemens odore, acre gustu, & fauces quadātenus accendens, luminibus obiectum flagrat; etiam deterius & nigrius istud in Officinis nostratibus. Nam illud Venetum, purius & vt Aloë pellucidum, sed glutinosum fuit, lacteum eximiis viribus, acrimonia & amarore, insigni. Quo minus fuit cominiscendum Senensi propter immistum Glaucium, acrius & feruidius Opium esse; etenim Glaucium nullum verum hodie cognoscitur, nec etiam calidum sed frigidum à Dioscoride proditur.

MECONIVM.

MECONIVM verò non modo ex vtróque Nigro & Albo satiuo, sed etiā Lactuce sylveræ contusis foliis & expressis, partim habuimus, partim etiam parandum curauimus; facultates comparabuntur & expendentur cum opij viribus, inter lecta remedia nostra.

PAPAVER SPONTANEVM Hortense Syl: Semine interdum nigro, alias albo.

PRETEREA sponte in hortis prouenit, quædam species foliis minoribus, floribus dilutè rubentibus, obsoleto aspectu, capitulis triplo minoribus numerosis, semine interdum nigro, alias albo, quandóque hiulcis osculis, quandóque occlusis, cohibentibus semen, quod parum gratum, aut probatum habetur, præsertim nigrum.

μήκων ῥοιάς. *RHOEAS, siue caduco flore puniceo Papauer.*

Germa. Klapper Rosen.
Gallis. Pauot sauuage, consanons, Poncean, & Coquelicot.
Ital. *Papauero.*
Belg. Root Colbloemen quasi Kornblomme & Kornroosen.
An. *Wild redde poppye and Red weede.*

NIHIL frequentius isto in segetibus, quod vocarunt authore Dioscoride ῥοιάς, à conditione fluxa floris quem parum diù seruat. Folia hirsuta, incisa, altius laciniosa,

Eruce, Ambrosię, aut Bursæ pastoris, ambitu rutilant ex atro cruenlati flores minores, tenuiores, flaccidiores, satiuis, nigris, in medio apiculis villosis, per initia occlusi inuolucro hirsuto herbaceo Cucumeris Asinini pusilli effigie. Capitula sunt Pseudo melanthij magnitudine, similitudine, & supernè etiam vertice coronato, seminis plena Hyoscyami, aut Pseudomelanthij. Caulis asper cubitalis & sesquicubitalis; radice non magna, quæ attrectando quippiam illinit manibus cruenti, aut subpurpurei, ad morbos eosdem proficui quos iuuant Syrupus è floribus, & stillaticia, magnæ apud nonnullos Medicos, & Officinas commendationis.

ARGEMONE.

QVI A huius succus argemas & nubeculas oculis dispelleret Argemone vocata fuit, cui cum syluestri Papauere, & Anemone perquā similis tota facies, folia, color, modus: has tamen vt inuicem discerneremus, fecit natura dissimilitudinem quādam, & varietatem in similitudine, quæ exercitatis oculis, tametsi notis adductis à Dioscoride, tum intuitu facilè inotescent; tamē quoniam potius antiquorum quàm nostro standum est iudicio, nunquam perciperemus planè aut rem, aut eius dissimilitudinem, nisi verba quæ sunt rerum indicia intelligamus. At illa videntur hic vno, aut altero loco, aut māca, aut minimè vera: nā quorsum hîc de Eupatorio cum illis spectat collatio, nesciunt docti: proindè ex rationis illatione satis liquet non Eupatorium, neuúe Agrimoniam, sed Argemonem eo loci legendum. *Sic enim ait, Anemone, & Rheadi capitula syluestris Papaueris, sed illi supernè crassiusculum, huic subangustius*, tum paulo mox, *Anemonas κωδίων carere*. Iam si codiū est capitulum, aut pixidula qua clauduntur semina: (quod DIACODIVM nomen videtur insinuare) negabit eidē adesse Capitulum, quod illi paulo superius asserebat. Ergo sic habendum, κεφάλια capitula hîc aliud esse quam Codia (quod interdum etiam Theophrasto Fabæ crassius gibbum indicat) natura magis quam vocum vsu docente: vt in Papauere, vides caule summo Capsulam rotundam teretem, cui summo superficiei medio erigitur cupulus caliculúsue Punici mali in modū. Istum hîc Dioscorides codíon nuncupat, eóque magis vera quam scita distinctione eundem Anemone abesse indicat, vti inspectio etiam testatur, quæ quemlibet hæc monitū facilè germanam differentiam docebit. Ista Intererat accurati & probi interpretis potius extricare, quàm meras aliorum icones congerere, aut Ruellio huius historiæ parenti bene-meritò notas imperitiæ inurere.

Descriptio quæ quibusdā geminis locis extat, non nisi vna est: sed altera plātā, altera pars vires prosequitur.

Esse quādam Papaueris, Rhœadis speciem, cui succus flauescens pressu extillet in Plantarum diariis, & memoria habemus: an verò radix illi rotunda haud succurrit memorię, nec tamen cuilibet se prodit intuenti color istius Papaueris, quam Argemonem putamus; vti neque in Rhœadis radicibus, quas si digitis fregeris, aut Papyro affricueris, non in radice sed in cute colorem purpureum, vel sanguineum intueberis: hanc quilibet paulo gnauior, qui multas Rhœadis plantas collegerit facilè animaduertet. Flores verò interdum adeo saturi flammeiue coloris sunt, vt atrorem præferant Adonidis floribus parem.

ANEMONE.

PERSIMILIS Rhœadi Papaueris, Anemone, quàm quia primo cuíq; afflatui venti flores pandat & reseret, sic appellatam volunt. Potuit etiam non inconcinnè à cognati affectu Rhœadis floris persimilis, cui defluunt folia citò, siue flatu, siue spontè, vnde vulgò dicebant Pulsatille, & Herbā Venti: nam hiare pateréque flantibus ventis per æstatem, permultis vsu venit herbis. Deinde quotquot Anemones vel cultis, vel neglectis locis legitimas agnoscimus; oportet perquam similes esse floribus, præsertim Rhœadi Papaueris, & Argemone, Dioscoride monente: alioqui frustra solito diligentius Dioscorides hasce inter se collatas discreuisset, monuissétque Anemone succum & calycem deesse, dumtaxat Asparagi pullulationémue cacuminosam inesse. At Rhœadi & Argemone succum tum Codion siue calycem suum esse. quas cunctas differentias, qui

in Romano agro Norbonenſi voluerint animaduertere; illicò deprehēdent. Tametſi radices non ſint tuberoſæ harum nonnullis, quæ tamen certiores & notiores multò ſunt illis Ranunculis, & Napellis, quas quidā falſò Anemonas iactant: illo excepto quem Venetijs virentem é Syrio ſemine prognatum euulſimus.

ANEMONE, Bulboſa radice.

FLORES ſunt Papaueris Rhœadis aut Monſpelliacæ Anemone pares, ſed colore ſaturatiore viuidiore qualis Adonidis, cauliculis multis ſeſquipalmaribus & pedalibus, teneris hirſutis, folia Coriandri aut Pulſatillæ, radix tuberculus eſt quātus Doronici oblongus, aliquammultis fibris capillatus.

NORBONENSIS Anemone maior, corniculata.

NOTISSIMÆ verò apud Norbonenſes duæ, primo intuitu Papaueris Rhœadis florem oſtentant, in cultis præſertim, quarum maior folia habet etiam Coriandri diuiſura: ſed Papaueris Rhœadis modo hirſuta, in caule pedali & ſeſquipedali: flores verò ex rubro in purpureum violaceum deficiunt, quos perquàm tenellos Papaueris Rhœadis ritu vel leniſsimus auræ appulſus celeriter aufert, remanente tereti hirſuto longiore corniculo, cornuti Papaueris non diſsimili, ſed minore & gracilíore: quaſi natura alludere voluiſſet, iſto deſcripto ad Papaueris cornuti ſeliquas, & altero ad Argemonæ glomerata capitula, in acutum faſtigiata non operculo munita, vt Papauera omnia ſunt.



MINOR ANEMONE, CORIANDRI folia, flore Pulſatille capitulis hirſutis, nec vt Papauer corolla donatis.

MINOR autem delicatiore caule non diſsimili, minutiore folio & diuiſura quam Coriandri, valdè quàm hirſutis; & ſatis rigidis, hirſuta capitula, flore eleganti relinquente multò minora quadantenus ſimilia Rhœadis Papaueris, ſemine nigro Hyoſcyami, radice puſilla ſuperiori haud diſpari, quibus ſi tuberculum adeſſet, nullæ notæ deeſſent: ac ſi non ſint Anemones, ſanè vix ſint vllæ propriores aut illis, aut Argemonæ, aut nouæ putandæ ſint, vel ſuſpicandam capite de Anemone duo genera deſcripſiſſe Dioſcoridem. Quorum vnum radice ſit tuberoſa, alteram non diſsimili Rhœadi, quod videntur inuere verba initiò, deinde confirmare, vbi diſcrimen ponit Papaueris, Argemonæ & Anemone, huius tuberculi nulla interim facta mentione, cum tamen maximè oportuit: quare fortè idem illi contigit, quod Drabæ radici, quæ alicubi tuberoſa, aliubi plana & æquabilis viſitur. Idcirco



 à Mon-

à Monſpeliaceis Medicis veræ putantur, frequentéſq; ibi oriuntur in vinetis ac veruactis, præſertim iuxta prædium Præceptoris & harum ſeduli veſtigatoris D. Aſſatij, qui cum alijs multis opinabatur illam Germanicam & recentiorem Anemonem, ſtellatis luteis Ranunculi floribus & ſemine, radice multis bulbilis tuberoſis Bulbocaſtani donatam, ſpeciem eſſe Bulboſam Batrachij: nam tametſi eiuſdem flores interdum albidi aut purpurei ſint, tamen nihil fermè habet tota quòd quadantenus præferat Papauer Rhœas: ſunt enim folia Geracij columbini aut Ranunculi, cuius vrentem facultatem itidem habet: qua propter illuc nos referēdum duxiſſemus, niſi à Galeno memorata Anemone luteo flore nos ſuſpenſos ſententiæ de hac planta magis quàm certos retinuiſſet.

An. Gal. Anemo Lutea lib. 2. κατὰ τόπȣ eadem ſit Germanicæ.

ANEMONES Mathioli.

M. icones. 617. 618. 619.

PORRO cōplures Anemones vt non neceſſarias, ita parum notis & locis expreſſas adducit Mathiolus, quarū partem nunquam vidimus, partem verò bis inculcatā putamus, nempe hîc & in Ranunculis; quas tamē vltimas ponit, veriores intermedijs coniectamur, potius quam aſſerimus: quia ex illo profuſo magis quám profuturo picturarum apparatu, nullò aut perparca verborum explicatione, locorū deſignatione, & ſtirpiū diſtinctione ſubnixo, nihil penè certi capere valemus. Vtinam tantus Herbariorum dictator, potius poſuiſſet operam noſtro deſiderio diſcendi explēdo, quam Ruellio, Fuſchio, Braſauola, Manardo aliiſq; viris meritiſsimis carpendis cum alibi crebro & falsò tum hîc in Pulſatille & Venti herba quæ apud vulgus complures herbas denotat, Othonnæ pannoſa arroſa folia, Solidaginem minorem, Pulſatillem, & alias.

PVLSATILLA, an Syluestris Anemone.

HVIVS comoſi & tremuli ſeminum pappi quia huc atq; illuc vel leuiſsimo quóq; flatu pultaretur, Pulſatillam barbari vocitarunt, Anemonemq; coniectantes & vertentes Vēti herbam pleriq; dixerunt: & ſanè meritò non multum viſa fuit abeſſe à Syluestri quibuſdam doctiſsimis. Quippè folijs eſt Anemones tuberoſæ, Bulbocaſtani aut Coriandri, rigidioribus, hirſutioribus, nigricantibus, craſsioribus, durioribus, caulem palmarem & ſeſquipalmarem hirſutum Geranij amplexis, in quibus flores Papaueris Rhœadis aut potius Anemones, quinis & ſenis folijs purpuro cæruleis, è medio quorum exerūtur apiculi ſtaminàue lutea Aquilegiæ aut herbæ Trinitatis ſiue trifolij Hepatici, à quorum delapſū ſe prodit cæſaries villoſa, cirris crebribus, & cincinis calamiſtratis pennas delicatiores ſericeas pulli coloris implexas, aut carminatum bombacis penſum referentibus, cuiuſmodi in Caryophyllata, Scotino, & ſpongia Bedeguari: quibus conditur ſemen exiguum Aſclepiadis: Radice digitum craſſa non admodum acri nec feruida. Quare inuerecunda ratione incuſat Fuſchium erroris Commentator, hancq; recuſat, quia cum primúm erumpit, emittat hirſuta folia laciniata, quæ acrimonia ſint Ranunculi aut Flammulæ: inferius tamen paulò, dulcem ſaporem radicis idem Senenſis agnoſcit, non acrem cuiuſmodi in caule & folijs: At Dioſcorides vult vtramq; Anemonem acrem & acriorem illam cui folia nigra ſunt, qualia ſunt huius Pulſatillæ, quæ cruſtas emarginat admotis folijs, quemadmodum de Anemone dicit Dioſcorides, qui intro ſumenda folia ptiſana elixat, quò deponant acrimoniam: ipſa verò radice vt puta mitiore cruda manſa, pituitā extrahit. Flore albidam, pallentem, Mendini montes, & Auerniæ, dant. Pedemontiū Taurinenſes, interdum luteam ferunt: ex Alepo Syriæ rubram etiam habuimus. Non procul Baſilea in Heluetia meminimus frequentem hanc cæruleam & purpuream, qua propter qui Riſus Apium Dioſcoridis hanc autumant, riſum potius quam reſponſum merentur.

Mathe. ico. 620.

RECENTIORVM ADONIS, aut ADONIVM Poetarum, ſpecies Anemone, non Eranthemi.

Belgis

Belgis. **Brunettekens.**

CERTIVS etiam augurarentur, si eximiæ pulchritudinis florem istum vulgò Adonidis vocatum, vel Adonium qui etiam inter segetes paßim in Gallia, Germania, & Anglia reperitur, & in hortis coronaria habetur, ad Anemonas retulissent: Etenim Eranthemum cur non sit, diximus inibi, cur autem Anemones sit, & eadem cum Poetarum Adonide videatur, faciunt flores punicei Anemones Galenicæ aut Germanicæ, intenso cruore saturati & aliquántùm nigricando lucidi. Folia, caulis, ramuli, & radices Cotulæ, aut Anemone Monspelliacæ: semen in pusillis oblongis racemosis, Ranunculi longioribus fastigiolis, Asparagi primum pullulantis, vt signanter monuit Dioscorides in Anemone: tota gustu subacri, vnde Monspellienses eruditi pleriq; in Anemones potius quám Eranthemum ducendam voluerunt. Sententiæ quorum fauent etiam è Nicandri Theriaco cöiecturæ, vt qui hanc Adonidis cruore genitum, Anemonem vocent, & Ouidius itidem

Effig. Math. 906.
Eranthemum Dod. Fol. 140.

Cum flos de sanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant sub cortice granum
Punica ferre solent,
Nimia leuitate caducum,
Excutiunt ijdem, qui perflant omnia, venti.

Vbi vides Anemonem, & vulgi nomenclaturam, herbam venti adumbratam.

LAPATHI, siue RVMICVM genera.

CVM Paulo superius Lapatij differentias cunctas Atriplicibus & Betis, inserere consiliũ fuisset: Nec tamẽ id aptè fieri potuißet, quod nunc poßumus proxime eas hic adiungemus: Deinde vt quæq; sese offerent simillima, ita proxima serie ad hunc modum erunt collocanda.

LAPATHVM.
- *Oxylapathum pratense, & Paludosum folio acutè mucronato.*
- *Pratense alterum obtusiore folio.*
- *Lapathiolum, siue paruum fontium.*
- *Hydrolapathum magnum.*
- *Hippolapathum hortense,* Patientia *vulgi, & Rhabarbarum Monachorum.*
- *Hippolapathum rotundifolium, Pseudo Rha Recentiorum,*
  - *Alterum Rha spurium acutifolium.*
- *Rha* { *Ponticum,* / *Barbarum.* }
- *Lapathum sanguineum, siue Sanguis Draconis Recentiorum.*
- *Lapathum Oxalida, siue Oxalis.*
- *Oxalis Gallica rotundiore folio.*
- *Oxalis minima.*

Bistorta. { *Maior* / *Minor* / *Minima* } *Draguntia Plinij quorundam, an Britannica?*

Rha capitatum Centaurij maioris facie, Enulæ folio.
Pulmonaria maculosis Betæ folijs, an Britannica?
Britannica altera Gesneri.
Herba Doria.
Virga Aurea.
Solidago Saracenica.
Tripolium.
Limonium vtrumq;.
Pyrola.
Sanicula altera Primula veris.
Cochlearia cum Frisia & Anglia.
Alisma siue Damasonium quæ Plantago aquatica.
Sagittaria.
Alisma recentioram, & H. Morgani.
Calceolus Mariæ.
Ophris, siue Bifolium.
Vnifolium.
Plantago. { *Maior læuis.* / *Maior pillosa.* / *Quinq; neruia.* / *Rosea.* / *marina.* }
Potamogeton.
Folium Indum Diosc.
Folium Malabatri.
Tembul.
Betre.
Gentiana. { *Maior.* / *Minor Crutiata.* / *Gentianellæ tres.* }
Nardum { *Celticum.* / *Celticum alterum.* }
Nardum montanum cum valeriana.
Elleborus albus. { *Flore racemoso albo,* / *& rubro.* }
Elleborine alba.
Saponaria.
Persicaria mitis.
Persicaria Hydropiper.
Capsicum siue Piper indicum maius, / *minus.*
Balsamine fœmina.
Costus hortensis, vulgo Cocq & Baume, *Tragi Alisma.*
Noli me tangere recentiorum.
Lepidium Æginetæ, siue Raphanus syl. vulgi Gallorum, & Belgarum.
Raphanus magnus Rusticanus.
Bolbonac siue Raphanus agrestis recentiorum, non est Diosc. Armoracia.
Viola matronalis.
Viola Mariana, an Medium antiquorum?
Trachelion flore. { *cæruleo,* / *albo.* } *maius & minus.*
Campanula hortensis, Phyteuma Mathioli falsò.
Pes Locustæ Auicennæ, siue Rapunculus minor.
Rapuntium maius, Alopecori comoso flore.

LAPATHVM

LAPATHIVM ACVTVM.

QVOD Latini aluũ mollire, lenire, exinanire, id λαπάττειν Græci dicunt: vnde Lapathum & ἀλάπαθα, vt quidam legebant, vocatæ fuerunt. Herbæ notiſsimæ & lubricandi vi donatæ holeraceæ, cuius permultæ ſunt differentiæ, cunctæ vbiuis abundè prouenientes: vt eſt ea quam adhuc hodie LAPATHIVM ACVTVM ſiue acutifolium vocant. Pratis nuſquam deſit, foliis Acetoſæ nigrioribus, Betę longioribus, anguſtioribus in caule cubitum & ſeſquicubitum alto, rotundo, profundè ſtriato, purpuraſcente, alis pluribus donato, quibus flores muſcoſi, & ſemen triquetrum in folliculis Atriplicis, vel Acetoſæ concoloribus paribus non diſsimilibus. Radix ſubeſt pedem longa, vnciam craſſa, flaua vel fulua, foris ad lotiones, fotus & linimenta, etiámque, intrò in decoctis vſurpari Officinis ſolita, totius nomine Lapathii acuti, non reiectis ramulis vel foliis.

LAPATHVM FOLIO RETVSO,
non acuto.

NON diuerſi generis, Officinæ vocant non acutum, quoddam Lapathium foliis ſupernè retuſis, breuioribus, rotundioribus, iiſdem locis circa rudera & areas æquè familiare, ac ſemine, caule, flore, & radice à ſuperiore vix diſcernendum: vſu minus receptum, propter ſuperius acutum vocatum.

HYDROLAPATHVM MAGNVM
ſiue aquaticum.

QVIA frequens in aquis, nec alibi ſponte exiret Hydrolapathũ vocarunt iſtud, etiam tota facie Hippolapathum ſatiuum referens: folio nigriore, non diſpari, vti neque caule & ſemine; radice duntaxat breuiore, fibroſiore, foris nigriore, intus verò rubriore, eóque ad Behen Rubrum ementiendum aptiore; Hanc enim quidem Antuerpiani, & Galli audaculi Seplaſiarii ad Medicos vſus ſufficiebant, Behen rubro, cuius facultates & notas non minus adumbrat quam Limonium.

PVSILLVM FONTILAPATHVM,
& lapatholum vocatum tenellum.

ISTI etiam aquæ ſunt natales, ſed non niſi lympidæ & fontanæ, trans quas è fundo exerit cauliculos teneriuſculos, flaccidos, graciles, non abſquè hinc inde filamentis, vt cæteræ aquaticæ, ſtipantibus & pendulis: folia ſunt item admodum tenuia & molicella, nec tamen aquæ innatantia ritu Potamogetonis, ſed erecta viridantia ex atro Lãceolæ, anguſtiora multò quam Potamogetonis, quæ miſcenda colligebant ſedulò, quidam Pharmacopœi Norbonenſes, præſertim Namauſi (vbi hæc, nec temere alibi, reperitur) ad vnguenti Martiati nominum & rerum farraginem confuſiſsimam: tuebantúrque ſemper idem non aliud generis Lapathii miſcendum eſſe illi vnguento.

SATIVVM *Hippolapathum latifolium vulgi, & Rhabarbarum Monachorum.*

ADEO familiaris notitæ iſtud eſt, vt in medicamentis familias ad emolliendum ventrem & olere ad veſcendum habeant plerique horti; alioqui rarò ſponte prouenit. Folia ſunt Hydrolapatho paria, vel latiora, minus acuta, & rigida, in caule triũ, aut quatuor cubitorum, radice adultiore, flauiore & guſtu atque facultate deiectoria Rhabarbarum imitante, idcirco Rheum Barbarum Monachorum, apud quos coleretur & cum vulgo Rhabarbarum putaretur, propter commodum conſimile flauam bilem, & feroſos humores educendos nequaquàm aſpernendum dictum fuit; tametſi & aliud mox hic ſubdendũ etiam Monachorum ſit vocatum Rha.

HIP-

HIPPOLAPATHVM ROTVNDIFOLIVM, PSEVDORHA *recentiorum.*

PAVCI, & diligentiores Herbarii vt Antuerpienses Pharmacopœi istud colunt, & agnoscunt, quasi multò cognatius vero Rheo Barbaro, quia folio sit rotundiore, & superno ambitu retusiore, propioréque ad Personatam, aut Petasitem, quibus fermè magnitudine æquiparatur, nec tamen maiore, aut ita diuersa radice Hippolapatho, vsúue, aut natura disimili.

RHA CAPITATVM *Centaurij maioris facie, Enulæ folio.*

MVLTIS etiam abhinc annis aliud Rha ex semine Turcico habuerunt nonnulli, in hortis Galliæ & Flandriæ, quod magno studio cultum, non parum diu inibi perennauit; foliis etiam Bardanæ, sed non perinde latis, longioribus, Enulæ, vel Phlomi, ambitu serratis, & fimbriatis, læua & aduersa superficie virentibus, auersa autem glauca lanugine pullis, caulem rectum sesquipedem & cubitum amplexis, capite fastigiatum, foris squamulis loricato, ac per maturitatem stamine purpureo pleno, cuiusmodi in Cynaris, Carduis purpureis: semine dum circa Iunium & Iuliū maturuit; Cētaurii maioris, vel Carthami longiore: Radix etiam fungosior, maior, & Rhabarbaro similior quàm Centaureo.

PONTICVM RHA *Antiquorum.*

RHA è Ponti flumine cognomine Rha, RHAVED *Seni è Chinarum India seu Rhabarbarum Cholagogon.*

APVD Arabes & recētiores, duplex radix peregrina nomine Rha designatur; sed quia cuiúsnam vtráuis, stirpis sit, hactenus doctis ignoratur, & numnam eiusdem ambæ sint plantæ ambigitur, paucis & perspicuis resectis turbulentis argutationum aceruis, & authoritatibus; lis ex rerum inspectione & accurata collatione dirimenda. Qui sæpius manibus & ore versarit radices hásce quínque nimirum Rhapontici, Rhauedseni, Centaurei maioris vtriúsq;, & Hippolapathi Monastici, facilè percipiet omnes pariter & vnam quamlibet inter se, tum similes esse, tum etiam non parum discrepare. Quod si harum tres istæ indigenæ, nobis tam parum notæ forent, ac illæ duæ peregrinæ sunt, Pontici & Barbarici Rha, facilè quis leuiuscula coniectura addita adduci posset, vt Centaurium Rha Ponticum crederet, atque Hippolapathum Rhabarbaro idem, aut congener faceret. Nunc cum hæc diuersa esse satis constet, nullus nisi apprimè veris argumentis fretus, asserere debet, Rhaponticum idem esse Barbaro Rha. Est enim illud non modo molestum tyroni lectori, sed etiam impedimentum ad simplicium percipiendas qualitates notas, varietates, differentias, & vsum; quin cauillis & ad ostentationem concinnatis sophismatis contrariæ, fermè naturæ res eædem esse probantur. Quíppe si quis istud Rha Dioscorideum, nunc postremo cognitum gustu exploret, primùm pauculum amarorem, vehementem astrictionem, glutinosium viscidúmue quippiam adiunctum, acrimoniæ expers, inodorū, leue, mansu nō, cuiusmodi Rhabarbarari, Croceū deprehēdet sed croceorum, tramitū, colorem, atriorem, tamen & ferruginem aceto dilutam ostendentem, fractu facilè, adeo vt minutim etiam non attritu in frustula diuellatur; intus neútiquam RHABARBARI colore, sed textura & fibris tenuissimis, longè quam Rhabarbari delicatioribus, à centro in ambitum radiatis, colore cinericio pullóue, venulis trāsuersis pallei coloris. Crassitudo radicis maximæ nobis visę quāta Cētaurei maioris; mediocres pollicē æquant: recens laxioris solutiorísq; substantiæ magis quā Rhabarbarum, etiam vetustate cariosum & minus graue. Longè aliud est ab illo quod Mathio. innuit; Anguillaræ Appolinísq; monitu, nam merito hi cōiectabant; vti res erat, suam illam radicem esse tantū præcocē & præcisam à iuuencula Rhabarbari planta: etenim anno ferme 1561, miserāt copiam istius in Italiā, & Rhabarbarai Pontici nomine donarant: flaua erat grauis & gracilis radix, sed vetustior, & teredenibus exesa, leuior, pallidior, magni tamē tunc habebatur, quia in Math. cōmentariis celebrabatur, etiāq; vt afferebāt nōnulli purgabat, plusculū sumpta, vt videre meminimus Florētiæ in Nosontrophi officina; & etiam

Rhabarbari & Rhapontici discrimen.

etiã Venetijs pleriſq; locis alijs. Quo verò anno 1564. Math. in Bohemia, eius verò commẽtaria prælijs Valgriſianis Venetijs hærebãt Sequinus Martinello doctus & perquã in hac Palæſtra verſatus, iſtum alterum poſtremum fratri Alberto ad Angeli ſymbolũ miſit: quod Medici Veneti nulla nota reclamante Theriacis addiderunt, & ad cæteros affectus in vſum deduxerunt: præſertim Lugduni in Gallia, Medicus ſingularis Daleſcampius: neútiquam purgabat, ſed aſtringebat & duntaxat præſtabat ea quæ de eodem prodiderant antiqui. Sic & Pharmacopœi nonnulli, vt Valerandus Donrez inſulanus valde ingenioſus, huius non ſemel fecit, & vidit periculum factum. Cæterùm parum ſolidis pedicis fulcit Anguillara ſpuriam illam Ponticam radicem, quam ſi quis huic noſtræ vellet aptare, longè magis aberraret: hanc etiam cum magna copia recentem habuerimus: (pendebant tamen & in ſingulas vncias ducatum ad Theriacæ compoſitionem Pharmacopœi) ſemper leuiuſculam corticibus craſsioribus, & abſolutis, vti ſupra dictum obſeruauimus: cum potius debuit grauior eſſe recens quàm adulta, aut arida, contra quàm Anguillara putat Raued iſtud purgans. Fruſtra & ridicule faceſſunt negotium, dum quibus ex orbis regionib. aut emporijs Venetias aduehatur anxiè anquirũt: nam alijs nauigationibus ex Indijs Orientalibus, ad Septentriones a cœli volucribus & Neptunis Hiſpanis Vliſsiponem indeq; Antuerpiam deuehitur: venumq; exponitur dimidio fermè minoris quam Venetijs. Magnus Mathiolus magna proſequitur veneratione, Apollinem iſtum Iambicum, qui æquo animo ferat illius ſalſa & aſperiuſcula monita, nec conuicium in illum regerat, quæ tamen nec laceſsitus in alios doctiſsimos ſolitus eſt congerere: verũ prudenter & catè ſic factum vt ſiluerit: & vt puto ne iſtam Mathioli laternam luſtraret, aut vaſta commentaria ſuis illis radijs Iambicis conficeret, & vreret.

LAPATHVM ſanguineum.

Belg. **Dracken bloet**, aut ſanguis Draconis vulg.
Gall. Sang de Dragon.

SEPTENTRIONIS hortis ſponte hæc etiam oritur, rariùs in calidis plagis, quam quiſpiam putaſſet Limonium, cùm quia Blitea illi ſint folia, tum etiam quod neruulis, & venis crebribus ſanguineis eadem ſint intertexta: qualia quidam in Limonio deſiderant, cum apud Dioſcoridem νευροειδὲς nuncupatum legunt, id eſt, nerueam, aut neruis donatam: verum è Lapathorum eſt hæc genere, quod habitu toto ipſo præfert, tametſi nitroſiore guſtu, & Bliteo folio & facie, vel Lapathij acuti anguſtiore, longiore, numeroſo ſanguineis, purpureis, ſaturatis extantibus neruulis, aut venis cruore plenis, quoquouerſum ſparſis, & labyrintheis ductibus, folij fuſcum virorem maculantibus. Reliquáq; omnia ſunt prorſum Lapathij acuti, aluumq; cient iuſculo, aut expreſſo ſucco ſanguineo totius plantę, quam idcirco **Draken bloet** Germani vocant.

OXALIS, ſiuè LAPATHVM OXALIDA, Acetoſa offi.

Gall. Ouſeille. — *Ang.* Sorrell.
Ger. **Saur ampher.** — *Ital.* Acetoſa.
Belg. **Surkele.**

OXALIDES tametſi non perinde niſi nomine expreſſę fuerint à Dioſcoride, tamen quin fuerint Lapathi quartum genus conſtitutæ nulli dubium: nam quod cuipiam minus placere poſſet, ſemen δριμὺς inibi dici, ſic accipiendum, vt vulgò interdum loquitur, acidum ſiue *aigre* cum acri confundens: alioqui cur illi notiſsimum, vt ſemper fuit vel mulierculis, non putemus? & Oxys ſeu Oxalidis vox, non modo foliũ, ſed etiam ſaporẽ connotat, qui acutus ab acie cultrorum proportione & ſimilitudine dicitur, Oxis ſiuè acutus, quibus etiam Lapathum vocatur Oxalis, vt ſane eſt: folijs quippè acuti Lapathij tenuioribus, delicatioribus, & magis holeraceis, ima baſi latioribus, lunatis & pinnatis Spinaciam, & Atriplicem referentibus: caulem multùm ſtriatum, rubellum, ſucculentum am-

Effig. Dod. 383

ambientibus admodum acidis : radice ex Crocco flauet fibroſa, ſemen anguloſum acutum, in folliculis Lapathijs cæteris non diſsimilibus. Vbiq; pratis & hortis quòlibet anni tempore viget, ſuppetit Officinis & culinis ad embamata.

Oxalis TENVIFOLIA, *ſinuata Verueccina.*
Belg. Schaep ſurckel.
Gall. Surelle, ou Oſeille de brebis.

PERSIMILI huic, & tanto luxu ſabuloſis Brabantiæ, Picardiæ, Nortmaniæ, & Angliæ importuna, vt ſegetes enecet, vires aut incrementum præpediat, fuſco purpureo ſeminum caulium, & foliorum colore ſolum ipſum operiens. Guſtu etiam acida pecori non ingrata, eóq; fortè vocata Belgis Schaep Surckel, id eſt, Acetoſa veruecina. Minor tota & gracilior, palmum & ſeſquipalmum alta : radice exili & tenella, plurima etiam in collibus quibúſuis ſquallidis & macilentis.

Satiua FRANCA, *rotundifolia repens.*

GRATISSIMA & tenerrima in holere hæc in Frãcia Lutetiam, & Aureliam circum: tam hortis ad intinctus ciborum & medicamenta, quàm ſuperiores duæ reliquis regionibus frequens : ac ideò Romana vocata, quia cunctis præferreretur, guſtu & acciditate delicatiore. Quámuis & in montibus GalloProuinciæ glareoſis multa ſcateat, ſerpatq; flexis pediculis & cauliculis pedalibus & ſeſquipedalibus, in quibus folia circinata ſuperne, puſilla carnoſa Soldanellæ, ſed reductis, ad imum ſinuatis lateribus aliquantum pinnatis : ſemine & flore puſillis non diuerſis à ſuperiore Oxalide.

Plinianæ Oxis inter trifolia dicatur.

Triplex BISTORTA, *quarum vna quæuis aſſeritur* BRITANNICA.

PRIMVM intuenti vtrámuis Biſtortam, videntur illæ è Rumicum ſylueſtrium familia, quare & de Dioſcoridis foliorumq; comparatione Britannica iudicata fuit. Sed maioris multò commendationis antiquorum Pliniíq; elogio Britannica olim fuit, quam hodie ſit exploratæ notitiæ. Factum quippè videtur negligentiuſcula recenſione, fortè & vna immutata vocula, aut ſanè labecula in radice exprimenda, quod vſu venit noſtra & auorum memoria, vt quam perditam aut ignotam duceremus, vſu tritam quotidiano, nomine ſub alio inuulgatam, familiarem admodum habeamus. Quare qui Biſtortam nolunt, propter radicem λεπτὴν, id eſt, tenuem memoratam, neq; nihil penitus dicunt: neq; tamen tantum incommodum adducunt, vt cum cætera omnia exquiſitè ei faueant tum figuræ, tum virium ſigna : cum ipſi nihil æquè commodum, nedum melius afferant, ſit illis illicò credendum: totum quippè diſceptationis momentum in radice vertitur: alioqui Rumici agreſti adeò eſt ſimilis facie, vt nõ pauci Rumicem dictitent. μελάντερα καὶ δασύτερα ſi vellicant, in Græcula notione trita calligãt : ſaturiore quippè & quaſi purpura nigricante vt in viola quam μελάινάν vocat, Martia eſſe folia interiora innuit δασύτερα nõ piloſiora, neq; enim de piloſis hîc comparatio eſt, neq; notio ea commoda hîc eſt, ſed rigidiora, hirta, & firmiora. βραχίαν, id eſt, breuem, ſanè videre licet etiam cum Lapatho, aut minoribus collata. λεπτὴν, tenuem ſanè, vt non lubet, ita inuitus dico, fortè quod verisſimum eſt : aut illum minoris Biſtortæ radicem intellexiſſe, quæ non admodum craſſa eſt, aut quempiam amanuẽſem, qui breuem radicem legiſſet, tenuem è craſſo mutaſſe παχὺν in λεπτὴν, nempe rei ignarus, ratus id aptius congruere, quia quæ ſunt breues radices vt plurimum ſunt tenues : tametſi ipſis etiam autoribus eadem excidere poſſunt errata leuiuſcula, humanæ Mineruæ. Vt vt ſit, vſus & fructus Biſtortæ nequit extorqueri illis, quos viginti annos, eoq; plus torſit Britannicæ ſedula diſquiſitio : qui ſciunt iiſdem planè viribus, & longè pluribus, quã quot attribuerit Dioſcorides Britannicæ, pollere. Quarũ expenſio retinet nos in eadem ſententia eo lubentius, quod nullam planè videamus, quæ æquè congruat.

Maior.

MAIOR.

MAIOR enim promit folia, Rumicis acuti simillima, aliquanto minora, nigriora, pleniora, rigidiora, ambitu tantillùm laciniosо, aut alicubi reducto, auersa cæsia, teneros, glabros, pedales exiles, & in summo spicatos flores purpureos Betonicæ, aut Persicariæ, caules edit. Radix nigra, instar contorti, intróque reflexi pollicis digiti manus, intus ruffescens, sapore perquam austero, astringente, quandantenus Tormentillæ, foris fibrosa, nigra. *Effig. Mathio. 946.*

Bistorta MINOR, & MINIMA.

PRORSVM eadem primæ minor & minima, etiam quò loci omnes vnà sponte oriuntur; sed hisce folia angustiora, lęuiora, continuísq; oris: breuiore item implexu conuoluta, minórque radix, & nullis penè fibrillis. Celsi mõtes & frigida pratẽsia has alunt omnes, vt Baldus Veronensis, & colles herbidi multi in Anglia Occidua. Vbiuis etiam colunt horti Pharmacopœorũ efficacissimas omnes ad vulcera effrenè serpentia, & ad fungosos polyporũ in naribus, & palato interiore flagellos absumendos, aqua stallatitia, quæ etiã ad hepaticam sanguineámque resudationem plurimum pollet epota.

BRITANNICA GESNERI *& Lugdunensium.*

QVE enim nobis primum indicata, ab exercitatissimæ cognitionis Valerando *Donrez* Insulano, vt non parum foliis, & radice responderere videtur; ita plurimum illis astringendi viribus & oris fauciúmq; vel tonsillarũ vlcera iuuandi, defici, haud obscurũ: & vehemẽter amara, atq; nonnihil calida est: Conizæ quiddam odore, & sapore testatur. Magna copia Lugduni etiam ad mœnia, & intra pomęria peninsulę herbidis amœnæ, quã alluũt, & disterminãt duo nobilissima flumina; hinc Rhodanus ab Oriente, illinc Arar ab Occidente, & vocant vernaculè *Aynez*. Caule plurimum singulari, rotundo, duriore, pallente, cubitũ alto: in geniculis folia ima nonnulla emittẽte Morsus Diaboli minora, aut Conizę maioris, Bellidis, nõnihil nigricãtia. Flores in pusillis alis summis lutei, circinati, Conizę maiores, sed non absimiles, abeũtes, maturo semine, in pappos: nec semẽ dissimile Conizę maioris. Radix breuis, tenuis, albicans, fibrosa, minor, radice Succisæ aut Bellidis par. Qualitates quales diximus, vsum nescimus. Hanc tamen non displicuisse Gesnero & Dalescampio, magni nominis medicis, forte de facie dumtaxat, eandem iudicantibus certum.



Pulmonariã recentiorũ Britãnicã hodie putatam; quia folio, effigie, floribus atq; mucco Symphiti est, rectius illic ponemus, & disquiremus, ecquid à Britãnica vera discrepet. *Pulmonaria an Britaunica.*

COCHLEARIA *duplex, Britannica, & Bataua.*

NEQVE nescimus, etiã non paucis eruditissimis Britannicã verã visam fuisse, inferiori Germanię; & præsertim Oceano finitimis Frisiæ & Hollandiæ frequẽtissimam, quã Germani Leffelkraut, Belgi lepelcruyt, id est, herbã Cochlearis siue Cochleariã, à foliorũ circinata, cauáq; rotunditate cochlearis cõuexum intimáq; superficiẽ exprimẽte, vocarunt; Pliniíque *Britannicam censuerunt*: quia eodem loci, iisdémque dotibus comperiantur, quas Cæsaris milites trans Rhenum promotis castris aduersus luem illam, & dentium, neruorúmque noxam, edocti à Frisis colonis experti sunt: vt idem fusius narrat. Verùm cum hæc neutiquam illius Plinianæ descriptioni congruat, & permultæ aliæ sint plantæ aquaticæ, vt Nasturtia & Sion Cardamine eidem persimiles *Effig. Hist. Do. 89.* AN BRITANNICA Plinij?

 les

les gustu, nec admodum dissimiles habitu, idem remedii dent, nullum inde certum suppetit argumentum, quo hanc Britannicam asseuerent. Sunt enim folia prima pullulatione oblonga Pyrolæ, aut Ophioglossi, móxque crassiora, & vmbilicata euadunt, & nonnihil caua, Rorellæ Solis modo, sed magnitudine Soldanellæ, nonnihil ambitu angulosa, cochlear aliquantum preferētia; flosculis Cardamine albidis, in cauliculis palmum & sesquipalmum altis; per æstatem semen serie gemina, in vtriculis siliquosis conditur, Thlapsi minus fuscum, compressum: radix tenuis albicans, parum fibrata, gustu acri, herbaceo, Nasturtij, aut Sisymbrii Cardamine.

COCHLEARIA *Anglica, Atriplicis folia.*

QVI Frisiam Cochleariam antiquorum Britannicam profitentur, cōmodius suam opinionem tuerentur, si scirent in Anglia ad amœnissimi Tamesis fluenta, quà Londinum præterlapsus est, etiámque in Bristoiæ sinu Occidui Oceani, quò allidunt per stata incrementa vndæ, aliam esse congenerem, & similem illi, flore semine, & sapore; sed foliis non æquè vmbilicatis, aut cochleatis, potius Atriplicem, aut Lapathiolum effigiantibus, vnciam latis, inque sesquiunciæ, aut vnciarum duarum longitudinē porrectis, crassis, densis, & succulentis, gustu & colore alterius Cochleariȩ; Radice maiore, vt qualibet sui parte, minus tamen astringente, nec commoda ad ea quæ suæ Britannicæ Dioscorides attribuit: tametsi æquè vt superior, laudata ad Stomachacem, Scorbutum: quibus vehementer afflictos ægros aliquot huius ope iutos vidimus, superiore Vere.

PYROLA *à Pyrifolio:* LIMONIVM *Germanicum.*

Germa. Wald mangold, *à syluestri Beta, cui similis.*

NON defuerunt etiam qui aliā istis similem, superiori, & inferiori Germaniis adeóque vniuerso Septētrioni notā, Britanicam deuinarint: quòd esset foliis Betæ & lapathioli: obi dque Limonium hodie autumant, nomine etiam viriditatis perennis suffragante, Wintergruyn Germanicè, siue hyemis virorem sonante, quippe æterno virore penè atro aduersum Brumæ rugores perstat, montosis syluosis, & frigidis vdis, præ quibus tepidos hortorum recessus, locáque vrbana, & mitiora viridaria aspernit; inque illis quasi inuita ægrotat, ac tandem emoritur. Proinde Chirurgi, Germanici præsertim Theophrastini Heluetii, & Lansqueneti, ad potiones vulnerarias sibi de Alpibus finitimis, aut montosis lectam curant, principémq; vnam è vulnerariis ænemis, & vulneribus ferruminandis addunt; Brabantis in Berchem Sylua Antuerpiæ contermina aliisque Belgii syluosis, rarior Italis, & Gallis meridionalibus. Exigua de radice & tenera, subrussa, nonnihil rugosa, caulem dodrantalem & pedalem magnitudinepromit, floribus in summo albis, & è medio stamina, apicésue emittentibus, odoris Lilii Conualii haud disparibus: & in imo compluria quina, septena, octonáue folia, rotundiora, minora multò Betæ; Pyro propiora, nigriora, viridiora, non secus ac cunctæ partes siccitatis, & astrictrutionis vehemētissimæ, euidentis frigefactionis. Vnde non desunt coniecturæ quibus sententiam Limonii foueant Docti nonnulli, qui illud prius *Behen* descriptum non norunt; propterea quia minus in pratis, aut littoribus herbidis, totius Oceani Germanici, aut Anglici reperitur.

λειμώνιον. LIMONIVM.

Effig. Matheo. 980.

HERBIDVS viror, pratensésque, & palustres natales Limonio nomen dederunt; quasi tu pratensem dicas herbā, aut cū Plinio Syluestre pratense Blitū, huius quippe etiam videtur, aut species, aut perquā affinis nigræ Betæ, quā esu etiam sistere aluū Dioscor. autor est. Verùm recentiorū sedulitas complures huic descriptioni aptauit pratenses pallustrésue plantas, forte non inscitè: tamen nulli congruit magis Limonij & nomen

& notio, quam isti pratensi & maritimo recepto : cui folia sunt Betæ nigræ magis affinia : Semen copiosum, oblongum, ruffescens ex cæruleo : flores purpurei, cærulei coloris tenaces: caules tenues, radixq; rubescunt, magnitudine Lapathij acuti, cui totus accedit, & gustu subastringunt, vnde Pharmacopœis ansa porrecta, vt Behen rubrū nuncuparint, & qui vænum Lugdunum duxissent, alijs quorum in patria, & præ pedibus erat, quasi rarum non paruo pretio & nostro risu distraxerint, vt alias factum diximus, in radice Hydrolapathi. Non nisi locis herbidis, & vdis maritimisúe pratis, vidimus, vt Adriaticis & Norbonensibus littoribus vbi maxima copia. Hic magis vt Behen ridemus, quam recensemus: tantum indagare voluimus, quid cæteris discreparet: quæ inter notiones, sunt in re herbaria multò vtilissimæ.

PARVVM LIMONIVM Norbonense, Oleæfolium.



HVIC alterum prorsum simile, sed minus multò, inter salebrosa littora, & rupes montis Ceti, & alibi Norbonæ, & GalloProuinciæ saxosis oritur frequēs, quod Empetri seu fœniculi marini associatur lubens, folijs minoribus Oleæ, aut Myrthi paribus, humi radici proximis : circū pedales caules, & cauliculos graciles inflexos, cæruleis muscosis floribus superioris non dissimilibus onustos, folia lōge minora fœniculum Marinum, siue Empetrum satis exprimunt.

Mathioli Secundum LIMONIVM.

DVO namq; cum appinxerit, nihil distinxit, ac ne quidem monuit, neutrumné, an vtrum esset verum: sed quasi rerum nescius, ne verbo quidem explicat: & tamen certò doctis constat secundi ab illo descripti, flores non ita passim videri inter multa millena plantarum.

Math. 981.

τριπόλιον. Littorum TRIPOLIVM.

FERVNT sic vocatum à ter, singula die, mutato florum colore, quod quidem fieri posse equidem iam lubet credere, qui videamus è naturæ Officina multò mirabiliora euenire: an verò fiat, equidem nescimus: illud scimus, in Maris Mediterranei, & Occidui vniuersi penè littoribus, & fluminum ostijs: plantam copiosè prouenire, non ita folijs absimilem Limonio primo : cæteróqui Tripolio exquisitè congruentem, quæ non quidē ternā coloris interdiu mutationē experiatur: sed quia duplicis est floris, nempè lutei, & purpurei in Phœniceū, interdum & cæruleum vergētis, lutea foliola radiatim assita supernè defluete primum solita, admodum studiose obseruauimus, partim verò introflecti & purpurea vel albida cerni, relictis interim nonnullis inibi foliolis, & multis staminibus albidis, & purpureis superstitibus, quæ plebeculæ opinionē faciūt, ter die mutati coloris: quod idem nonnullis stirpiū nostratiū alio cōtingere modo, iamdiu obseruauimus. Scatent hac Norbonica, & Anglica littora, & fluminū crepidines, quas refluxus, & Maris æstus, inundant vbi fermè nulla alia herba comparet, folijs Glasti aut Limonij, minoribus, dēsis, leuibus, fuscis, crassis, circa caules sesquipedales & sesquicubitales in summo ramulos diuisos, multos herbæ Doriæ nō magnitudine, sed nōnulla similitudine, radice etiā crassa, fibrosa, flores medij subterq; lutej & ambitu purpurej perelegātes, vt plātavniuersa multū Asteri Attico mōtano similis florū exortu & effigie, vt latius monuimus cap.

An sit Damasonium, Phlegmagogum & Cholagogum Macelli empi?

de Aſtere Attico & alibi : In Turbith diximus eſſe Serapionis Turbith. Radix depacta fibris craſſa, non tamen aluum ciet decocto & ſucco pota, nec apud nos Gummoſa.

Norbonenſium DOREA quaſi aurea, quam perperam DORIAM vocant, folijs Limonij aut Rumicis, flore luteo Tripolij, aut Iacobeæ : an Theophraſti PANAX Chironium & Plinij PHARNACEVM?

NEVTIQVAM Doriæ duci triremium claſsis Gallicæ, & Imperatoriæ præfecto, quaſi exoticæ huius repertæ laudem verè aſſerunt Herbarij quidam: cum hæc ſit Gallo Prouinciæ & Norbonæ amnibus non admodum rapidis, & iiſdem etiam natalibus oriunda, quibus Limonium, cuius multa ſimilia habet, & inde in hortos Belgij & Angliæ tranſlata fuit, vbi etiam hac æſtate, Lódini Morgano noſtro creuit: perquàm procera & elegans ſeptenum & octonum cubitorum ſcapo recto: radix quam pro ſtirpis magnitudine minor, maximam Hellebori albi æquat radicem : cui etiam compluribus filamẽtis, recta prolixàque ſparſis, & habitu toto ſimilis eſt: à qua, & reliquo caule mox ſupernè ſurrigitur numeroſa ſoboles foliorum, Hydrolapathi longitudine, craſsis & obliquè extantibus purpuraſcẽtibus neruis trãſuerſim : & quæ valde anguſta in imo ſunt, palmæ latitudinẽ, ſed media ſui partè æquant, virore intenſo, rigida, & craſſa vt Limonij, aut Tripolij præſertim in ſummo caule, qui procero homine procerior eſt, rotundus,



craſſus digitũ, Lapathij modo in ſummo turiones habet variæ lõgitudinis, quibus flores Senecionis aut Tripolij marini, in pappos abeuntibus. Sapor, odor, radici & folijs aròmatus & medicatus Angelicæ Syl. & nõ nihil nitroſi, minimè acris. Plurimum hac vtũtur vulnerarij curſores, plurimíq; faciunt quidam Medici : quæ coniectura cæteris congruentibus notis, magis perſuadet eſſe Theophraſti Chironium, Lapathij ſimile : aut ſanè vnum eorum, quæ ad Theophraſtum Plinius retulit, vt Pharnaceum.

AVREA

CONSOLIDA AVREA *Nemorum, Limonii folio, non Alisma montanum.*



IN AVRELIÆ Gallicæ ſyluoſis denſiſsimis quæ noſtro H. Morgano perelegans floruit hoc menſe Iunio Londini, radiatis multis in ambitu foliolis; Nardi Montanæ, aut Doronici florem & colorem ſimilem habentibus, foliis nigræ Betæ, aut potius Limonii, atrius virentibus, carnoſis, aliquantùm hirſutis, craſsis, venoſis, Doreæ ſimilibus, amplexis pedales Doronici cauliculos binos, aut ternos; floribus radiatis Doronici, aut Calendulę, & concoloribus ſcitè pectinatim conſertis, & cõmiſsis foliolis, antequam pandantur, eleganti ſpectaculo, radice multis filamentis albidis ſparſa in ceſpitem ſummũ, Bellidis modo: ſapore Mediæ Conſolidæ, tantillum acrimoniæ prodentis, aut Herbæ Doreæ, cuius etiam vires & quandam aromaticitatem æmulatur.

AVREA VIRGA *Villanouani, Limonij, aut Coſti hortenſis folij, Doriæ floribus, an Leucographis Plinij?*

NEC minus celebris hæc apud vulnerarios Aurea Virga vocata, nec non multum ſimilis ſuperiori; ſed multò frequentior & notior, præſertim Germaniæ, Franciæ, Angliæ, atque cæteris Septemtrionalibus nemoroſis & ſaltuoſis opacis, vbi multò maxima copia. Caulem gracilem læuem, leniter rubentem, cubitalem & ſeſquicubitalem foliis ambientibus immum perſicæ latioribus, tenuibus, tantillũ crenatis, Coſti hortẽſis modo, multò anguſtioribus, & reliquo cauli; qui multos in ramulos diuiſus viſitur, floribus cõfertim ornatos aureis Doriæ, vel Conſolidæ Saracenicæ, in pappos diſparẽtibus: radice fuſca fibroſa: ſupernè rubella Coſti hortenſis. Conizæ ſemine, vi aſtringendo efficaci, ſed ſiccãdo multo efficatiore, mirùm quantùm calculo exterendo laudata, atque ſanguini ſiſtendo vlceribus vulneribúſq; cogendis; eapropter perſuaſum nõnullis hodie Leucographin eſſe Plinii; qui tamen ſibi notam non modo negat, ſed ne lectam quidem apud quempiam autorem, miratur; quũ (inquit) adeo eſſet vtilis. Et Virgæ aureæ nulla vſpiã linearum veſtigia inſunt, quæ nominis argumento reſpondeant: vires autem non tam ad ſiſtendum ſanguinem intro compertas habemus, quam ad alios affectus admirabilem experti ſumus. *Dodon. 108.*

SOLIDAGO *Sarracenica.*

CLAVDERE iungereúe, aut cõferruminare, vulneris labra, conſolidare Barbari Chirurgi dicunt, vnde hæc vocata Conſolida, cognomento Sarracenica; quod Turcæ & Sarraceni opinionem magnæ peritiæ, in medicamentis vulneraris præſertim, eſſent apud Europœos aſſequuti. Et ſanè hæc eſt perquàm accommoda renibus, hepati, inteſtiniſq; vlceratis, atq; diſſolutis. Foris verò nihilo ſecius ad vulnera vtiliſsima. Iiſdem fermè natalibus nemoroſis, quibus Aurea Virga, ſed magis vdis & depreſsis, apud Septemtrionales: apud vero Meridionales, montoſis vdis, inter Valerianas ſylueſtres fruticat, è radice pluribus & craſsioribus fibris capillata, caulem rectum erigit, trium, aut quatuor cubitorum, rubellũ, rotundũ, cauum, ſecundũ quem totũ, folia Lyſimachiæ luteæ, aut Amygdali longiora, parũ quid crenata: ſũmis alis & floribus palidis virgã Aureã æmulãtur *Dodon. 107.*

in pappos etiam perduntur, vnà cum Conizæ semine. Vulnerariis in hortis viret.

AQVATICA Plantago, foliis Betæ, aut Plantaginis flore Galii albi, Est-ne LIMONIVM, *aut potius* ALISMA?

{ *Germa.* Wasser wegrich.
Gallis. Plantain d'eaue.
Belgis. water wegebꝛe.
An. Water plantaine. }

QVISPIAM posſit interpretari dictum ἄλισμα, quia in aquis naſceretur & iactaretur, ſiquidem ἄλισμα etiam apud Dioſcoridem Maris eſt alliſio, atque iactatio, qualis vulgari aquaticæ Plantagini contigit. Sed enim Recentiorum ſatagentia maluit quippiam diuinare, quàm quod certius erat ſequi, aut tantiſper retinere, dum quid melius obuium haberet. Itáque aquatica Plantagine contempta intruſerunt Bifolium, ſeù Ophrin alii, alii verò Limoniũ, nonnulli Saponariam; quidam Calceolum Mariæ vocatum, eſt qui Epipactidem Hellebori foliis, ac non nemo Commentator, ſed Muſis plane iratis Botanicis, quæ ſe vti nos quæruntur deluſas, quaſi præſtigiator quidam, viſus aliquid (faſtiditis cæterorũ iudiciis) & reiecto Aliſmate ſuffeciſſe, nihil tãdẽ niſi mutã plantæ vmbrã, ideſt picturã plantę indictę, neſcitur cuius, reliquit nobis hiãtibus, atq; aliquid ſaltẽ noui, ſi non veri, audiẽdi auidis, & repẽte ſe ſubduxit. Cui autẽ animo fuerit, haſce omnes ſtirpes de veris cunctis notis & accurata collatione expendere, nullã non pocul à Damaſonii deliniatione literaria Dioſ, tũ verò & natura, & facultate agẽdi abeſſe, pręterquã vnã iſtã aquaticã Plantaginẽ vocatã, quę minus iſtis moroſulis placet, quia fortè Græca litera nonnihil labis, aut hiatus perpeſſa eſt; veluti vbi στενότερα: id eſt, anguſtiora folia habẽtur, idẽ potuit eſſe ſignificatus, & voculæ permutatio; cuiuſmodi in Helenio, Meo, aliiſq; nõ paucis. Quin locis aquaticis, quorũ indigenã facit hanc Plantaginẽ, nuſquã gentiũ aliã videas plantã, quæ quicquã ferè aut vultus, aut viriũ expleat: vires ſi quidẽ perquàm congruunt fermè omnes, verũ Galenus qui legiſſet, radices huius acres eóq; ædemata diſcutere; ſuo more nõnihil Dioſcorid. tacitè aduerſatur: de cætero verò illi aſſentitur, ſéque reliquarum facultatum, vt frangendi calculi, periculum feciſſe teſtatur: eóque non acrimoniæ, ſed abſterſioni, calculi expulſionem acceptam fert, quæ de radice verùm eſſe experimento & ipſi ſcimus, equidem melius quàm Plantaginis, cuius folia, & radices ſimiles habet; quæ cõferuntur Helleboro: ac è foliis etiam quæ κλώμενα ἐπὶ γῆν: id eſt, deorſùm verſus reflexa, vti huius non rarò ſunt, καύλους λεπτοὺς ἁπλοῦς, aut vt quidã doctus legit καυλοὺς ἀσυπτοὺς, nõ ἁπλος, ſed ἁπλοῦς, id eſt caules plurali numero, tenues ſeù graciles, teneros, cubitũ altos: Sic etiã ſunt huius ἔχων κεφάλια θυρσοειδῆς habens Thyrſi ſpecie capitula, cuiuſmodi ſanè habet, nondùm explicatis, egreſſíſue floribus, puſillos rotundos acinulos, Perſicariæ modo. Tandem ἄνθη λεπτὰ καὶ λευκὰ καὶ ὑπόχλωρα flores tenues, albidos, & pallentes adeò congruunt, vt vel hac nota, nulli ignota eſſe debeat: quæ in nullam cæterarum prorſùm ſuperius propoſitarum, conueniunt.

Vt in fumaria.

Quidã βοτρυοειδεῖς, racemoſa capitula.

PISTANA Magonis, ſiue Plinii, SAGITTARIA *aquatica: an Stœbe fœmina?*

PERMVLTIS hæc amnibus ac leniter labentibus in Italia, Gallia, Germania, & Anglia; ſubter aquas è fundo vadoſo, radice multum capilloſa, & prolixa, albida, nonnullis oblongis fibris craſsis & bulboſis adnatis, pediculos prægrandes, triquetros viridantes glabros exerit: ſingulos ſingulo folio donatos triquetro, vtrínque pinnato, reductis lateribus inquè mucronem deficientibus, & prorſum harundinem cuſpidatam effigiantibus, cauli ſeſquicubitali medio læui cauo, molli, ternæ aut quaternæ pilulæ echinatæ Vnedonis, aut Ricini non diſsimiles, aut Caricis, quibus affinis videtur: poſt florum delapſum, qui terna fœtura prodeunt, totidémque foliolis conſtant cãdidis, è medio pauca ſtamina emittentibus, Maio & Iunio in Anglia prope Oxonium

Matheo. effigie. 1138.

nium, ponè mœnia, in amœnissimis illîc residibus, sed lympidissimis aquis: etiam Londini ad arcis Regiæ vallum, & in Tamesis crepidinibus palludosis gustu astringente: sicco, non ingrato.

SAGITTA Minor.

Varietas NON secus atque aquatica Plantago, interdũ, multò angustiora foliis, & acutioribus visitur: sic hæc reperitur alis acutioribus, longioribus, latioribúsque foliis, magis vtrínque exhaustis, acutioribus cuspidatis, tota cæterũ minor.

Matheo. effigie 1139.

BIFOLIVM NON EST ALISMA, videtur Ophris Plini:

ET hæc quod esset foliis Plantagineis, locísque humentibus familiaris, opinionem Damasonii quibusdam fecit: aliis, & quidẽ aptius, Pliniana Ophris dicta fuit; nõ quia superciliis fucandis, aut lenocinio apta comperta hactenus sit, sed à binis vtíque foliis vnde **zuyblat**, id est, Bifolium dicit Germania, vbi syluosis in pratis, & vdis frigidioribus plurima, caule rotundo, glabro sesquipalmari, cuius ab imo duo sibi vtrínque vnum ex aduersò surriguntur folia Orchis, & Plantaginis aquaticæ, viridantia, & secundum longitudinem neruulis intexta; deinde à medio fermè, summo tenus flores sunt deinceps, vtrínque gemina serie, ex pallido herbacei, muscæ, aut volucellæ plumis exutæ, nõ multum ab Orchii diuersi; radice huc & illuc multis fibris sparsa, facultate nec astringente, vt sit Damasonium, tametsi alia dote vulneribus & fracturis proficua sit, & Alisma & Ophrin aliquantùm adumbret, neutra tamen asseri potest.

μονόφυλλον, *RECENTIORVM.*

ORTV Bifolii folióque Plantagineo est, etiam **Einbladt**, siue vnifolium Germanorum nulli opaco luco, vel nemori non occurrens, per Maium flosculos promit albidos, Galii & similiter odoros, vnde acinuli pallidi rotũdi rubelli, dum maturuerint; gustu amaro & ingrato, sed facultate ad neruorum farctus eximia. Folium vnum per initia in imo, deinde semine iam perfecto, aliud se prodit folium minus in summo; vtrũmq; Plantagineum & neruulis donatum est, superne acutius, & nonnihil ad volubilem accedentibus: cætera prorsum similia Lilio Conuallio dicto, antiquis nõ memorata: transuersim radix gracilis geniculata excurrit.

Recentiorum CALCEOLVS Mariæ, siuè

Germa. **Frawenschuh.**
Belgis. **Vrouwen schoen, & papen schoen.**

PRISCIS etiam pręterita videtur illa floris larua perquàm spectabilis, etiam Plantagineis foliis, aut Bifolii, quam nonnulli Alisma opinati sunt, vulgus Septemtrionalium, **Unzer vrouwen schoen**, vel **papen schoen**, id est, Virginis calceum, vel Sacerdotis crepidam vocitat, à floris effigie, quæ quatuor constat foliolis dilutè purpurantibus, & rubentibus, sui è medio promentibus vtriculum quendam purpureum, intus vacuum, rotundum Fuci, aut Asylonis cadauer, vel Vnedonis caliculos florum nonnihil referens, sed supernè, aut latere vno patulum, instar crepidæ oræ patulæ, quà inseritur pes; foliis Plantaginis, aut Alismatis in longitudinem venosis; radice transuersa, nec altè depacta, nec multũ fibrosa. In Heluetia & Oenoponti finitimis Alpinis opacis, habuimus.

Effigie. Dod. de flo: 77.

ἀρνόγλωσσα *PLANTAGO latifolia leuis.*

Germa. **Wegerich.** *Ital. Plantagine.*
Gallis. Plantain. *An. Plantayne.*

VELVTI Ophioglosson, Cynoglosson, sic Arnoglosson, quasi Agninam tu dicas liguam, vocarunt Plantaginem Græci: ab omni memoria peruagatæ notionis, ex vtilitate & feracitate vbiuis gentium penè immensa, cuius varietates & nomenclaturas, foliorum magnitudo, & modus, diuersas constituit.

MAIOR LATI-FOLIA.

QVæ námque latifolia maiórue Plantago, nulli negata regioni rotundioribus est foliis, & sui medio plenioribus, latioribus, humi accumbãtibus, è radice lateratim fibrosa, candida, & in medio præcisa, siue mutilata; Morsus Diaboli fermè modo: floribus spicatis, caudicellas murium imitantibus, obscurè purpureis & pullis: Semine Portulacæ pusillo, fusco, aut rubigineo.

PLANTAGO Incana.

CVI verò folia incana superficie pubent, rigidiora, crassiora, inquè ambitum humi neruulis magis extantibus refracta: radix crassior, longior, minúsque fibrata, rectioribus, altioribus cauliculis, floribus breuioribus, sed magis sparsis & speciosis, albidis caudatis, Iunio & Iulio defluentibus.

PLANTAGO Rosea.



QVÆDAM autem voluptatis ergò in hortis Belgicis, & Anglis colitur merita; quę posteritati scripto, & icone innotescat: Ei omnia Plantagini maioris similia, præterquàm cauliculis summus, eleganti ambitu, multis foliolis sibi æqua serie mutuo incumbentibus, atque sensim in fastigium cœuntibus, vbi quasi imbricatim, squammatímue sese decussantia folia, vmbellam elegantem, quasi florem constituunt herbidum, vti in quadam specie Primulæ Veris fermè cernere est. Semen è mediis foliorum interstitiis exilit, sed priori simile.

PLANTAGO Quinque Neruia, Lanceola,

{*Germa.* Spitziger wegrich. *Belg.* Hontribben. } *An. Ribbe Worte.*

Fusch. ico. 23.

QVINQVENERVIAM siue πεντάνευρον vocarunt hanc, cuius folia neruuli quinni percurrunt; nonnullis raris per ambitum denticulis, angustiora, rigidiora reductiora, vtrínque lateribus & mucronata, vnde Lanceolam vocant Barbari. Radix, rotundior, breuior, pluribus capillamentis depacta, emittit iunceos angulosos cauliculos, floribus albidis stipatos, in glomerosis & breuioribus spicis. Sicciore est hæc, & commendatiore dote ad vulnerarias potiones, vnguenta, & hernias: nec minus vbíque obuia cæteris.

PLANTAGO Marina.

Dodo. Icon. 70.

ALIAM Plantaginem putant, Marinam quandam herbulam, foliis crebribus angustis, exilibus, Porraceis, tum colore, tum consistentia; Etsi sæpe littoreis Norbonæ, & Angliæ visa & animaduersa, nullídum certò quænam sit asseuerare licet; nulli tamē similior vmbellis, quàm Plantagini, aut Coronopo.

POTAMOGETON, siue Fontalis, & spicata.

σαχύιτης. *Gal. Espy deaue.*

Non

NON ſolum fluuiorum eſt hæc vicina, vt eius nomenclatura ſonat, ſed etiam alumna ſtagnantium lacuſtriúmúe & torpentium aquarum, aut ſegnius labentium, earũ ſuperficiei ſtrata, quaſi humo viſeretur, folijs Plantaginis aquaticæ, aut Betæ minoribus, aut Perſicariæ, duriuſculis, neruoſis, in pediculis à multis flexilibus geniculatis cauliculis caducis, quibus ſpicati inſunt flores Biſtortæ, aut Perſicariæ ſimiles, obſoleta purpura Iunio & Iulio. Radice flexuoſo anfractu excurrit è geniculis, multas propagans fibras, trans aquam fundo immerſas, è quo alimentum ſugit, vt in Malabatro ſtatim dicetur: guſtu aſtringente ſiccante.

Effi. Ma.1137

Noſtrate FOLIVM, MALABATRVM eſt.

NIHIL lubet aut licet aſſerere de Malabatro antiquorum, quando ex eorum monumentis, Dioſcorides prodidit ſine radice innatare paludibus: cum tamen nullo vſpiam angulo totius Indiæ illius, quæ noſtræ ætati multò notior eſt, quam illis fuerit ſua Græcia, comparuit hactenus iſtud folium, quod nec expreſsit ſatis Dioſcorides: vnde gemina hæſitandi occaſio, primùm notúmne habuerit: deinde quî poſsit fieri, vllum vt ſit folium non modo ſine caulis adminiculo, ſed etiam ſine radice, id eſt, ſine ore: & tamen ſolitum ſit filo traijci, quia odorum, magnum, craſſum, & humentis naturæ: id eo ſolitum filo tranſui ad ſiccãdum. Quare ſatius ſit de illo fateri nos neſcire quam de Priſcis minus bene ſentire, aut à nuperis parum gratiæ inire. Illi namq; adeò laxa notione rem ſignarunt, vt quid capias, neſcias: & hi dum vt cumulo fidem faciant, authoritates aceruant, plus porrò quęrendum relinquunt, noſq; inopes inter ignotas opes deſerunt. Nam quid obſtat quò minus vnũ ſit è tam multis, præſertim quatuor nobilioribus, illud Malabatrum imitantibus. Quod ſit quidem verum, ſed eius ortus & natales aliquantum deprauatè tradãtur, vt in Ægarico videre eſt. Quare id ſanè fuerit iſtud noſtrate Malabatrum, iamdiu Arabibus cognitum & hodie Italis medicis vſu receptum, non modo quia in Malabar Indiæ regione cognomine oritur, ſed etiam quod propter eximias vires, plus proportionis habet cum plantis aquaticis, quam illa folia Cinnamomi, aut Caryophylli, quibus folium laurinum fermè eſt. At illud folium craſsiuſculum cuiuſmodi Nympheæ eſt: fibrę verò ſecundum dorſi longitudinem ductæ, cuiuſmodi Potamogetoni, qui propter figuræ & natalitium ſimilitudinem, nonnullis ineptè folium putabatur: Nobis ſecus, cum huius folia apud Anguillaram & alios harum rerum conſultiſsimos, non multis abhinc annis vidiſſemus, quibus adhuc hærebant lignej pediceli: & quaſi ſurculi è ramis effracti (quin potius integros ramos meminimus). Cinnamomi autẽ folio & Garyophyllis facies fermè eadẽ, nitidus læuor, aromaticus, ſuauiſsimuſq; odor. Temperamentum, craſis, modus & vſus non ita diſparia ſunt, & halitum commendant omnia vt Dioſcorides Malabatro attribuit, de quibus commodius alibi. Obijcient literatores nobis Dioſcoridis verba. FOLIVM AQVIS INNATANS SINE RADICE. An vllum folium, aut oriri, aut viuere ſine radice, id eſt, ſine ore, queat, quilibet nouit: nam Lenticula, Semperuinum, & etiam Muha, ſeu Opontia, aut radicem habent, aut quippiam radicis loco. Quin & Lenticulę plantarum minimæ, nec radicellæ ſuæ deſunt, & illis ſubſunt quædam terræ ſordes & quiſquiliæ, quibus aluntur & fulciuntur.

γεντιανὴ GENTIANA maior.

- *Germ.* Gentziam, Bitrer Wrtz.
- *Belgis & Ang.* Gentiane & Felworte.
- *Gall.* Gentiane.
- *Ita.* *Gentiana.*

VSVS & celebritatis notiſsimæ à Gentio rege Gentiana Illyrica, Helleboro albo folijs & natalibus adeò proxima, vt minus exercitatũ eminus eludat: vti nos admodũ iuuenes qui defeſsi & potaturi, cum in poculum vino plenum radicem Gentianæ quam

Dod.223.
Fuſc.ico.111.

ad

ad lassitudinem discutiendam,& apetitum excitandum commendare audissemus. Huius loco Hellebori radicem similitudine foliorum hallucinati immisimus, at penè perijmus. Putredinis hæc hostis infestissima,& veneni mors: Pesti adeò remedium præsens, vt non modo homini,sed etiam brutis incolumitatē tueatur:& amissam instauret,eóq; solita Heluetia plebs istam cum flāmula porcis,& olim Monachis propinare, ne anima in viuo cadauere puteret.

Non nisi in montosis querenda sponte exiens Gentiana,quæ alióqui repertu facilis:& frequens,planèfronde & aspectu ante quā floreat,similis Plantaginis,viridātia,aut rubētia folia, venosis striatum plicis extantibus,è radice crassa pedem longa,intus flaua,sapore perquam amaro:caulem cubitalem,quem summo ornant flores, verticillati,lutei,oblongis Saponarie caliculis,Leucoij semine ruffius,exilius, nec medulosum.

Gentiana MINOR, CRVCIATA, recentiorum.

{ Ger. Modelgeer & Speerensuch.
 Bel. Madelgeer.

Dod.224.

HANC DOCTI non pauci Gentianæ speciem faciunt, facie & facultatibus ducti. Locis tamen non ita arduis,ac Gentiana, multa & passim oritur,vti propè Basileam,& Maconium Burgundiæ Gallicæ, depressis collibus inter Chamædrin exuberans. Huius tamen non flores lutei,sed cærulei diluti, radix verò secundum longitudinem tripartitò aut quadripartitò fissa,vnde cruciatam putant, sed folijs potius crutiatim cauli incumbentibus,nominis etymon debetur.

PNEVMONANTE Cordi. Gentianæ minoris species.

Ger. Lungenblume.

Cordus.162.

CRVTIATÆ similis aut eadem quæ in pratis etiam montosis oritur,folijs angustioribus,minorib.flore cæruleo Calathi modo, radice fibrosa, neutiquam incisa:à Mathiolo graphicé descripta.In Pedemontanis pratis propè Susani,& Riuoli multá.

GENTIANELLA CAMPANVLÆ FLORE purpureo, Heluetia.



DVAS verò hîc exhibemus, quia nondum descriptæ tamen elegantes sūt. Altera est radice exigua flauescente fibrosa,foliola conferta numerosa,imū caulé ambiūt circinatin folijs Oleæ,aut Plātaginis similia, minimæ Gentianæ colore & modo. Cauliculo vix palmum alto,folijs fermè exuto,nisi proximè florem: vbi minuta bina ternáue visuntur. Purpurascit calathus figura & magnitudine,& colore Violæ Marianæ, valdèquam amara.In Patauinis collibus & decliuibus,vbi viperæ capi solitæ sunt etiamq; in Heluetia.

GENTIANA minima.

MINIMA quæ omnium speciosissima in montibus arduis fruticat,Centaurij minoris modo,quem vtcumq; refert,plurima in celsis verticibus montium qui Dannubio in Sep-

Septentrionem, Orientalem, & Athesi rapido in Italiam pręcipitante originem dant; prope lacustres voragines, & montem Nicolai, pusilla tota, palmo procerior, foliolis, & radice Centaurei minoris, multò minoribus, & modo, ex internodiis geminatim oriũtur: & cauliculos exiles stipant; partim ab imo, partímque medio exortos, quorum summis caliculus folliaceus Caryophylleæ forma, & flosculus cæruleus, cælesti atque incomparabili purpura. Amarissima & hæc, vulneribus commendata, & idcirco consensu cursorũ Gentianella dicta, nobis alióqui Centaureo minori, aut eadem, aut æmula.



ἑλλέβορος λευκός. HELLEBORVM ALBVM, *siue Veratrum*.

Germa. Weiſz Nieſwurtz.
Gallis. Helleboire blanc.
Italis. *Helleboro bianco.*
Belgis. Wit Nieſcruyt.
Hisp. Yerua de baleste.

VDA MONTIVM Alpiúmque iuga, huius sunt fœracissima, præsertim quæ frigidissima, celsa, & pratẽsia, quibus Gẽtiana maior gaudet; vti alibi Hellebori stipatu & cõuictu, cui adeo similis folia eminus intuẽti, vt non rarò oculis illudat: præsertim cum æstate cætero prorsum gramine arefacto, vel manso, vtríque pecus prę amarore (puta) parcat. Radix quamplurimis sparsa humi fibris, quæ supernè medio quasi trunco, vel nodulo collectæ sunt, non absimiles Plantaginis, sed maiores, cui etiam folia multum accedũt; tametsi maiora, rigidiora, striatísque secundum longitudinem liris acutioribus, & media cœsia eunte linea, mutuò implexu, quasi tunicę conuoluta, humi strata, partímque amplexa caulem concauum, glabrum succulentum bipedalem, è cuius medio, summo tenus, alternis pediculis surrecti florũ thyrsi hapsíue, Botrys modo, racemosis floribus onusti, colore albicante visuntur. Quibusdam in hortis Belgicis videre est, floribus purpureis: Maximi atque certissimi vsus, herba vniuersæ Europæ satis nota, vulgo *Veraire*.

EPIPACTIS, *siue* HELLEBORINE.

NON inde quia similis foret Helleboro videtur Epipactis dicta Helleborinę, sed propterea quod Helleboris misceretur, & iisdem locis nasceretur, forétq; quasi frenum impræssioni vehementissimæ pharmaci Helleborati; eóq; Dioscorides ad venenata cõmendat, iecoríque amicam ait: néq; vtri Helleboro similem fecerit constat, imo ne fecisse quidem, non magis quam de neutra Sesamoide. Eapropter quid hîc Commentator harioletur, qui volet videat, & rideat. Eius nos commentitiam Helleborinẽ, quam è Tragio mutuatus fuit, nec talem esse docuit, commodiori loco ponemus.

Nec alia de re Helleborinæ vocata fuit, quàm quod illius semine Hellebori albo addito vomitus cõmodius cieretur, vti de verbis Theophrasti liquet Libr. 9 Capit vndecimo, vbi Helleborinem istius commodi vocat herbulam, vnde nonnulli nostratem Herniariã autumabant. Semen cuius, succus, & folia, hepatis obstructioni & renum lapillis, magna dote pollet: quin si quid huc facit, minus comperta qualitate sternutamenta ciet foliorum pollen. Quod fieri potuit, vt mixto cum Helleboro fuerit stimuli vice ad facultatẽ proritandam: quemadmodum proditum est, antiquos solitos miscere salem & acetum, quo celerius exigeretur Helleborus.

Herniaria. Millegrana Centegrana.

EPIPACTIS, *Duplex Recentiorum, siue* HELLEBORINE.

AT Recentiores nominis sono illecti, putarunt herbulam Helleboro facie similem interpretandum, eóque duplicem vtrique nimirũ albo, & nigro Helleboro suam affinxerunt: qui si quam præcipites ad asserendum, tam seduli ad inuestigandum fuissent, habuissent ex Theophrast. quo se ab errore vindicassent: Is quippe Lib 9. Cap. 11. huius semen Helleborismis propotisinísque addi solitum ait, quasi calcar futurum vomitorio medicamento, vocátque herbulam βοτάνιον, quare vti dudum monuimus: Helleborine quasi veratrulũ, nõ perinde vt Cardamine à Cardamo simili, dicta fuit, sed Epithymũ, & Sesamoidem, non propter similitudinem, sed propter vsum, Helleborum vocitarunt prisci. Et Senensis arbiter, decernit nobis Epipactidẽ pictam, nec descriptam; vt solet innumeris locis, vtpote aliunde mutuatus, nec stirpem conspicatus: at sicubi fuerit nactus brassicas aut vrticas describendas, vel alienas inuaserit deliniationes, enecat verbis, aut Crambe re cocta. Sed rariores, & cognitu digniores, pictori mandat; & illico elogio illo centies inculcato addit, *Est similis prorsus nullis reclamantibus notis*: subdítq; non ad nostram cognitionem, sed ad sui ostentationem, non quidem se scire num Helleborine sit; sed tamen Epipactida esse: ridiculè perinde ac si dicat quis, incertum esse num sit Helleborum, sed tamen certum esse Veratrum. Quin etsi quis largiatur illud, nimirum propter similitudinem superius collatã, Diosc. intellectum fuisse Helleborum, quis diuinabit? cum nè nunc quidem vti docuimus, Hellebori nigri vsquequáque descriptio congruat. Verùm nos quo consulamus cognitionis auidis vtrámq; recentiorum subdemus, albo affinẽ hîc, alteram commodius nigro Helleboro inferius.

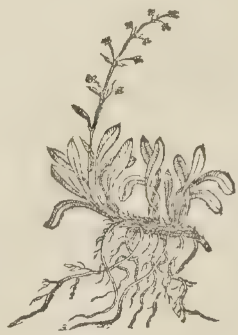
HELLEBORINE *siue* EPIPACTIS, *Recentiorum & Belgarum.*

Germa. & Belgis, wildt wit Nieſcruit.

d.i.l.1 235. MVLLO propius saltem facie ad album Helleborum accedit, quæ Galliæ, Belgiæque locis, nemorosis, vmbrosis, prouenit: caulẽ rectum, pedalem, inuolutũ Arnoglosfi, vel albi Hellebori foliis angustioribus, floribus summũ conuestientibus, albidis, vel purpura obsoleta, medio pertusis, notísque partim luteis, partímq; coccineis distinctis, cuiusmodi in Digitali interiore, quàm etiam repræsentat. In siliquis semen pusillum Digitalis: Radice quàm Hellebori albi fibris paucioribus, variè vagantibus, nigricantibus, duro libro, & amaro.

NARDVS CELTICA, *Saliunca.*

ITIDEM montosis iisdem fermè Gaudet Celtica, aut potius hodie nuncupanda Lygustica Nardus, nec Gentianellis admodum absimilis folii aromaticitate, ipsóque habitu, quam SELLIGA, vallesii vernaculè quasi Saliuncam dicunt: nec dubium quin sit ea, quam Maronis versus innuunt: *Puniceis humilis quantùm Saliunca rosetis, Iudicio nostro, tantum tibi cedit Amyntas.* Pusilla námque herbula, aliquantum proserpens, deinde se surrigens, cauliculo palmum & sesquipalmum alto, ad quem imum folia cespites summos constant, exigua tenuia Gnaphalii montani, aut Gentianellæ minimæ, pallida & sublutea, infernè angusta, quà radicis ceruicis squarosæ, aut squamulis tuniceis obsitæ, spicatim digestæ innituntur; subtérque multæ fibræ, fuscæ, villoseque propagines Asari odore, & modo in terram sparguntur: acri, amaricante, aromatico Spicam Nardi spirante: in Genuensibus, Lyguriæque Alpinis sterilibus, non procul Sauona vrbe, vnde Genuam lucelli causa ferunt Coloni.



CELTICA Altera.



MVLTO elegantior, nec parum similior Gentianæ Cruciatæ folijs, alia nobis reperta est prope Cœnobium quoddã, inter Dei viridarium & Calcaris mõtes, in agro Narbonensi, magni & vulgati nominis. Radice est Valerianæ maioris, paulò minore, geniculis Doronici modo distincta, humi strata, acri sapore, erodente, aromatico & amaro, Nardi æmulo, folijs Saponariæ vulgaris flaccidis, ex flauo pallescentibus, senis, septenisue, Gentianellæ adeò cognatis, vt primo intuitu eandem putes. Caulis cùm maximus cubitum altus, mediocris sesquipalmum: flore radiato, aureo, Buphthalmi æmulo. Hanc Rondelletius Nardi Gallicæ speciem esse coniectabat: tunc temporis cùm Cœnobium fortè esset nobis hospitium in illis desitis locis, cuidam è lignipedum Canonicorum dysuria laboranti, & nostram opem obnixè poscenti, potiunculam ex huius Meiq; radicum decocto parandam iussimus, vrinæq; copiam elicuimus.

HIRCVLVS.

RARIOR multò Hirculus, quem nunquam nobis recens visum fatemur, & lubenter assentimur, gratiamq; habemus de illius assertione, stirpiũ exoticarum peritissimo, Carolo Clusio, qui hunc nactus inter Spicæ Celticæ fasciculos, posteritati scitè patefecit, in suis è Garcia Lusitano Medico versionibus.

SAPONARIA vulg. folijs Plantagineis, aut Gentianæ, floribus OCIMOIDIS non est STRVTHIVM DIOSC. SIVE ARAB. CONDISI, de quo in Hippophæsto, & Hippo:

QVAMVIS permultæ plantæ etiámnum Struthia vocari queant, à facultate vsúq; Lanæ proluendæ, & candidæ faciẽdæ, quod στρουθίζεσθαι Græci dicebant: tamen nostram Saponariam non esse Antiquorum Struthium Theophrasti verba monent: esse quippe esculentum caulem, lanuginosum, & ferulaceum, nasci vbiq; Asiæ præsertim, sponte & cultam, saxosis & asperis, spinosam folio Oleæ inodorã, semine nullo: radice magna, quæ conditur ad proluendas, curandas, & emaculandas lanas: Deinde quia nunquã inoleuit, aut certè iãdiu exoleuit cõsuetudo apud nostrates fullones, lanas radice aut succo herbarum curandi, nescitur iam quodnam illud fuerit στρούθιον. Et sedula plebecula lotorum apud Belgas hodie, non herbis aut succis, sed Sapone, Lanæ primũ carminatæ, Oleóq;, aut Butyro delibutæ, candorem niueum, & sericeam mollitiem conciliat. Nonnulli coniectant hodie Ocimoidem illam, quam Papauer spumeum etiam dictitãt, quia sit folijs Oleæ, esse Struthium: verùm abest à facultatibus, & plurimùm discrepat reliquis indicijs. Hæc verò vulgi Saponaria, quasi quis dicat lotricem, aut purgatricem, tametsi nitrosum extergentémue pressu remittat succum, emundandis pannis aptum, tamen non in asperis aut squalidis, sed secùs herbidas amnium conualles, & depressos apricorum vdorum margines fruticat: multis virgis crebrò geniculatis, teretibus, gracilibus, cubitum, sesquicubitum surrectis, multis binis è geniculis stipantibus, folijsq; venosis, crassis, pinguibus, Gentianæ cruciatæ dictæ, aut Plãtaginis, horsum reflexis, speciosis florum oblongis caliculis Lychnidis, aut floris Constantinopolitanj obsoletè purpurantibus, & albidis staminulis egressis inter quina florum foliola: radicibus multùm diuisis, & sparsis, diu durantibus, quando in hortis colitur Regionum Septentrionalium, vbi non perinde sponte obuia sit. Non igitur sit Arabum Condisi, si non sit Græcorum Struthium: quia hæc duo nomina, eandem designant plantam.

PERSICARIA Hydropiper ſiue aquatile PIPER *vrens.*

Dod.ice.

PEREGRINA voce Piperis cum vernacula apud Græcos ὕδωρ, conflatum nomen Hydropiperi fuit, ſeu tu dicas aquarum Piper: prouenit etenim vbiq; ſcrobibus aquæ ſtillantibus in herbidis vdis, caulibus innumeroſis, inq; ramulos diuiſis, Perſici fronde nigricãte ex virore: è geniculis ſinúq; foliorum, & alarum flores Iunio, & Augnſto permulti, albidi & purpuraſcẽtes, caudatis ſpicis, racemoſis Biſtortæ, aut Potamogetonis, radicibus plurimum fibroſis: ſemen ſubnigricans, latiuſculum, minutum acre Sinapi, aut Piperis ſapore, vbiq; notiſsimũ: Gallis *Culraige* vocatũ, vt cuius folia quæ quis podici (honos ſit auribus) abſtergendi cauſa affricuerit, inurãt rabiem clunibus, ſiue vt loquũtur Legulei, culo. Vnam hanc Paraſcelus ille ter maximus, per aquam frigidam traiectam, quibuſlibet vlcerum lancinationibus, & laniationibus remedio ſummo cælitùs parato fore affirmat: Cui cum fidem habuiſſet nuper quidã amicus, dicebat illum Apollonij Thianæi apud Philoſtratum φιλομύθύαν, aut potius φιλομύθαῖαν furatum fuiſſe.

PERSICARIA mitis.

Dod.ice.de flor.269.

ALTERA Dioſcoridi, vt veriſimile ſit præterita, tantópere huic effigie, loco habitúq; toto cõuenit, vt neutrã ab altera queas diſcernere, niſi ſapore: qui planè facit, vt diuerſæ ſint, nec eædem planè putentur: eſt namq; is frigidus, ſiccus, & nõnihil acidus: in folij ſuperficie media nonnullæ maculæ conſpiciuntur nigræ.

CAPSICVM κάψικον Actuarij, ſiue Caninum Zingiber Auicennæ, Calecutium Recentiorib.

Effi. Dod. 441. & 442.

COEPIT noſtra memoria iſta perpulchra planta adferri ex Goa, & Calecutijs oris in Europam, vbi Piperis vicem explet, & voluptati in hortis, penſilibúſq; vaſis apud Gallos, & Germanos eſt ſpectatori triplicis differentiæ, non tamen admodũ magni diſcriminis, niſi fructu. Eſt enim caule quadrangulo, pedali, ſeſquipedali, fuſco, ſparſo, folia in pedicellis habente Solani, aut Perſicariæ, aut Amomi Pliniani: nigrioribus, acutioribus, floribus cãdidis, puſillis, Solani, vel Vincæ Peruincæ, exiguis foliolis, quorum cẽtrum tenet, aſteriſcus, herbidus, exiguus: deinde ſiliqua ſuccreſcit nitido virore & læuore, per maturitatem rubidæ & miniatæ, purpureæ, oblonga, mucronata, craſsiora, coriacea, cui inſunt multa granula lata, compreſſa, ex luteo pallida: Iuſcula, & condimenta colore croceo, & guſtu Pipereo commendat.

Varietas. Vaginulis non diſparibus ſiliquoſis, ſed minus craſsis, longioribus accutioribúſq; roſtris, eandem planè, tamen ijſdem in vaſis alunt hanc.
Interdum & multò breuiores, rotundas, turbinatas, eodem ſemine prægnantes, Auguſto & Septembri maturat ſiliquas.

BALSAMINA fœmina, Perſicifolia.

ASCIVIT hæc peregrina vulneraria credita, eandem quam Balſamine Cucumerina nomenclationem, propter eaſdem facultates, & fructùm nonnihil ſimilem. Alióqui ſtipites craſſi, turgentéſq; ſucco, Mercurialis habitiores ſũt, folia & facies admodum Perſicariam vtrámuis referunt, quare etiam hanc Perſicariam nonnulli dicunt: tametſi non minus propter vires conſimiles & vulnerarias, quales in Perſicaria recẽtiores agnouerũt, dicta putari poſsit. Flores ſubter folia per interualla penduli, purpurei, diluti, incærulum vergẽtis, Delphinij Cõſolidæ effigie caudatæ, vel Noli me tãgere vocatæ, quæ etiam multùm huic ſimilis: puſilli fructus penduli, etiã ſunt Auguſto nuclei Pruni vtrinq; acuminati

nati similitudine, primũ viridante, deinde luteolo, & foris scabro dehiscẽte, per maturitatem semen Erui, aut Rapi elidente vix digitis summis tacto, ritu Noli me tangere herbæ.

PERSICARIA *Silicosa, siue Noli me tangere.*



INDIGENA hæc montium colliũmque asperiorũ Germaniæ, & Galliæ Sabaudæ, quam Belgæ alunt frequens, vocantque vt Germani Sprinck kraut, quasi eruptricem siue salientẽ, aut subsilientẽ herbam, propter siliquã, quæ teres, gracilis, lõga, pẽdula Chelidonij, semina parua, rotũda, Balsaminæ feminę claudit, quibus turget, simul ac tantillùm tangitur in vultũ proximi cuiúsq;, quasi impetu vindicabũda, & se tangi queribũda excludit. Idcirco *Nolime tãgere*, vulgus herbariorũ vocat, qua nota & nomine notissima iamdiu. Folia, faciésq; & virgulta Balsaminẽ, Mercurialẽ, & Amaranthũ exprimũt: quare cauendũ ne quis Mercurialẽ putet, eámque in vsus eosdẽ legat, vt nonnulli hallucinati fecerunt: quippe venenatam quidam autumant, pręstaréque exploratis, quàm incerta hac vti monẽt. Tametsi alios ad effectus meritò laudent.

RAPHANVS *Syl: Officinis Francis, & Belgis.*
LEPIDIVM *Æginetæ, folijs quàm Lauri maioribus, floribus, racemosis Galij albi.*

{ *Lepidium Peperitis. Gal.* Passerage.
Ang. Dittammer.
Germ. Pfefferkraut.
Belg. Peperercruyt.

QVAM potuimus aptè ab altero *Pauli* ex Dioscoride Lepidio minore, siue Cardamantice discreuimus istud pagina 77. ostendimúsque multò vrentius esse, & efficacius illo Democratis carminibus celebri. *P*erquam notum est istud regionibus calidis, & frigidis, vt Norbonæ, Belgio, & Angliæ, ad decliuia riparum fruticare solitum, plebeculæque Raphanus syl. & *Passerage* vocatum, id est, extrema rabies, propter feruorem igneum, qui etiam testatur hanc legitimũ Lepidiũ: folijs námq; Laurinis latioribus tantillùm crenatis, ex pallido virentibus, Hyoscyami quadãtenus lutei, aut Costi hortẽsis, in flexilibus, ramosis virgis, cubitum & sesquicubitum altis: flores albidos muscosos, Iunio & Iulio edentibus, seménque pusillum: perreptat subter humũ radix, & quotannis noua pullulatione se reparat, ad ischiadicum dolorem efficacissima tusa, & axungia excepta.

Effigi. Matthio. 609.

Crassa radice, RAPHANVS RVSTICANVS, *Lapathii folio, videtur* MOLYBDENA *Plinij.*
Sinapi Persicum. *Germa.* Meerretich & Kern.

POTEST HYDROPIPER dici etiam hæc, aquaticis, & substillis pratensibus fruticans, quam multi Lepidium *Pauli*, & *Plinii* dixerunt: vt cui sint folia latiora, circinata, serrata, longioráque Laurinis, & rigidiora, viciniora tamen

Hippolapatho, à radice craſſa longa, acríque tuſa veſcendo in condimentis Sinapi ſapore. Floribus albidis, Sinapi aut Braſſicæ minoribus, in ramulis, ſecundũ quos hærent ſiliquulæ Eriſimi, aut Rhaphani, cum quo ſimilitudinem quandam habet, eóque vocatus fuit Raphanus ruſticanus à Plebecula.

DENTARIA, vel Dentillaria RONDELLETII, *& Norbonenſium*, ÆGINETÆ LEPIDIVM *itidem putatum.*



NEc abs re Lepidium quoppiã fecerunt perelegantem iſtam plantam, Norbonenſes præceptores noſtri. Fruticat ea paſsim in Romano, & Mõſpelliaco agro prope ſepes & ſata, radice lõgiuſcula, caule bicubitali, turionibus multifida, folia ima maiora cauli Iſatidis, Drabæúe ritu incumbentia, puſillæ violæ modo. Floribus purpureis, dilutis, extremo caulis ambitui confertim aggeſtis, quibus defluentibus, ſemina gemmeis, & viloſis hirſutis, & aliquãtum tenacibus pericarpiis includũtur nigra, acri vniuerſa planta guſtu, & vrentis facultatis, qua tantôpere pollet, vt etiam volę manui vibicem callúmue inurat furuum, aut plumbeum, vnde viros Doctos in opinionẽ duxit Molibdenã eſſe *Plinij*, aut Lepidium Æginetę. Dentillariam, aut potius Dẽtariam vulgus ſtudioſorum putabat vocatã à Rondeletio, qui vt Pyrethris, aut ſimilibus vrentibus vtebatur, ad rabidum dentium cruciatum placandum; etiámq; in Balneis filius Regis Sapor.

HORTORVM Coſtus Caſsiani Baßi, Menthæ folio, aut Lepidij.

Germ. Frauwenkraut id eſt, Herba D. Mariæ.
Gal. Coq.
Belgi. Balſeme, id eſt, Balſamum.
Offic. Mentha Græca, & Sarracenica.

Dodo. 175.

SCIMVS, & hanc quòd feruido eſſet Coſti, aut Lepidii guſtu, à nonnullis Recẽtiorum Lepidium putatam, quam Mentham Græcam Pharmacopœi, & Sarracenicam quidam è libro πέρι δυναμεῶν dicunt vtríque non abſque plauſibili coniectura: Eſt enim foliis Lauri, ſed interdum maioribus, ſerratis, viridibus, pallentibus, molliuſculis, radice fibroſa, inflexa, & ſummo ceſpite ſparſa, caule cubitali, floribus luteis Tanaceti: hortis familiaris, & nota conſpicua amaritudine, feruore tamen non ſuperioribus inferior. Vulnerariam curſores Chirurgi, & mulierculæ citiſsimæ opis experimuntur: eóque *Baume* apud Gallos, id eſt, Balſamum vocitant.

BVLBOSA folliata, Officinarum BOLBANAC, LVNARIA *Græca Recentiorum, non eſt* ARMORACIA, *ſiue ſyl.* RAPHANVS *Dioſcori. aut* THLASPI *lati-folium Crateuæ: vt è pagina 75. liquet.*

CVM

CVM hæc in Alpinis, Galloprouinciæ conterminisq; Pedemontij oriatur, apud Flandros verò Francos & Anglos tantum hortis colatur, rectius videntur Bolbanac dixisse Barbari, à radicibus bulbosis, esculẽtis, oblongis, crassis, longius porrectis, porosis quadantenus Asphodeli, aut Pœoniæ, sed minus protuberantibus, quam Græcam Lunariam, aut Violam latifoliam nuperi quidam. Erutam enim è montibus Alpinis Galloprouinciæ & Pedemontij conterminis scimus, & indidem fortè coli in Flandria, Francia, & Anglia, radicibus exilioribus, flaccidioribus minusq; protuberãtibus, sed similibus & sparsis Asphodeli Lutei, aut Leucacanthæ Monspelliacæ, albidis prorsus carnosis, caules teretes, ramis multis donatos, foliáq; pauca promentibus, oblonga, latiora multò quã Violæ Matronalis, virẽtia, in ambitu parum crenata, floribus, primo Vere, Dentillariæ aut Violæ albæ purpureis, & subcæruleis, post quæ orbes siliquosi, aut folliacei oriuntur, ex triplici quasi membranula cõpacti, pellucidi, semina quaterna aut quina complexi, media nempè dissepiente, candida cuticula sericea ipsa Lentis effigie semina, non secus atq; in Alysso cernitur, vnde PENNINCK Brabanti, id est, nummi florem vocant, & quidam Lunariam. Calido, acríq; gustu est, præsertim semine, sed tamen radices acetarijs, vt Rapuntia, manduntur, nec perinde sunt acres, vt Crateuæ Thlaspi radices traduntur. *Dod. de flor. 26.*

Varietas. { Non diu est cum aliam vidimus siccam, huic non ita diuersam, duntaxat tota minor est, & Hyeme perennis viret, durioribus caulibus, breuioribus, floribus dilutioribus, folijs aliquot non disparibus, radice rediuiua.

MATRONALIS *Viola, aut Damascena.*

{ *Bel.* **Damas blommen & winter violen,** *id est, Hyberna viola.*
Gal. Violes de Damas & Girofflés des Dames, *id est, Matronalis viola.*

NEC consultius faciunt, qui istam similem illis plantam, Marinam violam, Damascenam, & exoticam vocitant, cum in Nitiobrigum montosis & Veganijs syluosis, etiamq; Angliæ in pratis fruticet, vnde horti habuerunt: è radice fibrosa, densa, ampla folijs est Drabæ, aut Erucæ, minus laciniosis, nigris, crebribus, ab imo caules rectos, cubitales & sesquicubitales ambientibus Aprilij, Maio, & Iunio, florum caliculos multos ex cãdido purpureos, & rubellos edẽtibus Saponariæ aut Dentariæ: corniculi siliquarum Synapi sunt, vbi semen acre, fuscum, aut ruffescens, & Erucam, Thlaspi, aut Rapuntium gustu tota sapit, quibus idcirco affinis natura putatur. *Dod. de flor. 24.*

MEDIVM, *an sit* MARIANA VIOLA?

MINVS mirum etiámnũc Medium esse nullius aut ambiguæ lectionis, cũ codices & autores fuerint valde variæ lectionis. Qui namq; cũ vulgatis Dioscoridis codicibus, & Plinianis, Iridis folia legebant, superioribus illam maritimam Iridẽ, cuius vt nouę mẽtionem in Meo fecimus, & iconem, plenamq; descriptionẽ in Iride dedimus, statuebant: inter quos pręceptor, & D. Assatius, Callotus, atq; Dioscorides Barallius Monspelliẽses. Sed nonnullæ notæ magnitudinis & figurę, potius quam virium, refragari visa sunt. At candidissimus Gesnerus, & deinde Italorum doctissimi nonnulli, qui alijs in codicibus, & hos secutis Græcis authoribus Seridis folia haberent, iam plusquam octenium abhinc monebant nos, Violam MARIANAM dictam, vulgatissimam plantam, quam tamen postremo sibi notam seruitor Cõmẽtator Cortusij optimi munere gratulatur, Medium, vt si quæ alia planta referre, quorum lectioni & sententiæ nos eo lubentius assentiebamur, quia Iridis syluestris nullius meminerit Dioscorides, nec syluestris folia à satiua, nisi magnitudine diuersa sint, nõnulliq; Theophrastũ negasse vllã Syluestrẽ Iridẽ extare Matthiolus scribãt. Seridis verò Syluestris metipse atq; Dioscorides meminerint. Violæ autẽ Marianæ, & Mariæ dictæ à Belgis (qui muneri elegantiæ florũ causa, primi dederunt Mariæ Hungaricæ viragini illi Heroinæ bellicis fascinoribus, & incendijs nobilitatæ) nostra etiam memoria, cultu hortensi florũ calathis longè speciosissimis tantã magnitudinem *Effig. Hist. 129.*

nitudinē aſſequūtur,vt inſtar calycis aut poculi poturis voluptatis cauſa,vinū contineāt. Sunt namq; nolæ oblongæ effigie,nonnullis laciniosis crenis,cærula hilari interdū purpu raſcēte,interdū dilutiore,& candicāte,emergentibus ab imo calyce,quibus reflexis,aut elapſis in vtriculi,& florū baſi Rapūtio,aut Trachelio aſsimili claudūtur:triquetra numero ſa ſemina Acetoſæ,colore,& parilitate.Bicubitales caules toti, & alæ hirſutæ,& hirtæ ab imo folia habent longiora,latiora,tunicis hirſuta,rigida minus quā Licopſis,aut Pulmonaria vulgaris Intibj ſeu Seridi domeſticæ potius quā Syluestris,quæ laciniosa eſt. Radix autem candida,tenera,eſculenta palmum longa Rapūtij ſimilitudine,vti ſemen & flores ſed duplo maior,nec guſtu multum diſpari:ſiquidem in acetarijs Rapuntij modo eſitauimus verna quadragena Belgiæ præſertim,& Couentriæ Angliæ,vbi etiam in Syluoſis quā plurimis enata,ſed minor & ſtrigoſior,eò poſtea incrementi progreditur, cultu in hortis paſsim,vt longè maior adultior,ſuauiorq; edendo ſit.Calidioribus Italiæ,& Galliæ inferiori infrequens,magis figura ad Medium quam facultatibus alludit, ſiquidem dulcis acriuſcula minime aſtringens percipitur.

Ἐπιμήδιον. EPIMEDIVM.
an Epipetron & Epimetron Plin?



ÆQVE arduum ſtatuere Epimedium quænam ſit Planta,& an hodiè noſtro orbi Europæo cognita. Quippe perpaucæ ſunt plantæ caule donatæ,quin flores, aut quædam eorum rudimēta ædant,vti Filix, Ficus arbor,& alia nonnulla. Qua de nota ſi in hiſcè regionibus naſceretur,facilè cognoſceretur Epimedium quod ſuſpicamur,eſſe Epipetrum,vt Plinius legiſſe videtur Theophraſto memoratum libro 7.capite octauo (non vt vulgo legunt Epimetrum.) *Et vna cum fructu,florum ſpem prodigere.* Siquidem ſaxis,& petris innaſci affirmat Dioſcorides. Cui ſi idem vſu venit hìc atq; in Bechio,Dictammo, Onoſmate, fortè & Cynogloſſo, iam facilius accedemus peritiorū Herbariorum ſentētiæ, quam non ſemel ſuper Epimedio(atq; de hac eleganti,& noua quā pictam damus planta)rogauimus. *Epipetrum.* Antequam in fœnicetijs inter cremia enatam ſponte,non procul Piſtoia, in Florētina præfectura vidiſſemus,virentem dono acceperamus à Ioanne Pomello Veneto Pharmacopœo non vulgaris peritiæ, ad Buccentoris ſymbolum,qui in hortis colebat,& alicunde è proximis Vincentiæ, aut Patauij agris habuerat. Hac etiam nos donauit clariſsimus Bononienſis Doctor,& profeſſor medicus Cæſar Odonus.Viticulis eſt quaſi iunceis,non craſsis,ſed nitidis,albidis,prolixioribus, tenellis cubiti,& ſeſquicubiti exilibus nutātibus,ſparſis per ſumma ſinguli in ternos,quaſi pediculos diuiſis, in quibus ſummis quaſi in alis multò tenerioribus ternis pedicellis,terna inſunt folia,id eſt nouē,aut decem magnitudine,colore,leuore Hederaceo, ſed teneriora, ad Theophraſti Libanotidē accedentia,auerſa parte glauca vel albicantia,& extrema ora nonnullis denticellis ſpinoſis ſerratim extantibus : radicem non vidimus,ſed ab ijſdem auditione accepimus: iam tum defloruiſſe ſemenq; amiſiſſe,viroſo odore: & prolixis ambagibus radicem incuruari atq; in latera diffundi, ſubaſtringentis,& ſiccantis guſtus eſſe:etiam nunc poſtremùm dum literis mandaremus nobis guſtantibus folia multum amara, guſtu fermè Chamæleæ percipiebantur,per quam rara nec nobis vſpiam,pręterquam in Italia viſa.

Τραχήλιον. TRACHELIVM, *ſiue Ceruicaria & Vuularia.*
Belg.& Ger. Halſʒ kraut.

Duæ

DVæ sunt præterea quæ non parum folijs,& qualitatibus illas designant, veteribus indictæ,nostra memoria nuncupatæ Tracheliũ,Germanis,Halßkraut, siue Ceruicariæ, à ceruicibus colliq; partibus vicinis, internis & externis, quibus tumefactis, & vlceratis multum opitulantur: vnde Vuularia ab vuula etiam dicitur . Maiori harum folia sunt quadantenus Bolbonac aut Vrticę,Hispida,rigida,latiora, ad Imum,supernè acuta & ambitu crenata,Vrticę habitu & superficie: floribus albidis,plurimùm cęruleis Violæ Marianæ minoribus: radice alba tenera Rapũculi in acetarijs apta ieiunio Verno præsertim. *Effi. Dod. 127.*

TRACHELIVM, *minus.*

MIMORI CERVICARIÆ,ijdem natales squallidorum marginũ,& Montium Pratorum Germaniæ,& Angliæ Occiduæ sunt: Caules breuiores,folia item aspera Rapuntij aut Saluiæ,pilosa,flores densi pulcelli superioris sunt, Rapuntij sapore, primóq; vere acetarijs etiam adduntur. *Effig. Dod. 127.*

Varietas. Quandóq; in Maritimis,& cliuosis aridis quædam non absimilis,Ceruicariæ maioris folijs,leuiora minus rigida,aut ambitu dentata,in breuioribus cauliculis,quibus subsunt radices latius vagantes albidæ. Flores Iunio & Iulio,nõ lis pusillis purpuræ languidæ.

Nostrates CAMPANVLÆ *duæ hortenses,Persicifoliæ lacticinosæ,flore volubilis,an* IASIONE *Theoph?*

OBLONGA,angusta,& obscurè virentia folia,imum caulem cubitalem, atq; radicem stipantia sunt caules recti in longitudinem striati in quibus totis insunt florum calathi,vel nolę Cæruleæ,albidæ,cæruleis etiam vel albis explicantibus sese nonnullis staminibus,ambitu constantes & quasi vnico folio , sexangulo , idcirco putatur meritò Theophrasti Iasione: capitula insunt foraminulis peruia,quod imposuit Commentatori Senensi,qui idcirco illicò putauit,& sanxit esse Phyteuma. Horti voluptatis causa habẽt, tametsi in olere mandi queat. *Effi. Dod. 150.*

CAMPANVLA *Minor.*

EADEM sponte propè scrobes,& sepes prouenit: multò minor,caule breuiore : folia sunt ad imum strata,rotundiora,& volubilem viarum propius accidentia, flores purpurei, & radices exiliores.

RAPVNTIVM *paruum,vulgò Pes Locustæ Auicennæ.*

Gal. Responce petit.
Ger. Clein Rapuntzlein.
Bel. Cleen Rapoucellen.

QVEMADMODVM propter radices & vsus non valdè dissimiles, antiqui Bunium, id est Napulam à Buniade diriuasse videntur,sic ætas sequuta iam inde ab Auicennæ temporibus Rapuntium siue Rapulum istam vocauit: siue quia putarit plebecula eãdem aut congenerem,siue quia ad vescendũ, & ad aspectũ, Napum aut Rapulam præ se fert radix: Est enim pollicis lõgitudine & crassitie Rapi in morem,aut Raphani oblonga,& medio sui nonnihil ventriosa : sed multò minor pellucida, candida,tenera,acetarijs vernæ Quadragenæ longè quouis Rapo aut Raphano delicatior. Inter namq; primas,prima tum erumpit,folijs Oleæ,Gentianellæ,aut Campanulæ hortẽsis breuioribus, in caule gracili,nec huic dissimili flores cærulei quatuor foliolis,vt Lini,cõpacti sed reflexis campanulę modo : semine in oblongis theculis pusillo . Non modo hortis & satis familiare vbinis, sed etiam syluosis & sępibus tum frigidarum, tum calidarum regionum. *Dod. 412.*

RAPVNTIVM maius Alopecori comoso flore.

Dod.Hist. 412 MINVS istud obuium multis locis, nec nisi montosis aut alsiosis pratis, & cõuallibus, vti sunt Mindeni, & Norbonæ Aquitanicæ vicinis pinguibus, etiam Belgij & Angliæ numerosis. Figura, radicéq; maiore Rapuntium imitante, & comoso flore purpureo cæruleo multum diuerso à Rapis, Napis & minore Rapuntio. Folia enim per initia latiora imò, supernè acuta Hederæ, aut Trachelij, sed longiora in caule recto, pedem sesquipedemq; alto, gestante densum comosúmq; spicatum, ex corniculis crebribus in quatuor foliola supernè dehiscentibus, Melampyri florem cæruleum purpurantem, iam glaucum, iam pallidum. Iulio, & Augusto theculas relinquente rotundas, Rapuntij marsupiolis non dissimiles, vti & radix non dissimili gustu & figura est, vnde dicta videtur Rapuntium, tametsi neutra inter Rapos collocanda.

- *Leucoium*
  - *Album,*
  - *Purpureum,*
  - *Luteum,*
  - *Marinum* { *maius,* / *minus,* } *purpureum.*
  - *Duplicato flore.*
- *Lychnides*
  - *Agrestis.*
  - *Agrestis altera.*
  - *Agrestis multiflora Anglica.*
  - *Coronaria.*
  - *Lichnis Chalcedonia.*
  - *Marina Anglica.*
- *Ocimoides siue Ocimastrum.*
- *Ocimastrum alterum.*
- *Ocimastrum Valerianthos.*
- *Ocimoides repens Poligonij folia, flore Saponariæ.*
- *Lysimachia*
  - *Lutea.*
  - *Pliniana fortè.*
  - *Siliquosa, filius ante patrem:* *eiusdem gemina varietas.*
  - *Cærulea hortensis.*
- *Conisa.*
  - *Maior Monspelliensium vera.*
  - *Media, quæ Calaminthatertia Fusch. vulgo* geel Mynte.
  - *Minor Monspel. Fusch. Media.*
  - *Minima.*
- *Aster siue stella Attica.*
  - *Monspelliensium aureo flore.*
  - *Italorum fruticosus, luteo Oleæ folio, Conisæ facie.*
  - *Aster minor Monspel. Tripoly flore, medio purpureo, Linariæ folio.*
  - *Aster Montanus duplex prægrandi Conisæ aut Helenij flore.*
- *Glastũ siue Isatis.*
  - *Satiua.*
  - *Syluestris.*
  - *Luteola.*
  - *Vaccaria.*

λευκόϊον. LEVCOION, VIOLA alba.

Bel. **Violieren.**	*Ger.* **Weiß garden Viele.**
Ang. *White Gillouer, or stocke Gillouer.*	*Gal.* Violiers blancs.
Hisp. Violetas amarithas, seu violetas blãquas	*Ital.* *Viola bianca.*

Violæ

VIOLÆ nomen ἀπὸ τοῦ ἰέναι, quasi ire, aut prouenire, aut primum prorũpere dixere: Veris námque præuia viola, & Lutea *Keiri* dicta, quarum capti venustate, & fragrantia, vt vsum ad coronamenta sic nomen commune sanxere, postéaque magis consuetudinem, aut florum similitudinem, quam rationem sequuti, multos & varios flores Violas nuncuparunt. Idem nomen variis atque longè diuersis plantis inditum: quippe apud Theophrastum Viola est bulbosa, nigra & alba: quas nos suis quáque locis exequuti sumus. Hic vero Leucoium speciem dumtaxat leuiter perstringemus, quæ non à florum albedine, sed foliorum canitie, cinericióue colore dicta alba videtur. Etiamnum hodie, vti Dioscoridis æuo, vulgatissimæ cognitionis illa triplex è floribus varietas: vbiuis propemodum gentium. Ditissima peræquè omnium florum fœtura. Sed alba & purpureacærulea non nisi satu.

Effig. Mathiol. 876.

LEVCOIVM LVTEVM, *Keiri Arab.*

Germa. Geel garden veiel.
Ital. Viola Ialla:
Gal. Violes de muretz.
An. Waile Gyllofer.

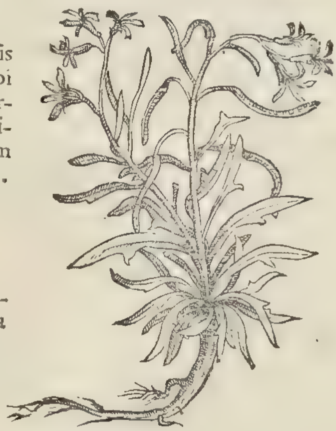
LVTEA verò parietinis præsertim, etiam spontè læta floret & vernat, Februario & Martio, hæcque vt frequentior, & odoratior, ita nõ parum vtilior Medico vsui, cuius semen etiam efficacissimum compressum in siliquis, sed minoribus multò, atque Erucæ syluestris paribus. Folia etiam angustiora, virentia Ligustri, vel Phylereę. Caules sarmentosi, recti, complures, radice lignosa, fibrosa cõmissuris & rimis parietum incuneata. Hîc in Anglia vti plerásque alias Nataliciis Christi sæpius floribus luxuriantẽ vidimus, etiã hoc anno: non tamen perennat.

Effig. Mathiol. 877.

SVI similis & vnà dumtaxat, quæ plurimum albos, sæpe purpureos, interdum, præsertim anotina flores, exoleti coloris in cæruleum vinaceũ languescentis fert: Cornicula quanta & cuiusmodi cornuti Papaueris, geminũ item seminum ordinem, membranula secundũ longitudinem intercurrit. Folia accedunt ad Calendulam albicantia, è radice lignosa: Hæc non perinde feruet gustu.

Varietas.

LEVCOIVM MARITIMVM *Maius.*



SED Maritima, quæ plurima Mediterraneis Norbonæ littoribus, rarior multò, Thlaspi gustu & sapore videtur. Flosculi æstate quaternis foliolis dilutæ purpuræ: siliqua & semine similis, sed folio ad Cichorij, vel Erucæ modum diuiso, crasso albido, cõcolori, & pari hortẽsis.

LEVCOIVM MARINUM, *minus.*

IISDEM locis non raro pusilla duplóque minor oritur, & ab hac differre videtur: vti Thlaspi minimũ, à mediocri: vehementius tamen acredine vellicat linguam.

LEVCOIA DVPLIS FLORIBVS.

MAN-

MANGONIO holitorio repetitáq; crebriore transplãtatione, tum lutei, tum purpurei, flores magnitudinẽ luculentam assequuntur : multiplici singuli prægnanti foliorum fœtura, Rosam moschatã æquante: Sed vti viola Martia floribus donata, semine orba fit.

λυχνὶς. LYCHNIS Coronaria.

Ger. Frawen Koslin, Marien Koslin, & Himmel Koslin, siue Cœlestis Rosula.
Gal. Oeillets, & Oeillets Dieu.
Bel. Christus ooghen.
An. Rose Campion.

Iouis flos Theoph. non Phlox, siue flammula Plin.

CERTVM liquet de authorum monumentis & comparatione cum Rosæ, Violæ atque Anthyrrhini floribus, flãmeo colore, lucidáue, aut sanguinea, purpura fulgentibus, dictas fuisse Lychnides, quasi lucidos lucul ẽtosúe flores, qui elegantiæ illecebris in coronamenta venerint. Eiusmodi est Viridariorũ deliciæ lectissimus flos, Ocellus vocatus, Gallice *Oeillet*, Christus ooghen Flãdricè, cuius tres quatuorúe numerantur differentiæ: quas omnes huius arcto notionis ambitu cõplexi sumus : Satiuę radix fibrosa, longiuscula, folia flaccida, crassiora, tomentosa, vti Æthyopis, magnitudinẽ Leucoii, vel Saluiæ æquante. Incani item caules surrecti, teretes, geniculis atque ramulis pluribus donati, qui singuli, flores explicant, è calycibus Pseudomelanthii æmulis, Rosea purpura rutilos, atque nitore flammantes, oculorũq; aciem interdum perstringentes, Pyropi, aut lapidis Lychnidis modo, vnde nomen vtríque cõmune fuit. Hæc vt omnium pulcherrima, ita colitur sola, cóque flores adeo confertos & ingeminatos fert: vt semine postea orba fit, exhausta nimirum formæ vi, & pabulo in florum cõmodum absumpto: cuiusmodi in Viola Martia exemplum videre est. Haud dispar natura earum quæ ruri, interdum sponte oriuntur, aut in hortis negliguntur. Præterquam quod floribus candidis paucioribus, minoribus, & semine donantur.

Varietas.

LYCHNIDES SYLVESTRES.

Varietas

AFFINES etiamnum tres, quarum duæ passim secus satorum sæpes exeunt: radice non ita magna, gracilioribus, ac paucioribus, tum cauliculis, tum foliis, & mollioribus, nec perinde tomentosis, sed ex pallido herbaceis. Alteri flores rubelli dilutiorísue Rosæ, alteri vero niueo candore renident.

MVLTIFLORA.

TRANSVECTÆ vtriúsque in hortos cultu adeo flores fœtura luxuriant, vt maximum Affricanum florem, vel Rosam æquent, aut superent.

Ang. *Doble Rose Campion.*



LYCHNIS MARINA, ANGLICA.

ALTE-



Altera quam hic pictam damus, in aggeribus maritimis Vectis Insulæ Angliæ, totóq; illo littore frequens. Herbula est ab ima radice multis folijs cincta, crassis, minoribus, & angustioribus quàm Portulacæ Marinæ. Caules creberrimi, flexiles, humi fusi, cubitales & sesquicubitales: in quorum summo caliculus albus Ocimastri, aut Lychnidis est, cui hærent flosculi candidi perquàm elegantes, Ocimastri non dissimiles, apiculis intus nigris. Semen in folliculis fuscum Lychnidis, aut Ocimastri. Salso est gustu, non tamē insuaui, esu tenera: non nisi inter silices & Brassicas marinas quà ferme vndæ alluunt enatam videas. Floret mense Iunio, Iulio, Augusto, & Septembri.

LYCHNIS *Chalcedonica, siue Constantinopolitana miniata.*

Facile harum pulcherrimam elegantia prouocat, aut superat florum deliciæ planta Chalcedonia illa, cui florem Constantinopolitanum nomen indiderunt. Huius radices exiles, fibrosæ, aliquantùm acres, caules exerunt numerosos, teneros, graciles, geniculis & asperdine cinctos, è quibus singulis folia bina, quadantenus Syluestris Lychnidis, sed nōnihil viridiora, hirsutiora, & asperiora, semen in cauliculis oblongis nigrum Papaueris Rhœadis. Flores in vmbellis radiatis, latiusculis concinnè dissiti, & minio purpureo, rutilo fulgentibus, viuidioribus, quàm in Martagone vel Canna Indica, adeò vt quia inodores sunt isti coronarij omnes, proindeq; florum voluptate duntaxat asciti, merito hic Lychnis multò omnium pulcherrima sit habenda.

OCIMOIDES *siue Ocimastrum, Iacea alba Monspel. Herba Tunicæ Gordonij.*

Non tantùm propter foliorum cum Ocymo similitudinem, sed etiam adeóq; multò aptius ob vires aduersum viperinos morsus exploratas, cui maximè confert Ocimum, Ocimoides, aut Ocimastrum vocasse videntur. Cuius non parum plenè omnes explet notas ista planta vulgatæ cognitionis, quæ nusquam non inter segetes, & viarum marginumq; gramina vberè luxuriat. Radix alba crassitiem digiti æquans, tenera nonnullis fibris sparsa: exiles rectósq;, nonnihil hirsutos, cubitales exerens caules, per interualla geniculos habentes, è quibus singulis folia maiuscula Ocymi, aut Lychnidis syluestris hirsuta bina, & plerumq; quaterna, nouis succrescentibus binis pusillis, in summo ternos, aut quaternos folliosos calyces ventriosos supernè angustos fert: vbi semen fuscum Pseudomelanthij, flores Lychnidis syluestris albi.

SPVMEVM *Papauer vulgò, est Ocimastrum alterum.*

Nec minore prouentu, nec alijs locis oritur hæc, vulgò Norbonensium notissima, & propter spumeam sputeámue asperginem, quæ non rarò albicans foliorum, & geniculorum finibus insidet, spumeum Papauer putata: superiori Ocimastro admodum similis, cunctis sui partibus, sed caules leues nitidi hirsuta, ad Tunicem magis accedentia: vnde nonnullis practicis vt Gordonio, Tunica herba dicta, radix nec folia fractu facilis, nitida & pellucida magis.

Behen album seu Polemonium Belgarum: neutrum tamen verum.

Ocimastrum

Ocimastrum Valerianthos.

Narcissus Virgilij & Columellæ fortè.

Valeriana rubra Belgarum.

LONGE hac floribus pulchriorem, alioquin folijs, caule, & facie non ita dissimilem, alunt herbarij Belgæ: radice tamen aliquantùm crassiore, habitiore, & magis tereti æquè alba, odoratiore. Longiora, maioráq; aliquātò tum folia, tum caules sunt. Flores verò creberrimi, elegantissimi affatim in muscarijs propendentibus, & ex pusillis caliculis oblōgis congesti, Valerianæ partim, & Iasmini. Vnde illîc Valeriana Rubra vocatur. Purpura namq; diluta nitent flores, Iunio exeunte. Vnde etiam Rubrum Behen vocitarunt idem: non nisi in hortis pensilibúsq; puluinis, & figlinis enatam vidimus.

OCIMOIDES REPENS. *Polygonifolia, flore Saponariæ.*

NON modò Taurinensium ad Padum collium vmbrosis, Syluosis, & iuxta sæpes hæc frequens oritur, sed etiam Seuenæ Veganij herbidis, & vmbrosis marginibus, secus riuulos & fluenta proximè Asarinam in saxorum commissuris. E cauliculis gracilibus, geniculatis, reptantibus, teneris, flexuosis Alsines maioris, folia exeunt bina, iuxta geniculos Oleæ syluestris, Myrthi, aut Polygoni, sed paulò latiora. Flores verò in caliculis oblongis Saponariæ concoloribus, multò minoribus: radix exilis, vsus hodie incomperti & neglecti.

λυσιμάχιον καὶ λύτρον LYSIMACHIA LVTEA, *siue Salicaria.*

{*Gal.* Perçe bosse. Sousy d'eaue. Corneille.
{*Ger.* Geel Weidrich.

HVIC laus nomenq; à pugna dirimenda, id enim est: λύειν τὴν μάχην, certamen dirimere vel pacē componere, quod nominis Reginam etiam Lysimachiā imposuisse dixerunt. Est tamen ea plantæ vis, vt etiam belluarum animos feroces, & mutuos hostiles congressus pacet. Faceret vtinam rerum arbitra, & hera Prouidentia, vt quàm nota est hodie herba Lysimachia, tam esset nobis copia illius cœlestis Lysimachiæ, quæ est Paracleti interpres, & alumna pacis gratia, qua rabies, & rerum humanarum æstus, atq; insania plusquā Cerberea, ad lenitatē perpetuumq; perennis amicitiæ fœdus, reducerentur. Tametsi tres posteritatis sedulitate animaduersæ sunt Lysimachiæ species, Dioscoridi indictæ, tamē vix vlla earū vsu hactenus recepta fuit. Eapropter lutea notissima, vsúq; frequentior. Messibus flores luteos elegantia visendos, in ramulis, Hypericonis modo edit, inodoros, multos, cōfertos, folia autē frondis Saligneæ, aut Persicariæ, pallentia, in caule bicubitali parum angulofo, geniculato, quaterna ternaq; sibi ex aduerso sita. Radix cespite vagatur, latius sparsa, editq; teneram sobolem purpurascentium turionum. Semen rotundum Coriandri, pallidum. Marginibus hæc & ripis minus vdis, atq; mersis, quàm reliquæ tres aquaticæ. Vbiq; Angliæ, Galliæ, Germaniæ, peruia, quā Officinæ multam ad gargarismata, & parulides exesasq; oris inflammationes vsurpant. Gustu astringit & deficcat.

LYSIMACHIÆ *fortè Plinianæ.*

SVNT qui Plinio mentionatam Lysimachiam diuersam illi specie arbitrātur, quippe qui flore purpureo, & odore graui eas discreuisse videtur: earūq; vnā proinde innuisse, quæ nusquā emersæ conspiciuntur: è riuulis pigris, & palludosis lacunis, floribus, spicatis, intē sè purpureis, palmum & sesquipalmū longis, è Sertis purpureis semine concluso in angustum deficientibus, Viticis aut Lauendulæ ritu. Caules geniculatos, & folia Luteæ similia, aut Salicis angustifoliæ sunt, ex interuallis bina subpurpurea. Radix maior quàm Luteæ, & similiter turiones, quotannis teneros promēs, lignosa, nigricans: nō tamē odore tetro. Quare tametsi non magni nostra referat cuia sit Plinianáne an Dioscoridea, tamen subodorari quiuis queat, Pliniū non aliam interpretatū, à Lutea. Sed πύῤῥον, siue purpureū vertisse, aut πόρφυρον legisse: & grauem odorem habere, quod quando adoletur, verum asserit Dioscorides.

LYSI-

LYSIMACHIA Siliquosa, Filius ante patrem.

ESt etiam vulgatior hæc à siliquato fœtu præcoci, qui auctu & increméto florũ eruptioni anteuertit, quasi proles parente prior, Filius ante patrẽ vocitata. Non aliis hęc natalibus, sed multò vberiore & variato prouentu oriunda, caule & foliis haud diuersa, nisi quia angustiora & leuiter crenata. Flosculos foliolis quaternis constantes purpureos, patulos: Geranii colũbini, quibus quasi caliculus foret, subsunt teretia exilia & longiuscula cornicula, quæ semine perquàm minuto Conizę, aut Dentis leonis, vnà cum papposis inuolucris, dum siliquæ hiulcæ & bifidæ disparantur, perduntur.

Varietas

HVIVS filii ante patrem in Belgio, sed in Anglia facillimè, varietas duplex obseruatur, non iisdem tamen locis semper, attamen vmbrosis, saxosis, aut minus vdis. Frequentior est omnino folio, siliqua, caule iisdem, sed magnitudine inferior, & tenera adeò, vt vix siliquam florémq; fulcire queat. Flos verò propius Caryophylleam Tunicã dictam, paulò minorem, rubeum exprimit.

ALTERA varietas cernitur in floribus, pallidioribus, quadripartitis, angustioribus foliolis, ex aduersa cruciatim, aut decussatim asʃitis, in parili siliqua, cui cætera omnia subsunt similia.

LYSIMACHIA CÆRVLEA hortensis, Veronica RECTA *quorundam.*

ET hæc non absimilis folio, Filii ante Patrem, aut maioris Veronicæ, sed longiore, crassiore, sed tota minor, cubitum & pedem alta, & quasi ex vtraque Lysimachia mixta: ramulos in summo spicatos, floribus cœruleis, nitidis Teucrii, Germandreæ, aut Lauendulæ longioribus: pluribus exiguis marsupiolis contentum semen minutum: exigua & fibrosa radice nititur. Rarior hæc etiam hortis: Londini hoc anno Iunio & Iulio floruit in horto H. Morgani nostri: Belgicis etiam syluis dicitur crescere sponte. Parcior, aut rarior harum omnium vsus, pręter quàm Luteæ, vti dictum.

CONIZA MINIMA siue Pulicaria.

IN quadruplici differentia est Coniza, quarum Media & Minima vbiuis Galliæ, Germaniæ, & Angliæ locis lacustribus, & humentibus aruis multa. In *Benardgreyn* ara & fossis, altero à Londino lapide fruticat minima, inter Camęmillam Romanam, inter & Pulgium Regale: sesquipalmum caulibus superat, multis alis donatis, hirsutis, pullis vel cineritiis, rotundis, rigidiusculis, quos folia ambiũt ab imo crebra, incana, & Phyli Thelegoni fermè paria, aut Gnaphalii vulgaris, quem habitu & colore tota refert, sed maiora multò & obscuriore obsoletioréque lanugine. Flores rotundi, bullis Agerati vel Tanaceti, sed minus vegeto colore & cõpressi, quibus elapsis semen subest Anthemidis, acerosum minutũ: exigua lignosáq; radice, minime omnium hæc glutinosa, minúsque quàm Media fœtida, quam dumtaxat vestigio olido tęstatur.

MEDIA.

EODEM loci secus Regiam viã atq; humentes scrobes, Media illi prorsum similis, sed duplò maioribus foliis, crassis, densis, virentibus, asperis, rigidis, squallidis, caulẽ bicubitalẽ & alas multas ambientibus, ima falcata, basi Glasti Dentillarięúe modo. Radiatis floribus, luteis, Chrysanthemi, aut Buphthalmi, semen haud dissimile, radix pusilla, halitum virosum, & quiddam Cimicum, aut fœtidę Cotulæ efflat. Parum aut minus multò quàm maior, & minor glutinosa.

CONIZA MAIOR Vera.

SED maior tepidiore Austrinóq; cœlo & aëre maritimo oblectatur, cuiusmodi est Hetrurię inter Florẽtiã, Aquaspẽdulas, & Romã, atq; Nitiobrigũ in maritimis Venetis & aruo-

marginibus Lunellę, Maſsilarges, Mõſpellii. Binũ trinúmue cubitorum frutex, multis propagatur virgultis, rectis, rigidis, rotundis, foliis multis cohærentibus, denſis, ex viridi pallentibus, craſsis, pinguibus, Oleæ ſimilibus, aut Aſteri attici Italici. Extremi caules multis ornãtur ſecundũ lõgitudinẽ floribus, luteis, rotundis, Hieracij, aut Senecionis, in pappos euolantibus: nec non ſemen exiguũ, vt Hieracii: radix lignoſa, fibroſa. Præſtãtior cæteris multò hæc, cùm odore vehementer ſuaui, tũ viribus, nec minus Ledo Chiſto glutinoſa tangenti, cuius odorem, ſed cum ea quam mediam iam deſcripſimus, nõnihil confuſum imitatur, adeò vt omnes norit, qui ambas, mediã nempè & iſtã nouerit. Adeò ſunt inter ſe couſimiles, & Dioſcoridis lineamentis affabrè bellè congruentes.



CONIZA MINOR Vera.

HVIC tamen præ cæteris aſsimilatur natalibus, viribus, odore & facie, quam minorẽ Dioſcoridis aſtruemus. Quæ prorſus eadẽ foret, niſi proceritate & caulium luxuria vinceretur. Vnico ſed enim eſt vtplurimum caule, gracili, cubitali & ſeſquicubitali, paucioribus, minoribúſque foliis Lynariæ, vel Chiſti Ledi anguſtifolii: color, odor, modus, ſemen, tum illis, tum floribus, haud diuerſa: radix exigua. Gramuntiæ ſyluę finitimis agris, hanc non modò, ſed etiam publica via maiorẽ, in depreſsis Syluę lacunis minimam, non ſemel, Pulegii Ceruini conuictricẽ, legimus: Mediam verò paſsim vbique locis vdis, ſic inibi omnes ſtudioſis paulò exercitatioribus iamdiu notæ: quibus riſui fuit Senenſis audax commentum, qui longè diuerſam, vti in Baccharide dictum, plantam, *Nullis reclamantibus*, vt ille ſemper affirmat (vti nos hîc omnibus aduerſantibus) *notis*, intruſit huc. Parum certè illi notam, & quod minus ferendum, nõ deſcriptã. Spirat huius nãque radix odorem, non tetrum, ſed arromaticũ Garryophylleum. Caule, & foliis Verbaſci, aut Blattariæ non Oleæ, glutinis nihil penitus habentibus. Flores ex luteo purpuraſcentes: cætera etiam planè diſsimilia, multò magis viribus: quare nunquam Senenſis dignitas noſtratibus mulierculis Galloprouinciæ perſuadebit, vt ſcopas euiſcandis, & enecandis pulicibus, ex Baccharide potius quàm vulgata illîc Pullicaria colligant.



Coniſa maior Matthiolo falſò tradita.

Monſpell. Baccaris.

ASTER

ASTER, siue STELLA ATTICA Monspelliensium, aureo flore.

ATTICÆ stellæ nomen, si non à flore, sed à foliolis florem in stellæ morem cingentibus, factum fuit, vt Dioscorides videtur expreßisse : non aliam hodie plantam commodius potest designare, quàm Monspelliensium Asterem vocatam inibi Norbonensi agro, prope pratorum margines, & fluenta perfamiliare. Florem etenim edit æstate aureum, circinatæ, sed compressæ, nec admodum extuberantis rotunditatis, Buphthalmi aut Chrysanthemi, quem ambiunt quina senáue foliola angusta, mucronata, rigida, longiuscula, Stellam marinam piscem, non parum referentia: caules pedales terni aut quaterni, duri, hirsuti, quibus totis insunt folia oblóga Lychnidis aut Verbasci Saluifoliæ tenuioris, pilosa rigidiuscula, viridia, in fuscum obscura. Radice capillosa, sparsa. Sapore astringente, amaricante, non acri, nec ita ingrato, Semine anthemidis Augusto maturis vel Septembri in Franciæ, Belgij, Germaniæ, & Angliæ hortis. Nam ruri illis non prouenit. Purpurascunt quibusdam in locis florum foliola subtus, non secus ac in Tripolio.

ASTER ITALORVM luteum fruticosum oleæfolio Conisæ facie.

EST & istud non modò Italiæ saxosis & aridis valdè frequens, sed etiam Galloprouinciæ Norbone, præsertim via Auenione Nemansum petenti ad læuam, inter Augustæ antiquitatis Romanæq; munificentiæ rudera, ruinosaq; triplicis fornicis pontis Garri vocati eximia monumenta, nec non prope *Bottonettum*, & secus Lanum Monspelliacum amnem ad pontem. Virgultis quamplurimis, durioribus, nigricantibus, pedalibus, & sesquipedalibus: folia Oleæ Conisæ, vel Myrthi maioris, aut potius Conisæ facie & flore. Luteo, papposo circinato squamulis acerosis foris septo, in Iaceæ morem. Fibrosa radice, gustus vniuersæ subastringentis & siccantis, parum quid amarooris arromatici & odoris commodi hactenus incerti. Incertumq; sitne *Amelus Virgilij*. Videtur equidem neq; Ameli veri, neq; Dioscoridis Asteris opinionem tueri posse, vt presßius expendenti stirpes ipsas, & vtriusq; authoris lectioni dicat liquet.

ASTER MINOR Norbonensium tripolij flore, Lynariæ folio medio purpureum.

NISI hîc (non in pratis) locis aridis & collibus saxosis proueniret, vt sunt Olíueta circum Monspellium & ad Castrum nouum, cæteris plenius expleret Dioscoridis Asteris & *Ameli Virgiliani* notionẽ. Flores quippe radiatim multis foliolis stellulas effigiant, aureo purpureoq; mixto fulgore micantes Tripolij. Nam Dioscoridi pingitur aliquid purpurei luteo immixtum, vt videre est quandò dicit, florũ partem purpuream bubonis presidio esse. Sic enim vertendum est, & vertit doctißimus Marcellus. In gracilibus virgis, numerosis, rectis, pedalibus & sesquipedalibus ab vno radicis fibrosæ cespite: foliola oblonga, angustiora quàm superiorum, Lynariam referentia. Similis tota, sed minor & gracilior Tripolio, quod AMELVM *Virgilianum* significantius exprimit, non modò quia secus fluenta & pratorum riguorum conualles amœniores, vt Padi, siue famigeratißimi Eridani prope Ferrariã, Patauiũ, & paßim in Lombardia : sed etiã quia tũ florũ & foliorũ, tũ cauliũ superficies, interdũ ex virore purpurascũt, speciosamq; radiantium Stellarum in luteo purpurascẽtium syluam ostentant cymæ.



ASTER MONTANIS duplex prægrandi Helenij flore.

HIRSVTVS

MERENTVR etiam Asteris nomen plãtæ illæ duæ, quæ non nisi raro in mõtibus Allobrogũ & Galloprouinciæ celsis, flore vnicũ luculentæ magnitudinis ostentãt. Magnitudine ferè, colore, & effigie Helenij, in caule singulari, cubitali, recto, gracili, folia ferenti fusca, magnitudine Asteris Italici, & adeò simila, vt planè eadẽ putes. Radice fibrosa, Succisæ, aut Britannicæ, Lugdunensis.



Alter folio & caule hirsutis.

ALter proceritate, & flore non absimilis, sed caule, & folijs hirsutis, longioribus, Cynoglossi nostri parui paribus, & similibus: radice verò minus fibrosa.

GLASTVM *Satiuum.*

Effi. Ma. 634.

HVIVS satiui & longè omnium optimi immensi tractus consiti Tholosanam ditant regionem, vbi virens herba *Guede* : tabefacta autem & putrefacta, inq; mola trusatili expressa herbacea sanies, in prægrandes glebas aceruatur, & *Pastel* vernaculè vocatur, indeq; Galliæ, Angliæ, & Belgio suppetit ad pannorum infecturas. Serunt etiam circa Insulas Belgij vrbem, & in Germania vbi solũ pingue, & lætum, perbonum dat Isatidem nec multùm Tholosana inferiorem. In Italia minus frequens, eoq; minus mirum si doctus Anguillara se nosse negarit, & aliam Norbonensem syluestris Glasti speciem, pro satiuo Glasto descripserit: quam nescio cur Dodoneus Vaccariam vocarit, cùm apud nos neq; vaccę eam pascantur, nec vllam cum ea habet similitudinem, vllive vsui sit: Et illius conspicua differentia ab vtroq; Glasto, quibus tamen congener videtur.

Glastum enim Satiuum infecturæ commendatione vbiq; notum est. Aruis pinguibus seritur quotannis, exitq; folijs ab imo totos caules cubitales & bicubitales rectos stipantibus, crassis, pinguibus, angustis, atrocæruleis aut virẽtibus Cynoglossi, aut Thlaspi latifoliæ effigie hærentibus, in summis ramulis numerosis, Maio mense, & Iunio flores lutei, pallidi, numerosi exeunt, secundum quos theculæ compressæ, acutæ in linguæ figuram erumpunt, & semen maturant nigricans. Radix albicat, non altè depacta.

GLASTVM *siue* ISATIS *Syluestris.*

Math. 635.

SYLVESTRIS segetibus obest, & multò procerius priore luxuriat, folijs Endiuiam imitantibus, tamen multò minoribus, vnde Plinio occasio, vt in Lactucas reijceret: radice exigua, caule lignoso, recto, ab imò folijs compluribus stipato, è quorum alis alternis interuallis propagantur flores, sed in summo multiplici conferti, melino diluto colore. Galloprouinciæ plebeculæ coronaria est.

ISATIS *syluestris Ocimastri caliculo, flore exiguo pallido, Vaccaria dicta Norbo.*

SYLVESTRIS autem siue Vaccaria, & Ocimoides dicta, importuno prouentu Triticeæ segeti immiscetur: angustiora folia promẽs, quàm syluestris Isatis, Ocimastri, siue Papaueris spumei similia, rariora, in caule cubitali alis sparso, & ornato floribus pusillis Ocimastri, aut Pseudomelanthij, alabastriculis albidis, & pallentibus, nec semine dispari: non vllius adhuc commodi comperti.

LV-

LVTEOLA.

MAGNO vſui & emolumento eſt Luteola, recentioribus tantùm cognita, ad colorem fuluum aureúmue pannis conciliandũ valde expetita, præſertim in Belgio, vbi magna copia: tametſi aliis etiam pleríſque locis Galliæ, & Angliæ ruderibus, & ſemitibus occurrat. Hæc tertia Glaſti ſpecies conſtitui rectè poteſt: radix oblonga, folia habitiora, Iſatidis figura, ſed anguſtiora, fuſco virore, caule recto, ſeſquicubitali, Thyrſum muſcoſum gerit, ex multis floſculis, luteolis, palleſcentibus, Oleæ ſimilitudine, & magnitudine, decuſſatim explicatis: Semen nigrum, Vrticæ Romanæ, ſed minus.

TITHYMALI {
- *Parallius, ſiue Marinus.*
- *Mirſynites, ſiue Myrthifolius.*
- *Helioſcopius Soliſequius, Portulacæ folio.*
- *Cypariſsias Cupreſsinus, vel Humipinus.*
- *Pityuſa, ſiue Pinea: Eſula minor Officinarum.*
- *Eſula maior Germanica, an ſit Dioſcoridis prægrandis fruteſcens Pityuſa.*
- *Dendroides, ſiue Arboreſcens, Myrthifolius.*
- *Platiphyllos, eſt Characias nuperorum.*
- *Characias Anglicus, & Francus.*
- *Monſpellienſium ſerratifolius, an Characias?*
- *Lathyris, ſiue Cataputia minor.*
- *Peplus, ſiue rotunda Eſula.*

Peplis.
Chamæſyce.

- *Nerion* { *Purpureum.* / *Album.*
- *Alpigena Chamærhododendros* { *Odora,* / *Altera.*
  - *Montana Allobrogum Lentiſcifolia, Chamaleæfolia, vel, Oliuſtrifolia minus odora.*
  - *Chamædaphne, ſiue puſilla Laurus, an Germanicum Mezereon, an num potius noſtrum Chamærhododendrum?*
- *Granum Gnidum.*
- *Daphnoides, ſiue Laureola.*
- *Thymelea, Granignidij.*
- *Chamælea tricoccos, Mezereon Arabum.*
- *Chamælea montana hirſuta.*
- *Alypum, Terribilis, Herba Norbonenſium.*
- *Turbith* { *Serapionis, & Arabum.* / *Meſuæ.* / *Actuarij.* / *Officinarum triplex.*
- Tarton Traire *Maſsilienſium, Galloprouinciæ.*

Semperuiuũ, ſiue ſedum. {
- *Eſula rara, ſiue Alypum in Lio Venetorum inſula.*
- *Maius crenatum Myrthifolium medium teretifolium*
- *Minus.*
- *Minimum, ſiue Illecebra.*
- *Anthyllis, ſiue Vermicularis fruteſcens, ſiue arboreſcens.*

Sedum { *Arboreſcens Græcum, Illyricum, & Anglicum* { *Maius.* / *Minus.* — *Aloe.*

- *Cotyledon.*
- *Cotyledon minus, Montanum Sedifolio.*
- *Cotyledon aquatica, acris Septentrionalium.*
- *Androſaches.*

Portulaca { *Satiua.* / *Agreſtis.*

Portulaca marina
Halimus.
Telephium, an Craſſula?
Scorpioides.

TITHYMALI.
τιθυμάλοι, Lactariæ.
Germa. Wolfzmilch.
Gallis. Tithymales, ou Herbe au laict.
Belg. wolfsmelck.
Ang. Wilde ſpurge.

A *Svcco* lacteo quo turgerent differentiæ cũctę, nomen factum cõmune Tithymalis, vel per diphtongũ potius, Tithoimalis, quod mammã, ſiue papillã vberis exitioſam viroſámue non inſcitè interpretatur. Plures hodie quam apud Dioſcoridem extent, habemus; quarum partim confuſas à Comentatore, nec verbis deſignatas, partim affi-ctas orationi non intellectæ Dioſcoridis, quamlibet ſuis indiciis illuſtrabimus, & paucis emendabimus: Dioſcoridis oratione quaſi filo Ariadnæ ducti, ſed noſtrum ordinem ſequuti, accuratiorémque ex inſpectione deſcriptionem: quò quælibet planta cui propius quadret, Magis perſpicuum fiat. Paralium primum ponemus.

παράλιος. *PARALLIVS.*

PARALIOS ſiue hæc maritima appellata nuſpiam hic niſi ſabuloſo ſterilíque littorum ſolo Mediterranei, Occidui, & Germanici maris, vbi quãplurima exit, virgis à radice, rectis rubellis, tactui glutinoſis, foliis denſè ſtipãtibus, ſubnigris, Lino latioribus, Alypi terribilis paribus, & ſimilibus. Floſculis ex herbaceo luteolis: in ſummis pediculis circinata foliola media traiicientibus, ſicque vmbellam efformantibus & ſemen edentibus tricoccum, Chamæleæ, aut Latiridis non diſsimile, minùs & coactius: intus medulloſa tria grana ſunt verrucariæ Torneſolis: radice ſimplici, prolixa, lignoſa.

Μυρσινίτης. *MYRSINITES Myrthifolius. Fœmina repens Dioſcorid.*

PROXIMA illi facie hæc, ſed breuioribus pedalibus, pinguioribus, reptat humi ſurculis, quos folia prorſum Chamæleæ latiora, Myrthi, vel Ruſci, mucronata crebra ſtipant, vt Paralium, pallidè virentia, & in ſummo magis ſparſa Sedi maioris, aut Laureolæ ambitu, è quo trans folia concaua & vmbilicata, diſparantur quaterni, aut quini pediculi Iunio & Iulio, flores luteos, herbaceos, puſillos, muſcoſos geſtãt, & ſemina triquetra Paralii Auguſto maturant, maiora, quæ itidem tribus compacta lateribus, in tricarinas valuulas dehiſcunt, ſingulas ſingulum granum, teres, oblungum, fuſcum: medulla alba acri non ingrata. Angliæ, Belgiæ, & Franciæ horti hunc ſæpius alunt: nec alibi natum vidimus.

Ηλιοσκόπιος. *Helioſcopius. TITHYMALVS, Soliſequius Portulacifolius.*
Germ. Sonnewende wolfzmelck.
Gallis. Reueille matin ſuiuant le Soleil.
Belgis. Croonkens cruyt.
Ang. Wertgraſſe, & Wertworte.

CVNCTIS gentibus familiaris hîc & notior, foliis Portulacæ minus craſsis, Halimi breuioribus, ambitu nonnihil crenato vt noſter Charatias, caules paruos pedales in humum

humum flexos, quaternos & quinos, rubellos, cingentibus floribus ex luteo in pallidũ languentibus, inque vmbellam collectis, semine non diuerso: sed Norbonæ, vbi maturuerit plenè, adeo spiritu vapido turget, vti soli relictum, quasi se motaret, exiliat, mediũque crepet; pueris raro spectaculo est, quemadmodum Thamarisci semen.

Κυπαρισσίας TITHYMALVS *Cyparißias, siue Cupreßimus. vel Humipinus.*

APPRIME referunt huius densi ramuli rubẽtes, sesquipalmares, positu ortu, effigie, æquabili circinatóq; habitu pusillã Cupressum: folia autẽ angustiora, longiora, & multò quam Chamælea, aut Thymelea, Pino propiora, molliora: semine alioqui in summitatibus, pixidata foliola trãsmittentibus, nec à superioris, nisi quia minora sunt, diuersis: vicinioribus tamen Parallio Tithymalo, & Pituisę. Crepidines sabulosę fluminũ, & vici-... frequentius hunc alunt, vti sunt Ligeris ad Aureliam, Bituriges Galliæ, & ...pellio, alibíque paßim Maio, & Iunio, quum interdum ...ruores albent folia, & minor tota reperitur, etiam in ...leũ etiam totum habemus Parallium, & Amygdaloidem

...VSA, *siue Pinea, Offici. Esula minor.*

...a Tithymalus, nomine & facie, viribus, natalibus, & foliis ...alleret aßimilatio, Dioscorides diuersas esse species mo-... videri posset vna quæpiam Cyparissię Tithymali varie-... amen hîc non vniuersum habitum, & lineamenta Plantę, ...dit. Quare coniectura fert verisimilior, *Pityusam* esse ...la minore, quæ etiam Esulę vox, quasi abscisa à Pityusula, ...r. Paßímque cognoscitur, cum Linariæ collatione, de ver-... *Esula Lactescit, siue lacte Linaria crescit.*

...us, pede & cubito maioribus, per interualla disparia Poly-...auciora promẽtibus, Osyridis, siue Linariæ, longis, acutis, ...m quam Cyparisso propinquioribus: cui etiam flosculi ...a theca eadem: radix digitum minimũ æquat, albicãs, cuius ...rulo ligneo exãteratus vsui Officinis, nec fructui est lentis ...oscoridis habet, cui potius mendum subesse suspicamur, qu... ...m suffragante & monente perpensione: & sane aut nullum prorsum nostratium Tithymalorum (quorum omnium inter ipsos eadem, & triquetra pericarpia, siue inuolucra sunt,) fuit illis notũ, vel descriptum, aut amanuensium incuria (nolim Dioscoridis) temerata fuit, luxatáque aliquot locis germana lectio: vt mox fusius monemus: hinc simul ridendæ, simul pudendæ Commentatoris commenticiæ, Tithymali, Parali, & Mirsynitidis effigiaturæ, quas non è plantis ipsis expinxit, sed vti in Antirrhini floribus, Tragacanthi fructu, & capitulo Gnaphali marini, Poterio; atq; quãplurimis aliis locis, plausibilis iconis mendacio, posteritatis theatro illusit; ex quo exercitatisimo cuíque, & cordatisimo viro suspiciónem fecit, & fouit meritò, non vno loco fidei clasici authoris illum fregisse tesseram, nec illi deinceps, nisi benè re perpensa, in medicatoria pollicitatione credendum. Pratorum margines, & sepium, istam sæpius alunt Esulam. In Francia, Belgio, & Anglia, non nisi horti Pharmacopœorum,

ESVLA

ESVLA *maior Germanica, an sit Dioscoridis prægrandis frutescens Pityusa?*

VT vsu crebro apud Germanos, & Belgas Pharmacopœos hæc recepta est, Esula maior, sic sanè nulli Tithymali speciei quam *Pityusæ* propior videtur, & alioqui nisi huc ac-

Portulaca { *Satiua.* / *Agreſtis.* }

Portulaca marina

Halimus.

Telephium, an Craſſula?

Scorpioides.

TITHYMALI.

τιθυμάλοι, Lactariæ.

Germa. Wolfzmilch.
Gallis. Tithymales,ou Herbe au laict.
Belg. wolfsmelck.
Ang. *Wilde ſpurge.*

A Svcco lacteo quo turgerent differentiæ cũ
vel per diphtongũ potius, Tithoimalis, quod
viroſámue non inſcitè interpretatur. *P*lures hoc
habemus; quarum partim confuſas à Comentat
ctas orationi non intellectæ Dioſcoridis, quamli
emendabimus: Dioſcoridis oratione quaſi filo
ſequuti, accuratioremque ex inſpectione deſcri
pius quadret, Magis perſpicuum fiat. *P*aralium p

TITHYMALVS Myrſinites. 150



παράλλιος. *PAR*

PARALIOS ſiue hæc maritima appellata
torum ſolo Mediterranei, Occidui, & Germa
radice, rectis rubellis, tactui glutinoſis, foliis denſ
Alypi terribilis paribus, & ſimilibus. Floſculis ex
circinata foliola media traiicientibus, ſicque v
tibus tricoccum, Chamæleæ, aut Latiridis non di
loſa tria grana ſunt verrucariæ Torneſolis: radi

μυρσινίτης. *MYRSINITES*
repens Dioſcori

PRoxima illi facie hæc, ſed breuioribus pedalibus, pinguioribus, reptat humi ſurculis, quos folia prorſum Chamæleæ latiora, Myrthi, vel Ruſci, mucronata crebra ſtipant, vt Paralium, pallidè virentia, & in ſummo magis ſparſa Sedi maioris, aut Laureolæ ambitu, è quo trans folia concaua & vmbilicata, diſparantur quaterni, aut quini pediculi Iunio & Iulio, flores luteos, herbaceos, puſillos, muſcoſos geſtãt, & ſemina triquetra Paralii Auguſto maturant, maiora, quæ itidem tribus compacta lateribus, in tricarinas valuulas dehiſcunt, ſingulas ſingulum granum, teres, oblungum, fuſcum: medulla alba acri non ingrata. Angliæ, Belgiæ, & Franciæ horti hunc ſæpius alunt: nec alibi natum vidimus.

ἡλιοσκόπιος. *Helioſcopius.* *TITHYMALVS, Soliſequius Portulacifolius.*

Germ. Sonnewende wolfzmelck.
Gallis. Reueille matin ſuiuant le Soleil.
Belgis. Croonkens cruyt.
Ang. *Wertgraſſe, & Wertworte.*

CVnctis gentibus familiaris hîc & notior, foliis Portulacæ minus craſsis, Halimi breuioribus, ambitu nonnihil crenato vt noſter Charatias, caules paruos pedales in humum

humum flexos, quaternos & quinos, rubellos, cingentibus floribus ex luteo in pallidũ languentibus, inque vmbellam collectis, semine non diuerso: sed Norbonæ, vbi maturuerit plenè, adeo spiritu vapido turget, vti soli relictum, quasi se motaret, exiliat, mediũque crepet; pueris raro spectaculo est, quemadmodum Thamarisci semen.

Κυπαρισσίας TITHYMALVS *Cyparißias, siue Cupreßimus. vel Humipinus.*

APPRIME referunt huius densi ramuli rubẽtes, sesquipalmares, positu ortu, effigie, æquabili circinatóq; habitu pusillã Cupressum: folia autẽ angustiora, longiora, & multò quam Chamælea, aut Thymęlea, Pino propiora, molliora: semine alioqui in summitatibus, pixidata foliola trãsmittentibus, nec à superioris, nisi quia minora sunt, diuersis: vicinioribus tamen Parallio Tithymalo, & Pituisę. Crepidines sabulosę fluminũ, & vicini colles fræquentius hunc alunt, vti sunt Ligeris ad Aureliam, Bituriges Galliæ, & Norbonæ Lani, non procul Monspellio, alibíque paßim Maio, & Iunio, quum interdum propter anni & loci rigores, vel feruores albent folia, & minor tota reperitur, etiam in maritimis: quemadmodum cæruleũ etiam totum habemus Parallium, & Amygdaloidem sanguineum.

Πιτύουσα *PITYVSA, siue Pinea, Offici. Esula minor.*

ILLI ADEO affinis hæc Pinea Tithymalus, nomine & facie, viribus, natalibus, & foliis pręsertim, vt ne quemquam falleret aßimilatio, Dioscorides diuersas esse species monendum duxerit. Ac quãquam videri posset vna quæpiam Cyparissię Tithymali varietas, quales aliquot notauimus, tamen hîc non vniuersum habitum, & lineamenta Plantę, sed dumtaxat folia Piceæ esse tradit. Quare coniectura fert verisimilior, Pityusam esse eandem cum Officinarum Esula minore, quæ etiam Esulę vox, quasi abscisa à Pityusula, nempe Pityusa minore videtur. Paßímque cognoscitur, cum Linariæ collatione, de versificatoris carminulo rithmico. *Esula Lactescit, sine lacte Linaria crescit.*

ESVLA.

Exit namq; cauliculis gracilibus, pede & cubito maioribus, per interualla disparia Polygoni more, ramulos, & folia pauciora promẽtibus, Osyridis, siue Linariæ, longis, acutis, angustis, & nulli Tithymalorum quam Cyparisso propinquioribus: cui etiam flosculi prorsus, & seminum triquetra theca eadem: radix digitum minimũ æquat, albicãs, cuius cortex aceto maceratus, & torulo ligneo exãteratus vsui Officinis, nec fructui est lentis figura, cuiusmodi codex Dioscoridis habet, cui potius mendum subesse suspicamur, quàm standum putamus, rerum suffragante & monente perpensione: & sane aut nullum prorsum nostratium Tithymalorum (quorum omnium inter ipsos eadem, & triquetra pericarpia, siue inuolucra sunt,) fuit illis notũ, vel descriptum, aut amanuensium incuria (nolim Dioscoridis) temerata fuit, luxatáque aliquot locis germana lectio: vt mox fusius monemus: hinc simul ridendæ, simul pudendæ Commentatoris commenticiæ, Tithymali, Parali, & Mirsynitidis effigiaturæ, quas non è plantis ipsis expinxit, sed vti in Antirrhini floribus, Tragacanthi fructu, & capitulo Gnaphali marini, Poterio, atq; quãplurimis aliis locis, plausibilis iconis mendacio, posteritatis theatro illusit; ex quo exercitatißimo cuíque, & cordatißimo viro suspicionem fecit, & fouit meritò, non vno loco fidei claßici authoris illum fregisse tesseram, nec illi deinceps, nisi benè re perpensa, in medicatoria pollicitatione credendum. Pratorum margines, & sepium, istam sæpius alunt Esulam. In Francia, Belgio, & Anglia, non nisi horti Pharmacopœorum,

ESVLA *maior Germanica, an sit Dioscoridis prægrandis frutescens Pityusa?*

VT vsu crebro apud Germanos, & Belgas Pharmacopœos hæc recepta est, Esula maior, sic sanè nulli Tithymali speciei quam Pityusæ propior videtur, & alioqui nisi huc ac-

commodetur, Dioſcoridi, aut minus nota, aut prætermiſſa fuit. Ex ampla multiſque adnatis implexa radice, craſſo, denſóq; pullo cortice amicta, innumera ſurriguntur virgulta, minimũ digitũ craſſa, & binũ cubitorum proceritate viridãtia, folia ferentia Latyridis crebra, aut arboreſcentis Tithymali, nec ſemine diſſimili: ſed partim ſecundũ caulis & foliorũ interualla, partim in vmbella, ſed minus lata, & minus in orbem collecta, cætera non diſsident à reliquis Tithymalis. Verùm rarior hæc in Italia & Gallia, & Anglia, niſi in hortis colatur. Germaniæ verò ſuperioris, & inferioris ad Rhenum.



DENDROIDES, ſiue arboreus Myrthifolius, Myrthei ſpecie non à foliis, ſed frutico.

CALIDIORIS ſoli collibus apricis, & ſaxeis, ſiue aſperis, ſecus fluenta Norbonę, & Hetruriæ Romaniæque prouenit Arboris æmulatione, ab vno ſtipite pollicis craſſitie, plures emittit ramos, amplos, bicubitales, digitũ craſſos, Eſulæ maioris folia paria & admodum ſimilia, veluti cuncta planta: quam radix exilior, ſtipes craſsior, & vmbella maior, ab Eſula maiore diſtinguit: vti etiam arboreus vultus, quem hæc præfert, vnde illi nomen.

PLATIPHYLLON Characias Mathioli, Vallaris.

POSTEA quàm habemus plures, quàm quot Dioſcoridi annumeratæ ſint Tithymalorum ſpecies, & huic præ cæteris folia ineſſe latiora, vt Plinio etiam viſum, ad Violæ albę, & minimi Sylueſtris verbaſci accedentia, ſimilitudine, ortu, & parilitate, videmur tutò affirmaturi, latifolium hunc Tithymalum dici oportere: & præſertim cùm duos inſuper ſimus nacti, quos ſi nouiſſet Commentator, Characiã feciſſet, noſque hoc labore leuaſſet. Quem igitur Characiam noſtra ętate ſcriptores putant, nos Platiphyllum opinamur, quemadmodum Platiphyllon Iteam, ſiue Salicem appellant illi. Eſt namque latioribus, longioribus cæterarum foliis, ramis ſeſquicubitum & duos altis, alióquin Dendroidi, aut Pityuſæ maiori aſsimilatur. In Norbonæ Galloprouinciæ, Lugdunenſiq; præfectura, ac aliis quàmplurimis Galliæ, & Germaniæ ſyluoſis, & fluentum ripis, nihil frequentius. Floret, Maio & Iunio, vnicaulis, vt plurimum hîc: eóque Dendroidi cognatior.

CHARACIAS Anglicus & Francus.

HIc admodum ſimilis Platiphyllo, ſed minor caule, & foliis. Frequentior etiã in Germaniis, & Franciæ Aureliæ vicinis ſyluoſis, quàm calidiori ſolo: Nullibi quàm in Anglia copioſior. Primo Vere floret, cauléſque complures à radice lignoſa, fuſca, rubentes emittit. In quibus folia multò minora, purpurantia Amygdalinæ frondis effigie, Paralij maiora. Luteſcente floſculorum fœtura, & paritura, per Iunii meſſes trilateram, & trigranã: non diuerſam à cæteris ſiliquam, paulò ſuperius quàm ſint Peltata concaua folia, pertranſeant vmbellæ ramuli.

MONSPELLIENSIVM SERRATVS TITHYMALVS, *aut Caracias.*



NON temerè alibi (ne in Italia quidē) quàm Norbonensi agro istum reperias, qui inibi vulgatissimus,& à foliorum crenis tenellis,serratus vocatus:exeūt à radice alba,Eringij simili, pingui cortice,carnosa pulpa,pollicē crassa,prolixa binū & ternū pedū,gūmeo & percocto succo pregnante,eoq; Turbit suspicionem faciente:exeunt surculi plures cubitales,& pedales viridantes: Folijs Mirsinitidis,angustioribus,aut myrthi maioris,crassioribus,pinguioribus,& elegāter per ambitū,sed leniter,crenatis:in summo ramulis spargitur,& donatur vmbellis vmbellicatæ rotunditatis,foliola traijcientibus, florem, & thecam haud diuersam ab alijs,ęstate. Si vllius horum omnium radix affabrè ementitur Turpeti Alexandrini radicem, sanè hęc foret.

LATHYRIS *siue* CATAPVTIA *minor: maior est Ricinus.*

POSTREMVM omnium Tithymalorum notissima,& vsitatissima Lathyris,cui appellatio indita videtur,quæ congenerem quidem,sed efficatiorem, & virosam magis signaret Tithymalum,idcircoq; Catapotiam, quia dixerat Dioscorides ἐν καταποτίοις λαμβανόμενα , id est,in pilulis grana sumpta purgare. Nusquam non in hortis,etiamq; in agrorum Anglorum, & Galliæ marginibus occurrit, caule singulari, bipedali, sed ramoso assurgit: quem per interualla ab imo bina cingunt folia, Rhododendri, aut Platiphylli Tithymali, crassa, pinguia, succo lacteo virosiore gliscentia . Flores æstate pusillos,& semen edit Augusto, & Septembri,maius Tithymalis cęteris, non tamen diuersum, tricoccum, trilaterum, expressiore ternum granorum commissura,qualis Chameleæ,quæ maior,& figuratior,& angulosior magis,ideo conspicua. Idcircoq; plenius, & signatius à Dioscoride descripta,aliorū Tithymali pericarpia,& semina nō perinde. Quare nobis subscribente natiua rerum imagine fuerunt interdum immutandæ, interdumq; expressius ponendæ designationes,non vt faciunt ista mancipia mendaciorum,qui ne videantur ignorasse,malunt ignota blaterare,sibiq; ipsis & naturæ monstra commentari.

PEPLVS, *siue* ROTVNDA ESVLA.

QVOD ramulorum ambitu,& quasi rotundo amictu,velum efformaret,aut tellurem operiret,Peplus dicta,nisi potius ob purpuream foliorum superficiem, siue xerampelinam,quæ huic in vinetis nascenti,& Peplidi in maritimis sabuletis degenti, vt plurimùm inest. Peplum namq; fuisse purpurei,vel phęnicei coloris, cùm multæ historiæ,tum flāmeolum testatur, sic à flammeo dictū colore. Germanijs & Gallijs passim Peplus spōte prouenit,secus sępes,fossimenta,margines hortorum,& in vinetis. Radice prolixiore, pusilla,fibrosa,ramulos promit fruticosos,sesquipalmares,complures,graciles,tenellos:foliola Rutæ,Alsinæ, vel Helioscopij Tithymali minora,bina, & post flosculos luteolos iuxta exortum singulum,marsupiolum exile tricoccum,nec diuersum à cæteris Tithymalis: tametsi exile admodum,semine intus meduloso candicante Papauerino. Succum lacteum tota fundit planta,planéq; Tithymali speciem fatetur.

PEPLIS.

VT nomine sic effigie hęc Peplum pręfert, & proprius adhuc etymum Pepli, vel flammeoli exprimit: idcirco θάμνος ἀμφιλαφὴς Dioscoridi designatur, quia fruticat vberiore

vberiore vndequaq; ramulorum comoſa concinnaq; ſobole in Pepli ſpeciem collecta, *Effi. Mat. 1260* phæniceo colore purpureoúe, nitentibus viticulis ſeſquipalmaribus & folijs minoribus, numeroſioribus quàm Peplij, Chamæſyce inter & Portulacæ agreſtis (cui quàm ſimilima tota) floſculi item pallentes ex luteo, & ſemen tamen maiuſculum, tricoccum, Peplij aut Chamæſyce, Auguſto edit, lacte turgidũ acri: Littora Norbonenſia Thyreni & Adriatici maris hanc reptricem abundè fundunt, ignotam alioquin Septentrionalibus, niſi hortis.

CHAMÆSYCE.



ET hæc facilè de illis duabus cognatis noſci poteſt, rarior tamen multò, nec vſpiam Italiæ aut Germaniæ, ſed duntaxat in Norbonenſis Galliæ oliuetis vinetiſq;, vbi plurima, pręſertim aridis ſabuloſis, non procul Monſpellio ad patibulum via, & tractibus maritimis. Pulchella tota & tenera, ramulis & foliolis numeroſis, humi reptãtibus, ex pallido virẽtibus, non diſsimilibus aut diſparibus Herniariæ, ſed lacteſcens, vti duæ ſuperiores: & ſimile ſemen, thecam & flores, ſed cuncta minora.

νήριον, ῥοδοδάφνη, ἢ ῥοδόδενδρον. *NERION, Oleander, Laurus Roſea, & Rhododendrum purpureum & album.*

Gal. Roſage.
Ger. & Belg. **Oleander boome.**
Ang. Oleander.

Mat. Effi. 1103 NYMPHÆ Nereides fortaſsis huic nomen dederunt: apertius alij Rhododendrum, quaſi arboream roſam, vel Rhododaphnem, id eſt, Lauream Roſam, vocitarunt. Non admodum frequens, niſi tepidioribus ad meridiem mareq; vergentibus fluentorum crepidinibus & littoreis, cuiuſmodi ad Olbiam Galloprouinciæ, Genuam Ligurum, & Lybornam arcem maritimam Thuſci Tyrrheníue maris, vbi fruticat ſparſis latè ramis ſurrectis, in alios minores diductis, & denſo ſtipatu foliorum amictis, quæ Laureolæ vel Oleæ anguſtiora, longiora ſunt, Laurinis anguſtioribus, acutioribus. Siliquas bifores & lanugine papposa quadantenus vicetoxici farctas: ſemine fuſco, longo, leuiore. Flores roſea, diluta, purpuriſſa nitẽt Auguſto Amygdalinis aut Mali maiores, quos interdum rubellos, interdum albos memini tum in hortis Italicis, tum in maritimis. Tota aſpecta læta, eoq; in ſeptentrionalium hortis coli ſolita: alioqui vſus aſpernendi, aut metuendi, niſi aduerſum venena, ad quæ prodeſſe, authores ſunt, poſt antiquos, recentiorum quidam Practici, nõ ſecus atq; Vicetoxicum, foris etiam poteſt prodeſſe docente Galeno.

ALPIGENA CHAMÆRHODODENDROS, *odora.*

QVA Oenoponte Tridentũ, Veronamq; quis proficiſcitur, videre eſt interdũ vniuerſa mõtis deuexa latera, iſto frutice, quaſi tapeto purpureo operta, præſertim Iunio, Iulio: quũ flores eminus coccineo emicãt fulgore, cõpacti racematim, puſilli, foliaq; perennia purpuraſcũt rubẽtq; Xerãpelino cõpluria, rigida, craſſa, dẽſa, buxea, & Rhododẽdri multò

multò minoribus, breuioribus. In ſarmentoſis, prꝍduris ſurculis depreſsis, ſeſquipedem, & duos altis: ſed alicubi penè accubantibus ſaxo, vel glariæ ſubſtratæ. Pinguis eſt tota, ſuauis odoratu, ſuauiſsimóque aſpectu. Alpini illîc Italo-Germani *Alproſen* vocitant. Bacculas Aſparagi, vel Taxi pares & concolores, Septembri edit.

ALPINA ALTERA.

CELSIS & rigidiſsimis cautibus huius quadãtenus effigie, floribus purpureis, perquã exiguis: Ericæ foliolis perennantibus, nec deciduis prouenit: humilis tota, à nobis tantùm ſiccata aridáque viſa; eóque minus accuratè deſcripta.

MONTANA ALLOBROGVM *Lentiſcifolia, Chamæleæfolia, vel Oleaſtrifolia, minus odora,* CHAMÆRHODODENDRVM.



PEDEM etiam, ſiue cubitum fruticat, lignoſiore, craſsioréque multò ſtipite, & ſurculo recuruo, brachiato, rugoſo cortice, & intus ligneo; Lentiſcino, vel Gagel Germanici: folia planè Oleaſtri, aut Lentiſci leuore, colore, magnitudine, rigiditate, craſsitie: ſupernè virentia, ſubtus ex pallore ferruginea, ex vno principio ferè per cacumina exorta, proximè fructuum corymbaceas vmbellas, eleganter quinque partitis apiculis, coronata, Rutæ modo oſtentant: flores perpulchri ſunt cõpioſi, Chamꝍrhododẽdros odoræ ſimiles. Cunctus frutex eſt guſtu nonnihil aromatico, pluſculum aſtrictionis, & aliquid moderatꝍ calefactionis retinet: temperamento Lentiſci, & ferè guſtu, non-nihil odorus, attritu non pinguis.

CHAMÆDAPHNE, *ſiue puſilla Laurus, an Germanicum Mezereum, an-num potius noſtrum Chamærhododendrum.*

ET huic pariter Lauri effigiaturam vindicat nomenclatura Chamꝍdaphne, id eſt, humilis pumilꝍúe Laurus, cui duos nouimus affines vultu frutices, alterum Germanicum vocatum Mezereon, alterum noſtrum dudum deſcriptum Chamærhododendrum. Sed vtra alteri præferenda ſit, ambigimus, propter nonnulla quæ ipſi nobis obiecimus inter legendum, quæ de viribus Chamædaphnæ à Dioſcoride, Galeno, & Paulo produntur: alioqui aptior Germanica foret: fruticat ſiquidem binûm ternûmque pedum, ramulis firmis, ſequacibus, cortice & foliis obſcurè viridãtibus, & Laureolꝍ, vel Liguſtri, & Oleæ; ſecundum quos Perſicæ flores ſubpurpureos, minores, & grana Piperis rugoſi, nigri, iam vietæ maturitatis, per initia tamen viridia; deinde ruber euadit cortex, qui exemptus detegit medulloſum granum Canabino, aut Lythoſpermo maiori ſimile: guſtu feruidiſsimo, & fauces, æſophagúmque adurente, diu multúmque vexante impreſsione, poſtquàm deglutiendũ dederint agyrtꝍ nummipetꝍ forenſes, vt aſſolent, ruſticis ſpectatum confluentibus, aut potius illuſtri alicui potori, quem vinum nequeat temulentum facere: nam qui vel vnum granulum vorarit, nequit quin & vſque vinum inuergat, quaſi in ventriculi vtrem, guttúrque colluat, donec Baccho temulentiáque deſipiat. Proindéque vocitant Piper Ruſticum, & Gnidium Granum Pharmacaria inſcitia, quam fouit iamdiu Senenſis, decipítque deceptus, qui haſce plantas ſupina ignauia diſcendi & inueſtig andi

Granum gnidium.

ſtigandi,ſibi incognitas,horſum prorſum confudit. Plurima hæc cùm in Germania, & Heluetia,tum in Allobrogum, & Lygurum,Taurinorum,Delphinatúſque montibus & collibus Syluoſis,opacis. Martio floret,ſemenq́ue maturat rubrum Auguſto. Non minus hæc per aluum deiicit craſſum viſcidúmque Phlegma,& inteſtinorum raméta abradit, quàm Laureola,cui non diſpar,ſed vehementior facultas ineſt,eademq́ue in aceto maceratio ad corrigendum debetur. Sic enim vtuntur etiam Medicorum quorũdam præcepta Pharmacopœa, quare facit hæc virium expenſio, vt minus quis putet Chamædaphnõ legittimam. Quippe quam Dioſcorides κεφαλαλγίαις, id eſt, capitis doloribus & ſtomachi ardoribus mulcendis commendet, vt interpres vertit. At ſi vlla ratio iniri queat, qua tam feruida planta pro Dioſcoridis Chamædaphne agnoſci queat,ea interpretatione commodiore & veriore videtur ſita, namque κεφαλαλγίαις καὶ στομάχου ἐγκαύσεις ἀρήγει, id eſt, capitis doloribus & ſtomachi vſtionibus accommodat,vertas, non incommodo ſenſu intelliges,folia tuſa admotáque capitis dolori,puta à frigore, vel flatu, mederi: Stomachíque vſtionibus faciendis admoueri,ad diuturnas fluxiones ſiſtendas, aq́ue ſtomacho auertendas: vt Paulus ex antiquis docet faciendũ,libro ſexto de ſtomachi vſtione, ferro vel cauſtico non vrente actu,cuiuſmodi ſunt fungi, aut nigri agarici, fruſtilla, aliáque inibi ſcripta, quibus non ſecus atque foliis huius vſi ſunt antiqui. Sic Dioſcorides magnum præſidium putat Arabicam vocatam vſtionem à Græcis, quæ fieri ſolita fuit ſpirillis caprinis Oleo feruenti immerſis,& pollicis cauo inuſtis.

DAPHNOIDES, *ſiue Laureola.*

VT nomenclatio,ſic natura huius,prorſum puſillam Laurum imitatur,frondibus paulò ſuperius quàm à medio caule ſurſum verſus obſcurè virentibus, nitentibus, craſſis, denſis, Laureis prorſum,ſemper virentibus,& Bruma, quemadmodum viſcus,flores promẽtibus denſos,multos,quaſi oblongis,gracilibus,ſtellatis, calathis ex herbaceo albos vel luteolos:bacculas media ęſtate virẽtes,deinde maturitatẽ aſſequutas,nigras,Lauro eaſdem,ſed minores:ramis flexilibus,pluribus, binûm aut ternũ cubitorũ, cortice obductis perquàm tenaci & laceratu difficili:radix longior,& durior,durat etiam in hortis facilè perpetuo frondium virore vegetiore quàm Laurus,quam adeò tota præ ſe fert, vt etiam plebecula vix conſpectam,puſillam dictitet Laurum: Vbiuis fermè Germaniæ, Galliæ,& Angliæ,præſertim Mulomedicis & mulierculis clinicis nimiſquàm nota,vt mirum ſit,Commentatorem Senenſem tam ieiunè & manca deſcriptione hanc deſignaſſe: certo inditio non tam negligentiæ,aut contemptus, quàm ignorationis: quippe figurã, quam nullis floribus dat,quemlibet alicuius arboris (fortè Mizerei Germanici) ſurculum præciſum refert,quàm Laureolam, cuius mutilam deſcriptionem, vt quam ſubdit proximam,& plurimas alias,exſcripſiſſe videtur ex iſtis authoribus meritiſsimis, quos hîc lacerat, & inſcitiæ traducit.

Laureola Tingenda.

THYMÆLEA, *grani Gnidii.*

COGNATÆ figuræ & naturæ ſunt Chamælea,& Thymelia cùm inter ſe,tũ illis dudũ deſcriptis: ſed frequentior,notiórque Thymælea, quæ non modò in Galloprouincia & toto Norbonenſi littoreo tractu, ſed etiam Italicis montibus longiuſculè à mari Thyrreno diſsitis,vt ſunt Mons Diui Iuliani,& Piſani,Lucenſeſque colles, vbi nuſquam Chamæleam vidimus. Quin etiam in Occiduo Oceano, Galliæ Xantonicæ,ad Rupellæ Inſulam,*des Ratz* vocatam,id eſt,murium, (quorum Oſtreis & radicibus victitãtium eſt alumna illa anguſta Inſula)frutica Thymælea multat,cuius nomenclatio effigiem naturamq́ue quadantenus adumbrat. Videtur quippe Thithymęlia, quaſi Thithymali & Olea mixta facie: Eſt namq; virgis,rectis,multis,ſeſquicubitalibus,partim ab ſtipite, partim ab lignoſa radice,habitu,ſitúque Oleaceis anguſtis foliis, admodum viſcidis,pinguibus, inter Thithymalũ,Cypariſsiam & Paralion, corticoſo amictu tenaci cinereo, à ſummo ad imum deglubenti ſequaci, inſtar Laureolæ corticis:ſummis in virgis flores albidi,puſilli, frequentes, Iunio ſtellati: Auguſto demùm grana,antiquis GNIDIA vocata,nouena,



uena aut dena,primulũ viridia,deinde ex flauo rubẽtia, tenella cuticula,ſucco aqueo turgida,vnũ meduliosũ gygartũ amiciẽte,foris nigrũ,intus alba medulla,in qua feruor ille quæſitus in Gnidio grano,vt expendenti verba Dioſc.liquet,ad cuius imitationem perperã edoctus cũ Pharmacopœorũ plebe Commẽtator,qui hãc nõ nouerat,Mezerei Germanici granũ feruidius multò, & planè cruſtas inurẽs,tum foris,tum intus,nobis,qua ſolet fiducia,ſugillata tum Dioſc.tum recentiorũ omniũ doctorũ ſententia temerè obtruſit. Nam nõ coccũ ipſum rubrũ dat,aut purgare aſſerit Dioſc.ſed Pericarpio cõcluſæ medullæ interiori,cui vni(albam nuncupat)vim deijciendi Phlegma & cholerã attribuit,& abundè explicat,quãdo viginti granorũ internã partẽ,quæ ſanè medulla eſt,Pericarpio gygarti nigro ſepta, præcipit dare. Vnde nec ipſas plantas,niſi ſuperba animi inductione à Senenſi incertas,& codi cis Dioſcoridei nulla niſi triuiali lectione, cuius tamen admodum accuratum vindicẽ ſe fore voluit videri initiò,aſſertas, magno multorũ detrimẽto,qui illi freti commentis ad Hydropem ſunt vſi, rati eſſe Dioſc. veras Thymæleas,Chamæleas, Daphnoides & Chamædaphnes,quarũ nullã nec legẽdo quidẽ,nedum facie,vel viribus cognitã habuiſſe tantum hiatorẽ Senẽſem, cuilibet vel Pharmacopœo iam liquet,

MEZEREON Arabum, Chamelæa tricoccos.



FERVIDI etiã ſquallidiq; ſoli,ſaxoſi,maritimi,Chamelæa,id eſt,humilis Olea vel Oliuella nuncupata;ab ea quã admodũ expreſſã eſt ſortita cum Olea faciẽ,folijs læuore,habitu,ramis,ſub quibus in Oliuetis cultis prope Frontignanã Norbonę vberè fruticat, nec niſi collibus vicinis,arẽtibus,ſaxoſis,ſponte enatã,perinde facilè eſt reperire:nec quidẽ in Galloprouincia, vbi tamẽ naſcitur,multo prodit prouẽtu.Ramorũ bicubitaliũ ſobole magis ſarmẽtoſa & rugoſa,lignoſa,intorta,quàm Thymeleæ.Folia latiora,viridiora,nigriora,lenticulis lõgiora,anguſtiora,propius referũt Oleaſtrum & tenuifoliam Phylereã.Flores luteoli,pallidi,Laureolæ minores, ęſtate æſtuq; ſummo:Auguſto verò promit virẽtes, demumq; rubẽtes bacculas tricoccas, Torneſolis ſiue Heliotropij verrucarii, aut Tithymali ſimiles, niſi quia oſsiculis eſt pręduris,lignoſis, guſtãti medullam feruidã & pręſiccã exhibẽtib⁹:radix lignoſa,inutilis.Magni tamẽ ſucci vſus totius plãtæ etiã hodie,pręſertim Mõſpellij,vbi Pharmacopœi pręſſũ ſiccatũq; habẽt,monẽte primũ Rõdel.cuius imitatione & nos ſępius dẽſati ſucci recẽtis ʒ.j. & ʒ.ij. dedimus per ſe,& aliàs alijs catharticis Hydragogis mixtas,perbono ſanè euentu: ſed nõ admodũ multũ excernit,nec vllo effreni motu,vt ſolẽt Laureola Mezereon Germanica,Gratiola,& alia. Quin perparũ,aut nihil interdũ,mouet Chameleæ ſuccus cõcretus,niſi remixtis quibuſdã lenientibus,aut ſimilibus catharticis:cuidã arthritico habitiori,toroſo, procero homini,tres dragmę nullũ excrementũ mouerũt. *P*ueris etiã datus,nec tormina,nec vomitiones facit, ſed aquas educit & ſerũ.Admotus pubi & abdomini Hydropico,nõ vllũ pręſtãtius ad vrinas proliciẽdas,quo modo lubẽtius vtebatur Rõdel. Sic etiã Thymeleæ ſucco,qui tamen difficilius præmitur & elicitur,propter glutinoſũ virus:nec niſi tepẽte affuſo vino,aut cõſimili quopiã liquore,vt factitãt dum ſuccũ Braſsicæ marinæ educũt,quilibet vti poterit. Tundũtur tenella folia,flores,diu & vehemẽter,ſępiuſq; tãtillũ tepẽtis vini affũditur inter tundendum,tũc prælo ligneo vehemẽtius vrgẽtur,dum trãs colum expiret:tunc igne lento aliquãdiu bullit,dum Loch craſsitiem aſſequitur.Demũq; Soli feruido obiectum dureſcit,addito ſaccharo,ne muceſcat:ſicq; cõchis recũdebamus nos illic dum ageremus.

CHAMELÆA Alpina incana.



PERQVAM similis gustu, facie, viribus, folijs, & virgultis ligneis, gracilibus, concoloribus, rugoso cortice amictis Mõspelliacæ Chamelęæ: facilè tamẽ ab hac discerni potest, fructu nimirũ Mezerei Germanici, Oleastri, aut Phylereæ nec tricocco, & foliis summis, non atro virentibus, sed tenui, molliq; incana lanugine obductis: quemadmodum & flores pallentes è lagenulis argẽteis, Strammonij similibus, sed minoribus, conspiciuntur. Commanducata fauces inurunt, non secus ac Mezerei Germanici grana. Ideoq; etiam plebs, Rusticum Piper vocat: Masticata folia lentorem remittunt, vti Soldonella, Thymelæa & Chamelæa Norbonensiũ. E Lemanni & Allobrogum vicinis Alpibus solùm habuimus.

ALYPVM Montis Ceti Norbonensium. Herba Terribilis vulgo.



NOMINIS ducta videtur intellectio, contrario quàm se habeat planta sensu: Alypum quippe quasi indolens inoffensumq; & expers molesthæ remedium. Sic fella Græcis glycea, siue dulcia, & Holostium, quæ herbula est teneriuscula, per antinõmasiam dicta fuerunt. Sed malim coniectari ἅλυκον, id est, salsam, vel maritimam, plantam nuncupatam, quia secus mare, vt Dioscorides memorat, oriatur. Tametsi oportunum sit calumniæ, statuere vllam certam plantam hodie pro vero Alypo, propter Arabum & Græcomaurorum scriptorum diuersas, aut planè contrarias opiniones (quarum quę Actuarij, album Turbith cum Alypo vel Alypia Dioscoridis idem autumat: Mesuæ verò Thapsiam vel ferulæ genus lacteũ quoddam, deniq; Serapio Tripolium) tamen cùm nullũ hodie nostra norit ætas, cui Dioscoridis Alypũ assimilari queat, neq; plantã vllam habeamus quę ęquè benè, imò vllo modo (pręter færulas) Alypo cõgruat, siue lineamentis, siue efficacia purgandi, atq; hic frutex maritimus: sanè hanc quò minus afferamus genuinum Alypum, vna notula non tam obstrepit, quàm deest, foliorum nimirũ: quę non fuerũt expressa à Dioscoride, aut fortassis fuerũt labecula codicis peruersa: mutata nẽpè voce μαρατρος in ὑπέρότερος, vt sit nõ subruber, sed fœniculaceus frutex. Hincq; Mesuę suũ Turbith fęrulaceum fecerit, vel Thapsiam cum nonnullis, qui eius radicibus quotidiano vsu in Gallijs & Hispanijs purgationes pituitę, crassęq; & Melancholicę blennę moliuntur. Verùm, si vti nonnullis eruditis persuasum fuit, Arabes vocitarũt Turbith, quodlibet phlegmagogum, paulò vehementius pituitam educens, meritò & istũ fruticem, quem pictum damus, possit quis Turbith vocare:

vocare,nec enim minus malè ominato nomine quàm Turbatorium Turbith vocat iſtam herbam Terribilem vulgus Norbonenſium,vbi impoſtores valetudinis cauponatores impij,atq; tribades mulierculæ terribiles,vt vocant,illic moliuntur purgationes,iſtius terribilis fruticuli foliis,floribus,& ſemine. Siquidem virgultis crebribus lignoſis,ſeſquicubitum & duos altis, cortice tenui, ex fuſco purpuraſcente, denſè cingentibus concoloribus, numeroſis ab imo ſummo tenus folijs exilibus puſillæ myrthi ſimilimis, minoribus Thymeleæ aut Chameleæ. Singulis in virgis ſummis ſinguli inſunt tenuiſsimorum florum purpuraſcentium glomeruli, nonnihil ſimilibus ſed exilioribus & breuioribus delicatioribusq; Scabioſæ ſtaminibus. Radix digitum craſſa,fuſca,lignoſa. Cuncta planta perquàm amara, & inamœno Thymeleæ aut Chamæleæ guſtu,aut vehementiore,etiamnũ dum hæc commentamur, ſexto abhinc anno,auulſa in monte Cæto Frontignanę & Maſsiliæ,ſaxoſis præruptisq; vtrobiq; ad mare & Auſtrum deuexis natalibus: quam ſi Senenſis prorſum ſiluiſſet,nec pingendo deprauaſſet,& melius ſuo honori lectoriq; conſuluiſſet: hanc enim capite de Tripolio, ſibi etiam ignoto, vbi multum ineptit, & Alypum plantam tenuibus ferulæ folijs eſſe dicit,non iſtam, Dioſcoridi imponit, Braſſauolæ & alijs doctiſsimis conuiciatur & obtrectat,argumentis ab illorum monumentis mutuò ſumptis, etiamq; veſtigatore ingenuo,qualem immeritò hactenus ſeſe nobis gloriatus fuit,indig na prorſum & vecordiæ plena verba illa inſeruit: Nõ referre cuius plantæ ſit radix Turbith Alexandrinum, cùm eius facultates à Medicis optimè ſint perſpectæ. Sic caprimulgum, ſcamnidicum, vel aratorem, non commentatorem, loqui decet.

ALEXANDRINVM *Officinarum Turbith.*

PAR fermè controuerſia de Turbith atq; de Hermodactylis, quarum plantarum vſu aut certè poſſeſsione non videmur carere, veriora tamen quænam ſint, ambigimus, quia ambiguæ fuerunt ſententiæ antiquæ. Ac de illis ſuo loco, hîc verò pauca de Turbith. Arabica Semimauráve Orientalium nomenclatio vaga eſt,vt non paucæ illius gentis voces, ſignare quamlibet lacteam radicem vehementius pituitam deturbãtem,voluiſſe viſi ſunt,propterea vt quælibet vna magis arriſit,ſic eam arripuit.

Eſt enim Turbith vel Turpetnm vel Terbeth.
- *Serapionis,Tripolii radix Dioſc.vt liquet è deſcriptione.*
- *Meſuæ,Herbæ ferulaceæ lacte turgentis.*
- *Actuarij duplex*
  - *Album,quod interpretatur autor Alypum Dioſc.*
  - *Alterum,Pityuſæ radix.*
- *Officinarum triplex.*
  - *Venetorum & Alexandreum videtur, Scammonij anthiocheni ſpecies.*
  - *Cineritium, à colore, Radix Thapſiæ vulgaris*
  - *Nigrum, deterioris quidem notæ, ſed alioquin eiuſdem cum Anthiocheno ſpeciei.*

VVLGARE Officinarum Alexandrinum cognominatum diu nos torſit,cùm enim audiſſemus de Guillaudino Patauium Alexandria reuerſo, nihil aliud eſſe Turbith Alexandrinum,quàm Myrſinitem Tithymalũ,omnes Tithymali ſpecies erutas,ſiccatasq; habuimus,inſpectione & exploratione expendimus,ſed non ita habere depræhẽdimus. Etenim,Tithymali ſerrati quæ ſimilior eſt Turbith Alexãdreo,cortice eſt rugoſiore,triſtiore aſpectu,fungoſa,læuioreq; concretione,guſtanti viroſior & feruidior,minus firma,& quæ facilè non aſſulatim aut ſecundum filamenta in longitudinem dehiſcit, duraq; non eſt,nec perinde purgat vt Turbith,cuius exemplum ſumi poteſt in Benedicta laxãte,cui miſcetur Eſulæ radix,& tamen blanda benedictaq; habetur.

Porrò ſub finem capitis de Scammonio,de Turbith quid & quur coniectemur radicem Antiocheni Scammonij, dicemus.

Quodq; ſuperius monuimus ſuccis Chamæleæ,Thymæleæ,Braſsicæ marinæ,& alijs vſu

venire, vt minus, aut fermè, nihil per ſe purgẽt, niſi remiſceantur imbecillioribus, ſed lenientibus, aut alio modo purgantibus: id idem admodum perſpicuum fit in hac radice Turbith. Siquidem non rarò meminimus datis infuſo ternis, quaterníſue 3. cuidam non admodum aluo arctæ, nihil penitus eduxiſſe, in aliis excitaſſe quoſdã torminoſos murmurillos, aliis aluum ſemel, bíſue citaſſe. Quin nec in ſubſtantia quidem admodum purgat: vti in electuariis Diaturbith, Diaphœnicum, de Citro Solutino.

TARTON-RAIRE *Gallopro. Maßilienſium.*



NOVA noſtræ ætati, iuxta ac elegans aſpectu hęc etiam maritima Cathartica, eóq; vernaculo vocabulo Maſsilienſium, *Tartonraire* vocata, ab exuperanti effreníq; purgandi vi, quę non rarò dyſenterias fluxúſq; immoderatos alui accerſit. Pręſertim ſi quis minus peritus, huius folia in puluiſculũ ducta, vel quopiam liquore diluta, propinarit: vt factitabat ille necator Thmiſo, qui nobis primùm eam, eiúſque vires, vt dicebat, arcanas detexit. Circum Maſsiliam locis ad mare deuexis, præſertimque collem vulgò *Mond-rond* vocatũ, ſqualidũ, aridũ, glareoſum, plurima fruticat, tota pulchella, tenui incanáque lanugine obſita, candidis, nitentibus, argenteis foliolis crebribus, ab imo ad ſummũ Chamlęeæ, & Thymęleæ: prorſum ſita & magnitudine Alypo proximè deſcripto paribus: edit virgas rectas, craſsiores, vicenas, tricenas, aut plures, admodum lentas, & fractu contumaces, nec adeò lignoſas, cubito lõgiores, floſculos in ſummo puſillos, & (ni labat memoria) pallidulos ex albo, ſemine pullo, rotũdo Arthemiſę, aut Ambroſię: radix prolixa pedẽ, ſimplex cortice albicãte foris, intus candida, lineo aſpectu, & fibris dura, lignoſa, guſtu non admodum calida, nec amara, nec ingrata, nonnihil tamen caloris impreſsi poſtremò relinquente, & quadantenus Turbith Alexandrinum, ſiue vulgare, referente, inodora, tota lactis expers.

ESVLA RARA *in Lio Venetorum Inſula.*



COGNATIONIS cõſequutione ſibi hunc vendicat locũ hęc ſuperius proximè deſcriptas, & Eſulã, quam vocant maiorẽ, ſiue Pityuſam: cuius eſt hæc Venetis Medicis, & Pharmacopœis ſpecies: eóq; hac, vulgatæ communis Eſulæ vicem ſupplent in Benedictæ confectione, & pilulis Catharticis: purgat etenim non ſegnius Eſula communi, eóque putabatur à quibuſdam Alypum Dioſcoridis, & alii, quàm bene, viderint ipſi, nigrũ Turbith, quẽ Pityuſam Actuarius autumat, opinantur. At Pityuſa non hæc eſt, ſed perquàm ſimilis, ideo vtraq; Eſula à nobis vocatur. Seſquicubitum duóſque longos caules, fungoſos, rugoſos, fuſcos, craſſos minimũ digitum, ramulis multis diuiſos emittit, pedalibus & foliis ſitu binis, perinterualla maioribus quàm Terribilis Alypi, ad Glycyrrhizã proximis, lentis, pinguibus Thymeleæ: flores pendulos, promẽtibus pur-

purascentes

puraſcẽtes, & fuſco obſoleto ariſtolochiæ, vicetoxici effigie. Radix foris pulla, intus villoſis lineiſq; pelliculis, cuiuſmodi in Tartonraire, cinereis, ſeſquicubitum longa, digitum minimũ craſſa, ſucco diſtenta: vniuerſa planta lacteſcit, & prorſum Tythimali paralii, cui conuictrix fermè ſemper viſituræ quiparatur. Sed non alibi quàm litoribus, & Inſulis ſinus Adriatici facilè reperitur, & in Lio Inſula exigua, quę obex eſt maris alliſionibus.

ἀείζωον. *SEMPERVIVVM ſiue Sedum maius crenatum Myrthifol um.*

- *Ang.* *Houſelike & Sengrene.*
- *Ger.* Groſʒ Hauſʒwurtʒ, ꝛc groſʒ Donderbart.
- *Gal.* Ioubarbe grande.
- *Bel.* Donderbaert.
- *Ital.* *Semperuiuo maggiore.*

NIHIL vſpiam gentiũ vulgatius, vſitatius, viuatiúsue, Sedo ſiue ſemperuiuo, ſic nuncupato, de perenni vegetoq; foliorũ virore, quẽ hyeme & æſtate in parietibus vel imbricamẽtis, etiam nullis, vti videtur, radicibus nixum, aduerſus quaſlibet cœli impreſſiones tuetur: Ceſsili circinataq; baſi & ortu pertinacius hærẽt ſubgrundijs numeroſa folia ſquammatim digeſta, lęuore ſuccoq; pellucida, admodum carnoſa, mucronata, & lingulas piſciũ imitata: caulis promitur rectis verſibus ſtipatus, qui flores Iulio & Auguſto radiatos, numeroſos ex fuſco purpuraſcentes, & rubellos geſtat. Huius aquam ſtillatitiam febribus curandis, præſertim tertianis, & Cauſonibus propinant mulierculæ, edoctæ alicuius monitu & imitatione: nam non paucos curant. *Effi. Fuſch. Epith. 17.*

Αλοή. *ALOE.*

- *Ger.*, *Bel. &* *Ang.* *Bitter Aloes.*
- *Gal.* Perroquet.
- *Ital.* *Aloe.*

QVIA in maritimis Aloes ſponte naſci proditur, non abs re quis ſuſpicetur nomen illi factũ à ſale vel ſalo ſiue mari, cuius afflatu imprimis gaudet, fortè itidem & nonnihil foris ſalſedinis continet, vt cæteræ maritimæ. Peruagatæ cognitionis & vſus, vti antiquis, etiamnum ſuccus, ipſaq; planta: quæ pleriſq; Europæ locis in hortis penſilibus fœliciter, non ſecus ac ſuis natalibus, in ſabuleto depacta adoleſcit, floretq;: ſed quæ in *Piſano* Hetruriæ vireto, & Maſsileæ ſuperioribus annis, proximè Nouum portum in Præfecti horto viſebatur, meritò nonnullis differre à communi altera viſa eſt. Nam præterquàm folijs multò maioribus, bicubitalibus, vnciam & ſeſquiunciam craſsis conſtabat, tum mucronem extremo ſingulo folio oſtentabat, magnitudine, rigiditate & colore vnguis Aquilini politi, non adeò adunci. Cætero item ambitu roſticella multò minora, pari prope interuallo digeſta. Caulis bicubitalis, & tricubitalis, digitum craſſus, Haſtulæ Regiæ, in quo flores cærulo purpurei è calycibus oblõgis. Folia guſtãti minimè aut perparũ amara: cætera alteri ſimilis, & eadẽ fortè, vt putamus: Neutri enim inſignis amaror, nequidem recenti ex Hiſpanijs in Flandriam, Angliamq; allatæ, vbi tamen Aloes factitari dicitur. Quia ſemper virens eſt Aloe, Aizoon vulgo hodie Græcorum nũcupatur: ſuccus nondum ſolibus percoctus, vt Brumali tempore, minimum amarus eſt: quòd cæteris ſucco multo aqueo obrutis euenire videmus, vt ignauius multò per initia ſapiant, deinde maturitatem adepta, expreſsiorem ſaporis formam adipiſcantur: ſic Lactuca menſtrua dulcis eſt, trimeſtris florẽ & ſemẽ promens, amara: Portulaca fatua initio, adulta acida. Succorum prima laus Succotrino, quẽ Venetijs, ſi limpidus & lucidus ſit, ex rubro fulueſcens, emunt ducato, ſingulis libris: vbiuis Hepaticus infimi precij eſt. *Effi. Math. 683. 684.*

Iam haud opus eſt rixari, aperiãt ne ora venarum an claudat: quando innumeris ferè periculis factis certum ſit, foris admotum claudere, & ſanguinem ſiſtere, intrò verò ſumptum ſuccum, illis præſertim qui hemoroidibus vexantur, ſanguinem attenuare, calfacere, deducere ad venarum oſcula, ipſaq; adeò vaſorum extrema reſerare, non ſecus atq; alij ſucci non pauci faciunt, vt Porri, Myrrhæ, & Vrticæ, quæ nihilò ſecius calida & ſicca ſunt.

SEDVM MEDIVM teretifoliũ,ſiue minus Semperuiuũ Officinarum.

Ger. Klein hauſzwurt menle, & klein donderbart.
Ang. Prickmadam:
Gal. Petitte Ioubarde,& Triquemadame.
Bel. Cleyn donderbaert.
Ital. Semperuiuo minore,ſeu Pignola,à folio tereti Pinei.

Effi.Fuſch. Epith.18.

ETIAM iiſdem natalibus admodum frequens & notum prouenit iſtud: ramulis à radice perquàm exili multis,gracilibus,edentibus foliola anguſtiora,rotundiora,minora,teretia,carnoſa,mucronata,acuta,Salicorniæ vel Kali colore & modo: floſculis aureis, ſtellatis: tota eiuſdem figuræ & facultatis atq; maius ſedum.

VERMVCVLARIS. CRASSVLA MINOR Officinarum, ſiue ILLECEBRA maior.

Ger. Klein hauſzwurt weible.
Ang. Wylde prickmadam.
Belg. Bladeloosen,& Papecullekens.

Fuſc.Epith.19.

SÆPISSIME etiam hæc colligentes fallit propter natales eoſdem, faciemq; adeò minoris ſedi ſimilem,vt mirum magis ſit prorſum contraria pollere, nempe calfaciendi & vlcerandi facultate: tamen diſcernitur foliolis rotundis,teretibus, oblõgis,carnoſis magis & ſupernè retuſis,mucronatis inſtar vermium,è totis ramis pendulis : floſculiſq; pallidulis,vel albidis: demumq;,quia non ſemper viret, eò ad Illecebram referẽda videtur, cuius eſt facultate. Supina admodũ negligẽtia Cõmẽtator noſter nobis hanc fortè pro ſecundo Sedo dedit : neſcius,vt vulgus ignarum, facultatum, & immemor verborum Dioſcoridis,qui,ſicuti monuimus capite de Telephio & Portulaca, quia nec ſẽper vireret nec refrigeraret,non aſſerit hanc genus Semperuini,ſed tantùm cognationis & ſimilitudinis cauſa proximè ſubdidit, videriq; ſpeciem dixit.

MINIMVM. ILLECEBRA, Sedi tertium genus non Semper virens.

Ger. Katzentreuble.
Ang. Stone crop,& Stone hore.
Gal. Pain d'oyſeau.

Fuſch.Effig. Epith.20.

ISTAM puſillam reptatricem pulchellã floribus aureis ſtellatis, vulgò notiſsimam vbiuis & Illecebram nũcupatam Pharmacopœis,Germanis aũt Piper murinum, propter acrem exulcerantemq; guſtũ,quaſi Aronis aut flammulæ,nullus vbiuis Italiæ,Galliæ,Angliæ,& Germaniæ nõ nouit: puſillis namq; ramulis parietes ſaxoſaſq; moles & colles aridos amplexantibus, gracilibus, reptat ſed potiſsimùm guſtu cognitu perquàm facilis,& quæ inauditam ſocordiam Commentatoris arguit,inq; re herbaria parũ exercitatam,vel mentis,vel oculorum aciẽ,qui hanc tam valdè vulgarem(tametſi idẽ oſtẽtat ille frequẽs) vbiq; Italiæ,Piſis acceſſat,Guini præconijs & literis aſſertionis,& quaſi in lucem erutã,acceptã ferat. Quin in Dioſcoridis lectione hæc ſalebra nulla eſt: δασὺ enim quamplurimis locis,non piloſum,ſiue hirſutum, ſed denſum rigidum vel compactum ſignare,capite de Britannica,Hypericone,alibiq; non raro,reperias.

ARBORESCENS Græcum,Illyricum,& Anglicum, ſiue maritimum.

MVLTIS abhinc annis huius multas plãtas Veronæ,Pataui,Venetijs,& in Hetruriæ hortis vidimus, cùm admodũ exoticaſq; putabamus : Poſtea ſingularis fidiſsimuſq; amicus Vallerandus Donrez, paſsim in maritimis Sclauoniæ ſiue Illyriæ circa Dirachiũ virentem collegit . Noſq; demùm in Sinus Briſtoienſis Anglici Oceani Inſulis vocatis HOMS, auulſimus copioſum,ſed in ſaxoſis,nec perinde carnoſum aut ramoſum,tamen ſtirpite ramiſq; fruticat lignoſis, duris,multis,lentis: folijs,paribus, & ſimilibus, vulgare maius Sedum ſitu & ortu æmulantibus, minus craſsis: inter vulgare Sedum maius,Laureolam & Tithymalum ambigentibus.

Græcum



Varie tas ar boreſcẽtis.

GRÆCVM verò,quod & Illyrium,maius multò & ſpecioſius, ramis & cortice foliorumq; circinato,per ſumma poſitu magis Laureolam imitantibus,craſsioribus, tenerioribus, breuioribus, ſuccuẽtis, cubitum longis,in ſcapo pedali & cubitali, lignoſo Laureolæ craſsiore.

In Auſtralis Angliæ Inſula Portlandia,puſillam, nõ multũ diuerſã ab iſtis forma,ortu,habuimus: ſed quia inter Tithymalos orta & duntaxat vna aut altera planta reperta nobis erat,rati eſſe ex Tithymalis, aut ex iſtis prolẽ degenerem,incertãq; ſtirpem, nihil certi de ea prodere auſi fuimus.

SEDVM PETREVM Montanum.

AVERNIÆ Mindenis & D. Ioannis Mauri Allobrogum, montium rupibus & conuallibus hanc pulchellam ſæpius collegimus, nomineq; Sedi Petrei donauimus, quòd ſaxis ſæpius innaſcatur : folijs puſillis vno exortu circinatim Sedi ritu, vel potius Cotyledonis minoris montani, ſed multò anguſtioribus, rigidis,quaſi ligulis mucronatis,è quorum medio cauliculi puſilli, binos digitos & palmum alti,exeunt, exiguis floſculis luteis Sedi minoris onuſti, quibus ſuccedunt clypeoli Thlaſpi quadantenus. Cur hanc nõnulli Phyllon Dioſcoridis ſtatuerint neſcimus: quum proprior multò ſit facie & ortu Sedi generibus,guſtu aſtringente,exſiccante.



An CHAMÆPYTTHIS maior Dioſc. ſeu altera vermiculata Sedi effigie.

CHAMÆPYTIDES, quas natura ſimiles Aizois feciſſet, & Dioſcorides iiſdem aſsimilaſſet, hîc anne&tendas duximus . Fruticat maritimis litoribus atq; inſulis Angliæ & Zelandiæ, nec non in ſqualidis campis Aralatẽ inter & D. Aegidij oppidũ, non procul à Rhodani fluẽtis, vberrima perẽnans,Vermiculata dicta,nõnullis Anthyllis altera putata, propter neceſsitudinẽ, quam cum Aizoo habet.Semper viret namq; inibi, virgultaq; promit cubitũ & ſeſquicubitum æquantia,crebra, incurua,lignea,colore cinereo, folijs multis,denſis,obſcurè viridãtibus, & inter Sedum minorem atq; chamæpithim marem medijs.Radix multum dura, fibroſa. Flores obliti ſumus, puto herbaceos,& melinos,albicãtes,muſcoſos, Oleæ.Salſo guſtu & ſapore ſuccoq; Kali etiam procul à mari,natæ,vti Aralate. Quam vt nouam, nec notam, exercitatis ingenijs expendendam magis proponimus,quàm verã aſtruimus.



AINGA vel CHAMÆPYTHIS mas, Diosc. IVA arthrytica.

QVÆ receptæ vtilitatis, & tritæ cognitionis vbiq; locorũ prouenit Aiuga vel Abiga, ab Abiete, propter odorẽ, folia, & flosculos Piceæ, Chamæpythis vocata est, mas seu tertia Dioscoridi, nõ prima, vt Cõmentator statuit. Sabuleta, arida, lapidosaq; vineta & oliueta amat Norbonæ, vbi perquã odora, surculis gracilibus, hirsutis, inflexis, numerosis, Pini folijs vel Psylij, minoribus, incanis, confertis, resinosis: exiguis interſertis secus flosculos melinos, Veronicæ fœminæ: Sed semine oblõgo, tereti, fusco. Germaniæ, Galliæ, & Angliæ ruri spõte peruia, sed paucis in locis: eoq; in hortis colitur, ad Medicos tamen vsus odore & virib⁹ ignauior. Radix fibris duriusculis, lignosis, amaro sapore, medicato, subacri, neutiquã dulci, sed resinaceo, diuq; faucibus hærẽte. Idcircoq; nõnullis Germanis vergiſz myn nicht: id est, ne mei obliuiscare, fortè dicta fuit: quod etymum dũ Mathiolus à Germano Pharmacopœo, & Brassauola adductum erroris incusat, immeritò facit: & imperitius multò labitur, cùm aliam vocatã ye lenger ye lieber, id sonat, quò diutius eò amãtius, aut gratius, (quod Amaræ dulci siue Circeæ meritò quadrat) inscitè in hanc transfert.

CHAMÆPYTHIS prima Diosc. odoratior.

MINVS nota hæc, & paucis obuia locis, magis tamen odora, collibus aridis & aruis æditioribus, Nicæ Sabaudæ, & Genuæ Ligusticæ, circum vrbem Penem in Italia, fruticat, vt quidã affirmant. Quin etiam eandẽ vireta nonnulla Belgij sedulò colunt. Radice fibrosa, Sonchi, aut dẽtis Leonis minore: ramulos palmum altos, humi stratos, & foliolis septos, Semperuiui minoris, aut potius vermicularis, minus carnosis, sed incanis & hirsutis: in quibus flosculi ex melino albidi: Suauiorem spirat odorem, interdum vliginosum, vti vsnea muscúsue Quernus, aut Cedrinus.

IVA Moscata Monspelij est, ANTHYLLIS Chamæpytoides.

QVÆ in Oliuetis & aridis aruorũ marginibus Norbonæ ac Galloprouinciæ fruticat, nec alibi temerè nota, Moschata etiã vulgò vocata fuit, cõtrariæ fragrãtiæ, significatu (ironicè nẽp è) est enim odora, sed olfactu minimè grata, nec Pinũ redolẽte, verę & odoratæ Chamæpytidi cognata, surculis tamẽ rigidioribus, sarmẽtosis, lignosis, sed breuiorib⁹: copiosa folia, latiora, lõgiora, leuiter incisa, Coronopi aut Psylij modo emittit, pluri lanugine incana, inters flores maiores purpureos, & semẽ hirsutie stipatũ Chamæpytidis. Lignea radix, gustu amaro, ingrata tota, & nonnihil stiptico, Absynthiũ referente: eapropter Kali species illa, aut potius Sedi marini fruticantis, de qua inibi dictũ fuit, neutiquam ad rem faciet, si conferatur cum hac. Hirsuties, flores, color, odor, sapor, qui hîc salsus non petitur, desunt. Adde odoris grauioris, & amaroris aromatici, non salsuginis notam: quam in medicamentis primæ commendationis ad comitiales plerisq; animaduertas, vt sũt Vngulæ Asininæ, Alcæ, & operculũ onix dictum, multóq; grauiore odore, Castoreum, & huiusmodi nidore, potu & suffitu excepta, & quarum dotes sibi vindicat multò adhuc certiores.



Κοτυληδὼν. *VMBILICI Cotyledon.*

Ital. Cope, triuole, vmbilico di Venere.
Hisp. Scudetes.
Gal. Escuelles.

Effi. Mat. 1122 VVLGARIS iam notitiæ Cotyledon, sic dictum à concauo folio, acetabulum aut vmbilicum imitato, circinato, & nonnihil crenato obtusè, læuore plurimum glauco virente

virente,interim purpuraſcente,craſſo,carnoſo,ſucculento Telephii, aut Cochleariæ:radix bulbeę Bunii Cyperi rotundior, aut fumariæ Plinii,nonnullos pediculos foliorum & cauliculos teneros florum herbaceorum ex caliculis parit,in quibus ſemẽ Portulacæ, minus ſubrufum : guſtu tota glutinoſo Portulacæ, ſed vix acerbo,inſipida,frigida:non ſolùm in Italia,Prouincia,Languegothia,ſed etiam in Anglia occidua ad Briſtoiam,plurima.In Francia tamen & Belgio,rara,niſi ſata fuerit: exit autem ſemine, tota hyeme viret,marceſcunt æſtate folia.

COTYLEDON *Minus Sedifolio, Montanum.*



MERITO hanc Sedifoliã appellamus,tãtoperè namque cum Sedo quadrat, vt propiórne illi ſit quàm vmbilico,ambigat vulgus:eóque apud nonnullas gentes Sedum montanum appellitetur. Rarior multò ſuperiore,nec niſi quibuſdam Alpinis Allobrogũ & Pedemontii,Sabaudáque Oſtenſi valle vocata,& Mindenis montibus Auerniæ & Germaniæ nobis viſa. Maio & Iunio flores albicantes,minoris Semperuiui,in caule ſeſquipalmari plurimũ vnico,ex radice fibroſa, nigra,tenui,per foliorum, quaſi centrum, eunte: foliorum lingulas oblongas, craſsiuſculas, imitantium, & tantillum ambitu crenatas,albo vel glauco lęuore,colore,carnéque Semperuiui,minoris guſtu.

AQVATCA *Cotyledon acris Septentrionalium.*

NVSPIAM Italiæ vel Norbonæ meminimus hunc,in Anglia verò & Belgio & Nortmania admodum frequentem,riguis depreſsíſque pratorum conuallibus, & ſcrobibus, vbi torpuerunt per hyemem reſides aquæ.Fibrias exiguas, multas,cauliculóſque teneros reptantes,humíque fuſos habet,folia peltata,ambituque circinato,& leuiore inciſura & obtuſis dentibus: criſtato medio centro, nonnihil depreſſo,vmbilicum imitante,ſed teneriora:floſculi albidi, penduli ſubter folia: Iunio & Iulio viſuntur,guſtu calido,acri, linguamque vellicante,inodoro : quem inſcitia etiamq; penuria Cotyledonis indunt indocti Pharmacarii Populeo vnguento.

ANDROSACES *Cotyledon Marinum herba fellioſum.*



QVEMADMODVM nominis etymo Androſaces, vel,vt nos putaremus, Hydroſaces,ſeri lotiíq; in abdomine, quaſi vtre,aliíſque è corporis ductibus,eductionem pollicetur:ſic videtur hic proximè Nympheas deſcripta à Dioſcoride,propterea quia non niſi in aquis,& prorſus magna cum Nympheæ ſimilitudine,tametſi multum diſpari magnitudine creſcat. Nec vlli alii,vt genuinæ, Androſace acquieſcit animus, præterquam iſti, ex Guino ſummę eruditionis profeſsore Piſano:in Mathioli commẽtariis quadruplò maior (vti ſolent,qui imagines,non plantas viuas,viderunt) ipſa planta depicta ,nec tamen ab eo deſcripta. Perelegans eſt, ſed perpuſilla planta hæc vmbilicata, & videtur è genere earum quas paraſiticas feſtiuè quis dixerit,propterea quia non niſi aliena quadra veſcitur, cibo,& diſco.Innaſcitur fermè ſemper dorſis ſtriatis Chamæ conchæ, quæ humi obuoluta ſit

ta sit vacua hospite suo Vesco apud Italos *Cape tondo* vocato: Pedicellis cirrisuc, glabris, nitidis, exilibus, vncias binas altis, crebribus, surrectis, singulis singulũ clypeolum medio centro fulcientibus, circinatum vmbilici, cum ouracis appensis in memoriam reuocantibus, vnde Monspelliẽses præceptores Vmbilicum marinum vocitarunt: notissima quippe illic Piscatoribus stagni Magalonensis & Lateræ accolis. Frontignanæ etiam refluæ stagnantisq; aquæ salsæ innumeras plantas obruunt. E fundo quippe inq; aqua, non in aere, crescunt & viuunt vt Mathiolus pinxit. Virent enim primùm ex squalido cinereoq; colore: Posteà egesti vndis, exceptiq; litore, albescũt, vti conchilia & corralinæ vocatæ, quas gustu subsalso & amaro æmulatur: nec dubium quin vrinas ciat, & materiam articulis impactum digerat. Semen nusquam vllum vmbilicis claudi non putamus, certè nunquam in multis milibus obseruauimus. Ventrem sistere scimus, vt hunc scrupulũ eximamus docto & candido Anguillaræ, qui nesciò qua de re Senam & Cassitham hariolatur verisimiles quia emphyla aut aphyla planè contrariæ notæ legatur, potissimùm quia aluum soluunt, quod hîc neq; expetitur, neq; verisimile sit: tota plantula siccior actu & tactu quàm calidior est, & multum diuretica, quare Galeno aut eius codice error, qui astruit humidã, ex Ægineta & Plinio req; ipsa expungendus.

Fuit quando Tragum iisdem fere maritimis oriundum, hanc Androsacem opinati fuimus, sed nos retinuit Pliniana versio, quæ accuratior hîc, quàm quæuis alia videtur: delineat quippe sine foliis in cirris folliculos, habentem, & in his semen, albam amaram, in maritimis Istriæ. Videtur legisse φυλάκιον, non ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, sed ἀντὶ τῆς κεφαλῆς, quasi dicat folliculum, pro capitulo, seu verterit ex Dioscoride: seu, vt verisimilius, vterq; ex eodem authore. Cæterùm Cortusi munus valdè leuidense fuerit, si Morsum gallinæ vel Alsinæ, foliolis neutiquam nudam, non ex Syria, sed è veteri quapiam maceria decerptam, quis patefaceret Commentatori, qui proinde non ausus fuit oratione repræsentare.

Ανδράχνη. PORTVLACA *Domestica*.

- *Ger.* Burgel.
- *Bel.* Porcelepne.
- *Ang.* *Percelynne.*
- *Gal.* Pourpier.

QVAMVIS ἀνδράχνη scribatur, tamen ἀδράχνη dicta potius videatur, ortu quòd teneritudine quadã læta & carnosa luxurient, ramuli foliaq; albicent, quadã spumosa fuligine siue tenui quapiam aspergine cinerea, quæ in marina euidentius multò cõspicitur, vbi nec colitur, & aura spumea afflatur quam ἄχνην dicunt. Tribus autem differentiis, quot nouimus penè eadem facies est, præsertim domesticæ & syluestris: quarum tamẽ contrariæ facultates & effectiones vidẽtur principiis genericis differre, & stabilire nostrũ docendi modum, qui figurarum priusquàm facultatũ annectit seriem. Etenim quamuis Dioscoridi Satiua Portulaca refrigerat, Syluestris tamen calefaciat, & eadem exulcerat. Nec tamen inficiandum, multas esse plantas, quę quamuis polleant contrariis affectionibus, tamen eodem generis ambitu censeri debent, vti hæc marina plãta Portulacæ foliis, & facie, quam Crithmum Dioscoridis putarunt: nam nihil videtur illi obesse, aut deesse quò minus Portulaca sit. Cæterùm, non astringit sed refrigerat, legendum esse norit qui attentius caput de Portulaca apud Dioscoridem à carcere ad calcem lustrarit, ea enim illius prima & summa facultas, ideo δύναμιν ἔχει ψυκτικὴν καὶ οὐ στυπτικήν facilis namq; lapsus rerum ignaris amanuensibus. Et quilibet etiam ex illa vi, qua hæmediam dentiúmve stuporem aufert, minimè aut minimùm certè astringere deprehendere quit in quotidianis acetariis, quũ vulgò esitantur tenellæ Cymæ, & folia crassa, carnosa, Thelephii & Scorpioidis vulgaris: succulenta tota, rotundis teneris viticulis humi reptantibus, flore pusillo Sedi: semine in theculis seminis Papaueris nigri plenis cauli hærentibus.

SYLVESTRIS.

QVI

QVI Domeſticam norit, Sylueſtrem non poteſt non noſſe, quæ minor duntaxat tota, locisq́; ſquallidioribus, vinetis glareoſis, viarumq́; interdum ſtratis reptat: ramulis rubentibus, folio Oleaſtri, figura cætera duplò minor tota: ſed guſtu acidiore, & non refrigerante, ſed potius acri calfaciente, vt in Norbonenſi agri vinetis & ſatis, vbi acrior multò, quàm in Anglia, aut humẽtibus frigidis ad Septentrionem: quin etiam exulcerat, ſi Dioſcoridi fides habenda, apud quem interpretandũ φυλλάρια δάσεα ſiue foliola firma quadam cum hirſutie eſſe: vt ſanè ſunt, πλατύτερα, id eſt, latiora, quàm Domeſticæ eſſe: neutiquam ſunt, niſi ſibi ipſis comparata, quia ſunt breuiora & latiuſcula, quaſi rotundiora: aut ſit fortè immutatio illa apud hunc qualem frequẽtem & Theophraſtum latioris & anguſtioris folij, in Helenio, Phlomo, & alijs non paucis monuimus.

τηλέφιον *FABA INVERSA, ſiue CRASSVLA, an TELEPHIVM?*

- *Ger.* Wundkraut, knabenkraut, fotz zwang, vnd fotzweyn.
- *Belg.* wonden Cruyt, & Smeerwortele.
- *Ital.* *Faba graſſa,*
- *Gul.* Repriſe, Ioubarde des vignes, Feue eſpeſſe.
- *Ang.* Orpyne.

VAGVM & pluriuocũ fuiſſe Telephij nomẽ, ex Crateuæ & Dioſcoridis geminatis deſcriptionibus & varijs plantis accommodatis videre eſt. Crateuæ quippe notæ, vti recentiores doctiores ſcitè monuerunt, Scorpioidẽ, quæ Dioſcoridis libri 4. calce penultima appingitur, exprimere videntur: nec ſanè abs re, nam facultates illi ineſſe eximias ad *diſſepulotica* & inuicta vlcera, non modò lectio, ſed & animaduerſio facti periculi crebra, teſtatur. Inſuper duobus locis duas plantas Telephio nomine inſignit, non parùm tamen ſimiles: alteram hoc capite, alteram libro 3. quam Romanis Illecebram nuncupatã dicit, vtrãq; facie & viribus vulgò notã: PRIOR CRASSVLA dicitur, quia folijs craſſis, carnoſis, Portulacæ hortenſis non abſimilibus, floribus albis, luteis vel purpureis in vmbellis Drabæ: cætera prorſum Portulacæ ſimilia, radix alba, carnoſa, tuberoſa compacta, Dentis Leonis bulboſi, aut Leucacãthæ Dioſcorideæ, vinetis, cultis, ſyluoſis, marginibus, ſaxoſis, Angliæ, Sabaudiæ, Galliæ, & paſsim alibi abundat. Hanc rigidi cenſores pro Telephio faſtidiunt, & inquiunt calore & abſterſione carere: reſpondent periclitatores, illam multis dotibus pollere, & plura pręſtare quàm quæ Dioſcorides ſcribit: addimus nos, calorem illi non deeſſe, neq; ſiccitatem, quantã Galenus & Æginetа prodiderunt, nempè primi ordinis, id eſt, guſtui vixdum perceptibilem: ſiccitatem verò cuiuſmodi in Semperuiuo: Abſterſionem qualẽ farinæ fabarum & Portulacæ, quæ tamen videntur potius lenire muccoſo glutine, cùm primo adpulſu linguam tangunt. Sed fruſtrà ſæpè monemus, iſtos defici modeſtia & peritia. Etenim ſi calefactione, ſiccitate, & abſterſione, Telephia curarent vulnera, numnã id præſtarent pręſentius, quæ multò tum calidiora, tum magis abſtergentia ſunt? Sed curata putamus tum potiunculis, tum pulticulis, & fomentis ex iſta paratis, ad acrimoniam ſaniei erodentis, & opus naturæ prępedientis retũdendam, ac cacochymiam corrigendam intus & foris.

Effig. apud Dodo. Epi. 41.

Scorpioides Diosc. Telephium Crateuæ.

Alternabatur Dioſcorides, vti videtur, vtri eſſet aſcripturus Illecebram Romanis dictam herbulam, Telephij ne generi, propter vſum & nomenclaturã: an ſemperuiui, propter faciem & figuram: & quia videtur optionem feciſſe Lectori, vtrum mallet eligendi, nos Telephio aſſcribemus. Siquidem non ſemper viuit & vrit, atq; eadem præſtare poteſt quę Telephium, aut quæ in Telephijs & Cacoeticis vlceribus ſanandis deſiderantur: tametſi alio modo, vt exercitati operum exploratione norunt, idem affectus diuerſis, & interdum contrarijs, expugnetur. Sic in vulneribus, capitisq́; fracturis, vtimur calidis exſiccantibus, vt Iſide, & de Minio, vel frigidiuſculis, interdum humentibus, vt ſanguine columbino & Roſaceo, ad mitigandum, digerendum, & expellendum excrementa à parte,

SCOR-

SCORPIOIDES, an Crateuæ TELEPHIVM.

Math. depicta, non descripta, pag. 1305.

RECENTIORVM verò & Monspelliensium Portulacæ foliam Scorpioidem, vulgò sic dictam à siliquosis corniculis Scorpionis caudæ instar reflexis, Galegæ semine plenis, doctiores, qui Telephij speciem coniectabant, non infirma ratione nitebantur. Est quippe folio Portulacæ flore luteo, non tamen albo, Medicæ aut Trifolij parui, pratensis lutei: gustu item & facultatibus non multum diuersis. Monspelliensibus cùm satis, tum vinetis, Latrensis portæ admodum familiaris.

- Crithmum Dioscoridis, an Portulaca marina?
- Empetrum, vulgò Fœniculum marinum. *Ang. Sampere,* Perchepier.
- Cæpea.
- Halimus.
- Chrysanthemum marinum, Math. Crith. tertium, vel secundum.
- Kali.
- Salicornia.
- *Blanchette.*

CRITHMVM, seu CRITHAMON, *an Portulaca Marina?* BATIS *Plinij.*

PLERÆQVE sunt maritimæ stirpes quæ Crithmi descriptionem quadamtenus designare valent, nulla autem penitus explere. Quod quidem non vt nodum in scirpo quæramus, scribemus, sed potius vt hasce tricas expediamus, quę animum quò minus verum statuat, irretitum tenent. Et paucis vniuersum negocium componi potest. Si stare lubet antiquis herbarum designationibus, vides hic fruticosam dici plantam à Dioscoride folijs pinguib. longioribus, & latioribus, quàm Portulacæ, albicantibus, salsis, & cætera. Huic descriptioni habemus plantam quandam, quæ melius congruit, quàm FOENICVLVM Marinum, cunctis fermè herbarijs hodie Crithmum putatum, quod neutiquam Portulacæ, vt Dioscoridi placet, sed potius facie tota & vmbellis Fœniculo, vt inspectio ipsa vulgus ignarum vocare docuit. Et folia non albent, sed virent Porraceo colore: nec quia muria conditur & passim esitatur, ideo fit Crithmum habendum: etenim non paucæ aliæ sunt maritimæ, quæ in acetarijs expetuntur, & muria seruantur, eisdem fœniculo isto facultatibus pollere creduntur. At illa, quæ à similitudine PORTVLACA MARINA dicta fuit, folijs latioribus & longioribus quàm Portulacæ, atq; albicantibus, pinguibus. In sabuletis, adeoq; saxeis, maritimis, copiosa, cuius flores albidi, herbidi, Atriplicis: multò propior est vero Crithmo. Cæterùm, ineptiuscula audacia eius est qui accumulandi tot species vni incertæ, cùm quælibet earum longissimè à descriptione absit: alioqui cur non & tam multas Kali species, neq; descriptas, nescio an notas Diosc. non posit quis vnam accumulare, & pro Crithmo vindicare: nam fermè omnes nauclerís in cibum cedunt, nobis etiam in mare Ligustico acetarijs mansæ, penuria melioris cibi, non pessimi saporis visæ fuerunt.

FOENICVLVM marinũ, siue EMPETRVM vulgo Sampere & D. Petri Herba. Math. Crith. primũ, effi. 489. PORTVLACA Marina. Mathiolo Halimus uulgaris. Effig. 160.

Et sciunt exercitati, secundum Crithmum Commentatoris planè Pastinacæ aut Eringij gustum, odoremq; præ se se ferre, vnde Arabum Secacul opinionem fecit, vulgus Pastinacam marinam vocat. Vtrumq; litus superi inferiq; maris Italici hac planta scatet, ne non putet Senensis se munus leuidense à Cortusiana magnificentia accepisse, quod pueriliter solitus est iactare, & inculcare putidiuscula infantia. Tum tertiæ & quartæ speciei ab illo depictis, quid negocij aut similitudinis cum Crithmo: tertij, etiam flores lutei sunt, radiati, vt Chrysanthemj, quò retulimus: cætera eius delineatio, nihil ad Crithmum. Quartum demùm montanum est, non maritimum, gustu & odore Eringij, radice similes sunt, Crithmo valdè dissimiles. Hinc videre fit ea quæ meris assertionibus, non rationibus, aut veris inspectionibus, asserta ab illo sunt, eadem facilitate dirui, atq; stabilita fuere.

Montanum Eringium recentiorum.

fuêre. Hæc ſi oculis & manibus verſaſſes, vti nos fecimus, non tam futiliter aſſeueraſſes ſententias neq; veras, neq; perſpicuas, quæ magno detrimento ſunt non modò Tyronibus, ſed doctis quàmpluribus.

Κηπάια CEPOEA.

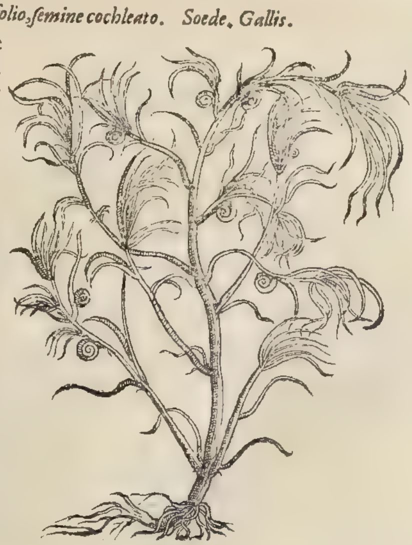
CVM hæc eadem Domeſticæ Portulacæ figura, vna aut altera vagula notula radicis & coloris additis, quaſi ſatis foret nota, & redditæ illi facultates, quæ ſatiuæ conſimiles ſunt, mentione etiam incerta, de Aſparago Myacanthino, quem proximè Portulacæ caput, appoſuit Dioſcorides: Videtur & hæc nihil aliud quàm hortenſis, vt vox Κηπάια teſtatur, Portulacæ ſpecies, quæ illinc huc irrepſerit, argumento & methodo hic non veſtigandis. Eoq; Galenus fortè ratus è Portulacis vnam, eam tacitam præterijt. Marinam Portulacam, ſpurium Halimum, Becabungam, Crithmum ſecũdum Mathioli flore luteo, deniq; medij ſpeciem huc licuit adducere, ſed nihil libuit aſſerere. Neq; ingenuos decet tyrones, cuiuſmodi ſumus, tantũ ſibi indulgere in Naturæ doctorumq; theatro, quantum ſibi arrogat ἄυτος ἔφα Pytagoras alter Herbariorum Senenſis noſter, qui vt ſolitus, hanc pro filio ſuo Odorico Melchiorio, pro ętate ſua non imperito ſibi miſſam, nunc tandem, cognitam aſſeueret: nec tamen vllam notam addat vel figuræ, vel naturę, nedum locorum quę nos certiores faciat, illũ Cæpeam hanc adamuſim ſuam congruentem certam exploratamq; habuiſſe. Hanc nos ſuperius dedimus inter Portulacas.

ἄλιμος HALIMVS.

ANNO 1563. Octobri menſe, quidam Botanicus Italus, qui ex Sclauonia onuſtus raris plantis redibat, quandam locis maritimis lectam fruticem nobis ſpectandum dedit, Ciſti magnitudine & modo, folijs Oleæ albicantibus, Portulacæ marinę, ſiue Halimi vulgaris: ſed ſemine & flore tunc orbus erat ramus, quem adhuc habemus Antuerpiæ. Hanc cuncti Herbariorum Senatus Venetorum Halimum affirmabant: Et Leo ille famoſus agyrta dicebat, ſe ſępius quoſdam, qui in acetarijs teneriorem eſitarint vidiſſe: cui ne nunc quidem magnoperè refragamur, nam ſalſa erat, & maritima. Sanè planta videtur eſſe ſalſa, vel nominis vel natalium argumento, Halimum.

Quid ſi negationem eximas, & dicas, Dioſcoridem dixiſſe ſpinas habere, nam vt quid inter ſpinoſas & vallatorias & finitimas, maritima cùm ſit, recenſeret: nam quę veſca ſũt & holeracea ſecundo libro differuntur.

KALI magnum Sedi medij folio, ſemine cochleato. Soede, Gallis.



QVAMVIS tres plantæ ſint inter ſe congeneres & maritimæ, quę Crithmum, vt dudum dicebamus, adumbrare poſſent: tamen nulla videtur antiquis nota fuiſſe, aut certè deſcripta, tantùm abeſt, vt ex hiſce SAL iſtud, vocatum apud Arabes KALI, ex iſtarum vna vſta, & quod mirum, fuſa fieri nouerint, vix tacituri ſi ſciuiſſent. Quare vt nomen, ſic & plãta, & modus ſalis iſtius parandi, videmur Gręcis recentioribus, aut Arabibus Philoſophis Chymiſtis & yalurgis deberi, qui ex iſta, quam argutè effigiatã damus, copia, per initia Autumni aceruatum ſuper ſcrobe, cui ligna inſunt decuſſatim inſtructa, vt accenſa meta herbæ Kali dum vritur & liquatur, inq; fundum ſcobris defluat, cogaturq; in glebam aut ſaxum pulli nigricantis, vel cinerei coloris, illi vocant Kali, vel SODE ad vitrum conflandum in Italiam inq; Septentrionem ex Gallia Norbonẽſi & Aquitania deferunt. Vrit non ſecus ac

cauſticū. Hæc ſpecies & notior in maritimis Galliæ Norbonenſis, vbi tum ſponte, tū ſata, cāpos maritimos frequentia, cauliū rubentium operit purpura. Fruticat etenim caule cubitali & ſeſquicubitali, carnoſo, Portulacæ concolori. Folijs item denſis, anguſtis, fimbrioſis, Sedi medij ſiue Semperuiui minoris teretifolij duplò longioribus, acutioribus, inter quæ ſemina Limacem puſillum ſpiramúe imitãntia, colore fuſca, folliculis Maluæ ſeminis ritu occluſa. Minus obuia hæc Septentrionalibus, imò nuſpiam fermè.

BLANCHETTE Norbonenſium, ſiue Kali minus.



EOSDEM ad vſus ſedulò colligunt maritimi coloni Norbonenſes, ijſdem natalibus, folijs, & caulibus minoribus multò, minusq; carnoſis, anguſtioribus, nec ita rubentibus, ſed ex pallido virentibus, vnde vulgo *Blanchette*, quaſi Kali album vocatum. Semen exiguum, nigrum, lucidum, Vrticæ aut Acetoſæ. Non ſolùm calidioribus regionibus hæc, ſed etiam ad Septentrionem Angliæ, Normaniæ & Belgij familiaris.

SALICORNIA, ſiue Kali geniculatum vermiculatum. Ang. See grape.



MVLTO frequentiſsima ad quaſlibet maritimas oras tum Oceani, tum Medirerranei maris: ſed effigie multò rarior, & cui folia videntur teneri turiones ramulorum: ſemen nullum. Sunt enim è radice fibroſiore quàmplures cauliculi bicubitales, recti, geniculis multis donati, extremis quaſi folijs craſsis, pinguibus, carnoſis, teretibus, rubentibus, per crebros geniculos inſertis, & pyxidatim, quaſi alabaſtriculi, quadã cum Equiſeti ſimilitudine, & cornua recta obtuſius mucronata imitantibus: guſtu non inſulſo, nec temperamẽto aut vſu diſpari à cæteris, verùm vbiq; neglecta.

KALI ſpinoſum Capite de Tragano.

LITO-

Litorenm CHRYSANTHEMVM flore Buphthalmi aut Conisæ, folijs Kali, aut Iuæ muscatæ.

ILLIS accenseri debet hæc, quam putarunt nonnulli Crithmum, quia non nisi maritimis gaudeat, flore pereleganti, radiato aureo Asteris aut Buphthalmi: folijs pluribus per interualla caulem rectum cubitalem & sesquicubitalem ambientibus, stellatim cingentibus, rectis, pinguibus, ex viridi cinereis, vel pallidis: gustu salso, nec alio quàm vna quæpiam superiorum.

Effig. Mat. 491 sub nomine Chrithmi.

- *Perfoliata duplex.*
- *Perfoliata Napifolia Anglorum siliquosa.*
- *Corinthe Pliny.*
- *Androsemum.*
- *Androsemum Belgarum an Climenon? commodiori loco, proximè Periclimenon.*
- *Ascyrum.*
- *Hypericum.*
- *Centaurium minus.*
- *Centaurium luteum.*
- *Coris Monspelliaca.*
- *Coris Mathioli.*
- *Camphorata Monspelliensium, an Chamæpeuce Plinij Laricis folijs? debuit recenseri inter Chamæpytides.*
- *Antirrhinum*
  - *Purpureum.*
  - *Album.*
  - *Luteolum latifolium.*
  - *Minimum, siue Oruntion vel Aruntium.*
  - *Plinianum, siue Diosc. Osyris.*
- *Linaria purpurea.*
- *Belueder, Scoparia Italorum.*
- *Osyris rara repens floribus cæruleo purpureis.*
- *Linum satiuum vulgare purpureum.*
- *Linum marinum Luteum.*
- *Campanula Lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.*

PERFOLIATVM vulgatius, flore Luteo, folio Vmbilicato.

- *Ang.* Thorow waxe.
- *Bel.* Duerwas.
- *Gal.* Perfoliata.

IN Burgundiæ, Sabaudiæ segetibus, & lætis, alibiq; Galliæ Germaniæq; hæc occurrit, è radice vnica, simplici, fibrosa, multos graciles ramulos promens, quæ folia transmittũt eoq; apud Germanos Durchwachs, quasi folifora vel folifida dicuntur Græcè Διάφια & διαφύλλα. Sunt enim rotũda, cana, Tithymali ampliora, tenera, exucta, nec pinguia, colore ex glauco virentia, & læuore Plinianæ Cerinthes, cui multum similis. Per Augustum flores sũnt in summo pusilli, ambitu radiato ex aureo pallentes: semina fusca Saxifragiæ hircinæ pratensis: gustu non amara, sed mansu resinosa, hyperici aut Clymeni. Colitur etiam à Chyrurgis ad fracturas, vlcera, & hernias vtenda. Variantem hanc iam pridem & hoc anno vidimus in Morgani horto, floribus speciosiore situ & sertis vmbellatis elegãtiores.

Effig. Dod. Ept. 172.

SILIQVOSA.

QVANDAM item donarũt recentiores Perfoliatæ nomine,quæ tamen ambiguæ naturæ videtur inter Barbaream Buniadem & Perfoliatam, non minus frequens, ſed ſæpius in montibus calidiorum regionum,occurrit folijs maioribus,longioribus, aſperioribus,habitioribus,rigidioribus,aliquantum ſinuatis Dentillariæ modo,ſiliquas anguloſas Leucoij prælongas,exiles,ſeminis Braſsicæ plenas aut Leucoij. Guſtu neutiquam acri.

CERINTHE Pli.

FACVLTATE,guſtu,& effigie,illis & Hypericoni,nõ ita abſimilj,ſed hilariore multò aſpectu ea eſt,quã Cerinthem apud Plinium cõiectarunt recentiorum doctiſsimi nõ pauci,minus tamen incertis admodum indicijs: colore ex vegeto viridi,glauco & cæruleo, oculos oblectãte:folia ſunt oblonga,non diſparia ſuperioribus, nec guſtu ingrato, ſed tamen medicato,& quaſi Climeni ſiue Androſemi Belgarum vocati, veluti ſi quis guſtaret ceram nouam molliuſculam. Etiamnũ hoc menſe Auguſti in horto peritiſsimi Pharmacopœi H.Morgani,floribus luteis Androſemi vel Hyperici prægnans viſitur,ſemineq; didimo, foris atro, intus medulloſo Canabini aut Raphani. Eius floribus apes capi & oblectari putarint,ſũt enim vt venuſti, ſic nõ inſuaues, & guſtu ſubdulci:folia autem cùm manduntur,quiddã ceræ nouæ,aut Erithaces vocatæ,ſapiunt,vnde dictam fuiſſe veriſimile eſt.



ὑπερικὸν. HYPERICVM.

- Ger. S.Johans kraut.
- Belg. S.Jans cruyt.
- Ang. S.Iohns Worte.
- Gal. Millepertuis.
- Ita. Hyperico.
- Hiſp. Coraioncillo.

Effi. Dod. Epit. 74.

NVSPIAM de elegantiorib. iconibus Hypericum, Aſcyrum, & Androſemum,congeneres ſpecies,noſcitare licet,quàm quæ in Mathioli commẽtarijs affabrè expreſſæ: hiſtoria verò iam trãſlatitia & vulgatior,tum quia accuratior Dioſcoridis deſcriptio, tum quia plantarum inter ſe tanta cognatio,vt vna duntaxat nota,cæteræ latere queant, ſi copia adſit,neminem. Vbiq; vulgatiſsima & vſu tritiſsima medico & chyrurgo Hypericum dicta,margines ſatorum,areas deſitas,& ruinoſa ſectans,etiamq; lętiora loca. Tota planta multum ortu,virgultis,ſolo,& tẽpore, ſed rotundis,rubentibus floribus & folijs,æmulatur Centaureũ minus:ſed huic nomen Perforatæ vel Milleforæ,quòd folia obuerſa Soli, innumeris ferè poris,acu quaſi traiectis,aciem tum noſtram, tum Solis tranſmittant radios. Flores odori, pingues, glutinoſo contactu hærent,atq; chartas ſanguineo Anchuſæve cruore inficiunt. Semen in pericarpijs copioſum, odorum,reſinaceum,amarum, & ingratũ guſtanti,ad vulneraria balſama nulli ſecundum, multo Chyrurgorum peritiſsimorum Monſpellienſium experimẽto,vbi etiam oleum vernaculè de Treſcalan vocatum, quotannis paratur longè optimum ad hunc modum.

OLEVM HYPERICONIS.

Accipit ſummitatũ Hyperici } añ. ℒ. ij.
& olei communis.
Myrrhæ
Gummi Elemni } añ. vnc. ij.
Terobinthinæ. vnc. iiij.
Aloes. vnc. j.
Thuris
Maſtiches. } añ. vnc. ß.

Infundantur, bulliantq́; in diplomate ex arte. Ad Icterum etiam & Calculum vtilitas conſpicua.

ASCYRVM.

SECVNDVM Hypericum eſt Aſcyrum notiſsimum, amnium & riguorũ riuulorumq́; pratenſium amans valdè, quadratos rectos viticulos è radice multum fibris ſparſa exiles erigens: alterius folijs paulò maioribus, venoſis, punctim poros peruios habẽtibus, & floribus itidem luteis, coccineum cruorem affricanti illinientibus. Semen odore reſinaceo ſui indice, nares feriente. Haud diſparis, ſed infrequentioris vſus. *Effi. Math. 937*

ANDROSEMVM excellentius dictum, ſeu magnum.

VT excellentius, ſic rarius, nec niſi opacis & ſyluoſis gaudens, verius Androſemum vocatum, quòd non modò floribus, ſed etiam folijs tritu & preſſu muriceum remittat ſuccum, quo vno præ cæteris Androſemum agnoſcas, & diſcernas, par eſt: Procerior maiorq́; tota, & altero tãto maiora folia, pauciora, quàm Hyperici, cui etiam ſimilius flore & ſemine: Procerioribus, bicubitalibus, gracilibus, rotundis, rubentibus ramis. In collibus & nemoroſis pone Riuoli Pedemontanæ arcem : Norbonenſibus etiam Seuenis paſcuis & Syluoſis, etiamq́; in Anglia æſtate ſuperiore prope Briſtoiam: In Vincentij præruptis & ſyluoſis trans flumen. *Effi. Math. 939*

ALTERVM tomentoſum.

IN agri Monſpelliaci locis natura vdis & ſubſtilliis, ſed feruidioribus Solibus exuctis, ſæpius Hypericũ occurrit palmo non maius, & humo pronius, folijs item minoribus ex interuallo rarioribus: flore & ſemine luteolis pallidioribus, tota cana & hirſuta, minus odora: non alio ſapore, ſed imbecilliore.

CENTAVREVM paruum.

NVLLI non notiſsimum Centaurium, Hypericoni omni ſui parte ſimillimum, niſi flore rubro & inſigni amarore (vnde Fellis terræ nomẽ) diſcerneretur facilè. Accuratiores nimiò figurarum aut deſcriptiõnũ exactores, qui Centaurij minoris notas expreſſiores deſiderant, nodum in ſcirpo quærunt: vtinam non multò plures deterius inſignitas haberemus. *Effi. Math. 635*

CENTAVREVM Luteum.



QVID verò de iſto altero luteo ſentient, magnoperè ſcire auemus. Quamplurimis tum Galliæ, tum Angliæ locis, iſtud luteum nuncupatum: prope Rondeletij & Aſſatij prædia, multa Monſpellij; collibus vrbi Briſtoiæ eminentibus, inter ſegetes itidem . Radice exigua, folia ima proximè humum puſilla & ſtrata, vt in altero . Caulis ſeſquipalmum altus, ex interuallis bina folia, aut potius vnicum binis apicibus vtrinq; donatum traijcit, non ſecus atq; Periclimenis videtur huic & ſuperiori contigiſſe: nam Periclimenon alterum, traijcit folium, præſertim ſuperius, prope flores: Alterũ, bina diſtincta folia, Floribus alterius, ſed aureis

intenſè luteis, amara eſt: quid vſu præſtet nobis nondum cõpertum eſt.

CORIS Monſpelliaca.



Κορὶς, aut potius κόρη, virgo, puellàve dici potuit, quia tota pulchella & perquàm hilaris vultu hæc noſtra: verùm Hippocrates & antiqui, κορὴν, id eſt, pupillã, vocarunt, propter ſemen oculi pupillæ, ſeu anteriori humori cryſtallino ambitu ſphærico, haud abſimile, cuiuſmodi in hac cernitur: quam quia nuſquam niſi Monſpellij & Frontignanæ ad radices Ceti, & prope Magalonem, reperimus, nec alibi notam audiuimus, ideo cognominem fecimus vrbi, lectiſsimis nobilitatæ ſtirpibus. Hanc autem perraram niſi huc appoſitiſsimè quadraſſet, Ericã minimam putaſſemus, aut mediæ cuiuſdã inter Hypericũ propter purpuriſſã, & Aiugæ propter folium naturæ: Iam non aliò, quàm ad Corim referri poſſe arbitramur. Fruticat quippe ramulis multis, dẽſis, duriuſculis, ſurrectis, rotundis, palmũ altis & ſeſquipalmũ, lignoſis, cuius etiam foliola denſè ſtipata Ericæ maioris, & condita, florum purpureorũ tyrſulis conſimilibus, purpurea, cœrulea, nitidiore & amœniore decoris ſpectantur. Semen vtriculis mollioribúsve alabaſtriculis concluſũ, rotundũ thamariſci par, glaucum vel pullum, tenuiſsimis tuniceis glumis inuolutũ, quaſi ocelli pupilla tutior inde futura foret. Radix multò ſanè maior, longior, & craſsior, quàm pro plantæ modo, Anchuſæ minoris par & cõcolor. Tota namque planta rubella viſitur, & ſucco purpureo radicis pannos imbuendo cõmendatur: amaricat guſtu ſubacri, non inodora. Eapropter Corin nõ dubitarunt profiteri Rõdelletius & Aſſatius, doctiſsimi Præceptores, & in Academia ſimpliciũ indagatores, quibus frequens aſſentiebatur auditorũ corona. Cuius tamen elegantia ſi minus capiantur iſti moroſuli plumbei cenſores, quibus nihil penè à noſtra mediocritate profectũ placere quit, arrigãt aures attenti, magni Senẽſis de Cori hiſtoriam percepturi, qui ſic infit, vbi nuda Dioſcoridis verba recitauit, & in Italia (vt millies repetit) naſci dixit: Sed quòd de Cori mentionem fecerit Galenus in ſimplicium cenſu, mihi incompertum eſt. Quæ denique κορὶς, Græcè, Coris etiam Latinè, & Cori Italicè vocatur. Hactenus eſt cõmentatus ille maximus Mathiolus, cuius ſanè mirandum cùm in cæteris pleriſque, tum maximè in hac planta cõmentanda acumen, quo Italis rerum nunquam fortè auditarum, nedũ cognitarum nomina eruit noua, & literis mandat. Et porrò pictori negotium relinquit figuræ exprimendæ, ſi viuam, nõ pictã vidiſſet, melius fortè noſtræ cognitioni & ſuo honori cõſuluiſſet. Cõſulamus igitur nos huius figura & natura repræſentanda, illi operoſæ molis volumini plerumque muto.

Mathioli Coris.

CAMPHORATA Monſpel. an CHAMÆPEVCE ſiue humilis Picea Plinij?



SATIS adumbrare videtur CHAMÆPEVCEM Monſpellienſibus Cãphorata herba vocata, emittit quippe è radice lignoſiore cauliculos plures, graciles, rectos, pedales, foliolis Laricinis dẽſè ſtipatos. Guſtu deſiccãte, inſipido, Nemauſẽſis Amphitheatri auguſtæ antiquitatis in hiulcis parietibus, per vetuſtatem rimas agentibus, hæc prouenit, nec non alibi prope Namauſium & Monſpelliũ, inter pontem Iuuenalem dictũ, & Portam Latrenſem: in Gallia verò, & reliqua Italia, rarò occurrit.

ANTIR-

Ἀντίῤῥινον ANTIRRHINVM. *Vulgo Caput canis & caput vituli.*

Germ. Orant.
Angl. Calfes ſnowte, or ſnap dragon.
Gal. Moron violet.

NON potuit commodiore, veriore, inſigniorév e nota prodi hæc planta, quàm Antirrhini, ſiue naris Vituli nuncupatione: nulla nãque ſtirpiũ ſeminis inuolucro, caput, vultum, nares, oculos, adeóque hiatum oris vitulini exprimit, atque hæc, quæ in Italiis & Galliis, preſertim Prouincialis & Norbonenſis, admodum obuia inter olíueta: floribus conſpicua purpureis, ex rubro violaceis, oblongis, vel roſeis, vel albidis, calathum effigiantibus, ſed ſupernè buccas flaccidas, rictũque Leonini oris æmulantibus, & conniuentibus, non patulis, quò ſedulæ apes inde mellificaturæ, ſi fortè irrepſerint, rurſum quaſi valuulis occluduntur. Et folia & cauliculi ſparſi, fragiles, Leucoii, lutei, ſiue Keyri, nec radice abſimili. Semine nigro, nigri papaueris minore, hortis Belgicis, Anglicis, & Germanicis, florum decoris cauſa colitur, nec ruri oritur. *Effig. Dod. epit. 219.*

Varietas. Non diuerſæ naturæ aut figuræ eſt luteum floribus Antirrhinum, ſed duntaxat foliis latioribus, breuioribus, nec in agris perinde frequens, hortis dũtaxat vt peregrinum alitur.

MINIMVM forſan Archigenis ORONTIVM, vel Aurantium quo auriginem morbum ſiue Icterum leuat.

ET hũc Antirrhinũ eſſe docẽt capituſa mẽbranacea vitulinæ, aut Simiæ caluariæ, prorſũ figuræ: folia, flores purpurei, prorſũ ſimilia, ſed minora, & ſecundũ foliorũ exortus per interualla prodeuntia, minora, vt eſt ipſa tota planta exilior minúſque fruticoſa, vbiuis tum hortorum, tum incultorum marginibus ſponte plurima, apud Germanos Orant vocata, nomine, vti videtur, perſuaſo & deflexo ab Archigenis Orontio. Iam minor, iam maior & lætior prodiens, folia anguſtiora multò lini aut oſyridis. Quapropter nonnullis hanc Pliniano Antirrhino eandem eſſe, viſum fuit. *Dod. effig. 220.*

ὄσυρις. *OSYRIS aut Linaria, quæ vrinaria, aut Plinii antirrhinum, vel Beluedere Italorum, Scoparia?*

Ger. Lynkraut, vnſer frauwen flaſchz.
Angl. Tode flax.
Belg. wild vlaſch.
Gal. Lin ſauuage.
Ital. & Hiſpa. Linaria.

INTERPRETATIO nomenclaturæ videtur herbã ſignare diureticã, ſiue vrinariam, à ſero ſiue vrina, quæ græcis ὀῤῥὸς ἢ ὀῤῥὸς, & οὐρὸς, & συρῶ, quod eſt traho: quare cúm Linaria vulgaris ſit vrinaria vocata, propter inſigné vim trahendi vrinas & figuræ etiam quàm quæuis alia concors, nihil eſt quur exploratiſsimam faſtidiamus, illam incertæ vis & facultatis peregrinam præferamus, quia verrendo ſit aptior, quaſi non quàmplurimæ ſint frutices, quorum è virgultis poſſunt ſcopæ concinnari, neque tamen ideo Oſyrides fuerint: nec Galeni quicquam ſuffragatur ſententia, quippe videtur ille & Paulus, ſequutus nominis ſignificatum, quaſi à verrendo aut purgando fuiſſet conflata appellatio, Oſyridem ſiue Scopariam ſignificaſſe. Et vbi quis ſeuerius expendat Scopariam, ſeu Beluidere Italorum, videbit folia longiora eſſe, quàm Linariæ, & numeroſiora, non amara, qualem tamẽ Galenus & Paulus volunt, nec vllius certi commodi ad ea quæ efficaciſsimè & veriſsimè Ictericis fermè in hydropem deductis præſtat Linaria vulgaris, vbique frequentiſsima, & Lini ſimilitudine notiſsima, Eſulam minorem adeo imitata, vt prudentiores barbari iſto verſiculo vtramque neceſſareo diſtinxerint: *Eſula lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.* Flos tamẽ eſt Linariæ elegantior, & maior, ſecundum ſummos caules in- *Effig. Dod. epit. 96.*

fundibulis, quaſi caudicellis Delphinij, aut Regalis conſolidæ, fronte verò Antirrhini rictu & aſpectu.

LINARIA PVRPVREA.

VT fruticoſior, ſic elegãtior multò & rarior, & propior deſcriptioni, ea Linariæ ſpecies, quam primùm ad Veganij Norbonenſis montium radices, in caſtanetis Syluis inuentam, in Flandriam amicis ſerendam multis ab hinc annis miſeramus: verùm, quia vires exploratas non habemus, paucis notis duntaxat oratione pictam damus: non enim niſi foliis paucioribus, floribus purpureis, ramulis gracilioribus, magisque flexilibus, pedalibus, & ſeſquipedalibus, vimineis, etiam verrendo aptis, differt: alioqui primo intuitu Linariam putes.

SCOPARIA, BELVEDER *Italorum.*



NON perinde bellula hæc aut ſpecioſa videtur re, atque eſt Italico iſto nomine, flores etenim perexiguos, racemoſos, obſoleti viroris alis, iuxta quas naſcuntur, cõcolores fundunt: virgæ numeroſæ, ſparſæ, crebribus foliis, Lino duplò longioribus Pſyllij, totã æſtatem virentibus: & propter raritatem exoticam apud Italos in hortis & in penſilibus figulinis vaſis ali ſolita, hodie perquàm vulgata.

OSYRIS PVRPVRO COERVLEA *repens.*

PRORSVM ſimilis hæc flore & folio Linariæ ſuperiori purpureæ, cui annectenda venit, cauliculis tamen gracilioribus ſeſquipalmaribus, non erectis, ſed humi proſtratis, Polij, Coris Monſpelliacæ, aut Seſamoidis primæ ritu: flores cærulopurpura hilariore nitẽt, Cori concolores. Tota herbula guſtu eſt amaricante, nonnihil acri. Hanc nuſquam vidimus, præterquàm in vireto noſtri H. Morgani.

LINVM SATIVVM, *vulgare cæruleum.*

λινον.
Germ. Flachß ſt lein.
Gal. Lin.
Ital. Lino.
Belg. Vlaſch.
Angl. Flax.

Math. effi. 414 PARITER Græcis Latini Linum vocarunt, propter corticis libſvre recta ſtamina, in filamenta recta diuelli ſolita, quæ etiam λίνα dicebãtur: vnde Linea & Libella, qua directiones

rectiones angulorum & parietũ ſtructuræ librabantur. Sic etiamnum hodie filum fabri lignarij directorium Lineam vocant: ſic & piſcatores, filum, cui annexus eſt hamulus, lineam. Tam frequẽtis olim & hodie notitiæ planta, vt præterquàm quòd de linariis iam deſcriptis facillimè percipiatur, etiam ſuperuacaneum ſit lineamenta depingere: quæ hanc ſuis ſtrãgulat amplexibus inter Caſſithas relata fuit. Theophraſto viſum fuit, Linum degener factum, in Lolium abire. Noſtrates coloni ſibi viſum pernegant, aut auditum.

LINVM MARINVM Luteum.

IVXTA prata & litora herbida Norbonenſis maris, ac inter ſtagnum & mare fruticat, pedalibus & ſeſquipedalibus ramulis rectis, numeroſis, gracilioribus, paucioribusque quàm lini folijs, lentis, corticeque ad nendum commodo, flore non diſsimili, ſed luteo, minore, Iunio, Iulio. Semineque & pericarpiis minutioribus multò: non notum reliquæ Galliæ, Germaniæ, & Angliæ.

Math. effig. 416.

CAMPANVLA lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.



PERQVAM elegans in deuexis Montis Lupi quà ad Septentrionẽ vergit, Linifolio aut Poligalæ, palmaris herbula, flore luteo peramœno, maiore quàm pro plantæ magnitudine, Iaſione aut Volubilis donata, quã hîc pictam damus, vt ſtudioſis illic innoteſcat, quia rara eſt, nec alibi nobis viſa, ſic vſu minus cognita.

Reponenda hæc proxime Telephium, vbi omiſſa fuit.

ROSEA.

RODIA RADIX.

ROSEAM vocarunt priſci hãc radicem, rimoſo cortice & frequenti, ſed puſillo tubere inſignem, roſeoque halitu fragrantem, odoris Roſei prærogatiua, quem manſu aut attritu nullã radicem, ac ne ſtirpem quidẽ, ſpirare (præter peregrinũ illum Aſpalathũ, cuius meminimus inter frutices) nouimus. Ex Allobrogum & Delphinatiũ ſaxoſis, mõtoſis, nec non Taurinis Alpibus Pedemõtium, iam diu in viretis multis Belgicis, Gallicis, Anglicis, & Italicis, Iulio & Iunio vmbellas edit, luteis floſculis pallentibus & herbidis, Drabæ, aut potius Craſſulæ, quam tantoperè præ ſe fert, caulibus pluribus rectis, & foliorũ multiplici ſerie, ortu, poſitu, ſitu, diuiſura, craſsitie, imò & quadantenus radicis loco natalitio, ſaxeo, macilento, corpulento, rugoſo, & diſparili coalitu, vt cõgeneres ſint putandæ: minora tamen huius folia dentata minutim, Tithymali ſerrati proxima, & radix maior, torulis & vberoſis papillis rugoſiſque inſignata, foris fuſca, intus albicat virens. Sed vetuſtior & ſiccior, cõcolor eſt adeò Schænæ peregrinæ, vt inſtitores interdum fallãt fruſta adultioris, quam guſtu exceſsúve vllius qualitatis vix ſuperare videtur, eoque nobis ferè perſuadetur, non procul abeſſe à Roſæ aut Craſſulæ temperamento, quamuis non neſciamus Galenum, eumque ſequutos, ſecũdi caloris gradu donaſſe hanc: verùm non nuſquam labi, humanæ eſſe Mineruæ, indicio manifeſto eſt planta Onoſma, quam radicem abſolutè Hippocrates cùm vocaſſet & deſcripſiſſet, magnus ille interpres Pergamenus nec Onoſma eſſe ſuſpicatus eſt, ſed ſeorſim duobus in locis, quaſi duo fuiſſent, vnã eãdem bis, & iiſdem planè

Radix Hippocrat. Onoſma Dioſco.

Planè verbis, de Hippocrate mutuatis, deſcribit plantam ſine caule Anchuſæ ſimilem. Fit hodie nulli in vſum vt propter Medicorum ignauiam, & ſuccedaneorum ad Chephalalgias copiam veniat, vt Roſeæ, Roſeaceum, Nympheæ, conſimilisq; facultatis ſimplicia, quæ huic proximè ſubdidit Dioſcorides, vnde de facultatibus coniectura eliciẽda lectori.

Glaux.
Polygala.
Polygonum.
Polygonum marinum.
Polygonum montanũ, ſericeum minimum.
Polygonũ montanũ alterũ puſillo tereti folio.
Multigrana Herniaria Serpilli facie.
Serpillum.
Thymum.
Satureia.
Satureia altera.
Satureia hortenſis ſatiua.
Roſmarinum coronarium.
Stœchas Arabica.
Lauendula vtraque.
Caſia Monſpellienſium, an Theophraſti?
Hyſſopum Arabum.
Hyſſopum Græcorum cum Origanis.
Graciola recentiorum, an Papauer ſpumeum Dioſc?
Helianthos, an Panax Chironium? aut Helenium, ſecundum Dioſc.
Pſyllium & eius varietates.
Coronopus vtraque.
Serpentina.
Sedi Montani Petrei & Pinaſtrifolia planta.
Myoſuros.

GLAVX.

EVESCIS & leguminoſis fuit etiam Glaux, à colore foliorũ, quæ auerſa glauca ſpectãtur, vti ſaligna, quas ſalices Poeta canit. Galax etiam, glax, & eugalactó, quaſi Lactea, vel Lactifica dicta, vt quæ lactis vbertatem eſu ſuggereret. Iam verò cùm huius frequẽtior deſitus ſit vſus, minus licet ſtatuere, etiam ſi veram noſſes, quænam ſit hodie habenda, & è multis, quæ Glaucis emẽtiuntur, aut referunt naturã, vtra vtri ſit præponẽda, incertum.

GLAVX EXIGVA.

Dod efig. 38. EXIGVA tamen illa herbula maritima, quæ nonnullis Glaux vocatur, non perperam quadrare videtur: floſculos enim promit Tunicis, Garyophylleæ aut Leucoij, exiguos, florum calices dilutè purpuraſcentes, inter foliola Tribuli, aut Lentis, vel Herniariæ ſimilia, craſsiora: cauliculos complures partim reptantes, partim & ſurrectos, teneros, holeraceos, Portulacæ aut Sedi, palmum & ſeſquipalmum altos: ceſpite ſummo, radix gracilis fibroſa: Zelandiæ & Angliæ pleriſque mari cõterminis, ſalſis lacuſtribus cõuallibus reperitur: Morgani hortus aluit. Alteram Glauco affinem putamus è Leguminum familia, eódemque reiecimus.

POLYGALA.

Mathioli Polygala. QVAMVIS ob lactis vberi prouentum, quem ſpondebat nomenclatio, debuit eſſe notiſsima Polygala, tamen nullam dum habet noſtra ætas quam afferat. Quam autẽ plantulam quo argumento Senenſis Polygolam legittimam vindicet, piget referre, ſunt

sunt enim normæ Lesbiæ & plumbeæ illius tâti herois ratiocinationis, quas cuilibet aptes asseri licet adamusim congruent. Sic hîc huius Astragali putati, & alterius huic consimilis, tacitas descriptiones si preteriit ille, quiduis libuerit cōminiscatur, & illi sanè per nos fides habeatur: addemus verò nos descriptionem eius, quæ seritur, & pecoris sagina dicitur, nō item asseueremus audacter incertissimam rem, quod est supinæ ambitionis.

NOSTRA.

LENTICVLÆ foliis & facie crassioribus pusilla & tenera planta in Galloprouinciæ pascuis montosis prouentu multo seritur, flosculi sunt lutei, minores Cytisi aut Araci, siliqua & semine minutis, quæ lactis augent prouentum gregi & armentis.

RECENTIORVM Poligala.

QVÆ tamen doctis Poligala, aliis Onobrichis visa fuit, non minus placet, si æquè pabulo cedit: duriusculis tamen est ramulis, non leguminosis, aut holeraceis, sed Genistellæ oblongis aut Hyssopi angusti folij: purpurei, pallidi flores, albidi interdum Fumariæ, Æstatis initiò Crucis die emicant, eoque Germani Cruysblomen vocant: squallidis & senticosis prouenit. *Hist. Dod. 31.*

πολύγονον

POLYGONVM MAS *vulgare.*

Sanguinaria, Centumnodia.

Angl. knot grasse.
Ger. weggrasse.
Belg. weechgras & duysent knoop.
Gal. Corrigiole.

Dod. effig. 74.

SANGVINARIA centinodiáve, innumeris geniculorum nodulis, & foliis rutaceis, vel Hyperici, nihil cōtemptius aut vulgatius habêt compita & rura, secus vias, areas, sepulchreta, inuitis diurna diuturnaq; proculcatione & neglectione restibili segete lasciuit, totamque æstatem humum insternit virore, reptatu serptuque ramulorum exilium viticulorum, qui innumeris flexibus se implicant, semenque subter foliola in geniculis condunt numerosum, triquetrū, pusillum, Rumicis iam defluxis puniceis, aut purpureis flosculis vel albidis. Rubella est radix, prolixiusque fibrata, vti planta serpit, vnde Proserpinaca dici potuit. *Proserpinaca.*

MARINVM MAXIMVM *altum.*



NON NVSQVAM in Adriatico, Veneto & Anconensi litoreis sabuletis, sæpissimè autem in mediterranea Norbonensi ora, ab vsque Marianis aquis, ad Cetum montem aut promontorium dictum, polygonum istud occurrit longè maius, & multò speciosissimum: quippe subter foliola rutacea, candida, glabra, lucida, secundum nodulos & flores candidos condita, partim etiam maiora, longiora viridia, Galegæ aut Portulacæ marinæ habet: radice & viticulis alterius, prolixius reptantibus, humiliusque instratis arenosis siticulosisque sabuletis: tota planta albicantibus. Semen ad geniculos in foliaceis thecis candidis nitentib, Salso & astringente gustu. Alibi Galliæ, nec Angliæ, & Belgiæ, nuspiam visa nobis.

MONTANVM *minimum niueum & Sericium.*

SED vspiam toto illo collium amœnissimo procursu comparet quicquam rarius, aspectu, aut attrectatu & obseruatu dignius, ista minima, sed pulcherrima argutáque naturæ soler-



solertia elaborata plantula: vix vnciam & semunciam æquant densi cōfertique ramuli sarmentosi, duriusculi, densissimis geniculis, & foliorū quasi denticellis, Herniariæ aut Thymi tenuifolij foliolis minoribus, per interstitiola visu vix discernenda. Eximio vellere sericeo & niueo candore lucētibus glomerulis foliaceis, delicatissimis, tenuissimisque membranulis contexti flores vniuersam supernè plantam ornant & oculant: exilis radix lignea quàm & cauliculi longior. In aruo cui subest specus Frontignanensis cōcameratio & fornices hæc non ita à Chameiride dissita. Mirabundus Pręceptor Assiatius & Iaco. Vtenhouius Gandauensis, commilitones multò doctissimi, iam tum Polygonum rebantur: seminula acerosa Erythrodani marini, vix visu capi queunt præ exilitate.

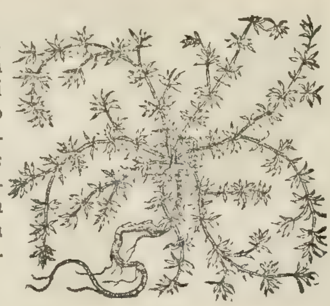
HERBA TVRCA. Herniaria multigrana Serpilli facie.



SEMINIS feracissimam hanc nō inscitè vocet quis multigranam humi reptricem herbulā: innumeris quippe seminulis in surculosis cauliculis, fusè sparsis, densissimis, luxuriantibus, arua oliuetaque Norbonēsia scatent ad rus *Boutonet*, altero à Mōspellio lapide, & Riuoly Pedemontium, secus castrum. foliolis est Serpilli, sed Alsinæ minimæ minoribus, crebribus, creberrimis & seminulis, vt Polygonū (ideo mille grana dicta) media inter & subter foliola acernata, Atriplicis Centinodiæve minora: flosculi luteoli plurimi. Tribuli terrestris multò minores nec dissimiles: vniuersa ex herbaceo flauet. Herba Turca vocitatur, commendatúrque ad viperea maleficia, venenatáque cætera, tum foris tum intus vtenda: ad hernias emplastris fidem superat, stillatitia octiduo hepatis obstructiones & Icteritiam persanare proditur. Ea propter nonnulli Helleborinem fecerunt, vt fusius illic monuimus.

Herba Turca.

POLYGONVM alterum pusillo virmiculato, serpilli foliola.



QVIA non ita dissimilis hæc nomine est, etiam eòdem tradenda videtur, quia rara & indicta hactenus fuit: nobis autem industrij iuuenis Iacobi Reinaudeti Massiliensis Pharmacopœi primū innotuit. Ramulis & cauliculis surculosis, prolixis, gracilibus Serpilli, humi sparsis: collibus maritimis Galloprouinciæ, non secus ac Herniaria multa luxuriat, è geniculis foliola pusilla, teretia, succulenta Aizoi vel Illecebræ, Thymo paruo nostrati æqualia & similia. Radix prælonga, lignosa, sapore amaricante, calidiusculo.

ἕρπυλος. **SERPILLVM.**

Ital. Serpillo.	*Gal.* Serpolet.
Germ. Quendel, Thuener Koel.	*Angl. Wild time*
Hisp. Serpollio.	*Belg.* wild Thyme & onser vrauwē bedstroo.

ASER

ASERPENDO DICTVM SERPILLVM, hodie quoddam ſatiuũm, quod habitius & grandius, quoddam ſylueſtre, incultis marginibus, ſterilibus & collibus gaudens: Facies vtriq; Thymi noſtratis vulgaris: flores & folia ſimilia, ſed maiora, in gracilibus cauliculis duris, lignoſis, reptantibus, in capitulis Thymi vulgaris: floſculi purpura rubentes, nonnunquam & albentes. Vtriuſq; notior facies quàm vſus: vſus nempe medicus, non eſculentus: ſi namq; adeò excalfacit & acrimonia ſiccitateq; tor ſiones ventris diſsipat, quî poteſt non magno diſcrimine dari hepati inflammato, aut etiam cerebro admoueri phrenetico? Id innuiſſe videtur Dioſcorides, nõ inflammato, ſed phlegmone ex ſanguinea pituita conflato hepati profuturum: Initio quidem ipſo, aut potius declinante affectu, neutiquam ſtatu ſummo: vti nec phreneticis, dum furia cerebrum obſidet. Hæc methodico Medico reſponſioni ſat erunt, verùm non exploratori auidiuſculo animum explebunt. Dicet enim ille, ſe Sinapiſmos admouiſſe ſpleni hepatiq; inflammatis, ſicq; morbum curaſſe, auerſa nempè inflammationis materia à centro, & per venarum ductus ad ambitum tranſvecta, ſicq; digeſta: Cuius quidem therapeutices nonnulla exempla etiam apud claſsicos autores reperias. Hac rationis vmbra ſeſe abdunt qui oleo Vitrioli inflammationes & vlcerationes renum ſanare profitentur. Sic carpis & ceruici cauſtica admouentur febribus periodicis euellendis. Sed hæ delitiæ commentatori Senenſi: nos Botanici ſumus. Serpillum refrigerare putatur corpora æſtu Solis feruida, non ſecus atq; Allia, Cępe, cæteraq; acria veſca. Rationis quædam veſtigia videre eſt in diuini Maronis Bucolicis.

In flore varietas
Mat. Effi. 724. & 725.

θύμος *THYMVM & EPITHYMVM Duplex Mauris Albaſce*

- *Ang.* *Tyme.*
- *Gall.* Thym.
- *Ital.* *Thymo.*
- *Ger.* Welch, vnd Romiſcher Quendel.

SI Mathiolo magno licuiſſet vidiſſe & meminiſſe illius maioris Thymi, folijs Tymbræ aut Hyſſopi, cuius ſurculi capitulis ſpicatis, Stæchadis ritu, floribus operti ex pallido purpuraſcentibus, atq; numeroſa cirrorum fibrarúmve cæſarie implicantur, viriumq; pręſtantiorum commendatione, ex Syria Venetias aſportantur: deinde Norbonæ maritimis collibus puſillum Thymum vulgatum, folio & flore Serpylli rigidiore, paſsim itidem Epithymi cincinnis & capilamentis delicatiſsimis obuolutum: perſuaſum ſanè fuiſſet vtriq; Thymo innaſci Epithymum. Neq; enim (ut Mathiolus ſcribit) id Dioſcorides negat, ſed tantùm maioris, è quo prodit iſthęc fœtura, meminit. Monſpellienſes Medici iſto minori Thymo innaſcente, frequentius, coq; lubentius vtuntur, quia ibi recentius & copioſius, quàm illud Syriacum, iam diuturna & diſsitiſsima tranſvectione ſemiexoletum. Minus quidem mirum, cùm vel plebeculæ noſtratis experimento Thymum vulgatum Melancholiam educat. Et maiore conatu quàm emolumento inſtaurat demortuas concertationes Mathiolus, noſtrumne ſeu Arabum cum Dioſcorideo ſit vnum: Idem certè eſt, non quidem quo ille ancipiti argumento aſſeuerat, alioquin non ſolùm plantæ & ſtaminum flores Epithymum forent: ſed etiam omnes plantæ partes, vi purgandi Melancholiam donatæ. Notio ex rerum diſtinctione perſpicua, atq; Dioſcoridis lectione. Eſt enim nihil aliud Dioſcoridi, quàm capitati floſculi geminatíve, quibus aptantur caudicellæ, capillamenti inſtar, coloris fuſci, vel rubelli nitentis: floſculi interdum candidi, nonnunquam herbacei: Thymo verò vtroq; purpuraſcunt, quibus etiamnum Veneti recentiores Pharmacopœi, vel nominis, vel etiam vſus argumẽto, Epithymi loco vtuntur, & ſuis Theriacis miſcẽt. Nomen quidem id præfert, & vſus facilè fert: tota namq; planta, nedũ flores, purgat. Cur iſtud Europæum, ſeu minimum Thymum, non curarit ſculpendum Mathiolus, viderint critici, aut potius Cræténſes, quorum Thymum Cræticum dictum appoſuit.

Mat. effi. 721

θύμβρα. *SATVREIA ſiue THYMBRA vera S. Iuliani.*



IN Thyrreni maris aſperis & ſalebroſis S. Iuliani Hetruſci, magno prouentu oritur aſpectu perquàm elegans Herbula, quam nullus non fatetur Satureiam veram. *Piſanis* etiam vernaculo idiomate *Tymbra di Santo Iuliano* dicta. Virgultis exilibus, palmum altis, ſarmentoſis, lignoſis; folijs ab imo crebribus Thymi Cratici, ſed anguſtioribus, longiuſculis, ſpicã teretẽ ſũmo gerẽtibus, floſculo copioſo intertextã: Guſtu acri & odoro, vniuerſa ex obſoleta purpura albicat, Thymo maiore minor, minori fermè par. Hęc Dioſcoridis germana videtur: Cęteræ verò duę etſi non ſpicatę, vſu tamen Satureiæ nomen indeptę fuerunt vulgo: cui in condimentis & lucanicis loco Piperis eſt: Ea pręſertim, quę in montoſis & ſaxoſis Narbonenſibus & Pedemontanis vbertim griſcit.

SATVREIA ſiue TYMBRA *altera.*

Dod. Effig. epit. 332.

HVIC folia rigidiuſcula Thymi maioris, vulgaris Hyſſopi æqualia, aſperiuſcula, nigricant ſupernè, bina quaternáve oriuntur ex interuallis, & indidem flores promuntur purpurei diluti: lignoſa radice: guſtu eſt Piperis tota, eoq; vulgo Piperella dicta.

SATVREIA Hortenſis.

Ang. *Sauorie.*
Germ. Kundel, ſwybel Hyſop.
Ital. *Sauoreggia.*
Gall. Sarriette, Sauorie.

Mat. Effig. 723

ALTERA raro ruri, vt plurimùm in hortis viſitur, folijs quàm hæc mollioribus, anguſtioribus, paucioribus, tum folijs, tum floribus. Belgis & Anglis quotannis ſeritur, & moritur. Fabis cum Selino inciſa & infrixa edulium gratum illis frequens habetur.

Quam Mathiolus pictam & germanam reli nquit, videtur potius Polium fœmina Recentiorum: nec vlla ſpica donatur, aut in cibis commendatur: deniq; nullam niſi vagam & incertam eſt ſortita notam.

EPITHYMBRA, EPITHYMVM, & CASSITHA *Plinij.*

CÆTERVM, Epithymbra non modò hiſce omnibus, ſed etiam in Hyſſopo Serpillo alijsq; non paucis congeneribus clauiculis innectitur, eoq; meritò ambigitur, ſuapténe adoleuerit radice, atq; finitimis plantis ſurrecta ſeſe implicuerit, vnde alimentum vberius nacta, illi radiculæ exaruerint. Sed ex ſimili ratio facilè liquet. Cuſcutæ enim oriundi & arrependi conditio par. Ortu namq; primulum & amplexata vites Norbonenſes, tam multis oſculis, per quandam quaſi ſynaſthomoſin, eorum ſuccum populatur, & genium defraudat, vt radices ſui muneris minus iam neceſſarij oblitæ, feruore areſcant, & abrumpantur, (non ſecus atq; auraci exareſcunt, fœtu excluſo, & mutato alimenti ductu) pendulis illis capitulis & ſtaminibus Caſsithæ in Vitium aliarúmve ſtirpium amplexibus relictæ, vbi ideo putãtur enatæ. Sic nobis deprehenſum in vinetis, & ſemine collecto & ſato non pauci prodijſſe ſciunt veram Cuſcutam.

SAXIFRAGIA, ſiue Saxifraga antiquorum.

IAM SÆPIVS ET NECESSARIO monuimus, Saxifragæ vocem apud Authores eſſe multivocam, nec vnius cuiuſpiam ſtirpis indicem eſſe, ſed virium inſigniorum efficatiæque qua ſunt præditæ, ferè omnes vulgo Saxifragæ vocatæ, quę Græ-



Græcorum Lithontriba poſſent dici, vt non paucę cōpoſitiones. Eoque Betonicā Galeno, Paulo, & aliis claſsicis, Saxifragam vocatam, & Keſtrum, cū Meo legimus, quia vtrūquę Lithontribū eſſet, ſeu tu dicas lapidum terebram, aut, vt Plinius, viriculum. Sed quando opera noſtra naturæ ditandæ, & illuſtrandæ Hiſtoriæ ſtudet, nihil attinet anxius ſciſcitari, irrepſerit ne huc caput iſtud, quaſi intruſum cuiuſpiā Latini amanuenſis imperita audacia, vel intempeſtiua commentatiuncula, fortè ad Codicis marginem, prope Tribulū marinum aſſcripta, deinde inter Tribulum & Limonium inſerta. Sanè non videtur caput iſtud adulterinum cenſendum, aut inſititium, quia Latina, vti quiritantur, nomenclatura Græculæ præierit; quippe illa inuerſiuncula facilè fit, nec ſine exemplo, præſertim in ſtirpibus. Quin Paulus & Trallianus, vti videtur ex Dioſcoride & Galeno, non Saxifragam Latinè, ſed σαρξίφαγον, carnemúe exedens, ſcribunt Græcè, apud quos etiā legas Sapon, id eſt, Sapo, Stupā, & alia nomina è Latinis mutuata.

NVLLAM verò è tam varia Saxifragarum tribu videmur poſſe Dioſcoridis genuinā profiteri, præterquàm vnam hodie, cuius laus & prærogatiua penes Italos, & Venetos, pręſertim Patauinos, etiamnum eſt. Quàmplurimi tractus aridi, cretacei, montoſi, ſaxoſi, ſteriles & ſabuloſi, vbi Polium montanū & Thymū, prouenit: Huius magnā copiā in Italia, Galliæ Delphinatu, & Anglia, fundūt: Sparſis pedem altis, multis, crebribus, exilibus Serpilli ramulis, contortíſque vnà & implexis in imo, vbi multis gramineis exaſperantur geniculis, vti Poligonatū, radice parua, & paucis fibris impacta, colore albicāte, multū gramineāHolouſtium referente: foliola bina, longiora, anguſtiora, Tunicis, aut potius Tymbræ Piſanæ magnitudine, & ſimilitudine ex geniculis, in viticulis ſarmētoſis, exiguis, capillaribus, rectis & ſparſis, ſingulis ſingulum floſculum oblongum quadamtenus Tunicis, ſumma ora fimbriolis, vel apiculis tenuibus crenatum: vbi ſemen ſubrubrum, rotūdum, exiguum. Hæc vt poſterius vſu & nomine Saxifragæ recepta, ſic potior & verior, Italis præſertim hodie credita, tum propter famigeratiſsimam facultatē, tum etiam propter arctam, quam cum Epithymo videtur habere ſimilitudinem: verùm non vſquaque certa iſthæc ſimilitudinis coniectura, quam Commentator ex recentioribus exercitatiſsimis arripuit: namque valdè varii codices interdum Thymum, interdum Epithymum, & alicubi neutrum habent: Sicuti videre eſt è caſtigatiore Græcolatino Lutetiæ excuſo anno 1549. pagina. 370. Eapropter minimè oportuit illas, quas idem ſtatuebat binas, alteram Thymo, alteram Epithymo (quę illius eſt conſtantia) improbare, & è ſaxis Hetruſcis reuellere, vt iiſdem rimis tertiam impingeret noua adducta icone.

ANGLICA SAXIFRAGA.



Varietas HÆc eadē operit Iulio & Auguſto accliuem cretaceum, & aridum montem, arte militari aggeſtum inter Chipnam & Malburū Angliæ, Briſtolienſi à Londino via, ſed variat floribus, qui longè minores albidi, muſcoſi, non ſecus ac tota planta.

λιβανωτὶς στεφανωματική *ROSMARINVM CORONARIVM.*

Ital. *Roſmarino Coronario.* *Hiſp.* Romero. { *Ang.* *Roſemary.* *Ger.* Roſʒmarin. } { *Bel.* & *Gal.* } Roſmarin.

VNIVERSI tractus colleſq; aridi,ſaxei,& ſteriles,cùm Norbonenſis,tum etiam Galloprouinciæ,coronario Roſmarino ornantur,vbi vbertim gliſcit, & totam hyemem vernat,floréſq; ex pallido cœruleos alit. Tanta ſuppetit copia colonis, vt etiam clibanis calfaciendis,focoq; domi alendo ſuccendatur. Verùm inibi minor multò quàm pleriſq; locis Germaniæ & Angliæ,vbi cultu luxuriat,adultior & procerior multò perennat. Nō tamen vſquam menſas , cytharáſve ex illius fruticis reſecibus, radicibus , ſurculíſue ſarmentoſis vſquam illis in regionibus concinnatas nobis videre licuit : quin penè Commētatoris fide freti,fabros illic illud ſciſcitati ludibrio fuimus. Oleū parant diſtillatione perquàm odorū & vtile ex ſummis virgultis & floribus Paraclyticis & induratis articulis Schyrro detentis. Aqua ſtomacho amica & cordi.

STÆCHAS.

{ *Gallis* & Officinis Stæchados.
{ *Ang. French Lauender.*

Effig. Mat. 698

MAGNA voluptate non ſemel pedibus & oculis luſtrauimus florente Stæchade purpuraſcentes colles Norbonæ,aſperoſq; tractus in Galloprouincia,iiſdē atq; ſpica Lauendula,Roſmarinus,Thymū tenuifolium,& Saturea,durior natalibus : quibus omnibus tanto prouentu ſcatet, vt etiam clibanis calfaciendis ſatis ſuppetat. Nobiles verò illæ & rariſsimarum ſtirpium alumnæ Stæchades inſulæ,huic cognomines, non ex aduerſo Maſsileæ,vt perperam ex Dioſcoride perſuaſum eſt(bidui namque itinere & litore indidem abſunt) ſed è regione Olbiæ,vulgò Hyeres,vrbecula olim tam lauta , quàm nobili,à qua etiamnum hodie Inſulæ Stæchades nomē retinent, non Maſsileæ,dicuntur namque Hyeres Inſulæ. E radice lignoſiore cauliculos emittit cubitales & ſeſquicubitales, lignoſos , in quibus copioſa foliola oblonga , Satureiæ hortenſis longiora , albicantia, incana,anguſtiora, & minora,quàm Lauēdulæ,aut Roſmarini coronarij. Capitulis ſpicatis in ſummis virgis Thymi Cretenſis, ſed maioribus,è quibus flores folliacei cærulo purpurei exeruntur. Semine ſubfuſco Vrticæ aut Lauendulæ ſuccreſcente . Aduerſus omnes capitis morbos à frigida cauſa efficaces,vſus frequens comprobauit.

SPICA. LAVENDVLA, ITALIS
Spigo & Nardus Italica.

{ *Ital.* *Lauanda.*
{ *Gal.* Lauande.
{ *Bel.* Lauender.

{ *Ang. Lauender.*
{ *Ger.* Lafander.

Effig. Math. 31

HAVD abs re nomen Spicę Latinum & tritum ad Stæchadem alluſit,idem enim ſignat Stæchas Græcè, quod Spica Latinè ; nempe propter ſimilitudinem totius , primùm facie,deinde ſaporis,odoris & loci. Vtrauis vtriq; ſimillima , neque ſpecie diuerſa. Folio & flore ſpicato Lyſimachiæ,aut potius Viticis purpureo,alias albo: hoc tantùm diſcriminis intereſt ; Spicæ fragrantia maior, grauior , folia maiora & latiora Stæchadis : Lauendulæ, aromatici,& gratiæ pluſculum: eoque affectibus matricis ſemen & folia commendatiora, tum fomentis & lotionibus,tum pulueribus dilutis intrò ſumptis,ad ſuffocationem & aſcenſum ex vaporibus putridis,& ad partus accelerandos.

CASIA *Poetica Monſpellienſium an Theophraſti?*

POETICAM Caſiam,qui cum Caſsia ſiue Canella & Cinamomo,nominis ſono ducti congerunt , nulla vt id facerent fuerunt ratione illecti : tantò minus ſtirpium veſtigatori ſagaciſsimo Anguillaræ aſſentiendum,cùm Lauendulam & Roſmarinum coronarium Theophraſti Caſiam cenſet. Nec non Guillandinus,indefeſsi laboris vir,hallucinatur,dum Chamæleam Caſiam eſſe putat. Neuter id dixiſſet ſi vidiſſet,plantam Romano

Nor-

Norbonenſiq; agro vbere prouentu oriundam, Sparthi caule, ſtriato, colore Polemoniæ: folijs Thymeleæ, aut Stæchadis, vel Lauendulæ: Cocco copioſo Cneori, vel Aſperagi marini æmulo, glutinoſo admodum: caule ſeſquicubitum & cubitum alto: Floſculo multiplici Oleæ, ex viridi flaueſcente. Hanc Præceptor Rondelletius, Pelliſerius Magalonēſis & Monſpellienſis Epiſcopus, perquàm eruditus, commilitonéſq; noſtri, Caſiã fecerunt, quia in Dioſco. deerat & in Theop. ſupererat. Floret Iunio, ſemẽ rubet Auguſto, ad ripas Lani prope pontem Caſtri noui, & alibi paſsim in Galloprouincia iuxta ſepes & oliuetarum margines.



HYSSOPVS ARABVM *Meſuæ & Officinarum.*

Ger. Hyſſop.
Ital. & Hiſp. Hyſſopo. *Ang. & Gall. Hiſope.*

VT in Hyſſopo Græca diximus, tametſi hæc vera non ſit Dioſc. tamen iamdiu cõmuni conſenſu recepta iſta Hyſſopus fuit, quia valdequàm viribus efficax eſt, eoque in Officinas deducta Meſuæ autoritate, qui Hyſſopum ramis Thymi atq; folijs, ſed maioribus, facit. Eiq; occaſio fortè ex Symphito Petreo hallucinandi fuit, cui Origanũ (ſimile nẽpè Hyſſopo) & Thymũ cõparantur. Nec mirũ iam tũ ita perſuaſum fuiſſe hac lectione Arabibus, cùm Senenſis, extra erroris aleam Cõmentator, eòdem impegerit: vbi nõ ſolùm de nouo à ſe reperto, ſine probatione, Symphito, ſibi plaudit: ſed etiam folia Thymi contextui, & Symphito reperto affingit: quæ neq; Græco codice, neq; Latinis verſionibus vſquã cõparent. Collibus aſperis Romaniæ & Veronẽſi tractui, præſertim ſecus Atheſim, ad anguſtias ſaxorum & arcem munitiſsimã, quæ Imperatoriam à Venetorum ditione diſcriminat, è regione montis Baldi, ſponte fruticat hæc, nuſpiam alioquin niſi in hortis. *Math. effi. 695*

HYSSOPVS *candidus Anglorum.*

Varietas. Eadem hortenſis in Anglia nullo mãgonio dimidio ſui folijs & ramulis adeò candeſcit, ſine lanugine, vt quamlibet niuem aut calcẽ facilè prouocet, ſemiſſe altera viridi remanẽte. Horum vtrũq; montibus, collibus, & hortis oritur.

GRATIOLA *recentiorum, an* SPVMEVM PAPAVER? *Math. effi. 697*

HACTENVS non parũ vexauit multorũ ingenia huius plantę aſsertio: Saponariam quippe alii, Behen album & vulgare quidam, ſiue Ocimaſtrũ aruorum, demùm Gratiolam Spumeum Papauer fecerunt. Huic enim (præterquam quòd Oleæ vel Struthij foliis, & floribus albis donata eſt) etiã vis ſtrennuè purgandi ſupernè & infernè ineſt: radix multiplici flexu, craſsiore propagine, ſummo ſparſa ceſpite, Pratis montoſis oriunda, raró tamẽ ſpumea, ſed quadamtenus albida foliis eſt herba, amari & ingratiſsimi guſtus.

HELIANTHOS, *ſiue flos Solis, an* PANAX CHIRONIVM, & HELENIVM *ſecundum Dioſc?* *Effi. Mat. 744*

HELIANTEM pleriq; putarunt illã plantã quæ locis aridis vberè prouenit, humi ſerpens, & interdũ ſurrecta, ſarmẽtoſis cauliculis, palmũ altis: Folijs rigidiuſculis colore, craſsitie, & effigie Cyſti parui, ſed minoribus multò, quẽ Helianthẽ, ſiue Solis florẽ, vocarũt, floris aurei Potentillæ vel Pentaphylli ſimilis cõmendatione. Qui quia ſimilis recenſetur de Chironio, ideo Chironiũ putarũt. Nos in Helenio mentionẽ huius fecimus. Mõſpellij Ciſti parui ſpeciem faciebãt: ſed creſcit hîc in Anglia & alijs locis paſsim, vbi nulla Cyſtus. Aſtringendi ſiccandiq; vi pollet: acrimoniam nullã prodit: eoq; minus Chironij opinionẽ facit: ſed faciet fortaſsis magis Centaurũ luteum vocatum, effigie cùm ſit & viribus haud procul recedentibus, & quòd acrimonia non caret, nonnihilq; odorum eſt.

ψύλλιον PSYLLIVM, *Pulicaris herba.*

- *Gall.* Herbe à puces.
- *Ital.* *Pſillio.*
- *Belg.* Vloy cruyt.
- *Ger.* Pſylien kraut, flohekraut.
- *Hiſp.* Zorgatona.
- *Ang.* *Fleeworte.*

Effi. Mat. 1067 1068.

CONCINNA nomenclatio *Pſyllio* facta, à pullicem ementiente, ſemine nigro, nitido, intus muccoſo admodum & refrigerāte, lubricante, quod vniuſmodi nec diuerſum eſt in ſarmentacea ſtramineaq; planta trifariam variāte copioſum habetur. Ea autem ſponte Norbonēſia & Galloprouinciæ veruacta proſciſaq; arua operit & inſternit. Quæ autē frequentiſsima exilioribus ab ima radice exigua, fibroſa, ramulis totum caulē pedalē ambiētibus crebribus fruticat, folijs anguſtis longioribus Scopariæ, Beluidere aut Coronopi, incanis, hirſutis: Imbricatim compactis globulis, ſquammoſis, oblongis, *P*impinellæ vel *S*tæchadis Arabicæ primulum florentis, quos apiculi ſtaminei candicantes ambiunt frequentes Coronopi vel Plantaginis. Hæc etiam inter olíueta ſabuloſaſq; ſcrobes Monſpelij agri prouenit.

Marinum.

Varietas.

QVOD littora ſabuloſa maritima lubenter ſectatur, habitiore, ſed non diſsimili aſpectu, longioribus aliquantò ramis fruticat, & folijs multò prolixioribus magiſq; denſis & hirſutis, minus inciſis: cuius etiam non aliud ſemen, vel flores, vel vſus.

PLINIANVM forte maius, radice perenni.

IISDEM in tractibus, ſed marginibus & ſquallidis olíuetorum incultis collibus, ſarmētoſius lignoſiúſq; prolixa foliorum & ſurculorum caudata, comoſáq; fœtura denſiſsima implexa fruticat, & reptando ceſpitem ornat lætiore aſpectu, ſed hirſutie ex viridi albicāte. Semine haud diſsimili, ſed maiore fuſcoq;, ſiue caſtaneæ corticis colore: radice lignoſa, dura, fibrarum procurſu prolixa. Eidem vſui in medicamentis arteriacis, & bilem ſiue prępárantibus, ſiue educentibus: nec aliud ab iſtis innuit Plinius *P*ſyllium, vt nonnulli minus accuratè eius de lacte gummíve ſententiam expendentes opinantur, Tithymaliq; quoddā genus Pityuſa dictum, interpretātur: neutiquā id ſcripturi, ſi illis veniſſet in mentem ſeminis & herbæ muccaginoſum & lactei cremoris ſimilem ſuccum, ad purgandam choleram (etiamnum à noſtris Medicis hodiernis commendatum) Plinio vocatum fuiſſe Lac vel Gummi, laxiore interpretatione, vt non raro hic autor ſolitus eſt.

Κορωνόπους CORONOPVS, *Cornu Ceruinum.*

- *Gal.* Corne de Cerf, Pied de corneille.
- *Angl.* *Buckhorne.*
- *Belg.* Crayen voet, & Herts horen cruyt.
- *Germ.* Kraenfuß.

Effi. Dod. 71.

A Coruino pede, quē effigiāt folia, dicta fuit Græcis Coronopus: & hodie eodē nomine vtraq; nota, iādiu & recepta Craenvoet vocitatur. Sed quæ Ruellij dicitur, multò melius Coronopi ſpecies habetur, quàm illa Serpentaria Math. quæ incerta eſt, & folijs longè diſsimilior: tū huius vires exploratiores habētur, quas Medici multi admirātur, dum vident intrò ſumptam, aut præcordijs admotam, acceſsiones febrium, quæ originem ab obſtructione duxerunt, quaſi faſcinio amoliri, præſertim ab imperitis Curſoribus: haud tamen difficilis cauſæ veſtigatio, quæ ab eodem principio pendet, quo cæteræ plantæ congeneres, ſimiles effectus febrientibus admotæ, edunt. Serpentaria verò potius Holoſtii ſpecies eſt, quā eò adduximus. Fol. 17. Quinetiam vulgatior & magis obuia è maritimis in hortos Belgarum, Anglorum, & Germanorum, tranſlata ad acetaria, & calculum, folijs Pſyllij aut Plantaginis marinæ, craſsis, pinguibus, hirſutis, vtrinq; fiſsis & laciniatis, cornicum vngues aut ceruinum cornu præferentibus. Vere in thyrſulis gracilib. hirſutis dodrantalibus flores, & ſpicæ *P*lātaginis aut Holoſtij Monſpelliaci ſimiles, concolores, ſed minores.

minores. Radix tenuis, modicum aſtringens, cum nonnulla calfactione, calculoſis hodie expetitur, non ſecus ac totius herbæ ſtillatitia aqua.

Cornu Cerui alterum vulgi. *Varietas.*

CORONOPVS REPENS Ruellij, echinato ſeminum inuolucro, an Theophraſti?

LVBENS hæc inter Polygonum proculcatis itineribus, ſed humentibus oritur, facie, folio cum ſuperiore eodem prorſum, flore albo in cauliculis ſeſsilibus, reptantibus: Semina in folliculis orbiculatis, ambitu nonnihil ſpinoſis, cætera ſimilia, cognitu peruia. *Effig. Dod. 71.*

CORONOPI & SEDI montani media planta Maßilienſium.



HANC nouam antiquis & neotericis indictã, viſum fuit ſubdere, cum propter nonnullam inter ſe ſimilitudinem, tum propter eoſdem natales maritimos. Collibus & cautibus Maſsileæ vicinis ad maris alliſiones, inter Tragacanthũ paſsim luxuriat denſiſsimo'ſparſoque foliorum ſtipatu, Sedi minimi ſaxei montani, vel Pinaſtri ritu, poſitu, & rigiditate, innumera etiam ſobole cauliculorum dotrantalium, ſemen puſillum Plantaginis, aut Serpentinæ vulgaris, ſpicis includentiũ. Radix longiuſcula, lignoſa, craſsior, guſtu nonnihil calida, aromatica.

SERPENTINA.

SVPERIVS dictũ fuit Serpentinæ plantam & nomenclaturam recẽtiorum eſſe, neque Coronopum eſſe, ſed potius Holouſtium: eſt uuim follis Gramineis aut Vetonicæ ſylueſtris humi procumbentibus, radice lignoſa Vetonicæ Garyophylleæ, ſemine & ſpica Holoſtij Monſpelliaci aut Coronopi vulgaris. Prouenit in montibus Galloprouinciæ, Auerniæ, & paſsim in Italia. *Mathioli. effig. 494.*

Varietas. Superrori ſimilis tota, niſi habitioribus foliis, floſculis, cauliculis incanis & hirſutis foret: Apeninis montibus & in Delphinatu repertu facilis.

μυοσούρος *CAVDA MVRIS.*

- *Gal.* Queue de Suoris.
- *Germ.* Tauſent Korn.
- *Belg.* Muyſen ſtertkens.
- *Angl.* Blod ſtrange.

HVC referrenda etiam videtur puſilla illa ſcite μυοσουρος, à recentioribus vocata, propter ſeminis ſpicatum mucronem teretem oblongum muris candicellæ non abſimilem, floſculis per Maium & Iunium albidis, crebribus, palmaribus breui mareeſcentibus veſtitum, Plantaginis quadam tenus modo, feminæ exiguo incluſo nigricante: foliola ſunt gramminea anguſta, pollicẽ & ſeſquipollicẽ alta, rigida, guſtu plantagineo. *Effig. Dod. Epit. 189.*

{ *Noftrates Caryophilli, an Cantabrica Plinii?*
Caryophilli varietates.
Cantabrica Plinij.
Vetonica.
Caryophylli fylueftres minores minúsq; odori, fiue Armerij, latioribus foliis.
Armerij varietates.
Superba recentiorum.
Caryophillus Marinus omnum minimus.
Mufcipula fiue vifcaria duplex.
Draco.
Ptarmica duplex.

CARYOPHILLI *noftrates an Cantabrica Plin.*

{ *Germ.* Negelin vnd Grafzblumen.
Angl. Cornations, and doble gillofers.
Belg. Ginoflen.
Gallis, Gyrofflees, Oilletz.

Effig. Dod. epit. 189.

ANTIQVIS etiam indicti videntur florum elegantia nominatifsimi Caryophilli, ob eam quam cum Cariophyllis exoticis habent odoris cognationem, ac nonnullam caliculorum cum Anthophyllis fimilitudinem, quorum funt differentiæ duæ, nempè fylueftris & fatiua: varietates autē permultæ. Qui namque in hortis colitur, ex intortis geniculatis cauliculis calices teretes glabros gerit fenis foliolis, fed multiplis conflatos, per extremas oras fcitè fimbriatos, odorem Caryophillorum, aromaticū fimulante, è medio ftaminulis exortis geminos apiculos oftentantibus, triplicis varietatis, in penfilibus vafis aut torulis hortorum fpectantur: nempè aut purpurafcunt dilutius, aut intenfiore cruore nitent, non pauci ex albido, nonnulli punctis quafi afpergine purpurea verficolores funt, cunctis diutifsimè florentibus, folia per interualla bina, glauca è geniculis caulium teretium & gracilium iunceorum: Semen item minutū, prefertim fylueftri, quæ quidem fi nihil à fatiua nifi cultu & mangonio differt (quod tamen nonnulli inficiantur) Plinij CANTABRICA planè videatur, quamuis ab illo paucis defignetur, vbique nafces caule iunceo pedali, in quo flofculi oblongi, velut calathi, in his femen perquàm exiguum: quæ quidem defcriptio nonnihil videtur quadrare cum VETONICA, inter notha à Diofcoride relata delineatione hac: Montofis pratis & cultis nafcitur, radice rubente tota & odorata, foliis porraceis, fed eorum medio puniceo, in recto calamo triangulari, & in ipfis floribus purpureis. TVNICEM herbarij putant, qui aduerfus peftiferos affectus mifcent in antidotis: tametfi doctifsimus Bernardus Monfpellienfis Polemonium Belgarum fiue Ocymaftrum imperat, vt cuius radices plurimùm commendantur de eadem dote.

Varietas.

CANTABRICA Pli.

VETONICA

ARMERIA, *minorue Caryophillus fylueftris, minus odorus, foliis latioribus.*

QVAMVIS folo & cultu dumtaxat diftare videantur ifti fpōte nafcentes Caryophilli à fuperioribus, tamen etiam dum coluntur in areis hortorum, diftinguūtur ab illis foliis latioribus, cauliculis humi ftratis, in quibus fingulis flores confertim numerofi congefti, Saponariæ in modum funt calyculi, & flores minores, fimplices, vt plurimùm cruore coccineo rubentes, nec odore perinde fragrantes, atque fuperiores, nec adeò ferò prodeunt, fiue in hortis, fiue in agro: eft enim plurimus hic Caryophillus vbiuis in petreis montofis & fyluofis marginibus calidarum & frigidarum regionum Aprili & Maio.

{ *Angl. Pinkes.*
Belg. Pluymkens.

HORTV

HORVM eadem, quam in ſuperioribus diximus, colorum varietas cernitur, quippe notulis candidis purpureis cruor intermicat interdum, interdum autẽ niuei aſperſo diluta purpura nitent flores, qui etiam argutioribus fimbriantur crenulis altioribus, aut laciniolis: anguſtiora etiam ſunt folia, caules pedales & cubitales, odoris ſuaui: elegantiæ cauſa in hortis habetur.

Dod. Effig. epit. 191.

Varietas.

ARMORARIA *Syl. pratenſis.*

{ *Ger.* Gauchblum. id eſt, flos Cuculi.
{ *Belg.* Craeyenblomkens.

SED in vliginoſis pratis Angliæ, Belgiæ, & Normaniæ prouenit Sylueſtris Armeria vocata, inodoro flore, ſimpliciore, altius crenato, foliis breuioribus, latioribus, Centaurium minus, aut Viſcariam ſimilãtibus. Venenis commendant, qui putant Tunicem eſſe: nec prorſum falluntur, quia non fruſtra opem experiuntur: & nonnullis Practicis Arabibus etiam Tunix vocatur, non ſecus atque Polemonium Belgarum ſiue Ocymaſtrum, quod eſt Gordonij Tunica.

Dod. Effig. epit. 192.

TVNIX. *Tunicis vox videtur trũcata à Betonica.*

SVPERBA *Recentiorum.* ¶ *Ger.* Hochmut.

Varietas altera. { QVOD iuxta viarũ ſquallidos & editiores margines Germaniæ, & Italiæ, florem oſtentaret ſpecioſiorẽ multò, & Phænicea purpura inſigni Centaurio minori concolorem, Superbã quidam vocarunt, quæ ſylueſtris ſuperioris ſpecies eſt: gracilioribus viticulis, erectis, rigidioribus, pedẽ & cubitum altis, paucioribus, exilioribus, anguſtioribus foliis.

IN Agri Norbonẽſis montoſis plantula eſt non inelegãs, quę huc referenda videtur, nam ſeſquipalmarem & pedalem erigit cauliculum geniculatum, ſuperioribus conſimilem, nec flores diſpares gerit, aut calyce ita diuerſum: ſed ſemen Scabioſæ, aut Carthami, nigrum, pellucidum, quo facilè quilibet plantam rariorem hanc à Caryophillis diſcernere poteſt.

CARYOHILLVS MARINVS *omnium minimus.*

HARVM omnium minima, ſimilis & quadantenus cognata videtur illa, quam Belgæ Herbarij Moly marinum indigitarunt, alij Holoſtium, vtrique potiſsimùm propter folia graminea. Sunt enim rigidiuſcula, quamplurima, ſparſa humi, colore glauco, ſimilia Caryophilleis. Cauliculi graciles, iuncei, dodrantales, & palmares, in quorum ſummo vmbellæ compreſſæ Thlaſpi Caudiæ, aut Schænopraſi concolores. Radix illi ſubeſt prolixa, tenuis, ruffeſcens Serpentinæ aut Caryophilleæ. Hac arearũ margines ornant Belgæ & Angli, apud quos in maritimis frequens oritur: Calidis & Mediterranei maris litoribus, non perinde occurrit.

Effig. dod. epit. 377.

Moly marinũ.

SED conuallibus Calcaris Seuenæ montis, paſsimque alibi in Gallia Lugdunenſi locíſque à mare diſſitis, prorſum eadem reperitur, niſi plures funderet cauliculos pedales, folia item quadruplò maiora, & reliqua grandiora: quænam ſit planta apud antiquos iam non occurrit.

MVSCIPVLA, *ſiue* VISCARIA.

PRÆTER has, hic geminas damus pictas, quas plebecula Muſcarias, Viſcarias, ſiue Muſcipulas vocitat, quia glutine quopiam muccóue adeò viſcido ſint perlitæ, vt non ſolùm

manum

manum, ſed etiam muſcas & papiliones præteruolantes minimo contactu implicet. Oritur apud Norbonenſes in locis ſquallidis & ſegetum marginibus, folijs Armeriæ ſylueſtris, pratenſis aliquantò longioribus: flore & caliculo Centaurij minoris, aut Vetonicæ ſuperbæ dictæ: cauliculis plurimis cubitalibus, ſemine puſillo Lychnidis.

Muſcipula.



ALTERA flore muſcoſo.



REGIA via qua Monſpellio Frontignanam itur, caliculis, ſemine, folio, & cauliculis, oritur non multum diuerſa planta, ſed perquàm exiguo flore racemoſo, ex luteo herbaceo. Vtraq; hodie vſu incomperta.

Aphylanthos.



APHYLLANTHOS *Monſpellienſium.*

EMINVS hodie notis ea eſt cui nomẽ Aphyllanthos fecerunt ſtudioſi Herbarij Monſpellienſes, non quia nulla folia emittat, ſed quòd adeò ſint exilia & iuncea, vt vixdum emerſa areſcant, & feſtucas præferant, paleáſve, pallidiuſculo colore in imo ceſpite è fibroſa Iunci radice: cauliculis ſeſquipalmaribus plurimis, iunceis, gracilibus, enodibus, glabris, per æſtatem flores dentatos cæruleos, Lini aut ſylueſtris Caryophilleæ minores, in glumoſo acere geſtantibus: guſtus tota planta amaricantis, nonnihil calidi: Plurima glarioſis ſtrigoſiſq; Ilicetis Norbonæ.

DRACO, aut potius TARCHON *Symeonis Seti & Auicennæ.*

Math. eſſi. 593 NON eſt de nihilo, quòd pleriq; omnes paulo elegãtiores holitores, hãc ex Lini ſemine cuipiã Cepacæ aut tuberoſæ radici inſerto, emergere affirmant: nam tametſi nõ temerè cuilibet experienti cedat, reiq; oſtentum, & euentus rarior fidem penè abroget, tamẽ ſi quis in afflatu maritimo & natalibus Squillæ non auulſæ inſerat, optato voto nõ fruſtrabitur, vt nobis afferebant quidam Lygures & Hetruſci herbarij non pauci. Idem euenire tradunt, ſi in Raphano aut Cępe foraminulo facto adigatur Lini ſemen: & argumento vtũtur ſaporis, quẽ ſalis & aceti vnà mixti quodãmodo preſert: in acetarijs frequentiſsimè eſitatur, Naſturtij guſtu, & ritu: Nec vſpiam niſi in hortis viſitur: èq; radice in varias partes diuulſa propagatur & plantatur: quia ſemen, quaſi ſpurium, & non genitabile, exiguum & euanidum eſt. Folia anguſta, cuſpidata, craſsiuſcula, Kali aut Aſteris marini, ſed longiora

giora *P*tarmicæ,non tamen crenata Betonicæ modo,vt quidam decepti ſimilitudine Ptar micæ tradũt: floſculi lutei,in ramulis ſparſi: caules cubitales: radix Scordei aut Gratiolæ, longius vagatur per ſummum ceſpitem,exigua.

PTARMICA folio Taraconis, ſed crenato, flocello, vmbellicato, candido.

QVAMVIS perplures plantæ,quę ciere ſternutamenta olfactæ valent,Ptarmicæ hodie dici poſsint: tamen hæc id nominis præ cunctis hodie eſt apud herbarum peritos aſſequuta,quam Pyrethrum nuncuparunt, quia eſſet guſtu feruido, diuq; linguam vexante Pyrethri modo: nonnulli *P*tarmicen coniectabant, quòd odore ingratiuſculo & acriore nares feriret,ſternutamentaq; cieret,quibus non ægrè accedimus,quando aptiorem *P*tarmicam nondum nouimus: Nam quas alias mox ſubdemus, longius multò à Ptarmicis abeſſe putamus.Huic ſiquidem flores in vmbellis Anthemidis, Cotulæ minores,aut Stratiotidis millefoliæ,folia longiora Taraconis,ſed ambitu tantillum crenata, in multis gracilibus cauliculis pedalibus & cubitalibus.Radix fibroſa,repens.

PTARMICA altera Gallorum.

COGNATIOREM multò Thlaſpis putabit,qui guſtarit aut olfecerit hanc, quàm Pyrethro aut Ptarmicæ: Eſt enim guſtu ignauiore,quàm vt *P*yrethrum æquet: & odore penè nullo,nec ſternutamentum ciente: Quare non magis hæc Ptarmica ſit,vt quidam cõiectabant, quàm Terribilis vocata,inq; caput de Alypo relata. Etenim Monſpellij enatam habuimus in horto eruditiſsimi profeſſoris Regij Laurentij Iouberti,folijs,facie, virgultis,& floribus concoloribus Candiaci Thlaſpi.

- *Bupleurum.*
- *Bupleurum alterum latifolium.*
- *Scorpioides Bupleuri folio.*
- *Lithoſpermum* { *maius,* / *minus.* }
- *Lithoſpermum Plinianum inter miliacea.*
- *Alſine.*
- *Paronochia, Alſinefolia tectorum.*
- *Paronochia altera.*
- *Anagallis.*
- *Anagallls lutea.*
- *Anagallis aqutica.*
- *Antyllis prior maritima Anglica.*
- *Antyllis prior maritima Norbonenſiũ duplex.*
- *Elatine.*
- *Veronica.* { *mas* / *fœmina.* }
- *Nummularia.*
- *Bugula.*
- *Symphitum petreum.*
- *Bellides.*
- *Bellis cærulea, ſiue Globularia Monſpel.*
- *Myoſotis.*

BEVPLEVRVM.

ILLIS aliquantum ſimilis eſt ea herba quæ recentioribus βέπλευρον Hippocratis ex *P*linij hiſtoria putatur,nec peſsimè quadrare nomenclaturæ & effigiaturæ videtur: folijs namq; longis,anguſtis,quadamtenus Graminis, Lachrymæ,Iobæ, aut Gladioli,multis ſtrijs,lirisve rigidis,quaſi coſtas in folijs ſingulis effigiantibus,& laterum modo incluſis,

ſis,vt de Heptapleuro loquitur Plinius,per lõgitudinẽ ſquabris, in caule ſeſquicubitali & cubitali admodũ geniculato,ſquabro,rotundo,rigido,inq; ramulos abeunte,quorũ ſumma vmbellis puſillis,ſparſis,luteolis Anethi donãtur,& ſemine Aniſi aut Anethi oblõgo, longiore,graciliore: lapidoſis & ſtrigoſis Ilicetis cocciferis Norbonæ paſsim floret Iulio & Auguſto: Radix digitum minimum æquat,nigricans Peucedani figura,guſtu,& odore, cuiuſmodi & ſemen: quo etiam magis retinemur in veri Bupleuri perſuaſione, Nicandri & Plinij autoritate,ſi foret planta hæc cibo idonea. qualem Hippocrates commendat: nam in medicamentis,vt placuit Glauconi & Nicandro, non incommodam dicet, qui ſaporem & odorem quadamtenus Hyperici depræhendet,temperato calore,aliquãtum ſicciorem.

Dod.Epit.373.

ALTERA BVPLEVRVM *congener latifolia*, AVRICVLA *Leporis dicta,non eſt* ELAPHOBOSCVM.

Varietas.
Dod.epit.374.

Iisdem in locis non procul Gramontia ſylua, longè frequentior hæc reperitur,quæ planè eadem cum ſuperiore eſt,natalibus,figura,viribus,vmbellis,& floribus: folio alioqui latiore,rigidiore,latiuſculo in medio,& ſupernè in anguſtum deficiente, nonnihilq; concauo aut inflexo. Vnde illic ſtudioſi *Auriculam Leporinam* vocitant, alij *Elaphoboſcum* fecerũt,quia ſit folio aliquantum,vti putant illi,Therebinthi: atqui Dioſcoridis collatio exprimit primum folij latitudinem digiti,deinde modum & poſitum Therebinthi, ſimilitudine plãtæ Ferulaceæ,qualem dedimus alibi inter Paſtinacas: nam de Plinij liquet illuc conferendum,qui Oluſatri folium Elaphoboſco dat.

SCORPIOIDES *repens Bupleurifolio.*

Dod.effig.48.

IN oliuetis & aridis montoſis Monſpellio vicinis frequens occurrit hæc, alibi rara planta,nec niſi in hortis viſitur, vocaturq; Scorpioides propter ſeminis inuolucrum, quæ terna hærent hirſutie obducta in ſe conuoluta, & aliquantum Scorpionis caudam æmulantur. In caule caduco,reptante,ſeſquipalmari,& interdum pedali, folia è geniculis promente Boupleuri latifoliæ ſimilia,reflexa,minus rigida.

λιθόσπερμον. LITHOSPERMVM *vtrunque*

Officinis Milium Solis.	*Ital. Milium Solis.*
Belg. **Peerleecruyt ende steen saet.**	*Ger.* Meerhirſen.
Gall. Gemil.& herbe aux perles.	*Ang. Gromell.*

Effig.Dod.epit.317.
Mat.epit.416.

Lapidea duritie & Herculea ſeminis vi nuncuparũt hãc Heracleiam plantã: notitiæ peruulgatæ omnes differentiæ,quę à magnitudine,habitu,& folijs quæruntur. Paſſim in Gallijs & Anglia locis incultis Lithoſpermum minus,magiſq; obuium fit: ramis & alis duris,rectis,aſperis,rotundis,albidis, folia anguſta, acuta Phylireæ aut Liguſtri, vel Polygonati nigricantia,rudia tactu,ſqualida,floſculi albent in alis & ſummo ſecus folia. Vniones lucidi,læues, rotũdi,albidi,aut pulli prælucidi Milio æquales,ideo Milion Soler, id eſt,montiũ,dictũ potius quã Solis. Effractum multũ ſiccitatis,abſterſionis,nonnihil acrimoniæ habet. Locis ſtrigoſis aut quibus coli deſitum,ſemen minus,nitidum,ſed rugoſum & aſperum,vti etiam folia. Maximus huius vbiq; in officinis vſus,æſtate colligunt & venum ferunt mulierculæ: in Anglia plurimùm ſponte.

Soler melius quã Solis,vide in Silere Montano.

Varietas. { Eſt vbi minimum videas palmum altum,foliolis Lini anguſtis,ſecus quę granula puſilla,rotunda,polita,& prorſum minora.

LITHOSPERMVM *maius.*

Dod.epit.339.

Sarmentosis inſtratũ humi ramis,gracilibus,hirſutis,porrectioribus,quos alterno fermè ſitu,ab imo crebra cingũt folia lõgiora,acutiora,latioraq; minoris Lithoſpermi nigrican-

nigricantibus, asperis, quibus occuluntur hirsuti qasilli, & semen idem, sed durius & maius, defluxis purpurascentibus flosculis, oblongius, atq; calculo exterendo, lotióq; mouẽdo efficacius multò, minus tamẽ vsurpatum quàm minus, quia minus frequens, minorq́; suppetit copia, nec perinde seminis est ferax. Belgio & Germaniæ hortense vtrumq;. Mõspellij propter Sellæ nouæ pontem & decliuibus, saxosis, vmbrosis, syluosis, spõtè multũ.

ALSINE, *Hippia*.

- *Ang.* *Great Chickeweede.*
- *Ital.* *Centone, Pauarina, seu Pizza Gallina.*
- Morsus Gallinæ.
- *Ger.* Vogelkraut.
- *Bel.* **Muer ende vogelcruyt.**

ALSIOSIS non modò sed etiam parietinis, & imbricamentis oblectatur Alsine, quę Auricula muris vocitata fuit antiquis ob foliorum admodum arctam similitudinem, cum genuina Myosotide, teneriuscula siquidem herbula est, Gallinis & auiculis pabulo grata, eoq; vocata plebi morsus Gallinæ. Plurimos ramulos geniculatos, rotundos, foliosos, Anagallidis vel parietariæ minores minusq; hirsutos flosculos etiam ex capitulis Anagallidis, vel Hollaustij explicat, albidos, stellatos. Semine exiguo in pericarpio oblongo, gustu insulso aqueo refrigerante.

Effig. Dod. epit. 56.
Auricula muris
Morsus Gallinæ

ALSINE *Minor recentiorum, siue Hippia minor.*

- *Ang.* *Middle Chickeweede.*
- *Gall.* Morgeline Mouron.

PERSIMILIS superiori, sed minoribus tũ foliolis, tũ ramulis, humi procumbentibus, propiusq; ad Anagallidem, quàm Parietariam eformatis, cætera non dissimilis, neq; oriunda diuersis in locis.

Dod. effig. 57.

ALSINE *Minima.*

Ang. *Little Chickweede.*

ET hæc proximè descriptam Anagallidem admodum præfert, verùm tota tenellis capillaceisq; ramulis, exilibusq; Serpilli lenticulæ vel tenuifolij Thymi, numerosioribus: non dispari loco, situ, aut effectu, notissima.

Dod. effi. 58.

ALSINE *Myosotis.*

- *Ang.* *Small mouse eare.*
- *Ger.* Meuzorlin.
- *Gall.* Petitte oreille de souris.

HANC etiam propter similitudinem foliorum AUREM murinam vocitarunt, & Alsinẽ, quam valdè exprimit, vt Dioscorides innuit: à radice cassiuscula, rotunda, rectis item multis viticulis crescit, semipedem & pedem altis, foliolis auriculas murinas vel centaureũ minus imitatis, binis, ab imo multis per interualla. secundum quæ in capillaceis pedicellis flosculi exigui Gallij vel Aparine cærulei flosculi. Rarior hæc, nisi Italiæ Galloq; prouinciæ herbidis marginibus & campestribus, nullo excellenti gustu.

Dod. Effig. 59.

MYOSOTIS *Hirsuta reptans.*

ADMODUM familiaris hæc hortis, vinetis, segetibus, & pratensibus, vulgo Pharmacopœorum AURICULÆ muris minoris nomine notissima, & aptissimè sic vocata, propter

hirsutiem effigiemq; auri murinæ haud absimilem, repit humi tota ramulis palmaribus, hirsutis, mollioribus, Scorpioidem minimam vel Anagallidem referentibus: flosculis albidis, & semine non dispari, radice multis fibrillis sparsa.

ANAGALLIS *Phœnicea mas, & Cærulea fœmina.*

Ang. Pimpernell.
Gall. Mouron à fleurs rouges, & Bleues.
Ger. Gauch heyl.
Belg. Guychel heyl.

Effig. Dod. 60.61.

Γάλλις dicebatur Græcè Hyacinthus, vnde à colore hyacintheo Anagallis nuncupari potuit. Fortè dixit antiquitas Anagallidem, quia superbula floribus venustis vias passim ornet, colore oculis grato & amico. Antiquorum duas nouit nostra ætas, Phœniceam & Cæruleam, quæ neutiquam effigie diuersæ sunt, sed duntaxat colore atq; effectu. Etenim Phœniceam siue marem illitu sedem euocat, quam prolapsam reprimit Cærulea, vt Dioscorides ex aliorum historijs recenset. Vtraq; autem passim fruticat teneris cauliculis & folijs Alsinę, copiosis floribus & semine pusillo in pericarpijs Lini.

Cærulea autem, præterquàm quòd non perinde frequens, variat colore & acrimonia, caloréve remissiore est, si antiquorum historiæ standum.

ANAGALLIS LVTEA.

LVTEA quàm visu pulchra & rara transmarinis regionibus vti Lugduni, tam crebra in Angliæ nemoribus, locísq; opacis, Mense Iunio & Iulio. Flores promit luteos, vmbrosis gaudet, cætera mari & fœminę similis, idcirco harum vnam quamlibet qui norit, primo quoq; intuitu cæteras duas noscitabit. Superiore ęstate maximam huius copiam nacti fuimus in quadam densa & amœna Sylua Couentriæ proxima : itemq; dum hæc commentaremur, altero à Bristoia lapide, in Northonij Equitis nemorosis pascuis propè deuexum fluminis Danem. Hallucinatos planè suo more queritatur Senensis, qui herbam vocitatam *Panarinam* Barbaris Insubribus, Hetruscè verò *Centone*, Anagallidem tradunt: atqui si sciret vtramq; harum *Pimpernell* plebi Pharmacopœorũ & mulierculárum hîc in Anglia dictitari, næ ille multò grauius sibi ferendum putaret? Quasi verò non vulgi sit peruertere nomenclaturas, veteres delere, nouas suo, non nostro arbitrio, cudere & cõmutare : si seipsum intueatur, iamiam & vulgi decipula captum dicet. Nam morsum Gallinæ, qui est Alsine, Anagallidem hanc vulgi more hallucinatus fecit. Et vtinam non nemo bonus genius illi in mentem non Diaboli Morsum, huic loco prorsus alienum, sed potius errores suos, & supercilium fastu Cerbereo elatum sibi spectãda immisisset. Quin hanc Succisam, tametsi iamdiu Trago & Fuschio monentibus, hîc non pauci imperiti Pharmacopœi & plebecula Scabiosam dicant & vtendam præcipiant: Illuc si distulisset, multò consultius fecisset : nam fortè Scabiosæ species est, & saltem ad scabiem multum pollet.

MORSVS GALLINÆ *Folio Hederulæ, flore figura & pericarpijs Anagallidis.*

Belg. Hoenderbeet.
Germ. Hunerbisz.

Effi. Dod. Epit. 62. non est Elatine.

VBIQVE passim iuxta sepes reptat cauliculis hirsutis Alsines Myosotidis, folia pusilla, angulosa, Hederæ aut Hepatici trifolij, flores Cærulei Anagallidis aut Teucrij pratensis. Semen paruum inclusum pericarpijs.

AN.

ANAGALLIS AQVATICA,
siue Becabunga Germanorum, non est Cæpea
{*Gallis*. Berle.
{*Belgis*. waterpunghen.

GALLORVM plebecula hanc Berulam dicit, sed consultius recentiores Herbarii Anagallidum vnam, vt cuius folia & vires non parum imitatur, nec non natales sectatur vdorũ, secus pratenses riuulos in pigris aquis, aut subsltiliis; folia edit leniter ambitu crenata, fruticosis ramulis, teneris, carnosis *P*ortulacæ & Nũmulariæ in humũ, deflexis ac ramulis crebribus, fœtura diti florum cœruleorum Anagallidis similium, stipatis: Radix multis sparsa fibris albicat, & Nummulariæ modo subtus serpit, tota gustu acriore Nasturtii, odore non ingrato, nec minore ope apud Frisios & Germanos vsurpatur, aduersum indigenam morbũ illic Scorbutum nuncupatũ, quem iuuat, non secus atque Cochlearia, Cardamine aquatica siue Berula, &, aliæ quas alibi diximus. Porrò Cæpeam non videri, inter *P*ortulacas disseruimus.

ANTHYLLIS PRIOR *Lentifolia*
Peplins effigie, maritima.

QVASI floridulæ, lanugine cana qua pubent Anthyllides dictæ videntur, aut potius à flosculorum exilitate, quales cernuntur gemmei perelegantes, pusilli, in Anthyllide hac Maritima lẽtifolia dicta à nobis depicta. Ac tametsi per notas minus accuratas ne nacto quidem veram primam Anthyllidem, integrum fuerit certò asseuerare quænam Dioscoridis prima sit, tamen quoad eius fieri quit, vt consulamus rerum Historiæ, non pœnitendi iudicii coniecturæ aptandæ sunt tum descriptioni, tum plantæ isti, quæ non perperam inter sè quadrant. In Angliæ insulis Australibus, ea præsertim quæ *P*ortlandia vocatur, litore Norhtmanniẹ obuerso, plurima quam hîc damus, pusilla prouenit in sabuletis & arenosis vadis depresis, & apricis: geniculis, & ramulis palmum trésve vncias longis, angulosis, pallentibus & foliis, Lenticulam, Alsinem minorem, vel *P*eplin referentibus. Flosculi summis insunt ex buxeo herbacei, dentatim stellati, Sedi minoris Iunio & Iulio: Semen Tythymali in perexiguis Chamæcysæ triquetris thecis alit: prolixiore, exili, geniculata radice, sabulo altè infossa Soldonellæ modo: tota salsa, gustanti amaricat & parum quiddam calfacientis indicat. Nec hesitationi locus iam foret, si quam certùm habemus facultates hanc sortitam esse, quales primæ Dioscorides asserit, tam confidenter decernere auderemus effigiem planè eandem esse: nos monet tamen non parum Alsine quæ quia huic, vt sariè est, cùm similis admodum foret, eodem nomine Anthyllidis vocata donataque fuit, vt apud Dioscoridem videre est. Et multò aptius congruũt huius nouẹ maritimæ foliola legumini Lenticulæ, quàm palustris Lenticulæ. Quare comparatio videtur accipienda de Lenticula legumine, non de Musco paludoso quem βρυον ὅμοιον φακῷ, id est, muscum lenticulæ similem, vocat Dioscorides, non absolutè Lentem.



MARINA INCANA ALSINÆ
folia, Norbonensium, an prima ANTHYLLIS Dioscoridis?



ETIAM maritimis agri Nitiobrigi ad *Peraus* & *Laterás* reptat hæc paſsim , vti ſuperior , ramulis compluribus,ſeſquipalmaribus, foliolis Alſinæ , aut potius Lenticulæ,ſed per interualla quædam,quaſi circum geniculos exortis,numeroſis: copioſiſsimis item floccellis in ſummo aggeſtis, muſcoſis,albidis,floridum quaſi nomen Anthyllidis oſtentantibus & teſtantibus , ſeminis etiam puſilli feraciſsimis : guſtu amaricante, ſubſalſo, nitroſo,calidiuſculo.

ANTHYLLIS Marina Norbonenſium altera,admodum ſalſo-acida, Chamæſycæ facie.



NEc aliò debet aut poteſt referri hæc maritima iiſdē locis reptans,quàm inter Anthyllides, vt quæ aliis multò ſalſior ſit. Foliis & facie eſt Herniariæ aut Chamæſycę: floſculis puſillis ſubter foliola ex albo purpuraſcētibus; ſemina in florũ calyculis quàm Clinopodij minoribus multò occluduntur. Tota guſtu ſalſo , acidulo , lactei ſucci expers , & exucta: nec proinde Chamæſyce ſtatuenda, vt quidam,qui ſiccam tantùm in ſuis muſeolis viderant, prodiderunt.

PARONYCHIA Alſinefolia.

QVIA ei vnguium affectui medetur quem Græci *P*aronychiam , Cicero autem reduuiam dicit,*P*aronychia dicta fuit: hodie minus ſanè nota,propter multas plantas, quæ conſimiles ſunt,eandemque adumbrant apud Dioſcoridem,magis quàm preſſè delineant:inter quas tamē in tectis & parietinis reperitur vna, vt ſi quæ alia,*P*aronychiam imitata deſignationem.*P*uſilla eſt plantula tota Alſinæ figura , non multis foliis Alſines vel Lenticulæ,nec diſsimilibus donata,ſed exorta ad imum cauliculum aut pedicellum dodrantalē,albidum,admodũ exilē, quaiis Callitrici Apulei putati: in quo ſummo floſculi candidi,& theculæ minimi Thlaſpi pares,ſed compreſſæ & foliaceæ : guſtu aliquantum acri, eoque opinionem fouente eorum qui *P*aronychiam autumant. Nam illa capillacea,quam Commentator iactat , non perinde poteſt *P*aronychiis prodeſſe : eſſeque guſtu & facultate Capillarium cæterarum,monuimus alibi.

PARONYCHIA ALTERA, FOLIO Rutaceo, flore albido.

CONVICTRIX in parietinis locíſq; mucidis,petroſis,vmbroſis,vbiq; cum ſuperiore obuia etiā eſt hęc; cauliculis dodrantalibus & palmaribus,craſsiuſculis : foliola Rutæ bifida,interdumq; trifida inciſura, magnitudine & parilitate quadamtenus cernuntur, colo-

colore pallidula & ſubrubra, ſucculenta: floribus albidis, ſeminula etiam in thecis Scorpioidis Myoſotidi non diſparibus: vtraque exeunte hyeme Vere primo floſculos edunt: deinde minimo æſtu marceſcunt, vt nuſpiam toto anno compareant.

ELATINE DIOSCORI. Veronica fœmina Fuſch.



QVID hîc carpat aut balbutiat Commentator neſcit, neque ſcire voluit nos, ſibi ignotam fuiſſe veram Elatinem, cócinnat tamen effigiem fortè Alſinę, facultates verò reticet, nec quid ſibi voluerit, hiſcere audet: Genuina autem Elatine omnium nuperorum ſuffragiis, viribus & facie congruis, eſt ea quam Germani Scriptores, Doctiſsimus pręſertim Fuſchius, Veronicam fœminam dixerat, quanquam alius generis àmari Veronica. Plurima in ſegetibus Norbonæ, Galloprouinciç, Delphinatu, Germaniæ & Italiæ quibuſdam locis: rarius in Belgio, & Anglia comparet. Pedalibus ſerpit viticulis, tenellis, flexilibus, pluribus, ab exili radice: folia Helxinę minora, rotundiora, ſed piloſa & incana, ad Nummulariam vulgo dictã accedentia, promunt: floſculi Hederæ terreſtris, aut Anthirrini, ſed perpuſilli, albidi, & ſemen exiguũ, nigrum, ſubrotundum, Anagallidis par ac ſimile. Aſtrictoriæ non modò hæc facultatis, meritò diſſentericis, tumoribúsve feruidis prodeſt: verùm etiam tanti fit hodie ad cancros, carcinomata, malique humoris vlcera, vt euentus ſuperet, aut temeret fidem: Naſum qui decreuerant abſcindere perdocti Medici complures, præceperantque eiuſdem ſententiæ Chyrurgis valde exercitatis id faciendum, quidam miſel lus Barbitonſor, qui de quopiam ſuo hero eximio Medico hanc dotem didiciſſet, diſſuaſit: huius litu & potu effecit, vt nec naſus abſcindendus foret, & vt reliquo corpori in lępram prono optimè eſſet: amaricant folia aſtringuntque ſiccitate non exaſperante.

VERONICA VERA & maior.

Germa. Erenbreiß et Grunheyl.
Belgis. Eeren prijs, Laudata nobilium.

ESt hæc etiam nominatiſsima, nec vulgatæ commendationis ad vlcera, vulnera, ac pleraque virulentorum affectuum. In ſyluis Septentrionalium paſsim, ſed editis & móſis Meridionalium collegimus puſillam, ramulis crebribus, villoſis, purpuraſcentibus, gracilibus, pedalibus, ſtratis: folia nonnihil ad Teucrii vel Chamædrios crenis accedũt, ſed lenioribus, & Berberidis quaſi effigiãtibus folium, ſed hirſuta Piloſellę: flores dilutè purpureos ſummi turiones edunt, Germanicæ Germandrę, ſeu Teucrii pratenſis effigie, ſed minores: in marſupiolo compreſſo grana minuta. Fibroſa, nec prolixa radix.

Betonica Pauli Dodo. 21.

MINOR Serpillifolia VERONICA.

NEc hæc niſi tractibus Septentrionalibus etiam in hortis ſponte multa ſerpit, Alſinę vel potius Serpilli ritu & habitu, eoque nonnullis putabatur Serpilli ſpecies. Verùm craſsiore multò eſt folio, nec crenato, aut hirſuto albido, vt Veronica mas, cui nihilò minùs foliorum ordine & ortu, viticulis, floribus, & ſeminis vtriculis permultum ſimilatur, ſed magnitudine inferior. Radix tenella, fibroſa, ſubtus repit: calida nonnihil & deſiccans, ad Serpilli guſtum inſipidiorem accedens.

NVMMVLARIA, CENTIMORBIA, num Ereſted.num Theophraſt?

Germa. Phenninck kraut. Egelkraut, & clein Naterkraut.
Belgis. Penninck cruyt & Egelcruyt.
Angl. Hearbe two pence.

Centimorbia.

OPACIS & riguis gaudet, ſed regionum Septentrionarum, & frigidiorum potius quàm calidiorum (vbi pauca) indigena eſt Nummularia, à foliorũ circinnata rotunditate nũmum imitante dicta: bina exeunt hæc, ex aduerſo æquis, ſed crebribus ſpaciis viticulorum humi repentiũ, Elatinæ longitudine, & ritu: colore & habitu quadãtenus Vincæ peruincæ, aut potius Anagallidis, luteo flore, cui etiã floribus luteis, ſtellatis iuxta foliorum exortus, etiam gemino ordine adeò ſimilis eſt, vt per initia non facilè ſit diſcernere: ſed Anagallidis luteæ progreſſu temporis longiuſcula fiunt, & in imo nonnihil ſinuantur: nec ſemen diſsimile. Non modò inſigni quapiam aſtringendi & exſiccandi dote in gargariſmata recipitur, ſed etiam tot ad affectus vtilis tantoperè habetur, vt Centimorbia ſit dicta, & appellitetur hodie: Angliæ, Germaniæ, Belgio, & Normãnæ Galliæ vmbroſis vdis, ad ſepes familiaris.

SYMPHYTVM Petræum.

SYMPHYTI Petræi quæ adũbrarent delineationẽ non defuerũt plantę pleræque: at non ſimilitudinis, aut figuræ cauſa, ſed virium & naturę, quã glutinãdi vtriq; ineſſe ſcirent, vtranq; tametſi diſsimilẽ Symphytũ vocarũt. Συμφύω enim eſt cõiungo, cõglutino, ſeu cõmitto. Sed nos potius ad quãpiam Cunillæ, id eſt, Origani, Thymi, Serpilli, Satureiæ, vel Coris Monſpel. cõgenerẽ deducebat Dioſ. lectio: in Petroſis enim lignoſum, ſurculoſum totũ & odoratũ oritur, ramulis Origani, foliis paruis, capitulis Thymi, vti Plinii, vel vt nõnulli, qui cõiungunt λέπτα κε φάλια, capitula tenuia Thymi, nulla foliorũ deſcriptione. Saliuam cit, tum ſubdulcis eſt, purpurea radix, longa, digitum æquans: quorum ſimul ſubducta notio facit, vt nondum vllam queamus ſtatuere ſtirpem Symphyto vero eandem. Coris verò Monſpellienſiũ, atq; Sideritis odora puſilla, ſpicato flore nos poterant adducere ad Symphyti perſuaſionem: verùm moroſis non omnia penitus quadrare videbuntur. Et Senenſis plauſus præproperus, capite de Hyſſopo, repertam eſſe iam perſuaſerat: verùm eius poſteà ſupina negligentia, vel ambitio meticuloſa, nos de eadem opinione deturbauit: quippe docturus ſibi repertum Symphitum Petrẽũ, natales pluſquàm prolixè enarrat, puchritudinem celebrat, interea nihil addit quæ ad certiorem probationem faciat, nõ faciei, non viriũ, aut vſus quidquam. Quare quid vult ſibi, vt aſſentiamur, ſi nihil explicat, extricat, aut docet? Vidimus iamdiu plantam, quam putamus ab illo repręſentatã, prope Bernardi celſos Sabaudicos montes, & de Anguillara audiuimus, cur nõ auſus fuerit, vt in quàmplurimis, deſcribere: audere id igitur poſſunt, qui viderunt. Eſt ea floribus purpurea confertis, ſpecioſis, Ericæ maioris, ſpicatis, foliis puſillis Chamæpiteos, breuioribus aliquantũ hirſutis Piloſellæ modo, in ſurculis pedalibus, lignoſis: ſed inodora, radix lignea, non purpurea, nec dulcis guſtu planta, nec ſaliuaris. Quam ille cum ſe reperiſſe, Deo ſecundo, exultabat, foliis Origani & Hyſſopi, non animaduertebat Hyſſopo Dioſcoridis folia eſſe Origani: & Dioſcoridem nõ folia, ſed caules Symphiti, Origano aſsimilaſſe, vti & Plinius: folia verò parua diſtinctè, & ſeiunctè dixiſſe.

Symph. Petreũ Mat. creditum,

BVGVLA, quidam Prunellam.

GALLIS, vt Ruellio & aliis, vires illæ decantatæ à vulnerariis Medicis & Empiricis, ad foris intũſque multos morbos curandos, qui Symphito ineſſe folia Origani legerant, anſam dederũt opinandi Buglam vulgò vocatã, aut Bugulam, eſſe Symphytũ Petræũ: eſt ſanè miræ vis cum Sanicula potionibus vulnerariis: quare vel iſto nomine & certi-

certitudine malim, vt Symphito vti, quàm Mathio. incertæ côiectûræ acquiescere. Consolidam mediam, id est, Symphitum, Chyrurgi vocarunt, seu Solidaginem & Bugulam. Sed huius similem Prunellam vocatam, aut Consolidam minorem, eodem nomine donant, propter vultum & vires haud ita dispares, alioqui natales Bugulæ vel mediæ consolidæ sunt vda prata, & syluæ, & horti: farmentosis ramis, exilibus, flexilibus, humi reptantibus, & foliis Becabungæ vel Anagallidis aquaticæ, & alicubi depactis, vnde alii eriguntur surculi, angulosi, sesquipalmum alti: quibus folia crassa, rotunda, oblonga, leuiter serrata, & auersa parte Hederæ Pruniue modo, aut granati colore puniceo, (vnde fortassis vtrauis Gallis Prunella promiscuè dicta) flores iuxta folia à medio summo tenus verticillatis spaciis cœrulei elegantesque prodeunt, interdum niueo candore. Radix fibrosa, tenera, maior quàm Prunellæ.

PRVNELLA SYMPHITVM Petræum.

PRVNELLÆ enim pusilla, sed prolixior subest radix, virgultis item reptantibus, quadratis, hirsutis, palmû & sesquipalmû longis, inflexis: foliis longioribus, supernè acutioribus, Pulegii regii, vel Origani, vel Trifolii, spicatis & purpureis comis longioribus. Oritur hæc pratis & hortis sponte, etiamque locis aridioribus & saxosis Garmuntiæ Syluæ, & alibi finitimis Monspelliaci agri, inter Lados & Ilices Baphicas, vbi flores dilutiores multò, folia ima profundius incisa vtrinque, Valerianæ agrestis modo: vocant vulgò illic Symphitum Petræum, nec parum laudant Assatius & D. Medici.

CONSOLIDA minor Officinarum, an BELLIDES Plinianæ?

Gallis. Marguerites, Pasquettes.
ital. *Primo fiore.*
Belgi. Madelieuen, Kersowen, Margrieten.
Ang. *Daysie.*

ETsi tacitus Bellides præteriit Dioscorides, tamen quæ apud Plinium extant perpauca & vaga, persuaserunt posteritati hosce flores, qui in pratis abundè primo Vere erumpunt, Bellides esse: Nam inquit ille; Bellis in pratis nascitur, flore albo, aliquatenus rubente: cui coniecturæ fauet nomenclaturæ expensio: Potuerunt namque funestæ illæ Beli Danai Regis quinquaginta natæ (quæ totidê nuptæ maritis, eos quælibet suû iugularunt) nomen dedisse, vnde fortè postea istos flores vocarint, quia multi visuntur gregatim vnà & belluli, vnde vocantur vulgò *Marguerites*: sunt quippe glomeruli multi florû quasi vniones, siue Margaritæ, è pediculis crebribus, palmaribus, teneris, pilosis, erumpentibus è medio foliorum, quæ Pratensi minori frequentiori insunt multa, viridia, crebra, crassiora, Oleæ aut Pilosellæ. Radix pusilla Plantaginis. *Mathio. 913.*

HVIVS autem differentiæ varietas in florum colore & magnitudine: Est enim flos frequentius albus, medio luteus Anthemidis. Interdum & purpureus. Nec quæ in hortis coluntur ad coronamenta, differunt, nisi cultu: annua enim & frequenti transplantatione maiores, habitiores, confertiores, duplicati, & triplicati, & elegantiores euadunt flores. Hiice potissimùm vtuntur vulnerarii, vnde Conolidæ minores dictæ fuerunt. *Varietas.*

BELLIS MEDIA.

PERPARVM videtur differre quam Mediam recentiores statuût. Est quippe foliis alterius Pratensis duplò maioribus, & flore in sesquipalmari & pedali, pediculo gracili, nec diuerso à superiori. Hanc à se lectam in Syluosis montibus Germaniæ nobis communicauit D. Pennius Anglus. *Math. Effig. 911.*

BELLIS Cœrulea, GLOBVLARIA *Monspelliensium.*



A FLORVM glomerulis globíue Globularia recẽtioribus vocata, Monſpellienſibus præſertim, apud quos Gramuntiæ ſyluæ vicinis deuexis pratis oritur, foliolis Bellidis vulgaris, nigrioribus, ſed iuxta pedicellos rigidiuſculos palmares & ſeſquipalmares anguſtioribus. Flores cærulei, pulchelli, in orbẽ glomerati, Scabioſę mõtanæ modo & colore. Radix lignea, fibroſa. Rarior hæc Italiæ, Germaniæ, & Franciæ.

BELLIS MAIOR.
CONSOLIDA *Media Vulnerariorum.*

{ *Germa.* Genſzblum.
{ *Ang.* *Greate dayſie.*

QVÆ recentioribus maior Bellis vocatur, caules emittit graciles, lignoſos, plures, teretes, cubitales & pedales, Iacobeæ ſimiles, è fibroſiore & ſparſa radice, in quibus flores medio luteos, & ambitu candidos Buphthalmi, aut Pyrethri vulgaris; folia Senecionis, ſerrata: ſecus margines agrorum & pratorum familiaris.

PILOSELLA, *Auricula muris.*

NEc etiam iſtius vulgatiſsimæ herbæ vſpiam, quòd ſciamus, meminêre antiqui, ſed dumtaxat recentiores, qui Piloſellam vocarunt, ab hirſuta Piloſaque foliorum ſuperficie quadãtenus albicante, oblonga Bellidis, ſed aliquantum ſupernè concaua, auriculam murinam effigiante, vnde Myoſotidem quidam dixerunt; tametſi alia ſit Dioſcoridis Myoſotis: Pedicelli item hirſuti, graciles, palmares, & ſeſquipalmares ſunt: Floréſq; edunt æſtate Bellidis, aut Hieracii pallidiuſculi concolores: vniuerſa aſtrictoriæ facultatis quadam tenuitate calida mixtæ, cuius ea eſt vis, vt ſucco decoctóue acies chalybeæ cãdentes ſæpius merſæ, quamlibet duritiem lapideam, ferreámue præcidant & demoliantur, nec tamen retundantur, aut hebeteſcant. Vi etiam eſt præſentiſsima ad calculum.

- *Gnaphalium*
  - *Vulgare.*
  - *Marinum.*
  - *Alterum montanum.*
  - *Tertium Anglicum.*
- *Leontopodium.*
- *Stæchas citrina an Chryſocome?*
- *Stæchas citrina altera minus odora.*
- *Inodora altera flore maiore.*
- *Apios.*

GNAPHALIVM *marinum: Cotonaria vulgi.*

Bombax humilis. *Petit Coton.*

ΓΝΑΦΕΙΝ dicunt Græci vellere carperéve lanas aut pannum, non ſecus ac ϛρώθειν, tergere, concinnare, & interpolare, vnde Strutio & Gnaphalion, quod Romani eodem ſignificatu Centumculum nuncuparunt, & Tomentariam, ac Plinius Chamæzylon (ſic enim emendamus, quod omnes etiam recentiores legunt Chamæzelon) appoſitè dixit: nulla namque planta raritate, elegantia, & vtilitate propius imitatur Goſsipium, imò nihil aliud, quanta eſt, niſi tomentum videtur, ſi radicẽ exceperis, & intimam florum ſuperficiem,



ficiem, corymbos enim Abrotani fœminæ aureos, numeroſos, multifidis caulium ſurculis, quos ſtipat lanugo candida, aut cinericia perquàm denſa, cinguntque folia quoquouerſum multa, fungoſa, eadem pube obducta, tactuique vniuerſa planta valdè quàm blanditur, holoſerici attrectatu, ſeſquipalmum pedémve alta fruticat, duriuſculis virgultis, ſarmentoſis, tomento craſſo incanis: radice lignea, recta palmum longa, inflexa, Aizoi medii vel Paralij Tithymalli ſimilia ortu, ſitu, & figura, ſed minora. Vniuerſo litore & ſabuletis à Marianis aquis ad Ceti mõtis radices & lacum plurima, alibi haud temerè occurrit Norbonę. In Adriaticis littoribus non vidimus, & nonnullas plantas primùm oſtendimus Venetis, & Veronẽſibus Bellicoco & Caſſeolario. Cortuſio verò Patauij chartaceum Herbarium ſpectandum cùm dediſſemus, huius cũ Polyrhizi Ariſtolochia, Thymalli ſerrato, floribus Opontiæ, plantulam nobis periiſſe animaduertimus, nec multò pòſt eaſdem depictas Mathiolo ſuo muneri miſſas fuiſſe, quo lubentius perſuaſi fuimus, propterea quia neque deſcripſit in poſtremis commentariis, neque quænam & vnde oriunda foret, monuit, nec flores appoſuit pictor, quia illi noſtræ flos ſemenque tunc defuit: triquetrum enim, puſillum, aceroſum, oblongum, albidum. Aſtringit magnoperè & deſiccat tota planta, nonnihil ſalſa, nec tamen ingrata, aut amara, aliquantum aromatica odore, quadamtenus citrinę Stæchadis, vel gummi Elemni: Iulio floret. Sæpius vſi ſumus ſurculis pro elichniis, qui viuidè alunt flammam, Olei quippe cæterique pinguis liquoris potrix eſt.

GNAPHALIVM *vulgare, Filago Centunculus.*

VSQVEquáque quidem Gnaphalium iſtud vbique aridis & ſterilibus multum & notum, videtur foliis & cauliculis imitari maritimũ, differt tamen cùm foliis, floribus, lanugine, odore, cãdore, tũ ſpecioſaq; & hilari aſpectu, Gnaphaliũ ſuperius, à Filagine, quę potius ad Stæchadem citrinã referenda ſit, aut certè cognitionis vtilitatiſq; cauſa, ſit cũ iſta quæ ſtatim ſubdetur Montana à nobis vocata, mediĩ generis: eſt enim dyſentericis & profluuiis immoderatis non parum accommoda. Herbula filago eſt pluſculis cauliculis, pullis vel cinericiis, lanugine tectis, gracilibus ſeſquipalmum altis, foliolis crebribus, aduolutis, breuioribus quàm Stæchadis citrinę. Floribus glomeratim oriẽtibus: partim mediis è ſurculorum diuaricationibus, partim etiam extremis ſurculis, ſubluteis & pallentibus: molicella tota & puſilla, frequentior hæc hac delineatione occurrit.

Gnaphalium.

Varietas GERMANICI *maioris & ſecundum folia floridi.*



INTERDVM & aliã vidimus in Germania maiorẽ filaginẽ etiã foliis & caule Stæchadis citrina: & inodorã, alibi etiã floſculis non in ſummo, ſed inter foliorũ interualla paſsim ſecũdum longitudinẽ ortis: quemadmodũ oriuntur in iſta, quã vt nondum planè notam, hîc appinximus.

ANGLICVM folio longiore perperam Leontopodium alterum Mat.



Gnaphaliũ tertiũ Anglicum.

GRACILIBVS & rectis virgis, nullis fissũ alis, proceritateq; æquat Absinthiũ, colore etiã & figura refert: folia ab imo cespite, radique capillacea, duplò longiora & latiora quàm Stæchadis citrinæ, fermè Saligneа effigiant, toto reliquo caule *Psylio* longiora, angustiora, sed pauciora, prope quæ media in pedicellis exiguis vellicatim terni quaternive flosculi, papposi, è Buxeo pallidi Senecionis, vel Stæchadis citrinæ hęrẽt astringit: nõnihil amaricat, multũ exsiccat. Tertio à Lõdino miliari opacæ syluæ clinus multam alit, cis Tamesim.

GNAPHALIVM MONTANVM
Purpureum & Album Pilosella minor Fusch.



MYOSITIDIS vel *Pilosellæ* minoris effigie oritur hęc in arduis frigidis, iugis, & quo loci Vaccinia nigra, aut Idea Theophrasti vitis putata, fœliciter proueniunt: vix sesquipalmum æquat, perexigua radix, reptãs fibrillis. Folia incana, mollia, ad imũ penè tota, vti in Bellide, reliquo caule pusillis, perpaucis & exilibus, flos summo singulus globulus est, *Scabiosæ* ferè, sed compactis flosculis permixtis, partim purpureis, partim candidis, hîc rarior, *frequẽtius quippe occurrit flore* albo: valde quàm astringit, & exsiccat, gustu insulo. Rauisburgi Germaniæ & ad Calcaris montem Norbonæ prope pagum sæpe collegimus.

Varietas.

LEONTONPODIVM SIVE
Pes Leoninus.

Mathio. 1193.

PEDEM Leoninum propter villosam foliorum & florum effigiem crus pedi annexum aliquantum referentem, dixerunt, quemadmodum pedem Leonis, Leporis, Vrsi, Columbæ, Corui, & Gallinæ, tum antiqua, tum nostra ætas. Iam inde à Brunsfelsii Germanorumque aliorum de re Herbaria meritissimorum scriptorum temporibus inuenta & descripta herbula montana, quæ non parum foliis Rosam, seu Rorellam imitatur. Est quippe foliis angustis, oblongis, hirsutis, sed incanis, præsertim in imo, duos pollices lõgis, Gnaphalii, Stæchadisue Citrinæ latioribus: In caule summo itidem hispido, ternos, quaternósve digitos alto, gestante flores, nigracantes ex fusco violaceo, & capitula latiusculo, sed denso ambitu sparsa, ac nonnihil quibusdam foraminulis impressa, quasi Leonis vestigium, vel soleam imitatis. In Germaniæ arduis, adeoque Italiæ Alpinis & Baldo Veronensi inuenitur, sed rarius, idcircoque quid posit aut præstet nondum scitur.

CHRYSOCOME aureaue coma. STÆCHAS CITRINA *noſtras, ſiue Luteus Amaranthus.*

Ang. *Gold flower.*
Ger. Mottenblumen, Rheinblumen.
Belg. Reynbloemen, motten cruyt.

CONSPICVA florum corymbaceorum aurea coma nomen dedit Chryſocomæ, quã hactenus noſſe non potuit ætas noſtra, veri Hyſſopi Dioſcoridis ignoratione, cuius corymbaceis comis aſsimilantur huius flores aurei. Iam cùm Hyſſopum veram inferius oſtenſam & aſſertam à nobis, corymbis comparamus *S*tæchadis Citriuæ dictæ, reliquasq; deſcriptionis & virium expendimus notas, perſuaſum planè habemus, *S*tæchadem iſtam veram Chryſocomen, quam etiam *Luteum Amaranthum* vocarant Græci, à colore & fulgore penè immarceſsibili, cuiuſmodi in iſtius plantę floribus eſſe quilibet Pharmacopœus agnoſcet: Perſtãt namq; diutiſsimè corymbaceæ vmbellæ, rotundæ, multiſq; quaſi florum bullatis glomerulis, ſparſim tumultuarieq; cõditæ, Origani non abſimiles, aut Hyſſopi Dioſcoridis à nobis datæ, lucente nitenteq; per maturitatem coma aureo pallore, & mollicello vellere, puſillo intus ſemine Maioranæ, ſed exiliori, ruffo, acri, odorato: In cauliculis, rectis, albidis, nonnihil incanis palmum & ſeſquipalmum altis: folijs oblongis, anguſtis, leui hirſutiæ incanis, Stæchadis, vel Linariæ Oſyridis, quam doctiores minus rectè Chryſocomen autumaruut. Radix fibroſa, gracilis, nigra foris, gummi Elemnium vel Cyperum rotundum Syriacum, redolens vti flores & tota planta: guſtu etiam aromatico, medicato, acuto & feriente, non nimio feruore ſubaſtringẽte: cuius amicorum quorundam doctiorum imitatione experti ſumus, admodum inſignem vim, ad iecoris ex glutinoſis ſuccis ac vaporibus craſsis intra tunicas diſcurſantibus, diuturnos affectus. Pulmonibus verò inflammatis non impunè dari meminiſſe par eſt, ſed affluxu pituitæ acidæ, feroſæ vel ſalſæ calefactis aut eroſis: Eoq; tutius vertiſſet interpres, pulmonarijs vel peripneumonicis, quàm inflammationibus pulmonum. Præſtantior hæc & ſpecioſior Norbonenſis Galloprouinciæ, & Hiſpaniæ aridis & petroſis, vbi odoratiſsima & plurima, ęſtate, radice perenni. In Germania ad Rhenum, reliquaq; Gallia paucior & inefficatior. Eapropter nihil quò minus veram Chryſocomen ſtatuamus obſtare videtur, niſi verbulum vnum aut alterum, quibus ſubeſſe quippiam labeculæ Monſpellienſes noſtri pręceptores Rondelletius & alij, qui hanc Chryſocomen vocabant, íamdiu ſubolfecerant ex Pliniana & codicis calamo exarati coniectura. Sic enim legebãt δασεῖαν λεπτὴν, radicẽ rigidam ſiue firmam & tenuẽ, nigram vt hellebori, ὡς ἐλλεβόρου μέλαιναν nigra ſanè eſt foris: & paulò mox κυπέρῳ ἁρμόζουσαν vel ουμοιοῦζαν ἐν τῷ γλυκύ, nempe Cypero reſpondentem guſtu ex ſuaui auſtero, quæ odori & ſapori huius quàm quòd maximè congruere illis viſa fuêre.

Amrranthus Luteus.

STÆCHAS Citrina Altera.

NEMANSII ET MONSPELLII meminimus alteram huic ſimilem, ſed graciliorem totã, nigriorem, ſqualidiorem, cineritiam, pluribus cauliculis viticeis pedalibus: Radice exiliore minuſq; fibrata, quia raro niſi in rimoſis ruderibus & mœnijs vrbium victitat, fuſca foris, minimum odora. Florum corymbi ſinguli in ſingulo caule, nec aggeſti, vti ſuperiores. *S*emen tamen ſimile, exile, fuſcum, quod Londini ſatũ nobis floruit & annuè viguit.



STÆ-

STÆCHAS *Citrina altera inodora.*



RARIVS hæc multò occurrit Ilicetis Cocciferis *Sommieres* inter & Monſpellium, tota pulchella, facie Stæchadem Citrinam præferens. Folia tamen ſũt latiora incana, vti tota planta: Cauliculis palmaribus, in quibus flores itidem Stæchadis Citrinæ alterius grãdiores, lõgiores, Lactucæ agreſtis quadamtenus. Radix non magna, lignoſa, inodora tota: minus nota, peruia, aut inuẽtu facilis, ideo nondum vires agnoſcuntur.

APIOS *vera, ſiue Pyriformis radix Dioſcoridis.*

RADICIS indicio cognitu facilis Apios, quæ rotunda, turbinati coni Pyrum imitantis eſt, cæteroquin nobis hęc inquilina, primumq́; annis abhinc plus minus decem viſa Venetijs, apud eruditum Senem & Doctorem Comalcum, qui iſtam primùm è Cręta Inſula erutam, illic; *P*yrariam vernaculè vocatam, ſtudioſis quàmplurimis detexit. Deinde nobis atq; peritiſsimo Pharmacopœo Valerando Donrez viſendi attractãdiq́; copiam fecit plantulam Cæpacea radice, Pœoniæ breuiorem craſsioremq́;, vnum è bulbis ſimulante, concolorẽ, pullámve foris, ſed intus albicantem, iam aridam, rugoſam, aliquot emergẽtibus gracilibus cauliculis promentibus: foliola Lini aut Hyperici minora, breuiora anguſtiora, floſculis, pallidis, Tithymali minoribus. Hæc quin eſſet vera Apios non ambigebat ille, vt cuius vis purgatricis periculum non ſemel ſe feciſſe aiebat, grauis & minimè triuialis peitiæ vir: cui eò lubentius aſſentiebamur, quòd nullã aliam videremus figura perinde Apio quadrare: & iſtã iamdiu iactatã leguminis ſpeciẽ, quàm Fuſchius Apiũ fecit, tã lõgè abeſſe à legitima Apio, quàm diſsidet Cyclamẽ à Cicercula, cuius eſt fermè effigies illa Fuſchiana: radicibus quidẽ bulboſis, ſed neutiquã purgãtibus, imò ab Opilionibus peregrè proficiſcentibus eſitari ſolitis, vocariq; **Nutz cardz** Anglis, & Germanis, vt in Aſtragallo monuim⁹. Multò autem magis mirati fuimus, nõ incelebrẽ Tholoſatẽ Medicũ Augerium Ferrerium, qui libello de Lue venerea, hanc eandem ſibi alijsq́; adeò veram eſſe perſuaſerit, vt profiteri auſus ſit poſteritatis theatro ſe præparatas miniſtratáſq; iſtas rapulas Venereis ægrotis vidiſſe, adq́; lotiones & fomenta dolorũ decoctionẽ vſurpaſſe, porrò Imperat decoctionẽ harũ faciendã vti Guaiaci, Salſæ atq; Chinæ ſiue officinarũ Apij, quã docendo aliud longè eſſe ab iſta planra, multum diuq́; æſtuat. Optimum virum monuiſſe potuerunt illius primæ qualitates alimentoſæ & ignauæ potius quàm medicatæ. Apij autẽ vox, quia polyſima variæq́; ſignificationis apud Græcos eſt præſertim literula vna aut accentu mutato: eoq́; noſtri Barbari non tamen indocti, ſed magis de re quàm de verbis anxij, cùm hanc radicem & Pyrum propter figuræ ſimilitudinem, atq; ἄποιον aut Chinam, propter nullam fermè guſtui perceptibilem qualitatem vocaſſent, (ſic enim fonat ἄποιον Gręcis, qualem vocat cucurbitam Galenus, nonnulli aerem) dederunt imperitis anſam putandi Apion Dioſcoridis ad Gallicam luem mirum quantum prodeſſe. Hincq; errorem geminarunt cùm quòd iſtos bulbillos nulla purgandi vi pręditos Apium verum Dioſcoridis fecerunt: tum quia autumarunt verum Dioſcoridis Apium morbo Gallico magnum pręſidium: cuius facultates non præſtãtiores quàm Ebuli aut ſimilium infernè ſupernéq; humorem pituitamq; excernentium, Dioſcorides tradit. Et quia prudentia huius veræ imperarent quadragenam potationem catharticam futuram? aut ſi rectè agerent, cum drachmam. ſ. purgationis ergo Chinæ decocto addendam pręcipiunt? Verùm nos honoris cauſa iſtorum nomini parcimus, hancq; duntaxat reſponſiuncu-

unculam parentamus *Præceptorum* noſtrorum manibus meritiſsimis, quos illi inſcitiæ ignauiæque traducebant ſua inuectiuncula.

ACORVS *Tholoſas.*

ETIAMNVM in cognatione faciei & coloris geminus obrepſerat error ſuperioribus annis, propter duas radices nondum à quoquam deſcriptas, quarum alterā Acori ſpeciem & faciem præferentem auara inſtitorum fex Cynæ ſuffecerat: alteram articulatam *Pyriforma* tuberculis prægandibus, Apium ab effigie turbinata mentiebantur, à colore verò & cōcretione Cynam, nominis & rerum ignoratione perſuadentes Cynam & Apii radicem idem eſſe, quia vtraque eodem vocata eiſet fortè nomine Apij, vt monuimus in Acoro.

Occiduæ floridæ Pyriformis.

- *Polium montanum*
  - *Marinum flore albo.*
  - *Mediterraneum flore luteo.*
  - *Venetum.*
  - *Creticum.*
  - *Mediterraneum minus.*
- *Polium Lauendulæ folium, fœmina dictum.*
- *Ageratum flore*
  - *Albo*
  - *& Luteo.*
- *Ageratum Anglicum.*
- *Eupatorium Meſuæ.*
- *Teucrion.*
- *Teucrium pratenſe.*
- *Chamædris.*
- *Chamædris maior.*
- *Chamædris montana, fruteſcens, durior.*
- *Chamædris altera minima.*
- *Euphraſia.*
- *Scordium, ſiue Paluſtris Triſſago.*
- *Scordium alterum Plinii, Mentaſtro ſimile.*
- *Origanum*
  - *Heracleoticum.*
  - *Onitis.*
  - *Syluestre origanum. Dioſcori. an Syriacum?*
- *Tragoriganum*
  - *Cretenſe Venetorum.*
  - *Alterum.*
- *Hyſſopus Græcorum folio Origani genuinus.*
- *Amaracus vulgatior, ſiue Maiorana noſtrâs, non Dioſcoridis Sampſucus.*
- *Amaracus, ſiue Maiorana repens* Σάμψυχος *Dioſcoridis.*
- *De Amaraco Galeni & Pauli in Parthenio.*
- *Marum vulgare, ſiue* Maſtic *Gallorum.*
- *Marum Syriacum.*
- *Pulegium*
  - *Mas Plinii floribus albis.*
  - *Fœmina.*
  - *Ceruinum Monſpellienſium anguſtifolium.*
- *Dictamnum Cretenſe.*
- *Pſeudodictamnum, floribus verticillatis.*
- *Pſeudodictamnum album Officinarum, Fraxinella & Tragium recentiorum, cum Glycyrrhiza.*
- *Clinopodium.*
- *Clinopodium alterum.*

Ocimum
- *Maius Citratum.*
- *Medium Duplex.*
- *Caryophyllatum pusillum.*

Acinus.
Erinos.
Mentha quadruplex.
- *Vulgata rotundifolia duplex*
- *Romana*
  - *Angustifolia.*
  - *Cardiaca.*

Sysimbrium syluestre, siue Mentha aquatica.
Mentastum.
Mentastrum niueum Anglorum.
Mentha Græca, inter Lepidia.
Calamintha montana præstantior.
Calamintha montana Pulegio similis Nepeta vocata.
Calamintha tertia Mentastro cognata, est Sisymbrii, siue Mentastri aquatici species foliis oblongis.
Cattaria.
Polycnemon, siue multitibia an Calamintha aquatica Belgarum?
Altera facie Clinopodii an Polycnemon?
Apiastrum siue Melissophyllum.
Melissophyllum Turcicum, siue Moluca duplex.
Melissa Turcica, Sideritidis facie flore cœruleo.
Cardiaca.
Cardiaca eiusque varietas Aspera vocata Melita, siue Moluca.
Marrubium.
Marrubium Creticum.
Ballote, siue Marrubium fœtidum.
Galiopsis.
Lamium.

Vrtica
- *Communis maior & fœmina flore muscoso.*
- *Syluestris Dioscorid. Romana Officinarum semine Lini.*
- *Minor. Cania Plinii.*
- *Acrior non mordax, siue mortua duplex.*

Sideritides, siue ferruminatrices
- *Heraclea, siue Herculea, Tetrahit, herba* IVDAICA.
- SCORDIOIDES *Monspelliaca.*
- *Montana.*
- *Menthæ folia Anglica.*
- *Secunda Mathioli est Canabis fœmina.*
- *Prima Mathiol. vulgi est Marrubium aquaticum*

Reliqua Sideritides quia facie diuersa, alibi.

πόλιον ὀρεινὸν *POLIVM maritimum Montanum.*
Angl. Poleye.

INTER LVSTRANDVM CVNCTAS HERBArum gentilitates, & similitudines, nullam tribum videmur congruentius posse annectere superioribus quàm hanc: cuius figura, habitus, & quasi modus, magnitudóue non longè ab illis absunt, & foliis duntaxat ambitu dentato, aut crenato, serratóue distant. Est autē *Polio* nomen inuentum à canitie, canísve capillamentis & tomentacea hirsutie, quæ non modò capitula corymbacea (vt ait Dioscorides) sed etiam vniuer-

sam

ſam plantam incanam reddunt, perinde ac Gnaphalium, præſertim locis maritimis, & deuexis collibus, & arenoſis litoribus, cuiuſmodi ad Ceti montis inſulam & Magalonam Norbonenſis Galliæ, vbi ſpecioſius & crebrius, quod idem Maritimum & Montanũ dici poteſt: ab radice lignoſa, recta, fibroſa, ſtatim numeroſis fruticat cauliculis, rotũdis, ſeſquipalmeis, éque ſpatiis crebribus folia oblonga, Gnaphalii leuiuſculis impreſſa crenulis, rigidiuſcula, quæ ex aduerſo vnà caules cingunt: inque ſummo radiatim circinatímve florum globulos corymbeos effigie Serpilli candidos, effigiant: vti & vniuerſa planta tomentoſa lanugine pubet incana. Iſtud præ cæteris odoratius: ſed quiddã acutum & grauiuſculum naribus vnà cum ſuauitate afflat. Semen paruum & teres, oblongum.

VENETVM.

QVOD minus multò creſcere meminimus in Inſula Lyo Venetæ ditionis & clientelæ, nec ita incanum.

CRETICVM.

NEC aliud videtur quod Creticum dono habuimus: nempe huic magnitudine par, lanugine & habitu maritimo Monſpelliaco ſimile.

MINVS & mediterraneum.

PASSIM iſtud etiã locis perquàm à mare diſsitis Allobrogum, Lugduni, & Valentiæ, glareoſis, & aſperis, ſalebroſis, montoſis, & planis fruticat, viticulàſque palmares erigit crebras, tenues, foliis crebribus ex interuallis emiſsis, anguſtioribus multò & Iuę moſcatæ, ſed minimè inciſis, leuiuſculis tantùm denticellis in ambitu extantibus: alterius flores pallidi albidiúe: non diuerſum ſemen eſt, nec odor, ſed ignauiora.

LVTEVM.

PROPE Aquiſextias quibuſdam ſuperciliis collium & cliuorum luteis occurrit floribus, ſpectatu iucundis.

POLIVM Lauendæ folio, floſculis pallidis, Fœmina Recentiorum.

QVI nondum in maritimis verum *Polium* nouerant, iſtam plantam *Polium* fecerũt: Siquidem perſimilis etiamque congener *Poliis* eſt: tametſi odore penè nullo, guſtuque emplaſtico & ignauiore: quam *Polium* Fœminam ideo quidam dictitant: nec loca maritima amat, vti *Polium* germanum, ſed montoſa, glareoſa, Sabaudiæ, Delphinatus, & Galloprouincię: Reptatq; Serpilli modo, lignoſis ſurculis, dodrantalibus, inflexis, crebrò geniculatis: & numeroſis foliis incanis, *Stæchadis*, aut ſpicæ Lauendulæ: floſculis etiam confertim è calyculis Roſmarini: craſsiuſcula & duriore radice.

Cord. 125. vbi minus verè quadam.

Αγήρατον, *AGERATVM, vel non ſeneſcens*, MESVÆ, *Eupatorium Officinis.* *Ital. Herba Giulia.*

FLORIS aurea gratia, ſenectã nõ ſentientis, vmbellæq; corymbaceæ, Elichryſi æmulæ, ſatis ſuperq; fuerant docendo noſtrate Ageratum eſſe Dioſco. genuinum, quibus de notis etiam notiſsimũ vel Pharmacopœorũ calculis vbiuis gentiũ iamdiu fuit: nec proinde opus fuit iſtis Herbariorũ rabulis, & triuialibus declamatoribus tam multa aceruare, vt nullius momẽti obiectiones diluerent: potius inter parandum Meſuæ Sirupum de Epithymo guſtaſſent decoctum, aut folia Agerati Norbonenſis & planè ſiluiſſent: eſt

enim non modò valdè acre & amarum, sed etiam ad ciendum vrinas intrò sumptum, forísque suffitum, admodum efficax: odor etiam suauis quadamtenus Romanæ Chamæmillæ fragrantia, index certior est facultatū emolliendi vuluæ duritias, vrinasq; nidore eliciendi, quas Diosco. memorat. Præterea collatio cum Origano hîc valde opportuna est, siue totam fruticem, & vmbellas, vt Dioscorides, siue etiam reliquam plantæ faciem perpendas. Sunt enim hæ bullatæ vmbellæ, vt Elichrysi, Origani, Hyssopi & Chrysocomæ, quas inter se confert Dioscorides, qui tamen hîc foliorum non meminit: vti neque Chrysocomæ, quam Hyssopo assimilat: Hyssopum autem Origano. Quid si etiam Origano folia assimilasset propterea istud nostrate Ageratum periisset? neque enim adeò procul absunt folia ab Origano: quinimò quibusdam Norbonæ locis & Tusciæ squalidis, sed depressis, videas Agerati fruticuli folia multò minora, & tantillum crenata, rigida, dura, pluraque virgulta, Origanis variis inibi fruticantibus, toto habitu non dissimilia.

Varietas Candia.

Agerati visitur interdum etiam illic specioso candore, nitentibus florum bullis, haud tamen de cætero, ab illo diuersum.

AGERATVM *Septentrionalium & Anglicum.*
Angli. Maudelem & Maudelein.

[illegible]similia mi[illegible] Dodo. Epit[illegible]s.

CVLTV tamen adhibendo humidiore, vel cœlo Septentrionali algidiore, valde variat quod colunt vireta Gallica, Germanica, Belgica: latius proceriusque fruticans, maioribus ramis, latioribus, longioribus foliis, & altius multò crenatis, flaccidis, ad Galli cristam herbã accedentibus. Sed Angliæ hortis viuacius nihil, isto etiã Norbonico semine sato, ramis caducis, magísq; serratum foliis, diu perstans, admodum diuersum. Idẽ contigit etiam Altheæ arboreæ Prouincialis, quæ in Maluam abiit trienniò pòst quàm in Angliæ hortis seueramus, hirsutie canitieq; exutis: quasi foret species diuersa. Istud spontè enatum clarissima Monspelliensium schola & collegium Venetorũ Medicorũ Syrupo Epithymi & Mesustiarum compositionibus, vt legitimum Eupatorium addunt: Græcorum autem medicamentis, nostram Agrimoniam. Quod institutũ si cui minus arridet, ista vtatur moderatione, vt vtriusq; nempe Græci & Arabici Eupatorii æquas portiones misceat, vti in Antiballomenis monuimus: præsertim vbi vtrius sit gentis compositio, incertum fuerit. Neque arbitrandum Eupatorium Mesuæ esse idem cum nostra Agrimonia, Dioscoridis Eupatorio recepto, vt non nemo autor minimè malus, nec indoctus Belga nuper persuadere voluit: cui lubenter astipulabimur, cùm hasce notas à Mesua Eupatorio tributas suo, nostrati conciliarit: quæ sic habent: *Herba longitudinis cubiti, amaritudinis multæ, cuius folia sunt sicut Centaurei minoris, viridia, sed sunt aspera & incisa, & Stipes eius est subtilis, & quando exsiccatur citrinescit, & eleuantur super eum flores, qui sunt sicut subcitrini, longitudinis paucæ.* Quæ Arabica simplicitate, exprimunt tum delineationẽ Centaurio proximã, tum perquàm amaram & Absynthio similem, Choleræ purgatricem facultatem (neutiquam Gratiolæ, impendiò effrænis & visceribus hostis) paulò superius recensitam innuunt, aliaque non pauca indicia, cuius plantæ potius, quàm Agrimoniæ ascribenda: eapropter satius fuit Agrati speciem retinuisse, ob eas rationes quas adduximus.

MESVÆ Eupatorium. Agrimonium.

τεύκριον TEVCRIVM.

Germ. Grosz Bathengel,
Gallis. Grosse Germandree.

PVTANT Hemionitidem alii: nos potius Spleniũ Teucrii inuentoris cognomine donatum à Plinio, & hanc Dioscoridis præteritam, quæ tamen spleni optimè facere nata est, & nihilo secius ad Teucrum inuentorem referri potest, per Plinianã Historiam: cùm constet neutri harum proiecta exta adhæsisse, nedum sanguine exinanita fuisse. Ac tametsi Teucrii notio minus certa videtur propterea quòd descriptio aut malè aut mutilè

tilè prodita est. Verùm huius vt & consimilium Chamædris & Germandriæ dictæ deuoluta est ad posteritatem cognitio, adeò vt etiam qui descriptiones nullas norunt vernaculè omnes vno nomine Germandreas vocent. Nec ambigendum quin legitimæ sint. Ac primum Teucrium saxosis multis aridisq; montibus fruticat, virgultis multis, rectis, lignosis, quæ proceritate dupla Chamædrin vincunt. Folia verò similia sed crassiora, aliquantò minus incana, rugosa, & aspera: flores consimiles minori Germandreæ, sed purpurei saturioris ex interuallis & ex auerso Chamædris ritu, vti & flores oriuntur.

TEVCRIVM pratense. Offici. Germaniæ & Bataniæ perperam Chamædrys.

{ *Ger.* Etiam Gamander.
Ang. *Wilde Germander.*

IN nemoribus & pratis subfruticula, cauliculis exilibus, nec duris, sesquipalmum altis, radice lignosa, fibrosa, folia ex aduerso & interuallis bina, quaterna, sena, caulem vestiũt in ambitu serrata, modo & magnitudine Chamædris maioris: spicatis Thyrsis: ramuli caulium summi donantur cæruleis ex purpura floribus Anagallidis concoloribus, Hyacinthi modo. Nondum Chamædri vtrauis nota vtebantur Germani Seplasiarij isto, similitudine quidem decepti, sed viribus ducti quibus, ad viscerum obstructiones, Cacochymiam, virginumq; fœdos colores, miris pollet & certissimis hæc plantula. Et hanc vnã duntaxat Germandream tum vocitabant illi: quam nomenclaturam vulgus postea impertiuit Chamædri, etiam apud Anglos & Gallos.

CHAMÆDRIS Querqula minor. Trissago, siue Trixago.

{ *Ital.* *Querciuola, & Calamandrina.*
Gall. Germandree, ou Chesnette.
Ger. Gamander leysen Bathengel.
Ang. *Germander.*

ABVNDE exprimit huius folium & faciem nomenclatura Chamædrys, siue Querculæ, vbiuis locorum prętertim apricorum adolescentis. In Burgundiacis verò collibus vniuersos quasi tapetis videas stratos purpereos & viridantes opacè montosos campos, quantum est inter Chælonas (vulgo *Chalon*) & Machaonem. Radice exigua, surculosis virgultis, numerosis, pedem altis: folijs in ambitu serratis, binis, numerosis, vt quercus, sed profundè minus. Floribus purpureis ex ijsdem interuallis vt Teucrio.

CHAMÆDRIS MAIOR.

SED quæ Antuerpiæ hortis visitur folijs est maioribus cãdidioribus, & flore cæsio pallescente: vbi etiam niues imbrésq; brumales aspernit. Illa contrà breui marcessit.

CHAMÆDRIS montana frutescens, durior.



HÆC nobis primùm innotuit Lugduni opera nostri Valerãdi Donrez, qui è Sabaudis & Delphinatus mõtibus erutam habebat. Eã Chamædręos Montanũ nomine, quia illi facie tota proxima, donauimus. Est quippe folijs Chamædryos vel Scordij simillimis & paribus: sed auersa parte Potentillæ siue Argentinæ dictæ modo, incanis, & inæquali exortu, nõ verticillatim binis, prodeũtibus. Cauliculi verò duriores, lignosiores multò, maiori Germãdreæ siue Chamædryos, pedales, humi sparsi, colore ex fusco rubentes, Alypo Norbonensi concolores. Radix lignea. Tota nonnihil amaricat, Salicis gustu.

CHAMÆDRIS minima. *Fœmina Dodonæi.*

HERBVLAM iſtam olim Germani herbarij nomenclatores dixerant alteram Chamæpytim, quam floribus & odore quadantenus refert: ſeſquipalmũ alta multiplici cauliculo quadrãgulo, lanuginoſo, implexo humiq; incuruo: Fumariæ Plinianæ non Chamæpyteos: folia numeroſa, parua, dẽſa, multũ inciſa, Abſynthij aut Quercus ritu, ſed longè minora edẽte. E quorum interuallis, floſculi purpuraſcentes circum emicant. Semen puſilla incluſum capſula, nigrũ, Calaminthæ montanæ modo. Radice craſſa multis capillamẽtis.

EVPHRASIA, ſiue ευφροσύνη, *alia ab Euphroſyne Bugloſſo.*

Ocularis.	*Ger.* Augentroſt.
Belg. Oogentrooſt.	*Ital. Eufraſia.*
Gall. Eufraſe.	*Ang. Eyebricht.*

APVD antiquos Botanicos nulla extat mentio vllius Euphroſynes, præterquàm Bugloſſi, quam ἐυφρόσυνον παρὰ τὸ ἐυφραίνειν vocarunt, quòd in vinum deiecta, vt loquitur Plinius, animi augeat voluptates. Ac tametſi non paucæ poſſunt eadem nomẽclatione inſigniri, vt Verbena (cuius decocto aſperſa cænacula lætiores conuiuas reddit,) atq; Meliſſa, Pimpinella & aliæ, quibus imbuta pocula animos voluptate demulcent : tamen hęc herbula Græcam originem teſtata, ducentos & eò plus annos, iam poſteritati Euphraſiæ ſiue Euphroſynę nomine innotuit, ad oculorum caligines & morbos pituitoſos peruagatæ commendationis : vnde Germani Augentroſt, oculorum ſolamen: Anglis *Eyebright*, oculorum lumen, dicta fuit. Nec abs re ſanè, vt cuius puluere ſępius ingeſto, per ſe, vel cum Aloe, ex aqua fœniculi aut Verbenæ, mirùm quantùm opis pręſtetur oculis, fluxione, aut caligine vexatis. Vino autem cui multa Euphraſia iniecta fuerit, quantumuis magnoperè commendetur à multis, non perinde fidendum: vt cuius potu tantùm trimeſtri in Heluetia vſum ſocium & cõmilitonem noſtrum, meminimus penè ambobus orbatũ oculis, & fluxionibus modò non oppreſſum: quum dũtaxat antea leui cataphora & lachrymatiunculis laboraret. Quare puluere, aut decocto, citra vinum, tutius vtetur quis, & ea præſertim, quæ ſtrigoſo ſolo puſilla eſt, palmaris, hilari aſpectu, facie, cauliculis & folijs criſpantibus Teucrij parui, aut Veronicæ fœminæ, exilioribus: floſculis item puſillis, ex luteo albicante, & purpuraſcentibus. Pratis ſtrigoſis gaudet, ſapore amaricante, deſiccante, calfaciente.

σκόρδιον. *SCORDIVM, Trixago Paluſtris.*

Ger. Waſſer battenig, Lachen knoblauch.
Gall. Scordion & Chamaraz.
Ang. Water Germander.
Ital. Chalamindrina Paluſtre.

AB omni memoria celebrem fecère Scordiũ Allij teter odor, & alexiteriacũ nomẽ: ſed tamẽ penè perierat ſuperiori ſęculo cũctò ignota plãta: vix enim vigeſimus hic eſt annus cùm primùm Academiæ Pharmacopœiſq; Monſpelliacis innotuit verum Scordium opera Epiſcopi Monſpellienſis Gulielmi Peliſſerij, Rondelletio Pręceptori in *Piſcium* ſtirpiumq; veſtigatione Theſeo & riuali. In herbidis namq; & amœnis maritimis agri Monſpelliaci animi cauſa dum vnà ſpatiarẽtur, inibiq; Allium ſubodorarentur, illicò herbulã vixdum arreptam, & eminus conſpicati Scordiũ eſſe deprehenderunt. Indidéq; varijs plãtis in Galliã & Italiam miſsis, amicos verũ eſſe Scordium monuerunt. Illi facies vniuerſa prorſũ Triſſaginis, radices numeroſiores, fibris crebribus fũmo ceſpite ſparſis : folia craſſiora, denſiora, ſucculentiora, nonnihil tomentoſa, rugoſa, aſpera, viridantia, vt Mentaſtri.

SCORDION alterum Plinij, latioribus folijs, Mentaſtro ſimile.

Officinis ſaluia agreſtis & ſaluia Boſci.
Ger. Wild Salben.
Ang. Woodſage.
Bel. wilde ſauie.

Alterum

ALTERVM & quidem Plinianum fecerunt illam in syluis Germaniæ & Angliæ frequentem Agrestem vocatam Saluiam, fortè nonnulla de foliorũ similitudine. Quippe folia magnitudine & habitudine Saluiam, colore verò atro, virẽte, superficieq; rugosa Scordium Melissámve referunt: etiamq; odor quiddã Scordij, non tamen prorsum Allium, sapit. Herbacei ex luteo sunt flores Saluiæ, aut syluestris Hormini nõ absimiles, minores vnaq; serie ad easdemq; partes penduli, vti Digitali, lutei: rotundum & fuscum semẽ est: facultates Rubiæ, ad sanguinis grumos dissipandum.

Sphacelos Theoph. Dod.

ORIGANVM *Heracleoticum, Cunila.*

Ital. *Origano.*
Ger. Wol gemuot, Rottdosten, siue Costents.
Hisp. Oreganos.
Ang. *Organe, or Wilde Margerome.*
Gall. Mariolaine bastarde, Origan.

QVASI cliuosos, editos, montososq; natales amaret ὀρίγανον appellata fuit hęc, quam iam haud nobis difficile nosse ex Hyssopo alibi indicato & probato, à quo non variant Origani species tres, nisi magnitudine & vmbellarum disparilitate. Heracleoticum autem est illud Hispanicum in Flandriam saccis plenis quotannis deferri solitũ, & ab institoribus distrahi: vtuntur enim vulgò Piperis & Satureiæ vice in obsonijs. Belgæ hanc plantam colunt, pedem altam, folijs & virgultis Maioranæ maioribus, quibus summis nõ in vmbellam circinatam collecti sunt flores, sed in paruis thyrsis, spicatis, ternis, hinc inde dissipatis vt Thymi, odore Maioranam prouocantibus, præsertim in Lusitania & Lucania enatæ.

ORIGANVM ONITIS *Galloprouinciæ, maius, & minus.*

MONSPELLII circum inq; Galloprouincia, notissima sunt duo Origana, maioris & minoris discrimine duntaxat discrepantia: nisi quia huic Amaraci facies & folia, sed minora & rotundiora Heracleotici fermè: Caules recti, pedales, fruticosi, ramulis & fastigijs breuibus, coactis, spicatis, confertim in vmbellam collectis, floridum corymbum imitantibus, & per æstatem purpurascentibus, admodum glutinosis.

MAIVS.

Est hoc quidem maius, & fruticosius, hirsutius, sed viribus, sapore, & odore contemptius alioqui: perquàm simile, & passim occurrens.

SYLVESTRE *Origanum Syriacum.*

VENETI Pharmacopœi & Medici è Syria aut Creta Origano vtũtur longè optimo. Cui cauliculi exiles, folijs paruis, capitulis numerosis, collectis, ambitu vmbellam imitatis, Onitidi proximis, sed non perinde accumulatis, albis flosculis. Gustanti grata tota & aromatica, Dictamni & Piperis acrimonia. huius fasciculos multos habebat seduli & probi Pharmacopœi Martinelli Officina ad Angeli Symbolũ. Sed Seplasiarij nõ pauci illic & alibi in Italia, veras Theriacas ementiuntur & nundinantur istius micella, & veræ precio distrahũt, non tanto errore, quanto flagitio: est quippe efficax & gratum antidotum dissolutis veneno viribus, aut stomachum dolentibus.

CRETENSE *apud Venetos Tragoriganum, siue Hircinum.*

HIRCINVM videtur nuncupatum quasi pabulo gratum foret capris, vt Onitis Asinis, potius quàm hircum fœteret: grata enim & mitis Tragorigani potio, Dioscoride teste, cuiusmodi huius, qui surculis dodrantalibus & folijs paulò quàm Thymi Cretensis maioribus, densis & rigidis, floribus per interualla & verticillos, purpureis, Clinopodij modo fruticat: sapor feruens Piperis, aut Thymi illi, qua & foliorum addita coniectura, Creticum Thymum id vocarunt Origanum recentiores, quod nos Tragoriganum putamus. Cùm inter Thymi Cretensis fasciculos & quisquilias istud semẽ repertũ hortis creditum fuisset, fœliciter adoleuit Italiæ, & Flandriæ hortis.

ALTERVM TRAGORIGANVM.

HERBVLA illa fruticosa, quam iãdiu decerpsimus in horto Antonij Cortusij Patauini magni Mathioli pręconis & seruitoris, nulla melius videtur genuini Tragorigani

effigiem & facultates explere potius quàm Mari, quo nomine iſti nomenclatores præpro peri illam donarunt, nam Fruticulus eſt ſeſquipalmum altus, albidus, multis cauliculis tenuibus Serpilli folijs, vel iſtius Tragorigani proximè deſcripti: floſculis ſubter folijs purpuraſcentibus, ſaporis acerrimi, odore fragrantiſsimo & vrente: tritum namq; digitis eminùs non ſecus ac Flammula percellit nares & cerebrum ferit. Multas licuiſſet Tragorigano aptare, ſed nullas reperimus iſtis duabus verius aut commodius quadrare. Non eſſe Marum, ſemideſcriptum à Mathiolo foliis ſerpillis, odore Pulegij, ſuo loco dicemus. Videtur ſpecies altera Calaminthæ.

Genuina HYSSOPVS Græcorum folio Origani, vmbellato flore.

CLARA & notiſsima olim Hyſſopus, ſapientiſsimi Salomonis meta altera Sermonum Naturalium, qui cuncta diſſeruiſſet à Libani Cedro ad vſq; Hyſſopum de pariete enaſcentem: niſi non ſit eadem Palæſtina, quæ Græca: vbi tamen perinde cognita, & quaſi ἰόμενομ ἐπὶ τομ ὦπα impluens oculos vel viſum, tametſi poſsit & εἰς τὴν ὄπην, quia vocem raucã vnicè pulmonésq; iuuat. Ne aperiamus fores declamatoribus, paucis, & aptis Hyſſopi hiſtoriam perſtringimus: nam non minus vulgaris notitiæ Hyſſopus fuit olim, quam ſunt hodie varia Origani genera in Galloprouincia: & in Romaniæ aſperis Hyſſopus vulgaris hortenſis ſponte fruticat: ſed quia duplicem facit Dioſcorides, & notiorẽ ait quàm vt deſcribatur: nobis hinc inde emendicandæ notæ, quæ Criticis iſtis declamatoribus claudãt concionandi valuas. Alioquin quod chartis illinent ſemper habituris. *Proximo Stæchadis capite iiſdem viribus Hyſſopum dicit, & altero mox Heracleoticum, folijs Hyſſopi ſimilibus, ſed vmbellam non Trochoides, id eſt, circinatam, vel turbinatam qualis Hyſſopo: quin potius vmbellis veluti diuiſam, vel aiſperatam: & in extremis virgis ſemen non denſum.* Denuò paulò mox Onitidem candidore folio, & ſimiliorem Hyſſopo, quàm Heracleotico. Semen non quidem eſſe corymbos ſed ita coniunctum vt ſpeciem corymborum prębeat. Primùm quando ex Philo ſophiæ præceptis Phroniæ tacito ductu à notioribus vniuerſam noſtram cognitiouẽ hauſtam fuiſſe docemur, nobis quippiam certi ſtatuendum & cognoſcendum, cuius ope & perſpicua notione in cæterorum cognitionem prouehamur. Ea de re cùm ſit Serpillum non minus frequens quàm certum & notum, eiq; à Dioſcoride folijs & ramulis Origanũ collatũ, cui quidem author idem Hyſſopum aſsimilauit folijs & vmbella: Nobis minutias iſtas accuratius perpendentibus, neglectis neutiquam facultatibus, nõ magis videtur iam ambigendum de vera Hyſſopo, quàm de Serpillo aut Origano. Quin etiam Maioranam hortenſem certiſsimæ cognitionis Botanicus Cratæuas, Iſaac Serapio, & Meſues ſimilẽ faciunt Hyſſopo. Intuere iam communioris & vbiq; Galliæ, Belgiæ, (vbi Anglicũ vocatur, quia in Anglia plurimum lætius, & cibis aptũ prouenit, præſertim in hortis) vmbellam habet circinatam, turbinatámve, denſam & congeſtam ex multis floſculis, purpuream. Eius dum floſculi matureſcunt, Semina frequenti pericarpiorum ſerie ac glomeratione coniunguntur in Corymbi æmulationẽ, non ſecus atq; in Maiorana cernere eſt, nec non in Origano Onitide, & vulgari. Quòd ſi ad folia, vires, vmbellam, totam deniq; effigiem reſpicias, Hyſſopum ſanè, niſi foret Origanum, futurũ dicas. Eſt igitur iſta planta prorſùm congrua tot notis, quot poſſunt & opus eſt adferri ad geminæ Dioſc. Hyſſopi cognitionẽ: odor ſuauis, Origani Hiſpanici, Heracleotici putati, acrimonia mitiore: Nec quicquam videtur differre ab illa plãta quàm Doctor Treuiſanus Patauinus in horto ſuo colebat: putabántq; Docti Hyſſopum, folio Origani vel Origano ſimilẽ: omnia quippe ſimilis huic, acrior tamen: de floribus & ſemine nihil prodimus, quia nondùm planta, vtpote recens allata, floribus ſeminéve donata erat. Corymbi autẽ vox Plinio & poſteritati fraudi fuit: nam legenti tria ſemina Hyſſopi mederi Epilepticis, ratus naſci è Corymbis iſtis baccas: haſce pro ſeminibus hallucinatus accepit: Siquidem vmbellis attribuũtur ſemina, Corymbis Baccæ.

AMARACVS vulgatior ſiue MAIORANA noſtras, non Dioſcoridis SAMPSVCVS.

- *Ger.* Maioram, Meyeron.
- *Bel.* Mariolcynen.
- *Gal.* Mariolaine.
- *Ital.* & *Hiſp.* *Maiorana.*
- *Ang.* *Marierom.*

Quia

QVIA ex Cypro Amaracus laudatissima & odoratissima ad vnguenta expetita fuit, adulati *Poëtæ* Cypri Regi Cynaræ, fabulati sunt eius puerum Amaracũ vocatum, dum alabastrulũ vnguinis suauissimi plenum ferret, lapsum, id fregisse, præque luctu intabuisse, & in Amaracũ versum fuisse: vnde Herba vocata fuerit Amaracus, quam & Sãpsucum Ægyptus & Syria dixêre. Hodie notissimam quidem habemus Maioranam, quę tametsi non sit ea quam Dioscorides, per terrã repentẽ ramosam multis cauliculis Calaminthæ foliis describit: tamẽ tãtoperè affinis est ea quam mox ponemus, vt quin sit species vna, minimè hærendũ: quod idẽ sapor Thymi, color incanus, odor Mari, suauiorque quàm Origani, testantur: perinde vt figura, palmi & sesquipalmi surculosa, alis numerosis, quas cingunt foliola rotunda Origani: vti & summitates spicatę, in quibus flosculi purpurantes; radices subsunt exiles. Nuspiam nobis visa nisi in hortis.

Hanc maiorem dictam, tum aliam tenuiorem, delicatiorem, odoratiorem, Origani facie, alioqui non dissimilem, colunt Gentilemque & minutam vocitat plebecula: fragantior enim est & in holere aptior, cuius oleum stillaticium coagulo leporino remistum & *Moschi* tantillo, arcanum conceptui fœlicitando nulli reserandum, autumant. *Varietas.*

SAMPSVCVS Dioscoridis, siue AMARACVS *serpens.*

VT non inficiamur vulgatam Maioranam Sampsuci speciem esse, ita istam rariorem multò & humi serpentem verius Amaracum dici debere asseueramus. Non enim rectis erigitur, aut fruticat ramulis, vti superior, sed in cespitem caducis Serpilli modo, cui alioqui persimilis folio, effigie & magnitudine est: cuiusmodi quæ in Belgio Neruii creuerat sedulo *Pharmacopœo* Ioanni Mouton, & nonnullis in Gallia hortis, etiamq; Antuerpiæ nostro Coldenbergio, stirpium peritissimo.

MARVM, est Mastic Gallorum & Anglorum.

REGI Thraciæ cui nomẽ Maroni esset, sunt qui Mari herbæ appellationẽ acceptã tulerint: verùm tamen potuit etiam ab Amaraco per apocopen dici; vtpote cùm Amaraci species videatur Marum, adeoque tantoperè affine sit, vt multi hodie Maioranã legitimum esse Marum in literis miserint: idemq; ausi sint Marum receptũ siue *Mastic* Gallorũ decernere Clinopodiũ: quæ tamen herba parum Clinopodio congruit, præut quadrant quas nos illic damus: & odor, sapor, color Amaracum & Origanum, aut potius Marum fatentur: eoque Galli vocant *Mastic*, quia odoratior & gratior est quàm Origanum, aut Sampsucum, vti Galenus vult Marum, Lib. de Antidotis. Quare cùm tot talesq;, quot & quales hactenus desiderabantur, eóque plures, habeamus plantas; neutiquam par est Maioranam nostram Marum asserere: nósque Sampsuco priuare; quem nullus nescit speciem Maioranæ esse.

MARVM SYRIACVM, gracilioribus sarmentis, minoribus capitulis & foliis.

SI cui interim superior, siue Mastiche Gallica, minus videatur Maro congruere, saltem hanc nõ respuat Syriacam, quæ gratissimo & vegeto est odore, imò & facie tota Maioranam præfert, aut Origanum: sed gracilioribus, non breuioribus, pedalibus, & sesquipedalibus viticulis: corymbaceísque aspectu elegantioribus, delicatioribus capitulis, etiã decimum fermè annum, ex quo Venetiis Alepo Syrię habuimus, odoris fragrantiam retinentibus. Cæterum nisi harum vtrauis in Mari veri persuasione nos retinuisset, licuisset huc adferre Marum Cortusianum, quod alibi Tragoriganum fecimus, quia vrentior & vehementior est, quàm vt Marum deceat, sicuti inibi monuimus. *Dodone.*

γλήχων *PVLEGIVM Regium vulgatum.*

Germa,

Germa. Poley.
Gallis. Pouliot.
Belgis. Paleye.

Angl. *Peny riall, Penny Royall.*
Puliollr yall.
Podding grasse.
Organye.

SIMILI Dictamno facie Pulegiũ, sic Latinis dictum à pulicibus, quos nidore fugat & necat, acriq; & peramaro gustu, pecori si eo pascatur balatũ extorquet, idcircóq; βλήχων nomen factum illi, nisi etiam sit quia è pulmonibus pituitam crassam farctamque extundat. Hodie regium & vulgatum Pulegium immeritò, sed solito more respuunt publici censores, & rationis ne micam quidem addunt. Plinius non nisi vnum genus designat Maris & Fœminæ mentione, quod idem est & Dioscoridis. Est omnibus facultatibus efficacissimum receptum Pulegium, in hortis quidẽ floribus purpureum, vtplurimù m:at Pedemontis planitie itinere medio ad læuam, quà Ryuolio Taurinum itur circa margines Pulegio florente obductos, non paucas plantas floribus candidis, viuidis legimus: ac deinde idem aliis locis repertum, Cortusio & Venetis quibusdam studiosis ostendimus: foliis vtrũq; Sysimbrii, aut Origani, toto caule ex interuallis cum floribus verticillos alterius planè modo constantibus: vires, odor, prorsus eadem.

Mas Pinij floribus albis.

Angustifolium, siue CERVINVM, Monspelliensium, odoratius.

MINIME mirum Ceruinum Linguagothicum nulli dum fuisse descriptum, aut pictum. Nam tametsi Norbonæ Monspellii est vbiq; obuium, & nulli non cognitum: tamen quia haud temerè facilè occurrit in Italia, Germania, aut aliis Galliæ Regionibus, illis ideo videtur fuisse ignotum. In luco Gramontio pone cœnobium, & in primo aditu ad lutosas scrobes multa fruticat crebribus surculis, multò quã alterius erectioribus & rigidioribus, dodrantẽ altioribus: foliis minoribus, crebribus, Satureiæ æmulis, & æqualibus: ex interuallis per verticillos distinctis, è quibus florũ veluti purpurascentes globuli oriuntur. Radix verò dissimilior alteri Pulegio, summo cespite sparsa & multiplici flexu multorũ quasi asparagorũ bene adultorũ, Gratiolę vocatę modo. Huius sapor, odor & vires multò quàm alterius gratiora, vehementiora, & probatiora: vtriusq; enim cùm maxima copia suppeteret nostris præceptoribus Regiis & Monspelliensibus professoribus, tamen istud præ altero, Pharmacopœis accipiendum imperabant.



DICTAMNVM.

VNI, Cretensis Idæ montis quasi ocello Dictæo vocato, debentur nomenclatio educatioque decantatissimi Dictamni, Pulegio adeò affinis, vt nonnullis agreste sit dictum pulegium. Huius nõ ita magno precio multam copiam emunt non modò Italicæ, sed etiam Belgicæ & Anglicæ Officinæ hodierno die, tametsi non paucis ab hinc annis floribus donatum perrarum & charum erat: quippe perpaucum olim, idque floribus orbatum adferri solitum fuit: Idcircoque flore cassum esse Diosco. veriùs quàm antiquis, de eo prodiditum fuisse, credebatur. Iam planta cognita, lis isthæc reliquẽda maleferiatis: floribus enim speciosis, purpureis, multis, trans lucidas concolores squammas spicatas, emergentibus, Stæchadis modo, copiosum ad nos affertur. Quinimò, vt fertur, Pisanæ orę & Ligusticæ asperis deuexis satum, creuit, & floruit, exili semine, in plantam paris pulchritudinis, qualem ipsi vidimus: tertio tamen vel quinto pòst anno, in spurium abire audimus.

PSEVDODICTAMNVM floribus verticillatis.

ISTVM

ISTVD quidem Pseudoocatum audiebamus de quibusdam Italis in monte Nigro dicto Pisæ & Liburnæ contermino & aliis locis maritimis nullo satu oriri: nec verò illic vnquam sata, aut in affinem speciem degener facta videtur; nam caules multiplices cubitales, recti, terni, aut quaterni: folia ex interuallis bina, paria, & vt caulis incana: omnia deinque similia, nisi quia flores cõsimiles, dissimili modo & situ oriuntur. Sunt enim non ex spicis, sed ex foliorum pediculis.

ὤκιμον. OCIMVM *medium vulgatius*, BASILICVM.

Germ. Basilgen.	*Hisp.* Albahaca.
Gallis. Basilicq.	*Belgis.* Basilicom.
Ital. Basilico.	*Ang. Basill.*

QVAMVIS antiqui excusi, tum calamo exarati codices, vbique Ocimum, non Ocymum, aut Ozimum habeant; tamen quia herbula hæc eximiè odora cerebrum feriret & sternutamenta cieret, eam primulùm Ozimum vocitatam, id est, odoram fuisse, naturæ & doctis nos assentiri par est, odore enim mirum quantæ fragrantiæ esse Ozimum Troglodyticũ & syluestre nasci iamdiu notum est. Nec ocyus cæteris quàmplurimis oriri certum; quare id Ocymo farragini leguminum tribuendum fuit, vt postea dicemus. *Math. 533.*

MEDIVM vulgatius.

Ocymi autem vel Ozimi vna species est, varietates tres notissimæ vel mulierculis, quẽ odoris & oleris gratia in figlinis vasculis colunt, aut in puluillis areolisve viridariorum: frequentissimum autem Ocymum vulgare, siue Medium dictum, quod quidem duplex odore habetur: vnum quippe vilius & abiectius, odorem suauem etantilla grauitat mixtum, Apiastri modo spira: radicem & cauliculos pedales & folia Mercurialis Parietariæ, vel Agriorigani, sed nigriora mittit: flosculis è calyculis verticillatim caulẽ ambiẽtibus: semine pusillo nigricante, quadamtenus Thlaspi.

Medium Citratum.

ALTERVM nullatenus distat, præterquàm odore gratiore & cordi amabiliore, qui corticem Citrii mali redolet; idcirco Citratum vocitat vulgus, non à Citri folio, vt falsò scribunt quidam.

MAXIMVM Caryophyllatum ac Citratum.

RARIVS istud, & regionum calidarum amantius, cuius folia, cunctaque planta quadruplò maiora, odora, Caryophylli cum Citro confusa iucunditate, semine nec vlla sui parte alioqui diuersa.

MINIMVM Amaraci figura Caryophyllatum.

NON diuersa huius facies, sed minor tota dumtaxat, quæ Caryophylli halat fragrantiam, eapropter vulgus, qui in tessulis & pensilibus figlinis, alit Caryophyllatum vocat, & gentilem, quemadmodum rosam quampiam Canellatam, à Cinnamomo, & Moscatã, à Mosco dicere cõsueuit. Hic aspectu pulchellus, interdũ crispantibus, foliis & cõuolutis in glomerum: vitreæ phialæ, cui insit aqua, angusti oris, intrusum, viuit augeturque radice aquæ potrici, diu reliqua herbula virente. Complures aliæ vel differentiæ, vel varietates sponte oriri produntur apud Abyssinos, quas nobis non planè notas hîc silemus, fusius alibi dicturi, quæ de Ocimi natura culta, & viribus penè prodigiosis, tum ab aliis prodita, tum à nobis comperta fuêre.

ἄκυνος. ACYNVS, *siue Sterilis.*

NON tantùm persimilis, sed & congener Ocimo videtur ἄκυνος, ac per y proferẽda, quòd sterilẽ infœcundamq; signat plantã: vti etiam Plinius fortè interpretatus fuit, qui hanc herbam coronariarum & ciborum causa in Ægypto seri, nunquam florere, alióque nomine Epitreton vocari, aut potius Epipetron (vt Theophrastus habet, qui hanc inter ἀνανθῆ censet) scribit. Quare cùm illi florẽ non negasset Dioscori., eiúsque studiosissimus Ruellius Ocimum, siue minus Basilicum, posse esse Acynon, ni obstaret Theophrasti Pliniique mutila Historia, dixisset: Senensis candor consuetus hæc arripit, & quasi sug

si sua obtrudit exprobatque doctis, nec interea lectori quidquam commodi molitur: tamen exploso Ocimo illo minimo, Calamenthum illud inodorum viarum vbique frequens & contemptum, à Manardo iamdiu adductam profert, illique nulla probatione præfert. Sedenim qui acrius menstruisque ciendis aptum Calamenthum istud norit, neutiquam assentietur. Et aliæ sunt plantæ quæ multò aptius quadrarent, ni aduersarentur vires, nempe sistendi menstrua, & igni sacro medendi; si conguerent etiam folia, & rami floribus vidua, ex Theophrasti & *Plinii* Historia, quod nusquam tradit Dioscorides. Quare fieri potuit, vt quòd Plinio in Bechio, & Dioscoridi in Dictamno contigit, idem vsu venerit Theophra. nempè vt nullum agnosceret florem in Acyno; quem posteà Plinius sequutus sit: apud quem tamen legunt nonnulli Acynon non penitus flore carere: sed in hortis non florere. Et si coronaria fuit, verisimilius est flores habuisse. Sed quemadmodū Bechio & Petasitidi, quia præproperè florent, & citisimè deflorescunt, deesse florem quidam putarunt: sic fortè isti, quia obscurius & serius flores promit, ac sæpius interdum emersos amittit, intempesta Autumni qualibet minima sæuitia: sicuti videre est in nonnullis pusillos & serotinos flores edentibus. Aut aliud fortè sit Theophrasti Acynos, à Dioscoridis, vt vidimus in Teucrio, Tragio, & aliis. Nam illa, quam nouimus huic loco admodum congruam, flosculis purpureis, verticillatis, ramulis quadratis, siccis, & exilibus, foliis hirsutis, lanuginosis Ocimi, multa secus sepes viarū fruticat, nonnihil aut perparum odora, & gustanti multò siccior quàm Ocimū, tantillo calore subastringente, vt Bethonica. Quare posse sistere menses, si à partium imbecillitate fluunt: posseque igni sacro mederi perspicuum est: cùm moderatè repellat digerendo, quo pacto Mentham siccam, tametsi calidam, admouent inflammatis partibus nostri tonsores Empirici, & breui discutiendo deprimunt tumores tum calidos, tum frigidos.

Caprificus vel ERINOS *Nicandro & Plinio, Galeno autem Echinus, seu vipera, apud Dioscoridem frequentius Erinos, interdum & Echinos.*

NOMINIS etymon notióve veriloqua Erini, vel Erinei, satis perspicuè insinuat ob lacteum succum, quo plurimo turgeret, hanc plantam sic nuncupatam fuisse. Est quippe Erinos ficus præcox fugaxque, lacte turgens primo aut exacto iam Vere, florum vice, quo caret semper ficus seu syluestris, seu domestica, ornatu: quam sequutus gentilitatem *Plinius*, proximè Caprificum subdidit. Et inquit, *Palmo altam cauliculis quinis ferè Ocymi similitudine, florem candidum, semen nigrum, paruum: manare lacte multo & dulci.* Quæ designatio partim ex Dioclis libro Radicario, seu ῥιζοτομικῷ, & Nicandri Theriacariis versibus, partimque de vulgata Dioscoridis litera collecta est. Cui quidem vt nunc aptaremus non inscitè quandam plantam nobis notam, tametsi diu elaborauimus: tamen propter hiulcam codicum lectionem, atque è Galeno notam Erini, in Echinon variationem, lubuit nullam certò asserere: sed dumtaxat vnam aut alteram, nec vulgares & præ cæteris aptiores, in medium adferre exercitatioribus stirpium vestigatoribus. Quædam plantula est in montium depreßis decliuibus, & conuallibus vdis vel riguis, quam *Dulce Lupinum Lac*, id est, Süß wolffs milch, Germanicè dicunt: turget enim succo lacteo, minimè aut minimum acri, eóque Tragus Esulam dulcem vocauit: foliis Ocymi longioribus, radicibus geniculatis implexis, & altius depactis.

Altera ESVLA *Syl. Tragi, folio similior Ocymi dentato.*

Trag. Epit. 101. SED alterius Esulæ syluestris dictæ, Germanicè Wolffs milch walden, id est, Lac Lupinū syluestre, folium proprius accedit ad Ocymum ambitu circinato & crenis latioris folii.

Cæterùm, vtrius vel vires, vel facies magis quadret legitimo Erino, industrii esto lectoris: cuius etiam hîc Cōmentatoris impudentiusculum commentum liceat deprehendere & ridere. Is namque quam sibi visam & lectam ad riuulos aquarum adeò lacteo succo manantem, vt eo manus inficeret; palàm & audacter asseuerasset, non verbis ausus fuit describere: sed pingendam curauit plausibili in vulgus Pharmacopœorum icone, quinis

quinis nec pluribus erectis de cespite caulibus: Ocymi folio, bino, nōnihil crenato per interualla donata, nulla addita prorsum quæ dubiam vel fidem, vel plantā fulciret historia: cuius picturæ quum eum puduisset, postremò de vltimis commentariorum interpolationibus curauit expungendam, nullam interea in huius misellæ subreptitiam locum suffecit, ac ne verbulum quidem subdidit, qua id de causa demsisset.

POLYCNEMON, quasi multitibia aut multicruria, an CALAMINTHA *aquatica Belgarum.*

AEQVE nos habuit anxios conquisitio *Polycnemonis*, quasi tu dicas multitibiā mulsuram, aut geniculatam plantam: fruticat enim multis geniculis intercepto *Pulegij* caule, folia origani edēte, nec vmbellas, sed corymbos, odoratos & acres, Dioscoride autore. Cui succinctæ delineationi, quātum coniectando licet, vnamquampiam aptare oportet mediæ cuiusdam habitudinis & effigiaturæ inter Origanum, Pulegium, & Clinopodium. Quales aliquot adeò similes habebamus, vt quàm cui antiponeremus, aut veram proderemus, ambigeremus. Ea propter vnā aut alteram exercitandi causa Candidatis proponemus, quæ nulla non nota congruunt: vt est fruticosa quædam non ita magna stirps, exigua radice, caule geniculato, folijs Origani vel *Pulegij*, vnde Pulegium agreste, propter odorem & folia similia, dicitur, flores Corymbi specie cæsij, vel Pulegij, tota incana. Caulis multiplex, incanus, geniculatus, quadratúsq; Pulegij, & sarmentosus, præsertim locis aridis decerptæ plantæ. Flores verticillos amiciunt, in summóq; visuntur instar corollæ vel Corymbi aggesti ex pluribus flosculis, Pulegij modo. Vniuersa planta suauem spirat odorem: sed quapiam acrimonia nares ferientem. Huius vsi sunt olim Belgæ Pharmacopœi Calamenthi loco: eoq; id nominis adhuc illic retinet. Inter veruacta & sata ripásq; agrorum, pratorum, in Belgio prouenit & in Anglia. Stillicidio & vrinæ difficultati scimus profuisse: Syde
riticam esse haud in dubium vertet, qui illam gustarit.

ALTERA SERPYLLI & CLINOPODII figura, an Polycnemon?

QVANDAM etiam Clinopodij & Serpylli facie plantā videre meminimus superiore anno in Morgani hortis, quam quondam rebamur Polycnemon: surculosis enim ramulis, geniculatísq; Serpylli aut Pulegij crescit, vix sesquipalmo longioribus, serpentibus folijs Origani minoribus, Serpylli odore non ingrato, acri gustu.

κλινοπόδιον *CLINOPODIVM aut Lectipes.*

MVLTISVRVM siue Polycnemon, consequutione quadā appellationis & viriū comitantur Clinopodium, siue lectipes, propter lectipedū, quorū surculis delineat effigiaturam notissimam hodie eodem nomine vel Pharmacopœorum vulgo apud Monspelienses & Lugdunenses, in qua ad veri Clinopodij expressionem vix est quod optes. Aridos namq; & glareosos occupat tractus, surculis plusculis, sesquipalmū longioribus, radicis exiguæ folijs paruis Serpyllum æquantibus, cui & similia vel Calamenthi montani, vel Ocymi minimi, nonnullis leuiusculis in ambitu crenis apparentibus. Cauliculi complures sarmentosi, præduri, crebribus ab imo sūmo tenus geniculātur verticellis & alabastrulis Lamij quaternis, sed multò minoribus, crusculas totidē exprimētibus, purpureis flosculis Calamēthæ. Calida planta, calorem non ita magnū gustanti præbet, sed siccitatem, odorē suauem spirat Serpylli quadātenus. Hanc si propius figurā intueare, quæ melius Clinopodium exprimat, inuenies nullam. Marum quippe, quam Mastiche plebecula Gallorum vocat, Maro quadrat aptius: nec verticellis aut floribus Marrubij tam concinnè conditis vel digestis, nominis argumentum nempè Lecticæ vel Triclini pedem referat,

Gemina MENTHA, Vulgata ſerpens rotuntifolia, Pulegij flore, verticillata.

Belg. Bruynheylige, ſeu fuſca ſacra.

MINIME dicta Mentha fuit, quia mentem percellat: quum potius ſpiritus oblectet, gratia odoris, vnde ἡδύοσμος vocatur. Nec de odore, qui non ſemper ſuauis eſt, vt Galenus etiam notauit, aut illius contrario ſenſu: ſed potius quia μίνθα eſſet concolor, aut hirſuta, dicta videtur μίνθα, vel μίνθος, vt legitur apud Theophraſtum. Eſt enim μίνθος lanugo muſcidáve pubes humentibus & putreſcētibus penè cunctis ſub dio apertis obduci ſolita, qualem cernere eſt in ſuccis & decoctis herbarum diutulè ſeruatis & paſsim in oletis & ſterquilinijs: cui hand abſimilis tenera illa hirſuties pulla, quæ in Mentha agreſti, ſed præcipuè in Calamentho viſitur, vnde dicitur Calamentha, quaſi pulchrior Mentha, muſcida & pubens, ſunt autem ſpecies duæ & totidem altrinſecus obuerſæ varietates.

Binæ namq; Menthæ rotundiore ſunt folio & fuſco purpurante, minus hirſuto, caule quadrato: Sed vni flos ſecundum totos ramulos Siſymbrij ſiue menthæ aquaticæ modo, per interualla flores inſunt purpurei Pulegij.

Alteri verò omnia planè eadem, niſi quòd folia ex aduerſo bina, rugoſa, alterno ſitu decuſſatim & deinceps inſunt hærentia, quadam crucis imitatione, vnde Cruysmunt, ſiue Crutiata Mentha dicitur: flore etiam diuerſo ſpicato mentaſtri, procumbit humi vtraq;, & ex agris videtur in hortos tranſlata.

ROMANA Officinarum ſiue præſtantior anguſtifolia.

Ger. Spitzʒ muntʒ, ſpicata.

ROMANÆ itidem geminæ non niſi leue diſcrimen: vtriq; enim folia oblōga, anguſtiora, albidiora, hirſutiora, odoratiora, efficatiora folia, vnde Romanæ nomen & Balſameæ: cui flos ſpicatus Cruciatę menthæ prorſus.

ROMANA anguſtifolia, flore coronato, ſiue Cardiaca Mentha.

Ger. Hert Munt.

ALTERI flos glomeratim in verticillatis ramulis, purpureis ſacrę menthæ ſimilis, odore & vi peramica cordi ac cerebro: Ideoq; Germanicè Hertcraut, ſiue Cordis herbā vocarunt. Omnes vulgatę cognitionis, & opis multiplicis: humentia amant, nec ſemine, ſed radice & ſurculo propagatur.

AQVATICA ſiue SISYMBRIA Mentha, rubro folio, & flore nigra Mentha. Balſamine Officinarum.

CVM eſſet hæc cognatior menthæ quàm Siſymbrio, rectius huc à nobis dilata fuit. Eſt ſiquidem folijs (ſed maioribus) facie & odore menthæ fuſcæ, quam idcirco qui norit, minus mirabitur ſi legat in Siſymbrium abire, vel hoc in illam redire ſponte, cultu, aut neglectu. Iuxta & ſubter aquas leniter labentes paſsim: radix menthæ nigræ ritu reptat, non alto ſolo depacta: caules quadrangulos, ramulos numeroſos amiciunt glomeruli florum purpureorum Pulegij Regalis, odorem menthæ, ſed vehemētiorem, non ingratum vibrantes.

MENASTRVM.

Ang. Horſe mynte.

VT appellatione defluxum à mentha, ſic etiam aſperiore & craſsiore habitu odoréq; grauiuſculo degener videtur Mentaſtrum, quod vbiuis ſecus mœnia, vda, & ſcrobes vrbiū ſcatet, maioribus, craſsioribus folijs, rugoſis, incanis ſuper & ſubter, hiſpidioribus, leniter crenatis, Menthæ, cuius conſimiles flores ſpicatos ſortitur, caules ambientibus quadratos caducis ramulis, calore & odore ignauo.

Varietas

Varietas Anglici cinerei & NIVEI.

CVLTIORES horti in Anglia Mentastrum quoddam alunt, vulgato longè minus & odoratius, cuius folia partim sunt viridi colore, partimque niueo candore, & læuore nitidissimo, cuiusmodi in Hyssopo & Saluia euenire notauimus. Balneis & compositionibus Officinarum, vt Pulueribus Diacalaminthæ & Diacymini, hanc vtpote gratiorem, nec minus efficacem, præstaret indere.

CALAMINTHA Montana præstantior.

QVASI elegantiore aspectu odoréq; delicatiore esset quàm Mētha, Calaminthe vocata fuit: certè hilariore nitidioreq; habitu esse nullus inficiabitur, qui Vincentinam & Veronensem viderit. Et vtinā cætera omnia perinde paucis & scitè expediisset Diosc. atque Calaminthæ differentias signauit: næ ille multos scrupulos nobis exemisset. Et quāuis tam perspicuè ostenderit, tamen non diu est cùm primùm Officinæ peritiores Calamenthum à Cattaria dignouerunt, & vsurparunt, cōniuente adhuc ignara quorundam Pharmacariorū ignauia, qui sciunt quidem istud verius & efficacius quàm Cattaria, sed labori aut nummo parcunt. Neque enim obuium istud montanum, nisi Norbonensis Seuenæ vmbrosis, saxosis cliuibus, & in Romano atque Patauino agro, vnde meminimus quosdam medicos Taurinenses doctissimos curasse quottannis magna vi accersendum, cuius aqua stillatitia ad menstrua cienda vterentur, sperato successu: est enim gustu & olfactu suauiter acri. Etiam dū est viride plurimi fit apud Italos: arefacto non aliud ad theriacam illam mysticam præstantius, virgis riget quadratis, nitidis, cubitum altis, & quàm Menthæ gracilioribus: folia edentibus Ocimi, aut Melissophylli, sed minora, speciosiora, hirsutiora: flores item Melissæ, sed purpureos, semine Portulacæ minuto, odore Amaracino, Menthæ suauiore.

CALAMINTHA altera, foliis maculosis odore graui Pulegii; Diosco. Nepeta.

APPRIME sedulus hîc Dioscori. hanc Pulegio similē facit: vt certè est, foliis quippe regalis Pulegii aliquantò maioribus, albidis, variegatis maculis, minoribus quàm superioris Calaminthę, ex pullo porraceis, odore Pulegium testante, (vnde Syluestre pulegium antiqui dixerant) sed vehementiore ingratioréq;, præsertim feruidioribus tractibus, squallidis, cliuosis Italiæ Norbonæ & Galloprouinciæ, vbi nomine Calaminthę, siue Nepetæ Officinis vsurpatur, non secus atque Cattaria alii illic vtuntur: & in reliqua Gallia, Lugdunensi præcipuè, vbi etiam totam æstatem flores purpurantes pallentesque verticillatim virgas cubitales amicientes, fundit.

Perperam Mathio. Icon. 677. Montanum.

MENTHASTRI FOLIA aquatica, hirsuta, Calamintha Diosc. est Sisymbrii species quædam recentiorum.

FACILIS huius dignotio Mentastrum intuenti: vtraque enim aquosis viret marginibus satorum aut pratorum, huius caulis cubitum & sesquicubitum æquat: foliaque Menthastri aut Sisymbrii edit, incana: flores Menthæ spicatos purpura obsoleta, odoris grauis Sisymbri, nec gustu minus calfaciente.

CATTARIA, siue Mentha Catti.

- Germ. Katzen muntz.
- Gallis. Herbe au Chat.
- Italis. Gattaria, seu herba Gatta.
- Belg. Catten cruyt.
- Ang. Cattis Mynte.

Non eſt Nepeta antiquorum.

E Calamenthæ Meliſſęque participe tribu eſt iſta præſtans viribus herba, antiquis fortè ignorata, quam Cattariam plebecula vocat, peramœni ſpectaculi argumento: vixdum enim conſpectam vbi olfactarit Cattus, amplexatus & diſſuauiatus fuerit, laſciuiendóq; illi iam accedendo, iam recedendo ſeſe vtriſque pedibus diu & multũ affricuerit, colludẽdotãdẽ miris geſticulationibus vniuerſam auidè ligurit, ſed auidius ſi ea ex agris in hortos fuerit tranſmota: tenerior namque tunc eſt, odoreq; nõ perinde vehementi, alioqui agreſti ſimilis, quadratis, numeroſis, rectis culmis, durioribus, ſtratis: folia iuxta interualla promentibus bina, incana, Meliſſæ, aut Marrubii æqualia: flores intra & circũ ſuperiorum foliorum exortus ramulos ambientes, & extrema ſpica caudata decorantes, Menthę aut Mentaſtri: cuius etiam vdis natalibus gaudet: plurimam nihilominus viarum & cultorum margines dant: Strenua calfaciendi & attenuandi dote, ſed eximia prærogatiua ad conceptus facilitandos, prolificumque vterum reddendum.

μελισσόφυλλον, ἢ μελίφυλλον *APIASTRVM, Citrago.*

- *Germa.* Wantzenkraut.
- *Gallis.* Meliſſe.
- *Belgis.* Conſilie de greyn.
- *Ang. Bawme.*

NON mulò præſtantior aut diſsimilior *P*riſcorum Meliſsa, qua non ſecus atque Catti ſua mirè capiuntur Apes, quibus aſpergebant Coloni diuini præcepto Maronis,

Tu iuſſſos aſperge liquores,
Trita Meliphylla, & Cerinthe ignobile gramen.

Citraginé vocauit poſteritas quòd ſimiliter Citrio ſuauè ſpiret, & cordi profit: tametſi nõ nullis è locis lecta, quiddã pædoris aut cimicũ eius gratiæ odoræ aſcitũ ſit, & idcirco dubitatum ſit, vera ne eſſet, an aliûs ſpeciei noſtrâs hæc, quæ nulli regioni in hortis deeſt, ſed in quibuſdam Italicis & *P*edemontanis hortis meram ſuam ſibi halat gratiam, Baſilici aut Citrii, eximitque quamlibet de odore argutationem, quippe de cætero nulli non cognita: folia Menthæ, Ballotæ, aut Cattariæ, rugoſa, aſpera, ſed viridantia: ramulis quadratis Marrubii, edentibus orbiculatim flores albidos, copioſos, in verticillis Ballotæ aut Cardiacæ: teneros tuſos turiones excipiunt mulierculæ ouis, ſacharo, & roſacea, placentulasq; pinſunt parturientibus, puerperis, & enixis, quibus vires impendiò deiectæ fuerint, aut ſecundinæ non probè eductæ: ſtillatitiæ ad cardiacas confectiones, multa vſio.

MELISSOPHYLLON Turcicum.



TAMETSI ne nares quidem muccoſas latere poteſt huius eximiæ plantæ odor, qui Meliſſæ Citreúmve malum adeò imitatur, imò & ſuperat, vt illicò cui ſit aſſcribenda claſsi moneat, & penè præ nimia fragrantia faſtidium faciat, illo exuberanti halitu permixto, qui à Cimicũ fœtore haud longè abeſſe ſubolet nonnullis: tamen merita eſt imprimis vel accuratiſsimam delineationẽ, propter viſendam venuſtatem, & vires non contemnendas. In viretis duntaxat fruticat, radice non magna, caule quadrato, ſeſquicubitali, aut maiori, foliis Chamædris vel *S*cordii, ſerratis, in acutũ deſinẽtibus per interualla ab imo ſummoq; tenus, multarum alarum ramulis ambientibus verticulis ſeptenis octenísve ex ſpinoſis caliculis, radiatis, congeſtis, in quibus flores purpurei, cæſii, Teucrii aut Triſſaginis. Semen Auguſto aut Septembri nigrum oblongum, Pſylii, apicello donatum albo, quà ſurſum tendit.

CAR-

CARDIACA.

Ger. Hertſzgeſperr, vnd Hertsgeſpan.
Bel. **Hertegheſpan.**
Ang. *Motherworte.*
Gall. Agripaumé.

AD hanc claſſem ſpectat genus illud Marrubij, cui recentiores Cardiacę nomen dederi eximiæ dotis & cordis affectibus amicæ merito. Radix eſt multifida, in terram flexibus ſparſa, quadratis caulibus fruticãs. Marrubij folijs herbaceis, crebrioribus, longioribus, & altioribus multò fiſſuris, quàm Acutæ ſpinæ vulgaris. Flores item purpurei verticillis caulem ambiunt, odoréq; quadantenus Marrubium præferunt. Vires Meliſſophylli, ſuppares.

CARDIACA MELICA ſiue Moluca Syriaca.

DVAS etiamnum Meliſſophylli congeneres & inter ſe perſimiles (tametſi peregrinas & minus cognitas) virium commendatione & odoris coniectura hæc ætas Cardiacas vocauit, nomine etiam quadantenus eôdem alludente, nam Melicam & Molucam appellãt; non ab Oceani trans Tropicum noſtrum inſulis Molucci: ſed nomine cum planta miſſo è Syria Venetiãs Martinelli Sequini opera, anno ferè decimo exacto. Harum maior (quam Antuerpiam primùm doctis amicis dono miſimus, deinde Narbonæ & Londini ſeuimus) duos tresúe cubitos alta, multas fundit propagines è radice lignoſa, fibroſa, multifida, albicante: caules item rotundi, craſsiores, culmoſi, intúſq; caui, nonnullis obſcuris ſtriarum ſecundum longitudinem veſtigijs, & æquis ſpacijs ſemigeniculatis porriguntur, vtrinq; ex aduerſo bini, exiles, ſed prolixiores pedicello, totidémq; folia fulciẽtes, circinata vt Meliſſæ, diuiſuris minus quàm Cardiacæ noſtratis, profundis: Proximè pediculorum exortum geniculos amplexæ ſubſunt ſpinulæ prętenues, quas operiunt patulæ ſenæ octonæve campanulæ, multiangulæ, tenues, membranoſæ, albidæ, & rigidiuſculæ, adultæ: Summa ora lunatæ & ſpinulis horrentes, quarum è medijs centris purpuraſcens albidúſve flos, Lamij, aut Cardiacæ noſtratis non abſimilis exit, ſuccedente ſemine anguloſo, Pyramidis effigie, cunei baſim apicémq; conſtituentibus, albidis, alterius Cardiacæ. Gratiorem hęc quàm Meliſſa odorem ſpirare videtur his quos minimè iuuat, ille impendiò fragrantior, & quaſi ſitum putorémq; cimicum redolens, Apiaſtri odor. Hęcnãq; Citrij prodit, ſed mitiorem.

MELICA vel MOLVCA aſperior Syriaca.



Ramulus MOLVCÆ ſiue Cardiacæ minus aſperæ Syriacæ.

MOLVCA ASPERIOR.

HVIVS varietatem ſæpius aluimus in amicorum hortis Monſpellij, quam nunc aſperam Melicam aut Molucã dictitant: vtpote aſperiuſculis caliculis tantùm diuerſã, anguſtioribus infũdibulis, ſed aculeis infeſtioribus, rigidioribus, longioribus ſeptenis vel octonis, caule quadrato & leuiter caniculato. Sed par cuneiformæ triquetrũ vtriq; ſemẽ, infundibulis fuſcis, nõ ita albis, a-

ſpera hæc dicta Cardiaca, cuius vires atq; natales quid differant, nobis incompertum.

MARRVBIVM.

Ger. Weiſz Andorn.
Bel. Molrouie, & Malrueuie.
Gal. Marrubin & Marochemin.
Ang. *Horehounde.*
Offi. *Praſsio.*

VIDETVR Praſsinus viror, aut certè viroſus odor, appellationem impertiſſe Marrubio tum nigro fœtido, quod & Bullotæ dicitur, tum albo odoro: vnde Plinij anſa hallucinandi non vno loco, vertendiq́; ἀντὶ τοῦ πρασίου τὰ τοῦ πράσου folia. Verùm viroris porracei nitor melius quadraret Melyſſæ. Duo autē Marrubia, etiam Theoph. volente, eiuſdē ſūt nominis, eſſentiæ, & figuræ: duntaxat hoc diſcrepant, quia Ballotæ pluſculum ad atrorem fuſcum porraceum vergit, odoremq́; grauem & fœtorem vibrat: Marrubio verò ſuauis odor, incana & candidiora folia, tum flores, non ita Apiaſtro abſimilia, niſi lurido viroréve è luteo viuido, & odore longè fragrātiore Meliſſa donaretur. Omnibus caulis quadratus, verticillis florum per intercapedines diſtinctus, ſeſquicubitalis, flores purpuraſcentes, alioquin reliqua duntaxat magnitudine aut exilitate differentia, magis albicat Marrubij flos.

MARRVBIVM *Creticum anguſtiore folio, odore gratiore.*



MINVS hactenus peregrinum Marrubiū quod Creticum, vt credere etiam libet, nuncuparūt Cretenſes inſtitores, qui Venetijs oráq; Thyrenica negociãtur (vbi dono habuimus ab ingenuo & perito myropola Veneto Iohanne Pomello ad Bucintoris inſignij officinā) Fruticat caule contorto, gracili, rotundo, aliquammultis exilibus alis donato, Polij montani non diſparibus, & quàm Praſſij noſtratis multò candidioribus, teneriuſcula lanugine obſitis: vti & folia anguſtiora, oblongiora, & leuiter ſerrata, in anguſtum abeuntia Meliſſæ Turchicæ ęqualia, ex interuallis multò argutiores & minores verticelli, Syderitidis aut Tetrahit non diſpares hærēt. Floſculi pretenúes indidem emicant albidi Marrubij, quod quanta quanta eſt, odore & lanugine præfert.

γαλιόψις

Vrtica, non mordax, mortua, duplex. { Galiopſis vulgaris fœtens purpurea. Lamium Plinij ſiue vulgi Archangelica. Flore fabaceo & Luteo.
Milzatela Italorum.

AFLORVM effigie Galeata, vel potius Muſtellæ faciem & rictū quadantenus exprimēte, mutuata nomenclaturā fuit: vti videtur etiā innuere τῆς γαλεόβδολου nomen, id eſt, fœtidæ muſtellæ, quo preſsius herba quænam ſit notatur: nulla proinde aptior deſcriptioni, quàm vulgaris Vrtica mortua fœtida vocata, cùm quia vſquequaq; vrticam aut fœtidum Marrubium præfert folijs & caule, tum etiam quòd floribus purpureis, exilibus, oblongis galericulis, aliquantum muſtellina effigie expreſsis viſitur, deinde iuxta ſepes, rudera & vias oritur paſsim, vbi non item vlla alia viſitur quę nonnullā opinionē Galiopſis facere poſſet, niſi Scrophularia, quæ nuſquam niſi in ſyluis, aut diſsitis multū ab ędificijs & locis incoli ſolitis, reperitur: minúſq; multò fœtet, & minus Vrticæ aſsimilatur quàm iſta vrtica mortua, cuius vires præclaras ad ſtrumas & carcinomata, gangrænas, non ſolùm antiqui

antiqui, sed etiam docti barbari posteriores experti sunt, & literis mandarunt, qui Vrticæq; mortuæ & fœtentis nomen indiderunt, qua nota facilè dignoscitur à congenere Lamio & perquàm simili.

LAMIVM siue Archangelica, albo flore.

Ger. Todt nessel. Bel. Dood netell. Gal. Ortie morte. Ang. Dead netel.

VRticeo etiam generi primo intuitu hanc assignat vulgus: est quippe folijs simillimis Vrticæ, & caulibus quadratis. Galiopsy simillima, multò tamen procerior tota. Floribus oblongioribus, maioribus, fabæ aut matrisiluæ: quæ per interualla foliorũ verticillatim quasi ansæ inflexæ, & laruatam cuculo adumbrantes Lamiam tribadem, (vnde Lamium fortè dicta) caules amplexãtur, minus grauè olentes, albidi vel pallẽtes: Admodum etiam nota hæc: tametsi lubentius senticetis & sepibus, quàm domuum ruderibus vicina accolit.

LAMIVM Luteum.

NEc hæc in syluosis & opacis videtur specie variare, nisi proceriore caule, numerosiore, hirsutiore: folio, flore pereleganti, luteo, & alioqui nõ dissimili, nec alijs viribus, sed multò efficatioribus ad vulnera, vlcera, & tumores, vnde Sideritis putata, & nostris auis Archangelica vocata.

Ακαλήφη siue vrtica Communis, siue maior & fœmina, flore muscoso, Milij semine.

Ger. Nessel. Bel. Netel. Gal. Ortie. Ang. Nettel.

MOrdaci, pruriginosa, vridáq; lanugine Vrticæ inuisæ & noxiæ, notiores vbiuis gẽtium quàm vt descriptionis egeant, eóq; duntaxat distinximus à flore, semine magnitudine & vi, species, quas vno dũtaxat nomine ακαλύφην & κνίδην, Græci vocarunt, quasi non tangendas, quia sæuum punctoriæ vstionis dolorem inurerent, cuiusmodi fermè vesparum aut apum aculei: tametsi miranda magis iniuria, cùm perquàm exilis, mollicella, nec penetrare potis isthæc videatur lanugo.

Maximo importunóq; prouentu cuncta scatet Europa communi siue maiori quàm ceteræ, latioribus folijs, nigrioribus, & interdum purpurantibus, minus altè serratis, procerioribus: caule & ramis, semine in racemaceis filamentis Milio minore subruffo, cuius in Officinis Borealium, Penuria Romana vulgò dictæ, plurimus vsus.

VRTICA syluestris, siue Romana Officinarum, semine Lini.

TAmetsi hæc non nisi calidioribus regionibus, vt Hispaniæ, Norbonæ, Italiæ, & Romaniæ frequentior & vulgatior: tamen Romana non est dicta ob natales, sed propter seminis maioris maiorem efficaciam, quod mense Augusto & Iulio maturum pilosis villosisve pillulis, Echinum referentibus, è pedicellis, in caule flexuoso, folijs donato, altius quàm cęteræ Vrticæ fimbriatis colligitur, ad gluten pituitosũ incidendũ, extergẽdum, quum opinionem asthmatis & orthorpneæ veræ facit, vtilissimum: non tantùm enim pręparat viscidum farctũ, sed etiam delectu educit clementius, Chartami seminis ritu & Dosi: Rondelletio in magna commendatione.

VRTICA minor siue Cania Plinij acrior.

VVlgatissima minima in hortis & satis vbiq; gentium hæc, admodũ mordax, similis planè maiori communi, sed minoribus folijs & caule breuiori, tametsi magis vrida vi: Omnium vtilitas hodie corticis libriq; Vrticarum aqua diu macerati in India Orientali apud Callecutios & Goas multa, ad lineos pannos delicatiores, quos illinc adferunt in Occidentem & Septentrionem, quidem commodo institores precio, eleganti tenuissimáque textura, sed non magnæ durationis.

SIDERITIS, siue ferruminatrix.

VOCABVLO QVOD FERRO SAVCIATIS PARTIBVS opem promitteret, nobilitarunt primi mortales complures plantas, Sideritésq; võcarunt potius virium consimiles effectiones sequuti, quàm vultuum affinitates generi-

caſve differentias, ſic σιδηρῖτις terra, ars, & lapis Magnes, dicta, quia ferro vel aduerſarentur, aut vterētur, vel conſentirent. Sic plebs Gallica Carpentariā ſiue fabrorum vocat, quibus ſæpè vulneratis remedio eſt: nec alia notione Stratiotides ſiue militares, vocatæ fuerāt. Sed cùm huic ſeculo diuerſi admodum generis, nec minus excellētes, & multò plures innotuerint, quàm quæ huc vel poſsint vel debeant cōgeri: noſtrā cœptam viam inſiſtentes, quālibet hac dote & nomine claram, ſuæ addemus claſsi: alioqui Helxine à Dioſc. Sideritis dicta, & ſexcētæ aliæ tum Sideritides tum Stratiotæ poſſent huc aceruari. Hanc itaq; Sideritidem Heracliam, ſiue ferruminatricem Herculeam, Docti Barbari illam multo experimento compertam & vocatā Tetrahil, ſiue Iudaicam, eſſe ſanxerunt: non modò propter vires efficaciſsimas & planè Herculeas, ſed etiam quia quàm proximè delineationem Dioſcoridis, ſi quę alia, repræſentat. Strigoſa enim vel ſabuloſa, arida perpetuò amat, inq; Autumnum perdurat: Iulio & Iunio floribus purpurantibus, paſsim in Maritimis & montoſis Italiæ Inſubræ, & ad Apenninos mōtes, Venetijs ad Lio, inq; Gallijs Norbonēſi & Lugdunēſi reptat. Virgultis pedalibus iam



ſurrectis, iam depreſsis, quadratis, duriuſculis, ternis aut quaternis, verticellis crebribus per interualla donatis, firmis, aſperis, pungentibus, planè Marrubij Cretici ſimilitudine, etiámq; floribus albicantibus ex diluta purpura. Iuxta quos & ſubter folia ſunt longiora, anguſtiora Marrubij itidem Cretici, incana, &, vt totus caulis, ſcabra & criſpa, ambitu laciniato vt Chamædris, aliquādo laciniosa diuiſura obſcurius apparet in quibuſdā folijs, quę puto cauſa fuit vt Dioſcorides iam quernæ frōdi, iam Saluiæ & Marrubio cōtulerit. Radix lignoſa Marrubij, minus fibroſa: iamdiu valdè magno emolumento cognita practicis quibuſdam Iudęis & Maranis curſoribus, qui hac enterocellas & alba menſtrua curant. Vehementer exſiccat nonnihil odora, aſtrictione inſigni, nec ingrato ſapore, ad vulnera nata, & prorſum tanto Herois nomine digna. Quò magis dolet peritis & candidis plantarum arbitris, Commentatorem noſtrum eò ſecuritatis ignauæ progreſſum, vt cùm quænam eſſet vel Italicis Iudęis Iudaica herba, ſe neſcire quereretur, quā ſcitè, vt ſemper omnia, Ruellius, & ex eo Fuſchius expreſsiſſet, tamē in vtrumq; de re herbaria optimè meritum inſcitiæ calumniam impegerit: & ſenſu ſtudio planè deprauato plauſum è triuio captarit. Huicq; herbę de ſua claſſe pulſę, ſibi miſſas, vt ſemper iactat, nec tamen niſi mutilè deſcriptas, alias ſuffecerit, ſcilicet Marrubium aquaticum vulgi. Cuius natalitia, folia maiora, latiora: caules cubitales, nec aſperi, multáq; alia refragantur: quin potius Verbenę aut Marrubii ſpeciem inſinuāt. Sed cum illum huius prioris fortè pœnituiſſet, ei alteram multò adhuc confuſiore facie, quaſi ſubſidiariā dat, herbarijs Canabim fœminā vocatā: quam inter Vrticas, Lamium & Galyopſim referimus: folijs namq; facie & verticillis Lamij, floribúſq; purpureis, nec niſi ad riuulorum margines fruticat: neutra ad vulnera exploratæ vtilitatis. Alteras duas figuras equidem parum notas, cur idem autor pingendas curarit, & prorſum tacitas prætererit, non iam quærendum: potius ferendum ſui malæ conſciæ oſtentationis ſtudium ducimus. Nos alias à viris multæ exercitationis non parum approbatas hîc damus, quò expendantur, & non vt afferantur deſcribimus: nec vllius aſſenſum aucupamur.

Marrubium aquaticum vulgi.

Syderitis 2. Mathioli.

SYDERITIS *Monſpelliaca Scordioides, ſiue Scordij folio.*

PORRO preter hanc Iudaicam, Monſpellienſium ſchola aliam ſpeciem Syderitidis nouit, palmum & ſeſquipalmum altā, viticulis anguloſis, rectis, pluribus, aridis, lignoſis, coma

coma & verticillis Hyſſopi,foliis & facie & colore Scordei Dioſcoridei,ſed minoribus,magíſque rugoſis,rigidis,criſpis,piloſiſque,quàm Tetrahit Iudaicum, nec minus laciñioſis,ſed hirſutioribus:floſculi Satureiæ vulgaris dictæ(quę tymbra eſt)ad foliorũ articulos & verticillos, amaricante exſiccantéque guſtu, nonnihil aromatici ſuauiſque halant,quod Chamædryn aut Betoniam referat. Ad ripas deuexas Patibuli Monſpelliaci,ſqualidóſque margines & colles prope vrbem, & nouum Caſtrum & alibi Norbonæ multã meminimus.



MONTANA.



INDVSTRIVS ille & gnarus materiæ Medicæ cunctæ Valerandus *Donrez*,ex Sabaudię Alpinis hanc ſibi lectam,vnà nobiſcum vnam Syderitidum opinabatur: & quidem ſic ſatis bellè quadraret Heracleæ Syderitidi, ni folia anguſtiora multò eſſent, viſque efficatiore carerent: eſt quippe cæteroquin verticillatis circis aſperiuſculis,pallidis Marrubii aut Tetrahit, pluribus verticulis,tenuibus,lignoſis, nec quadratis,binum palmorum: radice flexuoſa,prolixa, lignoſa, pulla, amaricante guſtu,præſicca,nec ingrata: vſu nullo explorata.

Cannabis { *Mas.* / *Fœmina infœcunda.*

Cannabis erratica paludoſa,ſiue ſylu.
Aquaticum Canabinum Mas,Eupatorium dictum Auicennæ.
Canabinum Eupatorium aquaticum dictum Fœminam Septentrionalium.
Criſta Galli herbariorum,num ἀλεκτοϱόλοφος *Plin? an num potius*
ALLIARIA *Recentiorum, & Pes Aſini Pandectarij?*
Stachys,ſpicatis circinatóque ambitu cinctis floribus purpureis & luteis.
Stachys Spuria folio Echij,aut Calthæ,Belgarum.
Herba Venti Rondeletij & Monſpellienſium, pannoſis, flaccidis ſub Hyemem folijs,an Othonna Dioſco?
De flore Africano, ſiue Othonna Italorum inferius.
Betonica.
Betonica aquatica Septentrionalium,an Climenon Dioſcor?
Climenon Italorum, ſiue Ciciliana cum Periclimeno.
Scrophularia.
Serratula.
Herba ſacra,recta, altior eſt Verbena noſtras: ſed Periſterion, ſiue Columbaria dodrantalis, in aquaticis eſt longè alia, qualem Ægineta memorat: ſitne Scabioſa minima?

Scabioſæ

Scabioſa vulgaris { *Maior ſatorum, ſiue ψῶρα Ætij?* / *Media ſerrato anguſt. folio, flore Globulariæ.*

Scabioſa montana { *Alpina maxima.* / *Maior calidarum regionum & eius varietas.* / *Omnium minima.* }

Iacea nigra, vulgatior Practicantium.

Iacea maior, folio multum lacinioſo, Dentis Leonis.

Iacea lutea.

Iacea nigra ſerpens { *Maior.* / *Minor acaulis ferme.*

Cyanus { *Maior.* / *Minor.*

Seſamoides altera.

Chryſanthemum.

Caltha, ſiue Calendula.

Tragopogum, & eius varietates.

Scorſonera & varietates.

CANNABIS.

GRÆCIS καννάβοι fonticuli ſunt ſparſæve ſcaturigines, quò loci cùm lubens Cannabis ſpontè & ſata luxuriet, videtur id nominis indepta: gliſcit namque ſeges Cannabina rectis culmis, quadratis, ſtriatis, horridíſq;, ſerratis, nigricantibus foliis, Vrticã, aut Sideritidẽ quadantenus exprimẽtibus, ſed ſeptenis aut nouenis è ſingulo pediculo diuiſuris Lupini aut Ricini, multò notior quauis deſignatione: non diſparis vſus, ſed in immenſum vtilior quàm Vrticæ Molucæ. Cunctis enim populis penuriã Lanæ, Lini, Xyliq; reſarcit, ad veſtium ſtragula, velorum, Papyrum, quamlibet denique ſupellectilem. In marem & fœminam ſeminis duntaxat fœcundo prouentu diſtinguunt: Nam ex eodem ſolo pingui, vdo, aut riguo enatæ, quæ molliore culmo, delicatiore cortice, aptioreq; ad nendũ & textrinas, fœminã faciunt: cuius florũ ſeminíſq; ſpes in ſitũ muſcoſum & puluerulentum, quaſi filicis, perit. Quæ verò robuſtior, horridior, fruticoſior, rudentibus & capiſtris torquẽdis nata, Mas habetur mulierculis, adagio iocantibus fœminã potiorem mari. Huius autem ſemen eſt non parũ ad multa proficuũ: ex eodem Oleum preſſum tumoribus & ſcirris opitulatur, lucernis alit lychnia & lucem. Lac etiam vel pultes eiuſdem macerati, aut iuſculis decocti, fluxiones ſiſtit diuturnas, dolores repentinóſque flatuum vortices, & humorum fluctuationem compeſcit: ſomnum conſiliat. Vſus tamen nimius moleſto ſopore perfundit. Tritũ capiti, vel pedibus imis admotum, haud abs re Icteri humores, vaporeſq; tenues à cẽtro auertere & euocare putatur. Radices podagricis tophis proficuæ. Odorẽ grauẽ & nõnihil viroſum eructat, & vel capitis in eo decubitu temulentos facit. Succus verò foliorũ certa pernicies inſectis interraneis, & vulnerum putridorũ alumnis: non qua facultate idẽ foliorum Perſicæ, aut Iuglandium putaminis ſuccamẽtum efficit: ſed vapido tetróque ſitu, odore, & exſiccandi vi, qua alimentum præripit illis & populatur, excrementis diſsipatis: multum alimoniæ ſuggerit Gallinis, Cortalibúſque; ſed hyeme fœcũdiores, poſtea ſteriles & quaſi pinguedinis mole obrutas reddit. Auiculis etiã cibus eſt, ac tantũ ſaginę adfert, vt aut enecet, aut cantillandi adimat alacritatem & facultatem, vt Carduellis, Linottis. Lacunis aut ſcrobibus aquę plenis merguntur vtriuſque ſexus faſces & manipuli, vbi macerantur eluunturque multum & diu: deinde ſiccantur Sole, vt tundantur, ac demùm cortices ſtaminei tundendo velluntur, vt Lino fit ad filum & telas. Sed lacuſtris aqua, cui intabuerit, tantoperè viru nocet, vt epota pręſentiſsimo ſit ſitientibus exitio; nullis enim antidotis quantumuis tẽpeſtiuè datis occurri potuit fato Marquiſii Arboii fratris Guiſiorũ, eiúſq; vxori & quãplurimis generoſis, qui ſuperioribus annis prope Olbiam in Prouincia æſtates feruidas cùm tranſmitterent,

rent,imprudenter fontanam lympidam,ſed occultis mæandris & ſubterraneis cuniculis indidem in fontem illapſam hauſiſſent.

CANABIS erratica,paludoſa Syl.

ALIA non eſt hæc à Satiua,vt etiam de Dioſcoride diſcitur,niſi quia illius proceritate vincitur. Hæc tamen craſsiorem caulem Briſmaluæ parem indicij aſſequitur: vmbroſis lacunarum marginibus Cicutæ ſociatur,itemq; cænoſis,fœtidis,ſecus villas & mœnia. Flaccidiora folia,ſed hirſutiora aliquantùm & Sideritidis fimbriatis oris: floribus purpurillis & albicantibus. Radix compertiſsimi commodi ad tophos,& ſpretas remedia durities.

AQVATICA Canabina,Eupatorium dicta, Mas.

PASSIM iiſdem natalibus & Canabina facie oriuntur duæ plantæ ſimiliter diſcretæ ſexu,quas propter amicas hepati vires,fortè & ob folia,Eupatorium vocarunt,marem & fœminam. Ille rotundo ſubpurpureo caule,intus medulla alba referto exit,duos treſue cubitos æquante,aliquantum hirſuto:vti & folia crenis fimbriata,nigricantia,aſpera,Canabinis ortu & ſitu adeò accedentia,vt permulti Pharmacopœi,Belgæ præſertim,Eupatorium Auicẽnæ folijs Canabinis proditum,vocitent. Glomeroſos villoſoſq; in ſummo fert flores,ex diluta purpura albicantes,inq; auras pappoſi abeuntes. Radice ſparſa latè fibris. Amaricantis guſtus,odoris nõ minus ſuauis quàm Betonica vel Agrimonia,cui viribus æquiparant Medici & Pharmacopœi illic:ac quoties preſcripto vtrumq; eodem precipiunt Dioſcorideum & iſtud intellectum iri volũt. Nec ſpretui habebit is qui nouerit nonnullos ad affectus iſtius decocta non modò nõ cedere Agrimoniæ,ſed etiam excellere: impacta hepati ac ſpleni reſerando non multa calfactione:etiamq; ſanguinem temperando & cunctis partibus concoctioni dicatis tonum,roburq; conciliãdo. Obeſæ nimis naris aut Rinocerotides erant,qui fœtere dictitabant. Quippe ſuauiter ſpirat manifeſtò:omnium fermè regionum ad aquas alumna.

FOEMINA Canabina Septentrionalium,ſtellato & odoro flore



NON item tot regionibus frequens,ſed Borealibus magis,& ipſis in vdis aut medijs riuulis cũctantius fluentibus viuit hæc, viuida radice, multis prolixioribus & gracilibus aquaticarum modo fibris,caules promentibus cubitales & ſeſquicubitales, ſubpurpureos, rotundos, ramulis multis,diſtributos ex interuallis,& è regione ſibi Canabina folia magis tamẽ ſerrata latiora non perinde hirſuta. In extremis foliola vngules roſeos imitata,ſtellata, luteos vmbilicos atris pũctis maculatos aſteris attici ambiẽtia,odorẽ Gũmi Elemni aut Reſinæ,aut Cedrini ligni quod adoletur, edunt. Semen Pyrethri longum,compreſſũ, & hirſutie veſtibus hærens. Minoris hæc notitiæ, eóq; minoris vſus: vulneribus introſumpta præſertim plurimùm confert. Et eadem quæ ſuperior potis eſt. In Anglia vbiq; vdorum,preſertim Londini & Auxone.

CRISTA Galli Herbariorum num ἀλεκτορόλοφος Plinij: an nùm potius ALLIARIA Recentiorum? Galli centrum inferius adducitur.

Propter

PRopter folia quæ criſtæ Gallinacei ęquiparantur ἀλεκτόρολοφον & Criſtam Romani etiam *Plinij* ætate dicebant, vnde noſtri fortè iſtam pratenſem luteorum florum paruorum & foliorum denſo amictu faſtigiatam in Criſtæ modum multiplæ & denſæ ferocioris Gallinacei coniectarunt, aut retinuerunt, folijs vtiq; magis ſuadentibus, quæ ex aduerſo bina ambitu diuiſuræ prorſum criſtatæ ſunt, ſenſimq; à medio latiore in anguſtius deſinunt criſtæ ritu. Caulis tenuis, pedalis, ſeſquipedalis, rectus è radice exili, pratorum præcipuè amantis. Semen in vtriculis foliaceis vel ſiliquoſis, teneriuſculis, Pſeudomelanthij, fuſcum, compreſſum, rotundum: nullo dum tamen experimento oculis prodeſſe, aut in eos indi compertum habemus: Vulgus etenim non iſtud, ſed Scarleę læuius & lubricius ſolet genas inter & tunicam inſerere ſemē, & huc illucq; oculū verſādo, ducere, nullo moleſtiæ ſenſu. Hanc etiam Centrum Galli dicunt, quibus ad duellum ſit incitamentum, & ſi flores non parum ad criſtæ nomenclaturam alludant. Nulli non pratorum & agrorum marginibus multa, guſtu ſubaſtringente.

ALLIARIA, *Pes Aſini Pandectarij, an Alectorolophos Plin?*

PErinde vulgaris hæc, itidem Dioſcoridi prætерita putatur, quòd neminem odor illius tędioſus Allij latere queat: delineatio autem nō peſſimè quadrat *Plinij* Alectorolopho: quippe folia per initia circinata Hederæ terreſtris lōgiora, altiúſq; ſerrata euadūt, fimbriatis, acutis in ambitum denticulis, tota planta Vrticam referente, præterquàm ſiliquis, Napi ſemine plenis, nigricante, vt vult Plinius. Flores multi, albidi Irionis: alba radix, multos caules bicubitales fundens. Tota guſtu calidiuſculo, humente melioreq; odore & gratiore quàm Allij: Quò fit vt mulierculæ, pręſertim Angliæ, folia ſucculenta, tuſa, ſalſamentis & intinctibus frequenter miſceant, multumq; ad incolumitatem annuam tuendam primo Vere comedent. Quare ſi quis vires conſulat, hanc certiorem dicet quàm ſuperiorem, cuius vires multum abſūt ab Alliaria. Hæc autē Eriſimum aut Erucam facultate refert: quare tuſsientibus magis proderit, vt placet Plinio.

Pedicularis Alectorolophos.

Cæterùm Septentrionalium ſtrigoſa macilentáq; prata montoſa Norbonenſium palmarem puſillam quandā habent, floribus Alectorolophi ſuperioris, plurimùm rubris, interdum albis: nos inter Filipēdulas dicemus, quorum folia & facies imitatur: Sed facultatibus viroſis, pratis infeſta, & pediculis hoſtis, quare quidam Pedicularem vocant.

STACHYS, *ſpicatis circinatoq; ambitu cinctis floribus purpuris & luteis.*

DE culmorum florumq; verticillatis ſpicatis extremis dictam fuiſſe ςάχυν ſiue Spicam certū eſt: vnde coniectura non perinde vera vt ſolerti perdoctus & modeſtus Anguillara Spicam Lauendulam opinatus fuit: Senenſi autem hîc moderatio defuit, qui ſpernendo meliora tum iudicia, tum plantas, ſuam intrudit Stachyn, Marrubio quidem non ita diſsimilem, ſed neutiquam ſpicatam, nec adeò congruam, vt eſt ea quam Germani feld Andozen vocant, id eſt, Syluestre Marrubium. Eius ſiquidem eſt perſimilis, proceriore caule quadrato, craſſiore, candidiore, & hirſutiore: tumq; folijs longioribus, nonnihil ad effigiem & inciſuram Betonicæ vel Ballotæ accedentibus, pluſculis alarum ramulis quadratis, quos flores purpurei partim verticillato ambitu, Marrubij aut Lamij ritu, diſtinguūt, partim ſuperiora ſpicant Hyſſopi vulgaris aut Betonicæ modo, quam Dioſcorides ſpicatam ſummis caulibus Satureiæ ſimilitudine dicit: Hæc paſsim ſponte in Norbonæ aſperis, non procul *Peraus* & Magalona occurrit: interdum purpureis, aliàs luteis floribus: odoratior, gratior multò illa quam Senenſis priorem & Germanam ratus fuit.

Altera folio Echij, aut Calthæ, apud Flandros STACHYS *ſpuria.*

Minus

MINVS verò Stachys appellationem tuetur, nedum vt vera ſit ea, quam multi Belgarum horti alunt, vocantque Stachyn. Foliis ſiquidem eſt proximis Myoſotidi, piloſis, vel Echii, non Marrubii, neutiquam candidioribus, ſed viridioribus, ac potius flaccidis, quàm craſsioribus, aut rigidioribus, nuſpiam ſerrato ambitu: quàm potius quiſpiam alterum Echium luteum meritò putet; minus enim odora eſt, ſuccóque aqueo prægnat.

ὀθόννη *HERBA VENTI Rondeletij & Monſpellienſium, pannoſis, flaccidis ſub hyemem folijs, an* OTHONNA?

QVASI Lintearíam, pannoſámve quis dicat, propter folia eroſa, multifora, & ſqualida, ὀθόννη nomẽ fuit, eapropter herbæ cuipiã aptius cõgruit, quàm ſucco illius, vel lapidi Thebaio: ſed quæ de hac nutantibus ſententiis produnt Dioſco. ac Plinius, legenti plus quò torqueat, quàm vnde animum expleat, ſuggerunt. Nec enim ſuccum, aut plantam ſibi viſam, ſed potius quas de incerta vel lectione, vel auditione opinationes hauſiſſent, ſcriptas reliquerunt, ex quibus ignotis notis, ne ſiquidem præ oculis foret ipſa planta, eam valeat certò quiſquam aſſequi. Quare ſi illi ſummi veſtigatores nihil certius voluerunt, aut potuerunt decidere, in re tam controuerſa, ne nobis quidem id tentandum. Coniectura tamen indulgendum doctiorum, ne illi noſtra cauſa fruſtra operam poſuiſſe videantur. *M*aximæ exercitationis præceptor eruditiſsimus Rondelletius conferre non ſemel ſolebat cum Othonna hac, quandam *M*onſpellienſi Academię admodũ notam, & vulgo illic *P*harmacopœorũ Venti herbam vocatam. Etenim ſolibus ęſtiuis, imbribus & flatu iam marceſcentia folia crebrò pertuſa, & multifora, quaſi vento peruia, viſuntur, Verbaſci ſimilia, *S*aluiæ, aut Menthæ maiora, parum quid ſerrata, caules ramulis diuiſos quadratis, cubitales ambientia: quibus indiciis melius hanc, quàm viroſum illum Africanum florem, literæ Dioſcoridis reſpondere putabat: Apud quem legebat & reſtituebat φύλλα ἠλιώσμῳ ἐμφερῆ, πολύτρητα ψαφαρὰ folia *M*enthæ, non εὐζώμῳ ſeu Erucæ ſimilia, multifora, ſqualentia. *S*ed quia huius flores purpurei ſunt, & Lamii modo, verticillato ambitu ramos ſtipantes, hîc illi aqua hærebat: reliquumque deſcriptionis potius deprauatum conquerebatur: Nec de flore Indico, ſententiæ aſſentiebatur, vt nos infra oſtendemus.

De Ocello Africano, ſiue Othonna Italorũ, inferius.

κέστρον *BETHONICA.*

Germa. Braun Betonie.
Belgis. Betonie.
Angl. Betony.

MVLTA ſalubritatis tuendæ & reſtituendæ olim merita præconia apud Latinos Betonica, κεστρὸν Græcè dicta fuit, à floris emicante ſpicata mucronata acutie Ceſtrõ aut vericulum, vt loquitur *P*linius, ſeu viriculũ præferente, indidemq; fortè σαξίφαγον rũpipetra: ψυχρότροφα verò ſeu ſoli frigidi alumna: quia opacis & vmbroſis proueniret, cunctis gentibus notiſsima. Caulẽ quadrangulum, rectum, pedalẽ & cubitalem erigẽs: folia ex interuallis Chamædrios, vel Teucrii, crenata, thyrſos florum in ſummo ſpicatos brunellæ, vel Biſtortæ, purpureos elegantes. Radix albicat multis ſparſa implexis fibris, & vno ſupernè nexu aptis, Ellebori nigri modo. Cuius ſanè facultates longè diſpares à foliorum & florum viribus comperiuntur: ſunt enim hæ multum ſtomacho orique ingratæ & nauſeam, rugitũs, vomitumque cient: folia contrà odora, aromatica & grato ſapore nonnihil roborante, cibo & medicamento naturæ amica. Vt maior diſparilitas, quàm Aſaro videatur illi contingere, cuius radices quidem turbas cient, vomitum & ſeceſſum: folia tametſi ſint gratiora & aromatica, non tamen ſedales tumultus pa-

cant, vti Betonica. Itaque verisimile antiquos suum Cestrite quasi Betoniceum dicas vinum floribus & foliis, non item radicibus inditis parasse, eoque sic faciendum hodie illis qui caseos longè saluberrimos & sapidissimos hîc in Anglia & alibi parant, authores sumus, non modò enim renibus innoxii sunt tunc futuri, sed etiam profuturi. Quædam enim naturæ maximè eorum esu iuuantur, & muccum pituitosum in lotio mingendo euerrunt. Est enim diuretica & Litontriba, vti Galenus libro nono de sanitate tuenda innuit, qui inibi σαξίφαγον, aut Saxifragam nuncupat. Sic Platearius Cestrum Meum dixit, ob consimiles vires diureticas. Betonicas aut Vetonicas, tum Æginetæ, tũ recẽtiorũ, Tunices, seu Garyophylleos vocatos, quia multò diuersæ sunt classis, suis quamque familiis reddemus. Gens enim Vetonum diuersis plantis, vt res & occasio ferebat, nomen suum accommodarunt, vt de Plinio & proximo capite liquet.

κλύμενον. BETONICA AQVATICA *Septentrionalium*, *an* CLYMENVM.

Angli. Water Betony.

QVAMVIS inclyto Regi Clymeno illam cognominem decreuerint, Cicilianam seu totam Sanam Gallis vocatam, de qua fusius alibi diximus, tamen & hanc Clymenon putatam, experimentis celeberrimã Vigoni Chyrurgi, tum opinione percelebrem, decuit huc adduci. Eam enim descriptam is autor impensè collaudat, ac eius natales propè Genuã, cuius ciuis fuit, ad fontem *Labreuadore*, siue equorum aquatorium dictum, indicat. Amat quippe non secus atque Betonica vmbrosa, frigida, sed magis humentes elices & crepidines fossarũ, qui hac scatent, in Northmannia & Anglia præsertim. Idcirco *Water Betony*, seu Betonicã aquaticã vocant Angli. Edit quadratũ, fuscum caulem, bicubitalé, geniculatum, canum, & rectum, crassum Betonicæ: folia ex viridi nigricant, ambitu, figura & crenis Betonicæ, aut Scrophulariæ, sed maiora: alæ nonnullæ in summo sunt, floribus nigricantibus purpureis pusillas casides imitatis; vnde semina pusilla in lagenulis Blattariç, aut Digitalis purpureæ. Fusca radix, multũ fibrosa. Clymenon etiãnum hodie propter insignes vires putant, miscentq; vulnerariis & vlceribus prauo humore imbutis, deterrimique humoris & dolore sauciis. Vulgus Chyrurgorũ sua mundificatiua, quæ ruptica vel abstersoria dicuntur, ex eadem parat. Cruribúsque cute erosis admouent folia.

SCROPHVLARIA MAIOR *Millemorbia, Ficaria, Ferraria siue Castrangula.*

Germa. Braunwurtz.
Belgis. Steencruyt.
Gallis. Grande Scrofulaire.

NON potest non nosse Scrophulariam à radice factoque vocatam, qui proximè dictam Betonicã nouerit, non enim ouo ouum similius: sed radix tuberculis aspera & capitulis papillosis donata Fabariæ, aut Alabastritidis corraliuæ dictæ: alba, solida, strumosa, incondita, subtus porrecta cespite, obstat quò minus interdum etiam exercitatiores inter legẽdum vtramuis pro altera euulsam accipiamus. Huic tamen folia longiuscula natales syluæ & nemora vda, vmbrosa, montosa. Calidior etiam hæc vtrauis Betonica & vlceribus strumosis, cauernosis, cadauerosis, carcinomatis, atque depascentibus, sideratis oportunior. Tuberculis insuper ab humore frigido glaciatis, aut schirris carcinomata minantibus, discutiendo & emolliendo opitulatur.

SERRATVLA.

PER-

PERINDE lubens, sed frequentior in nemorosis & decliuibus Pedemontis aut Septētrionaliū Northmaniæ & Angliæ exit hæc, antiquis item prętermissa, ac de folijs minutim venusta fimbriola serratis dicta Serratula. Sed ea sunt partim Bethonicæ virore, læuore, & crenis: partim non serrata, sed laciniata, vt in Scabiosa visitur. Flores autem purpurei, è squammosis capitulis Iaceæ, gustu fermè Bethonicę, aut Virgę aureæ, à qua per initia erumpens non facilè discernitur, & promiscuè proueniunt in ijsdem syluosis, ijsdemq; facultatibus ad vulnera & enterocelas commendantur.

Communis VERBENA siue SACRA procerior recta.

AVGVSTA voce ἱερὰν quasi sacrosanctam & lustralē herbā hanc nuncuparunt: ritibus quippe pacis & belli verrēdisq; Iouis aris, Veruenis vtebantur, vnde satius nomen, quàm ab herbenis ducere: huic enim suam etiamnum seruat nomenclaturam, prolatione paulū mutata, plebecula Itala, Galla & Angla, Veruenā dictitans, antiquūq; obtinēs, delira quadā persuasione. Quippe ad Veneris illicia, ad diras & clades impendentes auerrūcandas non parū pollere hodie quidam amētes amātes, & fanaticæ Lamiæ Mulomedicæ profitētur: quas impietates iādiu ipsi audiuimus & risimus. Nec vel hanc supinā aut aliam rectā dictam, arbitramur præstantiores esse primis, secundis, tertijs aut quartis qualitatibus, quàm sint, Bethonica, Euphrasia, Rosmarinum, Stachas & consimiles. Pagorū viarūq; margines & vrbiū areas occupat hæc, folijs virentibus, minoribus per interualla lacinijs, obtusis, Quernis, altioribus, Senecionis vel Scabiosæ. Ramulos & caules graciles, angulosos, glabros, cubito maiores, promentes flosculos purpura pallentes, Calamenthe minores. Longiore, & fibrosiore radice.

PERISTERON siue COLVMBARIA dodrantalis, in aquaticis, desiccans & astringens, qualem Ægineta memorat, an sit SCABIOSA Minima?

IAM attentius sacræ Verbenæ delineationem, & huius Columbariæ historiam excutienti, facilè patet ipsas inter se figura, viribus, & nomenclatura discerni oportere: quantumuis Plinius breuitatis studio, diuersum videatur innuere, & vtramq; vnà inuoluere. Etenim prętерquam quòd huic dodrātalis, vnus è singulari radice caulis, ex eóque folia ὑπὸ λευκὰ incisa, natalesq; aquosi sunt: viribus diuersis, si non contrarijs pollere traditur, Paulo Dioscoridi suffragante: siccando & astringendo eresipilata reprimere, vlcera putrida coercere, vulnera glutinare, inq; cicatricem ducere: demùm doloris immunem præstare vuluam siue ὑστέραν: vnde nobis quidam ὑστερικὴν, quasi Matricariam diuinabat côcinnius dictā, quàm à colūbis. Sacra quippe illa nō modò œdemata antiqua & tumores mitigat, sed & tonsillarum crustas rumpit & exsiccat: nimirum calefaciente vi, qua prodesse capitis affectibus pituitosis, & doloribus cronicis autor Galenus est: nec in humidis oritur hæc Sacra aut expiatrix, sed illa vocata Columbaria, vt cui lubenter aduolent, aut assideant Columbæ: neutiquam vulgari Sacræ, quæ alia occasione περιστερεὼν videtur dicta. Quippe nō semel audiuimus multæ lectionis & obseruationis Præceptorem Rondeletiū è suggesto Regio monentē (bona Græcæ opinationis venia) non περιστερεὼν à Colūbis, quæ nec Verbenis victitāt, aut oblectantur: sed potius περιστεριὼν, quasi Colūbariā, quòd iuxtà Colūbaria in sterquilinijs lubens proueniat. Mirabatur idē triuiales semper & negligentiores meditationes Senēsis, qui nō olfecisset hāc Supinā siue stratā & humilē satius dici, Sacrā autē rectius rectā: nec illā distinxisset rectis ramulis, pluribus, cubitalibus, angulosis, Querna subglauca folia edētibus. Et tametsi nō nesciret ab alijs alias adductas plātas non paucas, sed æquè omnes incertas, pro Verbena minore, vt est pratēse Teucriū, & quędam apud Italos Colūbina dicta Bugulę flore, aliæq; cōplures: tamen facie viriumq;

coniectura, Verbenam minorem, Columbariam eſſe opinabatur, nempè ea quæ minima vocitatur, propius reliquis Scabioſis, Verbenā iſtam adumbrat. Eſt quippe folijs Verbenæ, inciſuris per ſumma altioribus, lacinioſis, ſimilibus tamen, & altera ſuperficie albidis, ad terram ſtratis, latioribus, minus ſerratis. Caule plurimùm aſſurgit recto pedem & cubitum alto, gracili, supernè in ramulos rectos ſparſo: hilari flores, rotūdos villoſósq; ex cæſio cœruleos vel glaucos, Morſus Diaboli: ſemine compreſſo, radice puſilla, quantus paruus digitus, parum fibroſa. Propè Monſpellij Ægidiam portam ad riuulum, & agrorum margines Norbonæ plurima. Etiam in Apeninis Bononiæ meminimus: eandē Angli & Belgi horti habēt. Hac plurimùm vtuntur Monſpellienſes Pharmacopœi, propter inibi maioris Scabioſæ penuriam, non modò ad ſanguineum ſerum putridum educendum, defecandumq;, & Thoracem pulmonéſq; congerie pituitoſa expediendum: ſed etiam ad Morpheas Arabicáſq; Elephantiaſes, & Græcorum lepras ſquammulásve, reprimendas item impetigines ex aceto Fumaria incocta, ſacri ignis excretiones, pruritus, cutiſq; ſcabies fœdas: quas dotes fermè omnes Dioſcorides Columbariæ verbenæ iudicabat, nóſq; enarrauimus, ne ſi minus placerent lectori illius tanti viri coniecturæ, noſtráq; commentatiuncula, ſaltem plantæ huius vtilitas tanta foret accepta.

SCABIOSA *maior, Satorum vulgatior, ſitne ψᾶρα Ætij?*

Ger. Apoſtemen kraut, vnd Grind kraut.
Bel. Scabioſe.
Ang. *Scabius.*
Gal. Scabieuſe.
Ital. *Scabioſa.*

Vulgarem non nouit Mathiolus: & Iaceā illi nigram maiorē lacinioſam inſcius ſuffecit.

ET quamuis pluribus plantis poſsit accommodari Scabioſę nomenclatio, (non ſecus atq; Pſorę Ætij) vt Iaceæ, Morſui Diaboli, ſimilibus facie & viribus: tamen non eſt de nihilo quòd vulgus tam diu iſtis Scabioſis id nominis vindicarit: vnde propenſior eſt animus eò vt auguretur quampiam harum Ætij Pſoram eſſe, quamuis nuſpiam extare apud antiquos meminerimus. Sed maior Scabioſa notior eſt apud omnes, quàm vt delineationis egeat, conſimili ſuperioris vultu, ſed latioribus folijs, pullis, hirſutis, inq; terram repādis & recumbentibus, & altioribus inciſuris, nec perinde Verbenam Sacram, vt maiorem Valerianam exprimentibus. Radix ſimplex, longior, caulem plurimùm ſingularem, cubitum & ſeſquicubitum altum fundens, & florum cęſariem villoſam Cyaneo purpurā imitantem, in ſegetibus, planis, & decliuibus lętior degit.

Media SCABIOSA *ſerrato, anguſtifolio, flore globulariæ.*

DISSIMILIOR aliquantò hæc maiori Scabioſæ, quàm priori, minimæ Verbenæ putatæ: in marginibus agrorum Septentrionaliū lætior multò, & maior adoleſcit, quàm in calidis. Caulis è radice exiliore, ſimpliciore, cubitalis, alis diuiſus, folia Iberidis aut criſtæ Galli, aliquantum ſerrata. Flores Globulariæ aut Scabioſæ.

Scabioſa ALPINA *Maxima, montis Iuræ & Saleuæ.*

Parum

NON parũ ſpecioſiorem & maiorẽ hanc è iugis oriundã Iurę & Salanę nobis imperti uit ſingularis amicus D. Penni us, ea Morgano hac æſtate flores perelegantes cæſios velleris inſtar ſericei, ſtaminulis crebribus amicictibus globulos echinatos, Dypſaci, rotũdiores, minores, aſpectu hilares, & Scabioſæ vulgaris duplò maiores: folia itẽ Scabioſę, altero tanto ampliora, altius inciſa, & Centaurio maiori Belgarũ ſimilia, penè paria: angulofos ab imo & numeroſos bicubitales & tricubitales caules, multis alis diuiſos amplectẽtia, per æquas intercapedines, iuxta ſingulos exortus alarum, cauo protuberante & rorem excipiente, Dypſaci more: guſtu nihil diuerſum à cæteris percipitur.



MOTANA calidarum regionum maior.

COLLES AMAT hæc plagæ temperatioris, vt Pedemontis propè Riuoliam, & Norbonæ, vbi montanam vocatam Herbarii folio anguſtiore, albidiore, parum hirſuto lenuiſque laciniato ad imum caulem Verbenacæ, aut vulgaris Scabioſæ: ſuperiora verò in ramulis pluſculis, gracilioribus, altius diuiſis, & flores per Iunium & Iulium promentibus purpureos Scabioſæ, paruæ, aut Iaceæ capitulis ſquammatim compactis, vbi ſemen trifolii Aſphaltitidis, pullũ, copioſum, inuolucris membraneis arguta cõcinnitate effictis, anguſtiis plicarum fornicum puſillorum cohibentibus.

Iamdiu eſt quando in hortis Herbariorum Belgarum quandam multò maiora fundere folia, teneriora, craſsiora, ſucculenta praſina caulibus & floribus, duplo maioribus, neç iam eſſétne diuerſa ſpecies ab illa, ſuccurrit. *Varietas.*

MONTANA omnium minima.

HARVM omnium minimã hanc animus fuiſſet verbenã paruam facere, niſi in montibus cretaceis & incultis obuia foret. Nam ſeſquipalmum pedaléſve paucos edit cauliculos, foliis in imo ſæpius donatos anguſtioribus, inter Seſamoidẽ & Scabioſam minimam, floribus dilutæ purpuræ, è ſquamoſis capitulis alterutrius non diuerſis.



IACEA NIGRA vulgatior Practicantium:
Alba Monspelliensium in Ocymoide dicta fuit.

SVBDENDÆ Scabiosis Iaceæ, quas à Ianthino florum colore vocauit fortè quis recentiorum Græcorum: tametsi Barbaris Practicis duntaxat notæ fuisse videntur, qui nihil præstantius ad hernias inueniisse Iacea nigra narrant. Errat oppidò Senensis, qui huius facultates Violæ flammeæ asserit, & à Scabiosis discernere nesciuit, à quibus non minus distat quàm Morsus Diaboli ab illis: & Iaceæ sapor non perinde ingratus, subdulcis astrictio, siccitas efficatior multò, calor prope nullus: sed decepit illum nomenclatura Iaceæ vtrique communis: illam tamen tricolorem Iaceam malim dictam ἀπὸ τοῦ ἴου à Viola, vt etiamnum vocatur, quàm quòd plurimum humi iaceat, vt quidam autumant. Cæterùm, qui hanc Plinii Hyoſciridem diuinant, ferendi sunt: tametsi pluris ducant virium quàm effigiei coniecturam, cùm vtraque consentiẽte sit opus. Intubo dicit Plinius similem, minorem, tactu asperiorem: vulneribus contusam præclarè mederi. Quæ vt nihil certi de figura afferrent, tamen quandam plantam similem opis istiusmodi, indicant: neque enim Serides sunt tantæ ad vulnera laudis, quantæ ista IOVIA Seris Pliniana, aut Iacea nostra est: quam duplicẽ, nimirũ albam & nigram Practici vsurpant, frequentior multò nigra, notiorque, pratis & incultis multa fruticans, foliis nigricantibus, hirsutis, rigidis, à radice multis, sed in caulibus cubitalibus, & sesquicubitalibus obtusioribus laciniis dissectis. Flores ex purpureo nigricant, in ventriosis poculis squammulis compactis, semini Cyanci, aut Cartami.

HYOSCIRIS *Plin.*

IACEA maior folio multum laciniosò, Dentis Leonis, maiusculi vasculis, floris purpurei, & lutei.

SEGETVM hæc potius quàm pratorum est, in Gallia & Anglia plurima altiores cubito & sesquicubito caules edens, circum quem folia multa multumque laciniosa Hieracii modo sunt; globulos duplò maiores, communiores, turbinatos, squãmulis loricatos gerit, apicibus florum purpureorum obductos Cyani maioris. Radix digitum æquat, lignosa. Semen item Cnici, minus: horti Belgici hanc vt præstantiorem ad vsum Medicum colunt: tametsi in Angliæ segetibus Couentriæ conterminis abundè proueniat.

IACEA maior lutea.



INTERDVM eandẽ videre est in segetibus Mõspelliacis, floribus luteis, venustis: Carthami syluestris nullatenus diuersam, capitulis, foliis, aut caulibus: Nisi quia tota asperiuscula; quam qui malit Plinii HYOSCIRIDEM, nobis secundis, liceat.

Varietas.

CAPITVLIS SPINOSIS
IACEA.

AD Cellam nouam & vicinis vinetis Monspellii minor sponte visitur alia, nigræ eadem prorsum radice & effigie: duntaxat tristiore aspectu, florem edit purpureum interdum album, in squammoso & spinulis horrido capitulo, Calcitrapæ haud absimili.

Varietas.

κύανος

IACEA pumilla, humilis, serpens, acaulis fermè, flore Cyaneo & albo.



RARIVS occurrit hæc, & ferè Norbonensium est: marginibus satorum ad Pontem *M*onspellio milliare disſitum, via qua Frontignanam itur, obuia eodẽ in aruo, vbi studiosi solebant *P*hallarides colligere, foliis est paruis, laciniis Hieracii, retusioribus, minoribus, vnà cum cauliculis dodrantalibus humi stratis: flores & capitula Cyani prorsum, cerula minus obsoleta purpurantes, vel albidi: radix crassior, & semen ceteris non absimile.

Incana altera CYANI *aut* IACEÆ, *capitulis & flore.*



PROPIOR hæc Cyano quàm Iaceæ: vtrique tamen haud absimilis, quam quidam *P*tarmicam, siue sternutariam arbitrati sunt, propter saporem acriorem, amarum, halitumq; tetrum, cerbro sternutamenta interdum extorquentẽ. Non ita multi sunt anni, quum primum in Linguagotiæ vinetis, & cis Cellæ nouæ *M*onspelliacæ *P*ontem plurimam, iamque in hortis plerisque Angliæ vberè propagatam videmus, ab vna radice duriore, plures caules emittente, totam hirsutie pilosam, incanã, Gnaphalii foliis triplo maioribus, crebribus, leniter serratis, ab imo multis ad vsque summa, oblongiora, acutiora, graciliora, squãmulis albidis compacta capitula Cyani, aut Iaceæ apicibus villosis, ex purpurante paleo colore in pallidum languentibus.

MORSVS DIABOLI.

Germa. Teuffels biſz.
Gallis. *M*ors de Diable.
Ang. Dewelles bit.

NON video quid negotii sit hanc non esse è Scabiosis vnam probare; quod quidam contendunt: verùm adeò Scabiosis est similis, vt plerunq; pro iisdem accipiatur: euidens tamen discrimẽ in radice, à qua tota Teuffels biſz, id est, Diaboli morsus dicitur, quod nomen Herbarii retinent, nam antiquis non debetur. Cùm itaque sit multis crassis fibris sparsis, depacta, præcisa apparet quà crassiores coëunt fibræ plures, quasi præmorsa foret à quopiã cacadæmone: tametsi idẽ ferè cernatur in plãtagine, quare malunt alii dictã ab vrida vi qua mordicat bubones & carbunculos pestilentes, quibus magno leuamento admouentur. In pratis & viis quibuslibet occurrit multa, cubitalis & bipedalis: foliis Scabiosæ vulgaris, sed rigidioribus, nigrioribus, hirsutioribus in imo, in summo autem caule aliquantum serratis (non profundè incisis, vt scabiosæ): floribus item prorsum Scabiosæ, sed purpura fusca, tristiore aspectu.

κύανος. CYANVS VVLGARIS.
Baptiſecula Officinarum.

Germa. Cornblumen.	*Belgis.* Coren bloemen.
Gallis. Blauez & Bluetz.	*Angl.* Blew Bottell.
Ital. Fior Campeſe.	

Vtraque propinquior Scabioſis & Iaceis, quàm Intybis.

CÆLESTIS cærulę æmulus color flori ineſt Cyaneo, ſic vocato etiam apud *Pliniū:* Blaptiſecula vulgo, *Bluetz* & *Blauetz* dicta Gallis eodē à colore: etiáq; Germanis Cornblumen, ſiue ſegetū flos: quia importuno luxu ſegetes vbiq; præter cæteras Secalis paſsim propemodū enecet, præſertim frigidiuſculis terris. Huius diuerſitates inſigniores Erratici & Hortēſis. Ille in caule anguloſo cæſia albicantiáue folia, anguſta, in arctum deſinētia, acutis laciniis ſinuata Scabioſæ, aut Dentis Leonis more gerit, capituláque oblonga calycis effigie ſquāmatim foris cōpacta, ex aceroſis teſsilis nitidis, è quorum medio cærulei erumpunt flores ſenis plurimùm foliolis, ſemen ſub meſſem relinquentibus, anguloſum, acutum, oblongum, & hirſutie obductum glauca.

CYANVS *Maior hortenſis.*

QVEM alterum Cyanum alunt horti quidam in Gallia & Germania, non ita diuerſis eſt foliis, ſed maioribus, latioribus, flaccidis, minúsq; lacinioſis, ad Lychnidem, aut Flomam paruam hirſutie & mollitie accedentibus. Nec flores diuerſi, ſed maiores, ſpecioſiores, ſaturioréque in purpureum vergenti cœruleo: radix longior, & viuacior, quàm ſuperioris.

CYANVS *minimus viticulis Sparteis ſtriatis, copioſis, perpuſillis caliculis, flore purpureo obſoleto.*

NORBONENSIS item opulentiæ videtur hîc Cyanus, nec perinde obuius, niſi ſtrigoſis, aridis, propè Monſpelliacum patibulum & Caſtrum nouum. E radice lignoſa ramoſos valde emittit & vimineos graciles ſparteos pedales, duriores, lignoſos, multis alis diuiſos, piloſos, incanos, vti & folia puſilla Cyani, aut Iberidis, aut Scabioſæ paruæ montanæ diuiſura: flores aſpectu triſtiore in cornulis pellicula ſquammatim conſertis quadruplo minoribus, numeroſioribus. Calycibus Stæchadis citrinæ alteræ paribus. Cyaneo guſtu, non perinde, vti ſuperior, amara. Semina non diſsimilia.

CYANVS *peramarus, repens, capitulis ſquaroſis Seſamoidis parui.*

MINVS obſeruata hæc: non aliò quàm ad Cyaneū aut Iaceā referēda, ſed habitu ipſo & aſpectu ſuperficiei proximè ſuperioris ſimilior occurit (nec niſi quærenti) ſubterque Seſeli pratenſe ramulos ad Sellam nouam & alibi agri Monſpelliaci reptando latitat: foliolis oblongis, anguſtis, Lauendulæ rigidis illius plantæ, quam incanis, albidis Cyani & Iaceæ mediam, vna interiecta planta, proximè deſcripſimus, ſimilibus in cauliculis gracilibus, viticoſis, palmaribus, pedalibus, & ſeſquipedalibus: quorū ſingulis ſummis ſtaminei flores ſinguli Iaceæ, obſoleta purpura, è poculis ſquammoſa inſertione conflatis prodeunt. Radix digitum paruum æquat. Tota planta guſtu perquàm amaro & ingrato.

Σησαμοειδὲς τὸ μικρὸν SESAMOIDES *parua Dioſcoridis ſquammoſis lucidis capitulis Cyaneis, flore cœruleo.*

Aliud & primi Dioſcoridis rutaceis folijs, cùm Harmala & Rutis.

EXACTE poteſt æquiparari Cyaneis Seſamoides, à ſeminis Seſami ſimilitudine, adeoque vſu, vt nos putamus dictum. Iamque multi ſunt anni quum verum minus notum fuit

fuit ſcholæ Monſpelliacæ profeſſoribus eximijs Rondelletio & Aſſatio. Siquidem lineamenta perpendas, folia ſunt Cyani parui prorſũ, inciſura & ortu Coronopi, hirſutiora, maiora (tametſi fortè μακρότερα legendum, vt alibi crebrius monuimus) flores radiati prorſum Cichorij concolores & ſimiles ſupernè, ſubtus capitula ſquãmulis compacta Chamælei lęuis Theoph. Cyani aut Iaceæ modo habentes. Semine intus Seſami aut Cardui minoris : radice Tragopogi, exiliore. Cõmentator noſter cum ſuis *Bellè aſtipulantibus omnibus ex imagine*, aut potius ignauię, *notis*, huic Phalaridis flores & capitula commentus eſt, & affingit, ſuo ne, an ſui Theſei errore, neſcio : fortè quia qui illi pictam miſerat à nobis Patauij ſiccã habuerat: Tametſi in Italia Longobarda non infrequentior quàm Norbonẽſi agro plurima ſqual lidis collibus, & etiam herbidis ad Lanum.



CHRYSANTHEMVM *ſegetum folio multiciſſo.*

CONSPICVVM aureum florem iſthęc fatetur Chryſanthemi appellatio, eiuſmodi eſt ſanè ille, quo ſegetes frigidiorum tractuum Galliæ, Germaniæ, & Angliæ ſcatent, flauam per meſſes Cererem ornãte, ac vnà cum Cyanei & Papaueris Rheadis floribus inſternente, magna ſpectatoris voluptate, quaſi tricolori tapeto. Regionibus æſtuoſis rarius. Caules illi teneri, glabri, virentes, pluſculi, rotundi, ſeſquicubitales. Folia crebra ab imo ſemunciam lata, toto ambitu Arthemiſiæ modo & crebrò inciſa, pallentia, tenera, viridãtia. In ſummo aureæ orbitæ nonnihil fulgentes, latiores, compreſsiores, Anthemidis, bellidis maioris, & calendulæ ſimiles. Oleracea eſt guſtu & nonnihil caloris indicante, ei tamen parcit pecus in Anglia, nec item olere manditur : ac illis ſignis deficitur, quæ in Calendula graphicè Dioſcoridis Buphthalmum exprimunt.

CALTHA *Poetarum &* CHRYSANTHEMON *oculatum verius Dioſcoridis, Calendula Offici.*

QVIPPE noſtrãs *Kalendula* quin ſit Poetica Caltha nullus neget, qui in Georgicis Luteolam Caltham, & in *Plinio* grauiter odoratam leget: Columella autẽ Buphthalmum hanc innuere videtur, vbi fauẽtia lumina Calthæ canit, nempe aureum rutilumq́; flauorem, & orbẽ circinnatum vmbonéq́; in centro extante cõſpicuo, luminis, ſiue oculi, in ſpeciem. Vnde Cachlan, id eſt, hiantulam & apertam dixerunt: ſicq́; Caltham putet quis deciſam à Calatho (vt Melyphyllò à Meliſſophyllo) qui quaſillus Latinis, Seruio teſte, poculum & calyx eſt, cuiuſmodi oſtentant ſingulis fermè Calendis Calendulæ florum pocula flaua : cuius & nos ſumus ſententiæ, à quo hiſce ſalebris permultis perplexi, diſcendi cauſa Monſpellienſem Epiſcopum Gulielmum *P*elliſſerium, Dioſcorideæ Plinianæq́; lectionis mirum quantum auidum & peritum, Magalonæ audire meminimus (inter complura loca partim hiulca, partimq́; luxata, quæ ille interpolabat) diſtinctius legentem, hunc in modum è codice calamo exarato, capite de Chryſanthemo, χρυσανθεμον ἢ κάλθα, τρίφερα ποα ταμνωδης πλέιους δὲ (non λείους, nempè plures, non læues legendum) ἀναφέρουσα καυλοὺς καὶ φύλλα : deinde πολυσχιδῆ ἄνθη μηλινὰ σύλβοντα, reliquum autem vt in vulgata editione Lutetiana conſtabat. Id eſt Chryſanthemum ſeu Caltham tenera : herba fruticoſa plures (in vulgatis læues) ferens caules & folia : tum multifidos, id eſt, crebrò, aut minu-

minutim fiſſos flores luteos, admodum ſplendidos vel rutilos, magnos oculos (non bouis) exprimentes: circaq; oppida eandem naſci, & olere mandi. Quam hac cęſura literam Calendulæ ſeu Calthæ vulgatæ componẽtes, tam plenè & exactè vtramq; vtrauis indicari, vt nec herba alterius deſcriptionis, nec deſcriptio alterius plantæ egere viſa fuerit. Etenim fruticat Caltha Galloprouinciæ & Norbonæ cum multis in aruis & incultis propter ſegetes & oppidorum rudera, tum Monſpellij, paulò vlterius Ægidio fonte aruis vrbi conterminis. Caules è radice parua, fibroſa, complures, ſparſi, teneri, læues: foliáq; Leucoij flores eximio fulgore nitentes edũt, vel etiã rutilos (ſic enim ςύλβου Cicero, rutilum Martis fulgorem vertit) oculi amplum orbem effigiantes, argutis minutiſsimisq; crenulis multis ſciſſos, quod eſt ἄνθη πολυσχιδῆ: nulli nõ horto decora & inquilina, culta autẽ altero & tertio tãto plenioribus & habitioribus floribus paucis coronariorum ſpecioſitate ſecunda. In cibum etiam cedit & iuſculis inditur, guſtu & odore nõ ingrato: acetarijs etiã miſcẽt multã mulierculæ, tũ cordis affectibus tum icteritię & fœdis coloribus indũt virgunculæ, reſpirandiq; difficultate vexatæ. Ius & teneræ cymæ luteo ouorum in placẽtam exceptæ & manſæ, nimis menſes fluentes ſiſtere, cunctantes autẽ impellere compertũ eſt.

- *Saluia*
  - *Maior* ἐλελίσφακος
  - *Minor* Σφάκελος
  - *Baccifera Cretenſis*
  - *Candida, nima.*
  - *Criſpa.*
- *Horminum.*
- *Horminum ſylueſtre*
- *Scarlea*
- *Colus Iouis quorundam, & Galiopſis Lutea.*
- *Verbaſcum*
  - *Sylueſtre Saluifolium verticillatum, anguſtifolium, Monſpellienſium, an Phlomos Lychnitis, ſiue Lucernaria Dioſc.*
  - *Sylueſtre Saluifolium, latifolium lignoſum, fruticoſum, verticillatum luteum.*
  - *Saluifolium purpureum.*
  - *Mas.*
  - *Fœmina.*
  - *Maximum odoratum.*
  - *Nigrum odoratum Luteo flore.*
  - *Purpureum Ericæfolium.*
- *Æthyopis.*
- *Blattaria Pli. an Chryſogonum.*
- *Primulæ Veris an antiquorum Phlomides ſiue Verbaſculi?*
- *Primula Veris pratenſis & odora lutea* } *eiúſq; gemina in flore varietas.*
- *Primula Syluarum, eius triplex varietas.*
- *Sanicula altera Alpina ſiue Auricula Vrſi flore purpureo albo & luteo.*
- *Baccharis.*
- *Digitalis*
  - *Purpurea.*
  - *Lutea.*
- *Helenium.*
- *Helenium ſecundum alibi.*
- *Bugloſſum Dioſc. ſiue Borrago recentiorum.*
- *Bugloſſum vulgare anguſtifolium.*
- *Borrago ſempervirens.*
- *Bugloſſum peregrinum radice multifida Pulmonariæ.*
- *Bugloſſum erraticum, Echioides aſperum.*
- *Anchuſæ*
  - *Onocloides.*
  - *Lutea.*
  - *Tertia,*
  - *Quarta, eſt Lycopſis.*

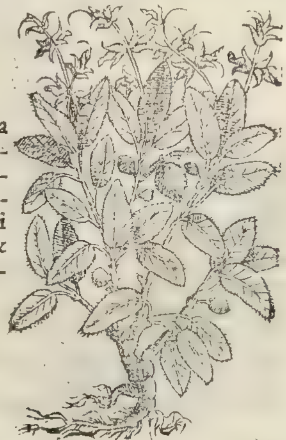
Lycopſis

Lycopſis, ſiue Lycapſis degener Anchuſa Æginetæ, Commentatoris Cynogloſſum, ſine caule, ſine flore.
Echium.
Onoſma.
Cynogloſſum.
Cynogloſſum puſillum.
Cyrſion vtrumque.
Symphytum.
Pulmonaria.
Nicotiana.
Petum vlceraria ferruminaria & Herba Sancta.
Arction.
Perſonata.
Xanthion.
Petaſites.
Cacalia.
Tuſsilago.

SALVIA Maior ſcabrior Dioſcor. ἐλελίσφακος.

Germa. Groſʒ Salbey, Breit Salbey.	*Belg.* **Groue & groote Sauie.**
Gallis. Groſſe Sauge.	*Hiſp.* Saua ſiue Saluia.
Italis. *Saluia Maggiore.*	*Ang.* *Great Sage.*

FOLIORVM ſqualor cinereus, decolor, pallenſque facies, arenti & marceſcenti ſimilis, qualis in torridis collibus enatæ Saluiæ eſt, occaſio fuit ἐλελίσφακον vocitandi, quaſi dicas Sole afflatam, tabefactam, aut ſideratam: tametſi potuit æquè ſcitè à medendis ſphacelo penè demortuis partibus, quibus calorem natiuum, roburque inſitum reuocaret, qua pollet familiari facultate noſtræ vitæ primordiis benefica. Vnde Saluia Latinis dicta, quia ſaluos & incolumes præſtet innumeros, eapropter Rithmicus verſificator quem in admirationem rapuiſſent tam diuinæ vires, ſciſcitatur, *Cur moritur homo, cùm Saluia creſcat in horto?* Antiphone, *Contra vim mortis non eſt medicamen in hortis.*
Conſpicuas duas differentias in Elelíſphacū & Sphacelum è Theophraſto etiamnum licet obſeruare. Vnam nempè Saluiam maiorem in vinetis Aquitanicis, Linguagothicis & Pedemontanis, vbi fruticat multa, ſquabriore, rugoſiore, maiore, magiſque ſqualente aſpectu; quæ eadem in hortos tranſuecta fuit & vocata maior Saluia. Eius ſunt plures varietates, cunctę Menthæ, folióq; nō Cotoneæ, vt mēdoſè Gręca, extāt, Pliniū legenti manifeſtum fiet, qui tamen germanitate nominum deceptus, Saluiam in Mentham demutauit.



SALVIA Coccifera, ſiue Baccata, Cretenſis.

QVAS inter perquàm pulchra ea eſt Cretenſis baccata noſtrati prorſus ſimilis figura, odore, ac ſapore, lignoſis ſurculis. Sed hi inſtar Gallarum rotūdis excrementis Piſtachiorum magnitudine & forma, ſapore minus calido, magis aſtringente, non inſuaui donantur, multiplici lignoſi ſurculi, quibus nos impertiuit apprimè ſedulus & peritus veſtigator ſtirpium Iacobus Reinaudetus Pharmapœus Maſsilienſis.

Varietas.

Valde

Valde variat etiam in Anglia, vbi ſarmenta quædam & palmites eiuſdẽ plantæ partim ſpadiceo colore, partim candore pluſquam niueo viſuntur & folia quaſi pellucida. Quæ nonnullis etiam rugantur, & fimbris multis in ambitum criſpa cernuntur, non ſine voluptate.

SALVIA MINOR pinnata, Theoph. σφάκελος.

- *Germa.* Clein Salbey, edel Salbey.
- *Ital. Saluia minore.*
- *Belgis.* Cruys ſauie & Orkens ſauie.
- *Ang. Litle Sage.*

ALTERA verò differentia, quæ auritis, aut pinnatis eſt ad imum Circeæ modo foliis, minus ſquaroſis & coriaceis, minoribus multò: eoque nobilem dictam, & Sphacelum putamus, nec vllam eius varietatem nouimus: nullum enim diſcrimen in ſapore, aut odore eſt.

ὅρμινον. *HORMINVM.*

TVM Satiuum tum ſylueſtre notius hodie, quàm vt pluribus aſſerendum ſit: nedum in hæſitationem reuocandum: vtrunque medicatum eſt: ſed vehementius Sylueſtre ad Venerea illicia, vnde nomen acceptum: ὁρμᾶν quippe eſt impetu cęco agi inſtinctuq; ferri & cieri inteſtino, vti quos in Venerem vrget libido: ideò παρορμᾶν πρὸς τὴν συνουσίαν, in Venerem laceſſere dicit hîc. Nuſquam, autem niſi in hortis cultu Herbariorum viſitur Satiuum, foliis Pſeudodictãni vel Marrubii ex interuallo binis & in ſumno purpuraſcentibus, collectis vt in Dictamno: iuxta quæ tota circum caules quadratos, pedales & cubitales, flores ſunt verticillatis pyxidulis purpureis ad cæruleũ vergẽtibus: quæ hiantes per maturitatem deorſum nuunt pendulę: ſemine papauereo maiore, nigro, ablongo, mucaginem aquæ merſo, vt Pſylium, emittente: ęſtate floret.

SYLVESTRE HORMINVM.

RVDERA & prata macilenta ſectatur ſylueſtre dictum: foliis maioribus & aliquantùm laciniatis oris Blattarię ſimilitudine & colore: quadratis & paucioribus virgultis, ſeſquicubitum altis: per internalla flores verticillati in ſpicas longiores abeunt, deorſum inclinatas, cęruleas purpuraſcentes: nigro, nec abſimili priori, ſemine glutinoſo. Vtrique radix lignea: Sed illius odor nullus, huius verò Scarleam redolent flores.

SCARLEA, Centrum Galli, Officinis Gallitricum.

- *Germa.* Scharlach.
- *Belgis.* Scarleye.
- *Gal'is.* Oruale, Toutebonne.
- *Ital. Schiaria.*
- *Ang. Clarye.*

EST autem quam vulgus Gallicum *Orualle*, conſpicua ad Horminum alluſione, & cõſimili de dote vocitat notiſsima: Germanicè & Belgicę Scarley quaſi dicas, oculum clarificans, mixtis latina & Germanica voculis. Semen quippe palpebram inter & oculum inſertum, atque diutulè retentum, quantum eſt ſordium illic, illico euerrit & rapit, quotidiano etiam vulgi experimento. Seritur, & oritur anno poſt, Iulio & Iunio: flores edit cęruleos & albicantes Saluię vel Dictamni: in quadratis caulibus folia pręgrandia Verbaſci, aſpera, admodũ hirta, rugis & veluti verrucis nõnihil hirſuta, Æthiopidis aut Verbaſci pube, & ſylueſtris Hormini ſimilitudine: ſed minor radix, dura & ſublutea. Semẽ in calycibus nigrũ καρηβαρίαν, capitiſve grauitatem facit, odore, quẽ vniuerſa ſpirat, nontamen ingrato: eoque magni vſus quibuſdam ſeptentrionalium ad Zyti Bieręque confectionem: Lupuli namque vel penuria, vel vegetioris potionis faciendę cauſa, cortinis feruenti-

uentibus addunt; fitque temetum, quo non multis depletis poculis temulenti fiunt, hilaritate propemodum inſana: in nonnullis tamen, riſu quàm miſeratione magis digna. Menſtrua & ſecundinas ducit, & Venerem ciet, quare minus, quin ſit Hormini ſpecies, refragandum.

COLVS IOVIS folio Vrticæ, aut Hormini, Galiopſis Lutea recentiorum.

HIs meritò accenſenda videtur ea, quam neſcio qui rei Herbariæ nomēclatores, Galiopſim luteam dixêre, & Colum Iouis: ſummo caulis faſtigio colum flauo penſo inuolutam, nonnihil effigiantes: facie quippe Hormino propiore quàm Vrticæ, aut Ballotæ. E radice Lamii ſimili, caules edit non multos, cubitales & ſeſquicubitales, quadratos, hirſutos, quibus folia Vrticæ, aut Trachelii albida, ad baſim ſinuata, latiora, læuia, Gallitrici minora: flores in verticillis lutei, Saluiæ aut Scarleæ. Scaturigines vdóſque ſyluarum margines amat, Galliæ, Germaniæ, & Italiæ. Guſtu nonnihil calido, exſiccante.

VERBASCVM Syluestre Saluitenuifolium Norbonenſium, an PHLOMOS LYCHNITIS Dioſ?



MVLTIPLICIS differentiæ itē φλόμος, vel φλόγμος, deductus è flammis, aut Elychniis, quæ huius tomento bombaceo concinnātur & alūtur, Tapſum potius maius dicunt, aut Taxū practici, quia toxicis aduerſetur: tametſi cognati cuncti ſaluiis facultate & facie adeò ſunt, vt ſyluestrem ſaluia plebs vocitet minores ſpecies montoſas, inter quas frequentiſsima pleriſque omnibus agri Norbonēſis collibus glarioſis, Mōſpellio vicinis, fruticat hic quē Phlomus Lychnitidē videtur innuere Dioſ. rarus alibi Galliȩ, vel Italiæ. Peramœno aſpectu florum luteorum Fabȩ vel Marrubii, in verticillatis circinationibus ſecundum foliorum exortus hinc inde porrectis, pallidulis villis ſtaminum, folia ſcabra, craſſa ſunt, denſa lanugine cana, aſperáq; tactu & criſpata, Saluiȩ Anguſtifoliæ anguſtiora, ſed lōgiora, & ad Elychnia valde accommoda: vnde videtur Dioſcor. Lychnis dicta.

SYLVESTRE Saluifolium, fruticoſum, lignoſum.

ALII proprior cȩteris hic Marrubium & Saluiam imitatus: eóque vocant quidam horti Angliȩ, Italiȩ, Belgiȩ & Galliȩ, agreſtem Saluiam: foliis ſcabris, albidis, aliquantum hirſutis, quadrangulis, in virgis lignoſis, breuibus, bicubitalibus, per interualla foliorū flores promentibus luteos, Marrubii vel Archangelicæ modo, verticillatim hȩrentes, viſu per iucundos.

VERBASCVM Nigrum Saluifolium, purpureo flore.

PRATIS ſabuloſis familiaris hic Saluifolius, præſertim non procul Taurino Pedemōtium: pariter Germaniæ, Galliȩ, Angliæ, ſaxoſis pratis herbidis & ruderibus. Folia quàm maximè Saluiam agreſtem, ſiue Scordeum Plinii, aut Horminū æmulantur, ſecundúmque caulem & ramos ab imo quadratos pedales & ſeſquipedales numeroſi floſculi, verticillati, purpurei, vel cærulei, per fœnicetia.

PVRPVREVM Erucæ foliū Angliæ & Galliæ etiam obuia hæc tum pratis, tū ruderibus, quam horti quidam alunt in Belgio, cognitu & deſtinctu facilim, foliorū lacinioſæ oræ Erucæ, aut potius cornuti papaueris diuiſura, & colore nigriore, ramoſos caules & cauliculos ambiunt: flores per interualla Saluiæ aut Hormini modo & colore, tota viridante & hirſuta ſuperficie. In mole templi diruti Bathoniȩ Anglȩ prope Thermas, videre erat ſuperiore anno.

φλόμος. *VERBASCVM MAS, Thlapſus Barbatus.*

Germa. Wullkraut.
Gallis. Bouillon blanc Maſte,
Belgis. wollcruyt.
Ang. Mulleyne the male.

QVI obſeruarunt muſtellas conflixiſſe cum ſerpente, penéque enectas & victas, paſtas iſto Thlapſo, & factas denuò alacres, duell[illegible] inſtauraſſe, Taxū vocarūt: alioqui luculenta foliorū magnitudine, & videndi vbiq; conſuetudine, nulli nō cognitū. Folio prȩgrandi, ſimili, & pari, Enulæ, pube obductum multa & leni & incana, quali in Gnaphalio & Æthiopide. Caulem admodum procerum, trium cubitorum, à ſui medio ſummo tenus floribus luteis ſtipatum, thyrſúmque, ſiue funalem exprimentem, viſendum, vnde vulgo *Torches* & Græcis φλόμι à flamma, quam alunt funales, aut *P*hlomi folia & caules in lucernis. Radix pollicem craſsa.

FOEMINA.

HANC ſi albidis exeat floribus, & ſenis foliolis diuiſis, fœminam vocant; alioqui folio conſimili & pari.

MAXIMVS odoratus meridionalium, Thlapſus barbatus.

EXCELLIT hîc vt magnitudine foliorum, ſic etiam odore ſuaui, omnibus Verbaſcis: tametſi varietas tantum videtur deſcripti communis *P*hlomi fœminæ, vel maris: floribus quippe luteis & interdum albis exit, ſenis foliolis: quȩ arantur rubris lineolis, odore ſuauiſsimo, folio longiore, latiore: radice craſſa, nec aliubi diſsimilis tota planta. In Belgicis, & Gallicis Northmannis hortis alitur. *P*edimontani verò agri, Norbonæ, Angliæ, & Italiæ, occurrit paſsim in campeſtribus.

NIGRVM Latifolium Luteum.

ET huius omnia penè ſimilia, foliis namque Enulæ inter & Digitalem vel Symphitum nigricatibus obſidetur, paribus, ſcabris grauiter olētibus, nec incanis, floſculis ex herbaceo luteolis, ſtellatis, minoribus: ſemine item *P*apaueris minore, Digitalis ritu incluſo: è radice æque cæteris magna, caulis gracilior Blattariæ cubitalis. *P*ratis Brabanticis, fabuloſiſque & herbidis, atque in Francia, & Anglia, Iulio & Iunio ſponteprouenit.

ÆTHIOPIS φλομώσης, *ſiue Phlomitis.*

HVIC nomenclaturam Magica futiliſque mendaciorum magiſtra ſuperſtitio commēta videtur, quòd iniecta flumini folia quantū eſſet aquæ exhauriri crederetur: tametſi veriſimilius, quia optima ex Æthiopia adueheretur: niſi ſit dicta, quaſi fuliginoſa cinefacta, cineréve aſperſa, αἰθοψ, namque Græcè fulligo eſt, ſiue fauilla aduſta. Inquilina hæc hortis Germaniȩ, Angliȩ, Galliȩ, & Italiæ: vbi primùm vidimus ex Græcis & Illyricis mōtibus maritimis allatā, iamq; ſatis vulgatā eſſe, & cognitu facilē, Thlapſi barbati admodū ſimilē, cōſtat, *M*agis tamē incanis, mollioribus: carptaq; delicatiore lōgiore lanugine, cuiuſmodi Cretenſis Dictamni, & lacinioſa vndulatáq; criſpante ora, circum imum caulem accu-

accubantibus, & ambientibus quadratum, hirsutum, binum pedum, & sesquicubiti, multas in alas sparsum, quæ secundum lõgitudinem verticillatim flores ambiunt Scarleæ aut Hormini: sed a Ibidi, & semen non dissimile. Radix cognatã Verbasci naturam testatur.

CHRYSOGONVM, an potius BLATTARIA *Plinii, quàm recentiorum* TORMENTILLA?

A B aurea florum fœtura dictum Chrysogonum credere pàr est: Eapropter si Blattaria Plinii Chrysogonum Dioscoridis non est; nulla iam planta in memoria est, quæ non longius multò absit à Chrysogono, quàm hęc Blattaria. Quippe densè fruticat, multisq; firmis ramis, & rigidis sesquicubitalibus, & duos cubitos altis, rectis: foliis Quercus, aut Verbenæ: flores adeò Verbasco, foliorumque quinario numero, & colore accedunt, vt vtrãlibet pro vtrauis accipere facilè sit, etiã monente Plinio. Verùm Blattariæ flauo saturiore, & magis rutilo, initiò præsertim, folia non perinde incana, aut hirsuta, sed obscurè viridantia. Semen pullum, inclusum pericarpiis Lini, aut potius Digitalis purpureæ. Radix Napi aut Raphani syluestris, alba, digitum crassa; sed æstate exeunte per Autumni initia, ex atro foris intúsque rufescere quidam amici affirmabant; nempè excocto ab æstu alimento: quemadmodum Carduo Benedicto vsu venire videmus, & quidem minus de hac miramur, vt cuius flores interdum purpurei, punicei & cærulei conspiciantur, non modo in Belgii & Galliæ Herbariis hortis, sed etiam in Taurini & Riuoli marginibus campestribus herbidis. Amara admodum, calidaque & sicca gustanti; quare qua alliciat blattas & tineas dote arcana malim scire, quàm non potius (quemadmodũ Absynthio, Abrotano, & aliis amaris arcentur) ab-actum iri idem animalculum suspicari: farctus viscerum meseraicarũq; expedire certum: incertum verò quid ad morsus venenatáq; possit. Eapropter qui præ hac Tormentillam septifoliam, inter Pentaphylla memoratam, mauult Chrysogonum facere, ob radicum (tametsi perparum rufescant) effigiem flores & folia, ac denique vires ad venenata plurimi faciendas: sanè per nos optionem habeat, dummodò hasce nostras coniectationes sic accipiat, vt eas, quæ sunt lubenter cessuræ potioribus vestigatoribus, non ignauis obtrectatoribus.

Græcè similem rapo, non æqualem, aut extuberantẽ radicem ὀυθίαυ γογγύλη

TORMENTIL.

φλομίδες, *PRIMVLÆ variflora, an Antiquorum* PHLOMIDES, *siue Verbásculi?*

A Verna germinatione, florumque quasi rediuiua vernatione, vulgus Primulas veris, quia primulùm tum erumperent & florerent, vocitauit. Huius plures varietates, pręsertim in Anglia, lautitiæ & florum deliciæ amantissima, quàm alibi conspiciuntur: quarum qui vnam duntaxat nouerit, cunctas cognitas habebit: distant quippe floribus duntaxat saturiore colore, rugosioréque folio.

PRATENSES Duæ, Pallida, Lutea odora, quæ culta fit maior & flore multiplo apud Anglos.

- *Germa.* Himmel schlüssel, & S. Peters kraut. & Schlüsselbluom.
- *Gallis.* Prime vere & brayes de Cocu.
- *Itali. Brachediculo, & fior di prima vera.*
- *Belgis.* S. Peters cruyt.
- *Ang. Cowesl yppe.*

VBIQVE IN pratis vliginosis & riguis, præsertim regionum minus calidarum, vt Sabaudiæ, Flandriæ, Galliæ, Northmanniæ, & Angliæ, primo veris tepore florent: è radice albida, fibrosa caulem nudum, rotundum, aliquantum hirsutum, palmarem & sesquipalmarem, quem summum & nutantem vmbellæ instar, florum calyculi copiosi ornant, non dispares pulmonariæ, sed lutei, ceræ nouæ odorem & colorem æmulantes. Folia

maiora Betonicæ, neutiquam ambitu incisa, Digitalis purpureæ quadantenus, rugosa, ad imum strata, aut parum surrecta: gustu non ingrato, in olere, placentulis, & acetariis: admodum vtilis capiti, neruis, & humorum ex decubitu putredini, aut inflāmationi, eóq; vulneraria habetur.

Varietas florum, gemina.

IISDEM ferè locis hæc, nec diuersis floribus, sed pallentibus, & foliis grandioribus paulò, odoris verò nullius.

SED quæ in hortis Anglicis & Northmannicis colitur, florum maiorum, prouentu & fœtu multiplici, triplò aut quadruplò omnium *Primularum* magnitudine & elegantia prima.

SYLVARVM PRIMVLA.

HANC non potest non nosse qui vllam superiorū viderit: differt enim flore duntaxat, qui singulus lānguido pallore, pusillus, palmo breuior, quasi cauli summo inest. Folia, sapor, odor, vsus, non disparia, sed lubentius hæc nemorosa vmbrosasque conualles sectatur: vti in Anglia, Delphinatu, & Sabaudia. Flandris & Gallis hortensis.

Varietas

VARIAT hæc in Angliæ hortis speciosa florum duplicatione & incremento, Lychnidem coronariam duplicatam æquante: coloris etiam diluti lutei.

INTERDVM & albi peramœni, sed simplici floris, venum ferunt mulierculæ in vicum Mercatorium Londini.

ETIAM fimbriatis floribus, rugosisq; plicis, & coloris obscurè virentis, *Primula* quædam Londini hortis frequens, alioqui assimilis cæteris: quam studiosi Herbarum Antuerpiani, vt nonnullas superiorum indidem habuerunt, & nos monuerunt quāpiam *Primulam* in Anglia extare floribus purpureis: sed nobis frustra quæsita, & *Pulmonaria* putata, vt doctissimus Turnerus dicebat.

Harum omnium cùm sint folia ambitu rotundiore quàm maioris Verbasci, & caulis nonnullarum foliaque sint hirsuta; cur neget commentator non esse Phlomides? nullam nisi ostentationis futilis habet rationem: vires quippè & tota facies planè Thlapsi, contrà suadent, consensúsque experimenti apud omnes regiones, quæ modò vnam quampiam harum habeant, *Paralysis* herbam vocant, quo nomine propter insignes facultates fuit etiam *Phlomus* donatus: igitur & hæ *Phlomides*.

PARALYTICA Alpina SANICVLA, *Vrsi auricula recentiorum, figura Primulæ, sed floribus purpureis.*



VISENDÆ venustatis vt si quę alia Alpinarū, istam herbulam, satius fuit Arthriticam vel *Paralyticam* nominasse, quàm *Saniculam*, tum propter peculiarem expresionē affectus Arthritici, quem admolitur, tum maximè quia Primulis annumeranda videtur: tametsi amat hæc summa item montiū præcelsa, & præruptarū supercilia petrosa, qualia sunt in Claudii cautibus, Clauenę, & Oenipontis finitimis, vbi ferè totā ęstatē perēnat nix, qua inuita exacto Vere hæ Primulæ pratenses singulari cauliculo, quasi flores in pediculo molliore & inflexo punicantes, aut ex roseo albicātes, visum exhilarantes dant, suauiterq; spirantes: folia autem albida, virentia, crassiuscula, carnosa, & lęuiora, quàm Primula Veris, nonnihil repanda, & limbo crassiore tantillùm fimbriata & circinata: radice multum fibrosa & cognata *Primulæ*: gustu pariter multum exsiccante & astringente, vulnerariis potionibus quæsita, & foris vulnera glutinante, vnde *Sanicula*.

Varietas. Alibi montium interdum frequentiorem & maiorem vidimus folijs, cauliculo & flore, qui tamen nō purpureus, sed luteus, aut albus, & fuscedine pullus est.

DIGITALIS PVRPVREA.

Ger. Fingerhut ꝛc fingerkraut.
Belg. Vinger hoet cruyt.
Gall. Gant nostre dame, doigtier.
Ang. Foxegloue.

REGIONES quæ ad Aquilonem sunt, feracissimæ sunt Digitalis purpureæ, quæ Meridianis calidiusculis ferè deest. Sed in Francia, Belgio, & Anglia, nulli non nota, vbi id nominis vernaculè assequuta fuit, nec enim antiquis memorata, quorū calathi oblōgi, picti, cęlatíve apparent, in Digitalis siue digiti ad suendū munimenti speciem, eleganti serie cauli bicubitali hærent vno ex latere, penduli, folij paris, cōcoloris, & similis, Cynoglossi vel Symphiti maioris: fibrosa radice, viscida, nigricante, semen in pericarpis pusillum, Verbasci, odore putidiusculo, & qui Bacharim dicebant, opinionē refellēte gustu ingrato, exsiccante, aliquantum calido, & vulnerario: quare plurimi fit ad omnia vulnera sananda.

DIGITALIS Lutea.

MINOR hæc, minorísq; elegantiæ, minus fert cœlum Angliæ, vbi non vidimus, alioqui passim in Pedemontani Taurinis & Sabaudijs collibus, folio nigriore, angusto, Blattariæ aut Plantaginis, læui, nec hirsuto, non perinde hilari aspectu florum, qui palliduli luteo squallent, angustiore nola, nec perinde punctulis impressa.

βακχαρις παυχαρις BACCHARIS.

EXTAT apud classicos Græcos βακχαρις, aut potius παυχαρις, plantæ cuiusdam nomēclatura, sic, vt lubenter credimus, indita, propter eximiam fragrantiæ gratiam Cinamomeæ radicis, ex qua cùm multa alia, tum vnguen conficiebat, item παυχαρις apud Atheneum dictum, sertáq; concinnabantur, quibus tempora cingebantur, *ne Vati noceret mala lingua futuro*, vt canit diuinus Maro. Eam ob rem licentius abutuntur lectoris patientia, qui istud caput è Dioscoride quasi spurium expunctū volunt, frustráque probare satagunt, vtramq; plantam, Baccharim nempe & Asarum, & vtriusuis descriptionē(paucis quæ irrepsēre demptis)eadem esse, cùm quilibet iam cernat legendo non propius abesse Hederam à Saluia, quàm Asarum à Bacchare. Astringit hæc, inflammationibus & ignibus sacris proficit, somnifero est odore, fronde inter violam puta albam & verbascum. Illa contrà impendiò calfaciens, discutiens, hederaceo folio. Nō parum itaq; diserepant Plinio autore: qui quòd coronis non addatur, dictum tradit Asarum. Labes hæc profectà è fragmentis Crateuæ, vbi Baccharis Dioscoridis Asarum vocatur & describitur. Quod quidem nos monet, sedulam appellationum perpensionem neutiquam neglectui habendam esse accuratis viris, veri fidis venatoribus. Iam verò de multis, si optio detur, nullā perinde congruā videmus, ac illa, quā olim barbarorū doctissimi genuinā putabant: multò enim propius, quàm illa Mathioli species verbasci odorati, ad Baccharē accedere certū est. Hæc quippe fruticosa, appendicibus donata, foliisq; asperis, nigricantibus, Primulæ veris, vel Saluiæ latifoliæ magnitudine, caule bicubitali, floribus purpura obsoleta glomeratis, in pappos defluentibus, Cardui modo. Radix summo cespite sparsa, diffusis fibris, garyophyllatæ modo, cuius odorem pręsentissimum halat, vel cinamomi: cui contulerunt antiqui Baccharis radicem, qui Garyophillos non nossent. Planta valde frequens, valdéq; isto nomine nota Monspellij circum, & alibi non paucis locis. Qui quatuor Conizæ species nouerit, (earum namque inter se non parua similitudo, flore, Luteis omnibus, odor grauis, gluten dum attrectantur)cur Mathiolus istam Baccharem odore & flore

nobilem Coniſam maiorē fecerit, & Verbaſcum ei ſuffecerit, haud facilè dicet. Verbaſcū quippe eſt odoratum, cui interdum flores lutei, interdum purpurei, vt Blattariæ maioriq; Verbaſco interdum contingit mutari. Romæ cùm valde auidi, vt ſemper ſoliti fuimus, & freti fide Mathioli complures quos ſciſcitabamur herbariæ rei peritos, nihil aliud quàm Verbaſcum putabant: idemq; in Flandria aliiſq; non paucis locis ortum, non chartæ agglutinatam plantam iſtam Mathioli, quæ potius figuræ, quàm odoris, colorísve notas retinet. Sed iſtud conſuetum illius dignitati, res verbis aut chartis aſſertas, non item inſpectione exploratas literis mandare.

ἑλένιον HELENION.

- *Ang.* Elecampane.
- *Ger.* Alantwurtz.
- *Bel.* Alantwortele, ende Galantwortele.
- *Gal.* Enula Campani, herbe d'Elaune.
- *Ital.* Enola, l'Ella.

HELENÆ luctu aut ſatu clarius & notius poſteritati factum eſt Elenion, quàm vt fuſiore delineatione ſit opus, tametſi & ab inſula Helena dici putatur, vbi longè optimum luxuriet numeroſa & pręgrandi fronde Digitalis aut Verbaſci Platiphylli (non anguſtifolij Verbaſci, vt mendoſè codex Grecus) florem Buphthalmi aut medię Conizę aureū ſtellatū Iunio & Iulio fundēte ſcapo ſummo, recto, tres aut quatuor cubitos procero: radicis amplæ, craſſioris, carpum ferè æquātis, perquàm odorę: in pratis villarum & prædiorum Angliæ, Germaniæ & Galliæ, erui primo Vere ſolitæ. Qua quidem vtendum intrò humenti & recēti ad animi paranda commoda lætitiamq; inuehendam, & mœſtitiam necādam: de qua dote plurimi fecerūt eam antiqui, & nepenthe illud Ægyptium ex ea vna confectum opinati ſunt: ſicca verò benè facit foris: ſin intrò ſumas, humenti atq; recenti vtendum, præſertim in pulmonis affectibus cronicis. Iſtud tamen Pharmacopœi non eſt, ſed periti Medici.

βούγλωσσον BVGLOSSVM ſiue BORRAGO.

BVGLOSSVM *vulgare anguſtifolium.*

Euphroſynon.

- *Ger.* Bureiſch.
- *Bel.* Bernagie.
- *Hiſp.* Borraienes, Borraies.
- *Ang.* *Borage.*
- *Gal.* Borraches.

BORRAGINEM quaſi Bouaginem vulgus dixiſſe putatur, verſa & deinde peruerſa è Bugloſſa voce, quòd tam verum videtur, quàm nulli in dubium iam vertitur, noſtram Borraginem eſſe genuinum Dioſcoridis Bugloſſum, εὐπροσίνη, ſeu exhilarantem herbam: cuius poſtea ætas recentior nomen confudit & commune fecit, viribus & nonnulla ducta ſimilitudine, anguſtioribus folijs, & aliquantum diuerſæ plātæ, non Borraginis, vt nūc, ſed Bugloſſæ tunc dictæ. Iam verò notior vtraq; etiam plebeculæ quouis oluſculo: ſed minus vera, verum retinuit nomen. Latifolia & germana, non Bugloſſa, ſed Borrago tantùm dicitur. Vtraq; fœcunditate importuna in hortis luxuriat. Genuinum & latifolium folijs in ceſpite ſtratis, latis, ſubrotundis, aſperis, hirſutis, rimoſa viridi in atrum declinante, ſuperficie Symphiti maioris potius quā Verbaſci. Huius radix extima albicat, minor & breuior nec perennis. Alterius contrà foris nigra, perennis, prolixior. Vtraq; tamē glutinoſa, edēdo medendóq; nata: genuinę flores ſtellati quinis foliolis, eximia purpura, cæruleóq; nitentibus, interdum candidis, medio quaſi centro coronidem circinatam, fuſcam, exilem cohibentibus. Semine nigro Anchuſæ aut Lycopſis: Sed alteri flores concolores, Primulæ Veris modo aut Anchuſæ: Semē maius, minus nigrum, folia lōgiora, anguſtiora, Echio aut Lycopſi toto habitu tam propè accedentia, vt ni defuiſſet rubellus radici color, Lycopſim domeſticam facturi fuiſſemus, qui quia nigricat, potius Echium indicat, aut vtriuſq; anceps naturæ.

BVGLOSSVM semper virens.



EX duabus dudum recensitis videtur natura Dędala ludibunda vnam concinnasse multò elegantissimam, ac semper virentem, etiam frigidissimis Angliæ, Antuerpia, Belgiáq; reliqua aduecta, vbi plurima & peropportunè viget in hortis ad vsus medicos, vtraq; Brumæ rigoribus deleta. Folia subrotunda, latifoliæ Borraginis, vti etiam caulis: radix situ, habitu & muccagine Cōsolidæ maioris: Flores verò secus alas & folia prorsum Angustifoliæ: eiusdem saporis & vtilitatis ad cordis & ex melancholia affectus.

BVGLOSSVM peregrinum radice multifida Pulmonariæ.

IN nostris stirpium sportulis quedā arida adhuc est Buglossi facie planta, quam ex hortis Bononiensibus habuimus: in pilis densis, horrida & aspera sunt, angustius desinunt folia qua hærent radici, fibrosa, fusca, non Buglossi, sed Pulmonariæ: caules & flores per temporis angustiam expendere non licuit.

Erraticum BVGLOSSVM asperum Echioides.

EST & hæc perquàm similis qualibet sui parte superiori, & penè par, macilentis & sabuletis Antuerpiæ vicinijs passim sponte, etiam in hortis locum faciunt, vtuntúrq; Buglossi penuria Pharmacopœi, quibus Syluestre Buglossum creditur. Admodum horrent hispidáq; sunt folia, setaceis, pilis rigidis, & bullis prominulis, tantúmq; & simili differt modo à superiore, quantum Labrum Veneris à Dipsaco hortensi. Radix gracilior, lignosa.

BVGLOSSVM Echioides Luteum.

VALDE cognatum huic est facie, natalibus, vsuq;. Pluris faciunt hāc mulierculæ Anglæ, quàm Buglossum, vocantq; linguam Bouinam luteā, propter luteos flores Sonchi similes, in asperis caliculis collectos. Folium item Dipsaci Syluestris, nec minus spinosum, angustius aliquantum. Radix alba, viscida, oleracea, vt Buglossi, cuius est species.

ἄγχουσα ANCHVSA.

Offi. Alcannæ radices.
Ger. Roat ochsen zung.
Gal. Orcanette.
Ang. Alkanet.

FVCO pigmentísve illinere, Græcis ἀγχούσειν erat, vnde Anchusa dicta à radicis illustri cruore, coloréve florido, cui plantæ totius cognitionem debemus: vix enim alioqui innotuissent, tum propter cum Echijs, Lycopside, & Buglossis similitudinem, tum etiam ob versionem minus perspicuam: confert quippe hanc lactucæ τῇ ὀξυφύλλῳ angustifoliæ,

vel acutæ, & vti videtur agresti, quæ hirsutior & horridior. Quatuor animaduertimus differẽtias ex floribus, folijs, & magnitudine. Quæ Calys seu Onocleia vocatur, maxima, frequentissima Galliæ & Angliæ, aruis lætis, sed glareosis, vel argillaceis. Radix intus ligneo corculo, libro corticéque crassiore amicta, sãguineo succo sãdalinóve digitos inficiente: digitum æquat, sesquipalmum longa, gustu Buglossæ. Folia copiosa Echij aut Buglossi angustifolij, lanugine spinosa, incana, cespiti incumbentia: caulis plurimùm singularis, rotũdus, squaber, cubitalis, tirsulis florum cæruleis ad punicem vergentibus, Echij non dissimilibus: semen exiguum, oblongum, pullum.

Lutea ANCHVSA.



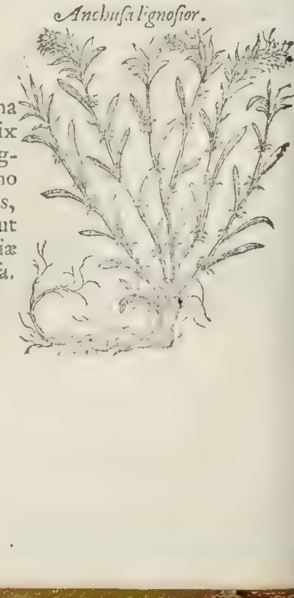
RARIOR & elegantior multò qui luteis floribus, sed ramulis minoribus & magis collectis in summo: folijs item numerosioribus, lanuginosis, albidis magis: caulis pedẽ aut cubitũ ęquat, & semen alterius. Radix tamen viuidiore multóq; delicatiore nitet purpurissa, succulentior priore, Norbonæ ad aquas Marianas, vmbroso & pingui solo. Etiam in asperis, non procul Athesi flumine, & Baldo Veronensi, collegimus.

MINOR seu Alcibiadion vel Onochiles.



NOTISSIMA hæc & copiosissima in Nitiobrigum agro, vnde Pharmacopœi Monspelienses & Lugdunenses Lugdunũ ad nũdinas quotãnis acfersunt: nos è vinetis & sabulosis aridisq; collibus Grãmuntiæ Syluæ, propè doctoris Assutij prędiũ, eruendã curabamus. Prolixior namq; & carnosiore plenioréq; est radice cæteris. Cætera tota minor, angustiora folia, multò numerosiora, viridantia Buglossi. Complures fundit cauliculos teneros, graciles, floribus minoribus, Buglossi minoris angustifolij, puniceis. Semen cinereum, oblongum, paruum. Sapor Buglossi, nõ ingratus, acrior tamen & siccior.

Anchusa lignosior.



ANCHVSA LIGNOSIOR angustifolia.

VLTIMA hęc & minima omniũ, tametsi vix Anchusa habenda sit, vt cuius sit parum aut nihil purpurea radix lignea, ruffofusca, fundésq; cauliculos sesquipalmares lignosos Satureiæ: foliolis oblõgis, Alcibiadæ Anchusæ minoribus, minúsq; hirsutis: flores item nõ multum absimiles, pusilli, cærulei. Radix lignea ex fusco ruffescens, parũ aut nihil inficiens. Marginibus agri Frontignani & Valeriæ Syluæ hæc interdum occurrit. Alibi nobis nusquam visa.

LYCOPSIS, vel Lycapſis degener Anchuſa, Æginetæ. Mathioli Cynogloſſum.

NIHIL habet hæc Anchuſæ, præterquam radicis fuſcum ex purpureo colorem; à quo Lycopſis deriuata fuit, id eſt, fuſcedo obſcuritáſve, qualē ante-lucanum vulgus inter Canem & Lupū crepuſculū vocat: niſi ſit ab hiſpida caulis foliorū & florum inpexaque hirſutie, pedem imitata Lupinum: qualem non procul à littoribus Frontignanæ & Doctoris Griffii rure nobis primū oſtenſa fuit à Profeſſore D. Aſſatio, præceptore exercitatiſsimo, & de Medica materia benè merito. Satam poſtea habuimus Londini in Anglia: folia dum per initia erumpūt, ceſpite inſtrata numeroſa, bullis & villis aſperata, Echii, palmum longa, pollicem lata iacent, neq; toto anno aſſurgunt, aut caulem florémve edunt; ſed vno & interdū altero anno pòſt, æſtate caulem ſeſquicubitalē, rotundum, hirſutis alis multis diuiſum. Iuxta quas & folia erumpūt ex interuallis: floréſq; Echii fimbriati, diluta purpura, exili ſtamine. Semen Borraginis, minus nigrū: radix craſsior digito, rufeſcit, lignoſa: parum aut nihil attrectantem inficiens.

Hæc ab ea quæ hîc in Anglia via quæ Bathonia & Briſtolia Londium ducit per meſſes læta & multa hilari viſitur aſpectu, floribus tantùm differt: quos non ſecùs foliorum & alarum interſtitia, ſed in ſummis caulibus ſaturiore purpureo, Anchuſæ maioris. Vt prior ſubrubra linet & nonnihil rubelli affricat digitis.

ἔχιον *ECHIVM, Bugloſſum agreſte.*

Germa. **Wild ochſen zung.**
Gallis. Bugloſſe Sauuage.
Belgis. **wilde Oſſe tonghe.**
Ang. Wyld Bugloſſ the leſſer.

SEIPSA prodit ſeminis indice, quo à Borragine diſcerni videtur: ab Anchuſis autem radicis colore, ſiquidem Echio multumque ad ſylueſtrem Bugloſſum accedunt, folia per interualla circum teneros rotundos quaternóſve caules rectos ſeſquicubitales, alterno ſitu plurima hirſuta, ternas, quaternáſve vncias longa, pollicem lata, ſubnigra, craſſa, è quorum ſinu emergunt per interualla flores copioſi, ex puniceo cærulei, in puſillis vtrinq; incuruis ariſtis digeſti, plumatas ſummitates effigiātibus: hiſce aſperiuſculis & ſpinoſis tegumentis euolutum clauditur ſemen, viperinum caput argutis, ſed exilibus oris, luminumque veſtigia efformat.

ONOSMA, ſiue Ononis.

NVLLVS eſt paulò exercitatior, qui illicò percepta Onoſmatis ex Dioſcoride delineatione, nō opinetur eam eſſe è cenſu Anchuſarum, Lycopſidi nimirum cognatam, anchuſámve degenerem, quam ſecreuit Dioſc. nomine & familia: vt ſuo obſequutus inſtituto frugiperdis abortum faciētibus inſereret, cuiuſmodi ſunt Securidica, Nymphea, Aſplenium, Hemionitis. Eóque bis foliorum ſimilitudinem ad Anchuſam inculcat. Res verò ipſa indicat eſſe, quemadmodum arbores non paucæ, quæ fœtæ fuerant primùm, poſteà exhauſtis viribus biennio aut triennio florem fructumque edunt nullum. Sic duo aut tria genera Echii putata meminimus, triennio primùm nō niſi folia, poſtea caulem & ſemen promere: quibus per frigora amiſsis, non niſi biennio aut triennio interiecto, rurſum in caulem & flores erumpere: alias anno floruiſſe primo, aut altero, bienniúmq; interdum totum quaſi effœtas & ſteriles, caule orbatas fuiſſe, ſuſpicionemque feciſſe ſeminis, florum, cauliſque ſua natura expertes eſſe: cùm tamen denuò rediuiuas reparatis caule flore atq; ſeminibus Lycopſides animaduertiſſemus: quod potuit itidem inde iſtis eueniſſe, & id vulgo perſuaſiſſe, quia infœlix, atq; fœtus certa pernicies, non ſecus atque filix aliáque haberetur. Huc exempla Bechii & Dictamni ſtudioſi arceſſant. Cynogloſſum autem iam hîc nobiſcum perpendant.

κυνόγλωσσον. *CYNOGLOSSVM.*

Germa. Hundtzunge.
Gallis. Langue de chien.
Belgis. Hondts tonghe.
Ang. *Howndes tunge.*

HAVD diſpar de lingua Canina hæſitatio, ſedquæ minoris egere videatur diſquiſitionis & probationis, æquis arbitris attentius rem ipſam expendentibus. Etenim niſi nullidum cognita eſt Cynogloſſa, aut certè ea eſt planta nominis interpretatione, vſu, & caninæ linguæ aſsimilatione, conſenſui vulgato adeò probata & recepta, vt nullus ſit ex iſtis malè feriatis nouatoribus, qui æquè bonam & congruam, nedum potiorem, indagare quiuerit. Eſt namque ea foliis mollicellis, lenibus, lanugine pauca, ad tactum minimè aſpera, mollicie & effigie linguę caninæ vel Glaſti, nõnihil venoſa, albicantia, Plantagine latifolia arctiora, præſertim aridis & ſabuloſis Linguagotticis, vbi puſilla vix ſeſquipalmũ & pedem excedens: caulis rotundus, incanus: in alas diuiſus, quibus flores punicei anguſtifolii Bugloſsi: paruum ſemẽ lappulis, hirſutiſve clypeolis contentũ, veſtibus, vt Agrimonię vel Caucalidis pertinacius hærẽs. Pinguibus tamẽ & humẽtibus aruis Ferrarienſibus & *Patauinis* maximum glaſtum ſuperat, eò proceritatis progreſſa, vt vix ſui ſimilis ſit: viridiora namque folia ima & latè humũ operiẽtia: dilutiores flores, obſoletioréſq; quos fert nullos nullúmque caulem nonnullis annis, præcipuè vmbra ſalignea aut ſepibus vicinis opacata. Qui in Herbariæ cognitione cõſenuerat peritior quàm iactantior Barallis, Dioſcorides Monſpellienſis vocatus, aſſerebat Rondelletio nobis audientibus ſibi non ſemel in Lemouicibus & Auerniis obſeruatas non paucas triennio & quadriennio quotãnis bellè reuiruiſſe, cæterò nullum caulẽ promſiſſe. Quin ſi vires ſpectes, magis arrideat tum planta, tum ſententia noſtra, quæ doctiori lubenter cedet, quum potiorem indicarit Cynogloſſum. Ambuſtis ſiquidem opitulari, vel mulierculæ ſciunt, refrigerandi ſcilicet manifeſta qualitate, exſiccante, doloremq; leniente, & maiorẽ affluxũ prohibente; præſertim exungia alliquefacta feruidáve inſtillata: itẽ Allopeciis de acri & erodente humore capillis defluẽtibus, cõfert. Nec nõ emolliet aluũ eius vis malactica & muccaginea vino incocta & frigore retuſo. Radix Symphiti eſt magnitudine, muccore & colore, odore penè ſoporifero, maximi hodie vſus ad acres & tenues fluxiones: magis tamen incraſſat quàm refrigerat. Hæc *Plinii* lappulas ferens videtur: non enim Echii, aut Anchuſæ, aut Lycopſides ferunt. Quare, ſi, vt pleraque omnia, è quopiam Herbario vertit *Plinius*, caulẽ ferre & ſemen, vt qui obſeruarit fortè eadẽ quę nos ſcripſimus: inſcitè ſimul atq; perfidè erroris fœdi traducitur, & Ruellio pereruditο calumnia impingitur non ferenda ab illo eius perpetuo plagiario præſertim: qui niſi hîc tantus fuiſſet, nunquam ille cõmẽntatoris opinionem ſuſtinuiſſet. Porrò cum niſi tumultuari gloriolamque aucupari ſatis perſpicuum, cùm nihil interim doctiores nos vſpiam relinquat. Cur nõ docebat, qua de re Trallianus eximius Græcus addiderit radicis cortices pilulis, quas de Cynogloſſo inſcripſit? quæ apprimè pollicitationi ſtant, nec vllus Medicorum hodie aliam vel addit, vel nouit. Etenim Mathioli hanc, cui natales Romæ ad molem Adriani facit, nuſquam non locorũ paulò calidiorum Norbonę & Hetrurię multa, nec alio quàm diximus modo in Lycopſide & Onoſmate, illic caule vidua cernitur. *Proinde*, qui nec hanc quidem probè notam de facie haberet Senenſis, paucas & confuſas notas poſuit: vires verò, quod minimè decuit, ſuo more reticuit, & tamen legittimum aſſeruit.



CYNOGLOSſum Puſillum Norbonenſe.

Plinii. Cynoglo.

CIR-

CIRSIVM.

CIRCIÆ varices Hippocrati, Ixiæ Aristoteli sunt: venæ humore flatúque melancholico prominentes & tuberosæ, dolore interdum sæuo partem vexantes, quibus quia hæc planta medetur, id nominis assequuta fuit. Genuinam autem plurimam propè pistrinum oliuarum, & ponè molas farinarias, in locis vadosis Lani amnis Monspelliaci, & pratensibus lacustribusque littoreis à Grammutio luco in meridiem deuexis, quà maris alluuionibus & solibus feruidis longè latéque patentes planicies sale niueo opertas pedibus terebamus Iunio 1565. Radix & ima folia Dypsaci modo & ortu, Buglossi angustifolii acutiora, & leuibus hirsutis spinísq; asperiora, lōgiora, virida. Caulis vt plurimùm singularis, binos, ternos, aut quaternos cubitos æquat, angulosus, rectus, incanus, tener, Sonchi modo. In quo extremo flores, rotūdis, oblōgis capitulis, Senecionis, aut Cardui, purpureis densis cōflāti staminibus, vnà numerosi & cōdēti. In pappos defluentibus Iulio, relicto exiguo oblōgo cardui semine fuluo. Notissima hæc illic studiosis, alibi Italię aut Galliæ parū nota, aut frequens. Quā eandē cum Guini Cirsio in Mathioli cōmentariis eleganter depictam, intuitu, quoad licet, coniectamur: propterea quia idem Senensis vtique sui similis, nullam descriptionem apposuit: Ruellio aliísque doctis, qui putarint hanc Buglossum angustifolium esse, neutiquam parsurus: si virentem, florētemq;, vti nos, vidisset. Sanè vix vlla in Dioscoride plenius descriptioni respondet & facultatibus, quàm hæc, floribus non quidem Buglossi, sed papposis & lanuginosis, euanidis, caducis.

ALTERVM.

HIc Londini in horto Morgani, etiamnum ineunte hyeme, huic aliud Circium creditum creuit, cognatum foliis, floribus, & radice, facie tamē Cicerbitæ, foliorumque positu in cauliculis teneris, canis, minus hirsutis, vti etiā folia paulò breuiora: sed flos purpureus, & singulæ cymæ singulus papposus: ea annum fermè vegeta viruit.

SYMPHYTVM *Alum, seu Alus.*

Gallis. Consyre, Oreille dAsne.
Ang. Comfrey.
Consolida maior. Hisp. Suelda maior. *Ita. Consolida maggiore.*

PERAPOSITE istud Symphytum cōtulit Buglosso, id est, nostræ Borragini Dioscorides: quandoquidem tractus amat lætos, riguos, interdum & hortenses istud, non secus ac Borrago: cui foliis similibus, maioribus, longioribus, itemque caule cauo, hirsuto, anguloso est: radix nigra foris, intus alba, mollis, & fermè omnium quas nouimus maximè viscida: sapore oleraceo, vel insulso, quæ carnium frusta, si illi incoquantur, ferruminare, glutinaréue meritò credūtur. Quàmplurimos ad affectus certissima ope cōdiūtur, ad vnguenta spissantur, tota namq; folio & radice vulneraria est: Buglossi gustu & muccagine, sed multò pluri & efficatiore ad vlcera ferruminanda, eóq; Consolida maior vocatur: & quæ mas vulgò dicitur, floribus purpureis, efficacior habetur: quæ verò albidis floribus, fœmina. Luteis etiam floribus obseruauimus quandam, quæ foliis putaretur Borrago, vbi defloruit, nisi radix subesset tuberosa nigricansque: quare minus verè quidam opinati sunt, Indicam occiduam sanctam herbam, Symphyt πετραῖον apud Dioscori. esse, vt mox ostendetur.

Quod sonat ipsa nomenclatura.

Indorum Sana SANCTA, *siue* NICOTIANA *Gallorum.*

IMPVDENTIVSCVLIS Herbariæ obtrectatoribus, ignauiam hæc, si loquatur, exprobret, ingenuis autem vestigatoribus sedulitatem gratuletur, qua factum est vt non multis ab hinc annis ex Hesperię Indię nouo orbe Portugalię, Gallię, Belgię, & Angliæ facta fuerit inquilina: maioréne an certiore commodo, incertum. Siquidem non modò

Symphyti



Symphyti de figura & habitu ipſo conferenda eſt,ſed etiam effectionibus ad interna & externa incommoda, eidem & cuilibet Pannaci decantatiſsimæ præferenda. Non eſt tamẽ Symphyti ſpecies, tantò minus πετραῖον Dioſcori. ſit, licet viſum fuit quibuſdam : at illud eſt noſtrum Symphytum vulgi magnũ, tametſi iiſdem riguis, nempe pinguibus & apricis gaudeat, proueniatq; foliis prægrandibus,oblongis, hirſutis,Symphyto magno,latioribus,rotũdiorib⁹,Bardanę Hyoſchyamo luteo concoloribus,multis è radice exili Lactucæ,multum fibroſa: ſcapus exit trium cubitorum in Frãcia,Belgio,& Anglia: ſæpiſsimè quatuor & quinque proceritate,quum maturè ſatum ſemen in calidioribus tractibus Aquitanię & Linguagotię: florum calatos Auguſto fert, herbaceo pallore nonnihil punicantes, vnciales : ſemenque maturat in calyculis exilibus admodum,& ſimilibus Hyoſchyamo Luteo,vnde nonnulli putant Hyoſchyamum luteum huius ſpeciem eſſe: & ſanè vtrique pluſculum caloris ineſt. Quare nec Hyoſchyamus eſſe poteſt; quòd illis perſuaſum fuit, quia vidiſſent non paucos huius fumo hauſto temulentos fieri. Videas enim naucleros pleróſque omnes qui iſthinc rediunt geſtare puſilla infundibula ex folio Palmæ aut ſtorea confecta, quorum lateri extremo inſerta ſunt conuoluta folia & comminuta ſiccata huius plantæ: iſtud illi accendunt igne,atque hianti ore quantum plurimùm poſſunt, inſpirando fumum ſugunt, vnde ſibi famen ſitimque ſedari, vires inſtaurari, ſpiritus exhilarari aſſerunt: ſopiríque iucunda ebrietate cerebrum, dictitant : incredibilem pituitæ copiam plerumque educi: Quod ipſi dum hauriremus,experti ſumus : non tamen citò inebriat,nec frigore dementat, vt Hyoſchyamus , ſed quadam aromaticitate vapida ventriculos cerebri imbuit. Hyoſchyami illius lutei nullũ factum à nobis certum periculum, Iſtius verò *Sanctæ* herbæ vocatæ iam vbique increbuit fama : ſanè ad vlcera, vulnera,thoracis affectus,tabemq; pulmonũ,ea nihil noui nouit ex nouo Orbe noſtra ætas præſentius, aut efficacius, quemadmodum inter remedia dicetur.

PVLMONARIA, maculoſa folio Borrag. floribus Primulæ Veris, purpureis.

Gallis. Herbe aux Pulmons.
Belgis. **Onſer vrouwen melckcruyt.**
Ang. *Sage of Ieruſalem*.

CONSVLTIVS huc hæc fuit dilata,non enim magis dicta Plinii *Pulmonaria* ob effigiem foliorum,quàm propter vires pulmonibus non ſecus laudatæ atque *Symphitũ*, cui congener eſt,nec parum ſimilis,hirſutis calyculis florum *Primulæ*,prima vernatione eleganter purpurantibus,in cauliculis mollioribus,ſeſquipalmaribus : foliis item ſuperficiei

item ſuperficie & hirſutie Symphiti aut Bugloſſi, maculis lacteis & nigris aſperſis, ſemina nigra relinquentibus Borraginis, ab imo erūpentibus, ſupernè acutis, radice quàm *Primulæ* craſſiore, fuſca, viſcida: guſtu nō ingrato totiùs plantæ Holeraceo. Iuſculis miſcēt folia mulierculæ, aut tuſa ex ouis in placentas ducunt, adq; pulmonis affectus, & cordis vires conferre prædicant, eoq; in hortis habent ex vmbroſis montoſis. Quibuſdam regionibus viſuntur ſine maculis.

PVLMONARIA *Gallorum, flore Hieracij.*

QVAMVIS ſit hæc Pulmonariæ maculoſis folijs & nomine donata, propior tamen videtur Intubaceo generi: flore nempè luteo Hyeracij, in parietinis & dirutis, muſco obſitis, Lugduni, & Monſpellij Gramūtiæ ſyluæ, emicat tenello cauliculo, Intubaceo, palmari & ſeſquipalmari, gracili, è radice exiliore Betonicæ, nonnihil fibroſa. Incerto adhuc vſu, vti planta parum nota eſt: quidā tamē cōferre paronochijs & pulmonibus prędicant.

MONTANVM *Arction an Perſolata Pliny?*

TAMETSI nullusdum ſcriptor ARCTION, ſiue Vrſam, vel Arcturum Dioſcoridis nouit (neq; enim Ruellij vndequaq; doctiſsimi manes, aut ſētentiā de Xanthio, inſectari, animus eſt, aut fas ducimus) tamen id putamus factum ignoratione, non tam plantæ ipſius, quàm Cumini Syluestris ſiue parui, cui confert Dioſcorides Arctij ſemen: alioqui folia ampla *Phlomo* rotūdiora, caulésq; teneros & longos promit hęc, quæ vt nomine & ordine apud Dioſcoridem, ſic facie magnoperè cognata eſt Perſonatæ ſiue Αρκέιω vulgari, quam Vrſam interpretamur dictā, vtrāq; à ſemine, vti videtur, hiſpido, villoſis echinis, qui huius Arctij ſunt molliores, propiúſq; Cuminum paruum ſiue Syluestre ſimulantes : ſemine etiam non abſimili. Quare nec abſimili vero ratione videmur aſſeruiſſe hanc Arction veram . Hæc nuſpiam nobis viſa, niſi celſis & Syluoſis montium opacis, vt Veganij Iugis Norbonæ & Saleuæ mōtis, alijſq; Pedemontis & Sabaudiæ finitimis. Radix longa, tenera, candidaq; foris & intus, edendo non ingrata. Folia, ſubtus præſertim, admodùm incana, vti vngulæ caballinæ vel Petaſitidis. Plinius hanc *Perſolatam* nuncupaſſe videtur: ſed deſcriptionē confudiſſe (vt ſæpè facit) cum Perſonata, non leuis ſuſpicio eſt: tum quia folia vtriuſq; comparat Cucurbitæ, & tamen ſingulari diſtinguit Perſolatam à Perſonata capite & radice. At Dioſcorides Verbaſco comparauit, & haſce tres, nempè Arcion, Arction, & *Petaſitidem*, admodum inter ſe ſimiles, ſerie coniunxit, nec tamen aliam alij aſſimilauit, cùm tamen Petaſitidi ſimillima *Perſonata* ſit.

ἄρκειον. PERSONATA, *Lappa maior, Bardana.*

- *Ang.* *Great Burre.*
- *Ger.* Groſz kletten.
- *Belg.* Groote cliſſen.
- *Gall.* Glouteron ou Gletteron.
- *Ital.* *Lappola maggiore.*
- *Hiſp.* Bardana.

PROPTER eandem quam cum villoſis hirtiſq; vrſorum capitibus glomerationes echinoſæq; lappæ haberent ſimilitudinem, nomenclaturā cōſimilem accepit Arcion & Arction. *Perſonatæ* autem fortè, quòd folia prę grandia vultui, laruæ, aut perſonæ obtendi facie ſolita eſſent. Et *Perſolata*, quia galeri vice Solis æſtum à capite arceret: vnde etiam *Petaſitidi* nomen factum.

Nimis quàm frequens & vulgaris lappa magna vbiq; gentium ſecus vias & vrbium pomeria, luculentæ magnitudinis, Cucurbitæ ęmulis folijs, & Echinis, mordaci hæſu veſtes canéſq; arripientibus, puerorum frequenti luſu nulli non notiſsima. Radix grandis, carnoſa Arctij ſiue *Perſolatæ*, ſed foris nigra: conditur ſaccharo, & cùm grata tum vtiliſsima ad calculum & dyſenteriam habetur, Veneris etiam incentiua. Idem ſemen pollet, ſed multò efficacius calculoſis.

Ξάνθιον καὶ φαγέδαινα. XANTHIVM ſiue Strumaria.

Offi. Lappa minor.	*Bel.* Cleyne cliſſen.
Ang. Lowſe burre, or leßer burre.	*Gal.* Petit Gloutteron.
Ger. Betler ſleiſʒ vnd Spitʒ kletten.	*Ital.* Lappula minore.

COLORIS cognomine ſic dicta, quia ruffat capillos, quemadmodum hodie vulgus tinctorum luteam & Kermes, ſiue *Kermeſinum* dicit, cuilibet regioni fermè æquè nota ac maior lappa, ſed non perinde feraci inuiſoq; prouentu abũdat, locis & ſcrobibus arefactis, quãdo imbres aruerint, gaudet, ortu & fructu echinato lappoſoq; Platani aut potius Glycyrrhizæ alterius ſiliquoſæ, folia gerentibus caulibus ſeſquipedalibus & pedalibus, inciſura, figura, & colore Attriplicis vel Torneſolis, Bardanã etiam aliquantum adũbrante: vnde Bardana minor dicta, radice non profunda, fibroſa, meritò, vti ſemen ipſum, laudata ad tumorum ſtrumarumq; pertinaciam delendum frequenti admotu, vnde χοιραδόλεθρον, ſiue ſtruminecam vocarunt antiquitus.

Βήχιον. TVSSILAGO, Farfara & vngula cabalina Offi.

Ger. Roſʒhub & Brantlattich.
Bel. Hoefbladeren.
Ang. Fole foote, Coltes foote.
Gal. Pas d'aſne, patte de cheual.

A COMMODO compertiſsimo, quod præſtat anheloſis & tuſsi afflictis, dicta fuit Bechium Græcis, Tuſsilago Latinis, vel vngula cabalina recentioribus. Folia quippe promit ab imo in pediculis ſeſquipalmum altis, rotunda, ſed lateribus ſenis, ſeptenisve angulos acutos claudẽtibus, auerſa tomentoſa incana, aduerſa virentia carnoſa, Petaſitidi adeò accedentia, vt per initia niſi odor (qui huic grauis) diſcerneret, eãdem putares. Flos illi aureo pallore, radiatus, dentis Leonis æmulus, qui Februario & Martio nondum egreſsis folijs repentè floret: parumper perſtat, & celerrimè in pappos dehiſcens. Radice tenera, candida, carnoſa, geniculata, humi ſparſa, cuius cum folijs eſt vſus notior, quàm vt longiori egeat oratione. Vda ſata, crepidinéſq; fluminum amat.

πετασίτης Petaſites.

Ger. Peſtilentʒ wurtʒ.
Bel. Peſtilencie wortelen.
Ang. Butter Burre.

SED & vtiq; ſimiles ſui negotium ex negotio ſerunt ſtudioſis, qui Tuſsilaginem aſſerunt, Petaſitem negant, plantam illam in pratis paluſtribúſq; primo Vere creſcentem, atq; nondum folijs ortis caulem erigentem tenerum, carnoſum, concauum, ſeſquipalmum altum, Orobanchæ ſimilem, floribus in ſummo denſis, puſillis, multis, mucoſis, racemoſis, oleæ, in purpureum conum compactis, ſpectatu amœnum: nullo ſemine prægnantem, ſed flore marceſcente & defluẽte, ſpẽ etiã ſeminis perdentem. Folia pediculo cubitali, craſſo, carnoſo, quaſi appenſa medio ſui centro, pendula inſtar Petaſi inuerſi viſuntur, maximã Perſonatiam ſuperantia: ſed rotunda, ſubter parum incana, ſingulis pediculis ſingula, medio fermè totius puncto hærentia, vbi ſinus definit profũdus ad vſq; folij centrum actus, quæ ſi prorſum clauſeris, fungi penduli modo fulciri dixeris: ſimúlq; Commentatori ſilentium indixeris, qui dum nihil habet quod illinat paginis, in minutijs iſtis obſtrepit bonis viris, nec quid quóve modo ſcribat, de facultatibus notíſve certioribus, quicquam penſi habet. Grauis enim & prorſum ingrati eſt odoris hæc, guſtanti verò perquàm amara, & ingrata: deſiccat item magnoperè, quapropter morbis epidimicis vtiliſsima habetur & comperta Medicis Germanis etiamq; plebi, quæ ea de dote vocat Peſtilentie wortele, id eſt, peſtis radicem: quæ valdè craſſa, foris pulla, intus cãdida, & plurimùm vermiculis prægnans & exeſa, quòd mirum foret pabulum adeò amarum amare, niſi illius eſſent proles & alumni: vt in abſynthio, & in veſiculis, quibus condita & repoſta aloes aſportatur, cernitur, quam interdum etiam mures liguriunt. Radices complures cortice exutas

&

& exenteratas aceto indunt quoad viribus imbutum fuerit, exque illo cum Rutæ ſucco & Theriaca propinant, præſidiumque nulli ſecundum affirmant. Leuiuſculo argumento deceptus fuit, qui rebatur propter communia natalitia & florum ante foliorum egreſſum, eſſe eaſdem, quaſi non idem contingat Trifolio Hederaceo, Croco Syluestri, Ephemero, & aliis.

CACALIA.



HÆc multum Petaſitidi aſsimilatur, foliis preſertim: an verò ſit Cacalia ambiguum, nec tamen vlla alia vllã opinionẽ veræ nobis fecit, nedũ vt animum expleret, præterquàm iſta. Alpinis iugis opaciſq; ſuperciliis prope fagos & aquarum ſcatu[r]igines velfluenta plurima, alibi rara. Ternos cubitos æquat caulis: ramulis quibuſdã diuiſus, floſculis albicatibus & aliquantum obſoleta purpura aſperſis, incõditè cõgeſtis & pãnoſis muſcoſiſve, vti in Eupatorio Canabino, aut Virga aurea, radix albida, fibroſa, craſſa Garyophillatæ, vnde pediculi ſurgunt foliis permagnis leuiter laciniosis donati Petaſitidis: quàm etiã odore quadantenus imitantur. Galliæ Norbonenſis celſo monte Calcaris nũcupato primùm vidimus, prope illius montis verticẽ qui Dei Paradiſus à plebe vocitatur. In Delphinatũ vel Allobrogum finibus Mo[n]tes qui Pilati monumento e[t] [re]gione viſuntur, iſtam habent, [v]nde quidam amici Lugdunenſes peritiſsimi habuerunt.

ALYSSON.

FVIT hæc Thlapis & Lunariæ Græcę ſocianda: ſed operarum properatione huc intruſa eſt, licet non abſimilia ſint folia Echiis: in hortis cultioribus habetur, & nonnullis Lunaria vocatur: ſed nulla melius Alyſſo Dioſ. quadrare videtur: eſt cubitum alta tota, incana, aſperiuſcula, ac nonnihil tomentoſa; radice exili, foliis in imo Conizæ, vel albę violæ, plurimùm vnicaulis, rotundus, hirſutus, puſillis alis diuiſus, in quibus alternatim floſculi lutei oriuntur Irionis, & folliculi oblongi clypeoli compreſsi, qualis Lunariæ Græcæ, quem duplicatum facit membranula diſsipans vtrinque ſeminum ſeriem duplicem, quę ſunt Leucoii ſimilia, ſed maiora. In Belgio vidimus, in Italia dono habuimus, Mõſpellięſ ſatam & enatam guſtauimus, ſapore longè Porro aliud eſt Galeni Alyſſon putatum à recentioribus, Bugula nempe ſiue media Conſolida, iamdiu ſuperius adducta.

Dotterbloemen *Germanorum, an Plinij Chamælence & Malococyſſus ? Chelidonium minus.*

Nymphea { *Alba maior.* / *Minima.* }

Nymphea { *Lutea.* / *Minor.* }

- Morsus Ranæ.
- Tribulus aquaticus.
- Faba Ægyptia.
- Arum Ægyptium.
- Dracunculus maior Math.
- Dracuncellus aquaticus.
- Arum.
- Arum minus.
- Arisarum vtrumque.
- Arisarum Norbonense.
- Asarum.
- Asarina.
- Brasica marina, siue Soldonella.
- Soldonella montana.
- Gramen Parnasi.
- Thora.
- Cyclamen vtrumque.
- Aristolochiæ
  - Rotunda.
  - Longa vera.
  - Polyrhizon Pli. Aristolochia tenuis efficacior Galeni incognita, (Mathi.
  - Clematitis, falsò longa. Math.
- Viola Martia, eiúsque varietates.
- Viola flammea, coloria, calida.
- Saxifragia
  - Alba, strumosa, Chelidonioides.
  - Aurea.
- Caryophyllata Alpina.

χελιδόνιον μικρὸν. *CHELIDONIVM minus, siue Hirundinaria minor; Scrophularia minor.*

Germa. Klein Scholwortz, klein feigwartzenkraut & Meyenkraut.
Gallis. Couillons de prestre, Petite Esclere.
Itali. Fauoscello.
Angl. Pyle woorte or Fygwoorte.

NIMIS quàm morosi sunt, qui Chelidonium minus ob ignauā acrimoniam reiiciunt, cùm notæ cęteræ suffragentur apprimè descriptioni: nam oritur primo V[illegible]e cunctæ Europæ Chelidoniis ad nos remeantibus, & granula triticea multa appenduntur radiculis, vnde triticum, siue πύρον vulgò Diosco. æuo dictitatum fuit: à nostris autem Scrophularia etiamnū vocatur. Quare facilè futilis obiectio de acrimonia refutatur, aliorum multorum simplicium exemplo. Apud Diosc. Arum, Asphodelus ex Hesidio, vbique cœpæ fidem facient, quorum acrior aut mitior sapor, agri sequitur conditionem. Folio Hederaceo Asari exit, florumque elegantem sobolem in pediculis tollit, foliolis aureis radiatis, stellatis.

CALTHA Palustris recentiorum, non est Chamælence Pli. folio Populi, siue humilis incana. Dotterbloemē Belgarum, & Farfrugū recētiorū.

LOCIS item lacustribus & vdis huic perquàm similis & frequens quę Germanicè Belgicè Dotterbloemen vocatur, Chamælencē quidam ex Plinio, ex Geoponicis Malococyssum maiorem: Mathiolus ex suo cerebro Tussilaginem alteram facit: nam coniecturas triuiales, quas & descriptionem de recentioribus scriptoribus, peritissimo Dodo. & aliis, emendicauit, inculcat, suppressis nominibus & mutatis classibus, quasi scopas dissolutas: hæc enim multò magis Chelidoniū ipso toto vultu præfert, nisi quòd vniuersa maior: Flores neutiquam papposi sunt, quinimò diu admodum & particulatim floret aureis Ranunculi, aut Chelidonii minoris: neque folia ortu, vt Tussilago, anteuertunt, & Nymphea luteæ colore, vel Chelidonii minoris nitore fulgent, & similes sunt adeò, vt in Angliæ vuidis, vbi vbertina, sæpè pro Nymphea minore Pharmacopœi & Clinicæ mulierculę

MALOCOCISsus Cassani Bassi.

mulierculæ nobis attulerint & ostentarint. Folia non subter incana, non angulosa, non caulis tomentosus, sed potius atro virore polito, vti Asarum, Nymphea. Radix fibrata capillamentis, acris gustu est, sed moderatè: nondum tamen vsu exploratæ facultates: quod magno pudori est istis audaculis assertoribus, sed maiori detrimento Medicinæ tyronibus, maximo verò nocumento ægrotis, quos perdit inscitia, & scelerata gloriæ fames.

Νυμφαία *NYMPHEA LVTEA, Papauer palustre.*
Nenuphar Officinarum.

Ger. Wasser gilgen, haarwurtz, zee bluomen.
Belg. Plompen.
Hisp. Escudetes del Rio, & Higos del Rio.
Ang. *Water lilie.*
Gall. Blanc d'eau, & Lis d'estang.

AQVÆ Lymphæ seu Nymphæ antiquitùs vocatæ, natales & nomen suppeditarunt Nympheæ, quæ nusquam nisi in aquis leniter labentibus emergunt, parum extante folio peramplo, Bechij aut Dotterbloemen, circinatæ rotunditatis, læuoris, densitatis, & magnitudinis, in caule glabro, quasi pediculo, quaternum quinúmve cubitorum, flore speciofo, luteo micante aspectu, & ambitu obtusiore, quàm albæ Nympheæ.

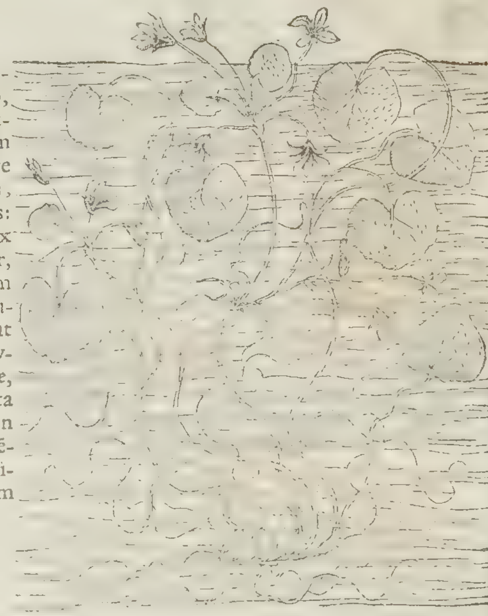
NYMPHEA alba.

ALTERAM speciẽ, quæ maior vocatur, vix quisquam discernat, nisi floris emaculato cãdore Lilium prouocante: radix vtriusq; crassitie cruris humani, nodoso & strumoso corio clauam imitatur, gustanti insipida quũ adhuc humens, siccatæ nonnihil sapit alimẽtosi. Luteæ albus est, Candidæ autem nigricat cortex, vtriusq; amaricat: semen & flores nonnihil odori albæ: Flagrantissimi lutei, & gustanti nonnihil acrimoniæ præferunt, glutiníq; quippiam habent, quem, nisi condiantur, arefacti amittunt, sicciq; efficiuntur, atq; nullo aut pusillo calore digerunt: qua è perpensione facilè quis componat tumultuarias Arabum & Neotericorum inter se perorationes. Atq; quum attoniti mirãtur Arabas quandam speciem Nympheæ calidam tenuantemq; putasse: non est sanè quod conuiciemur, aut ineptè è capite de Sedo accersant subsidium: nam si Nympheæ inde sit dicta, quia Lymphis Nymphísve est conuictrix & accola, potuerunt Serapione antiquiores Calthã iam nobis dudum Palustrem dictam congenerem fecisse: natales quippe, folia & flores affinitate haud vulgari, etiamnum persuadẽt idẽ quibusdam Pharmacopœis, qui nostris medicamẽtis non semel subdiderunt hanc, illarum vtriusuis loco: vocabantq; Nymphæam luteam. Quin ni nobis forent notæ Nympheæ, certè hanc legittimam Nymphæam agnosceremus, vti fortè plerasq; alias arbitramur pleriq; omnes humanæ Mineruæ cõiectores, quoties potiores vel rationes, vel plantæ accommodatiores nos deficiant.

ALBA Minor.

SVNT insuper antiquis prætermissæ Nympheæ duæ, potrices quidem, & aquarum alumnæ: verùm regionum duntaxat (aut certè plurimùm) Septentrionalium, præsertim Angliæ, via quæ Londino Oxoniam & Bristoiam ducit, secus & trans aquas viarum pigriores minúsq; profundas, numerosũ exerit hæc in tenuioribus pediculis & non dissimilibus folium, ferè magnitudine Chelidonij minoris, aut Palustris Calthæ, Dotterbloemen vocatę: defluente flore candido Papaueris, Rhœadis, aut Melampyri, capitula & semina supersunt, crassiusculo cortice obducta, nullius dum vsus.

NYMPHEA LVTEA minor Septentrionalium.



MINVS frequens Lutea minor, è limoſo item fundo, traijcit lymphas iunceis pediculis, ternû & quatenrû cubitorum craſſiuſculis Portulacæ, ſingulare folium in ſummo geſtantibus, duplò maius quàm ſuperioris: quare hæ differentiæ ſibi ita ex aduerſo altrinſecus opponûtur, vt hæc maiuſcula lutea, albę Nympheæ Dioſcoridis reſpondeat, ſuperior verò minima conueniat cû maiore lutea. Floribus ex vno quaſi iunceo exortu Primulæ, minoris chelidonij ſtellatis, iuxta amœniſsima Thameſis fluenta, in vdis ſcrobibus & lacuſtris pratēſibus: guſtu pluſculum caloris videtur habere, & ſiccior eſſe quàm ſuperiores.

MORSVS RANÆ.

INCOMPERTAM & hanc Græcis, Septentrionales, apud quos (rarius in calidis) prouenit, Vorſchen Beet, aut Ranæ morſum vocitant, & cleyn plompen, id eſt, paruã Nymphęam: & certè magis Nymphęis, quàm Potamogetoni accedit, pręſertim figura & natalibus, nempè torpentibus aquis foliola plurima innatant, in Lenticulæ paluſtris quãdam effigiem, aut potius puſillæ Nymphęæ albæ, circinato pariter ambitu, ſed minore Capparis, vnguem maioris digiti æquante. in pedicellis floſculi intermicãt luteoli, albi lactei aut Melini ſũt, tribus foliolis cõſtantes minimæ albæ Nymphęæ, crebribus radicum ſtaminibus, longius ſe porrigentibus in fundum lacuſtrium, ſtagnantiúmq; aquarum, vbi ranæ lubentius ſtabulantur, vnde nomen: ad arcem Londini regiam & mœnia, plurima Iulio & Iunio, guſtu Nymphęæ aut Lenticulæ paluſtris.

Τρίβολος *TRIBVLVS Aquaticus.*

Offi. Tribulus marinus.
Ger. Waſſer nuſz, weihernuſz, Stachelnuſz, vnd Spitznutz.
Belg. water noten. *Hiſp. Abroyos & Abrollos.*
Gal. Eſcharbotz, Saligotz, Chaſtaignes d'eau, ou Truffles d'au.

BOREALIBVS, vt Belgiæ, Germaniæ, foſsis, & pigris fluentis, prope Nymphęas aquaticus Tribulus, qui etiam aduerſo flumine è Francolino Ferrariam verſus nauiganti, non ſemel occurrit, adq́ue ipſius vrbis Ferrariæ mœnia lateritia in altè depreſsis vallibus & ſcrobibus. *P*aucis hæc ſimilis effigie, cóq; nullû latere quit, qui muricatas nuces caſtaneáſve triquetras, duras, ternis plurimùm aut quaternis mucronibus figẽtes, norit: nucleo albido, Caſtaneæ ſapore, quo plebecula lubẽter victitat, Caſtaneáſq; aquaticas appellitat. *S*emirotunda, criſtato leniter ambitu, folia Soldonellę & Vmbilici ſimilia, ſed craſ-

craſsiora, è pediculo longiore, ſuperiore ſui parte nonnihil protuberante, carnoſo, ſucculēto, è caule breui Portulaceo ſenſim deſinēte in radices, comis vdis, & albicantibus capillamentis, prolixis, fibratas, continenter in aquis partim natantibus, partim in fundo reptantibus & merſis. Quare videndum meritò cur Agrippę vnguento addantur nuclei, quibus etiam emplaſtica, obſtruendiq; vis, aluum conſtipante.

COLOCASSIA, ſiue ÆGYPTIA FABA, an ſit ARON Ægyptium putatum, Italiæ nuper inquilinum?

SI QVIS ad fructuum varietatem reſpiciat, latius hodie multò patet ambitus generis fabacei, quàm quum Dioſcorides Græcam fabam & Ægyptiam duntaxat memorabat: nam & noſtras vulgaris neutra illarum eſt, & complures ex India tum Orientali, tum noua Occidentali conſequuti ſumus, quorum fructus aliquantum fabæ æquiparantur, frondem autem & reliquam faciem, ſi ille abſit, nullus agnoſcat fabæ. Eapropter illa cum primis egregia Ægyptia huc pertinere videtur, vt quę paluſtris ſoli humentis glebæ ſit ſoboles, vnde aptè Dioſcorides Cibotij ſiue Aruilæ eruit ethymon, quod immeritò quidam carpunt, vti dicetur poſteà. Et frondes iſti ſunt quantę arborum (malim verti Petaſitidis, vt è Gręco poteſt elici, equè Theophraſti & Galeni lectione.) Radix harundinacea, craſſa, cruda vel cocta eſtur. Quare apprimè olim innotuiſſe Theophraſto & Dioſcoridi, certum eſt. An verò ſit iſta, quam Commētator ſibi, aliiſq; perſuaſit, fides ſit penes Bizantiam picturam: quam iſtam critici audaculi ſubſannāt, ac muſſant Dracontio Aconito, aliiſq; nonnullis, ita neſcio quid talis eueniſſe. Certè multis annis ab hinc permultas credebamus plantas nobis viſas iſtius in pleriſq; Italię locis (nam nullus erat hortus paulò celebrior illic cui deeſſet) verùm poſteà monuerunt nos flores & bulbi, tametſi complures vnà adnati, Aronis ſpeciem eſſe. Sunt enim multæ confertæ & quaſi appendicibus aliorum bulborum auctę, tuberoſę, oblongę: radices effigie quidem Ari, ſed triplò aut quadruplò maiores, ſimiles, & cōcolores illi radici, quā Apium falſum eſſe monuimus: ſed ſucculentæ, teneræ, intus foriſq; fuſcedine rubiginoſa: folia nobis creuerunt Nymphęæ maximæ magnitudine & ferè ſimilitudine, craſsitie, colore, ſed liræ, venulæ, neruuliq; & ſuperficies fuerunt Aronis, vti & guſtus: florem nullis blanditijs potuimus prolicere, neq; diligentiores cultores, Piſis, Bononiæ, Patauij, vbi Triuiſanus Medicus habuit: nec Lio ille forenſis Philoſophus Venetijs parum ſtudij huic impendit: in Belgio ſatam hyemis ſæuitia deleuit.

ARON ÆGYPTIVM qui & Theophraſti, num ſit recentiorum Colocaſsia?

SI igitur, vt non nolentes aſſentimur, ſit Arum Ægyptium iſta planta, quam dudum delineauimus, non Colocaſſia ſiue Ægyptia faba, cognationis notis quibuſdam potuit impoſuiſſe cùm recētioribus, tum antiquis authoribus: nam Palladius, vbi bulbos Collocaſſiæ ferendos pręcipit, videtur ſequutus opinionem & nomenclaturam Cypriorum, qui Collocaſsiam appellationem huic impertiunt, vt eſt apud Dioſcoridem. Et vtinam otium non defuiſſet Mathiolo, quum illi oſtendebatur Tridenti vera Colocaſsia, næ ille accuratius tam viſendā ſtirpem, eiúſq; natales, conditiones, magnis, vt par eſt, votibus herbariorum expetitam, nec citra laborem & ſumptum aduectam, verbis expreſſiſſet: Sed non rarò inſtituti oblitū magnum virum tranſuerſū agit petorandi libido in quoſlibet, qui nequeunt fauere linguis & ſilere, cuiuſmodi hic doctiſsimus Guillandinus, modeſtiſſimus Anguillara, Matthiolo maſtix Vercellenſis Apollo. Itaq; ob ſimilitudinem caulis & foliorum Nymphæā Ægyptiæ fabæ contulit Dioſcorides, & rurſum iſtum Aronem peregrinum Colocaſsiæ compararunt Palladius & recentiores, cuius noſtrum Aronem ſpeciem eſſe, certum habemus. Quin ſi è Græco non ſit ἄρον ἱερὸν quaſi Sarum, vt in Iride factum, plebecula, quæ Barbam Aronis vocitat, videtur agnoſcere, ex Palæſtino vernaculo

& ornamēto Aaronis Pontificis. Et alij fœdius, sed signatius, eodē ferè alludentes, Sacerdotis veretrum, aut mentulam vocant, in conum mucronatum racemum illum purpura punicante miniatulum acinulisq; stipatum, ad milij Indici fastigiatæ spicæ effigiem: vbiq; viarum marginibus & pratorum ripis vdis obuiū, vixdū hyeme exacta folia pediculo edēte bipennis effigie, quale sagittariæ aut Boni Henrici, virore lurida & pallentia, maculis nonnullis nigricantia, vnde etiam Dracontium vocant: radice hermodactyli ferè oblōgiore Satyrij Erithronij Geneuensis.

ARISARVM Veronensium. Plinij ARIS.

VOCIS argumento, non tantùm effigie & viribus perspicuum Aro congenerem esse Arisarum, quem vocat Galenus & Plinius Arim: quę vox Hippocrati, instrumentum Chirurgicum ostendit, vnde fortè accommodatum nomen: aut potius à vigetiore acrimonia quæ huic inest, quàm Aro, & qua discernuntur: alioqui non nisi magnitudine discrepantes & in Ægypto nascentes à Plinio traduntur. Nobis tamen quæ notæ sunt species duę, non solùm minores multò sunt, sed etiam rotundius folium vni est, cuius virentis magna copia nos donauit Franciscus Calceolarius Veronensis in primis peritus Pharmacopœus. Eā putamus alicūdè ex vicinis vrbi mōtibus aduectū fuisse, nā & alibi non procul Thermis Lucensibus habuimus: & idē bulbi, quos vna in capsula cum Moly & Colocasia afferendos curassemus, in Belgio sati ipsa Bruma in foliū erupêre, paulò antè Ari exortum: in pedicellis loreis Cyclaminis modo, folia singula Hederacea, multò minora, Ari molliora, & delicatiora. Flos fuit etiā singulis vnus, vno foliolo conuoluto, oblongus aspectu Aristolochiæ, è lateris rimula emicante fibra staminea. Radix quanta Fumariæ Plinianæ, sed foris fusca, albida intus, tantoperè feruens, vt ista Agyrtæ: ridiculum quidem, sed non perinde iucūdum, excitent plebi spectaculum.



Quippe alicui è turba ostendunt nuculam auellanam, persuadentq; saltem ip os inserat, si deglutire non lubet: tum impostor, celeritate manus, qua valet, inserit hianti rustico vnum ex istis bulbillis, moxq; illi comprimit fauces, quæ actutum inustæ bulbi impresione, contractis fibris, & tunica palati, conuelluntur. Manetq; misellus rictu diducto, ore hiante, ridenti similis: Sed κλαυσίγελων Homericum edente.

ARISARVM Norbonense.

HOMVNCIO quidam Stephanus Barallius vocatus, nobis perfamiliaris, propter sūmam stirpium Norbonensium peritiam, in qua consenuerat, & nomen in Academia indeptus erat Dioscoridis Monspelliensis, non semel duxit nos ad riuulum quēdam ponè cœnobium Funecinctorum, vbi in salicetis & herbidis vdis eruebat radices huius, interdum vnam aut alteram simul, interdum plures adnatas, maiores quàm Chelidonij minoris: folia emittentes longiora, angustiora Asaro, rigidiuscula, eoq; cuncta plantula adeò arida, vt frustra sæpius cupierimus flores & fructum videre, maturius marcescentes præ solibus feruidis. Nam illic quibusdam annis, humidioribus prębertim, nonnullæ se produnt plantæ, quæ aliàs aliquàm multis annis continuò æstate recurrente pręsicca, nusquam cōparent: vt est legumen illud *Ferro Cauallo* Italicè vocatum, nec non aliæ multæ,

ARISARVM angustifolium, Orthinogali lutei facie,

Ne



NEQVIDEM illius anguſtifoliæ Ariſari, quod in hortis Belgicis, Gallicis, & Anglis colitur, nobis florem vllum aut ſemen hactenus viſum. Quod quidē eò magis optabamus, quia ſuſpicabamur Orithogali lutei congenerem. Eſt enim in ericetis & filicetis, Liguriæ prẹſertim, anguſto folio, porraceo, aut Ornithogali lutei, palmari, in anguſtum quaſi pediculum, prolixū, ad imum deficiente, è ceruice bulbi Auellanæ nuculæ paris, aut Serpentariæ maioris.

ANGVINA DRACVNTIA.

SERPENTARIAM iſtam maiorem, quam cuncti horti norunt, & ager Monſpellienſis ſponte dat, quin ſit Dioſcorid. Dracontium maiorē, maculis albidis, folia Hẹderacea promentem nullus inficias ibit, niſi maleferiatus temporis prodigus rixator quiſpiam. Rectus quippe caulis, glaber & politus, extima cute anguinum ſerpentiſve exuuium, maculis, fuſcis, vipereis, pullis, puniceis, giluiſque, tranſuerſis, obliquis, & fortuitis, adeò exprimens, vt eminus repentè intuenti horrorem incutiat: ſeſquicubitali bicubitalique in ſummo è vaginula emicat, congeſtus in cono racemus planè Ari, cui radicem etiam non abſimilem, rotundam, maiorem, ſeque lateratim propagantem. Qui igitur foliorum comparationem negant veram, quòd non ſint hederacea; actum agunt, nempè monēt, propter conſequutionem & arctam ſimilitudinem, folia Dracōtii dicta fuiſſe hederacea, cùm potius debuerant hederacea illa Ari dici, quia huius poſtea conferun tur cum foliis Dracunculi & radice. Vbi Dioſcorides, aut ſi quis alius Crateuanus fuit, ad indolem & vniuerſum habitum plantæ reſpexit, foliorumque lẹuorem, virorem, colorem nitidum ſuperficiei contulit; quia eſſent perquàm affines plantæ, vt vides in collatione etiam radicis: vbi ſingularis numeri, nulla expreſsione maioris, aut minoris Dracontii, bis repetit collationem. Nec vniuerſo tractu Græciæ, à noſtris amicis iamdiu luſtratæ, vlla alia vſpiā Serpentaria, quàm iſta, quẹ etiā non procul mœniis Mōſpelliacis inter ſegetes, Gladiolos & Hyacinthos læta exit, alibique in pinguibus aruis, non diuerſa niſi ætate, quando decuſsis ſeminibus & ſummitatibus effractis à prætereuntibus, frequenter repullulant nouellæ, quẹ potuerint *Plinio* perſuadere, plures vt conſtitueret ſpecies Dracunculi, miſceretq; Ari, Aſari cognatas differentias, vt in Bechio, aliiſq; locis illi contigit. Nec alterius plantæ videtur geminata deſcriptio apud Dioſcoridem, ſed ab alio quopiam, paulùm diuerſè, vt ferè ſit, deſcripta. Lubenter nos & grati illam à Senēſi Rapi effigie adductam, nec tamen deſcriptam, ſpectatum iuiſſemus quò loci ille dicit, vbi ſæpius fruſtra ſciſcitati ſumus: negant enim *Patauini*, Veneti, Veronenſes Pharmacopœi, & doctiſsimi complures, vſquam ſibi viſam: negabant item Cortuſius & Anguillara nobis anxiè ſciſcitantibus.

DRACONTIVM *Mathioli.*

AQVATICA ANGVINA, *ſiue Dracunculus.*

IVXTA riuulos & labentes aquas frigidarum ac calidarum regionum, vt in Belgio, Northmannia, Apulia & Hiſpania Granata, ſponte iſtum emergere aſſerebant nobis, qui in hortos ſuos indidem tranſplantarunt: cauliculis folia hæderacea gerit, maiora Ophiogloſsi, ſupernè acuta: in caule humili ſubpurpureo vix palmari florem rubellū, odorum, non abſimilē Serpentariẹ, è radice fibroſa, geniculata, latius ſerpente, & multis fibris humi depacta, nullo bulbo appenſo aut annexo, vrente guſtu & cruſtas excitante.

ἄσαρον. ### ASARVM *Baccaris, ſiue Baccatus diuerſus à* BACCHARE, *Nardus Ruſtica.*

Germa.

Germ. Haſelwurtz.
Gallis. Cabaret,oreille d'homme.
Belgis. Haſelwortel, ende Manſooren.

NON video quid negocii fuit quænam Aſarum eſſet, quidve à Bacchari diſtaret dignoſcere. Sed ambitioſa huius æui declamandi licentia mauult rixari, quàm docere, aut doceri. Qui enim Baccharum videt, etiamnum apud Italos & Hiſpanos, apud Gallos item *Cabaret* hanc dici, leuiuſcula Metatheſi, voluerunt Baccharim fuiſſe Dioſcoridis: illud autem caput, aut idem cum iſto, aut reiectaneum eſſe. Atqui diſcrimen vtriuſque ſatis perſpicuum cùm nos illic oſtendimus, tum hîc addimus: nominis confuſioné neutiquã fraudi eſſe debere noſtræ cognitioni. Baccarim hanc fortè vocatã dicimus, quòd Baculis ſimiles, aut Vacciniis ferat lagenulas ſimiles, illam alterã πανχαριν, ſiue Baccharim, propter odoris cõmendationem. Quare quando Plinius negat Aſarũ Coronis addi, cóque ſic vocari, putamus voluiſſe dicere, ex hac aptari nullas ſcopas luſtrales verendis Deorum aris, quales colligebantur ex Verbenis, Verbaſcis, & ſimilibus comoſis firmioribus. Nam hîc Dioſcorides στεφανωματικὸν aſſeuerat; & ipſa planta id confirmat ſemper virentis folii ſ͏ęuore cùm ſit, ramulis viticoſis, & pediculis flectilibus in corollas aptis, floribus purpureis, odore Nardi; radice exili, fibroſa, admodùm viuaci, non ſolùm domi, ſed & ruri ſpontè enata, in montium conuallibus humentibus, ſyluoſis, Allobrogũ, Sabaudorum, Galloprouincię, & Pyrenæorum.

ASARINA, aut Saxatilis Hederula.

ASARINAM verò raro niſi locis montoſis & ſaxeis vidimus, in Galloprouinciæ, Delphinatu, & Norbonæ mõtoſis; cuius quidé perplures notæ ſunt, quæ Hederæ terreſtri conueniunt, proindeque nonnullis Hedera ſaxatilis dicitur: hanc vrinas ciere ſcimus, an aluum ducat compertum haud habemus: nec tamen id inficias imus: nam huic fortè vſu venit quod de Aſaro aſſerunt. Si tenuiſsimè teratur potu, lotium: ſin negligentius, aluum & vomitum ducere. Sanè putarim, quia tenuiſsimarum partium, decoctum celerrimè ventriculi fundum & duodenum tranſuectum illicò hepatis vi vlterius mœſeraicas rapi vix dum collutis ductibus, aut leuiuſcula impreſsione inibi relicta: at ſubeſt ratio argutior, hydopotę non pauci, pręſertim ſplenetici, etiam referto cibis ventriculo, moxquàm frigidam hauſerunt, rugitum, grauitatemque in ſplene pręſentiunt, nullo ventriculi aut hepatis percepto faſtidio. Nempè venę, quę ſuperiores mediaſque ſtomachi partes à liene traiiciunt, ſuis ramis hauriunt illicò maximam liquoris copiã, rapiuntq; in ſplenis maiores venas, vnde flatus, grauitas, murmurilli.

SOLDANELLA Montana.



QVÆ arduis montibus oritur & periclitatoribus Germanis montana Soldanella nuncupatur, celſis Alpibus quæ Inſpurgũ & Rauiſpurgũ ambiũt, nobis collecta fuit, cùm quidã ex illis Theophaſtinis æruſcatoribus folia decerpta, cuticulaq; ſumma deglubita aſcitico abdomini admoueret, & aquas ſe eductururũ citra vllam calfactionem aut tractionem aſſereret: vulneribus etiam illicò mirificè carnem claudebat, & cicatricem obducebat. Folium craſsiuſculum & ſubaſtringens, amaricante ſapore Soldanellæ planè ſimillimũ, vnde nomen, illi autem flos Gentianellę minoris cæruleus. Audio quibuſdã montibus, Auinione non diſsitis, magna gliſcere copia.

SOL-

κράμβη θαλασσία. SOLDANELLA. *Braßica marina.*

Ger. Meerwinde.
Ital. Cauolo marino.
Gal. Chou de mer.
Ang. Sea co'e.

VVLGATISSIMA hæc non modò meridionalibus litoribus maritimis, ſed etiam ad Septentrionem Angliæ, Belgiæ, & Nortmaniæ, abundè prouenit folio Aſari minore, craſſiore, in viticulis pedalibus & cubitalibus, humi ſparſis: flore pulchello, purpurante, Volubilis, nolæ inſtar. Semine nigro, duriuſculo, anguloſo, *Pœoniæ* minore. Tota muccagineo ſucco prægnat, qui denſatus Hydropicis, cùm intrò ſumptus, tum abdomini admotus, multum commodi præſtat, notiore quàm tutiore experimento.

GRAMEN PARNASSI *hederaceum recentiorum.*

PERPVLCHRA herbula, floribus candidis, Ranunculi, venulis fuſcis, pallentibus depictis, in viticulis dodrantalibus, ſemipedem & pedem longis, infernè rubellis, & à medio ad radicem, folia Cochleariæ adoleſcentis, vel Chelidonij minoris aut Hederæ, ſed multò minoribus, nitidis, virentibus: radice craſſa, tenera, multis fibris rectà depacta, in pratis & vdis paſcuis Angliæ ad Oxoniam, *P*edemontium, Belgij & Northmaniæ: ſemen in vtriculis, ſubruffum, exile, legebamus per caniculares dies dictos: ſapor ſubdulcis, gramineus, tantillum acrimoniæ prodit: magis congrua deſcriptioni facie, quàm vſu cõperto, gramen Parnaſium ſanxit hanc herbariorũ Germanorum Senatus, Gras von Pernaſſus vocans.

φθόρα PHTORA *Valdenſium & Thora.*

NON inſcitè quis inſeret huc illam iſtis perſimilem herbulam, quæ paſsim mõtium Alpiũq; accolis vocatur Thora, interdum nulla adiectione, interdum Valdenſium. Etenim multùm diuq; venatores illius Alpinæ gentis vti ſunt, vti etiamnum multi alij, ad ferarum capturã, quibus ſolo ſucco expreſſo, & ſpiculis illito certam citamq; parant perniciem, qua namq; hæſerit telum, aut vulnus fecerit, ſubire repentè virus, quo illicò ora vulneris (niſi præciſione antevertant) corrũpuntur, putreſcũt ve: vnde Phtora nuncupata, veſtigio manifeſto de Græcis relicto: quippe φθόρα corruptio, nex, venenum, aut mors. At hi quibus multis periculis notæ ſunt vires earum omnium herbarum, quæ vulgo nuncupãtur Sagittariæ, cuiuſmodi cum multis Aconitis, etiam Hellebori ſunt, Hiſpanis vocati *hierua de los abaleſtrieros*, præut iſta eſt, cæteras propè elumbes & incertas ducũt. Huius verò ineunte Vere ius premitur, atq; veſiculis, aut potius vngulis & cornibus bouillis reconditum emitur mittiturq; venũ ad emporia finitima, vbi ad vſus annuos venationum ſibi comparant ferarum inſidiatores, quos vicini Delphinates, Allobrogi, & Prouinciales vocãt, *Beßiers vel Lobatiers*. Qui quidem mouere potuiſſent iſtum Pſeudocommentatorem, ne Pſeudoaconitum aſtrueret, vt quæ funeſta dote ſuperet quoduis Aconitum & toxicum. Hanc nos ex montibus Geneuæ conterminis primùm Italis pleriſq; oſtendimus: Cardanóq;, qui tum primùm ſuo de venenis libro, multam illius mentionem fecerat, neq; dum nouerat, dono tulimus, cũ huius antagoniſta ſeu hoſtica anthidoto, Antithora etiam vulgò ſic dicta. Seſquipalmum vix ſuperat caulis, glaber & iunceus, cuius è medio & ſummo ſæpe vnum, raro bina, rariſſimè toto caule terna aut quaterna folia oræ circinatæ, & tantillum criſtatæ: ſuperficie



gla-

glabra & rigidiuſcula non hirſuta, lęuore & colore viridante, nonnihil ad Cyclamen accedunt, floribus luteis *Pentaphylli*, Tormentillęve. Radicellis aliquammultis quaſi torulis oblōgis, in imo exilioribus & acutis: ſupernè autem quaſi nodulo collecti, Aſphodeli aut Leucacanthę noſtræ ſimilitudine & candore ceſpitem amplexæ, quaſi Cancri forcipulæ, quod Theophraſtus vocat ἐνκαρκινοῦσθαι, ab cancrorum pertinacis amplexus imitatione. Cuiuſmodi ea quam è celſioribus Sabaudiæ Alpinis *val d'Engroigne*, vocant, hîc damus. Nam in hortis Mechliniæ cauliculo ſingulare ſingulum florem Ranūculi dedit, amico ſtirpium perquàm ſtudioſo Georgio Rienſi.

κυκλάμινος CYCLAMEN *folio Hederæ.*

Offi. Panis Porcinus.
Ger. Erdt apffel, Seuwbrot.
Bel. **Eerdt appel.**
Gal. Pain de Pourceau.
Ang. Sowbrede.

INSINVAT Cyclamini vox tum folij ambitum circinatum & circulare, tum etiam orbiculatum radicis bulbum, vnde facilis dignotio vulgatioris Officinarum: Nam ex montibus Alpinis Rhęticis in Italiam proficiſcentibus, locis vdis & ſaxeis itineribus obuia paſſim alia, quæ non folio circinato vt Aſari aut vulgati Cyclaminis eſt, ſed potius triplici mucrone diſtincto, herbę Trinitatis aut Hederę Helicis modo. Eadem etiā Norbonę riguis montibus & hortis crebra. Eius radices quę vetuſtiores magnitudine alterius ſunt: quæ nouellæ adeò exiguæ, vt Auellanæ magnitudinem vix ſuperent. Adultioribus caulis promitur exilis, teneriuſculus, & in humum pronus, è quo prælongis pediculis folia ſurrecta faſtigium verſus, vbi ſunt flores purpurei communis Cyclaminis prorſum ſimiles, purpurei: nonnunquam & luteos Verno tempore exortos nondum folijs emerſis meminimus nobis attuliſſe commilitones: Florent enim Vere & Autumno interdū odorati, aliàs non. Huius vires communi pares, & vſus frequens Norbonēſibus ad Hiſpanicam luem. Doctor Senenſis vbi ex Meſuæ maiorem & minorem facit, tandem dixit ſe minorem vidiſſe ſolùm vno tractu: eam tamen neq; verbo aut icone docuit. Decuit tamen illum ſinere nos ſcire quænam iſta eſſet radix, & an ab hac noſtra differret, quando multa minus vtilia varijs locis inſerit.

Ariſtolochia { *Longa.* / *Rotunda.* / *Polyrizon Pli. & Gal.* / *Clematitis.* }



COMPLVRES iam ſunt anni cùm Academia & Pharmacopœi Monſpellienſes quatuor Ariſtolochias notiſſimas, & vſu receptas habuerunt: quas hîc propter ardeliones, qui temerè res ſibi nec viſas, nec auditu cognitas peruertunt, potius quàm produnt, operæpreciū fuerit oratione & icone perſpicuis notiores facere. Ac primū animū huc aduertat veſtigator, tantam eſſe trium, Rotūdæ, Longæ & Polyrizę Plinianæ, folijs, caule & flore ſimilitudinē & parilitatem, vt ne perſpicatiori quidē, & exercitatiori interdū liceat nō decipi: nā foliū cūctis circinatę rotunditatis, magnitudo fermè par, è caule lento flexili: floribꝰ color partim ex luteo nigricat, forma omnibꝰ eadē, vnde diſcrimē vel attentius intuenti vix patet inter ipſas tres Ariſtolochias: ac niſi radix certiorem faceret, nullū nō fallere poſſet. Id tamē intereſſe depręhendes, ſi quando loca vbi omnes magna copia naſcūtur, vt toto Narbonenſi tractu, luſtraris, Piſtolochia toto habitu aliquantò minor, neq; folii, neq; florum

florum aut pomorum differentia nulla, vti neq; ſeminis, radice tantùm differunt, quæ Longæ, forma digiti, cùm puſilla, qualē videtur deſcribere Dioſcorides, cùm verò prouecta, quadruplò maior, foris colore fuſco vel atro, intus flauet Centaurei magni colore.

Ariſtolochia Polyrhizon, ſiue Piſtolochia Plinii.



POLYRHIZO gratior odor multò & aromaticitas; radix multis fibroſa capillamentis Hellebori modo; prolixioribus tamen, & flauentibus ex atro. Rotunda vtriuis perquàm ſimilis; verùm folia aliquantum rotundiora, & nigriora Longæ Ariſtolochiæ, non Piſtolochiæ, vt plurimū; nam ſitu mutari poſſunt & ſolent: flores itidē, vt folia, obſcuriores, & per meſſes turgent lagenulæ, nucis moſchatæ pares, ſemine fuſco prægnantes, ad baſim compreſſo, & apice donato; ea eadem planè quæ inter marem Myriſticam & fœminam nuces intercedit diſcrepantia. Rotundæ autem radix iam valde nota, Italiæ & Galliæ Norbonenſis; ſed non perinde in vſum deducta, ac potius Chirurgis, quàm *M*edicis, magno ſanè dedecore artis, & incommodo egrorum: Quibus commendamus Indicas merces, plerumque tempore vietas, aut carioſas: hæc autē noſtratia recentiſsima ignorare non pudet. Tam efficaces quippe ſunt Lōga, & Polyrhizon præſertim, vt radices vtriuſque pari momento, partim intro dato, partim in peſſario admoto, elicuerint fœtum, iam ſeſquidiem fruſtra erumpere conatum, fœtuſque inuolucra lacerata, enixam puerperam, tridui cruciatibus penè enecatam: eóque multus omnium vſus apud Monſpellienſes. Polyrhiſæ quidem Ariſtolochiæ, indictæ Dioſco. & incognitæ Commentatori, radices, in vſum Rondeletius reuocarat, propter plantæ ignarationem iamdiu deſitum, & tamen præferendum reliquis duabus, tum ſuaui aromaticitate, tum medicata efficaciore facultate; cuius merito Andromach. & Gale. Theriacis aptiorem præ Rotunda & Longa præceperant: at vtranq; de odore & ſapore exploranti, multò ignauiór comperitur Clematitis, quam falſò tenuem apud antiquos Theriacæ ſcriptores vocatā putabant Itali: eſt enim iſta implexa multis viticulis tenuioribus quàm Aſparagi, aut Clematidis alterius cæruleæ; ſed non diſsimilibus, qualem in Oliuetis, ſegetibus ſiccioribus, nos, comilitonéſque noſtri toties videbamus & eruebamus, quoties *M*ōſpellio Botonetū verſus & Caſtrū nouum prodeambulatum ibamus. Inibi etiam locis pratenſibus & vdis Rotunda luxuriat. Longa verò prope rudera cœnobiorum, via quæ Frontignanā ducit plurima. Procœmiſcuè adeò vtrauis, item Rotunda & Lōga in pratis ad oppidum Villæ nouæ, vt vix diſcernere queas.

ROTVNDA.

CLEMATITIS.

NON parum notiorem & frequentiorem Clematidem, tum vineæ plurimam, tum & arua frigidiora dant in reliqua Gallia, cuncta Italia: deinque Germania, & Flandria ſponte habent: multò proceriore fruticat viticeo ſarmento, cubitali; flore luteo, caule cubitali, fructu oblongo, magnitudine parui oui: ſemine intus lato, radix exilis, odorata. Huic vires ignauiores cęteris, & vſu obſoletior; prǽterquàm apud omniſcios Appollinem & Mathiolum, ſecutos fæcē Pharmacopœorum; qui cùm Longam & Polyrhizon nunquam vidiſſent, & Italiæ nihil vſpiam plantarū deeſſe à *M*athiolo perſuaſi eſſent, illi facilè & falſò perſuaſerunt, Clematidem eſſem genuinam Longam. Hincque tot moroſæ Laureati Appolinis diſquiſitiones, qui cùm hanc in Biblioteca pictam ex authoribus fruſtra quæſiſſet, & Mathiolo ſcribenti, prope foſſas emergere, fidem habuiſſet, illuc illum ſequutus, dum venatur, vnà ſuo more, in foſſas lapſus eſt. Res ipſas

qui inſpectione notas habuerit,& tum mente,tum manu concinnè digerere nouerit,facilè ex voculis perperam aſſcriptis,ſeſe & lectorem extricabit,& perplexas aceruationes iſtorum declamatorum aut ridebit,aut declinabit,nec ſe rebus, ſed ſibi res ſubijciet. Piſtolochia Fuſchij,quam Plinij Capnô eſſe,nullus iam ambigit, plurimũ aberat à Polyrhizo: hincq; licet documentũ videre humanę imbecillitatis & ſatagentiæ,quæ etiam optimum quemq;,& veri amantiſsimum,vt fuit Fuſchius & Dodonęus,non raró tranſuerſum agit: modeſtia horum tamen potius gratiam,quàm cenſuram merita eſt : Alioqui vides Piſtolochiam à crebra radicum propagine prolixa ſic nuncupatã,& deſcriptã. Contra Capno vtriq; rotunda vel glomeroſa radix: maioris,quanta Caſtaneæ nux magna, infernè concaua: minoris,nuci auellanæ par. Fumariæ folia latiora,caules,flores, ſapor & odor,cætera ſimilia, vnde Capnos: & vides quid profuerit error : etiamnum hodie clinicæ & Chirurgi Bataui iſto errore imbuti, ad vermes necandos, & vulnera vtuntur,non infœlici tamen ſucceſſu.

ἴον πορφυρὸν. VIOLA purpurea.

Ger.	Blauw Veiel oder Mertzen violen.	Ang.	Violet.
Bel.	Violetten.	Gall.	Violettes de Mars.

VT ferè prima ortu,ſic in prima cõmẽdatione vtilitatis & delitijs inter vernos flores Viola purpurea,ſic Græcis vocata ab Io vacca fabuloſa,cui pabulo hæc fuerit. Nihil frequentius & vſitatius vbiuis gentiũ,tum officinis,tum plebeis cõmodis,toto vertẽte anno, foliorum virentium , & florum recentium,Vere præſertim. Eximia namque fragrantia blandiuntur quæ ſaturiore purpura nigra lucent(flores albæ quippe vbiq; etiam vulgatiores,nullo aut ſanè languido,placent odore)ad Cordiales conditụras,Syrupóſq; & cathartica decerpuntur , vſurpantur , aut ſiccati vmbra ſeruantur. Nullibi Europæ cultu luculentiores,magnitudine,fragrãtia,colore,& prouẽtu viſuntur,quàm Antuerpiæ officinis, quibus parant cæruleum violaceum Syrupum ex pluribus infuſis , ſaccharo addito , Soli 20.aut 30.dies expoſitis. Angliæ horti delitijs,ędiumq; ornamento & olfactoriolis alũt. Sed ſemine caſſam orbámve fecit hanc duplicẽ vocatam Violam,florum luxus,fraudato ſeminis genio. Etenim ſi rurſum negligatur,nec frequentius tranſplantetur,ad ingenium redit, ſiliquoſa , fœcundaq; ſeminis albi,rotundi,puſilli,miliacei , mollioris , medulloſi, ad purgandum vtilis,ſed calculoſis vtiliſſimi.

VARIETAS.

QVEMADMODVM loci & frequentis tranſmotionis occaſione,flores maiores, coloratiores,& ſemina nulla edit: ſic in nemoroſis , vmbroſis, frigidarum regionum, qualis Anglia,Belgia,vel calidiorũ mõtibus arduis,ſicuti Veganii & alii Norbonenſes mõtes , ramoſos cauliculos emittit,ſeſquipalmares, teneros : & ex interuallis folia oblongiora,altius ſerrata; ſiliquaſq; in tres fiſſuras dehiſcentes,longiores: flores concolores,inodoros: nonnihil tota ortu & poſitu Violam flammeam imitata. Neq; tamen ſpecie , aut natura diuerſa à Martia,ne tantoperè ſibi plaudat Cõmentator,qui inuenta Labruſca,inſultare videtur Baccho.

VIOLA, FLAMMEA, coloria,calida.

Germa. Freyſcamkraut.	Belgis. Penſeen.
Gallis. Penſees,aut menues penſees.	An. Hartys eaſe, Loue in ydle pan-ces.

Varietas. SICCIORIBVS hortis pratiſque ſiticuloſis hæc admodum ſimilis violæ fruticoſæ , ſed anguſtioribus, longioribus,laciniofiſque foliis,caulibus quadratis,tenellis,ſucculentis, reptantibus: florũ tricolori variegati elegantia & magnitudine violæ Martiæ æmula. Sedula etiam culturæ opera,nitidiore bicolore purpura,cãdore immixto , intermicant flãmeis violaceiſque foliolis quinis & quaternis, guſtu ſubacris tota eſt.

SAXIFRAGIA ALBA Chelidonioides.

IN ſerenda huc eſt hæc, magis figuræ merito quàm temperamento, aut vi calfaciendi & incidendi ſua, vnde radicem ad calculum laudant, & Saxifragum dictitant, illius enim albæ Strumoſæ & grandinoſæ nigræ filamentis & fibrillis hærent pendula exigua quaſi granula, qualia Chelidonii minoris, fuſca & obſcurè purpurea, acria, amara, à vulgo ſemina falſò putata, propterea quia obſeruarit ſeſe propagare ex aliis atque aliis bulbillis, noua ſobole ſuccreſcente: folia nonnullis ima erumpunt è pallore virentia, in pedicello pilloſo, rotūda, criſtata, mollia, minora, ſimilia Aſarinæ aut terreſtris Hederæ. Caules etiam villoſos, pedales, & ſeſquipedales, quibus foliola florū nonnulla ſummatim habent albicantia, Naſturcii quadantenus colore, effigie, aut Eruce. Magna copia & magni nominis hæc in ſterilibus, & fodinis lapidei carbonis, via Bathonēſi in Anglia, Belgio etiā & Northmannia, acceruant mulierculæ grādinoſam nondum florētis plantæ radicem, vocantque Saxifragiæ ſemen: peroptimum ex vino vel polline ad calculum pellendum, farctùſque renum, vreterum & viſicæ extergendos.

SAXIFRAGIA AVREA Lichomi facie & natali.

HVIVS videtur ſpecies illa herbula palmaris & perquàm ſimilis foliis: ſunt enim rotunda, & ſimiliter circinata, craſsiuſcula, nigriora: ſed radix tenella prolixoribus & comoſis fibris, multos hinc inde cauliculos emittens, in quorum ſummo floſculi emicant aurei, vnde vtriculi ſemina per maturitatem pandunt hiantes, rotunda, parua, rubella, ſapore herbaceo, frigido, inſipido, & prorſum eiuſdē tum figurę, tū naturæ, quæ Hepaticę aquaticæ: qua cum Martio & Maio bellula in Angliæ Northmāniæ & Belgii humentibus aut Lichenis ſaxeis & parietinis ſubſtillijs & manātibus floret. Vſum putarim non alium quàm Hepaticæ aquaticæ, aut Lichenis.

GARYOPHYLLATA, ſiue GEVM Alpinum Recentiorum folio Hederaceo.



NOSTRIS herbariis hanc Alpinam Geum quoddam facientibus, non aduerſamur, quia neſcimus, ſitne potius ad Saxifragas ſuperiores referenda. Folia quippe in imo plura, Hederacea, nonnihil criſtata, circinnatione Aſarinæ, aut Saxifragiæ albæ, ſed maiora ſunt. Caulis è radice geniculata, ex fuſco ruffóve albicāte, rectus, gracilis, cubitalis, ſummo ramulis diuiſus, & floſculis albis, ſtellatis onuſtus: tota nonnihil calefacit, exſiccatque guſtu Caryophyllatæ, aut Saniculæ.

Hedera terreſtris, an Chamacyſſos Dioſco?
Chamæleuce, ſiue Populus pumilla, an Populago, Dotterbloeme, *ſiue Farfrugum?*
Hedera { *Nigra corymboſa communis.* / *Lutea.* / *Alba.* / *Hedera Helix.* }
Cymbalaria Italica hederæ folio.
Smilax aſpera, non eſt Sarſaparilla.
Sarſaparilla.
Smilax lenis.

- *Scammoneum*
  - *Antiochenum.*
  - *Monſpelliacum.*
- *Dragredium.*
- *Helxine Cyſſampelos.*
- *Volubilis minima.*
- *Campanula Laſura. Aſureus ſiue cæruleus conuoluulis Hederaceus.*
- *Brionia*
  - *Alba.*
  - *Nigra.*
- *Viorna.*
  - *Clematis altera.*
  - *Clematidis alteræ Varietates.*
  - *Flammula.*
- *Lupus ſalictarius, Vitis Septentrionalium.*
- *Vitis vinifera.*
- *Labruſca.*
- *Apocynon.*
- *Periploca repens.*
- *Clymenon, ſiue Ciciliana Italorum.*
- *Periclymenon.*
- *Seſeli Æthiopicum Dioſc. folio hederaceo ad Peryclimenon accedens.*
- *Lybanotis Theoph. non eſt Æthiopicum Seſeli.*
- *Capparis.*
- *Vinca peruinca, ſiue Clematis Daphnoides.*
- *Aſclepias.*
- *Viſcum.*
- *Polygonatum.*
- *Ruſcus.*
- *Hippogloſſon.*
- *Laurus Alexandrina.*

HVMILIS HEDERA, *Hederula, ſiue Chamaciſſus.*

EFFIGIEM, vires, atque nomenclaturam plebeiam vulgaris hederæ terreſtris expendenti, vix vlla ſe offert planta quæ æquè ſcitè quadret Dioſcorideæ Chamæciſſo: ſic dictæ (vt veriſimile ſit) ſicut Chamępeuce, Chamædris, Chamæcipariſſus, & Chamæpitis, quia hederam præ ſe ferret, ſpecie tamē differret, vti facit terreſtris Officinarum Hedera, quæ amarore & viribus Dioſcoridi memoratis, ad obſtructiones diſcuſſu perdifficiles, nec nō arthriticos affectus valere, Barbaræ praxis crebrum experimentū teſtatur. Verùm qui malunt litigare quàm inuenire, obiiciunt folia Macrotera, vbi nos Microtera (quæ tranſmotiuncula vnius literulæ frequentiſsima eſt) legendum ſuſpicamur. Reſpuunt etiam flores Leucoii minores: atqui reſpuerent potius in Anthirrhino, quem Violæ Leucoii aſsimilat Dioſcori. ſunt & huius purpurei caliculi filaceis floſculis non ita diſsimilibus. Reliquæq; notæ adeò ſuffraguntur, vt qui hanc hoc loco excludunt, dum nullam ſiue potiorem, ſiue deteriorem ſufficiunt herbam, parum gratiæ ineant à rei Medicæ candidatis, & à noſtris Practicis meritò ambitionis præcipitis in ſuſpicionem veniunt. Paſsim abundè hæc prouenit, & noſcitur ab omnibus, iuxta foſſas & culta, vt Dioſcori. monet. Qui etiam flores candidiores quàm Albæ violæ deſiderant, minus accuratè vulgatos legiſſe videntur codices, qui non habent album florem. Nec ſi Plinius Spicatum tritici florem habet, illicò idcirco ſequendus, quando Dioſcorides nullam facit mentionem, & Plinius ſolitus eſt non paucis in locis permiſcere notas, vel audacius Latinè vertere, vt proximo facit capite de Chamæleuce: quem tamen nos lubentius excuſamus, quàm incuſamus, hoc ſeculo alienæ famæ vorandæ auidiſsimo.

CHAMÆLEVCE, *ſiue Populus pumilla, an Populago?*

HANC

HANC etiam quænam sit, vix nisi de nomine coniectari licet, adeò ignotis notis prodidit Dioscorides: verùm si quæ sit vspiam nostris in terris Populum proximè imitata foliis planta, ea erit, quam vulgus Germanorum **Dotterbloemē** vocitat, Latini autem, Farfrugum: qua pratis nihil notius aut frequentius est, vicina, æmula, & conuictrix Chelidonii minoris, prope quam collocauimus. Ad renum lumborumque dolores epota mulcere posse, si quidem crassis & flatulentis muccoribus sint oppleta, facilè credet, qui gustarit, & nouerit partim vrinas ciere, partim etiam in alimentum adeò multum & laudatum abire, vt vaccæ primo Vere pastæ, lac perbonum efficiant, & inficiant butyrũ luteo colore.

Vtra quadret A melo Virgilii.

Κισσός. *CORYMBOSA HEDERA Communis.*

Germa. **Ephew.** *Gallis.* Lierre.
Belgis. **Veyl.** *Ang.* *Iui.*

MALIM κισσὸν dictum à textura porosa & spiraculis innumeris ferè peruia, quæ vinum transmittũt, quale Catoni & Varroni Cissymbion poculũ est: quàm à pusionis Citti saltãtis in Hederã Poëtica deformatione à Baccho versi, vt fabulant Græci. Κισηρις item pumexve, siue porosus lapis, indidem videtur deductũ, & vtrumq; ἀπὸ τοῦ κίος, siue Curculione, qui cuspidula, aut acu, potius quàm ore triticum hordeumq; terebrat. Latini ab edendo Hederã dixerunt: Etenim arborũ importuna amasia, & veluti assentatrix, cortice rimoso impacta, maceries vetustiores demolitur, & radicatis propagationibus arbores amplexa, enecat & exedit; præsertim illa species quæ maior & arborea vocatur: non item quæ Helix. Nec plures duabus nouit nostra ętas differentias genericas: tametsi quamlibet multas dixerit species Dioscorid. quæ fortè melius decernentur varietates, quales agnoscit quaternas quinásve è duplici specie vulgaris arboreæ, quæ cunctæ genti notissima, virere etiam inuita Bruma solita est: Fronde in imo per initia arcuatis, & semilunatis angulis triquetra, vt sunt Trinitatis herbę dictæ: Vetustiora autem in editioribus viticulis circinata, qualia Cyclaminis: floribus congerie muscarii glomerosi æstate defluxis, corymbos botrósve glomerosos ineunte hyeme matuerescẽtes, Ligustro similes, cernere vbique viarum est: itẽ circa vda, & ripas humentium regionum frigidarũ ac temperatiorum; nam & calidissimarum impatiens est. Huius multæ varietates sunt, quæ antiquis persuadere potuerunt, vt plures differentias, siue species statuerint: tametsi discrimen è Baccis duntaxat Dioscorides accersat, vti in Malis, Nucibus, & aliis fructibus vulgò fit.

Arborea Hedera recta.

Quinetiam arborescit quædam, suapteque stat stipite, nulli innixa pedamento, qualem in syluosis quibusdam Angliæ meminimus, Orthocissum antiqui dicunt. Interdum etiã quibusdam locis xerampelino colore folia nitent. Pisis nobis ostendebant herbarii corymbos cæsii & albicantis coloris. Melinos subfuscos corymbos plereque plantæ satæ in hortis Italicis & Germanicis ex Campania & Apulia, hodie maturant.

Varietas.

HELIX, siue prouoluta, sterilis Hedera.

HVMILIS planè hæc minor & infrequẽtior cõcinnè vocata Helix fuit, quia secundũ sarmentosos funes exerat clauiculas capreolósve viticeos, qui humi pangũtur, & propagatione quadam quasi in spicas & anfractus prouoluũtur: interdum etiam serpendo muscidis truncis & caudicibus aduoluitur gracilioribus sarmentis, folia minora altius triquetro segmẽto sinuata, edentibus, planè superioris, sed minora minorisq; vsus: nec enim vel folia huius decerpuntur, vel Gummi vllũ officinę ex hac colligunt: Quin nec fructus quidem vllus in ea obseruatur, vnde sterilis putatur. Verius autem hęc nũcuparetur terrestris Hedera, quàm illa Barbarorum, nobis paulò ante asserta Chamæcissos Diosco.

CYMBALARIA Italica, Hederaceo folio.

VENETIIS, Pataui, & vicinis pagis passim in ædium parietinis Hederæ, aut Alsines modo dependet istæc, folio sinuato, Hederaceo, mollicello, lęui, in flexilibus, exilibus & tenerrimis, capillaceis, pedalibus & sesquipedalibus Cassitæ cauliculis. Flosculi

luteouirentes Elatines, ſiue Veronicæ fœminæ pares & ſimiles. Illic Pharmacopœi, penuria & ignoratione Cotyledonis veri, miſcent Populneo vnguento.

SMILACIS ASPERÆ, & SALSÆPARILLÆ *figuræ & naturæ diſcrimen.*

SMILAX ASPERA.

DIFFERT hæc à læui vuis foliis, ſpinis, radice, floribus, viticulis, atque viribus, denique natalibus. Quippe non niſi montoſis & collibus feruidiorum tractuum, Romaniæ, Hiſpaniæ, Linguagotię, vbi plurima, horridis aduncisque crebribus ſpinis, Rubi ritu, implicat mordicus proxima quæque; aſſurgitque vltra ſupraq; parietes & ſepes vicinos. Folia Hederacea, longiora, Bryoniæ nigrę ambitu & ſuperficie: non inciſa, ſed lęuia, & in medio, ſecundum ſtrias neruulorum, ſpinulas habentia atrouirentia, acinosq; rubros, racematim copioſos, Ribes magnitudine & modo: nec flores diſsimiles Ribes vtriuſuis racemoſi, ſed albi. Radices tametſi longius excurrãt ſubter humum, ternis aut quaternis vlnis longiores, non tantæ tamen cum Salſa-parilla ſimilitudinis ſortitas ſcimus, quantum hactenus perſuaſum doctis quibuſdam fuit: qui ſcriptis mandarunt Salſæparillæ eandem planè eſſe: cuius tamen conſpicuæ intuenti patent, à Smilacis radicibus, differentiæ. Siquidem Smilacis geniculatæ, articulatis ſegmentis radices, candidæ, foris nitentes, Graminis carnini, aut Harundinis valatorii.

SALSA-PALLA.



At Parillæ crebris loris prolixiſsimis, ab vno trunco radicis magno, prędurо, ſtrumoſo rugoſiſque capitibus, hinc inde ſubtus, vt in Aſparago, vel Ruſco, oriuntur numeroſi concolores lori, æquabiles & ſine geniculis vel nodis; recti, flexiles, cortice duriuſculo, pullo, rugis ſtriato in longitudine, quam vicenum pedum interdum metiti ſumus. Intus farinacea medulla, non ita ingrata, ſed viſcida, nonnihil emplaſtica, amaricante, nec tamen calorem prodente. Eapropter perſpicuum eſt, non magis eſſe Smilacis, Rubi, aut Clematidis alteræ Viorna dictę, quàm ſint Cinnamomi, & nonnullæ arbores, tum

tum Indicæ Orientalis, tum Peruuianę nostra Laurus: Tametsi hæc posit nonnulla eadem: quæ illa præstare. Neq; si Colutea simillima est Senæ, ideò continuò eadem astruenda. Sed stipites quos habemus Salsæ, ex eodem radicis pręgrandi & capitato nodo lignoso, intus flauescente, Aristolochiæ rotūdæ tuberosæ magnitudine, & colore, exeuntes, pollicē, aut maximum Rubū crassitie superant: sed præduri lignosique, crebros nodos admodum extantes circa articulatas cōmissuras crebriorum vncialium, frequentiumque interuallorū, atq; aculeos adūcos deorsum versus nōnihil depressos, rigidos habent, & valdequàm Rubū imitantur aspectu, potius quàm Smilacē: verùm gustu neutiquam astringente, sed fermè insipido, nec vt radicis emplastico: eóque, vt certò scimus, minus efficaci: Folia tamen quidam amici, qui viderant, asserebāt non admodum abesse ab Smilaceis. Optima habetur quę plenis medullosisq; est flagellis, solida, cādida intus & habitior, quęque facilius in æquas tota sui longitudine partes diuellitur: huius namque libram semissem plus virium habere experiuntur, quàm alterius strigosæ & gracilioris, nigrioris, decē aūt duodecim vncias. Debent tamē institui decoctiones non minoris quantitatis, quàm 10. aquæ librarum, ad vncias duas, tres, vel quatuor radicis: non, vt quidam Medici nostrates scripto imperant, aquæ libra 3. ad vnciā vnam radicum. Citius namq; difflarit aqua(nisi in diplomate id præceperint) quàm radicum vires bulliendo eductæ fuerint. Radicis namque medius torulus vel corculus, qui lori instar est, durior est, quàm vt tam citò vires deponat. Vnde quilibet facilè percipiet, quàm parùm comperta sibi ex alienis paginis in suas transferat & posteritati offerat Cōmentator, qui eximii ingenii & Italorū superioribus annis doctissimum Medicum Fallopium mendacii insimulet; atque istius de Salsæ-Parillę, atq; eiusdem sententiæ, admodùm incertæ, authorem faciat Guinum suum præceptorē, quem virū auditione, dum Pisis essemus, accepimus tantoperę flagrasse rei plantariæ cognitione, vt etiam nihil nō lustrasse montium, nemorum, præruptarúmve rupium Hetruscarum, & Tyreno vicinarum insularum, quò minimas quasque herbulas indidē aduectas, nec dum sibi notas, in chartas ipse conderet, & affabrè pingendas curaret. Quare si fuit illa pluribus abhinc annis Tuscorum Principi allata planta vera Salsa, (ac nō potius, quod periti nonnulli subolfecerunt, Hispanica Smilax aspera) mirū videtur Philosophici & nobilis animi Principis, principes Medicos Guinum & alios istā non curasse repræsentandam; saltē illas satis cōpertas, & valde varias notas, quas superius ostendimus.

CONVOLVVLVS *maior Plin. Smilax læuis vel lenis. Volubilis maior vulgi.*

VALDE quàm laxus Smilacis significatus, qui quasdam cognatas, vel similes alias, tamē admodum discrepantes, & viribus penè cōtrariis pollentes, designat, vt Smilacē, Taxum virosam, asperam Smilacem venenifugam, fraxinum ambiguā; demùm hanc non valdè certam, vt cuius vtilitatem nullam, sed duntaxat incommodum turbulenti insomnii parere Diosc. autumat: eapropter hanc hîc nostro more discussimus confusam significationem, ne vti Plinio, imponat nobis. Quod autem ad Lęuem Smilacem istam, vulgò receptam attinet, quia nihil omnino reclamat: præterquàm collatio seminis huius angulosi, cum Lupini rotundo, compresso: quæ sanè ineptior est, quàm vt Dioscoridis sit putanda: coniectamur nos voculam θέρμοι quippiam deprauationis perpessam, quæ genuinam comparationem viciarit. Vt si amanuensis quispiam ἀντὶ θερμῶ, id est, pro Lupino, è Latino Græcum ἐρβὸμ faciat: Sic extrito primo elemento, & medio mutato, facilè potuit ἐρβὸ legi: quam suspicionē augent verba quę proximè addita sunt, quæ neutiquā scitè cohærent; hæc nempè. *Semen veluti Lupini paruum & nigrum.* At Lupinū non est paruum: nec nigrum. Saltē quæpiam subest labecula, cuiusmodi myriades plures expunctæ sunt in authoribus Græcis Theoph. Atheneo, & aliis: & in Galeno nonnullæ: in Paulo & Tralliano complures voces Latinæ. Eapropter hanc eandem maiorem *Conuolluulum* retinendam arbitramur. Est quippe non modò sarmentis viticeis, mollioribus, longissimis, & aptissimis ad fornicatas opacationes: Foliis itē lęuibus, hederaceis, aut alterius Cōuoluuli Cissampeli maioribus, mollibus: cętera tū flore, semine, sarmēto prorsum Cissampeli nostri, sed maiora: radice item longa, sparsa, flexuosa, sed paucioris lactis, nec comperti cōmodi.

CONVOLVVLVS Minor purpureis.

Iasione Theop.

ET hic satorum alumnus conuoluulus,non sociæ segetis,aut sepum:est enim caduca,vite multò minus prolixa,nec proximis adminiculis sese applicante,ternum & quaternum pedum,reliquis cõuoluulis tenuitate, flexilitate,radice,foliis,semine iisdem, sed purpureo flore dilutiore:totus multò minor,neglectus,aut potius inuisus rusticis : tam notus quàm passim obuius.

SCAMMONIVM SYRIACVM, Antiochenum, & Norbornense.

PAVCÆ sunt plantæ,quas de facie & facultatibus penitus notas habere , magis intersit boni Medici,aut Pharmacopœi,quàm Scammonium , tam enim commoda hæc lactaria scansoriáq; voluula,(vnde fortè nomen Voluulo fuit) catharticis medicamentis,& necessaria, vt tametsi nonnulla infamia flagraret,tamen nulladum sit inuenta, cuius vlla pars,succus, vel excremẽtum,tam pusilla mole tantum cõmodi pręstet,aut vt vicaria huic sufficì queat. Quò magis nostra ignauia incusanda est,quibus licuisset hanc plantam alere,succumque illius exprimere,si non multum ad vtendum, saltem quantum sat ad cognoscendum,impostorumque fraudes detegendum: sicque cautior & fœlicior foret Medici opera. At vix hodie millesimus quisque Medicorum plantam vidit,nisi fortè pictam, cuius pluries quàm sæpius millies succo vel lachryma se vsum profitetur. Quare quò dehinc cuilibet sit in procinctu veram & nosse, & alere ,orationis ambitu pingenda,quam solo penicillo Cõmentatoris pictor expresit. Anno sexagesimo primo aut secundo supra sesquimillesimum, indefessus ille herbarũ nouarũ vestigator Venetus Pharmacopœus Sequinus Martinellus,ex Syriaco Alepo miserat plusquàm centum libras glebæ Scammonii Antiocheni succi concreti , cui exprimendo interfuerat : conchas etiam non paucas Lachryma plenas,seu Diagredio antiquorũ,cum seminibus angulosis Volubilis. Hęc semina tum Patauii & Venetiis primo Vere mãdata,in luculentã Volubilem, seu Voluulũ abiêre,adeò sinuosis Smilaceis foliis,triquetris,vel potius Cissampeli,foliis,floribus,& facie,vt planè nostræ Cissampelo eandẽ dixisses: verùm radice insigni fuit, & mole grandem Bryoniæ radicem æquante atq; teneritudine simulante : foris tamen pulla , aut cinericia,intus albida carne:cuius fissæ torulus siue cor mediũ exemptum, planè idem est, aut simile radici communis & probatioris TVRBITH officinarum : verùm facilius aliquãtò frangitur hæc,tametsi perinde gõmosa succoq; lacteo pręgnet,atq; Turbith. Hanc eandẽ posteà Antuerpiæ,quò semen miseramus serendo meminimus,speciosam factam, floribus & viticulis quinum & senum cubitorum,prorsum nihil diuersam,cuius Guillielmus Dries,non minus peritus Pharmacopœus,quàm probus ciuis Antuerpianus, adnata radicumque pullulationes excisas , exsiccatasque ostentabat , adeò Turbith Alexandrinum ementita , vt discriminis perparum , aut nihil percipi posset.

TVRBITH.

Quæ lachryma fuit apud Albertum Martinellum Sequini fratrem,ad Symbolum Angeli,Venetias in Syriacis conchis allata, nõ fuit aspectu tristiore,squallidiore & cineritio, vti vulgatum Scãmoniũ visitur,sed Colophoniæ concolor,cõcretione similis ex fusco cęruleus erat. Quare non secus differunt quàm Meconium,siue succus expressus,ab Opio, quæ fuit manans liquor,seu lachryma. Sed Scãmonii lachryma cinereũ habet colorẽ: Opium flauum & limpidiorem: vtpote è capite,vbi defęcatior,non è radice fluens. Verùm quia pauca lachryma aut mera,aut hodie vsurpata Europęis vænit , nõ enim posset tanto vsui tam paucasatis esse:opera ponẽda,vt succi probè teneamus exquisitas notas,& varietates,quò minore mortaliũ detrimẽto,lõgè maiore emolumẽto eo vtamur purissimo, vel saltẽ quàm optimè correcto. Nõ paucos enim sępè fallit multùm,pusillũ delectus discrimen. Videas namq; non raro idem corpus,eadem de morbi causa,& planè eodẽ modo affectum,aliquot granis sumptis sæpius facili ductu,nulloq; cruciatu bilẽ,pituitosamq; colluuiem excludere,tam ex eadem prorsum gleba effracto frustillo,multò plura grana

Scammonii descriptio.

data

data minus educere, multum tamen cruciatum ciere: nempè diſpar molis concretio alicubi plus, alibi minus, alterius cuiuſdã lactis Tithymali, aut Cataputiæ accipit: vnde diſparilis vacuatio tam ſæpè conſequitur: ſi namq; foret purus & merus ſuccus vniuſmodi, nequaquam tantæ doſεωμ eſſent diſcrepantiæ, quantas cùm antiqui tum hodierni Scammonii animaduertimus: quandoquidẽ etiã hodie quidã nihil aut parũ excernũt ſcrupulo vel 3 .ſ. quàmplurimi verò minore portiuncula, quia vt plurimum remiſtũ eſt Scãmonium, quæ miſcella neutiquam improbãda videtur, vt vociferantur humoriſtæ Galenici, namq; ſi eſt pro eo ac debet, ęquabilis atq; correcta, valdequàm eſt vtilis, dũ minore & mole & mora educit, anteuertitq; impreſsioni caloris, quæ fieri ſolita eſt à medicamẽti cunctatione: maximã enim nouimus vtilitatẽ in huius cathartici celeri motu cum delectu: nam ſufflonum Agyrtarũq; vitrũ, flores, ſiue farinę ſtibię, impetu & nõ diſcretu humores quoſlibet obuios pręcipites dant. Tametſi vinũ purgans ex radicibus Scãmonii Dioſ. parat, & ſi homini Græco iſtud demenſum ſolitũ, ſanè plus purgat aliis additum: ſic videmus additum Diaphænici Catholic & aliis, vt ſucco Roſarum, plus mouere, vt Braſſica matina Thymalli. Ac nullum Scammonium hodiernum affertur non adulteratũ, & tamen fortaſsis commodius, quàm Dioſcorideũ ſincerũ, cuius ęuo ſi fuit doſis recepta, par eſt putare alicuius vehementioris ſucci additione, tantillã quantitatẽ tantum efficere nunc, etiã nonnulla portione farinæ, colophomę Reſinæ addita: nimirum reſina ad pelluciditatem coloremque taurini glutinis ementiendum: farina verò, vt cuius interuentu reſina cum Scãmonii lacte aqueo ſocietatem coalitumq; inire queat: lento tum igne rudicula verſando quantum plurimum poſſunt optimè agitant, donec induruerint, coaluerintque in commodæ mixtionis glebam. Cuius dignotio hæc, ſi non admodum ferueat ore, nõ multum virus redoleat, nec nimiũ tenax ſit terẽdo: nam leuitatis albeſcentis atq; taurini glutinis pelluciditatis hodie vagæ, nec certæ notæ ſunt: nullũ fermè hodiernũ videas Taurino glutini aut Bdellio trãſparens & nitidũ, nec lacteæ albedinis, ſed liuentis & ad cæruleum dilutum quadantenus vergẽtis. Pharmacopœi è Meſue & Gręcis cytonii cauo inditũ coquere in clybano addereq; maſtichem ſoliti ſunt: minuſq; prudẽter cytonia abiiciunt, quibus trãſmiſſa vis & potior & delicatior ſcãmonii remanet: Quare dehinc ſciant miſcendam eſſe carnem cythonii compoſitioni, vel iſto Venetorum modo parandum, ne maior iuſtò moles medicamenti inſtituto officiat. Pulueratũ ſcammonii Lib 1. ſucco cytoniorũ depurato operiunt, leniterque & blandè, non ſecus atque Meſues ſuũ de ſucco roſarũ Elect. excoquũt, dum induruerit, vbi cautio, ne nimio obruãt ſucco, quò vires ſcãmonii nimis reprimãtur, obtuſæve penè langueãt, plerũq; plus nocituræ quàm profuturę: Nam Meſue meritò multum ſucci roſarũ Scammonii incoquit, vt quo retundatur quidem impetus & acuties, ſed non deleantur vires à ſucco Roſæ roborantis & purgatricis.

Monſpellienſe SCAMMONIVM.



COMMVNIS Pharmacopœorum conſenſus Scãmonium etiam facit illam Marinam volubilem, copioſiſsimam toto illo litore & ſabuleto, ab vſque Rhodani oſtio ad Aquas Marianas & Sinum Agathenſem, cuius ſucco lacteo concreto, (quo multo tota turget) purgationes moliebãtur, ſed maiore doſi, minore effectu: quippe ſucco nihil additũ erat, ſed coctione coactus, niger vel fuſcus erat. A volubilium omnium floribus differt flos huius, multos namq; puſillos, ſtellatos, candidos, confertos fert Iunio & Iulio: folia rotũdiora, Aſari, breuiora, craſsiora, firmiora, latiora, ſuperius albida, acuta, & baſi falcata, nec anguloſa Apocyni, aut Ariſtolochiæ ſimilitudine & magnitudine; ex pediculis & loris reptantibus & ſtratis humi viticulis vel piſcatorum attegiis & Tamariſcis

aduo-

aduolutis quaternum quinúmve cubitorum: ſemen angulosum in vtriculo minore quàm Ariſtolochię: radix digitum æquat minimum, longo reptatu multùm fibroſa, alba, ſucculenta, veluti reliqua planta.

CONVOLVVLVS minimus Spicæ folius, vel Stæchadis citrinæ, aut Linariæ.



RARIVS inuentu hîc aliis regionibus quàm Galloprouinciæ, Allobrogum, & Norbonæ, ad margines aridos ſatorum, & oliuetorum: vbi Iunio, & Iulio florem delicatiorem ſuperiore, ſed conſimilem, vnifoliũ, angulosum, diluto colore purpuraſcentem; ſemenque haud diſsimile, angulosum, compreſſum, promit exilibus in viticulis, rectis, crebribus, à radice lignoſa, ſeſquipalmum lo nga, albida, à qua partim folia, partim à cauliculis ſeſquipalmum altis, exeruntur; anguſta, longa ad Linariam, aut Stæchadem citrinam Phiteumáve Norbonenſe, etiamq; colore & canitie accedentia: guſtu exſiccante, nonnihil calfaciente.

ASVREVS, ſiue cæruleus Conuoluulus Hederaceus, vel ſmilaceus, exoticus.

HÆC omniũ huius claſsis rariſsima & pulcherrima, nec niſi hortis Italię, Galliæ, & Belgię nota, vbi amœna purpura porrectis attextiſq; ſecus parietes & perticas funibus viticeis, gracilibus, vmbracula cõcinnant, atq; fornices, viſu periucũda: viſenda quippe floribus, è pediculorũ calyce exeũtibus, Iaſmini, aut Vincæ peruincæ ſimilibus, ſed ora quinis ſtellatim prominentibus angulis, nolę cæruleæ vel aſureæ effigie: vnde *Campana Laſura Italis*. Folia ternis angulis ſingula, in teneriuſculis pediculis, Ciclamen, Hederámve annoſam imitata, nonnihil hirſuta: longa & gracilis radix; nulla ſui parte in Medicorum commercia venit.

HELXINE CISSAMPELOS.

SIMVL Ciſſampeli nomen, ſimulque collatio & ſoluendi effectio, teſtantur abundè Helxinem eſſe vnum quempiam Voluulorum lactariorũ, paſsim propter ſepes, inter ſegetes & vites oriundum: vox ſiquidem ἑλκεῖν, trahere, hærere, vel arripere conſignificat; viticeam, voluuloſamque propaginem, pręſertim in Ciſſampelo, & Hederæ mixta ſignificatio, folia ſatis repręſentat: Verùm cùm Voluulorum, plebi Volubilium dictarum, quatuor ſint differentiæ, mox ſubdendæ, quę vixdum effigie, viribus, verò neutiquam diſtinctæ hactenus fuerũt, nobis eam ſanciendã Cyſſampelõ, quæ cum eo, quod notis & natalibus magis quadrat, tum etiam præ cæteris euidentius purgat, quam vnam dũtaxat facultatem illi reddidit Dioſcorides, cui potius aſſentiendum quàm poſteris illius duntaxat amanuẽſibus, & exſcriptoribus, quos modeſtiæ cauſa nõ nominamus. Scimus igitur Volubilem illam, quæ inter vineta Muſchatelina, maritimaſque ſepes, Thamariſcos, prope ſegetes ad Frontignanam Norbonæ & Lio Venetorum, inter mare & hortos, alibíque paſsim viticularum prolixiſsimis flexilibus ſeſe aduoluit, aluum ſoluere ſucco & diluto. Eſt hæc non diuerſa à Volubili vulgari maiore: ſed folia aliquantùm anguſtiora, craſsiora, dilutè virentia, in exilibus pedicellis & prælongis viticulorum loris, quibus etiam intricat ſepes, pendentia: prope quæ, ex iiſdem interuallis, ſed in aliis pediculis, flores infundibuli, nolæve effigie, à latiore labro ad mucronẽ ductis leuibus ſtriis, latera nõnihil intrò inflexa, finientibus, candidos, tenues: è cuius imo cẽtro prodit vtriculus anguloſi ſeminis plenus, Ariſtolochiæ rotundæ ſimilis, ſed dimidio minoris, Scammoneæ Antiochenę paris. Succo etiam tota, tum radix, tum folia turgent lacteo. Candida radix, prolixa, fragilis, huc illuc reptans, minimum digitum æquat. Hac plerique impoſtores Phamacarii, pręſertim regionibus

gionibus maritimis,vbi hæc adultior,admixta ſucco Tithymali *Paralii* & reſinæ Colophoniæ,quæ nigricat, ementiuntur *S*cammonium.

CISSAMPELOS, ALTERA, Atriplicis effigie.

HANC iamdiu à doctis perſuaſi, huic tamen aliquantùm diſsimilem, putaramus legittimam Helxinem: frequens namque amplexibus multis vires rripit,nec ſecus aut arctat,aut enecat, vel iiſdē pabulum ſurripit,atq; Caſsytha.Foliis e c hederaceis, oblongis,in anguſtum Atriplicis ſacie & modo deſinentibus:Flores item Atriplicis albicāt racematim:ſemine triquetro,nigro,Seſami Theoph.ſed minore:radice exigua; vbiuis magno prouentu vinetis,frugibus,ac ſepibus adnata.Sed de ſucco vel facultate ſubducendi aluum,nobis ignota,niſi quis Atriplicem putet,eoque lubricare poſſe aluum ſtatuat,multò tamen imbecilliorem illa maritima certum.

VITIS ALBA, BRYONIA.

*Germ.*Stichwurtz. *Gallis* Couleure. *Ang.Bryonie, Wilde vyne & Wilde hoppes.*

HANC nulluſdum in dubium vertit, quippe quę cōmodi plebei & cognitionis ſemper fuit. Radix luculentæ magnitudinis eſt,quam auulſam,qui quotannis,vel alternis,deorſum verſa baſi pangunt,altero tanto craſsiorem efficiunt, teneram, Raphani colore & concretione: In viticulis prælongis,teneriuſculis,clauiculis multis,obuia quæque præhendentibus,folia vitis,aut Balſaminę,incana, flores palliduli,ſtellati: acini ſparſi, rubentes, magnitudinē Aſparagorum fermè æquant, ſucculenti,acriores, vti tota planta: cuius turiones & aſparagi pullulantes etiamnum hodie quidam in acetariis eſitant. Iſchiadicis cataplaſmatis radix peroptima,& Pſilotris:immixta & cōtuſa taurino ſanguini,ad Sciros & carcinomata mirum quantum proſit.

VITIS, vel BRYONIA nigra, Sigillum Mariæ, an Ciclaminos altera?

VEL tacitus plebeius conſenſus iſtam vitem eſſe ſciuit,vocauitque nigram Bryoniam, vti ex Dioſcoride Galenus & Paulus, cuius tametſi quiddam leuioris momenti, vt color rubens in acinis, ac buxeus internus vitibus deſit: tamen hederacea folia, Smilacis aſperę quàm ſimillima ſunt,citra, & ſentes flexuoſi gyri, viticularum multiplici capreolo,& clauicella proxima quæque amplectente: racemi multis aggeſti acinulis, virentibus primulùm, deinde rubellis, demùm vlterius maturitatis quaſi vietæ progreſsi, ex fuſco rubore in fuſcedinem atram vergunt: cætera, vti radix(quæ Bryoniā magnitudine,figura efficacitate & teneritudine imitatur,foris nigra,intus alba)planè tam vera,quàm vulgo notiſsima ſunt: vbiq; ſiquidē in Gallia & Germania Syluoſis & aſperis dumetis,arbores,ſepéſque ſcandit,& vuis,ſpecioſis,oblongis,floribuſque muſcoſis Labruſcæ, vel Oleę pallentibus conueſtit. Compertum eſt, vel mulierculis, vehementius vrinam, renumque ſabulum,& menſium ſaburram,impellere potu: verùm Veneris tantoperè incentiuam eſſe,non perinde aſſentiuntur quidam Commentatori; quin potius experti eidem conuiciabantur,conqueſti lumbos eneruare,ſanguinem,renéſque inflammare, pluríſque eſſe ſibi vnam aut alteram Cynaram, quàm incertam & periculoſam ſuam Bryoniam: quam ſi propter calorem, Venerem accendere vult,haberet ſibi vni, aut Flammula veſceretur,ad ſui Satyrii Erithronii vires enerues ſupplendas.

VIORNA VVLGI, fortè Vitis ſylueſt. Dioſcor. & Theoph. Atragene.

NVLLI loco aptior Viorna vocata Gallis,quæ nuſquam non frequens & nota (fortè quia viarum ſepes ornat) quàm huic: Sarmenta quippe cæteris Clematidibus prolixiora,duriora,craſsiora,rugoſiora,vitiq; Labruſcæ vel Viniferæ Vitis colori ſimiliora:folia etiā ſunt Solani hortenſis & maiora,atq; ſingulis clauiculis quina, quibus lubens obrepit arboribus,atque Hederę æmulatione editiora fulcra ſcandit,ſed interdum ambitu ſupernè

Lib. 5. Cap. 10.

ſupernè ſerrato ternis aut quaternis dentibus, vt in Solano nonunquam viſuntur ; quæ laciniata pedem Anſerinũ vocatum, Atriplicis ſpeciem, tam bellè referunt, vix vt diſcernãtur, ſintne Solani an Atriplicis: flores radiati, puſilli, conferti, numeroſi, albidi, muſcoſi, & ſtamineis apiculis ornati, odori, Maio & Iunio ; capillaceo tomento cinguntur carptæ lanuginis albidę, lęuis, quæ etiam in multam hyemem perdurat, foliis amiſsis: acini autem complures confertim ſtipantur ab vno pediculo, apti, rotũdi, rubentes ex fuſco, compreſſi tamen: quare nonnulli docti, vbi περιφερες σχῆμα legitur, id eſt, ſphærica figura acinorum vel granorum, πλατιφερὲς leuiuſcula immutatione & commodiore ſenſu legi volunt, id eſt, rotundam compreſſam figuram. Ac tametſi coniectura hæc nobis non ſatis animum explet, tamen multò minus reſpondebunt, amara Dulcis vocata, aut Bryonia nigra quas ſuis locis commodius & neceſſariò aptauimus, notis. Alteram ſcilicet neutiquam viticeam, ſarmentoſámve, rugoſam, lignoſam, rimoſam: illam verò communem, ipſam nigram Bryoniam.

Atragine Theophra. vitis Syl. Dioſc. Daleſc.

CLEMATIS *peregrina Cærulea purpurea.*

NON abſimilis eſt hæc cærulea peregrina noſtrati Flammulæ clematidi, ortu & flexu, porrectuque viticularum atque foliorum habitu: ſunt tamen maiora, flaccidiora, firmioribus ſarmentis, prolixioribuſque anfractibus, Viornæ non diſparibus. Flores aliàs cęruli, aliàs purpurei, ab illius & multorũ foliorũ figura ſituq; multũ diuerſi, expanſis quaternis altrinſecus & ex auerſo ſitis foliis, Puſatillæ effigie & colore, minoribus tamẽ. Semẽ & radix Flammulæ. Nuſpiam nos vidiſſe meminimus, niſi in hortorum delitiis: Quin ſuperiore tantùm anno Angliæ inquilina fuit, floruitque in Morgani horto: vt malè ſit iſtis bambalionibus rizotomis, qui doctiſsimo Dodonęo hanc paſsim viarum & agrorum in Anglia luxuriare perſuaſerunt.

CLEMATIS *altera, vrens, vulgi Flammula.*

E Clematidum viticearúmve generi affinibus plantis, nulla eſt, quæ perinde quadret facie, vel viribus, atque Flammula, plebi ſic vocata, quia non ſecus ac flammeus feruor cuti adpreſſa, veſicas, cruſtas, vlceraque inurat: Quin eius eſt tenuitatis calor, præter multa quæ vrunt, vt ſpiritũ vridũ dũ digitis fricantur folia, eminus in nares pręſertim iaculetur. Cerebrumq́ue & ſenſus repentè magnopèrè percellat, quòd experiendo notius, quàm gratius nobis fuit, tametſi idcirco ad facultatem noſcitandam adiumento fuit. Quippe feruor ille non in centro, intimiſque terreis partibus, ſed in leuioribus extimis, indicium faciunt ſues Norbonæ, & alibi, qui hac innoxia, tum viridi, tum ſiccata, veſcuntur etiam ęſtate, ſaginariq́ue creduntur muliercuiis. Quin & ſuccus, & ſtillatitius liquor primus, quaſi è vino flammeus eſt. Folia multùm colore & lęuore *P*eruincã Clematidẽ præferũt: flores item ſtellati, ſed minores, albidi, & puſillis in medio ſtaminibus, vt in Hypericone. Radix ab vno principio multas ſpargit fibras Hellebori modo: neſcio an etiam purgent, vti de ſemine prodidit *D*ioſcorides. Eſt autem ſubfuluum, vel fuſcum, rotũdum, compreſſum, in anguſtum deſinens, copioſum, ſerie quadam & corolla coniunctum: Norbonæ & Galloprouinciæ ſpõte & in pratis maritimis humi ſparſa, tenera, & humilis viſitur, aut fœniceciis falce cadit, deficitur quippe fulcris, quibus innitatur: etiãq; plurima fruticibus & ſepibus innixa, aliiſque pedamentis, ſi quę nacta ſit. Belgi & Germani cultiores ſcita textura huius, Campaniclæ laſuræ, & peregrinæ Clematidis cæruleę, depactas ſtirpes frondoſáſque vites porrigunt, ad parietum fornicumq́ue vmbracula, variegato implexu, reticulatóque, tricoloria. Nec enim minus ſcandit, nec diſsimiles vites habet Iaſemino: ne tantilla anicularum ratiũcula à Cõmẽtatore tanto adducta, quiſpiam deinceps audeat inficiari veram alteram Clematidem eſſe hanc, cui prætulit Senenſis idem Viornam vix acrem, nedum vrentem, aut vlcerantem.

LVPVLVS SALICTARIVS, Spontanea.

Lupus ſalictarius & vitis Septentrionalium.

Germa.

Ger. Hopffen.
Gal. Houblen.
Ang. Hoppes.

QVAMVIS IN antiquorum monumentis non extet hæc, quam coniectamur, nec asserimus à Plinio dictum Lupulum salictarium: tamen quia in Græcia etiamnum hodie vernaculè βρυωνίαν vocari audimus, non abs re hãc saltem de facie Bryoniæ compa ramus, nec enim Volubili aut Conuoluulis, vt Commeutatori visum est. Cũctis gentibus hæc sponte, ad sepes & margines pratorum humentium educat longa, prolixa sarmenta, hirsuta, tactu aspera, albida, multis clauiculis virgulta & frutices intexentia: fronde multa Bryoniæ squabriore, aut viti nigræ modo triangula: floribus albidis in oblonga caudata congerie foliaceis, instar glumarum structuli serie connexarum: semine compresso, pullo, Genistæ, sed minore, contento in illis cellulis, florum membraneis, quas colligunt Augusto & Septembri Septentrionales ad Bieram (potionem omnibus familijs consuetã) parandam, quæ alia longè est à Dioscoridis & veterum Zytho: cui perperam paucæ lectionis & peregrinationis quidam Medici, quos sequutus est Commentator, nomen Biere accõmodant, & æquè inscitè Anglicæ Alę. Quæ vtrauis potio suauis & salubris, tam longè abest à Curmi & Zytho vocata, Dioscoridis nocuis temetis, quàm illa acidula potiũcula plebeculæ vtilissima in Hannonia & Picardia, *Brasim & Bullon*, distat ab aceto: vt tempestiuius alibi excutiemus.

SATIVA Vrbana.

MVNIFICA Phronęa miserta algidiores regiones, eis largita est hanc quasi vitem alterã, qua quasi vita quapiam suas potiones animarent, & salubriores efficerent. Quare sedulò colunt hanc vulgò vitem, depactámq; è syluestri Vrbanam fecerunt, iam tot in locis, vt etiam tractus patentissimos vinetorum superent, depactis multis pedamentis & ridicis, quæ tenella clauicula & capreolos fulciant atq; maritẽt: hæ autẽ fulcra, quia saligna vt plurimùm essent, ideò fortè salictarium vocarant Lupulum: solo humentiore, lætiore, pinguiore, radicum fibras inserit hodie Germania, superior præsertim, atque Flandri, Anglia & Northmania, vnde vno aut altero anno se porrigunt viticeæ propagines multis anfractibus prolixæ, pòst amplexãtes obuia quæque arborum & arbustorum, lucósque efficiunt fornicata pulchritudine visendos: quippe lætior multò tota planta culta euadit, florũque thyrsis foliaceis & squammosis adultioribus, semine item multò maiore. Veluti forènt viridimiæ, quo tempore vua, decerpũ tur, & in saccos coguntur ad Bieræ siue Cereuisiæ confectionem. Constat hæc hordeo & boni tritici farina: sed longè alio pacto paratis & subactis, quàm *Dioscoridis* Zython aut Curmi, quibus ex hordeo in aqua tubefacto, nihil Lupuli additur, cuius tamen permixtio plurimùm iuuant neruorum & articulorum imbecillitates: tantũ absunt ab improbitate Zythi & Curmi Dioscoridei hæ Cereales potiones. Turiones etiam primulùm erumpentes primo Vere, tum sponte nascentes, tum satiuos, plebecula acetarijs indit: Cichorij sapore, non ingratos, calore temperatos.

VITIS VINIFERA, Syluestris spontaneáve Oenanthe Labrusca.

Ger. Weinreb.
Bel. wyngaert.
Gall. Vigne.
Ang. Vynde.

FRVCTVVM FACILE principem vtilitate, speciositate, & suauitate, dat vitis à vino dicta, eademque originatione κραιπάλη siue crapula Latinis è Græco manauit, veluti ἄμπελος, aut ἔμπηλος, quod οἶνον fuit, id est, vinea, aut vinifuda vocabatur.

Nam πῖλος vinum olim fuit. Eius autem diuerſitates proſequi nullum operæprecium: quando varietatem accipit multiplicem à ſoli cōditione, more, & Solis ab æquatoris inclinatione. Neq; enim Aquilonium cœlum fert, aut certè fructum profert immaturum, ſerotinum, minimùm ſuauem.

Spontanea nec culta profundit vires inſana laſciuia, & in ſarmentoſam, arboreamq; penè ſobolem luxuriat, prolixitate anfractuum, vnde ſterileſcit, aut minores minusq; ſapidas & maturas vuas fert: Qualis in Prouinciæ & Norbonæ maritimis, Gallia Lugdunenſi, Italięque plurima, ſquallidis agrorum marginibus. Sarmento duriore, cutéq; integitur rimoſa & villoſa, Viornæ, aut ſatiuæ vitis modo.

DOMESTICA.

DOMESTICÆ autem viti, amputatione & interlucatione ſarmentorum præſtatur ne ſuccus ſarmentis & palmitibus impendatur. Eóq; mitiores, maiores, & elegantiores botri ſūt, ſuauiores acini, vberioresq; latice manant. Palmitum decora magis fronde, habitiore, latiore, diuiſura Platani aut Aceris.

CORINTHIA ſiue ἀπήρενα vua.

CORINTHIA quæ vocatur vua, nomen patrium teſtata, effigie nihil planè differt à communi: Sed algidioris cœli impatiens, gracilitate tantùm racemorū & exilitate acinorum ſuperatur, qui gygartis carēt, ſuntq; ἀπύρηνα, vt quædam mala Granata arillis vacua. Botri enim, ſiue racemuli ipſi, conflantur acinulis, Piperina aut Sābucina grana æquātibus. Ad topiariorum pergulas & fornices deducūtur hodie in Italicis & Pedemontanis hortis vites huius.

ASCLEPIAS Vicetoxicum.

QVANDO iſti moroſuli Critici, potius quàm Commentatores, nullum modum carpēdi, immutandi, improbandive aliena placita, faciunt, noſtráq; expectatione & æquanimitate abutuntur, exerceamus dehinc nos met conferendis plantis nobis plenè cognitis, cum antiquorum deſcriptionibus: inuitis illis rigidis cenſuris, ad quas ſi vniuerſum opus herbariū ſeuerius exigas, vix cēteſimam quamq; plantam legittimam dicas. Minus verè negant Vicetoxico noſtrati deeſſe Hederæ folia, eáque lōgiora: floremq; graueolentem: quos potuit docere vel inſpectio meræ picturæ, quæ folia hederacea præfert: vel Dioſcoridis etiam lectio, qui Periclymenum & Ethiopicum Seſeli Hederæ folijs committit: additq; quantitatis dementionem, nempè longam, Periclymeni modo: & idem hic Hederacea facit, ſed lōgiora. Stirpi aūt pictæ, aut chartis affixę, ſi odorem negāt, fortè aſſentior, ſin florenti in montibus, dicam eſſe illi narem obeſam, aut nunquam virentem viſam. Tametſi tædet tot repetitionū de odoris incremētis & amiſſione variis in locis & plantis. Infirmum enim argumentū, quādo multa apertiora & potiora ſuppetūt. Quippe Vicetoxico vulgus practicantiū nomen feciſſe à dote qua aduerſum deleteria pollet, veriſimile: vti & Aſclepias nomine tanti Medici nobilitata propter conſimilē facultatem videtur. Radix porrò huius innumeris fermè capillamentis fibrata, caules flexiles, vimineos, lęues, ſeſquicubitum prolixos, edit. Folia quidē Hederæ rigida, ex atro virentia, ſed aliquātò longiora, & quaſi supernè mucronata: florem exiguum candicantem, odoris grauis, ingrati, quibus ſuccreſcūt oblōgæ, teretes, Rhododēdri aut Apocyni perſimiles ſiliquæ, ſemen ſubfuluum, Seſami aut Apocyni, lanugine obuolutum cohibentes, Apocyni ritu. Huius radice vſi primùm periclitatores, cùm aduerſus venena, tum ad vlcera, magnū ſibi & plantæ nomen pepererunt. Neq; poſteri potuerunt poſtea adduci, quin pro Aſclepiade agnoſcerent & vterentur. Siquidem illis etiam natalitijs, nempè montibus aut aridis collibus, præſertim Narbonæ & ad Ligures Taurinos propè fruticat.

APO-

Sitne Diosco. APOCYNVM, *Periploca Græca, foliis latioribus hederaceis.*

QVOD canes interimeret esu, ἀπόκυνον, voce concisa, quasi canicidam, dixerunt. Cuius descriptioni studiosi poterunt conferre duas non minus raras, quàm elegantes & apprimè quadrantes plantas, quas Patauii iamdiu etiamque non multis ab hinc annis in Pisano publico vireto videre meminimus, & adhuc donò seruamus à Medico longè peritissimo Andrea Acroaria Cisalpino. Earum vtrique nomen Periploca erat. Altera fuit flexilibus surculis vimineis, gracilibus, leuibus, pediculos vtrinque habentibus, longiusculos & exiles, in quibus folia Hederacea, molliora, viridantia, læuia, renidentia, & quàm Vicetoxici rotundiora, nonnihil in summo acuminata: flores tenues candidi muscosi Valerianæ, aut Drabę inter folia exeruntur: succedentibus Augusto mense siliquis corniculatis, mucronatis, rectis, Asclepiadis maioribus, claudentibus semen nigrius depressum, papposa lanugine obductum. Succus flauescit, ingratus, &, vti tota planta, virosus videtur. Hæc si cani nex sit deuorata, Apocynum esse (& huius fore antidotum Vicetoxicum) valde probabile est. Certum nos exploratumque habemus iam diu, saltem aliis venenis à cane deuoratis antipharmacū fuisse: vti Thorę Anthora, & Paridis herba Pardalianchis, sunt.

APOCYNVM

PERIPLOCA serpens, angustiore Periclymeni folio.

ALTERA verò Periploca repens vocata, prolixioribus & lenioribus viminibus serpit, variisque flexibus arripit & amplectitur obuios caudices, Periclymeni modo. Folia vtrinque ex aduerso bina, Periclymeni potius, quàm Hederæ æmula, sed apice vt Vicetoxicū donata. Flores in horto Pisano dudum defluxerant, dum inibi siliquas intueremur: quæ solertiore connexione mutuis erant coniunctæ quasi rostris, vna è floris basi, seu calatho, vtrinque repandæ, summis & imis insertæ mucronibus, Rhododendri quadantenus in morem.

PERIPLOCA repens.

CLYMENON Italorum, siue Siciliana, non est Androsæmon.

Gallis. Toute saine.
Ang. *Tutsan.*

AMBIGVI animi & sententiæ in Clymeno videntur fuisse antiqui nonnulli celebriores, Galenus, Ægineta, & alii: qui eius historiam & mentionem quasi nullam, aut incertam, taciti præteriêre. Ac iam tum Plinii æuo variabat descriptio & confusa ex Clymeno & Periclymeno, alia Græcis, aliaque Latinis erat. Quò minus nobis lubitum fuit prorsus aquaticam Betonicam, eiúsve affinem Scrophulariam, verum Clymenū asseuerare, tametsi vtriuis nec facies ita dispar, & vires neutiquam sint appellatione Clymeni indignę. Quippe sunt hæ non minus vulgatis Chirurgorum præconiis nobilitatæ, atque planta Clymenum, Regis Clymeni cognomine. Verùm non minus inclito nomine fuit donanda ea, quam vulgi Gallici consensus *Toute saine* (quasi Panaces omnibus remedia ferens affectibus) vocat. Sępervirens hęc, virgis exit vimineis, sanguineis, nitentibus, rectis, flexilibus, nonnihil angulosis, aut secundum longitudinem striatis, Periclymeno, seu Matrisylux concoloribus, & perquàm similibus. Etiamque folia bina ex interuallis, auersa, cæsia, supernè saturato virore, multum similia, nisi quia è geniculis emicant, nec, vti illa, virgis traiiciuntur, eóque pusillis interuallis, binis per eadem spatia foliolis, Androsęmum referunt: verùm non perinde sanguineum cruorem vel fundunt, vel allinunt affricta chartæ, vti dictū in Androsęmo vero: flores lutei nō dissimiles sunt, & baccułę primùm rubræ, deinde nigræ, cruore nitente, purpureo, & seminibus minutis, fuscis, turgidę. Radix foris fusca, intus alba, lignosa, fragilis, pedem & sesquipedem longa; gustanti resinosa, lentoris expers, nec tota planta ingrata, nonnihil gummi Elemni, aut trifolii odorati sapit: moderatè astringit digerendo, & desiccat, pauxilla, aut nulla calfactione. Vulnerariis remediis, Balsamis, adeóque potionibus & oleis nata, vsu

multò laudatiſsima & plurima Angliæ ſyluis,lucis,& nemoribus, præſertim Briſtoiæ & Gloceſtriæ conterminis. Flandris hortenſis eſt tantùm,& Androſemum nuncupatur,falſóque proditur foliis cruorē fundere, vel reſudare cōpreſſu ſanguineū ſuccum. Patauii etiā in vireto Senatorio alebatur ſtudioſè: vbi non nemo ardelio ambitioſior perſuadere fruſtrà nobis conabatur, hanc ſolius Siciliæ indigenam alumnamque eſſe: eóque Itali pleri-que omnes Sicilianam vocitant.

περικλύμενον. PERICLYMENON.

Offici. Caprifolium, Materſylua, Lilium inter ſpinas, Volucrum maius.

Germa. Geyſzblat vnde ſpeck gilgen.
Belgis. Gheyten bladt ende Memmekens.
Gallis. Cheure fueille.
Itali. Vinci boſco. *Ang. Wod bynde.*

AMBIGANT quamdiu volent, qui Matriſyluam in dubium reuocant, negantque eſſe Periclymenon, quia radice non ſit rotunda, & craſſa: fruſtrà enim inquirunt & exquirunt, quod iamdiu habent: non enim στρόγγυλον ῥίζαν dixit, ſiue orbiculatam, vel tuberoſam Diſc. ſed περιφερῆ, id eſt, rotundam, non anguloſam. Quin etiam hodie qui ex Crateua & Oribaſio παχεῖαν καὶ μακρὰν, id eſt, radicem craſſam, & longam ſuffecerunt, aut reſtituerunt, prorſum anſam quamlibet rixandi præciderunt. Videtur autem Apocynis vel Periplocis deſcriptis congener, & etiamnum Græcis hodiernis περιπλόκαδα vocatur. Cuius duplex obſeruatur varietas ex folio. Quòd folium Italicæ & Norbonenſi vulgatiori ſurculis ſarmentiſve, vnum cùm ſit & continuum, gemini tamen ſpeciem præbet, quaſi vmbilico medio traiectum, vt in luteo Centaurio & Tithymallo ſerrato: eóque Perfoliatum dictum, quaſi pertuſum, perforatum, aut perfuſum, vt Cicero loquitur. Extremis verò flexibus capreolatis, folium acetabuli forma, vel vmbilici circinatum, florum delicias continet, ex purpura niueo candore nitentes, & alicubi luteo aſperſas, ſenſim in longitudinem porrectas, quaſi promuſcides elephantium, aut lagenulas, floribus fabaceis multùm ſimiles, ſed fragantia maiore, & apiculis luteis ornatas. Semine rotundo, coccineo, Bryonię, ſucculento.

PERICLYMENON *non perfoliatum Septentrionalium.*

ISTVD autem in Belgio & Anglia frequentius vſitatiusque, folium vtrinque ex interuallis habet ſeorſim non continuum, nec ſarmento peruium & perfuſum, neq; cupulo foliaceo erumpentes flores. Alioqui prorſus idem.

ALLOBROGVM *Periclymenum alterum, Cornus fœmineæ effigie.*

SVNT qui fruticem quandam, vel arbuſculam in Allobrogū ſyluoſis creſcentem, Cornus fœminę facie, & baccas in pediculis binas teſticulorum ſitu, & nonnihil oblongas, ferentē, Periclymenis iungunt. Cuius acinos Heluetii, vbi plurima hęc, hunden kirſen, id eſt, ceraſa canina vocitant, nec deſunt qui eadem Matriſyluam autument: quippe folia huic perquàm ſimilia, bina, & ſimiliter parū cæſia, aut glauca, biniſq; in exilibus petiolis floſculis, oblongis, nec ita abſimilibus, ſed minoribus, candidis, multa ſtaminea exerētibus. Qualis Belgiæ hortis colebatur à Guil. Dries optimo viro & Pharmacopœo Antuerp. ſed ſuo hæc caudice fulcitur, non (vt altera) indiga adminiculi vllius, & habitu fuſagi nis fruticat, aut Cornus fœminę, quatuor quinquéve cubitos alta. Facultatū incerti ſumus.

SESELI ÆTHIOPICVM.

QVOT genera Seſeli à Dioſcor. recenſentur, tot eademq; collegimus in Galloprouincia Maſsiliæ circum, atque prope Ceti montem ora Norbonenſis maris, non procul Monſpellio. Indidemq; nonnulli ſtudioſi ſtirpes quaſdam deferendas curarunt Lutetiam, Antuerpiā, adeóq; in Italiā, vbi nondum innotuerant vel doctis. Quin ne nunc quidem notas eſſe Senenſi Commentatori, in iſtis poſtremis Imaginum recuſis & mutatis ſententiis, magna iniuria facta Pharmacopœorū plebi, videtur, Mediciſq; ignauis. Et ſanè multò maiore ſuæ dignitatis detrimento, id contigiſſe magis dolendum, quàm riden-

ridendum moderatis ingenijs. Qui norint non vulgari moderatione & certa prudentiā illum quantum licuit lapſibus vno loco tam multis occurrere conatum: Cùm enim per opinionem tum fiduciæ, tum etiam emūctæ cognitionis, quam illis de ſe iamdiu excitarat, licuiſſet (illi ſi lubuiſſet) nō ſolū picturis mendoſis, ſed etiā verbis ſubdolis perſuadere, picturis tamē cōtentus fuit, & ſilentio ſuæ dignitati conſuluit. Si qua tamen vſus eſt vafricula inuerſiuncula, eſt illa leuius ferenda: Non enim nouerat aptiores: aut ſi norat, ſe tantoperè deceptum fateri, eius dignitatis non erat. Igitur quas potuit, dono puta emendicatas, ideo nec recens animaduerſas, aut deſcriptas, in paginas congeſsit eius pictor, perperā quidē illas omnes cenſitas, ſed tamen earum vnam fermè correctam iſtam, quæ eſt Seſeli Æthiopicū verum: cuius effigiem mutuatus fuit à Dodonęo Medico multùm exercitato.



Ea Saxeis illis deuexis Maſsileæ & maritimis, tum etiā ad Cœti montis celſi radices, qua in Lacū vergit, fruticat vberi prouētu Iulio & Auguſto valde quā ſpectatu elegans, multis prouenit virgultis rectis, ligneis, nigricantibus, rigidis, binos ternóſve cubitos altis, in varios ſurculos diductis, folia craſſa, rigida, & lęuore viridātia, vt Hederæ, figura oblōga, propior Periclimeno promētibus. Luculētas in ſūmis gerit vmbellas, luteis florib⁹ Anethi, quas ſemē ſtipat fuſcum, oblongum, copioſum, fœniculi maius: non ſolùm ſemē, ſed etiam vniuerſus frutex guſtanti aromatis ſaporem acrem, medicatum, & ſubamarū, ſed gratum imprimit, ſuauemq; odorem ſpirat à ſummo ad imā vſq; radicem, quæ lignoſa eſt. Eximiæ vis eſt huius ſemen, cuius copiam miſimus amicis Venetis & Lugdunenſibus ad Theriacem, quod etiā, vti Dioſcorides innuit Maſsiliēſi multò odoratius & efficacius eſt. Quod Seſeli, ſi vt pictum in Dodonęo, ita viuum in agro vidiſſet Cōmentator, lubens & volens ſuffeciſſet in locum illius plantæ, cui videtur poſtpoſuiſſe: eſt enim illa non frutex, ſed herba, quam Recentiores Libanotidem Theophraſti prodiderunt, viribus & figura aliena ab hoc Æthopico, quem fruticem, adeoq; magnum, Dioſcoridis correctior codex ſtatuit eſſe.

CAPPARES.

Ger. Kappern.
Hiſp. Alcapparas.
Ang. *Kapper.*
Gall. Cappres.

FRVTICAT ruri in ora Thyrrenici maris, Norbonēſi, & Hiſpanica Capparis vberi prouentu. Eadē hortis iamdiu innotuit, & fœtus priuſquàm in florem ſe pandat, aut perdat, decerptus, & muria conditus magno ſemper vſu fuit. Flos ei candidus ineſt, Roſæ aut Mali Cotoneæ: & ſemen in ſiliqua oblonga ruffum Milij Panici, medicamentis vtile. Maiores

iores & minores Emporijs varijs væneunt,ſed minores in prima ſunt cōmendatione,ſextiéſq; pluris emuntur, quàm maiores: vulgo namq; habentur meliores, quia palato gratiores paruæ. Sic palati ſtudium fallit ingenium, valetudinis diſpendio : nam qui ſapor illis percipitur,aſcititius eſt à muria,vel ab aceto: alioqui vtraq; acerrimi & teterrimi guſtus eſt,ſeu viridis,ſeu matura. Proindeq; minor,perpaucæ carnis & ſucci, facilius & penitius imbuitur conditura, quàm maior: quæ melioris ſucci & aptioris alendæ carni eſt. Culinæ proinde error eſt, minores maioribus pęrferre. Sed hic cōſuetus inoleuit, mos. Nam, vt ſcitè dicebat Philoſophus, nihil magis aduerſatur valetudini, aut Medico, quàm bonus coquus. Itaq; voluptati coquus emat minores magno precio, frugi œconomus emet (ſi nos audiat) maiores minoris multò, bonæ tuendæ valetudini. Radices eſſe adulterinas quidam imperiti Medici ridiculè non minus quiritantur, quàm ille qui conquerebatur, perperam fieri hodie, quòd Santalum citrinum adulteraretur ligno aloe: nam hac radice nihil vulgatius aut vilius, etiam in Hiſpania.

κληματὶς δαφνοειδής VINCA Peruinca, ſiue Clematis Daphnoides.

Ang. Peruincle
Bel. Wincorte ẽ maechde palmen.
Ger. Singruen.
Gal. Peruẽ che

QVIN ſint dictæ omnes κληματίδες à viticulorum ſobole ſarmentoſa nullus negat: Iſtā autē vbiuis Germaniæ, Galliæ, & Italiæ, nemoreis, vmbroſiſq; tractibus, & ſenticetis, marginibus gaudentem, veram primam Clematidem, tum facies, tum vires iamdiu, & ſępius compertæ teſtantur: tametſi pauci meminerint, huic ineſſe quēdam calorem, quò abſtergat educatq; fœtidā menſtruorū alborum illuuiē: ac rurſum aſtrictione inibi relicta, & robore parti reſtituto, eandē ſupprimat. Ac mirū ſanè magnū ſit, ſi dūtaxat corolla ex hac cōtexta, capiti, aptata ſanguinem è naribus fluentē ſiſtet, aut inguinis regioni appreſſa, mēſtrua cohibet, abortumq; inhibet, vt author eſt Mathiolus commentator. Cæterū cuilibet hæc nota eſt, fronde laurea ſempervirenti: lęuore, colore, magnitudine, & facie Liguſtri, ex interuallis bina ex aduerſo, in virgis viticuloſis, flexilibus, virentibus, ſparſis humi, & caducis, nec obuias plantas irretientibus: numeroſis, guſtu amaris, nonnihil calidis, aſtringētibus. Flores calyculis conſtāt quinis, foliolis Iaſemini, paulò maioris, minus aut nihil odoris. Fibroſa radice, flauente.

PERVINCA maior.

MAIOREM multò, nec niſi Norbonæ, non modò vmbroſis, ſed etiam apricis & æſtuoſis, oliuetis, oriūdam meminimus eandem , quæ tamen non niſi lętiore habitu proceritateq; diſtat.

ἰξὸς VISCVM.

Ang. Mißelto.
Ger. Miſtel.
Gal. Guy.
Ital. Viſchio.

E VOCE ἰξὸς deflexum Latinis Viſcum ſiue gluten, quod optimum ex hac paratur, ſatis conſtat: cuius ſatius fuiſſet poſt Quercus recenſitam hiſtoriam, quaſi ſobolis aut appēdicis meminiſſe. Nec tam rarum, quàm mirum citra vllas radices paſſim in arborum caudicibus totum vertentē annum, adeoq; *Brumali tempore Viſcum Fronde virere noua, quem non ſua ſeminat arbos*, vt canit Maro. Quò minus veriſimile ſit, acinulo illo pallido & pellucido ſeri hūc, ſed potius ex ſucco elaboratiore aggeſto, ad cortices libróſq; brachiorum exhalāte, & vapido, vnde fit vt alimentum nunquam deficiat copioſum, nec folium defluat: & oriri multa ſeminio nullo, nulli mirantur, qui ijſdem natalibus Polypodium, Dryopterim, Lychē, & Moſchum prouenire meminerūt. Quercinū autē Viſcū laudatiſſimū eſt, ſed adeò rarū vt vix milleſimę Quercui inhęrere cōperiatur. Quin hîc in Anglia innumeras quercus nobis intuentibus, vix vna aut altera comparuit, vbi perpaucū & magno ſtudio ſeruatū inerat. Cuius tamē ſapor, color, & odor, nihil prorſus variare videntur. Verū non abs re antiqui Hyphear ab Ixia & Stelite, (quæ cætero-qui natalibus tantùm differre videntur) diſcreuêre. Purgat ſanè viſcum quernum, melancholicū & pituitoſum ſuccū, vnde vertiginoſis cerebriſq; epilepticis piamentum quaſi inuentū fuit, & celebratum olim, ceu ſacrum amuletum, à Gallorū myſtis Druydibus, qui è quercu viſcóq; querno vaticinati fuêre. Nec minus Chymiſtis eius qui vocatur Solis Aucupium ſeu Illicium expetitus ſpiritus : quæ myſteria prophanis neutiquam reſeranda. Quaſi topici medicamenti, nec introſumendi men-

mentionem fecit Dioſcorides: vſus tamen, tum potiunculis, tum catapotijs valdè tutus: foris verò exploratæ vtilitatis adeò nouimus, vt è penitioribus ſinubus collectum pus, trans ſpatia muſculorum & denſas cartilagines eliciat. Eſt namq; epipaſticum nulli ſecundũ, vt quis experiri poteſt, quẽ iuuabit vires noſce Emplaſtri viſcini, ab Scribonio Largo laudati.

πολυγόνατον. *POLYGONVM maius.*

Ang.	*White roote, or cely ſcala.*	*Bel.*	Salomons ſegel.
Offi.	Sigillum Salomonis.	*Gall.*	Signet de Salomon.
Ger.	Weiſz wurtz.	*Ital.*	*Ginochietto.*

NOMINIS argumentũ radix, geniculis cõpluribus pyxidatim cõſertis, Ruſci modo protuberãs, digitũ minimũ craſſitie æquãs, innuit: quæ vagatur ceſpite ſummo, multum fibroſa, cãdore pellucido, marmoreo, Alabaſtritidis radicis aſpectu, guſtu inſuaui dulcedine, ſubaſtringente. Caules emittit rectos, rotũdos, cubitales, virides, quos folia ambiunt Lilij conuallij, vel Bifolij, vel Lauri Alexandrinæ, Ellebori albi modo, liris vel rugis rectis venoſa: è quorum emiſſu pedicelli prodeũt: flores Vnedonis, ſeu Arbuti dicti, ex candore herbidi, Lilij conuallium longiores: quibus excuſſis, Maio & Iunio, baccę virides, deinde nigræ ſubnaſcuntur, Corrudæ aut Liguſtri.

μυρσίνη ἀγρία *Myrthacantha RVSCVS.*

	Murina ſpina, ſiue Myrtus ſylueſtris.	*Ital.*	*Pongi topi.*
Ger.	Bruoſch, aut Meuſzdorn.	*Gal.*	Bruſc.
Hiſp.	Iuſbarba, & Gilbarbera.	*Ang.*	*Bochers Browme.*

TAMETSI Myrthum humilem, ſylueſtrem, & aculeatam vocarunt Ruſcum antiqui, quaſi eiuſdem naturæ, vt figuræ erat prorſum ſimillimæ: tamen differre inter ſe indole & natalibus certum eſt, cùm ad Septentrionem populis nulla ſponte naſcatur Myrthus: Ruſcus autem calidis & frigidis peræquè multa ſcateat, facie folijsq; planè Myrtheis, ſed rigidioribus, mucronatiſq; ſupernè, quibus medijs ritu Cocci baphicæ hærẽt ſingulis baccæ ſingulæ, ruberrimæ, duriores, maioréſq; quàm Aſparagi, nucleo oſſea planè duritia, vixq; vlli frangenti ictui cedente. Floribus puſillis, in fruticantibus multa ſoboles virgis, præduris, bicubitalibus, & tricubitalibus, rectis, ſtriatis, viuaciſſimis, vt & radices, quæ quàmplurimos annos perennant, ſuccreſcente quotãnis noua Aſparagorum ſimillima turionũ propagine: aromatica, aliquantum amara, viſcerum & ductuum farctui vſitatiſſima, nec ſecus ac in officinis Aſparagi vſurpari ſolita, vel Bonifaciæ, cui nõ parum ſimilis. Semen etiam miſcetur eodem ſcopo Benedictæ laxatiuæ & Litontribis.

LAVRI ALEXANDRÆ Dioſcor. (quæ Theophraſto Ruſcifolia ἐπιφυλλόκαρπος, *ſiue ſuperfolio baccifera, vocatur) cum* HIPPOGLOSSO *ſiue* LIGVLATA *diſcrimen.*

ALIAM eſſe Alexandrinam Laurum ab Hippogloſſo, cuiuis in promptu eſt de Theophraſto & Dioſcoride noſce: quippe fructum ſiue baccam coccineam medijs in folijs hærere, nullius ligulæ facta mentione, vterq; aſſerit: folliaq; molliora, maiora, & albidiora quàm Ruſci ineſſe Lauro huic, Dioſcorides ſubdit, viréſq; diuerſas reddit, & radicẽ maiorem, molliorem, odoratam.

HIPPOGLOSSVM.

AT Hippogloſſi ſiue Linguatæ radix minor, gracilior, breuior: folium tenue, paruũ, cui medio quaſi cauo aliud foliolum, lingulæ inſtar, inſitum: aculeo rigido, infeſto, mucronatum vtrũque, inter quę baccula etiã rubra Ruſci viſitur, ſuſpiciendo naturæ, propter raritatem, opere. Quare verſionem Plinianam legenti, ſatis liquet diuerſas eſſe plantas, lectionémq; Hippogloſſi luxatam fuiſſe. Namq; ſic Plinius:

Ger. Zapfflikraut Hanckbladt, vnd zungen bladt.
Bel. Tongen bladt.
Ang. *Double tonge.*

HIPPOGLOSSA *folia habet ſylueſtris Myrthi, concaua, ſpinoſa, & in his, ceu linguas, folio paruo quaſi exeunte de folijs*. Vbi videtur legiſſe non κομῆρ, ſed κοιλῆ, id eſt, non comoſa, ſed caua folia, ſiue inflexa cuiuſmodi planè ſũt omnia noſtratis Biſlinguę ſiue Bonifacię: hortis iãdiu ſatis notę, & viribus ad calculũ dyſſuriáſq; eximijs celebris: prę ſertim ſpõte naſ-

naſcentis,montoſis,ſaxoſiſq;,& aſperis,incultis,Genuæ,portus Lunæ,Sauonæ,Nicæ, aliiſq; Alpinis ſterilibus calidiorum tractuum.

Math. Laurus Alexan.commentitia.

Senẽſis noſter, qua ingenij eſt opulẽtia & liberalitate,vbi cæteri ſcriptores putarãt deſcriptionem,nomẽclaturamq; geminam eſſe,duntaxat vnius & eiuſdem plantæ,non ſolùm dedit,vt par fuit, Bonifaciam pro Hippogloſſo,ſed inſuper duas ſcitiſſimè equidem cõmentus fuit. Alteri nempè affixis affabrè ligulis,quàm poſtea pudentior factus,delendam curauit : Alteri datis in petiolis longis baccis, quam Sigillum Salomonis meritò ſuſpicantur,in illumq; quaſi impoſtorem ignarum debacchantur moroſuli iſti critici,quòd toties, totq; annos,cùm verſarit haſce quiſquilias, tandem non animaduerterit Theophraſto & Dioſcor.Lauro medijs in folijs fructum,non in peciolis ineſſe:ſed illam demptam, quaſi foret à ſe fictam commentarijs penultimis,commodiorem multò fuiſſe:quippe cui ſimilior eſt ea,quam quidam herbarum peritiſſimi in hortos colunt, & veram affirmant Alexandrinam Laurum.

Cucurbitæ.

- *Cucumis ſatiuus eſculentus.*
- *Cucumis flexuoſus ſiue Anguinus.*
- *Melo ſiue Cucumis antiquorum, Dioſcor. Melopepo.*
  - *eius varietates.*
- *Citrullus officinarum, Anguria, ſiue Batecha, ſemine nigro Auicennæ, an (MELOPEPO?*
- *Pepones oblongi, ouales vulgatiſſimi.*
  - *eiuſdem varietates.*
- *Cucurbitæ varietates.* { *lagenaria maior.* / *minor.* }
  - *eiuſq; varietates.*
- *Colocynthis.*
- *Cucumis Elaterij ſylueſtris.*
- *Momordica, Balſamina.*
- *Doronici, quorũ nullus eſt* ACONITVM *Pardalianches.*
- *Doronici varietates.*
- *Xylon.*
- *Maluæ.*
  - *eius varietates.*
- *Bamia.*
- *Syda Theoph.*
- *Abutylon.*
- *Althea.*
- *Althea arbor.*
- *Alcea.*
- *Alcea Veneta.*
- *Gerania.*
- *Pes Leonis, ſiue Alchimilla.*
- *Sanicula.*
- *Epipactis.*
- *Ranunculi.*
- *Ranunculus flore albo.*
- *Ranunculus gramineus.*
- *Flammula*
- *Aconita.* { *Luteum.*
- *Napelli.* { *Lycoctonum.*
- *Muſcæ Napelli.*
- *Anthora.*

CVCVRBITÆ Sychia. Succha. Σίκυς.

TANTA est Cucurbitarum, Cucumerum, & Poponum inter se cognatio, vt antiqui Greci & Latini, nedum recentiores, minus accuratè nomenclaturas discreuerint. Euthydemus siquidem in oleraceo libro Syciam Indicam nominat Colocyntidem: puta post Hippocratem: cui vti etiam Theophrasto videtur, quamlibent varietatem & differentiam genericam horum fructuum σικυώνη vox signare, σίζειν namq; bullire est, vnde σίκυς, quæ vas, ollam, & pyxidem significat, & sanguisugum vitreum, aut cornu instrumentũ: indeq; fortè Latinis Cucurbita, tametsi Varroni à curuando dicta putetur. Aristoteles etiam Sicyas pepones appellat: & Galenus Pepocucumerem. Quare quò facilius percipiantur & discernantur ab inuicem, quæ hodie in vsum culinariũ & medicatum venerunt, genera cuncta non incommodè σικύας, vel Cucumeres, vocamus: quarum duo summa fastigia sint Curcubitæ & Melopepones, varia nomina adepta, propter fructuum, foliorumque varietatem.

CVCVMERES SATIVI & Esculenti.

{ *Germa.* Cucumerem.
Gallis. Concombre.
Belgis. Concommeren.
Ang. *Cucumbres.* }

NOTISSIMI sunt, tum Meridionalium, tum Septentrionalium hortis Cucumeres, qui & suauissimi esu & frequentissimi, prȩsertim crudi, aut muria conditi, dum adhuc sunt tenelli, merito habentur. Foliis hispidis, scabris, viridãtibus, similibus Brioniȩ, aut Vitis: maioribus, minoribus Bardanȩ & Petasitidis: flores ex luteo pallent liliacei, conniuētque noctu, aut marcescunt, Volubilis ritu: reptantibus multis vitibus & clauiculis, proxima quæque implicantibus, fructumq; dant teretem, semipedalē, oblongũ, cortice teneriore, maculoso, ex obscuro virore in flauum maturescente, interdum spinulis molliusculis, asperato, & leuiter secundum longitudinem canaliculato, vel sulcato: semine referto albo, Melonis adeò simili, vt neutiquam, nisi quia angustius, & pusillo apiculo subtus protenso donatus est, discrepet: medulla lactescente, admodùm suaui, & multi vsus Officinis, non item Culinis.

CVCVMIS flexuosus, siue ANGVINVS.

RARIOR hic, & nisi in hortis herbariorum infrequens, prorsum simillimus superiori Cucumeri, flagellis, flore, foliis, & clauiculis, fructu autem facilè discernitur, & agnoscitur, qui incurua gracilitate anguinum flexum, & longitudinem & crassitiem æquat, vnde nomen: tenera cute, nitore herbido.

MELO vulgi, siue Cucumis Antiquorum, Dioscoridis MELOPEPO.

{ *German & Bel.* } { Melonen. } { *Gallis & Angli.* } { Melons. }

ILLIS affinitate foliorum, florum, & fructus proximus hic, simillimo etiam, vt diximus, semine, incluso tamen in globosum fructum, magísque ventriosum, & secundum longitudinem altioribus liris, & torulis sulcatũ. Cortice duriore, nõnihil hirsuto, rugoso, pullo, vel cinereo. Carne fulua, sapore & odore mellito, vel saccharato, cuiusmodi in gulæ delitiis crudos suauissimos habet vniuersa Italia, Galloprouincia, Norbonensisque & Vasconica, Gallia, Hispania: esitantur cum pauco sale & pane Iulio & Augusto. Cæteris regionibus ad Boream, vt Franciæ, Belgio, & Angliæ, ægrè aut insipidiores proueniunt, nec plerumque maturitatem assequuntur, præ imbrium copia, & caloris inopia. Semen etiam vnum officinarum habetur, inter quatuor maiora vocata, primæ commendationis, & frequentioris vsus.

Varietas

Varietas peponum, magnitudinis, coloris, & odoris. { Eſt quippe ſpecies quædam Moſchatelina, quæ vix Colocynthidem, aut Arātium ſuperat, odore Moſchi, ſapore delicatiſsimo.
Eſt & altera cortice carnéque alba: ſapore etiam periucundo.

VEL hoc vno argumento quilibet aſſeruerit Melones noſtros, ſiue vulgi Italici Pepones, eſſe antiquorum (præſertim Dioſcoridis) domeſticum Cucumerem, ſiue Sicyam ſatiuam, quia odore eximiæ fragrantię, & cytonii mali, aut pomorum redolentium, æmulo, reſtauret vires languidas & reficiat, ſpiritúſq; diſsipatos reuocet animo lapſis: vt idé Dioſcorides author eſt: eoque Melones, quaſi *Pomoſi*, meritò vocati fuerunt à recentioribus Græcis, quòd ori ac ſtomacho cibus ſint gratiſsimus, omnium huius generis.

CITRVLLVS Officinarum, Anguria ſiue Batecha Auicennæ ſemine nigro } *an Melopepo.*

IMITATVR etiã Citrullus maiorẽ aliquẽ *M*elonẽ effigie & carne ſolidiore, fragili: ſed ſapore veſcendoq; magis Pepones vulgatos refert: vnde Melopeponẽ iſtũ nomenclatura, vt ancipitis naturę, dictũ de vtroq; mixta putamus, nẽpe Mali, ſiue *M*elonis circinnata rotunditate, non tamẽ torulis ſulcata, & ſapore magis *P*eponem, quàm Melonis dulcedinẽ melleam referente: quibus etiã, monente Galeno, diſcernitur à Melone. Semẽ verò vnum è quatuor vocatis maioribus eſt; maius Melonis, minus Peponis, duriore cortice ſeptum, nigro, omnium duriſsimo: alioqui tota planta ſimilis Peponum plantæ, ſed foliis altioribus, laciniis Colocynthidi proprioribus. Seritur etiam & manditur caro cocta vel cruda, & pleriſque Pedemontis Italiæque hortis enaſcitur.

σικυοπέπονες. *CVCVMERES Peponésve oblongi, ſiue ouales, vulgatiſsimi.*

HORTORVM ruraliũ nullus *P*epone iſto notiſsimo vacat, eoſdẽ vocatq; cuncta Germania & Anglia *P*epones magnos, admodum *M*eloni, vel Citrullo ſimiles: flexuoſo flagellorum, ſed proceriore reptatu, foliis latioribus, profunda Citrulli lacinioſáq; diuiſura, flore maiore, fructu tereti, oblongo, oui ſtruthii ſimilis, maiore multò, flauo interdum, interdum & albicante cortice obducẽte. Semen Citrullo latius immerſum carni luteæ, quæ hyeme ſuper aut ſubtus camino fumóque areſcunt, iiſceque tenuis ſortis plebecula veſcitur.

Varietas {

COMPRESSI rotundi, Melonis effigie.

VARIANT verò folio minori minúſque inciſo, alioqui ſimili, nec diſpari flore, aut fructu, rotundo, compreſſo, Melonis effigie, nonnihil itẽ orbiculatim ſtriato. Cortice delicatiore, glauco, vel albido, nitente. Semine albo Citrulli.

LATIORES Clypeiformes.

NIHIL prorſum diſsimilem in ramis & foliis alterum horti alunt fructum latiorem, rotundo Galeri ſpecie, aut Clypei vmbilicati, & ambitu rimoſo, atque plicis fimbriiſque rugoſo cortice: delicato & concolori ſuperiori, nec diuerſi ſaporis à ſuperiore. Vtrumque in taleolas ſciſsos, frictóſq; in ſartagine, & farina aſperſos, ſuaues admodum mandunt, in Belgio, Gallia, & alibi.

STRVMOSVS.

PER ELEGANS hic & rarus, foliis alioquin ficulneis proximis, fructu Melonem magnum æquante, ſed Limunia mala exprimente, tuberoſoque cortice, papillatim variegato: ſpecioſa item tricolori ſtrumarum bullatione. Semine non diſsimili.

CV-

CVCVRBITÆ ſiue Zuccha.

ADMODVM veriſimile fit, Zucchæ nomē(ſic enim Italicè vocant Cucurbitam deprauatis elementis)σικίαν, aut συκίαν (vtroq; enim modo ſcribunt nonnulli Græci) deſignare: nam σικ ια, vnde etiā ficus Latinis deriuatur, generaliſſima fuit appellatio Cucurbitarum, Cucumerum, & Melopepopum, vt ſuperius monuimus.

Quare Cucumerinæ familiæ maximæ vocari poſſunt Cucurbitæ, & commodiore etymoà curuando deduci, quaſi curbando, vt loquuntur Vaſcones & Pyrenei. Notiſſima & condituris aptiſſima, quæ anguina vocatur, omnium maxima, in arcum flexa, ternum ſenumq; pedum longitudinis, cute polita, albida ex viridi, teſtaq; duriore quum arida fuerit. Carne alba, elixa non ingrata. Semine longo, lato, nonnihil quadrato. Folio Cucumeris rotundiore, minore, flore albo, in flexilibus caducíſq; humi loris & capreolis, topiarias ridicas & pedamenta implicantibus. Hāc maxima copia in taleolas longas diſſectā, ſaccharóq; conditam, Luſitani Hiſpaniq; adferunt venum in Septentrionem, vocantq; Carbaſade. Siticuloſis & æſtu febrili vexatis gratiſſimæ offulæ ſunt.

LAGENARIA.

Varietas.

LAGENARIAM vocamus, vt qua peregrè proficiſcentes lagena vtuntur, præſertim in Gallijs, Hiſpanijs & Italia: commodius namq; geſtatur vinum quàm vitreo aut figlino vaſe, quæ oneri ſunt & facilius franguntur. Semen illi minus quàm ſuperioris: folium alioquin, flores, & reliqua non diſparia.

LAGENARIA maior.

AB illa tantùm differt fructu minore, lagenulamq; concinniorem exprimente, eóq; lubentius commodiusq; geſtatur itinerantibus. Semine, folio, & flore, delicatiore, non diuerſo.

COLOCYNTHIS, ſiue Cucurbitula amara, Cathartica.

Ger. Coloquint Opfflein.
Bel. Quint appel.
Ang. Coloquintida.

QVIA conſimili eſſet facie, ſed multò minor tota, Cucurbitulam & σικυώνην ſiue Cucumerulum vocarunt Hippocrates & Ægineta, ducti potius foliorum aſpectu, quàm planè contrarijs facultatibus, quibus inſigniter pollet: & documento eſt, ſub ijſdem foliorum florúmq; lineamentis, cognatarum ſpecierum plerumq; eſſe perquàm diſſimiles vires: quæ quò melius innoteſcant, plantæ ipſæ ſunt iuxta ſe ponendæ, & deſcribendæ, vt frequenti intuendi in eas conſuetudine & experiendi, periti earum euadamus. Idcircóq;, vti ſuperius ſemper, ſic & hîc nos hunc Cucumerē, & aliū agreſtem vocatū, ſuis gentilibus ſubdemus. Hanc ſerūt Herbariæ voluptatis ſtudioſi Vere, in Gallia, Germania, & Anglia, fructúmq; decerpunt Septembri, ſed ſubflauum, virentem, viroſúmq;, nec purgationibus perindè aptum, vt ea quę ex Græcia Hiſpanijſque deferuntur Poma ſiue Cucurbitæ, exēpto cortice flaueſcente candidę & fungoſę, læuique concretione, amarore viroſo & exuperanti, & horrendo, fauces viſcera inteſtináq; lædente. Ortu & natalitijs humentibus penè Cucumeris ſatiui par, ſed folio minore magiſque lacinioſo, ad Citrullum accedēte, luteolis nec diuerſis floribus. Semen item ſimile, ſed minus, durius, peneque lignum eſt, nō tanta virulētia ad purgandū, quàm caro ipſa ſiue medulla: dedimus namque multò maiorem doſim quàm medullæ, maiore commodo, nullo aut longè minore tumultu.

Satæ Colocynthidis in hortis Batauis, Gallicis, & Italis, vidimus triplicis aut quadruplicis varietatis: fructum nempè puſillæ Cucurbitæ aut Pyri & lagenulæ effigie, ex fuſco viridante: cortice nonnihil maculis variegato, reliqua foliorum facie Cucumerem ſylueſtrē referente: teterrimi etiam ſaporis tota hæc eſt: videtúrque Sylueſtris ſpontéve naſcentis ea ſpecies, quam mortem, ſiue exitium in cacabo, vocabant quæribundi Prophetæ illi, qui a-

pud

pud Eliſeum fame preſſi, cùm multi degerent, & cibum caperent, iuſſúſq; eſſet quidam incoquere pulmento olera, collectam magnam huius copiam, ratus eſſe Cucurbitam eſculentam, ollæ indidit: Illi verò vt eſitare cœperunt, amarorem infeſtum, quaſi mortē deteſtati ſunt: nec porrò vorare potuerunt, tū ad *Prophetam* protinus exclamare, & *Mors*, inquiunt, *Diuine, eſt in cacabo, nec poßumus veſci*. Vates autem Eliſeus miraculis potens, fretúſq; multis, farina adiecta pulmentum Colocyntidáſq; ſyluestres dulcerauit, edendoque cómodas reddidit: quare oportuit eſſe amariſſimas.

Meminimus etiam exactè ſphęricas, maximum Arancium aut Citrium, vocatum Adami Pomum, æquiparantes, etiam nonnihil variegato cortice.

Videas & nonnunquam compreſſæ rotunditatis, ſubflaui corticis, quarum omnium eædem vires, & dirus amaror.

*Sæ*piſſimè puſilli, *Peponis* oblongi effigie, ouum anſerinū aut olorinum ęquantes, corticis durioris, ex viridi in atro & cinereo maculati ſunt.

CVCVMER *Elaterij ſyl.*

Ger. Wilder Cucumer.
Gal. Concombre ſauuage.
Ang. Noli me tangere, & *Wilde Cucumber*.

NON immeritò Cucumerem agreſtem vocarunt hunc, potius quàm Aſininum aut ſylueſtrē: quia omniū huiusgeneris plātarum, ſuaptè ſpontè importunóq; admodū prouentu oriatur circa vrbium mœnia, areas, & ſtabulorum fimeta, in Italia, & Norbonenſi, Prouincialique Gallia, vbi vel puerulis notiſſimus, qui fructum turgentem vixdum tactū digitis ludibundi in faciem iñuicē elidunt ſemina, ſuccóque peramaro & viroſo os oculóſque perfundunt. Repens & humilis, non topiaria eſt, tota Cucumeris ſatiui effigie, minoribus folijs, magíſque ſcabris, & craſſioribus, cineritijs, ab imo denſè fruticantium cauliū teneriorum, ſucculentorum: quibus exeunte ęſtate, poſt flores luteos, palleſcentes, Cucumeruli in pediculis per interualla inſunt, pruni inſtar oblongi, hiſpidi, cinerei, coloris quadamtenus *Papaueris* gemmantis glomerulos imitantes. Semine pullo colore, vel cinereo, nigricante, Colocynthidis non diſſimili, ſed minore: radice craſſa, Raphani aut Bryoniæ, aliquantum fibroſa. Medulla candida minus quàm fructus, aut folia, ingrata: quæ præſertim *Sole* ſiccata, flammis admota, tota deflagrat vrendo. Vnde primùm nobis coniectura fuit ex *Plinio*, monente etiam Præceptore accuratiſſimi iudicij Rondelletio, ELATERIVM verum ex hac plurima, & pauca ei hærente muccagine medulloſa, non ex ipſis Cucumerulis parandum eſſe. Perquàm celebre fuit antiquis Catharticum, vt de Hippocrate & Theophraſto liquet, Elaterium, quaſi dicas exagitans turbáſveciens medicamentum: vehementer namque ſupernè, infernéq; aluū citabat, puſilla doſi, nempè oboli, vel ſcrupulo, ſemiſſe, per ſe, vel adiecto ſalis altero tanto, & *Stibij*, quod colorando ſatis eſſet. *Proba*tiſſimum fuit, læue, non aſperum, nec ponderoſum, ſed album, nec aridum, vel exuctum, vehementer amarum, & lucernæ obiectum facilè flagrans. Quæ notæ lectori plantarū con ſulto, non rixandi, ſed cognoſcendi cupido, facilè retegunt planè peruiam huius loci in Theophraſto & Dioſcoride ſalebroſi intellectionem: cùm namq; ex Cucumerulis iſtis ſuccus effluat admodùm tenuis, viridis, aqueus, ignéq; denſatus inæqualis, nigricās, ac obiectus lumini neutiquam flammam alēs, paucíſq; annis mucidus putríſq; futurus, veriſimile nobis fuit, vel Theophraſti, vel Dioſcoridis Elateriū dici nō poſſe, tū propter illas omnes iam quos diximus, reprobi inditia, tum quia nec durat, nec flagrat. Quare ipſi ſuperioribus annis cùm in Gallia Norbonenſi paraſſemus Dioſcoridis & Theophraſti inſtituto, curaſſemúsq; parādum multis modis: tandē maximā Cucumerulûm copiam colligendā curauimus, è quibus ſuper cribro inciſis, ſeminis tuſi, & crebrò manibus preſſi, medullam ſiue muccaginem Pſilij ſimilē ſubter cribrum tranſmiſſam excepimus, Cucumerulorum eorūdem ſucco affuſo, & aquæ fontanę nonnihil, quò facilius gluten remitterēt trans cribrū: iſtud partim Soli ſub dio expoſitū nigricans habuimus, partim verò igne aut ſub cineribus exſiccatū, albidū, & pullū. Vtrumq; tamen lucernæ admotū actutum flammam dabat & alebat ſua pinguedine: quin etiam, quale nobis adhuc in muſcolo longè aridum ſupereſt, facilius

lius vret, cuiuſmodi nunquam poterit parari ex ſola Cucumerulorum aqua, muccoſáve carne, vt probè norunt qui ſæpius periculum fecerunt. Eapropter Plinius videtur cęteris melius & verius ex Theophraſto, aut quopiam alio claſsico authore, ad Dioſcoridis ſententiam acceſsiſſe; quum ex fructu & ſemine faciendum cenſet: nimirum vt obiectum flammæ flagret, quale optimum tradit Dioſcorides: quem ſuum ducem ignauè hic deſerit Senenſis commentator, & inſulſè ſuggillare videtur, dum contentioſas texit ambages authoritatum farragine. Sanè par eſt, quo diximus modo, commodius tutiuſque purgare, adeóque diutius non putre durare quia acris virulentúsq; ſuccus medulla pingui ſeminis retunditur & miteſcit, nec perinde (quà oleaginoſum pingue) putreſcit: *Mitior* etiam vis in ſemine, & par ratio, quę in Colocynthide. Radice huius multū vtuntur practici Monſpellienſes, cuius efficacitatem depræhendas ex vnguento Agrippæ, Ciclaminis, & aliis etiam internis, vt Anaſarca & Aſcite.

BALSAMINA Cucumerina, Punicea.

COGNATA facie Cucumerino generi eſt peregrinę venuſtatis Balſamina vocata Herbariis, qui eam in hortis colunt, vnde voluptatem & vtilitatem capiant ad vulnera glutinanda: doloréſque vlcerum praui humoris mulcendos Balſamo artificioſo, ex pomis Charantiis contuſis vel oleo bullitis parato, indidemque ipſa tota planta Balſamina & Charantia fortè dicta, propter gratiam elegantis effigiaturæ & coloris pomorum, quæ magnitudine & effigie vtrinque in conum faſtigiata, medio ventrioſa, Limoniū paruum imitantur, ſed ſuperficie carneque nitentis purpurę phœniceæ: puſillis, & crebribus ſpinoſis bullis, quadantenus Opontii, ſiue Ficus Indicæ dictę. Semine Citrulli, nigro, minore. Folia, ſarmenta, facies, & clauiculę topiariis ornamentis aptiſsima, Bryoniam & Cucumerem imitantur; ſed aſpectu hilariore, folióque Vitis altioribus inciſuris. Floribus puſillis, minoribus Melonis, ex luteo in pallidum languentibus. Hortis calidiorum regionum adultior multò, & fructu maturiore frequentioréque eſt.

DORONICI varii noſtrates, quorum nullus eſt ACONITVM PARDALIANCHES.

MVLTARVM Stirpium (fortè & Pharmacorum) nomen vnum fuit Aconitum: vt cuius ſucco, vel radice, quaſi cote, ſpicula à venatoribus affricta, & ſubacta, celerius & ſubirent & perniciem adferrent. Aptior enim hæc nomenclaturæ interpretatio venit, quàm ſi è cautibus, aut è pago cognomine deducas: tametſi non neſcii ſumus poſſe etiam ἀπὸ τῦ ἀκοντίζειν deduci: quemadmodum τοξικὸν ἀπὸ τῦ τοξεύειν, non à Taxo dictum putamus. Sic enim in Cyri Pædia Xenophon: οὐδὲ γὰρ τοξεύειν, οὐδὲ ἀκοντίζειν ἀποτρέπομεν ἡμᾶς. Non enim, inquit, iaculari, aut in hominem collimare vobis integrum facimus, quippe nefas: ἀλλὰ δὲ, quaſi diceret, θήραν, feram, puta ceruam, aut damam. Cùm itaque inter multas lethales, eſſent compertę hę celerrimæ & certiſsimæ internecionis, Theophraſto, Dioſco. & aliis proditæ ſeorſim & diſtinctæ à cæteris ſunt, tametſi minus plenè, aut perſpicuè: etenim, qui mos fuit ſęculo illi, flores tacuêre & alia multa, quæ non viderant, ſed fortè legerant: idcirco ſtirpibus ipſis in aſpectum iudiciumq; adductis, nobis aliquid certi ſtatuendum. Quales radices in Pharmacariis tabernis proſtare vides Doronici nomine, nos non rarò eaſdem meminimus erutas integra planta in montibus etiamq; collibus Pedemontanis. Eæ triplici in differentia ſunt, tametſi non ita diſsita: nonnullis enim Franciæ collibus cæteris minores, minúſque fibroſas radices haſce inuenias, nec appendiculis vtrinq;, quaſi brachiis ſeu Cancelli forcipiculis donatas, ſed crebribus. Eſt itē duodecimus fermè annus, cùm quidā Riſotomi Lutetiam indéque Antuerpiam quaſdam plantas Doronici iam tum creditas, ex quibuſdam Francicis collibus erutas in hortos aduexerunt. Puſillæ erant totæ, caules teneri, folia mollicella, oblonga, vti Plātaginis: nōnihil ex viridi flauentia cōſpicuè, hirſuta, Piloſellæ modo, vel Cucumeris agreſtis, ſed attrectanti læuia, ambitu rotundo, ſed non-

Doronicum.

nõnihil laciniofo & ſupernè anguſto, Cucumeri agreſti, quàm Cyclaminis ſimiliore, terna vel quaterna, pediculis innatis radici exiguę, tereti, orbiculatę, ſed infernè in anguſtũ ſenſim adductæ, ſubtus & tranſuerſis quaſi ſquamularum torulis articulatę, apprimè ſcorpionis cadauerulum & caudicellam exprimenti, pluſculis donatę fibris: color candidus, ſapor dulcis, amaricat, & lentorem multum pauxillę coniunctũ aſtrictioni præfert: ſeſquipalmum altus caulis, floribus in ſummo donatur luteolis, aut pallidis, radiatis, Buphthalmi, aut Medię conſolidæ. Frequens hæc nunc in hortis Belgicis & Anglis, ac prorſus eadem Doronico vulgatiori & minori Pharmacopœis dicto, apud quos cùm aliâs ſępè, tum præſertim cùm hæc meditaremur, inter haſce radices duas alias Doronici differentias obſeruabamus. Alteram hac maiorem longioremque multò, pluribus corticeis ſquamulis, nitentibus, candidis, marmoreis, tranſuerſim cinctam, cui ala vtrinque apta vna eſt, Squillæ marinæ, Cancellíve, aut Scorpii forcipulis non abſimilis, dulcicula guſtanti. Folia, floréſque, & caulis, maiora paulò & rotundiora. Vmbroſis hæc montibus oblectatur, non ſolùm Alpinis ad Meridiem, ſed etiam rigidiſsimis Angliæ ad Septentriones, vbi ſibi viſam & lectam in Northombriæ arduis aſſeruit nobis amicus multæ lectionis & peregrinationis pereruditus Medicus Pennius Anglus.

Varietas tertia Doronici.

PRIORI propior tertia eſt, ſi prorſus eadem ſit etiam ſuffragio Herbariorũ, qui magnitudine duntaxat diſtare aiunt: nam hic multus collibus nemoroſis Taurini & Allobrogum, tum ruri, tum domi oriundus, eſt folio hirſutior: flore & radice maior: caulis ſeſquicubitalis: alioqui ſimiles inter ſe ſunt adeò hæ tres, vt Cyperorum ritu diſcrepent, magnitudine tantùm, ſitu, & numeroſa ſobolis propagine. Iam neutiquam opus ſit multa diſquiſitione ad ſtatuendum, ecquid ſit diſcriminis inter Theophraſti, Dioſcoridis, Plinii, & aliorum, Pardalianchen, Theliphonum, aut Cãmorum: quæ nomina vnius huius plantæ diuerſa putamus: nec videmus vlla inſigni diſtinctione mereri genericam differentiam: facies enim, ſapor, odor, omnibus idem, itemque fermè natales. Sed tamẽ paulùm quid variat Dioſc. de radice delineatio, quippe caudæ hic, Theophraſtus verò cadaueri toti cõfert. Id nõ continuò alius generis ſtirpem aſtruit: ſed eandem brachiorum aut alarum expertẽ, vt ſæpius orbata, quàm eiſdẽ donata viſitur. Nec dubium quin mutuatus ſit ex Theophraſto, vel vterque de alio quopiam ſcriptore: nam quæ de nocumentis & effectionibus prodita eſſent, vt lecta, non explorata, ſubdunt. Plinianum non eſſe idem inficiari eius intereſt, qui non meminit, pleraque omnia in Stirpium hiſtoria illum accepta ferre Theophraſto. Ecquid loci ſit iſti commento Pardalianche relictum, dicent conſultiſsimi & ſtirpium exploratores indefeſsi Italorum doctiſsimi, qui nullum vſpiam ſibi viſum, vel auditione cognitum plerique omnes nobis aſſerebant, querebanturque ea ſpe fruſtrà ſe luſtraſſe penè quantum eſt Alpium & cautium, nemorum, & montium, perpetuo illo dorſo à Lemano Clauenam, indéq; ad Veronæ Baldiq; deuexa, nuſquam tamen cõparuiſſe. Noſtratis interim Doronici plurimùm diuerſis locis obuium habuiſſe: eóque nobis tametſi inuitis ſuadebant iſtum Senenſem commentatorem, cui impoſuiſſet hæc leuiuſcula, quam ſupra agnouimus, differentia, quaſi vnam quampiam nouam & ſui generis ſanxiſſe. Indicio eſſe, quoties curauit recudenda illa commenta, toties variatam Iconem: nec niſi vnam miſellam, caule floréque mutilam, ſemel carthæ mancipatam, tot vbique gentium veſtigatoribus ſedulis repertam fuiſſe, Hiſtoriæ fidem item temeratam audacia, vt qui nullo periculo facto (nec enim potuit) illicò decreuerit Pardalianchen. Quo vero faſtu, aſtu, & palpo magni nominis eruditis inculcet illud, *Palpate & videte*, quoniam Mathiolus non ſcribit mendacia, ſe ridere & mirari: fore tamen iam, vt ſenior eóque moderatior factus, fateatur ſe lapſum, lugeátq; Doronici, ſibi ignotũ anteà, quod ſceleſte nefas, illi Æſculapio Cortuſio primùm innotuerit, & per illum mortalium generi ſit retectum. Quod maleficium cùm noſtræ memoriæ pleriſque notum eſſe ſciuiſſemus, & Cortuſio in hortulo ſuo Patauii inter colloquendũ reſpondiſſemus, id verũ quidẽ eſſe, cæterùm minimè mirum: vt qui experimento certum haberemus, Aloe ſaluberrima interfici vulpes, eaſdémque enectas amygdalis amaris ex Plutarcho meminiſſemus, annuit ille

Pictum Pardalianches ſomniũ

ille Italicè cuidam compatri ſuo Pharmacopœo,qui vulgatum exemplum de nuce vomica ſubdidit, ea nempè feles,canes,auéſq; interimi, quæ tamen tuto & magno commodo aduerſus lethifera & Epidimicos morbos in Electuarijs Liberãtis,datur homini.Immeritò proinde Doronicum verbo diro dum infame facit,quàm multum ſciret,& parum ſaperet, perſpicuum facit: Dæmones quippe fœlices vocari,vel monachi norunt, qui Cacodęmones haud atrociori conuicio inceſſunt,quàm ille Doronicum è republica Medicorum exigere nititur. Tantillam rem, tam valdè vulgatam,captum ſuperaſſe tanti Commentatoris,ſtupet vulgus,qui Philomelis, Alaudis, Hirũdinibus,alijſq; delicatioribus auiculis non ſolùm nõ noceat,ſed interdum cibus,ſæpiſſimè remedium vnicum & pãchraſton ſit. Quã multis tu Principibus,nos pauperibus,Doronici ignoratione, exitio fuiſſemus:quantam ſtragem plus quingentis abhinc annis dediſſent Medici,freti electuarijs de Gemmis & aromatibus & alijs Cordi amicis,quibus frequentiſſimè vſi ſunt,téq; monere poſſunt. Doronico ne tantoperè conuitiêris,ſed potius doſim metiaris:alioqui Croci,Moſchi, ſimiliumque dato quaternũm drachmarum demenſum homini,& comperies Dęmonium tuũ. Quin thus etiã,multò quibuſdã minore mole,meminimus perniciẽ attuliſſe. Tantæ expectationis Commẽtatoris intererat,ſaltẽ hac poſtrema Commẽtariorum manu & mole, an Pardaliãche eodẽ necaret modo,quo cætera Aconita,exquirere: quippe ſi nominis etymõ & ſeriem Sympthomatum perpendas,videtur,aut ſola(aut certè comite veneno)ſtrãgulatione,id patrare:quemadmodum fungi,pappoſáq; excrementa Typhæ & Cannarum, quæ belluis,præſertim ſiccis & anguſtis meatibus, nec ruminantibus, ſi cum eſca pauca multum confertim vorarint, mortẽ moliũtur ſuffocãdo. Quin non ſemel audiuimus venatores affirmãtes,ſe fruſtrà dediſſe Napellum,Helleborum,& alia toxica,à feris ſtatim vomitu reiecta: at vbi pauxillũ Taxi addidiſſent,prorſum nullũ animal euadere,quippe nauſeare,ſed euomere nihil Pereunt igitur partim veneno,partim occluſo ſpiritu, puta ad fauces, tracheam,& diaphragma: plerumq; etiam euomere bilem,muccum,cibum,veneni autẽ nihil, niſi ob ſiccitatem,ſerò aut perparum. Non igitur reſpuemus nos Doronicum, ſed vtemur moderatè: ſi non vt aromate,ſaltem liceat nobis vt Theriaca & antidoto quapiam : cuiuſmodi inſtituiſſe vides in Degemmis Meſuę,& aromatũ Electuario, celebres Medicos,quos temerè inſcitiæ & ſceleris reos facis. Sed hæc fuſius paulò mox,in Paride & Napelli muſcis, non muribus tuis, quos multi ęquè catti herbarij,atq; te non minus ſagaces, nequicquam venati ſunt. Iſtæ dudum deſcriptæ radices,à nobis Aconita cenſitæ,vt omnes cõgeneres,ſic ſapore penè eodẽ ſũt,nẽpè ignauiore ſubdulci,& emplaſtico. Quò magis adducimur,vt credamus Dioſcoridis legitimã eſſe Adoninis, quippe aſcẽſet ille, oculorũ ſcilicet remedijs blandis temperatiſque calore & craſſi nonnihil,emplaſtica, pauxilla aſtrictione, digerẽte,

Dira Mathioli.

ξύλον ἢ γοσσίπιον. *GOSSIPIVM ſiue Xylon Bombax.*

- *Ger.* Baumwoll.
- *Ang.* & *Gal.* & *Belg.* — *Cotton.*
- *Ital.* *Bombàce.*

QVEMADMODVM ſedulitate Europęorum factum eſt,vt ſericum ſit iam valdè plebeium & paſſim emolumentum ex eo multum ſentiatur, ſic Goſſipiũ priſcis fermè ignotum,adeò creuit noſtro æuo,vt ex tractibus & inſulis Arabicis iam non opus ſit petere:multis enim mediterraneis littoribus alitur,& venum inde deuehitur. Vidimus Patauij & Venetijs,aliquot abhinc annis in Treuiſani & publico horto fruticantẽ cubitum altũ caulẽ,aliquot ſurculis & petiolis cinctũ. In quibus folia Alceæ aut Vitis,ſed minora, molli ora,incana: Flores lutei,nõnihil in medio purpuraſcẽtes,nuculáſq; relinquunt,aut potius mala exigua,pullo colore,Ariſtolochiæ rotũdæ magnitudine & ritu radiatim hiãtia,dũq; maturuerũt bombace referta ambiẽte intus,ſemẽ Terebinthi aut Cubebę oblõgũ,copioſũ,

medulla plenũ alba, oleaginoſa,non inſuaui guſtu,Pineæ,aut Amygdalarũ,præſertim dum recens eſt.Exigua radice,fibroſa,alimenti perboni : pulmonum & thoracis congeſtam materiam ad excludendum & detergendum apta : hepati & renibus amica,ſtomacho haud perinde,aut capiti.Dyſentericis etiam opitulari nouimus,eóq; lubenter voluiſſemus quõdam hanc Dioſcoridis facere Gnaphalium, aut huius ſpeciem,& per deſcriptionem licebat:mollia namq; & incana ſunt folia , vſus in tomenta optimus. Verùm Theophraſti poſteà loco moniti,ad illius lanigeras vites referendam agnouimus . Sic enim ille: *Inſulam eſſe Tylem (qualem hodie narrant nauigationes) non illam quidem algidam & cymeriam Septentrionalem , in ſinu Arabico ad Orientem,feracem arborum , aliarúmque multarum ſtirpium lanatarum,quibus folium ineſt vitis,ſed minus . Et fructu quidem orbam, (intelligit veſco)* κάρπον δὲ ὅλεν φερειν (legendum εκφερειν) & hîc expungendum ſignum,& porrò legendum ἐν ᾧ φέρειν in quo lanugo. Eundémq; fructum parem eſſe pomo verno occluſo, maturo verò pomo, euelli eximiq; lanuginem, qua texunt veſtes,partim eximias, partim plebeias.Eaſdéq; plantas in India & Arabia oriri,vbi etiam eaſdẽ *P*linius recenſet, tametſi foliorum non meminit.Et,qui mos illi vertendi,paulùm variat,aut aliundè mutuatus fuit: Senenſis verò tantus veſtigator negat vſpiã factam huius mentionẽ à Græcis antiquis,nec tamen iſtum luculentum adduxit locum: alioquin velitationum ex Manardo, Braſſauola, Ruellio, & Fuſchio importunus merúſq; interpolator & proxeneta:ſed impoſuit illi verſio Gazæ,quæ videtur innuere(neglecta diſiunctione)Xylon arboremeſſe: atqui ne deinceps riſui ſit criticis iſtis,qui illum ne Latinè quidem, nedũ Græcè ſcire inciuiliter negant, adeat Græcum codicem Theophraſti , & diſcet non arbores ſolùm, ſed etiam communi nomine ſtirpes,lanigeras inibi memoratas.

Apricis maritimis ad Auſtrum iam multis,prouenit ſemine: quod ſuillo aut vaccino ſtercore triduum macerari olitores Candiotæ aſſerebant nobis.*Sic* enim vberius & fœlicius enaſci,nempè celerius emergit,copioſiúſq; fert , anteuertitq; frigoris tyrannidem, & ſęuitiã.Sic enim induſtrij plerique omnes herbarij,etiam minus tepido & commodo cœlo plantas vel moroſiſſimas aſſuefaciunt citò & uberè ferendo.

Syluestris MALVA *vulgaris procerior.*

Ger. Pappel.
Bel. **Malwe ende keeſkens cruyt.**
Gal. Maulue.
Ang. Mallow.

CVILIBET genti notius nihil,aut vtilius Malua,appellationem ob præcipuam emolliẽdi vim aſſequuta:Gręcè enim μαλάχη eſt: quam cultu teneriorem & ſuauiore ſapore frugi antiquitas in hortis efficiebat, famemq; ea explebat quotidiano olere, & ventrem molliebat,vt feſtiuè dicit *P*oeta: *Exoneraturas ventrem mihi villica Maluas Attulit.* Etiámnũ hodie primo Vere vnà cùm Aſparagi pullulationibus plebecula in agro colligit,& eſitat eius turiones teneros:nam hortis exulare,iamdiu iuſſit luxus ipſam, & officinis vtendam reliquit quotidiano ad varios morbos præſidio: vbiq; viarum & arearum propè vrbes luxuriat, caulium teneriorum flexili ſobole:folijs quàmplurimis,craſſiuſculis,ambitu nõnihil laciniofis,viridantibus,circinatis,partim & initio,partim & poſtea angulofis:flores tota æſtate particulatim exeunt, colore ſubpunicante & ex purpureo pallidi : edentes clypeolos aut orbiculos ſeminum:radice puſilla,longa,digitum æquante,lignoſiore.

MALVA *Syluestris.*

MINVS copioſa,quæ puſilla viſitur Syluestris, ramulis repens minoribus, propè rudera,& inculta pagorum,minore folio,rotundiore, minutius crenato, radice penè pari ſuperioris,floſculis purpurantibus,albicantibus,vtilitate aut facultate non diuerſa.

MALVA *arborea Syluestris.*

Euenit

EVENIT huic Maluę quod Ficilici Sedo Arundini,atq; alijs non paucis plātis,vt etiā nō cultæ arboreā proceritatē,durationē,& ramorū magnitudinē assequātur. Etenim quā meminimus in cœnobio D. Spiritus prope Venetias, & aliis locis maritimis Thyrrenæ oræ,nō procul Sauona & Arbenga sponte adultas, Persicam arbusculam æquabat,altitudine & crassitie stipitis,qui ramis sparsis,frondis læuore,virore,imò toto flore,semine,& facie Maluam testabatur:sed crassiorem totam & habitiorem,qualem GalloBelgiæ,Angliæ,& Germaniæ horti hodie colunt,quadriennium,quinquenniumque edurantem, lignosiore prægrandi radice,& solido trunco,duritie lignea,senum & octonum cubitorū, facultate non diuersa à Malua vulgari : nec tamen olitorum industria, vt falsò Senensis arbitratur, sed solo natiuo deberi hanc differentiam specificam,è natalibus manifestum fit: nec enim vulgaris Malua studio,aut fortuitò in holeraceis hortis culta,vspiā visitur arborescere, aut tot hyemes trunco perennare.

MALVA ROSEA FRVTICOSA, an Galeni Anadendromalache?

Germa. Ein Rosen vnd herbstrosz.
Belgis. winterroosen,
Ang. Holy hocke.

QVÆ autem floris Rosei elegantia & similitudine à Septentrionalibus vocantur winter roosen,id est,hyemales rosę,vel Maluæ roseæ, videntur ex ęquo cū Althea istis Maluis cognatæ:quippe foliorū & cauliculorū incana superficie,molliore,muccagineaq; radice Altheam referunt,ambitu verò Ficulneo,aut Maluaceo, & scapo arborescentem Maluam penè assequuntur,sed Althæę positu & modo oriuntur,quottannis etiā moriuntur,radice denuò primò Vere sese propagante, culmósq; edente ternum & quaternū cubitorum:secundum quos serotini prodeunt Augusto flores,magnitudine,effigie, & elegantia tricolori Rosam ipsam prouocātes.Trifariò enim variat hortis Septentrionalibus flos,qui multiplicior,confertiorq; foliorum serie structuli euadit, vt plurimum *P*æoniæ, punicæ saturę concolor:Sed cādidus non rarò: interdū dilutè rubet, aut vtrisq; confusis coloratur. Semen illi etiam similius, sed grandius,Althæę: cuius loco vtuntur pleriq;ue, nec enim etiam radicū huius dispar facultas ab Althæa;quare esse hasce Galeni Anadendromalachen certius quis affirmet, quàm arboream superius adductam.

ALTHÆA IBISCVS.

Germa. Ibisch.
Gallis. Guimalues.
Belgis. Witte hueńst,ę witte Malue.
Ang. Marshe Mallowe.

RITE medicatricē vel medicā vocarunt Græci hanc,vt quæ sit certissimi & ferè ingentis commodi ad quàmplurimos affectus morbidos:è Syluestrium *M*aluarum familia, sicuti etiam monet Dioscorid. esse,cuilibet primò intuenti satis ostendunt folia *M*aluacea,lenia, sed oblongiora,incana,nonnihil tomentacea ad Populneam frondem accedentia : flores albidiores,& semina prorsum syluestris *M*aluæ:radice tamen multò habitiore,carnosiore, tota muccagine prægnat,& in multas fibras digiti crassitie diuaricatur ;ac pratensibus maritimis lubentius sponte propagatur, nec ferè alibi quàm in afflatu maritimo:idcirco asserunt quidam Pharmacopœi auulsas radices è maritimis, & procul transmotas in hortos in *M*aluā vulgarem abire. Medici & exercitatiores Veneti Pharmacopœi, è muccagine radicis, ad tenues in pulmones defluxiones , offulas,morsellos vocatos,diuriusculos ex sacharo excoquunt,vsque mouendo,ne vrantur, nec enim cuiusuis est, propter lentorem, benè parare.

ALTHEA arborea Olbia in Galloprouinc.



NON ſecus atque Malua Arboreſcens à vulgari, differt hęc ab Altheæ cõmuni: ſed paucioribus locis, & feruidiore cælo (quale in maritimis Galloprouinc. ad Olbiam) prouentu tanto fruticat, vt ad ſepes conſtituendas ſat ſit. Multo autem ſolidiore ſcapo eſt, quàm Malua arborea, Salignæ quaſi concretionis, inque arboream texturam fermè verſo: flos item Malvę vulgaris, aut Altheæ, nec diſpar ſemen: quod in Morgani hortis Londini ſatum, hac æſtate plantam ipſam peperit minus incanam, aut hirſutam, minúſque ſpecioſam: tantum abeſt vt cultu aut mangonio arboream euaſiſſe quis argutetur: perdurat etiam hîc in Septentrione aliquot hyemes, niſi ſolitò ſint ſæuiores.

Althea paluſtris, Cytini flore, Ariſtolochiæ vtriculis, SIDA Theophraſti putatur.



RARIOR & perelegãs Maluacea hęc, Altheis generica habenda certè eſt, eademque non abs re à quibuſdam doctiſsimis SIDA Theop exiſtimata, cui quidẽ, vt ſi quæ alia, exactè æquiparatur. Nam Σίδη Græcis dicta fuit à flore Balauſtio concolori, nec abſimili, qualem venuſtum imprimis oſtendit hæc planta, florere ſolita in locis riguis, lacuſtribus agri Ferrarienſis, inter Patauium & Eridanum flumen. Radix hortenſis Malvę: caulis cubitorum duorum. Folia Altheæ, ſed oblongiora, laciniis acutioribus. Flos illi purpureus, ſaturior Peoniæ, aut Maluæ ſatiuæ, aut Cytini: iuxta & in ſummis cauliculis viſuntur tempore vindemiarum vtriculi rotundi, oblongi, phęo vel pullo colore, Ariſtolochię effigie, prẹgnantes ſemine Smirnii, aut Milii colore & magnitudine.

LVTEIS floribus Althea, an Theoph. Ibiſcus, & Auicennæ Abutilon?

Senenſis videtur & foliaceū Abutili inuolucrum Sidæ appinxiſſe & Abutilon putaſſe.

NEc huius quidem vlla apud Dioſcorid. mentio, cùm tamen plurima occurrat in humẽtibus viarum marginibus, præſertim propè Ferrariam Bononia redeunti: floſculis Iunio & Iulio luteis, Potẽtillæ aut Altheæ Venetæ, per Auguſtum & Septembrem ſemina relinquentibus, parua, nigricantia, concluſa præſepiolis piloſis, membraneis, aceroſis

ſis radiatim ſeſe pandentibus : radice Maluacea,folióque Altheæ, ſed longiore,leniore, flaccidiore,ſupernéque acutiore;vt Sidæ:nec guſtanti ab vtrauis diuerſa, niſi quòd nòn adeò eſt glutinoſa. Quare cùm nullam ſciamus in Maluaceo cēſu flore luteo,pręter hanc, æquè tuto Ibiſcum,vel Altheam Theophraſti profitemur, atque Altheæ ſpeciem.

EXOTICA Maluacea,Bamia Eben quibuſdam.

IAMDIV eſt quum rariſsimam hanc primùm Veronæ in vrceis penſilibus vidimus:poſteaque Monſpellii ſeuimus,& virentem habuimus anno 1565. in horto Regii profeſſoris perquàm eruditi Iuberti. Et tametſi facie ſit Maluæ, ſed arboreæ nondum adultę; nempè folio craſsiore,rotundiore,minúſque ſinuato, & magis ad Sidam accedente,tamē incertum nobis adhuc,ſitne Maluacco generi accenſenda:florem quidem nullum prompſit illic,& hyeme prima ſæuiente periit nobis: Semē autem à nobis terræ mādatum,allatum fuerat Alexandria aut Barutho, Maluæ & Altheæ diſsimile,teres,rotundum,pullum, Erui aut Orobi par:fortuita quadā ex Arabiſtis codicibus,vt videtur,cōiectura remotiore,quidam Bamian Eben diuinarunt, quæ ſpecies Maluæ videtur.

VVLGARIS ALCEA.

QVASI cæteris robuſtior & efficacior foret,videtur antiquitas hanc etiam ſylueſtrē Maluam iſta appellatione inſigniuiſſe: ἀλκὴ ſiquidem robur,præſidium,& remedium Grecis eſt: multò autem notiſsima hæc ruri vbique:prodit quidem facie Maluæ, ortu, & cauliculis,ſed altius inciſis, quinque partitis foliis, qualia ſunt Maluæ vetuſtiori,puſillæ, aut Geranio,è radice prorſum Maluæ,& virgultis ſeſquicubitalibus,numeroſis,ſemē rotundum,orbiculatū,compreſſum edentibus,poſt florem copioſum; ſed particulatim florentium, vtrũq; item Malue,calidis pariter & Septētrionalibus familiaris:plurima in Anglia,prope Couentriā vrbem: magis digerit,muccaginis minus dat,quàm Malua aut Biſmalua.

FRVTICOSIOR Alcea Pentaphyli folio.

PERMVLTI Herbarii habent hanc,prolixioribus magiſq; vimineis ſurculis fruticantem,diuiſura altiore,quinaria,& crenulis exiguis,planè rubrũ Pētaphyllum,aut cannabina folia exprimētibus; purpurāte flore: nullatenus diſsimilis ſuperioribus tota herba,qualem meminimus æſtate ſuperiore in hortis videre.

PEREGRINA Alcea Soliſequa, an Theophraſti Malua?

QVAMNIS quidam hanc Italicam & Venetam dicant,tamen nuſpiā meminimus in Italia, nedum Venetiis, niſi in hortis vidiſſe, & multò plurem Herbarii Septētrionales habēt,quàm Itali. Emicāt in ſummis ſeſquipedalibus lentis virgultis peruenuſti flores,aliquotq; foliolis conſtant,foris albidis,medio & intus purpurantibus,Abutili effigie & folliculo,è medio florum emergentē croceum cuneolum,teretem,oblongiuſculum occulentes;niſi quando Sol ferè meridianus cęli noſtrum verticē ſcandit,tunc enim,quaſi ſideris iubari inhiantes,ſe pandunt, vnaque aut altera horula pòſt, illius veluti digreſſu & deſiderio mœſti,marceſcunt & occluduntur,vnde quis Theophr. ſuſpicetur Maluam eſſe Horariam, quam Columella Molochen videtur intellexiſſe illo verſu: *Et Moloche prono ſequitur quæ vertice Solem.* Radix exigua,tenera, folia ab imo terna quináve, Pentaphylli aut Papaueris Rheadis vel Alceæ:flexilibus cauliculis,hirſutis: flores Maluæ vel Anemones; Capita numeroſa, ſecundum caulium longitudinem, lanuginoſa,mollicella, ſtrigata,membranoſa,hirſuta,operculo tenui,radiato, clypei forma, obducto ; vbi ſemen nigrum,Nigellæ ferè. Admodum rudis eſt Cōmentator, qui Rutæ folia huic eſſe contendit,oculis reclamantibus cæteris notis,& viris doctis monentibus ac negantibus,quibus ferocuius inſultat. Et quod deterius eſt,ſibi nobíſque diſcendi auidis, imponit, dum huic vires Opii aſſerit: nam guſtanti potius inſipidum quiddam & ignauum linguæ relinquit,

An Argemone altera fuſch.

ab Opio prorſus alienum amarore horrido: qui explorarunt guſtu, humidum tantùm & calidum ſecundo ordine, facilè dicent.

GERANIVM Robertianum. Syderiti Achilleadon, aut congener.

ROSTRATI capitis Gruini cùm præferrent effigiẽ cunctę huius familiæ roſtrata ſemina, nomen obtinuerunt Geranii: quorum non valde peruia ſunt, quæ duo memoriæ prodidit Dioſcorides, multis Europæ regionibus, vbi nihiloſecius vbertim tres quatuórve luxuriant differentiæ, eidem & pleríſque priſcis indictæ, fortè nec iſto nomine cognitæ: nam etiamſi inutiles putaſſent, non tamen tacuiſſent, cùm hîc alteram deſcribat & dicat ἀχρηστον, id eſt, nutilem ſuo tempore, hodie tamen vtiliſsimam. Eapropter operæ precium noſter conatus faciet, ſi perſpicuas omnes fecerit, atque cùm inter ſe, tum etiam ab aliis, nempè Anemonibus ranunculis & Napellis diſtinxerit, ne deinceps tyroni imponat, néve negocium faceſcat multiplex concors & hallucinatrix parilitas.

Quôcunque aciem verteris multis in ruderibus, parietinis, & imbricamentis, vel ſuggrundiis tectorum, denique ſegetibus & aruis videre eſt, tres notiores differentias herbule Robertianæ vocatę, ſummo ceſpite virentis, cauliculis gracilibus, ſparſis, multis, retrò deflexis humi, hirſutis, purpuraſcentibus vel xerampelino vel phœniceo nitentibus, ſingula teneriuſcula fermè folia educantibus, Pentaphily, Arthemiſię, & Ranunculi diuiſura, ſed profundiore: complures flores quinis item foliolis in ſummo conſtant, purpurei, circinnati, qui defluentes roſtratos mucrones, aut acus, è latiori baſi & rectum deſinẽtes, relinquunt, vbi ſemen puſillum. Sapor non ingratus, aſtringens; vulneribus perefficax; odor teter & vehementior; notiſsima & vtiliſsima: radix ex flauo viret.

Varietas Robertiani.

HÆC duabus adhuc differentiis donatur: quarum altera floribus maioribus viſitur, foliorumq; altioribus inciſuris, cætero ſimillima. Tertia itẽ Robertiana pluribus, cauliculis, teneris, nonnihil hirſutis, reliquáq; ſimilis: duntaxat radice diſsidet ſanguineo prorſum foris & intus colore, longiuſcula, flore item roſeo colore & ambitu. Eſt hæc tertia, quam Achilleam vocat Dioſcorides ſub eodẽ Syderitidis ambitu, tum quia deſcriptioni quadrat, tum quia præſtat planè ea quæ eidẽ Dioſc. reddit, eóque Blutwurtz Germani vocant.

PES Columbinus, ſeu Dioſcoridis alterum Geranium.

RECENTIOR ætas iſtud perutile agnoſcit, & pedem Columbinum vocauit, vt cuius folia circinnata Alchymillæ vel Saniculæ ſimilia, ſenis octoníſve inciſuris laciniata, flaccida: ſingula in exili caule appenſa, ſimilibus floſculis Anagallidis minoribus, purpura dilutiore, è quibus caliculi ſeorſim ſeminula oblonga cohibent, & acus exerunt prætenues, fuſcas, & nitentes. Balneis percommodã aſſerunt practici (tametſi Dioſcor. ſua memoria inutile) & ad inteſtinorum tormina vtiliſsimam ſcimus. Cultis & incultis paſsim inodorum.

MYRRHIDA Plinii, Roſtrum Ciconiæ, ſeu Acus Moſchata Officinarum, & Paſtoris.

Germa. Stoꝛken ſchnakel.
Gallis. Bec de Cigogne. *Ang.* Storckes bill.
Belgi. Oyeuaers beck. *Hiſpa.* Pico de Cigoñã.

PAVIÒ minus obuia iſta, cauliculis itẽ gracilibus, cõpluribus, è radice exigua ſubpurpureis & hirſutis, pręſertim adultis, è caule medio apice tenus foliis enaſcentibus Myrrhidis aut Cicutæ, poſitu Tanaceti, in plumam tarſúmve deductis: in ſummo floſculi ſuperioris, qui caliculos in ſuis petiolis relinquunt foras introque reflexos, collum ciconiæ effigiantes, ſtylũque protendentes exilẽ, tenuem, & longum, vnde nomen, & acum *Moſcatam* vulgus etiam dixit, ab odore ſuaui Cicutarię veræ aut *Myrrhi.*

BATRACHIODES, ſiue magnum cæruleum odoratum Gratia Dei.

IAM

IAM speciosius istud & calidos tractus euitans, amantius multò frigidiorum, pratis & glareosis etiam lumis vel senticetis Angliæ lasciuit, floribus cæruleis, aut violaceis, Anemonę magnitudine, conspicua: Folia rotũda, fissa, peramplis multísq; diuisuris, Ranunculi aut Aconiti viridantia, & interdum maculosa, è iunceis ramulis apta, glabris, pluribus ab vno caulium internodio ortis, qui copiosi à radice propagantur, & variè inclinantur: prorsum horsumq; procumbunt cauliculi: è pediculis ambiunt verulos crassiores cuspidésve tridentales, aduncas, breuiores quàm superiorũ, apicibus dehiscentes, nonnihil inflexas, cùm iam præ ætate marcidi nutant deorsum flores: gustanti sicci, nonnihilque astringentes, minus amari: odor quiddam Rosæ Moschatæ non absimile resipientes, cuiusmodi inest Acui Moschatæ Dioscoridi indictæ. Sed vulgus iam Plinij æuo Myrrhida vocabat, vti dictum: adeò efficax comperta vulneribus est, vt Gods gnad Germanis, Deíve gratiam nomen inuenerit.

BVLBOSVM *Dioscoridis primum.*

DIV est cùm quidam Pharmacopœus Oenoponti, nobis istud Geranium pro Anemone venditabat: verùm animaduersis postea rostellis, quæ huic toti speciei peruia sunt, facilè calculum reduximus, & radicem pallidam, subliuidam, rotundam, sapore insipido, insulso, vel vesco animaduertimus, in petiolis prælongis, folia ab vno centro quinq; partita, & diuisura Geranij Robertiani donata. Flores non ita intensè purpurei fuerunt: nos primũ Dioscoridis Geranij agnoscimus, tametsi nullum periculum illius fecimus. Raro enim in Italia & Galliaobuius nobis fuit.

GERANIVM μαλαχώοιδες.

APVD clarissimũ, ni labat memoria, Cæsarem Odonẽ Bononiæ istud vidimus, etiamq; Florentiæ Thomas Transyluanus summæ spectationis Iuuenis, in quopiam vireto nõ procul ab vrbis pomœrijs nobis cõmonstrabat, priusquàm luculentũ prouẽtum nacti essemus ad Monspellij mœnia, porta Ægidia, & via qua ad arã, dirutumq; fanũ itur, in colle amœnissimo, nec non via qua itur Mõspellio Besiers, 3. aut 4. ab vrbe lapide. Mollicella tota, cauliculis & folijs, Maluæ instar humi fusis, sed longioribus, ex viridi pallentibus: flores minores, albicantésq; purpura, acus, verulíve Venerei pectinis, sed breuiores: Radix cuiusmodi Fumi terræ. Senensis Commẽtatoris arguere videtur (vt non paucæ aliæ) hæc planta supinam securitatem, quippe quam paulò superius titubans in hortis sibi visam, & Momordicam herbarijs quibusdam nuncupatam dicit: eandem posteà rerum incertus, quasi alterius generis plãta foret, vt Calciolarii donũ, describir & appingit. Sed fraudi illi fuit, nolens tamen, ille qui à Sequino acceptã illam, quę magis albida & tomentosa erat, misit: nec nouerat eam ipsam esse quę Bononiæ hortis sata, magis glabra & minus cãdida cernitur.

SANICVLA & *Diapensia.*

Ger. / *Bel.* & *Ang.* — Sanikel & Sanicle.
Gall. Senicle.

A Potiore Medici munere, sanandi nempè, nomen factum Saniculæ: Sanat quippe potu vulnera, & prærogatiua quapiam interiorum excrementorum commotionem inhibet, sistitq; , ne in partes imbecilliores corriuentur, corruantq;. Hæc Septentrionalium & mõtanarum regionum, Syluosarumq; vdarum amantior, quàm calidiorum. Copiosissima & notissima Anglis & Germanis. Folio quina diuisura altiore, & apprimè compto, crenatura fimbriata, Geranij columbini modo, rotundo, virẽte, & ex atro polito læuore, numerosa, singula è singulis purpurascentibus quasi pediculis, ab ima radice multum fibrosa, Ellebori nigri aut Epipactidis, foris nigra, intus alba: è qua caules cubitum aut pedem alti folia superant, glabri, teneri, graciles: flores albos quasi vmbella collectos: semine hirsuto, aspero, & mordaci lanugine, Iunio Iulio etiam in hortis chirurgorum & mulierculartum Belgarum floret.

ALCHIMILLA, Stellaria, & Leontopodium recentiorum, non Dioſcoridis.

Ger. Synnauw, Lewenfuſz, vnd groſz Sanikel. Ang. Ladies mantell.
Belg. Synauwe, onſer vrowenmantel. Gall. Pied de Lion.

VMBROSA etiam montoſa & rigua editiora hæc amans, celebre Alchymiſtarum præconijs nomen indepta videtur, & Germanis Chirurgis, qui hanc multum vſurpant, Maior ſanicula vocatur: nec abs re ſanè, eſt enim admodùm affinis viribus & facie, haud ita folia diſſimilia, latiora tamen, & multò minus altè inciſa, rotunda, anguloſa, Maluæ, ſed virentia, polita, ſenis pluribúſve angulis, quaſi plicis donata, & antequam erumpant, vnà farcta & conuoluta, argutis crenulis fimbriata: intérq; hirſuti cauliculi exeruntur, ſeſquipalmum & pedem alti, albi, rotũdi, quibus ſtellati, luteoli floſculi, vel herbidi, racematim congeruntur: & in tuniculis herbidis ſemen exile Portulacæ vel Papaueris: radice craſſa, fibroſa, foris nigra, minúſq; calida quàm Sanicula, ſed admodùm ſicca & aſtringens, vulneribus, ſi inflammationis ſuſpicio adſit, admodùm oportuna.

ALPINA Eleborine Sanicula, & Elebori nigro facie.

DE Eleborine aut Epipactide, multa lectorẽ monuimus in albi Ellebori calce pag. 131: iſtam verò, vtpote Saniculæ & Ranũculis propiorẽ huc adduximus, iiſdem quippe mõtoſis, vmbroſis, ſed celſioribus & Alpinis oblectatur: è radice fibrillis vno nexu appenſis donata, erigit pedicellos teneros, glabros, flexiles, in quibus ſummis folia quinq; partita, diuiſa, & parum crenata, Geranij Columbini aut Saniculæ diuiſura inſũt: Floribus radiatis, foliolis ſenis, guſtu non ingrato, ſed acriore, Ellebori nigri radice: quare nonnulli voluerũt Elleborum nigrum eſſe. In vallis Oſtenſis ſaltibus, non procul à Iouis monte, aliquot plantas collectas ſeruamus.

βατράχιον. RANVNCVLI.

Ger. Hanenfuſz.
Bel. Hanenvoet.
Gall. Baſſiuet & Grenouille.
Ang. Croefoote.

QVIBVSDAM è Geranijs non parùm ſimiles ſunt Ranunculi, quos cognomines Ranis fecerunt, quia iiſdem lacuſtribus oblectarentur, & floribus vt plurimùm ranatis, vt loquuntur Græci, id eſt, luteis herbido permixtis, inſignirentur, vnde facilis cognitu fuit ſemper planta. Eius autem multò plures differẽtias & varietates quàm Dioſ. notauit poſteritas. Et vulgatiſſima quidem eſt vbiq; pratenſis à Brabantis ritè Botterblom vocata, vt qua tenera floribúſq; onuſta multũ paſtæ vaccæ, quũ ad mulctrã veniunt vberius lac dant: idq; colore pallẽs aut ſubluteũ, odore primę bonitatis & notę: folia initiò rotũda, in ambitu Geranij columbini, deinde inciſura Coriandri, maculis paucis, fuſcis conſperſa aut ferrugineis. Flores Dotterblom Calthæ paluſtris fulgent nitore: foliolis concauis, peluim puſillam effigiantibus, aurei. Semen in racemoſa, ſiue Adonidis ſimili cõgerie, grumoſa, minus vrente guſtu, nec inſuaui odore, quem etiam lacti impertire creditur: paſcuntur enim hãc præ cæteris armenta, quia gratior & pratis pinguioribus vſque cunctis copioſiſſima.

PRATENSIS Ranunculi varietas.

EVNDEM fere videas iiſdémq; penè pratẽſibus & germinoſis vdis marginibus hunc, ſed minorem totum, folio altius & minutius diuiſo, Coriandrinis ſimili, & in cauliculis pedalibus ſummis multò tenuius inciſo, flore aureo & capitulis congerie non diuerſis.

POLYANTHEMOS, multiflorus, ſiue Holeraceus.

Hunc

ET hunc putet quiſpiam duntaxat ſuperioris varietatem,ſed florum fœturã perelegãtẽ & multiplicẽ ſortitũ cultu hortenſi : vnde *Polyanthemon Plinianum* arbitrantur recentiores. Nec ſanè non alius videtur à vulgari pratenſi, niſi quatenus cultu mitior & tenerior factus, quibuſdã in holere manditur. Angli horti quendam habitu rotundiore Geranii folio habẽt,floréſq; duplò maiores,& ſępè geminos, nẽpè inferius medio ferè, caules,latiores, quos medios tranſadigit cauliculus,alterum in ſummo minorem florem oſtentans,amœno in hortorum deliciis ſpectaculo.

BVLBOSVS Ranunculus,hirſuto muricato ſemine.

NEc infrequens hic,ſed amantior multò ſatorum , aut ſabuletorum,quàm denſi compactique ſoli pratenſis: folio paucioribus, ſed altioribis inciſuris,ſuperioris Ranunculi ſimili,ſed ſeminis inuolucro villis aſperiuſculo,lappoſo & tantillum echinato, Xanthii aut Caucalidis modo, radicis bulboſi Geranii,ſubtus fibroſæ.

PALVSTRIS rotundiore folio,ſemine Echinato,eſtne Apium Riſus?

IN nullam magis quadrat Ranunculi nomen,quàm in hanc,vtpote ranis conuictricem, & aquarum potricem,quaſi refocillationis & frigidioris egeret alimenti: quia omnium Ranunculorũ habetur calidiſsima,eóq; Apium Sardonium Diſcori. putatur. Et certè rarius quidem, ſed tamen alicubi in montoſi ſtrigoſique agri lacuſtribus viſitur, foliis albentibus,nonnihil piloſis,Aceris, aut Pampini penè diuiſura. Plurimùm tamẽ eſt videre vulgaris vbiq; torpentiũ,aut pigrè labẽtiũ aquarum,folia ſubluſtri virore nitentia, Smirnii, aut *Paludapii*, quę idcirco ex Dioſcoride nonnullis perſuaſerunt eſſe Apium Riſus, nobis neutiquam inficiantibus, ſed hærentibus aliquantùm,propter caulem huius, qui vix ſuperiores æquat: eſt hæc aureo flore & ſemine ſuperioris, cæteroquin acrimonia ructis excitandis,& hemoroidibus reſerandis, ſi in Oleo Violaceo maceretur, aptiſsima, propterea dicta Homeroidum Herba.

Flammeus RANVNCVLVS,aquatilis,anguſtifolius,Taraconis effigie.

PERQVAM familiaris hic riuulis & propter ſteriles tractus ſegnius fluentibus Belgii, Franciæ & Angliæ,non perinde calidis tractibus,quaſi frigidiuſculo ſucco & aëre gauderet, quia feruidiſsimus: enecat quippe edendo pecora, & ideo arcent ſedulò pecus opiliones, ne eo vorato inflãmentur præcordia, indidémq; moriantur,vt videre eſt in balantum extis, quæ huius pabulo ambuſta fuerant: & ſummi floris quidem calyculi aurei lucentes Ranunculi ſunt: folia tamen anguſta, oblonga, carnoſa, nitentia,Lyſimachiæ rubræ paria, ambitu aliquantum ſerrata,in rubellis geniculatis rectis pedem ac cubitum altis,caulibus concauis, capillata radice, albida.

Pumilis RANVNCVLVS,gramineis foliis & geniculatus.



PARVM obuius hic, duntaxat *Norbonæ* pratenſibus ponè publicũ diuerſoriũ montis Lupi,& in arduis Mindeni Ruthenorum paſcuis nobis repertus: aſpectu lætiore,& flore quidem,radice,ac ſemine racemoſo, prorſum Pratenſis : verùm folia pauciora habet,& adeò exilia, vt vix niſi floreat, à gramine dignoſcas,preſertim locis illis ſtrigoſis, vbi caulis palmum & ſeſquipalmum non excedit.

Nemoroſus RANVNCVLVS, flore albo, ſtellato & luteo.

VIx niſi ſyluoſis, aut frigidiuſculis & montoſis reperire eſt puſillos iſtos Ranunculos, primo Vere florentes, luteos interdum, ſæpius candidos: foliolis ſtellatim dehiſcentibus, caule palmum alto, folio, diuiſura Napelli aut Anthoræ, plerumque vno, nec pluribus, radice Filiculæ, ſiue Polypodii, minore tamen, nec impreſsis cotyledonibus.

MINIMVS RANVNCVLVS Septentrionalium, herbido muſcoſo flore.



VNa cum Ranunculis iſtis & Vnifolio, in iiſdem ſyluoſis & vmbroſis, frigidiuſculis Angliæ, Belgii, & Northmanniæ, non ſemel reperimus quandam tenellam, petiolis gracilibus, viridantibus, flexilibus, palmaribus, folia laciniosa fulcientibus, perquàm ſimilia Fumariæ Plinianæ, vel ſuperioris Ranunculi ſyluoſi; ſed nitentia, ex pallore virentia; in cauliculo pariter Fumariæ, ſeminum glomerulus apiculis aliquantum verrucoſis compactus viſitur, etiam radice aliquantùm aſperata, ſquammoſis grumulis, candida, pellucida; ſapore Geranii Robertiani, non ingrato.

ACONITVM Batrachoides, an ſit Dioſco. albo flore Ranunculus?



FAcit arctiſsima Ranunculorum Aconitis ſimilitudo, vt vtri ſint referẽdæ quædam plantæ, alioqui apprimè nobis notæ, neſciamus: E quibus eſt vna hæc in montibus Veganiis Norbonæ, Aruerniæ & Sabaudiæ ſatis freqũes, iuxta Cacalia, & in mediis riuulis in Maio promentibus ramulis, caulis ſeſquicubitalis & bicubitalis, flores candidi, delicatiores, Ranunculi effigie, ſeminum capitulo non abſimili. Folia ſingula, quinquepartita è pediculo, inciſa Aconiti, Ranunculi, aut Saniculæ diuiſura, ambitu parũ ſerrata, pallentia. Radix cauo cauli ſubeſt, in multas maiuſculas fibras diſparata; acris vt Ranunculus.

RANVNCVlus quartus Mathiol.

Quem quartum non Mathiolus deſcribit, ſed eius pictor oſtendit, totus eſt facie Napelli; montibus celſis, ſed vdis oritur. Radice Hellebori nigri, floribus albis, Ranunculo maioribus: caule ſeſquicubitali, foliis diuiſura Napelli.

BVLBOSVS vnifolius aut Bifolius Batrochoides, Elleboracea herbula.

INſolentiore effigie, hanc Venetiis in mercatu holitorio primùm à mulierculis herbilegis emimus, poſteaque Patauio vicinis collibus, vbi viperæ capiuntur, e-

an-



eandem euulſimus. Recto, vno, gracili caule ſurrectam, palmari & ſeſquipalmari, in medio quaſi centro, ſingulum item folium (aut non plura duobus) fulciente, quod multis & altis inciſuris radiatim diuiſum Aconiti foliū refert, cuius in medio, quaſi vmbilico, flos vnicus, herbaceus, pallénſq;, Aprili & Maio viſitur, Hellebori prorſum: ſiliquoſumq; ſemen relinquitur, etiam ſtellatum, & effigie Hellebori: radicis bulbillus, quantus Fumariæ *Plinij*, admodum acris guſtanti, etiamnum nouem abhinc annis erutus.

ANTHORA ſeu ἀντι φθορὰ.

IISDEM prorſum natalibus, nempè Rheticis atq; Sabaudicis alpibus, emicat æſtate Antithora, quam quodam prouidentiæ munere aduerſum Thoræ pernecabile virus comparatam rentur Taurini Ligures, & Lemani accolæ, quorum opera plurima radicum copia cœpta Venetias adferri pluſculis abhinc annis. Agyrtis plurimi fit, ad omnium venenorum amolienda nocumenta, dum plebeculam panagyricis declamatiunculis excitam præſtigijs illis oblectant & illudunt: etiam purgationi apta eſt, educit namq; muccoſos ſeroſóſq; humores & putredinem corrigit aut exugit, lumbricíſq; exactis, materiam futuris præſcindit. Amarorem auerſatur plebecula illic, aitq; ſi quidpiā peramarū guſtarit amarius eſſe Anthora, id eſt vernaculè *L'Anthoro*: tametſi ſcimus etiam alijs eos hanc nomenclaturā indere. Quàm Thoro paulo altior caulis huic, rotundus, ſtriatus, alterno foliorū ab imo ſummo tenus exortu, ſingulari, multiplici, folio altè & tenuiter inciſo, quadantenus Delphini, Nigellæ aut Napelli: cuius floribus ſimiles, ſed luteos, minores, cuculatos, & rictu hiante, habet galericulos, geminas radices Cyperi aut Orchis, foris rugoſas, ſolidas, fuſco colore, intus albas.

ACONITVM Luteum Ponticum, Lupicida, Canicida.

ALIA & natura & facies alterius ſūmi Aconiti generis, cuius differētiæ plures quàm recenſuerit Dioſcorides noſtrum nouit æuum, tametſi ambiguæ mediæúe naturæ inter Ranūculos, Helleboros atq; Napellos videātur earum nonnullæ. *Ponēdæ* eæ primùm quorum vires certiores, exploratioréſq; euentu repræſentant facies, vt quæ folijs eſt viticeis altè inciſis, nigricātibus & Geranij maioris, vt ſimilibus ſic maioribus edit. Caulem rotundū tenuem, bipedalem, lentum atque nonnihil flexuoſum, petiolis nudis, alterno ſitu folia gerentibus donatum, floribus ornatum luteis vel pallentibus Linariæ colore, & effigie: ſitiquulis ſubnaſcentibus, ſeménq; anguloſum & atrum cohibentibus. Radix flexuoſis & numeroſis, nigricantibus fibris cyrríſve implexis, montoſis, & opacis ſaltibus auiíſq; nemoribus oritur: in hortis Galliæ & Belgiæ colitur, proque deteriore cæteris veneno habetur à venatoribus qui Lupicidam vocant: non quòd idem non faciant aliæ, ſed quia hęc citius & certius: quin nonnullis in locis adultę flores vel ſolo manſu fauces linguámq; tumore illico excitato adurunt, & vertiginem cient.

NAPELLVS verus, Cæruleus.

CÆTERA Aconiti genera tametſi Dioſcoridi nomine tenus duntaxàt prodita ſint, tamen quantum ex ſtirpium collatione & virium obſeruatione aſſequi quimus, Napellus vulgaris vulgò Germanis Rapenblomen, id eſt, flos Rapaceus, nam radix Rapi modo turbinata huic, nō oblonga, aut conica, dictus vna fuerit differētia: alterā arbitramur,

quam Sauenæ Monſpelliacæ accolæ perperam Thoram, nempe vaga cum cæteris nomenclatione vſum propter, vocitant. Huic folia & facies luteo Pontico non diſparia, ſed minutioribus pluribúſq; inciſuris molliora: è radice tereti, nigricante, & quam Anthoræ graciliore, ſed longiore, ima parte reciſa, obtuſa, caulem cubitalem, ſingularem exerit. Flores & ſemẽ in corniculis Aquilegiæ Napellíve modo. E deuexis horti Dei Linguagotticis nemoribus nobis Canonici Lignipedes illic venationis callentiſſimi oſtenderunt, huius copiam in hortos Monſpelliacos tranſtulimus: vixit diu in Hermeti Pharmacopœi viridario ad Ægidiam portam.

Napellus.

Illud verò iamdiu etiam hortis præſertim Germanicis & Belgicis peruulgatum, & florum amœnitate duntaxat mulierculis expetitum, quos propter ſimilitudinem Brabantij **Munckscappen**, id eſt, monachi cuculam dicunt. Germania ſuperior **Kappenblomen**, ex radice & flore conflata nomenclatione: inſignis quippe radix, inſignior & flos arguto naturæ opere: præ ſe namq; fert cucullæ hiantis aut caſſidis ſpeciem, cuius anteriore media parte demiſſior paulò frons in faucem promiſſam inferiorẽ vergit, eq; medio exerit lingulam geminam, paulum quid inflexam, multis indidem porrectis villoſis ſtaminibus, quibus extremis puncta lurida, viridiave inſunt: in thecis ſemen ſimile nigrum & anguloſum vt luteo. Radix orbiculata Apij modo, vel Dracontij oblonga, emittit caulem tricubitalem, petiolóſq; graciles, prælongos, folijs nigris donatos, multis magniſq; inciſuris, quadantenus pampineis, aut Platani. Huius videas accliues montium ſaltus Iunio & Iulio perquàm elegantem & luxuriantem fundere vbertatem in Rheticis Alpinis, cui tamen (cuncto illic arroſo gramine) parcit quantum eſt pecoris, pręſertim ſecus iter, quo Conſtantia Naſaretum verſus itur, vbi à quouis animaliũ illibatum perſtat, præterquam à muſcis, quæ illi turmatim inſident & aduolant, & floribus fortè innaſcuntur, ſunt enim fermè concolores, maiores, quàm communes, alis capituliſq; ex lurido viridíve cæſio virente, quaſi cantharides, vel cincedulæ, haſce attentius obſeruauimus quidem continenter de floribus roſtello delibantes: cæterum murem Napelli fruſtra diu & multis auulſis plantis, quæſiuimus, & an vidiſſent opiliones percunctati, nuſquam ſibi viſum negebãt: μῦν ſiue murem è μυῖα feciſſe, nempè è muſca murẽ: igitur iam tum ſuſpicio nos inceſſit, iſtos Arabas cùm ſcriptum fuiſſet: Muſca, Murem legiſſe: quippe nullam antidotum è mure parant: è muſcis præſtantiſſimam aduerſum funeſtum Tarantæ morſum atque Epidimicos morbos, cuiuſmodi hæc.

Rec. muſcarum quæ paſtum ceperint de Napello N. xx. Ariſtolochiæ, Boli armeni. añ. ʒj.

Nec in vlla planta huic congenere, muſcæ hæ cæruleæ inſidẽt aut victitant, quò certior eſt coniectura iſtum Napellum eſſe Arabum, idémq; Dioſcoridis vnum ex Aconitis: nam quòd qui perfunctoriè paginulas perpaucas Auicennæ luſtrarunt, argutantur illum diuerſis capitibus quaſi diuerſis de plantis ſcripſiſſe, quàm non multæ, neque accuratæ ſint lectionis, indicio ſunt tam multa capita vnius rei, quas ille aut propter varias nomenclaturas putauit & deſcriptione ſecreuit, aut quò incertus rerum quæ parum plenè commentatus eſſet exactiore opera proſequeretur. Sic Serapioni non vno loco contigit: quin & Dioſcoridi ipſi non paucis, magno flagitio eius dignitatis & diſpendio poſteritatis. Senenſi vero, cùm ſępe vt alibi oſtendimus, tũ autem, quod mirum magis, iſto etiam loco, eaſdem plantas bis térve inculcare, nimirum nomenclaturæ diuerſæ ignoratione & ſuis imaginibus deluſus. Quas enim imagines ſe dono accepiſſe iactat, eaſdẽ ſpectãdas dat, nec deſcriptiones, quod illi familiare, apponit, ſed meris, neſcio quàm veris, picturis, dũtaxat oculos, non item animos paſcit.

Elleboraſtri & Conſiligines.
Elleborus niger.
Chriſtophoriana.
Aſtrantia nigra.

Pæonia. { Mas. / Fœmina. / Promiſcua.
Leontopetalon.
Alabaſtrites & Coralloides Cordi.
Staphis agria.
Ricinus.
Quinquefolium, ſiue Pentaphyllon.
Pentaphyllon { Minus luteum. / Album. / Purpureum. / Alpinum petroſum, ſiue minimum argentatum.
Eupatorium Græcorum, ſiue Agrimonia Officinarum.
Agrimonia, ſiue Eupatorium odorum.
Potentilla, Argentata.
Leucas.
Tormentilla.
Fragaria { Alba, flaueſcens. / Rubra.
Garyophyllata { Alpigena. / Montana. / Vulgaris, an Geum Pli?

HELLEBORASTRI & Conſiligines.

NONNVLLÆ adeò Aconitis germanę, nec ita Hellebori nigri abſimiles viſuntur, vt cùm neutrum verè exprimant, vtriuſque tamen vel altervtrius æmulantur faciem & vires impendiò purgatrices: vnde quis coniectari poſsit Conciligines dictas primùm, quòd cierent aluum, non ſolùm quia ſegetibus conſererentur, aut adnaſcerētur. Sic enim interpretatur Concilium, ſiue Couoluulum Plinius, quia Venerem cieat, tametſi inter ſegetes luxuriet frequentiſsimus. Geminam autem Conſiliginem nouit ætas noſtra, nempè ſegetum ſociā, quæ paſsim Biturigas circum, & Beauciæ variis aruis, Galliæ Aquitaniæ, & Norbonenſis exit: vt iuxta Lanum amnē Monſpellii, omniū maxima, fœtura luculenta foliorum, florumque: caules ſeſquicubitales, geniculatos: cute ex virore pulla, vel atra, ſquammoſa, multas ſemiuncialis latitudinis fundens alas, quæ denſa pleraque folia fulciunt, ſingulæ ſeptena, leuiter crenata, digitata, Lupini, Platani vel Viticis diuiſura, figura, & folio, ſed longiore, craſſo, rigido: colore, odore, & ſapore, ferè Laureolæ. Porriguntur indidem multiplices petioli, qui in flores herbaceos, Buxeóſve, pallentes, rugoſos primùm explicantur, Garyophyllatæ montanæ, Tithymallíve Helioſcopii modo: deinde ſuccreſcentibus corniculis membraneis, pallentibus, quadantenus Aquilegiæ, ſemen teres, atrum, & oblongum, grano tritici minus recludentibus, Sole arietem ingreſſo. Perennis Bruma rigidiſsima etiam Septentrionalibus perſtat, floretque Chriſti fermè Natalibus: vnde Germanis Chriſtwurtz. Radix durior, intorta, valdeq; fibroſa, nigricans, ſubamara, acris, viroſa.

Chriſtwurtz Germanis, quòd floreat ad natalem

Anglis à figura Betwurtz.

ALTERA, quæ minor tota, paucioribusq; caule & foliis, ſed maioribus & latioribus, flaccidioribus, magiſque ſerratis, è pediculis ſeſquipalmum pedémve longis, eductis, qui in tenuem fibrā porrectū florē edunt, & ſiliquam & ſemē, cuiuſmodi proximè deſcripta, ſed non perindè copioſa; eodē tamen ſidere & frigore: verùm ſyluis hæc & vmbroſis gaudet: fibris nigricantibus implexa radix, vti Vicetoxici, vno quaſi oblongo nodulo aptis. Hæc propior nigro Helleboro, illa Aconito, viribus & facie. Hæcque, quaſi ſui diſsimilis foret, ſi ſerius, vt Februario floreat, procerior: ſin citius, multò minor fit, tametſi eodem ſolo & tempore ſata: quin, vt crebrò notauimus, etiam clementiore hyeme, ſolutaq;, nec gelida tellure, quæ minor, eſt florū partione alteri, menſe, aut ſeſquimēſe anteuertit,

HELLEBORASTI duplex differentia.

vertit. Dudum monuimus, noſtra memoria Pharmacopœos harum vtraque vſos fuiſſe. Hellebori nigri penuria & ignoratione: nonnulli etiam veri Hellebori nigri perſuaſione: qui tametſi non parùm accedunt, tamen illi neutiquam tuto vtendo ſuffici queunt.

HELLEBORVS NIGER.

Germa. Chriſtwortz. *Belgis.* Swert Nieſcruyt. *Ang.* *Oxe hele, and ſetterworte.*

NIGER verò Helleborus (nam Veratrum nigrum qui dicat, videatur & dicere poſſe atramentum nigrum, vti Seſquilongobardus ille ineptiebat) iam plurimus ex Pyreneis & Alpinis in hortos tranſuectus, qui ineunte hyeme, itidem paulò poſt brumam flores dedit ex candore Roſeos, interdum albos, nonnunquam purpureos, nec è foliis, aut caule, ſed è pedicellis ſtatim à radice ortos, cuiuſmodi Cyclaminis. Folia fert in ſingulo pediculo minora, breuiora, rotundiora, & retuſiora, ſupernè qua duntaxat puſillum quid crenata ſunt, diuiſura ſeptena, Peponiæ fœminæ, aut Smynii fermè modo. Viridantia ex atro, minus craſsa, aut rigida. Radix intexta, intricata, innumera fibrarum atrarum ſobole, eodem fermè ſuperno complexu appenſa, amara valdè & ingrata. Morbis penè inuictis, non modò Melancholicis, ſed etiam merè pituitoſis & ſanguineis eximium prȩſidium eſſe, certum habemus. Præter namque vertiginoſos, amentes, & cancro vexatos, etiam paralyſi de ſanguinea pituitoſaque materia ſpiritū partim obſtruente, partimque neruorum & fibrarum tonum vigoremque laxante, correptos, valetudini reſtitutos fuiſſe ſcimus: & quid Arelatēſi cuidā Monacho, colore & habitu vegeto, viribus athleticis, repentè Paralyſi & Podagra perculſo, Rōdelletius prȩſtiterit, in memoria etiamnū habemus. Vocabatur Apis Monachus perquàm notus & ſcitus aulicus ille, id eſt, Abeille, vernaculo Narbonico. Nec tamē ac albus, eſt perinde formidādus hic: nam decoctis vnius libræ purgātibus & mitificantibus, Melancholiā drachmæ duȩ trésve radicū, infuſo addebantur: quin & nonnunquam albi & nigri mixti, ana ʒ ij. addidimus. Quò magis accedimus eorū ſententiæ, qui primùm è Pyreneis Perpignanæ, & Salſas Hiſpaniȩ cōterminis, eruti Hellebori periculū fecēre. Poſteà nobis collectū idē in Apenninis Bononiȩ accliuibus, & valle Auſtēſi Pedemōtana, ad Iouis mōtisfaſtigia & ardua circū, nigrumq́;, nigri Hellebori opinionem auxit; alioqui minus cōgruit Dioſ. delineatio: nulli enim huic flores racemoſi, ſemē Carthami Seſamoidíſve eſt: & caule glabro lȩuiq́;, nō aſpero, aut niſi mauis interpretari rigidum firmumque caulem ὑποτραχεῖον, vt poſſe, nos alibi docuimus. Quod verò inter Platani & Spondilli folium, crebriúsq; inciſum dicit, ferendū Dioſ. deſcriptioni: non enim adeò rigidè ad normā minima queque exigenda: verùm in floribus, ſemine, aliíſque nonnullis, luto hærendum eſt. An ſuſpicandū luxam hîc lacerámve deſcriptionem, aut potius quodpiā μνημονικὸν ἁμάρτημα ſubeſſe? ſiquidē albi flores, muccoſi, racemoſive cùm ſint, tamē deſcripti non ſunt, ſed fortè huic aſcripti. Huic excuſationi venia ſi deſit, veriſimile fit, nos illo antiquo carere veratro. Idcirco CHRISTOPHORIANAM illā, Aconitum racemoſum nonnullis cenſitam, Helleborum nigrū, non ſemel arbitrati ſumus. Radix quippe atra, confibrata, quàmplurimis appendiculis, morſus Diaboli aut Veratri: Folia crebribus inciſuris, effigie Napelli lutei, ſerratis, longioribus, pendulis, atrovrentibus, Spondylium, vel Imperatoriam aliquantum præferentibus: caulis ſeſquicubitum altus, gracilis, geniculatus: è quo extremo floſculi racematim cohærentes, Oleæ, aut Helleborine albȩ, albidi, Corylli nucamēto maiores: quibus dilapſis, bacculæ Laureolæ haud diſpares, acinorum modo in Botrum congeſtæ, cuiuſmodi in Liguſtro. Iunio floret: ſaltibus montoſis & dumetis gaudet. Prope Taurinum in Pedemontanis Trāſpadanis collibus, vbi & Laburnum vidimus: verùm cùm hanc tantoperè nocuam accepiſſemus, in ægroto vllo periclitari vires, religio fuit: eóque vulgarem retinere conſultius viſum fuit: erratum rati non in re, ſed in Dioſcoridis codice.

Cristophoriana.

ASTRANTIA NIGRA.

TANTO minus illi quadret Aſtrantia nuncupata Atra, German. Schwartz Aſtrentz, oder Muterwortz, quàm periti Saniculam alteram putabant, alii Helleborum nigrum, leuiuſcula

uiuſcula ſanè coniectura. E radice multum fibroſa, aliquantùm Helleboro nigro ſimili, atra, emergunt complures petioli & cauliculi glabri, graciles, quibus folia quinis diuiſuris Pētaphylli, Saniculæúe modo, per ambitum ſerratis, obſcurè virentibus: flores aceruatim glomerulis collecti, muſcoſi, Bellidis, Succiſæúe modo & colore: luteum vniuerſa fūdit ſuccum, cuiuſmodi Aſtrātia maior, cui hæc etiam alijs notis meritò aſſimilatur: idcircò nigra Aſtrantia vulgus dicitur. Sed enim huic cum Helleboris cognationis: montana tamen eſt, ſed vulneraria.

POEONIA fœmina.

AVSPICATISSIMO Apollinis cognomine, & fœlici ope pręſtanda, Pæonia notiſſima, quā quaſi ſexu diſtincta foret, marem & fœminam fecère: vtramq; Geneuæ Alpinis & Norbonæ arduis Veganij culminibus, & indidem ſyluoſis non procul alio celebri monte Lupi vocato, fœminā eruimus Vere florentē & ineunte æſtate: vbi peręquè frequēs vtraq; hortis, tamen notior fœmina, eoq; vſu frequentior. Quæ nāq; proſtāt Officinis, Fœminę ſunt, Aſphodeli, Cyperi maiores, aut Oenāthes, vno tuberoſo nodo pēdulæ, latè ſparſæ, glādulosæ, ruffeſcentes, oblōgæ, & tenuiores, quàm promiſcuæ *Pæoniæ*: caules primulùm pullulantes puniceo rutilāt: folia inter Helleborū nigrū & Smyrniū, diuiſura maris minora, auerſa, cæſia & albida: flores roſeis folijs & calycibus maioris, ſaturatis, vt Maluæ hortēſis, ſuccedēte terno folliculorum fœtu, Amygdalæ putamini ſimili, & pari fermè, concolori, dehiſcente per maturitatem, Hellebori nigri ſiliquæ ritu, atque pandente purpureum ſeminis partum rutilum, oblongum, nitidum, teretem, ſerie mirabili ſtipatum, acinis Punicæ non diſſimile: plenè maturum, nigrum, lucidum, medulloſum: ſapore medicato, acri, ſubaſtringent, nonnulla dulcedine cum amaritudine.

MAS.

RADICE ſimpliciore, nec ſparſa, ſed rectius altiúſq; depacta, & interdum binis, ternisve maiuſculis flagellis, odora, intus albida, foris ruffa. Folia Iuglādis ſitu & ambitu minora, craſſiora, ad Terebinthum aut Staphylodendrum accedentia. Flores, ſiliquæ fœminæ ſimilia, ſed ſemine exquiſitè rotundo, concolori.

PROMISCVA ſeu Neutra.

QVÆ nondū mari Pæonia reperto à nōnullis Mas credebatur herbarijs, nobis Promiſcuum, quaſiq; vtriuſq; cinnus eſſet, & neutrum, viſum fuit appellare. Quippe quantum à ſolo extat, ſi perpendas, Maſculum dicas. Sin erutas radices intueare, fœminā iudices: niſi quia pleniores & habitiores. Hæc Plinio Mas fortè eſt, tamen id excutere noſtra haud magnoperè intereſt, nec ocium eſt, nec lubet anxius proſequi, nū idē author errarit, dum marē folijs ait redolere Myrrhā, quippe cùm Smyrnium Myrrham redoleat, perinde ſit, vtro modo dicas, omnes iā in hortis & vſu ſūt. Radice rediuiua multos annos perſtāt.

LEONTOPETALON.

MVLTIS ab hinc annis qui complures radices tuberoſas proſtare quibuſdam Venetis Pharmacopolijs ſępius vidiſſemus, putabamus eſſe Cyclaminis adultę aut vietæ, primo intuitu. Poſtmodùm ſciſcitati inſtitorem, reſpondit eſſe Leontopetali radices: cúmque multis poſtea in hortis accuratius viuam perpenderemus, flores Anemones vel Ranunculi, in ſiliquis ſemen, caulem non ita procerum, adeóq; radicem magni Cyclaminis aut rapę foris fuſcam, tuberoſam, vti Dioſcorides prodidit, memineramus. Cæterum folia tametſi ampliora multò, tamen ſinuoſa & circinato ambitu diuiſa, Pæoniæ modo: non Braſſicæ ſimilia, aut Papaueris diuiſura obſeruabamus. Iam inquilina cùm ſit Italiæ & Galliæ, lectori integrum erit nihil aſſentiri, vſq; dum vires exploratas habuerit.

Nemoralis Alpina Herbariorum ALABASTRITES, CORRALOIDES Cordi.

POTEST ITIDEM PENTAPHYLLI VOCARI EA, QVÆ in vmbroſis ſaltibus Taurinenſis agri, Calcaris montis Seuenæ, & trans Rhenum non procul

Basilea reperitur. Folio è singulo pedicul o quino & septeno, Ellebori nigri, aut potius Pœoniæ, serrato, in pediculis gracilibus, glabris, è caule singulari, sesquipedali, innixo radici crassiori, minimum digitum æquanti, transuersim depactæ humi, quæ crebribus articulatur portiúculis, frustillísve marmoreis, & Polypodij modo radicem acetabulis insculptam, effigiem Coralli albi præferentibus. Flores in summitate plusculi pallentes insunt Maio, posteà siliquosa vaginula erumpēte, maiore Erucę aut Chelidonij: semen pusillum claudente, gustu tota hæc amaricante & calfaciente.



RICINVS.

Cerua maior. Cataputia maior. Granum Regium Mesuæ. Palma Christi.

RICINO siue κίκεως, seminis imago, quæ animalculum cognomine imitatur, vocatúrq; Ricinus: appellationē dedit, vti Echio, Psylio, Verucarię. Ceruam maiorem siue Cataputiā passim officinæ appellāt. Granū regiū Mesuæ: Palmam Christi vulgus, propter frōdis digitatam effigiem, quæ volam palmamq; expansis digitis quadantenus æmulatur, oriuntúrq; ex caulis crassi, caui, 5. aut sex cubitorum, pixidatim confertis geniculis, depressis, alterno situ folia in ficulneo pediculo hærentia, septenis & nouenis altioribus diuisuris, Ficus, Platani, Castaneæ equíve Staphidis agriæ vel Ellebori nigri, subnigra aut subcœrulea, pinguia. Siliquato secundum summitates fastigio, racematim compactis floribus luteolis succedente, vbi conduntur plurima ternis costis, aut loculamentis, conspicua conceptacula orbiculata seminis tricocci medullosi, multúmq; olei pressi reddentis. Vix alibi quā in hortis videre est, tamē tum calidis tum frigidis, læta tota ex cæruleo in fuscum languet, annua est, nec rediuiua.

σταφὶς ἄγρια STAPHIS agria, siue vitifolia.

Lat. Pedicularis. Gall. Pouilleuse. Ger. Luyscruyt.

DVXIT à foliorum diuisura, qua Labruscam siue vitem syluestrem imitatur nomenclatura Staphis agria, quæ & pedicularis notissima est vocabulo, & compertissimo vsu, ad pediculos illitu & suffitu abigendos: maceratę namq; & tusę in aceto vegeto, grana si affricentur interulis, quantum est pediculorum vel lendium enecant. Ad quod bellum pediculorum, in præsidijs ipsa planta alitur vbiuis gentium, & nusquam vltrò prouenit, caule cubitali, surrecto, fusco, folia ab imo in pediculis pampineis laciniosa, crebra, profundáq;, Aconiti, Ricini vel Vitis diuisura. Cæruleos autem flores stellatos, Rapōtij, Iulio & Augusto dat. In oblongiore siliqua, multis costis compacta, dehiscente, semina erumpunt triquetra, pulla, amara, & vrida, oleosa. Radix non ita magna, annua est.

QVINQVE folium.

FOLIORVM numero quinario notum Pentaphyllon, perinde vt Argentina cognata, frequentissimum vbiuis itidem marginum & viarum vdis cuiuslibet plagæ. Folia crenis & aspectu Agrimoniæ vel Potentillæ, in lorulis prælōgis, flexilibus, purpurascentibus, qui sese nouis, qua solum subierint, propagantibus Fragariæ, Potentillæ vel Vnicæ perunicæ modo quinq; partita effigie digitata, Ricini, aut Lupini, ad Saniculam etiam accedētia, Argētinæ luteis floribus. Radix quanta minimus digitus, lōga, purpurea, vel Cētaurei maioris colore, quæ arida facta, quadrata cernitur, verissimè monente Theophrasto: qua etiam nota, aduersante Barbarorū pertinacia, manifestò distare à Tormentilla cuilibet in promptu sit nosse.

Huius

Huius animaduersa iamdudum quadruplex aut quintuplex varietas, in magnitudine florum, colore, & folijs sita.

PENTAPHYLLVM *Minus Luteum*.

MINIMVM omnium differt Pentaphyllum luteum & minus vocatum, rarius tamen nisi syluosis pratis & herbidis muscosis occurrit, vbi Tormentilla, quã gracilibus tum folijs tum viticulis, simul ac pusilla statura (nec sese defixis ramulis propagante, vt prior) admodùm repræsentat. Folia qua terram spectant, albicant.

PENTAPHYLLVM *album*.

NÆC multum magnitudine superatur, commune luteum Pentaphyllon ab hoc, cui item quinq; partita & Helleborastri modo digitata & anterius duntaxat crenata folia, subtérq; in cauliculis hirsutis, flores conduntur albidi, radice multis adnatibus huc & illuc vagantibus. In Belgiæ & Galliæ hortis meminimus vidisse.

ALIVD *album, & Purpureum*.

PRÆ omnibus procerius & speciosius istud, quod in pingui pascuûm solo vel pratorũ Sauenæ Norbonensis Iunio & Iulio flores edit candidos, interdum purpureos, & in cau libus ab imo, rectis, firmis, pedalibus & cubitalibus folia sunt quinq; partita, sed altioribus & crebribus, Coriandri Geranij Robertiani vel Alceæ modo: foris nigricat radix, intus rubella, digitum lata, palmum longa, & sesquipalmũ. Etiam in Apẽnino Italiæ purpureo flore, perquàm aspectu amœno, legebat peritus Pharmacopœus & amicus non vulgaris, Iacobus Raimaudet Massiliensis: Belgæ & Galli, in hortis alunt.

ALPINVM *petrosum & minimum Pentaphyllum*.



NE hoc quidem adhuc descriptum, quippe non frequens occurrit, nec nisi celsioribus montium iugis gelidisq; cautibus, quales sunt Sabaudiæ, in Austẽsi valle, & Norbonæ ad Calcaris hortiq; Dei ardua, & in verticibus editissimis Mindenij. Foliola sunt circinato & integro ambitu, quinq; partita, tenuia, & subtus candore nitido lucentia, aduersa, viridia, Saniculæ tenellæ multũ similia, sed minora. Flosculi stellati, racematim collecti, candidi, interdũ & purpurascentes, Alchymillæ similes, defluũt ventis æstate, in gracilibus admodùm cauliculis, è radicibus fibrosis capillaceis, fuscis, purpurascentibus. Quidam Tormentillæ annumerãt istud, cui multum sanè simile est: Incompertæ tamen facultatis, nisi exsiccantis & astringentis.

Incana Pentaphylli effigie, an LEVCAS *Diosc?*



NON penitus nihil sentiebant docti amici nostri Valerandus & alij, qui hanc plãtam intuiti, Leucadem censebant: non modò enim tota incana est, vt flagitare videtur ipsa nomẽclatio, sed etiã Trissagini folijs est, qualem oportere esse, facit suspicionem consequutio. Folia sunt terna aut quaterna, crebra diuisura & magnitudine Trissaginis, surculis breuibus, crassis, lignosis, subrubris, rugosis, fuscis, vt Pẽtaphylli, quod inæquali à radice exortu multis depacta portiũculis quodã habitu adũbrat: item ex fusco purpurascentibus, in alias fibras diuisis, gustu etiam Pentaphylli vel Tormentillæ, astringẽte, exsiccãte. Quare & fortè non minoris quàm illæ duæ efficaciæ aduersum venena est: quæ causa fuit, vt illi fortè vires radicũ experti, ausi sunt Leucadẽ hariolari. Et præstat (quãdo nulla est Dioscoridis delineatio) hanc perpulchrã plantã nosse &

experiri, quàm nullã, nihilq́; periclitari ad eruditionis ſupplemẽta. Admodùm inuentu rara, nec nobis lecta, niſi propè Allobrogum deuexa, planitie in arida, glareoſa.

EVPATORIVM Græcorum, Agrimonia Officinarum.

Ger. Oderwenig, vnd Heuc Wrtz.
Ang. Gall. & Bel. Agrimonie.

TAMETSI quoſdam nouimus in Belgio & alibi, qui Agrimoniæ, ſiue vero Dioſc. Eupatorio in morbis hepatis, lubentius Canabinum aquaticum, à nobis ſuperius memoratum, ſubdant, vſurpentq́; frequentius, tamen quia non rei ignoratione faciunt, ſed viriũ maiorum exploratione freti, eos adeò nõ inceſſimus, vt potius laudemus, ſi veterũ quopiã ſimplici perbono aliud melius vſu comprobarint. Agrimoniã autem noſtratem ſatis cùm notæ cunctæ, tum nomen Argemonæ in Agrimoniam detortum, (non Arthemiſiam, vt ſub capitis finem Dioſcorides monet) verum eſſe Eupatorium ſatis teſtantur. Quin vires multò magis, ſed multò plures ſunt, quã quas Dioſcorides enarrauit. Eſtq́; notitiæ vulgatæ planta, frequentiſſimi commodi, vbiuis gentium in pratis ſiccioribus ſatorum, viarũ marginibus fruticat cubitum & ſeſquicubitũ alta, ſtriatum, anguloſum, ſubpurpureum, hirſutũ, durum, lignoſum & vnicũ ſæpiſſimè caulem promẽs, multis ramoſis neruulis, folia quaſi pediculo innixa, ad Vlmariã, Potẽtillã, aut Roſam effigiata hirſutie, nõnihil incana, floreſq́; in ſummo exiguos, luteos, ſtellatos, Pentaphylli minores, ſecundum totam ſummitatis longitudinẽ edit, vbi ſeminum ſeries Lappoſa hirſutáq́;, pannis hærẽte, quos vel tactos mordicus tenet: medulla intus albida, ſapore non ingrata, vti nec odore tota planta. Radix craſſior, foris fuſco rubore, dura, exſiccante, & moderatè aſtringente, adeò apta foris & internis affectibus, vt decoctum dilutúmve colore lympido vini gilui, placeat: & potu viſcerum, hepatis præſertim, tonum reſtituat, intemperiemq́; omnem fermè corrigat, obſtructiones reſeret. Eoque ſuccum officinæ expreſſum in Trociſcos ſeruant. Xantis Pictauę Galliæ finitimæ ſyluæ eandem Agrimoniam edunt, quam odoratam vocitant, propter odorem multò flagrantiorem, etiamq́; in hortis colebat ſuperioribus annis, & dabat nobis illic eruditus Medicus Lamoureus.

ARGENTINA ſiue Potentilla.
Ang. Wilde Tanſie.

Ger. Grenſing.
Gall. & Bel. Argentine.

TANTOPERE eſt hæc affinis facie Agrimoniæ, vt & vulgus Syluestrẽ vocet Agrimoniam, & non rarò mulierculas Agrimoniam ſe collegiſſe ratas fallat: diſcernitur verò reptatu viticulorum teneriorum, gracilium, Fragariæ vel Pẽtaphylli, cuius flores ſunt ſimiles, & concolores, lutei: folia autem ſupernè virent dilutè, auerſa autem argenteo ſplendent nitore, vnde Argentine dicta. Potentilla pariter à viribus, quibus eximijs pollet, ad frangendũ calculum, interiora vulnera & vlcera maligna, & dyſſenterias, viſcera roborando, ſimiliter Agrimoniæ: cuius, potius quã Tanaceti, tẽperamento exſiccãte, ſiue calore moderato eſt, ſed aſtrictione ſuperat: multum ſanguinẽ grumoſum potu diſſoluit. Viarum, vdarum præſertim, nulla amantior, frequentiórq́; alumna vbiq́; gentium dignũ obſeruatu. Hanc inditam pelui frigida aqua ſemiplenæ, & operculo occluſæ deſtillare, ſiue vapores in concauũ operculi ſubuehere, quod ſublimare vocant, ferũt. Huius ſtillatitiam ad lẽtigines, pãnos, & maculas, fuſcumq́; colorem Sole contractum delendum, Anglæ mulierculæ adhibent.

TORMENTILLA vel HEPTAPHYLLON, *an Chryſogonum Dioſc?*

Ger. Bruckwurtz vnd rot heylwurtz.
Gall. Ang. Bel. Tormentill.

QVI Pentaphyllon nouit, non poteſt quin norit Heptaphyllõ, à ſeptena foliorum diuiſura ſic vocatum: Tormentillam verò, quia tormentum, cruciatúmve dentium ſæuiſſimum placat, atq́; venenatorum quorundam rerum compeſcat furiam cruciantem. Nemoroſa, montana, ſicciora, macilentioráq́; prata ſternit, ſurculoſis, gracilibus, ſenis vel octonis ramulis, folia Quinquefolij minoris lutei, ſed ſeptena diuiſura, ſparſis, rubellis, nitidis ab radice exortis corpulentiore, & craſſa, pollicem ferè æquante, Biſtortæ, & colore intus rubro, foris nigricante: floſculis Potentillæ, vel Pentaphylli lutei minoris.

FRAGA Fragaria.

NON ITA diuerſa ortu & habitu ipſo viſitur in ſyluoſis Fragraria, prætermiſſa etiam Dioſc: ſed verſu Maronis ſignata: *Qui legitis flores & humi naſcẽtia Fraga.* Fragrat nam-

namque non modò fructus & flos,sed etiam stillatitia; præsertim fructuum maturorum: qua mulierculæ Erisypelaceas & furfuraceas lentiginosásque faciei fœdationes leniunt & abigunt. Ad calculosos& inflammationes epota optimè facit.In bellariis, præsertim cul tæ plãtæ idẽ vsus,sed quàm Idei Rubi delicatior fructus. Humilis herba, syluosis familiaris & viarũ marginibus,primo Vere floret,& tota ęstate fructũ fert,purpurei,sanguinei diluti cruoris saturum,folia terna Rubi, aut Idei,adeò similia,vt nonnulli somniarint eandẽ, differt verò herbacea natura,(tametsi hyeme perstante , quando etiam Brumæ tempore semioperta niue in Anglia, mora esitauimus nonnulla) viticulis exilibus, enodibus,numerosis,pilosis, nequaquam spinosis , ab radice tenui,superficiaria fibrosa,prodeuntibus: floribus in summo albis,Rubi,sed minoribus.

Vulgaris GARYOPHYLLATA, *an* GEVM *Plinij ?*
Germa. Benedicten wortz. *Gallis.* Galiot. *Ang. Auens.*

NVTRIVNT & syluosæ vulgarem hanc,illis non multùm absimilem , nec item Græcis & Latinis (nisi fuerit Geum apud Plinium) dictam , cuius tamen radix eximii odoris nullum latere debuit,qui olfecisset : quippe Nardi Garyophylíve suauitatem spirat , multum capillosa , rubella intus , caulem pilosum, subpuniceum , sesquipedalem,& bipedalem emittit, alis aliquot diuisum , quibus summis flores Potentillæ, aut Tormentillæ insunt,& pilulę deinde oblongæ,scabra hirsutie mordaces , in pediculo singula ad imum folia ferè Alchimillę,in summo Fragarię;sed hirsutie & similitudine Agrimonię, cuius qualitates ferè est assequuta: calore & siccitate temperatis : ad vulnera intus forísq; vsu laudatissimo; quare & in hortis vbique herbarii colunt.

Septentrionalium rotundifolia Papposo flore GARYOPHYLLATÆ.

BRABANTIÆ syluosis conterminis Mechliniæ,& in Northmannia frequens ista , in Anglia verò plurima: quę magis totius plantæ habitum perpendenti , quàm foliorum expressionem,aut radicis,Garyophyllatam repræsentat : sunt etenim circinnata,& aliquantùm cristata,ambitu Hederæ terrestris,in petiolis exilibus nonnulla foliola admodùm exigua habentibus, vulgaris Garyophylæ modo:radice crassiore,minus fibrosa,minimũ digitũ æquante, Geranii moscati momordicæ dicti, nec perinde Garyophylam, aut Nardum halante :flore speciosiore, & caliculo pallidiusculo,relinquente papposam orbitam,quasi plumeis vndantibus,quadantenus Alceæ Venetæ radiatam.

Alpina Pentaphylæa CARYOPHYLATA.



IN Rheticis Alpinis nõ procul Clauenia,hanc primùm nacti,putauimus esse Tormentillæ,aut Petaphyli speciẽ: verùm radix Geranii fibrosior , forísque rubiginosa, parùm quid suaue redolens,Garyophylatam testatur. Quinetiam erigit caules pedales,cui hęrent folia quinquepartita,ambitu serrata , Penthylli , aut Tormentillæ, flore luteolo pallentéve, staminulis lanuginosis , croceis , papposis, minoribus Garyophylatæ.

VERONENSIVM *Garyophylata,flore Sanicula Vrsinæ.*

INTER complures insigniores plantas , quas apud Veronensium Pharmacopœorum peritissimos, Franciscum Calceolarium, & Andream Bellicoquum, partim in Officinis, partim in hortis videbamus 1563.fuit quædam perùenustis florum quasillis, pusillis, ortu

ortu & ſimilitudine Primulę, aut potius Saniculæ Alpinæ, intus luteis, foris purpuranti-bus, nitidis, è medio filamenta crocea oſtentantibus, & pluribus in ſingulo cauliculo, gla-bro, gracili, è radice numeroſa coma donata, quę permultos petiolos ſtatim fundit, qui-bus cunctis ſingulũ foliũ Geranii, Maluacei, aut Saniculæ, rotundũ nẽpè: ſed per ambitũ altius ſinuatũ, minutimq́; crenatũ, aſperiuſculũ, flexũ humi, & fuſius aliquãtò ſe pandens, ritu Geranii. Qualẽ meminimus in hortulo pone ædes Iacobi Cortuſii Patauini Patri-cii, rei herbarię perquàm periti & auidi, cui & nos viciſsim quaſdã tranſalpinas & Nor-bonenſes plantas, partim dono, partim ſpectãdas dedimus; ſapore ex aſtrictione ſiccante.

Imperatoria.
Podagraria Germanorum.
Angelica ſatiua.
Varietas.
Angelica ſylueſtris.
Benzoin, Aſſa dulcis.
Panax Heraclea.
Altera Oluſatri aut Paſtinacæ facie, Panacis ſpecies.
Laſerpitium.
Leuiſticum.
Spondilion.
Libanotis Theophr.
Coriandrum.
Apium hortenſe.
Oreoſelinum, ſiue Petroſelinum
Macedonicum.
Hipposelinum, ſiue Oluſatrum
Smyrnium.
Liguſticum.
Paſtinaca domeſtica.
Sylueſtris Baucia.
Paſtinaca marina.
Syſarum, Aſphodelus Heſiodi.
Potades, ſiue Batades Luſitanorum.
Eſaphoboſcum.
Coſtus adulterinus Illyricus.
Barba Capræ, ſiue Vlmaria, an Rhodera Plinii?
Flos Aphricanus, ſiue Othomna Italorum.
Centaureum magnum duplex.
Phu, ſiue Valeriana omnis.
Nardus montana.
Phytenma Monſpellienſium.
Saxifragia hircina { *Maior.* / *Minor.* }
Phellandrium Plin:
Pimpinella.
Daucus ſecundus Selinoides.
Ammi vulgare.

IMPERATORIA.

AVGVSTO hęc propter raras facultates donata fuit nomine, ceu quæpiã lectę mercis in-dicatura. Affinior autẽ eſt facie ſatiuę Angelicæ, quàm ſylueſtri: folia tamen propius Spondiliũ & Hippoſelinũ æmulantur, vt plurimùm terna, ſtatim ab humo cauliculis ſub-uecta: gracilis caulis, nodoſus, ſeſquicubitũ altus eſt: vmbellæ & ſemẽ Angelicæ ſylueſtris, vel Anethi: radix digitũ æquat, multis fibris in terram ſparſa, foris fuſca, albicans intus:

multò

multò vehementioris & acrioris facultatis,& odoris quàm Angelicæ. Iiſdem gaudet natalitijs.

PODAGRARIA, German.

MVLTVM abeſt ab huius facultatibus ea quæ adeò reſtibili & importuno prouentu iuxta ſepes hortorũ & parietes vdis vmbroſiſq; locis pinguibus prouenit, vt vix inde poſſit radicitus deleri. Pedem alto caule,candida vmbella, Imperatoriæ, minora folia & radix,odore minus ſuaui,quo & viribus quadantenus ad Ebulum accedit. Ea propter plebecula rata Ebulum eſſe,vſa iam diu eſt,etiamnumq; experitur ad Iſchiadicos Podagricos optimè facere. Vocitántque Belgæ **Fleercincrupt**,id eſt,Podagrariam. Sanè facultates Ebulo quàm Imperatoriæ ſimiliores ſortita eſt.

ANGELICÆ.

VIx credi par eſt noſtrates Angelicas Indicis delitijs aut præſidijs neutiquàm poſthabẽdas, Antiquitati notas,niſi ſint apud autores veterinarios Gallorum Laſerpitia memorata:nec enim ſiluiſſent illi tam diuinam fragrantiæ gratiam,& vicarias diuinæ Beneficentiæ vires,ſiue Angelicas, triplicis noſtratis Angelicæ. Quarum quæ procerior, radice craſſa & aliquantum ſupernè tuberoſa, multis appendicibus humi merſa intus candicat, foris pulla,odore perquàm ſuaui, aromatico,pinguem,gummoſum, flauumque ſuccum remittente. Caulis bicubitalis binum triúmve cubitorum: ſtriatus,palleſcens,ferulaceus. Folijs latis,Hipposelini, Simonijve æmulis,ex viridi in pallidum langueſcentibus, mollibus, vmbellę ſunt Paſtinacæ,domeſticæ, luteique flores & ſemina foliacea,rotunda,compreſſa,& albida, acris guſtu & odoris eximij.

Varietas.

NOnnullis in hortis hic Londini,Antuerpiæq; viſitur alia, tota minor,cuius ſuauiorem odorem radix ſpirat,prope quam folia ima ex purpura rubeſcunt: ſuperna autem ex rubore vireſcunt: vmbellæ cateráq; ſemina ſimilia. Celſos vtraque montes gelidáq; amat iuga, veluti Imperatoria dicta,cum qua in hortis colitur in Anglia,Belgio,Gallia.

SYLVESTRIS Angelica.

SED quæ ſylueſtris rarius hortis,ſed ſæpius vliginoſis,pratenſibus locis frigidis,gaudet, radice pluribus fibris,odoréq; cæteris multo minore eſt,guſtu non ingrato & Paſtinacæ fermè: minoribus folijs,acrioribus,paucioribus,minúſq; inciſis: graciliori & humiliori cauli,vmbellę albicant magis. Cuilibet hæc nota in Anglia,vbi lubenter vtuntur, quia aptior edulijs condiendis. Corrigit enim prouentum ſaburamq; craſſorum & viſcidorum humorũ,atq; fœtidum halitum emendat tetri ſpiritus, ex praua concoctione manantis, copioſior etiam & gratior eſt.

ASSA fœtens, an ſit ſuccus Cyrenaicus mixtus. BENZOIN recentiorum, non eſt ſuccus Cyrenaicus.

SVCCVM Syrenaicum longè alium fuiſſe,& Benzoino vocato excelluiſſe in promptu eſt noſſe : cùm legenti,alterum Ferulaceæ plantæ , alterum verò arboris proceræ multò ſuauiſſimum excrementum eſſe: tum etiam facultates,qualitatésve exploranti, quæ guſtui in Benzoino,neque feruorem in intima ſeſe dantem, neq; in corporis meatus peruadẽtem,ſudoréſve affatim cientẽ exhibet. Capiteautẽ de Lacca,Benzoin inuentum recentioribus,& à Cancamo differre,differuimus. Ac tametſi Syrenaicum illud celeberrimum iam tum defeciſſe Plinij æuo aſſentimur, non tamen prorſum nullum extare in naturæ familia Laſer perſuademur. Præter enim quàm quòd ſpeciem nullam penitus poſſe interire docet Metaphyſica dogmata,tum verò nobis ſuppetit Aſſa fœtida,quæ potis eſt Syriaci,Armeniaci & Lybici laſeris opinionẽ ſuſtinere. Solitũ enim erat iſtud notæ deterioris mixtum Sagapeno vænum vehi. Sagapeni enim eſt odor Aſſę fœtidus affinis,quod Laſeri nondum ſiccato ſoliti erant remiſcere,ſicq; venundare, Dioſcoride authore, cuius recenſione doceri oportet Laſer non adeò celebre fuiſſe,quia odoratiſſimum,alioqui primo libro receſuiſſet,aut hic vſum tam rari odoris addidiſſet,vel ſaltem odoratiſſimum dixiſſet: atqui dũtaxat Syrenaicũ laudat,quia aptius cibis,maiore cõmodo,minore odoris ſaporiſq; faſtidio eſitetur. Odorẽ nõ ſuauẽ, ſed intenſũ vegetúmve cõmendat, quo mixto ſali aut condimẽtis,oris fœtentẽ halitũ corrigit,vt puta Liguſtico Imperatorio,Zeduaria, Leuiſtica non

non ſuaui,ſed gratiore quàm naturæ placeat odore .Hunc Serenaico temperatiorem mul-
tò eſſe,& os eo imbutum minus vehementer ſpirare. Ipſis ſubductis, ſi quis duplicem aſ
ſam meminerit Arabibus dictam,alteram dulcem,alteram fœtidam, vires noſſet ſic ſatis
quadrare:odorem verò mitiorem illius,quæ dulcis dicitur,agnoſcet,vt cui minùs aut ni-
hil additum ſit fœtidi Sagapeni,aut alicuius conſimilis gummi. Fœtidam verò vbi multū
ſit remiſtum,eoque fit vt interdum liquidior,liuidior,rubicūdior,remiſſior cernatur,pro
ut mixta,recēs aut vetuſtior fuit,neq; dum exaruit,cuiuſmodi interdum viſere eſt in ran-
cidis officinis.

PANAX Heradium Herculea,ſiue Heradia fronde Paſtinacæ.

DIXIMVS antea Panacis nomenclaturam communem fuiſſe pluribus plantis, quæ
neq; inter ſe facie,nec planè viribus ſimiles eſſent,magnæ tamen celebritatis commē-
datione κατὰ τὸ πανάκειν, ceu quemlibet morbum dolorémve abigerent, dictæ fuiſſent.
Hanc autem,etſi Herculis nomine claram difficilè noſcitare ſit, quia aliquàm multis,quas
nouimus in noſtro cœlo oriundas,effluat nullus ſuccus, tamen non deſunt qui quandam
in hortis coli non ita diu cœptam,nobis etiā(commōſtrante Doctore Aſſatio) ruri lectam,
veram aſſerunt.Verùm permultæ ſunt aliæ huic nulla dote aut nota inferiores: radix exi-
gua nimis videtur, duum cubitorum caule ferulaceo enim, folijs quadantenus Smyrnij
aut Imperatoriæ, ſed lacinijs ambitúq; magis circinato,viridis pallentiſq; coloris,rigidis,
& leuiter hirſutis. Radix non perinde ſucculenta Liguſtici vel Angelicæ,vmbella lata,flo-
ribus luteis. Creuit ſuaptè ſponte in illo ſaxoſo colle, qui Frontignana redeunti Mon-
ſpellium ad læuam eſt,propè aut pone Sacellum dirutum, vt nos monuit multiplicis in-
duſtriæ atq; indefeſſi laboris hac in parte Doctor & profeſſor Monſpellienſis Aſſatius:ſed
ſtudioſorum accurſu, qui auidè iſtam plantam in chartis ſeruabant, deleta illic ferè fuit.

PANAX altera recentior Oluſatri aut Paſtinacæ facie.

VENETORVM quidam potiores,etiamq́ue Leopilli circulator, alebant & oſtenta-
bant quandam Panacis ſpeciem ferulaceo caule binum & 3,autem 4. aſſurgere cubi-
torum,multos in ramulos ſupernè diuiſo.Ferulacea autē folia ſquabra,aſperiora,in ſingu-
lis petiolis,geniculis,ſingula prodeunt,ampla,tharſi,plumatimve ex interuallis æquis po-
ſitu Paſtinacæ,& folijs conſtans multis in vno petiolo,oblongo: Africani fermè floris lute-
oli aut pallentis:flores in vmbellis paſtinacæ aut Bauciæ, quam etiam aſſimilat tota plan-
ta hirſutie incana, radice longiore, albida,nec ita diſſimilis:in Venetis & Flandriæ hortis
meminimus guſtu aromatico, calfaciente, & digerente, gummeo,oponaceum ſuccum re-
dolente:quare meritò putetur hæc,vt ſi qua alia,Panax legitima.

LASERPITIVM.

CONTRA quàm fit hodie ab iſtis autoritatum racematoribus, minimè nobis lubet
multas aceruare ſuper hac hiſtoria paginas ex veteribus, quibus ne nunc quidem ſi
viuerent fortè eſſent ipſæ plantæ notæ,Laſtipitij dico Sagapen, permultarúmque eiuſmo-
di gummificarum,quæ videntur Dioſcoridi & Theophraſto non viſa, ſed lectione aut
auditione accepta.Eamobrem non multa hic verborum velitatione,vt moris hodie, ſed
ſedula luſtratione & peregrinatione opus eſſet, quando antiquorum manca ſæpe, ſæpius
nulla recenſio extat. Igitur ipſi quantum inſpectione aſſequuti fuimus, candidis ami-
cis lubenter impertiemur.E regione Maſſileæ,& non procul inſulis, quas videtur vocaſſe
Dioſcorides Stæchades (quæ tamen putantur hodie illæ è regione Olbiæ,à Maſſilea fermè
diei nauigatione, vti capite de Stæchade dictum fuit)inter multas raras naſcitur ferulacea
&

& viſenda planta, cuius radix prægrādis, intus alba, foris cineritia, ſucco prægnans, mollis, pinguis, odorata, maior quàm Thapſiæ, aut Ferulæ. Caulis proceritate & craſsitie Ferulam æquat. Folia Paludapii, ſed craſsiora, rigidiora. Vmbellæ prægrandes Ferulæ, aut latiores quàm Anethi. Semē Angelicæ foliaceum, rotundum, compreſſum, odoratū, & colore buxeo. Hanc Iacobus Rainaudus Maſsilienſis Pharmacopœus, ſtirpiū valde cupidus & peritus, nobis miſit: deinde attulit Monſpelliū quatuor ab hinc annis: quæ præceptori eximii ingenii Rondeletio viſa fuit Laſerpitio aptius cōgruere, quàm quæuis alia ex multis, quas ille vidiſſet, Ferulis. Satum in Belgio ſemen, an creuerit, nondum ſcimus.

Laſerpitiū è regione Maſſiliæ repertum.



LEVISTICVM, Germanicum Laſerpitium.

SPECIOSA minus hæc ſuperiore, odore nec tam grato, nec perinde ſuaui, quam Leuiſticū eiúsve ſpeciē cenſuêre. Folio enim Apii paluſtris maiore, radice craſſa, fuſca, odore grauiuſculo, caule & vmbellis ferulaceis, ſemine oblōgo, foliaceo, Sileris mōtani dicti. Vtranq; proponimus doctioribus arbitris expendendam: poſſunt ſiquidē eſſe in diſsimili ſimilitudine, & tamen congeneres, veluti ferulaceæ illæ Afræ vel Cyrenaicæ: Quibus noſtratis triplicis Angelicæ & Imperatoriæ (eximiis & penè diuinis, tum nominibus, tum dotibus nobilitatæ) ſi non ſunt affines, certè accenſeri, ne dicam præferri, ſunt meritæ.

SPONDILIVM, Germanis falſò Acanthum.

NVLLI non regioni ſponte oritur hæc, & pro Spondylio etiam vulgò noſcitur: ſiquidem præter odoris grauitatem, à qua propter virorem, Spondylium, qui itidē fœtet & radici ſimilis eſt, dicta videtur; etiam nulla prorſum deeſt, aut aduerſatur deſcriptioni. Pleriſque locis vdis & ſecus ſcrobes oritur, foliis longis & latis, Panace Heracleo maioribus, & inciſuris propè æquantibus, craſsis, laciniofis, albicantibus: Caule, vmbellis, & floribus Bauciæ, candidis, latis: radix Hyoſchiami, candida. Vniuerſa nonnihil fœtidi olet; & ab Acantho vero non modò viribus, ſed etiam toto genere differt: nec enim ſpinoſa vſpiam: aut perinde emolliens eſt, neſcio quàm verè, ſed monebat quidā Medicus, huius ſolum & merum ſuccum curaſſe pro enemate indi, ratus eſſe Acanthum verum, & ſenſum primùm glaciei, deinde ſtuporē inuexiſſe, cuius tamē periculum nullum facere licuit.

LIBANOTIS Theophraſti.

NON multum videtur abeſſe à Theophraſti Libanotide planta, Hippoſelini, foliis paucioribus, parum in ambitu ſerratis; ſemine in vmbella foliaceo, lato, oblōgo, odore & ſapore Angelicæ, radice ferulæ, quæ comam promittit villoſam, furuam, Peucedani fermè vel Dauci, alba intus, foris pulla, odoratu medicata, fermè Syluestris Angelicæ, hanc Commentator, neſcio ſi vidit, certè non deſcripſit, verùm ſuo pictori præcepit vt pro Æthiopico Seſeli ſculperet, qui perperam æmulatus eſt ex commentariis Dodonei, cuius mentio-

nem nuſpiam cur non fecerit facilè ſubodorari. Foliis Lactucę ſylueſtris, ſterilis, orb
caule, flore, & ſemine, Theophraſto memorata, nuſquam nobis viſa.

CORIANDRVM.

Conſule Dioſco.

VBIQVE hortorum peruium Coriandrum, à cymicum pútore, aut potius cicutæ fœtore viroſo, & conſimili facie, nominatũ: tametſi & ſimili, vt videtur innuiſſe Dioſ. viribus cognatum. Cuius ſententiam ſi accuratius ſubduxiſſet Senẽſis, non quidem iam com mentator, ſed Dioſco. immerentis deſertor, neutiquam tam multas farragines ex Galeno Auicenna, Ruellio, Braſſauola, in ſuas paginas conuaſaſſet. Quin potius, quod ſolertis in terpretis & candidi eſt, à veritate Dioſcoridéque ſtetiſſet, neque noſtra deluſa ſpectation ſic, nihil docendo, elapſus abiiſſet. Licuit enim cuilibet Philoſophiæ mediocriter imbuto dimidio paucioribus verſiculis non parũ lucis huic difficultati afferre. Et decuit etiã Medi cum doctum hunc admodum pauca diſſerere: Coriandri aut herbam totam, aut ſe men in vſum vt plurimùm venire: & eius quidem, aut aridi, aut virentis: neque tan multis rixis, ſed multiplici experimento, & antiquorum certiſsima obſeruatione, eiu expreſſum ſuccum herbámve contuſam, illitu tumorum feruores cõpeſcere; ſemen verò ſtomacho multis de cauſis proficuum, concoctionem iuuare, vaporum ſurſum eruptio nem flatuumque impetum ſiſtere, temperatæque qualitatis alimentum eſſe, vnde ſan guinis ſeminíſque incrementum, ac ne quidem correctum prodeſſe, ne tantoperè auerſet tur illud meticuloſi iſti declamatores: cùm quiſque Pharmacopœorum, aut etiam è plebecula quotidianis epulis aut medicamentis correctum miſceat, nullo inde perceptо nocumento. Plerumque etiam illud ſaccharatum officinarũ, neutiquam correctum eſt: niſi putes ſaccharo, igneq; : igitur non aceti frigiditate, ſed potius ſeminis ſiccitate & tenuitate. virus fœtidumque ſpiritum abſtergi putandum.

Rationis ſubductio igitur hæc eſt: Coriandri herbam prę̨ſertim ſucco frigidam eſſe, adeòq; nonnullis in locis, Arabum teſtimonio, eius ſuccum epotum exitio eſſe: quod de Hiulca recentiores etiam exploratum habent: Herba nempè veſca & boni alimenti, ſuccus cuius, hominem necat. Quapropter & ſacris ignibus illitus reprimet ſuccus inflammationẽ, exceptus polenta panis medulla, quam Galenus haud reiiciet, vt qui libello de paratu facilibus, ex antiquis doceat hordei farinam polentam panémue & ſimilia addi ſolita, non tam quò agant, quàm vt agendorum ſuccorum vires excipiant. Tametſi videntur etiam iuuare digerendo, & ſiccãdo, vt hordeacea, aut etiã demulcendo, vt medulla. Atque huic reſponſio eruenda obiectioni de ſtrumis: multa namque ſunt non calida, quæ ſtrumas incipientes diſcutere valent: eóque hic farinam freſæ fabæ addi vult Dioſ. tum excipiendo medicinam, tum etiã iuuando actionẽ: Digerit namque faba, cumq; Coriandri ſucco mixta moderatè repellit exſiccando: qua etiam vi teſtium phlegmonibus opitulatur: ſicca enim optimè id præſtare, modò modicè refrigerent & diſcutiant, præſertim initiò, Methodus Galenica docet: ſic Plantago etiam Dioſcoridi, ſic capilli Veneris ſtrumas diſcutiunt.

APIVM Hortenſe.

Germ. Peterſilgen. Gallis. Perſil. Ang. Perſele.

MALIM equidem Σelinon quaſi Lunaticum dictum, ab illo formidando affectu, quem accerſeret eſu, quàm à paluſtri ſolo, vbi non ſemper naſcitur. Ei autem non deſunt vires quædam Coriandro analogæ. Siquidem eadẽ fermè vtrunq; pręſtat, experimento & Dioſc. ſuffragio: non tamẽ cùm dicimus analogas, eaſdẽ aut ſimiles, intellectũ iri volumus: ſed ſic loquimur, vt enucleemus iſtius authoris ſcitũ ſolérſq; ingeniũ, pauci eloquii & veritatis amiciſsimũ. Vt quid nõ argutetur nũc criticus ex Galeno, hæc Methodis aduerſari, calidũ nempe Apiũ? inflãmationibus oculorũ mederi, æſtuanti ſtomacho amicum mammiiſq; turgentibus: & tamẽ hæc Dioſcoridica medicatio, eiuſdemq; intellectio, eſt Galenicæ Methodi anima, perquàm digna cui nauet quippiam operæ ſedulus Senenſis: Sicque ſe expediat, eſſe præſidia non parum multa, quæ contrariis, aut valde diuerſis polleant

ant effectionibus, & tamen eidem medeantur affectui eiusdem incrementi & modi. Id in capitis fracturis atque vulneribus facilè de Galeni Celsique lectione,& medicamentorum collatione discas: quorum hic siccantibus frigidis, ille verò calidis digerentibus,etiamque humectantibus fœliciter vsi fuêre: sicq; testium tumoribus violaceum farinis exceptum leguminosis quidam,alij verò Cretensi feruido vino exceptum Cumini pollinem medetur. Sic hic nihil mirum Coriandro sicco refrigerante,& paulùm quid astringente partim dissipari,partimq; repelli materiam eiúsq; incrementum,vel Apio calefaciente digerentéq; in halitum per poros laxatos diffiari. Multa cùm sint Apij genera,omnium frequentissimum gratissimúq; cibis est domesticũ,eóq; meritò tacita cóiectura magis quàm certa vlla expressa figura,verum antiquorũ putatur. Nam illud perelegans & rarum, quale viruit in hortis superiore anno è montibus allatum, nihil distat,nisi foliorum crispatis oris, argutioribusque & minutioribus incisuris. Istis haud absimiles cæteræ species,viribus tamen efficatiores & medicatæ magis.

Varietates. CRISPATVM Apium.

Paludapium vocatum satiuo quidem maius, sed ingrati tum saporis,tum odoris, vt si quod Apiũ meritò fuerit Chrysippi Dionysijq; consilijs Medicorũ, à cibis abdicatũ, quia propèsius paroxismum epilepticum excitet,acieiq; obsit: istud palustre sit meritò censendum. Est tamen efficax valde,eóq; Arabibus & Pharmacopœis nonnullis vsitatius in syrupis ad obstructiones, Bisantino & 5.radicum.

PALVDAPIVM

OREOSELINVM, *siue Petroselinum.*

OREOSELINVM verò radice est crassa,longa,alba,odorata, acri, aromatica, quàm quà caulem promit,capillamenta quædam in ambitu habet Libanotidis modo. Folia à Venetis reperto Macedonico Petroselino similia & æqualia: caule non procero, sparso: Semen & vmbella non diuersa. Rarius istud, nisi montosis Lugduni, prope Sequanam, & in valle Ostensi Pedemontana.

MACEDONICVM.

A DOMESTICO perparùm distat effigie Venetorum Macedonicum vocatum: Folia consimilia, aut potius Saxifragiæ Pimpinellæ: caulis cubitalis, albicãt vmbellæ, semenq; euanidum, pusillum, minus, minorísque energiæ & virium,quàm satiui Apij,multo studio cœptum est coli,quia rarum,nescio an verum.

HIPPOSELINVM, *siue Olusatrum.*

PERQVAM similes Olusatrum & Smyrnium,adeò vt minus circumspectè vtrumque exploranti,alterutrum vtriusuis possit veram delineationem repræsentare: at cui vtraque planta viridis præ oculis,atq; descriptio non item. Magis conspicuæ differentiæ sunt hæ. Istud genus, quod plebecula frequens esitat, præsertim primulùm asparagos dum promit,vocitatq; Macedonicnm vel Alexandrinum,vt Angli,in hortis copiosissimum,vbi radix illi crassior,magis succosa, vesca,& tenerior,quàm suapte sponte nato. Foris color pullus,intus albus,odora,gustu grato,& nonnihil medicato. Caules edit aláſve multas statim à radice,& folia Apij palustris,sed maiora,rotundiora,viridantia ex atrore,vel lurida: caulis striatus,bicubitalis,concauus,Apij: vmbellæ,chorymborum instar,pẽdulæ visuntur maturitatem assequutæ,onustæ semine copioso,atro,vnde illi Olusatram,pleno,graui, semisphęrica figura,sed paulùm quid vtrinq; retusa in basi,medicato gustu acri,ad Smyrnum accedente. Doctiss. Marcellus & Brassauola esse verum Hipposelinum asseruerunt,quod qui respuunt, anili prorsum argumento,non vt veritati,sed suæ potius dignitati consulunt,ne & Leuisticum vulgare abiurent,pro maiore Selino,néve verum Smyrnium,doctiorum omnium iudicio,melius & repertum posterius in Italia,in huius locum sufficiant. Sicque volens vidénsque errores ingeminat, cudit,& tegit Senensis dictator, infaceto hoc sęculo plaudente. Virgilius Marcellus tibi peruersus interpres immeritò videtur, quippe hoc

Leuisticum vulgare.

non eſt peruertere,ſi radices foris nigras,intus albas in quopiam non tibi viſo codice aut exemplari legit & ſcripſit. *P*eruerteret autem, ſi contrà quàm author innuerit ſenſum exprimeret,atqui ſi,vti tu vis,Dioſcorides nullibi meminit,igitur nec aduerſatur,nec *M*athiolus meritò Hippoſelinum verum auerſatur. Quod tamen vulgus Italorum auidiſſimè expetit in acetarijs,non ſecus atque Germanorum,Anglorum & Græcorum, qui etiamnum,vt iam tum tempore Dioſcoridis,cum Smyrnio confundunt. Valde familiare olus eſt,alit bene & pręſtat eadem quæ Apium, ſed efficacius. Sic Angla plebecula *P*ulegium Origanum,Anagallidem autem *P*impinellam facit.Et Hippoſelinum Alexandrinum, Apium vocant.Leuiſtico aũt eſt ſemen multùm diuerſum, ſapor,odor,& tota vmbella:nullus fermè vſus in acetarijs, non enim oleracea eſt, qualem optat Dioſcorides, ſed ingratiſſima & acerrima guſtu.

SMYRNVM.

IAM in procinctu fuerit vera Smyrnis cognitio, & cum Hippoſelino ac Leuiſtico diſtinctio,cui nota ſit illa planta multis iam diu Belgię & Gallię hortis enata. Cuius radix cõſimilis Hippoſelini, aut Ferulæ :folia pauciora,maiora,craſſiora,ima retuſiora,ſummo caule circinatæ rotunditatis: quo quidẽ traiecta,vt Perfoliata herba dicta, cernuntur, proxime ramicellos amplexa,vmbellis Anethi aut *P*erfoliatæ donatos. Floribus albicantibus,aut pallentibus,vbi ſemen fuſcum,ſubrotundum,Raphano minore,Braſſicæ par & ſimile,prorſum Myrrhã ſpirans,acre. Commentator commentatorum Senenſis,moroſè nimis,cùm in ſuperiori ſuo,tum in hoc *S*myrnio ſemen Braſſicæ exquirendo ſatagit, lectorem ſeque intricat ſuo more . Nam & illic paucis interiectis lineis ſibi refragatur, & hîc(quia,vt fermè eius omnia,emendicatam habuit plantulam,radice mancam, vmbellis ſemineq; chartis fortè appreſſis,eóq; minus exactæ cognitioni aptis) Braſſicę ſimile ſemen negat,nec quicquam melius indicat.

LYGVSTICVM.

SI quis Genua itinere terreſtri proficiſcatur Sauonam, & paulùm ad læuam Auſtrum maréve verſus deflectat, magnam copiam videbit huius Lyguſtici,inibi propemodum vbi *S*aliunca viſitur oriunda: verũ illic,vnde nomen habuit,apud Lygures,quibus nummus fermè Numen eſt,non ſolùm hæc,ſed etiam pleręque multò pręſtantiſſimę ſtirpes neglectui habentur. Vniuerſo illo tractu maritimo reperitur hæc,cuius ſemen fuſcum,odorum, Fœniculi fermè, veſcum eſt, multoq; vſui illic mõtium accolis,Mei ſimile & par vmbellis,è caule Ferulaceo, alis diuiſo,folia ferentibus anguſtiora, Galegæ aut Sileris:radice *P*anacis,odora.

PASTINACA Domeſtica.

{ *Ang. Perſenippe.*
{ *Gall.* Paſtinades.
{ *Ger.* Mozen.

QVIA ſponte hæc in agris naſcitur,quamq; quælibet paupercula gens paſcitur, Paſtinaca dicta videtur,quemadmodum etiam Staphylos à radicis rapo Bryonię(quæ σάϕυλος etiam vocatur) non ita abſimili,appellationem traxiſſe potuit. Tametſi non eſſe figura diuerſam à ſatiua *P*aſtinaca, ſed viribus duntaxat ignauioribus quàm Syluestris, ex Dioſcoridis oratione non liquet:tamen, quia poſteritatis conſenſu, & multo vſu iſta recepta eſt, ideò vt genuinam agnoſcere viſum eſt. *S*imilis Siſaro facie,ſimilior tamen Elaphoboſco,Sylueſtri *P*aſtinacæ,ſiue Baucię officinis dictę, viſitur: lutei namq; ſunt Bauciæ flores,& radix concolor,& eiuſdem ſaporis.

SYLVESTRIS.

SYLVESTRIS ſimilis eſt tota Carotis,ſeu Dauco,cui Galeni Paſtinacam ſylueſtrem ſuccedaneam faciunt etiamnum Pharmacopœi. Vmbellæ denſæ & ſatis magnæ ſunt:flores candicant. Eaſcatent arui & ſata, minor multò ſuperiore,& radix eundem guſtum, ſed medicatum exhibet: minus tamen cibis expetita.

SISARVM Angl.ſcyrret. Gallis, Ceruys.

NOSTRATE Siſaron retinet cōſpicua veſtigia appellationis & ſimilitudinis Sionis: alioquin ex deſcriptione antiquorum,quibus notiſsimum fuerat, non ſatis notum, niſi hac nomenclaturæ & radicum coniectura: ideo quòd vulgò frequens Norbonenſi agro (non perinde in Italia aut alibi) veſcendi cauſa alitur,legitimum putatur. Sapor illi quàm Paſtinacæ domeſticę gratior,cui facie ſimilis eſt,aut Laueri,quem Paſtinacā aquaticam fecerunt:ſed in radicibus diſcriminis plus: ſunt enim ex vna quaſi radicis baſi pendulæ,bulboſæ,teretes & oblongæ,Oenanthes Aſphodelíve modo; quæ quia veſcæ ſunt eſſéntne illæ ab Heſiodo ſtultis exprobratæ,vt quondam ambigeremus fecerunt. Nam Dioſcoridis Aſphodelus non homini, ſed pecori potius, aut ſui alimentum cedat.

Paſtinaca aquatica.

Heſiodi Aſphodelus.

BATTADES,Ignames. Ang.Potades.



HVIC Siſaro non parùm accedere videntur radices illæ,quæ inſulis non procul nouo Orbe diſsitis,ſuapte ſponte oriuntur. POTADES vernaculè tum indigenæ,tum Hiſpani illic vocant,quibus hæc in patina & Veneris illicia freqēns veniunt:ſinguli bulbi teretes, oblongi,Napum vtrinque obtuſum æquant, color pullus illis foris, albidus intus,ſapor gratus valde & tener, quaſi Milii delicatioris, aut fabę freſæ, cóque guſtu inſulſæ ſunt,niſi condiantur: ſaléque aceto & oleo interdū eduntur, & vino perfunduntur, nonnunquam coctæ prunis.Hiſce congeneres ſunt & perſimiles quæ ab Heſperia,Æthiopia,& Guinea afferuntur,Ignames vocatæ,quales aliquoties eſitauimus:folia vtriſque hederacea & Maluacea audimus.

PASTINACA Marina, an Secacul Arabum?

ERVTAS huius radices in maritimis ſabuletis Norbonę inter Eryngia, dum eſitat plebecula illic Paſtinacā Marinam vocat:ſunt enim prorſum eodem ſapore, nec longè à figura abſunt, nempè longiore radice Paſtinacæ aut Eryngii; caulem ſeſquicubitalem,ferulaceum,ſtriatū,Eringij fundens,quem multæ alæ è geniculis emergentes ambiunt per interualla vtrinque: folia craſſa,mucronata,pinguia,in quo ſummo albicant flores, quædamque rudimenta vmbellarum effigiant: vbi ſemen ſpinulis refertum muricatum & Calcitrapæ, aliquantò Paſtinacæ guſtu, ſed ſalſo.

Baucia,an ELAPHOBOSCVM?

DVAS PASTINACAS Syluestres,alteram ex Dioſcoride, alteram ex Arabibus, ſcitè ſtatuunt plebs Pharmacopœorum. Illam Dioſcoridis, vt iam monuimus, pro Dauco ſubſtituunt ex Galeno.Hanc Arabum,quæ diſsimilis eſt(quippe foliis,facie, floribus & caule ſimilima Domeſticæ, ſed radix minor,guſtu tamen magis vegeto & medicato,& paucioribus foliis) BAVCIÆ nomine diſcernunt, quam ſi attentius expendas & cum Elaphoboſco Dioſcoridis conferas, nihil prorſum erit, quod requiras. Monſpellienſium autem pabulum Ceruinum Elaphoboſcum putatum, multum abeſt à veris notis,vt ſuperius dictum.

Baucia.

COSTVS Spurius Illyricus.

HVc etiam pertinet noua & perlegans illa,quam quidam vocant hodie Costum Illyricum : folia enim sunt lineamentis Pastinacæ maioris,terram fermè radentia , inque ramulis caulem sesquicubitalem fœniculaceum amplexa: vmbellę summę in cógerie ramulorum lutei flores sunt: radix pollicem crassa, admodùm amara.

Barbicapra & VLMARIA Vulgi, an Rhodora Plinii?

MARGINENSES herbidi,aut prata vmbrosa,vda,lætiora,tēperatiorū regionum Galliæ, Germaniæ,Italię,& Angliæ,vix elegantiorē habent herbam ista, quam recentiores vocant Barbam Caprę, propter ramulos florum fœtura racemosa amictos , in prælongas quasi comantes barbulas effigiatos,aruncos,spirillósque caprarum imitantes: candore niueo,puniceo,roseóve colori intermixto,visu & odoratu periucundo: folia Caryophyllatę , sed situ aut Agrimonię,Vlmi folium admodùm exprimentia,superficie,rugis,& ambitu Agrestis Valerianæ, vnde vernaculum nomen:nam recentiorum est herba,nec enim de antiquis noscitur , nisi pro Rhodora Plinij habeatur,quòd studio hîc relinquimus,nec alibi in aliis excutiemus , vt lectoris exercitationi simul & iudicio id relinquamus.

CENTAVRIVM Maius Duplex. κενταύριον τὸ μέγα.
Gallis.Grande Centauree. Belgis. Groote Sentorye. Ang.Great Centorye.

EFFIGIE & natura abesse Paruum Centauriū à maiore, superius patuit in illius classe. Maioris autem duo genera,foliorum incisura dūtaxat differre vidētur,magis quàm radice,quæ vtrique,cùm maxima, ęquat carpum humanum;colore Pentaphylli,flauo succo,subruffescēte:flos & semē vtriusq; eadē:folia verò ex vno octona,aut septena,non pediculo,vt in alio,sed medio neruo aptata , tarsi aut serratulæ modo,serratis & profundè laciniosa : radices cōsimiles,quæ siccatæ, vtriuis Rhapótico,falsò eædē olim putabantur. Iam vtrauis nullo discrimine vtuntur sanguinem spuentes & asthmatici:etiamq; matricis sordibus educentibus,vtitur Dodoneus , quem aptius possent hîc erroris insimulare critici,quàm eius Centaurii maioris iconem,vt non legittimam,recusare. Nam illic potuit decipi,Arabas sequutus , qui vires maioris & minoris ferè contrariis confuderunt,hîc neutiquam. Vireta enim Belgica plurimas huius Serratifolii alunt plantas , vsui optimas,& nulla nota à vulgatiore,nisi foliis Iuglandis,discretas. Semen vtrique Cnici simile & par,in capitulo squarroso Iaceæ nigræ maioris: flos purpura albicat. Hoc posterius,Belgicis hortis frequentius: rarius autem Alpinis tractibus,vbi alterum frequentius, etiam spontè.

OTHONNA Italorum,aut flos Aphricanus, an Lycopersion Galeni?
Belgicè , Thunis bloemen.

EX Aphrica, Italiæ,Gallię,cunctísque ad septentrionem hortis factus est inquilinus flos hic specior,quàm salubrior:quem idcirco Africanum vocant,vel Thunethanum Foliorum magnitudine,ortu,posìtu & serrato ambitu,quadantenus Valerianam syluestrem imitatur:in ramulis sūmis florū calyces,ocellive Lychnidis maiores, intus flauo miniatóq; rutilant, holoserici ęmula gratia,sed tetro putent comminus odore: semen villosum nigricat,oblongum,compressum: fibrosa & fœtida item radix, non secus atque vniuersa planta venenata non immeritò creditur , vt cuius esu porcis tumeat rostrum & fauces, ac nonnullis , vt audiuimus , exitio fuerit. Cuius potius varietas est,ille duplò maior aureus, & tantò pulchrior flos,quem Itali Othonnā decernunt: horti in deliciis habent ad coronamenta;quia aut minus,aut perparùm tetri spirat: foliis,aut caule,non diuersis, sed multò maioribus : flores multipla serie maiores & confertiores cernūtur, aureo fulgore visum oblectantes: calida gustu vtraque videtur,vixque opinionem Othonnæ tuetur, vt diximus in Othonna Monspelliensi.

Varietas.

An VALERIANÆ nostrates sint Dioscoridis?
VALERIANA maior.
Ger. Gros Baldrian. Bel. Speercruyt. Gal. Valeriane. Ang. Setwall.

IMPENDIO

IMPENDIO moroſiores ſunt, qui noſtratem Valerianam maiorem negant eſſe Phu apud Dioſcoridem; nam florum Narciſsi collatio, quam vnam iſti vellicant in Valeriana, potius autoris incuſare diligentiam videtur, vel nimis frequentem illam inuerſam, aut peruerſam, quantitatis deſignationem, μακρὰ pro μικρὰ: ἥσσονα pro μείζονα (cuiuſmodi in Dioſcoride & Theophraſto crebrò obſeruatur:) quàm Valerianam improbare, vtpote quæ cæteris indiciis quadret, & plenè reſpondeat antiquorum Phu facultatibus, quibus multis valet, vnde Valeriana vulgò vocatur. Eius hodie noſcuntur quatuor differentiæ. Quæ in hortis vbiq; maior & notior vocatur, caulem emittit bicubitalē, glabrum, concauum, eque geniculis folia prȩlonga altius ſinuata edentē, Erucæ aut Paſtinacæ diuiſura: flores ſunt nō inuenuſti, in ſummis ramulis vmbellatim collecti, purpurantes per initia, odori: radix tranſuerſa, humi immerſa, craſſa, pollicē æquat, calidiuſcula & exſiccans, lotio ciendo efficax, ſuaue olens Nardum; ſed tantillum grauitatis mixtæ prodit; certiore adhuc coniectura eſſe antiquorum Phu; quam poteſt quiſpiam feſtiuè dictā putare à putore grauíve odore mixto Nardeæ ſuauitati, quem Phu, ſiue Phy, aduerbio admirantis & abhorrentis auerſarentur ſubodorati, qui ſic appellarunt. PHV.

VALERIANA Syluestris.

SVNT & ſylueſtris in Northmaniæ & Angliȩ humentibus naſcentis, caulis, ortus, & flores Domeſticȩ multum ſimilia: quinetiam radix, ſuauitas, Valerianam teſtatur, folia autem in longitudinem pedem & ſeſquipalmum porrecta, altius inciſa, & crenata minutim ſunt, Sionis, Laueris, aut Barbæ Capræ ritu, floribus candicantibus, penè Eupatorii Canabini.

VALERIANA MINOR.

ISTA etiam gaudent ſyluoſi riuuli, humentésve tractus, præſertim Septētrionalium, totaque effigie maiorem Valarianam fatetur, minor tamen multò, adque imum folia aliquàmmulta promens, Naſturtii aquatici quadantenus; in medio caule minora habet inciſa, ſuperioris Valerianæ ſimiliora, floſculis ſylueſt. Valerianæ, aut Nardi Montanæ radice longiore, geniculatā, reptandóque ſeſe propagante.

VALERIANA Peregrina Belgarum, & Herbariorum.

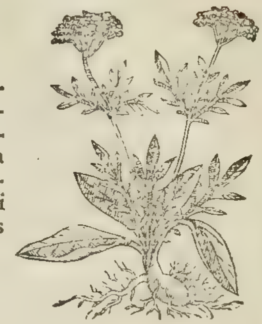
EQVIDEM neſcimus nos, nec ſciunt fortè qui huic Valerianæ nomen impertierūt, quid hæc habeat Valerianæ præterquàm exiguam cum foliis ſimilitudinem, aut potius cum Aſtragalo: ſunt enim in cauliculis & pullulationibus confertim enaſcentibus, rectis, folia pennatim gemino ſtipatu concinna, ſerie neruo medio hærentia, minutius ac elegantius quàm in Aſtragalo, exiguis floſculis, multis, cōfertis, viuida cærula placentibus, eque medio breuia ſtaminula aurea emittentibus: poſtque ſemen æſtate media nigrum puſillū in ſiliquula oblonga, creberrimis filamentis radice donata. hortis Francei, Belgii, & potiſſimùm Angliȩ familiaris, ad concinnandas ædes, olfactoriola, & coronamenta.

PHV MINIMVM.



PRÆTER relatas haſce eſt quædam harum omnium minima, flore & vmbella ex candore purpuraſcente Thlapſi, & foliorum diuiſura tertiæ ſimili, ſed adeò exigua, vt vix minoris adiugæ folia æquent, palmum alta, radix candida, exilis admodùm, & Nardi penè infimis fibris ſimilis, odore tertiæ: interdum montoſis locis ſaxorum commiſſuris, interdū in ſegetibus, vt propè Monſpellium, adoleſcit. Nec non ſæpe nobis viſa & enata in Anglia.

MONTANA Nardus.



DE *M*ontana Nardo Anguillarii iudicium & deſcriptionem ſequimur, iſtaque planta admodùm oblectamur, quam inuenimus tum mõtibus Mindeno cõterminis, tum Veganiis arduis accliuibus: natura paruula eſt, Valerianæ minori perſimilis, flore & folio, ſed purpuraſcente, Erucæ diuiſura, & Valerianæ maioris: radici bulbi, bini, oblongi ſubſunt Orchis ritu, è quibus caules ſeſquipalmum alti.

PHYTEVMA Norbonenſium.

QVASI foret ad amorem ſerendamque prolem apta, Phyteuma vocata fuit: fortè etiã ſeminis pertuſi occaſione, quale etiam copioſum in ſingulo pericarpio, ſed exiguũ Hyoſciami par, rotundius tamen, pertuſum impreſſumúe foraminulis, viſitur hodie in Galloprouinciæ, & Norbonę oliuetis propè Monſpellium: vbi ſtudioſis admodùm notum eſt iſto nomine, effigieq́ue Valerianæ minimæ: verùm folia illi in imo infectoriæ luteolæ ſunt, ſuperiora autẽ diuiſura & magnitudine puſillę *V*alerianę: pluſculi ſunt flores albidi muſcoſi oleæ: ſemina puſilla inſtarq́; vnionum rotunda: ſed quà paululũ cernuntur compreſſa, veſtigium foraminuli inſculptum habentia, incluſa Plinianæ folliculo Rheſedæ, in cauliculis palmaribus & ſeſquipalmaribus, reptantibus. Radix exigua Valerianæ minimæ. Tametſi non neſcimus è tam conciſa deſcriptione nulli fermè integrum eſſe quodnam *P*hyteuma, verum ſit aſſerere. Tamen pudentius duximus iſtud coniectari, quàm vt *M*athiolus Campanulam quandam, à Fuſchio & Dodoneo iamdiu depictam, intrudere.



PIMPINELLA, aut Bipinella. Ang. Burnet.

ANTIQVIS putãtur indictæ omnes Bipinellæ differẽtię, idq́; recens nominis adeptæ à foliorũ binis ordinibus pinnatim, plumatim tarſive effigie digeſtis: cuiuſmodi Filipendulæ ſunt perquàm ſimilia ſanguiſorbæ Bipinellæ, eóque hic recenſendæ & diſtinguendæ quodam cognationis & conſecutionis filo. Eſt itaque Bipinella quæ minima, frequentiſsima ruri & domi notiſsima, pedem aut cubitum alta, exili radice, exiguis Pentaphylli, ſed numeroſis & teneribus turionibus, oleraceis multis foliolis, æquis ſpaciolis Chamedri vel Eufraſię ſimilibus, ambitu crenatis & bini ex aduerſo poſiti: Summis in caulibus rotundi floſculorum glomeruli muſcoſi, interdũ punicei ex candido, interdũ ſubfului inſunt, qui floribus elapſis Adonidis, vel *M*ori fructũ exprimunt. Poculis gratiã conciliat ſapore & odore aromatico & vinoſo, quodammodo *M*elonis: nec minus in acetariis expetita, ex oleo namque ſale & aceto Belgi, Angli, & Galli libenter eſitant. Peramica viſceribus, Hepati, Cordi, & pręſertim ſpiritibus, perhibetur: magnę commendationis etiã ad Peſtilẽtes morbos, vt cuius ſucco etiã abigũtur febres exitiales, locis gaudet incultis, aridis & ſquallidis collibus & marginibus: Aſtrictoria vi & exſiccante pollet: citra mordacem vellicationem: Eóque internis & externis ſanguinis eruptionibus & vlceribus opitulatur: vocaturque Bloetwurtz Germanicè, id eſt, Sanguinaria vel Sanguiſorba.

SANGVISORBA altera, maior, ſiue Pimpinella.

HÆC

HÆC tametsi natalibus differt, & plusquam cultu, contrà quàm nonnulli arbitrantur, tamen quanta quanta est, vt maior multò, sic simillima est. Folium interdum Betonicæ par. In alis & caule duum, triúmve pedum alto. Capitulis item iisdem, sed lõgioribus, rufescentibus, semine anguloso, triangulari: herbidis, montosis lubens oritur, & plurima in Angliç Northamptoniç pratis & pascuis prope Aigshot: vtriq; vires eædem, sed hortensi gratior & potior est. Suauem tamen & maiorem vino mersam meminimus illic.

Bipinella Saxifraga vtraq;, an PHELLANDRIVM *Pli?*
Ger. **Beuernel.**

QVIA Saxifragiæ nomenclatura planè diuersa genera notat herbarum, & perquàm dissita, vulgóq; indita, noluimus ita nominis aura sonóve abripi, vt naturæ vel cognatas classes, vel cognitioni mutuæ accõmodas, facilè diuelleremus: non enim magis hisce cũ Dioscoridis aut Italicis Saxifragiis cõgruit, quàm diureticis Rusco, Poligonato, vel Aspe rago. Harum aũt notissima hircina, nonnullis Bipinella, cuius folio adeò similis exit, & facie, vt eadẽ planè putetur: nec eas sẽper pilis discernere est, vt putat versificator: *Pimpinella habet pilos, Saxifraga non habet vllos*: nam eodẽ proximè loci tractu videre meminimus Saxifragam foliorum interna superficie pilosa: nullos tamen in Pimpinella, Sanguisorba, vel hortensi videas. Anne non foliis innatos, sed inter frangendum tractos villos, tenuissimáve & fermè Arachnea stamina, innuit, qualia in Scabiosa animaduertas? In caule rotundo, glabro, cauo, è geniculis, flores in vmbellis, albi, Dauci semẽ, acre, Carui, sed calidius, acrius. Radice multò acriore, albida, Dauci Syluestris. Germaniæ, Belgiæ, Galliæ, Angliçq; in pratis siccis, secus sepes. MAIOR

In syluis verò tota maior & vmbrosis pratis, sed minus acris feruidáve, quàm minor, & folio longo propius exprimit Apium, quàm Pimpinellam. Creberrimus vsus apud Belgas vtriusq; seminis & radicis calculo frangendo lotioq; proliciendo, vehementior siquidem vtrumque præstat. Proindéq; nulla magis Pliniani Phellandrii opinionem tuetur. Ruta quippe pratensis dicta, & Parisiẽsibus nostris præceptoribus Phellandrium putata, multò minus quadrat, multóq; ignauius præstat id muneris, quàm Hircina isthæc, neutiquam à viroso hircúmq; olente sic dicta (Dauci namq; Pastinacæ vel Ligustri quiddam, nec insuaue redolet) sed quia illa adulti hirci, eo quo docent Practici modo, sanguis & carnes eximium sint calculosis presidium. Etiamq; Ictericis & Hydropicis. Petrifindula verò vocatur etiam eadem prerogatiua.

DAVCVS *secundus Selinoides.*

VENETI Pharmacopœi quam Matheolus Daucum alterum facit, Saxifragam dicunt, illiq; vires consimiles frequenti experimento asserũt: nihil tamen obstat quin sit Daucus alter Dioscoridis. Foliis namque Coriandri, aut Petroselini Macedonici veri, donatur. Semen illi in vmbellis oblongum, angulosum, Fœniculi modo. Radix aroma olet, suauis gustanti, superneque comata, Mei modo.

VVLGATIVS *ammi.*

QVIBVSVIS fossarum ripis, nec solùm inter olera sponte Galliæ & Angliæ videas vulgare istud Officinis Ammi Iunio & Iulio, flores pusillos, in sũmis albicãtes, radiatos, vmbellis Carui gestare: semẽq; Augusto exiguum, pullum, sed nulla aromaticitate, acrimonia pauca, amarore ingrato, & proinde verum Ammi inficiante: caulis sesquipedalis, & bipedalis est, rotundus, in alis folia oblonga, bina, terna, & quina, singulo quasi pediculo, & alia pusilla latius sparsa, Hircinç planè, Saxifragię, aut Sisari, summas vmbellas obsident: radice Cicutę, albida.

Anisum.
Carum.
Creticum verum.

Daucus niger Theoph. siue Carotta rubra.
Carotta syl. siue Daucus Officinarum.
Cerefolium.

Ammi

Ammi omne. { Creticum. / Gustu Origani.
Gingidium.
Scandix, pecten Veneris.
Visnaga.
Percepier Anglorum.
Caucalis triplex.
Oenanthe herba.
Filipendula.
Oenanthe siue Filipendula montana.
Oenanthe maxima Cicutæ facie.
Cicuta.
Cicutaria.
Myrrhis.
varietas.
Seseli Peloponense, folio Cicutæ.
Seseli Creticum, siue Tordilion.
Siler montanum.
Seseli Pratense Monspel.
Thalietrum, Sophia.
Delphinion.
Melanthium satiuum.
Melanthium syluestre duplex.
Cuminum vulgare.
Æthiopicum.
Syluestre villosis glomerulis.
Cuminum syluestre, siliquosum, duplex.
Nucula syluestris Septentrionalium, an Bunion Diosc. & Bulbocastanum Tralliani?
Peucedani facie pusilla planta, an PseudoBunion Diosc?
Heliochryson.
Sideritis altera Diosc.
Sideritis Achillea.
Achillea montana.
Millefolium siue militaris flore { albo, / purpureo, / luteo.
Millefolium aquaticum, Coriandrinis foliis.
Stratiotes Millefolium.
Aquatica Sedi facie, sua reddenda classe.
Tanacetum { maius. / minus.

Matricaria non est Parthenium.
Absynthium.
Absynthium vulgare non differt specie aut figura à Pontico & Romano.
Absynthij veri duæ duntaxat differentiæ.
Absynthium Sardinium Galatiæ, non Santonicum Galliæ, est Anglorum, Germanorũ, & Gallorum, Absynthium Romanum.
Absynthium Seriphium siue marinum verum, folio & facie Abrotomi fœminæ.
Seriphium Ægyptium.
Seriphium Commentatoris falsum.
Santolina siue semen sanctum officinarum.
Capnos, siue Fumaria.
Fumariæ varietates.
Fumaria lutea, montana, & alba, siue Split Illyrica, an Ætij Phraginites & Fumaria Coridalis Galeni.
Capnos Plinij bulbosa.
Capnos bulbosa caua, & Varietates.
Chelidonium maius.
Aquilegia.
Arthemisia.
Arthemisia tenuifolia.
Arthemisia altera.
Arthemisia marina.
Ambrosia.
Abrotomum mas.
Abrotomum mas Monspelliensium.
Abrotomum peregrinum.
Abrotomum fœmina, Chamæcyparistias.
Cotula fœtida est verum Parthenium, & an Galeni & Pauli Amaracus?
Anthemides, siue Chamæmillæ.
Leucanthemis.
Cotula marina.
Buphthalmum.
Heranthemum, Adonis.
Helleborus niger Theoph. folio Ferulaceo.
Pyrethrum vulgare.
Pyrethrum vmbellatum.

ANISVM.

MAGNI fuit olim Anisum antiquis, præsertim Pythagoreis: non modò quia cibi appetentiam reuocaret, vnde Anisũ & Anicetum dictum putant, sed vt verisimilius ὅτι ἀνίησι τὰς ἐμπνευματώσεις, remittit & laxat tensiones flatulentas internas, & externas. Et sanè nullum è cæteris flatum emittentibus oleraceis seminibus gratius est ventriculo, minus habet acrimoniæ, aut plus suauitatis, quàm istud semen, quod neutiquam, vt ex Diosc. Galenus arbitratur, 3. gradu hodie gustanti apparet calidũ: nisi quia ruri rarò aut nusquam apud nos visitur, in hortis verò vbiq; gentium etiam Septentrionalium, vt Germaniæ & Angliæ prouenit, cultu & solo nonnihil deponat caloris.

DAV-

DAVCAS Cretensis Verus Diosco.

VT naturæ sic appellationis cum Canclide videtur particeps Daucus, quē etiam Διρκαῖον vocatum, à seminis in vmbella quasi furfuraceas verruculas & aspergines ostentantis effigie, à qua & viribus communis noméclatura fuit, diuerso alioqui folio à Daucis est: nam quod primum designat Creticum vocatum Dioscori. à Selinoide non parum differt, nec tamen id sola Creta fert, quippe Germanicæ Alpes non modò, sed etiam Genuensium colles, & Geneuentium circa Iuram rupes, hoc Cretico abundant, vnde Lugdunum atque alia ad emporia hodie venum defertur: eóque pluris emitur etiam Venetiis, quia ad Theriacam & similia anthidota efficatius est, quouis alio congenere Dauco, cuius folia exilia, inter Fœniculū & Carottā media sunt, vmbellis cādidis, floribus Anethi, copiosum semen, oblongum, vt Cumini, sed lanugine albidum, gustu acre, odorum, & cuius vsus potissimùm est: vsui etiam radix, quę Pastinaca minor, gustu feruidiore, & odoratior. Huic, quò minus sit Creticū, si quid deest, solum, cęlúmve erit. Sanè effigie nihil, viribus autē perparū abest. Quo tempore Senensis cōmētabatur istud, Patauinū viretū vnam aut alterā plantā alebat, vnde ille habuit, quod opinionē illi faciebat non nisi in Creta oriri.

VENETI Pharmacopœi quam Mathiolus Daucū alterum facit, Saxifragiam dicunt: illíque v.res consimiles frequenti experimento afferunt: nihil tamen obstat quin sit Daucus alterū Dioscoridis, foliis namque Coriandri aut Petroselini: semen in vmbellis oblongum, angulosum, Fœniculi modo: radix albicat, aroma olet, suauísque gustanti est, supernéque comat, Mei modo.

SAXIFRAGIA venetorum. DAVCVS altera.

DAVCVS niger Theophrasti, CAROTTA Vulgaris.

FECIT similitudinis cognatio, quæ Daucis cum Carotis intercedit, vt Theophrastus hanc Daucum nigrum censuerit. Est tamen duplicis à colore radicis differentiæ Carotta: isthæc namque flauet, altera purpureum atrum remittit succum elixa frixáve; cuius vt plurimùm gulæ irritamento apparatam esitat vulgus. Mediæ videtur inter Daucum & Pastinacas naturæ, vtrique congener: neutra tamen dici possunt. His qui Behen album & rubrum augurabantur, suo respondetur loco. Istis nomenclatura indita fuisse videtur, ab illa quàm cum Carui similitudine & cognatione sortitę fuerunt.

CAROTTA.

CARVI.

CARVI namq; radix, & folia Pastinacæ agrestis similia, vsus, esusque non valde dispar: vtrumq; enim olere māditur: semen tamē vegetius & odoratius Carui, præsertim eo qui pratis Ostēsis vallis prouenit, albis floribus & vmbellis, caule pedali & sesquipedali.

Vsitatius DAVCVM Officina. inter Caryotam & Pastinacam Syluestr.

NVLLIBI huius desit copia Officinis Italiæ, Galliæ, & Germaniæ, quæ istud frequētius Cretici penuria vsurpant, duplumque nonnulli subdunt, freti Galeni sententia: tametsi nòn parum facultatibus & effigie à Dioscori. Daucis absit: edunt hunc loca tum frigida, tum calida, fragosa, & margines steriliores: è radice lignosiore & minore quàm Carotis; cui multum similis, caule cubitali, foliis latioribus, hirsutis, Coriandrinis, ad Bauciam accedentibus: vmbellis albidis, & semine.

AMMI.

COMPLVRIA Ammi genera, quæ passim vbique hortorū obuia, neque planè displicent, quia Ammi nescitur effigies vera; neque tamen placent, quia multa in semine desiderātur. Quippe ἄμμι appellatio videtur perpusillū quasiq; arenaceū exilitate & colore semen designare, quale Dios. σπερμάτιον seminulúmve dicit, Origanū resipiēs feruidū, exsiccans. At quod passim in hortis visitur foliis Sisari, satis superq; patet è superioribus.

Et rursum illud quod in Patauinis hortis cultum, etiamq; non procul Ageno & Garumna in Aquitania lectum ad huc seruamus: foliis & vmbellis Dauci Cretēsis, semine & radice hortensis Apii, neutiquam illis in Ammi semine viribus expetitis præditum est.

IGITVR quod semen plusculis abhinc annis cœptum fuit deuehi ex Syria, aut Creta Venetias, hortensi Apio par, sed flauo, gustu aromaticum feruidum Origanum præfert

pręfert: ſæpius ſatum, non vietum, aut marcidum, deluſit nos, & in eam ſuſpicionem coniecit, quam quidam nos monuerat, fieri poſſe ad Theriacæ Venetæ myſteria, vt quiſpiã hebræus mango, Cretenſiũ & Syriacorũ portuũ Telonarius, decoctione dilutóve ſemina maceranda merſerit: ſicque compendii cauſa cum Pharmacopœis Venetis non parum gratiæ inierit.

GINGIDII *ſpecies videntur.*

MVLTI iam ſunt anni cùm induſtrius Pharmacopœus Martinellus nobis hanc allatã ex Syria aſſerebat: ſed cõtrà, nos eſſe indigenã plantã memineramus, & biennio pòſt magna copia in vinetis & ſegetibus, inter Piſa ſylueſtria & Caucalides creſcentem vidimus: quam ſi facie & viribus ad Gingidium alludit, tamen ex Dioſco & minus accurata deſcriptione nullus auſit pro Gingidio certò aſſerere: Planta enim eſt Caucalidi natalibus & facie eadem, folio tamen longiore & anguſtiore: illi vmbella candida, ſemen hirſutum, odore paſtinacę ſylueſtris.

CEREFOLIVM.

Cerefoliũ tamen, vt pro Senẽſis cõmẽtatoris Syriaco deſerant Medici multi & mulierculæ, nunquam efficient ipſius perſuaſiones: eſt enim cibis gratius, efficacius & multò exploratius, quod hinc amotum, quò relegandum cenſeat ille, peruelimus ſcire.

VISNAGA. Viſnagam verò peregrinam, vt ſolent pleraq; ſibi miſſa videri, multis Italiæ locis, pręſertim via Peſaro Romam, & Aquitaniæ Ageni, ſecus Garumnam & Burdegalã vidimus & æquè bene poteſt congruere deſcriptioni atque cęteræ: nam de vmbella, nulla mentio in Dioſ. Foliis eſt paſtinacæ ſylueſtris tenuioribus, & caule, ſed nudo, & minore diuiſura prægrandi, adeò & rigida vmbella, vt dentiſcalpiis ſit apta, flore candido.

SCANDIX.

SI quid coniecturæ captari poteſt, cuiuſmodi planta fuerit Scandix, id ſanè ex capitum conſequutione ſtirpiumq; cognatione accipiendum videtur. Deſcriptio enim non tam ambigna quàm nulla eſt. Hæc tria ſerie recenſita olera Sylueſtria; vixdum innotuêre vlli, propterea quia incertis & paucis, partim etiam nullis verbis deſignata ſunt. Nam Pecten Veneris, Fumariã guſtu, foliis, & vſu repræſentat: vulgus Pharmacopœorum etiam Venetiis, putat & vſurpat. Acrimoniæ verò & amaroris eiuſdẽ momenti ſunt argumenta, qualia ſunt Galeni de Fumariæ acrimonia: quam ſententiam meritò docti viri vellicant, & ipſa reclamat res. Sic Chelidonii minoris, Ari & cæparum experimur multò mitiorem acrimoniam, quam illis tribuerint antiqui.

PESTEN Veneris.

PERCEPIER *Anglorum.*

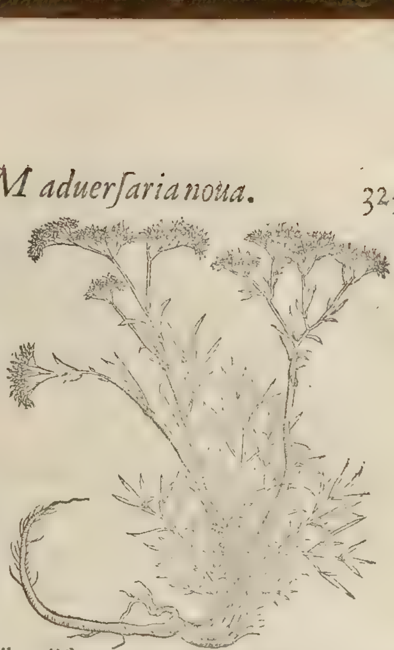


QVI *Percepier* Anglicum probè perſpectum habent, harum duarum ſtirpium vtriuis ſimile eſſe ſciunt, & neutiquam iiſdem viribus ſecundum: amaror etiam & acrimonia in eo percipitur, & paſsim valetudinis cauſa olere manditur: Figura ei Cerefolia nupernati proximi; ſed herbula ſemper eſt, nuſquam Spithamęo adultior, toto anno ſuapte ſpontè erumpit, arido & trito ſolo luxuriat, ſine caule, floſculis herbaceis: vehementer & repentè vrinas ciet, muria conditum ſeruatur: & ex eo aqua ſtillatitia magno vſu elicitur. Hanc plantam proponimus magis quàm aſſerimus; quia Herbariis nõ valde notã, nequedũ quod ſciamus deſcriptã. At Anglię tamen Briſtoiæ, arbitramur, frequentiſsimo apud mulierculas vſu receptũ eſt.

CAVCALIS.

POTVIT dici Caucalis à ſeminum effigie, quæ vaſcula oblonga & ſemiſphærica imitantur aut cùm præarida ſtrepitum edunt hæc ſemina ventis concuſſa, vindemiis exactis. Et ſanè luxata videtur lectio Dioſcoridis, aut quiſpiam non imperitus videtur oræ

codicis



codicis hæc verba, folijs Apij ſimilibus, adiecisſe, quæ poſteà in contextũ Latinum irrepſerint: nam noſtris Gręcis exem plaribus deſiderantur, & etiam ſuperuacanea vidêtur, vti vir magnæ ſedulitatis & exercitatæ cognitionis Anguillara annotauit. Eam plãtam quam ille Caucalidem autumat, nos iamdiu collectam in præruptis *S.*Specus vocati, ad Fanũ Magdalenę in *P*rouincia Norbonenſi hîc appingendam curauimus, & liberum facimus quid cuilibet ea de re videatur. Eſt hæc caule Fœniculi, & folijs, & diuiſura, cubitum alta, vmbella albet, & odorata eſt, radix vnica, recta, humi pacta, candida, ſapore paſtinacæ. Verùm hoc magis placent vulgares Caucalides, quia ſũt caule, folijs, vmbella & ſemine hiſpidis, eòq; magis congruũt verbis Dioſcoridis.

Duæ namq; ſunt in noſtris vinetis & ſegetibus differẽtiæ, altera enim candida, folijs minoribus, ſed caule proceriore, & hæc Mathioli. Altera purpureſcens vmbellis ſeu floribus, folia habet latiora & craſſiora: ſemẽ maius. Eſt iſtud ſemẽ argutũ & elegans, nam triquetrã oblongã, & ſpinulis horridã habet glumã, Glycyrrhizæ quadãtenus ſimilẽ, veſtibus mordicus hærẽs, ea exuta granum oblongũ *A*uenæ, exeãteratæ modo cernitur, haud guſtu inſuaúe: qua quidem ſatis expreſſa nota inſigniuit Caucalides Dioſc. & ſimilibus diſcreuit.

CAVCALIDES duæ vulgat.

OENANTHE, flos vineus aut vinaceus.

NOMENCLATVRA iſta tres deſignarunt varias ſtirpes, ſed florum decore, odore, & quadantenus colore non diſſimiles. Eæ ſunt Labruſca ſiue ſponeanea vitis, & eius cognominis Vitis ſylueſtris, primæ florum eruptiones & germinationes ſuaue quiddam halãtes, cuiuſmodi Filipẽdulæ, pręſertim quibuſdam tractibus Linguagot icis & Aquitanicis, radix & flores ſpirant, ſed ſuauius multò: quam obeſæ naris Commentator non reſpuiſſet, nec doctiorum ſententiam ſpreuiſſet, ſi verba Dioſcoridis preſſius perpendiſſet, & locis aridis petroſiſque plurimam eruiſſet: Hic enim in Anglia, vbi libenter vtimur, non procul Briſtoia ad Vincentij rupes & cautes deuexas, etiam in Germaniæ aridus, plurima Iunio & Iulio, floribus candidis, exiguis, ſtellatis, confertis, Brioniæ & Rutæ ſitu. Semine muſcoſo, ſquammoſo, rotundo Pimpinellæ, cui folijs etiam ſimilis, *P*aſtinacęq; ſylueſtris diuiſura: caulis cubitum & ſeſquicubitũ altus. Radix non altè infoſſa, ſed latè ſparſa & ampla, è pendulis fibris multis pilularum, Cyperi, Paoniæ fœminę, aut Aſphodeli modo: quæ perbellè quadrant Dioſcorideæ effigiei. Nam μέγαλην ῥίζαν, radicem magnam, amplam, fuſámq; ex rei cognitione & alijs collatis locis interpretamur: καυλὸν παχὺν caulem craſſum, ſanè habet pro altitudine ſui, quem palmarem facit: cuiuſmodi eſt hæc noſtra, nonnullis glarioſis montoſis: Demùm κεφαλὰς ἔχουσα πλείονας ϛρογγύλας, capita plura rotunda habens: cuiuſmodi planè hęc ſunt. Verùm verſio fortè iſta calamiſtrata, & Pliniana imitatione oppidò tuberoſa illuſit fortè Commentatori, aut eius Theſeo Tridentino, adegitq; vt Ariſtolochiæ rotundę & adultę, perquàm ſimilem facie radicẽ aſtruerit: quę ab Oenanthe tãtum diſtat, quàm Bunium vel Bulbocaſtanum Tralliani à Filipendula: quod plebecula Gallica, Germanica & Anglica eum monuiſſet. Illa enim *Fauerottes*, Germani **Erts nuts**: Angli verò *Kipper nuts* vocãt, vtriq; à nuce, caſtanea vel baſilica ſapore & ſimilitudine: neque enim eminet tuberculis, niſi valde vetus, vti Ariſtolochia rotunda. Et *Kipper nuts* opilionũ nucem ſonat, quia illis cibo cedit: eſt enim oleraceus bulbus, edendo totus & gratus, Caſtanee ſapore: folijs Gingidij, vel Scãdicis vti ſuperius diximus, in pediculis & mollicellis caulibus, teneris & caducis: floribus itẽ puſillis, albis in vmbella, adeò eidẽ, vel Pectini Venerei, ſimilibus, vt eiuſdẽ naturæ videatur. Semine Cumino aut Fœniculo minore, odorato. Arua & pinguia vmbroſa amat. In Hollãdia, & Anglia plurima, pręſettim ad Pagum Cleſton propè Briſtoiã.

Bulbocaſtanum

OENANTHE vulgaris.

FIlipendulæ nomen aſſequutę ſunt itidem plantę duę, quæ vt Oenanthes non ita diſſimiles, ita hîc commodè referendę. Ac ſi natalia ſpectes, minimè Oenantẽ dicas harũ duas:

alterum quippe plurimùm ſolo vliginoſo & pratenſi,& tamen Commentatoriſtis nomen inſcripſit Oenanthes,Filipendulæ ademit,quæ præterquàm quòd viribus,etiam natalibu montoſis & ſaxeis,vt diximus,magis quadrabat & recentiorum conſenſu.

Harum quæ minor & veræ Oenanthę ſimilior,radicibus amplis,globulis oblongis, pro lixis,filimentis pendulis:turſiones promit, imaq; folia Apio hortenſi, teneriuſcula,ſatur virentia,cubitalem & ſeſquicubitalem caulem,geniculatum,alis folijſq; & vmbellis Ani vel Coriandri,flores albidi, puſilli, æſtate in conuallibus herbidis aut verrucis pratenſibu Angliæ:Mõſpellij etiam prope pontem Cellenouæ,Magalonæ inter Narciſſos,atq; Gram muntiam ſyluulam circum,

OENANTHE *ſiue Filipendula altera Montana.*



RARIOR multò quæ hîc depicta Filipẽdula,nulli dum memorata ſcriptori.In celſium montium verticibus, vt Norbonæ ad Veganiũ,in Dei paradiſo vocato, Calcari contermino,nobis eruta,radice non æquè fuſa vel ampla aut cirroſa:ſed proxime caulẽ bulboſis,teretibus,lõgiuſculis,æqualibus fermè proceſſibus,modicè protuberanti b⁹,Corrudæ annotinæ partibus:Pęoniæ modo radicata, Caule aſſurgit ſeſquipalmum alto,craſſiore,rotundo,nõnihil ſtriato,& ſulcato,imò medióq; ſui folia alterno ſitu emittente Filipẽdulæ inter & Millefolij , exigua Cornucerui diuiſura:extremum florum,thyrſum album,ſpecioſum amplexa,cuculatis galericulis, crebribus,cõfertis, conflatum,in Criſtæ Galli,vel Chynoſorchis, vel Napelli ſpeciem.

OENANTHE *Cicutæ facie ſucco viroſo crocante.*



NEC quidem admodùm nota hæc, niſi Borealibus præſertim Angliæ, erumpit riuulis,lutulentisúe & riguis ripis, vbi *Palu* dapium,cui folijs non abſimilis,vel Rutapra tenſi ſimilior, multo pullulatu,virore tetro, colore & facie Cicutæ. Caules bicubitales ſpargit,è radice in pares Aſphodeli albi bulbos multiparta,& quaſi brachiata,nullius fibræ vinculo aut interuẽtu (ſecus Mathioli) continuos,teneros: guſtu acres & ingratos, ſucco lacteo primũ,deinde flaueſcente viroſo & exulcerante prægnantes:Vmbella cicutæ:cui affinem autumant,qui maleficioparẽ expertos ſe aſſerũt. Vſos namq; in acetarijs nihil factum fuiſſe propius quàm vt interirent,aiunt,alios,qui eſitaſſent: vertigine tenebricoſa palantes,nutantes, attonitos,inq; gyrum verſantes ſe vidiſſe.Et certè tam non eſt Oenãthe,quã ab ea diſtat Ruta pratenſis autCicuta.Ijs igitur & quibus ægrè lotiũ it, ſecundinæúe cunctantur,ſuadente Senenſi, dato,& Themiſo non Medicus radies:tantominus epilepticis, analepticis,atq; vertiginoſis propinabis,quos tamen eximia quadã prærogatiua magnoperè iuuant Filipenduli radices,qua calculũ è renibus,muccũ è veſica diſſipare atq; excludere mulierculis,ne dũ no bis,creberrimis compertum experimẽtis.

Cicuta,Cicutaria Myrrhis.

Ang. Homblocke.
Ger. Schirling.
Bel. Dulle ker uel.
Gal. Cigue.

CICVTA qua flagrauit olim infamia viq; pernecabili,fuit ſemper notiſſima, κώνειον à Græcis vocata ἀπὸ τὸ κωνᾶν,à circumuertendo,ſiue gyrando ea potos, qui correpti vertigine tenebricoſa humi prolabebantur. Omnium regionum hæc indigena, eſt, figura

Cere-

Cerefolii,ſiue Paſtinacę ſyl.aut Myrrhidis,& figura adeò cognata Cicutarię vt indiſcreta penè ſimilitudo,necis occaſio fuerit nõnullis,qui eſitarãt, etiã noſtra memoria.radice etenim ſimili, alba,breuiore,craſsiore,caua ſuperius,quà caulẽ alit,qui planè ferulaceus, quatuor aut ſex pedes procerus eſt,cauus:dẽſè admodùm geniculatus & maculoſus interdum,vmbellis dẽſis,floſculis minutioribus,& anguloſo Aniſi ſemine:odore quàm quauis alia nota,diſcernitur à Myrrhide:tum parua, quę Cicutaria non fœtens vocatur: tum ab odora Myrrhide vera,& ſaluberrima.

CICVTARIA.

CICVTARIA FATVA *quæ minus Fœtida.*

NE quẽquam fallat,quia nõ ſe prodit odore hęc,aduertendus eius color,qui atrior aliquãtò,nec maculoſus eſt,nec adeò putorẽ halãtibus ſcrobibus,vmbroſis,vdis exit,ſed ad margines & ſepes paulò editiores & ſicciores:alioqui nõ minor copia ſecus vrbiũ aggeres & vallũ ſepes viſitur. Equidẽ noxia & inuiſa olitoribus & hortis, vbi ſpontè,viridiorq; & nitidior,pręſertim minus feruidis,*P*etroſelino propior & cõcolor,& minor tamen vera Cicuta.

Varietas.

*Germ.*Wilder Korffel ### MYRRHIS. *Gal.*Perſil Daſne. *Bel.*wilde kervel.

ODORATAM hanc,ſiue Salubrẽ & eſculentã poſsit quis vocare Cicutã,quam *M*yrrhidẽ, ſiue Myrrham, propter ſuaueolentiam, quiddã Myrrhę reſipientẽ, dixerũt. Nec hæc perinde freqẽns, vt ſuperiores,aut procera occurrit,ſed rarior,& in pratis,vel germinoſis marginibus:etiam olitoribus ad veſcendum in Belgio multa colitur:& eſitatur in iuſculis Cerefolii vice , cuius nomen apud Germanos aſciuit, vocant enim wilde kervel, id eſt,ſylueſtre Cerefolium,quod odore ſaporiſque iucunditate imitatur , etiamque facultatibus diureticis:facie verò eſt Cicutæ,albicãtibus ramis & foliis,tenella hirſutie,Paſtinacã ſatiuã,aut agreſtem referente:radix prægrandis,altè depacta,prolixa, nec facilè auellenda,Ferulę aut Paſtinacæ eſculentæ,quam ſapore & odore,ſed magis medicato,& ad Smyrniũ accedente, repræſentat:ſemen admodùm longum Cerefolii,duplò maius , ſtriatum,anguloſum,fuſcum,odorum. Hæc etiam Myrrhis Pliniana videtur:foliis Cicutæ minutioribus,caule breui,rotundo,ſaporis & odoris iucundi: quam orta confuſione à Geranio odoro,Myrrhidẽ Romani perperã faciebant:vndequiſpiam Scandicẽ vulgarem oleraceam meritò ſuſpicetur , aut illius aliquam ſpeciẽ:nam Syriacam Scãdicem valde variam prodire certũ eſt,& Adãgio cõſtat.Varia enim olera in Syria ali dictitabat plebs olim.

Myrrhis Pli.

MYRRHIS *Altera.*

CICVTARIÆ odore,ſiue *M*yrrhidis,affinis ea admodũ eſt,foliis & ramoſis vmbellis minoribus,delicatioribus tamen,& ſemine oblongo,Dauci Cretici,exiliore,nõ hirſuto, nec ita abſimili ſapore:è Geneuæ & Saleuæ viciniis mõtibus: peritus iuxta ac amicus medicus Pennius Anglus Londini ferendam curauit, nobíſque impertiuit.

SESELI *Peloponnenſe,Folio Cicutæ.*



AD montem Lupi & iuxta ędes Sacrificuli, in decliuibus ſalebroſis Inſulæ montis Cęti,quà mare ſe pandit,eſt plãta quidem copioſa , ſed nõ vbiq; obuia,cuius radix magna,intus alba,foris nigricans,recta & altè porrecta,Ferulæ Thapſięve modo,odorata,& aliquantùm acris. Caulis digitum æquat craſsitie, ſeſquicubitũ altus, ferulaceus,à quo promuntur alæ turionéſve cõplures in ambitum ſparſi , vbi folia multa,Cicutæ magnitudine,ſed incurua , piloſa & criſpa rugataq;.Vmbellę multę Anethi luteę ſunt:ſemẽ latũ folliaceum, compreſſum,Angelicæ figura & magnitudine,ſed multò minus grauius:color illi ex pallore flaueſcit:odor ſuauiſsimus,Æthiopici adeò ſimilis,vt ſtatim odoratu,cùm primùm vidiſſemus,Pelopõnenſe coniectarimus.Et coniectu-

ram certiore exploratione notarum & virinm præceptores Monſpellienſes fulcierunt,vt nullus illic ambigat de eius aſſertione ; cùm tamen anteà nonnulli Thapſiæ ſpeciem ſuſpicati fuerint. Verùm Thapſia,quæ vernat multa in Aquitania Vaſconum,multò ab hac diuerſa, colore & vultu.

SESELI *Creticum,Tordilion.*

PASSIM in ſegetibus Norbonæ ſecuſque vias occurrit ſurculoſa,hirſuta,rigida,aſpera planta,folio rotundiore , Cerefolii,vmbellis albidis purpureis,paruis:quibus ſuccedunt ſemina copioſa,circinnata, quaſi toreumatis elaborata,vnde fortè nomen peculiare fuit,orbiculata,compreſſa,atque geminis valuulis ,vt Ferulæ ſemen,conflata,clypeoli ſpeciem referentia,guſtu Myrrhidis. Numnā hęc ſit illa,qua ſe deceptū Cómentator conqueritur,cùm ille ſcribere aut nolit,aut non auſus ſit,ambigimus: voluimus tamen hanc non ignobilem plantam ſtudioſis notam eſſe, vt horum iudicia ad collationes accurratiores excitaremus:ne deinceps faſtui commentatoris,qui innumeras propemodùm , aut non nouit , aut perperam prodidit , aut ſilentio abdidit,aſſueſcere diſcant; luculento enim detrimēto eius ignauia,aut ambitio Tyronibus fore certum eſt , quemadmodùm & nobis multos annos per initia nimium credulis,fuiſſe meminimus & dolemus : non tamen illi inſultamus,quin potius veniam damus,ſi docere non potuit quod neſcierat:liberéq; profitemur,nos dehinc non modò non liberius quicquam animaduerſuros in iſtis pannoſis centonibus & commētationum aduerſariis,ſed potius ſi minus de re herbaria bene meruit,& melius voluit,gratiā habituros, & melius in poſterū bonas horas colocaturos:potius , vt certa prodamus, quàm vt incerta, ambigua, ambitioſè emendicata munera, furta, verſuras, cenſuras, iurgia, ſimultates,obtrectationes,conqueſtiones,Apologias,Apomaxeis & recantationes, retegamus.

SILER MONTANVM *Officinarum.*

GENVINIS plantis *S*eſeli cognitioni priſcæ reſtitutis,in promptu eſt noſſe,aliud ab iſtis eſſe *S*iler montanū officinarum ,ſiue Siſeleos,quē retinuerunt bono quidem conſilio , qui Neotericis anſam errandi dederunt, atque ſanciendi nihil aliud eſſe Siler, ſeu Siſeleos vulgò dictū,quàm Dioſcoridis Maſsilienſe Seſeli:bono inquam conſilio vſi ſunt. Eſt quippe planta multò maioris acredinis & efficacitatis quàm vllum *S*eſeli , eóq; menſtruis ciendis valdequàm commendatum. Duûm eſt cubitorum ferulaceus caulis:radix odorata Liguſtici, folia terna,nō modò fœniculo,vt Maſsilienſi *S*eſeli maiora,ſed vel Peucedano latiora , ac paulò minus Liguſticum, vel Coronarium Roſmarinum æquantia, mollia:vmbellę pręgrandes Angelicæ:quibus ſemē foliaceū,longius Cumino,colore pallido, quod guſtu etiam ſaccharo conditum , acrius quàm Æthiopicum eſt:tantò magis, quàm *M*aſsilienſe,cui acrimonia pręfert Dioſcorides Æthiopicum.

PRATENSE SESELI *Monſpellienſium.*

STVDIOSI Lutetiani & Monſpel.plantā illam quæ in pratis frequentior occurrit, Saxifragię tenuifolię ſimilis,vocāt Pratēſe,Seſeli . Radix illi Dauci,vel Peucedani:foris nigra, odora,caulis bicubitalis,folia Sileri montano minora , anguſtiora , rigidiora : vmbella candida:ſemē Mei,nigrius & maius quàm fœniculi,omniū *S*eſeliū minimè odoratū,eóq; perparum acre,ideoque putabant olim quidam Monſpel. eſſe Maſsilienſe ſeſeli Dioſcor. Anglorum verò Pratenſis ſaxifragia,ne cui ſimilitudine imponat , huic quidē ſimilis , ſed tamen & diuerſa, vt monuimus ſuo loco.

Sitne Sophia Chirurgorum THALICTRVM *Dioſcoridis.*

TAMETSI induſtrii quidā Thalictrū Dio.eā eſſe Pratenſem,quam Rutā fœtidā,ſiue luteā Saxifragiā *P*ratēſem,nobis cōmodiore loco redditū opinētur,tamē illa magnę cōmē-dationis

dationis & meriti vulneraria Sophia vocata, apud Septentrionales preſertim, cùm propter figuram, tum vel potiſſimùm propter eximias ſanandi claudendiq; vlcera antiquata & maligna, vires, aptius forſan Thalitro conferretur, & eadem tuto aſſereretur. Quæ quidem in admodùm ſuccincta, nec ſatis diſtincta, foret Dioſc. deſcriptio. Eſt enim Coriandrinis ramulis, folijs, & inciſuris, ſed tenuioribus folijs, albicãtibus, Abrotano non abſimilibus, virgultis ſeſquicubitalibus, gracilibus, rotundis, rectis, lignoſis, pallidulos vel luteos floſculos, Erucæ vel Synapi ſylueſtris, nec ſiliquas diſſimiles, ſed exiliores edentibus: Semẽ exile, rubellum, claudentes: multa in parietinis & areis propè vrbes Galliæ, Nortmaniæ, Belgiæ, & Angliæ: ſed rarior calidioribus ad meridiem. Hac pollicentur Carboniuori Paracelſiſtæ nullum non vlcus ſe percuraturos, cuius curationis cognitionem, nõ item fatuam promittendi fiduciam, didicerunt à Chirurgis practicis, qui ætate Guidonis & Petri Argelatæ vixerunt. Cæterùm, quod ſæpius inuiti monuimus, hic etiam inculcãdum rurſum eſt: apud Dioſcoridem collationum plerumq; exceſſus non de plãta, quæ deſcribitur, ſed in ea cui confertur accipiẽdos: vt hic, Coriandrum pinguiore folio eſſe: & ſuperius aliquot retrò capitibus in Cotyledone ſecundo, prioris Cotyledonis folia latiora, non anguſtiora : ſic in proximocapite de Verbaſco, ſic capite de Enula, & alibi frequens.

An Conſolida Regia, ſiue Calcaris flore recentior, ſit DELPHINIVM, *vel Soſandrum Dioſc?*

Ger Kitter ſporũ
Ang. Larckes claw.
Gall. Pied d'Alouette.

QVAMVIS nuſpiam vlla mentio Delphinij apud claſſicos authores extet, tamen non illicò neceſſe eſt hanc Dioſcoridis codici irrepſiſſe. Fieri namque poteſt, vt iſta appellatio, quam foliorum (aut potius florum cuculla infundibuli) ſimilitudo plantæ inuenit, autore Dioſc. indita etiã fuerit Sylueſtri Cumino, ſicq; duo pluráve nomina à diuerſis ſcriptoribus accommodata fuerint propter varias facultates: quod idem non parum multis alijs contigit plãtis, vt diuerſã deſignẽtur voce à nimium communi totius Cumini ſpeciei: ſiquidem indicio ſunt, non modò notæ ſatis perſpicuæ, quæ deſcriptioni quadrant, ſed etiam virium, quæ vtrinq; ſimiles prodũtur, nempè aduerſus venenã & alia incommoda: quæ dotes in Calcari equitis nondum plenè compertæ, in Anthora Arabum & recentiorum exploratiſſimæ ſunt: vtriuſq; hic mentionem facimus, vt iſta expẽſione iudicium excitemus ſtudioſorum. Eſt enim Calcaria folijs minutim profundéq; inciſis, exilibus, longis, viridantibus, confertim, quaſi ex interuallis, naſcẽtibus, vt in equitis calcari. Flores item purpurei, corniculis repandi, in morem Napelli diſpoſiti. Hæ itaq; duę, duas Delphinij delineationes explere poſſunt: quarum Calcar in ſegetibus frequens, Anthora verò non niſi aſperis mõtoſis, nec tamen inibi frequens obuia. Prope Geneuam & ad Allobrogum Delphinẽſium Alpes multa.

MELANTHIVM, ſiue Nigella.

Ger. Schwartz kumich vnd ſchwartz kimmel
Bel. Nardus ſaet.
Gall. Nielle.

MELANTHIVM genuinum eiúſq; quatuor differentiæ, Dioſc. concinniore quàm ſolitus eſt deſcriptione, perquàm notæ ſunt. Priori & potiori Nigellæ dictę officinis, atq; alteri, quę à Citreo ſeminis colore, Nigella Citrina nuncupatur (ſi colorem exceperis) idem odor, ſapor, vis, vſus. Folia, capitula membranulis intercurſantibus diſcepta. Flores purpurei, pallentes, ſemen multum, pingue, odorum, oleóq; efficaciſſimo reddendo aptum, quo puerperæ mulierculæ excludendo partui atq; ſympthomati iſterico propellendo multum vtuntur. Vocitãtq; vulgi perſuaſione Nardinum: nempe odoris ſuauitate & efficacia haud diſpari. Iſtud oleum prælis expreſſum, nigro ſed lympido colore, pauca quãtitate hauſtũ, ſplenis tumores duritiéſq; demolitur: ſicq; foris illitum. Citrina ex Syria alijſque Orientis Emporijs aducta nigella Itali multum vtuntur, etiamq; in condimenta, in placentas ſynapiq; addunt. Anglis iam & item Germanis hortis copioſior quàm Italicis: vbi quæ odore cæteris excellit, Romana quodam nominis eulogio vocitatur: nam alioquin Romæ vel in hortis pauca.

Citrina.

SYLVESTRE duplex.

QVÆ VERO INTER SEGETES NORBONÆ PASSIM ORITVR Sylueſtris ab Hortenſi nihil niſi exilioribus folijs & odoris præſtantia diſcrepat, acrimoniaque vincitur, ſed Capitula & flores in ſolo natiuo aliquantum maiora ſunt . Secunda autem ſylueſtris , quam in Normano agro inter Druidum & Carnutum

Sylueſtris altera

legitimus: capitula mucronibus in ambitum repandis retróve flexis, cuiuſmodi in Lycocto-no aut Aquilegia fert. Spernuntur tamẽ vtriuſq; ſemina, quia & meliorũ copia ſuppetat.

κύμινον ἥμερον CVMINVM.

Ger. Kimmel. *Gall.* Comin.

TAMTÆ feracitatis eſt inter oleracea Cuminum, vt etiam maledictis ſatum v b errimũ luxuriet, vnde Cuminum quis, quaſi prægnans, à κύω verbo manaſſe putet: nec ſponte tamen apud nos oritur iſtud vulgatius, quod quidem aliquantum diuerſum diuer ſis è locis Syriæ, Ciliciæ, & Greciæ allatum obſeruatur. Quod enim albicat, hirſutumq; eſt ſemen, præſtantius habetur, ac idem cum eo quod neutiquam hirſutum eſt, apud nos ſeri & virere ſolitũ. Nec item putandum diſcrimen aliud fuiſſe Æthiopici Gallatiíve, quàm loci prærogatiua: viſusque eſt Hippocrates ſatiuũ iſtud albicans hirſutúmq;, Baſilicum, ſeu Æthiopicum ſtatuiſſe. Nec enim argumenti vllam vmbram habent Patauini quidam herbarij, cùm alius generis ſemẽ pro Æthiopico Cymini oſtentant, puſillum enim valdè eſt, aceroſum, euanidum, viribus multum & odore ab communi deficiens.

Æthiopicum Baſilicum.

SYLVESTRE Cumini Dioſc.



SPECIEM præ ſe ferunt vtriuſque Syluestris duæ plantæ, quæ locis glareoſis prope Aquas Sextias Galloprouinciæ vbertim creſcunt: cuius ſtirpes aliquot & ſemen ſerendum nobis Monſpelliũ miſit Iacobus Reinandus induſtrius Pharmacopœus Maſſilienſis, & indidem in hortos quoſdam Italiæ tranſlatũ fuit, vbi rariſſimũ à paucis colitur. Prima foliola Gingidij vel ſylueſtris Paſtinacæ modo diuiſa ſunt, radix albicat, parua, cauliculi inflexi, exiles, Scandicis, ſeu Pectinis Venerei modo, ſed albidis, rotundis, villoſiſque glomerulis, globulos Arction imitantibus, vt perquàm ſcitè Dioſcorid. notauit, tenera pappoſáve lanugine cinctos, in ſpherulam denſam, magnitudine Pimpinellæ, Platani modo Globularięve Monſpellienſibus dictæ. Semen dentis Leonis vel Platani, ſed multò minus.

ALTERVM Dioſc. Siliquoſum.



ALTERI verò Sylueſtri duæ ſunt plantæ, quæ effigie ſic ſatis & peræquè congruere videantur. Ea namque quæ minus cognita, exigua & pulchra, nõ procul Aquis ſextijs orienda, compluria gerit cornicula, ſiliquoſa, aduũca, Scorpiodes dictæ modo, ſed craſſiora, ſemine intus præſepiolis diſtincto, colore flauo, oblongo: cauliculi graciles, teneriuſculi, & folia parua, Carui aut Scandicis. Pectini Venerei Fumariæué inciſuris, profundis: exigua radix, lutei flores Maio menſe, Chelidonij maior aut Erucæ, ſed minore.

Et



ET eidẽ iiſdemque natalibus ſiliquoſa perquàm ſimilis ſociatur altera hęc, nec niſi folio tenuiore, anguſtiore, Seſeli Maſſilienſis diuiſura, & ad imũ radicis albidæ Cerefolij plurimùm naſcente diſtat, cauliculis fermè glabris, ſiliquaque maiore, ſemine inibi contento, Galegæ, ſubfuluo.

REGIA verò conſolida alibi dicta, Cumini folijs, floribus purpureis & interdum candidis, ſpecioſis, coronarijs, Calcaris antiqui in ſpeciem, è quibus cornicula oblonga, recta promũtur, ſemine Nigellæ nigro, adeò hortis mulierculiſq; familiaris eſt, vt minimè notionis dilucidioris egeat: haſce itaq;, ceu veras, nõ mutis picturis, ſed verbis voluimus ſubdere, vt cuiq; quod viſum ſit de illis ſtatuat. Cùm enim Cumini ſatiui ſapore odoréve gratu non polleat, nedum vt id ſuperet, dubium eſt vllàne ſit Syluestre Cuminum. Alteri nam lutei flores inſunt, & ſemina Melanthij deſunt. Sola horum Regia, quam proinde herbam culcariam, Delphinium inferius dicendum, Cõſolida vocata, videtur adhuc Cumini ſylueſtris coniecturam poſſe fouere: tametſi vſus medicamentis aut cibis vel nullus, vel incertus.

NVCVLA terreſtris Septentrionalium, an ſit Bunion Dioſc. & Bulbocaſtanum Tralliani?

Bel. Eerd noten. *Sabaudis.* Fauerottes. *Ang.* *Kipper nutz.*

VBI ſuperius diſtinximus Bunion à Buniade, maluimus præ cunctis alijs hanc Bunium Dioſco. aſſerere, vt cuius nomenclatio reliquam Dioſcoridis deſcriptionem expendenti, videatur à ſimilitudine radicis bulboſæ Buniadis, ſiue Napi, appellata, & vſu, quia ſimiliter vt illa editur à plebecula: vnde fortè Trallianus Bulbocaſtanum, quaſi caſtaneã Bulboſam vocauit: alioqui nimis tota facies à Buniade diſſidet: Anethi enim eſt comis, folijs imis, aliquantò latioribus, ad Coriandrum accedentibus: floribus in vmbellis Anethi, ſed albis. Semine Aniſi minore: Radice rotunda, Cyclaminis, Caſtaneam æquante, fuſca foris, intus alba, guſtu Siſari.

PEVCEDANI facie puſilla planta, an PSEVDOBVNION *Dioſc?*



NEC non concinnè huc quadrat puſilla illa palmaris plãta, Peucedani facie folijſq;, ſed breuioribus & ad Fœniculum tortuoſum Neſeli Maſſilienſe accedentibus, ramulis intortis latius, in alas ſparſis, cõcoloribus: vmbella exigua, candida, Anethi ſemine, Aniſi breuiore, exiliore, guſtu grato, aliquantùm acri: radice craſſiore, comoſa supernè, guſtu Oreoſelini, non lõga, parui napi, craſſiore quàm pro ſui paruitate, cibo idonea: Qualẽ Briſtoiæ in Anglia, ad rupem Vincentij, nobis primùm magna copia repertam, & icone damus.

Ἑλιοχρύσου vel ἡλιόχρυσου *ſileris flos Chryſanthemum.*

HELIOCHRYSO eximium aurei floris decus,coronamentis,vt Theophraſtus innuit,addi ſolitum,adque radiorum Solis repercuſſum, coruſcam lucem & vegetam intuētibus vibrantes,corymbi nomenclaturam ſpecioſam reliquerunt,nobiſque ſignarunt certiſſima illius cognoſcendi indicia,qualia in iſto vulgato cernuntur,vmbellæ Corymbaceę multis è bullis extantibus circinatæ,& aureo aſpectu micantes,Tanaceti & Agerati diuturnam coloris gratiam tutantes: in rectis virgis,gracilibus,viridātibus,pedem & cubitum altis,duris alis & folijs per interualla Abrotani,vel tenuifolię Arthemiſię:exili & lignoſa radice,Niceę ad Thyrrenum mare,Genuæ Lyguſticæ,& in Galloprouincia aſperis,macilentis conuallibus,& deſertis incultis,fruticat:pollet multum ad podagras & vlcera maligna, humorum impetum illuc incitum & ruentem reprimendo,lotium deriuando,& ſaburram vehementius impellendo: & eadem fermè quæ Millefolium promittit.

SIDERITIS *altera Dioſc.an noſtras Sanguiſorba Bipinella.*

A Pennatis pediculis & folijs quadantenus Filicis,noſtram eſſe dictam Pimpinellam,vel Etymon plebeium teſtis locuples eſt. Eſſe verò vulneribus valde accommodam,nullus non nouit,qui audit vocatam eſſe Sanguiſorba: cuius cunctas partes ſi Dioſcoridis conferas deſcriptioni,nihil planè deeſſe,nihilúe ſupereſſe facilè intelligas:quin qui nobiſcum ſentiunt & faciunt doctiores, narrant etiamnum in Chio inſula Sideritidem vernaculo adhuc ſuperſtite dici.Sanè folia inciſura prolixóq; neruo,modo,ſitu,vtrinq; pinnata,Filicē fatentur. Deinde in ramulis gracilibus & longioribus,tenuibus viticulis ſphæricos glomerulos, ſupernè cacumine aſperiore capitatos geſtanti,vbi clauſum eſt ſemen:omnia demū ſuffragantur,& nobis inuitis Senenſem præcipitis inſcitiæ ſpecimen dediſſe clamant: vbi carpebat quoſdam,qui Pimpinellam hanc 3.Sideritidem autumabant.Nam folijs,inquit,Coriandri. Atqui nullum tam inſcium putamus,quin facilè videat,cum tertia nihil prorſum,ſed cum ſecunda penitus quadrare Pimpinellam: quam prǣſtitit retinere,illámq; nec deſcriptā,neq; capitatam,fortè,neq; notam,magis ſpectandam,quàm percipiendam,proponere.

SIDERITIS *Robertiana.*

CRATEVÆ Herculea eſt noſtras Robertiana notiſſima & vulneribus ſanguiníſque eruptionibus non ſolùm,verùm etiam vlceribus,adeóque potionibus vulnerarijs certiſſimi præſidij exploratione merita nomen hirſutæ Sideritis: folijs Coriandrinis,qualem Geranijs recentiorum aſcripſimus, eſt.

SIDERITIS ACHILLEA, *lutea, odora,*
Alba purpurea eadem.

HVIC Sideritidi laudatus Chirurgus Achilles,Chironis diſcipulus, nomen famamque dedit,vt qua Telephij vulnera medicatus fuiſſe creditus ſit : Ac quò citius quiuis noſſe queat vel ab intuitu ſolo(quàm in Recentiorum vel intempeſtiuas, vel ſalebroſas, vel confuſiſſimas pedicas impingat)quid diſtet Achillea hæc Sideritis à Militari (rectius quàm à Plinio millefoliū)vocata,ſic diſcernat: Achillea hæc multò procerioribus eſt ſcapis,numeroſioribus,pedem & cubitum altis,& folijs tenuioribus,magíſq; ac profundius inciſis, Arthemiſiæ tenuifoliæ ſimilitudine,muſcaria congeſta, gerentibus, puſillis floſculis, denſè numeroſis,& quàm Militaris maioribus,albidis,odorem medicatum ſpirantia,Arthemiſiæ vel Matricariæ,cui etiam ſimilis eſt,in æſtatem duratura: radice fibroſa,lignoſa: tota odore & ſapore Matricariæ, vel non fœtentis cotulæ,ſed minus amaro.Solum in aruo edito amat pingue & lætum:cuiuſmodi in Italiæ Romano & Tuſco agro, & non procul Riuoli, Pedemontis.Et paſſim etiam Galliæ Lugdunenſis ac Allobrogum.

ACHILLEA *Montana, Arthemiſiæ tenuifoliæ facie.*

PER-



PERELEGANS est,& parum frequens hæc, nisi celsioribus Calcaris & horti Dei, montium Norbonensium iugis: vbi Iulio & Augusto. Vmbellis aureis Millefolii,& quadantenus Ptarmicam nostram præferentibus lucet, è sparsis multis caulibus,pedalibus,gracilibus.Folia quàm superioris tenuiora,habitiora, succulentiora, viridioraque, Cotulæ odoratæ: radice pusilla Senecronis, Tanaceti, aut Abrotani: oblongo semine.

MILITARIS terrestris, & Militaris aquatica dignotio

MILLEFOLIVM militare duplex proponitur ex confusa vel ancipiti descriptione; nempe Filici-folium terrestre vnum; alterum aquaticum, & Cumini syluestris folio;duabus fortè plantis, vnam in descriptionem congestis. Vtramque seorsim damus:postremò aliud palustre fœniculi folium, vnde nomen factum.

HAVD dispar huius Militaris terrestris Achilleæ facultas, vti neque facies; verùm,nomen si non vtraque ex æquo merita est; sanè magis debetur Millefolio, quàm huic Sideritidi: quippe,illo vlcera vetusta & fistulosa,sinuosáve, eximia quadam dote percurari,testatur Dioscoridis:quare isto videtur vsus Achilles, & postea fortè similitudinè deceptus populus, nomenclatura est abusus; aut potius vsu suadente: magnoperà namque iuuat vlcera, aut fistulas, nedum vulnera istud Millefolium, tum oleo, tum contuso. Plebeium istum consensum, & meritò sanè, est sequutus Plinius, quem immeritò lapsus insimulant istæ dentatæ censuræ nostræ ætatis.

MILITARIS, siue Millefolium, flore albo, purpureo, & luteo.

Germa. Garben. *Gallis.* Millefueille. *Ang.* Tarrowe, nose blede.

FREQVENTIOR multò & nusquam non occurrit, tum terrestris,tum aquatica Stratiotes, seu Militaris;sic dicta,quia militibus vulnere sauciatis crebro & consueto iumento siue ferrumini esset;veluti Sideritis Achillea, cui tanoperè sunt affines(præsertim terrestris Stratiotes) figura & effectu, vt cum Plinio vtranuis recentiores quidam pro vtralibet acceperint: adeò vt si illas non cognitas habuissemus,illis etiam ipsi nos subscripturi eramus: verùm è rebus ipsis facilè discrimen perceptu: Terrestris namque Stratiotes paruior est, surculis rectis: foliis verò alatis pennatísve,Filicem inter atq; Filipendulam:sed minoribus multò & quàm Achilleę breuioribus: Vmbellæ ex disparibus ortu surculis gracilibus circinnantur atq; conflantur, plurimùm & passim pratorum & aruorum marginibus, candidæ: sed præter hasce etiam purpurascentes, & luteo aspectu micantes vmbellæ Norbonæ in montosis, squallidis,editis, sed æstuosis inuenimus, & ad Magdalenæ saxeum specum Prouinciæ Galliæ, & Italiæ Genuensis asperis, vbi cinereo colore,& lanugine pubet tota.

Varietates.

PVRPVRAScens.

Luteis floribus

MILLEFOLIVM AQVATICVM alterum Coriandrifolium.

QVandoquidem hæc mutila aut deprauata visa fuit lectio nobis, post multam perpensionem,animum aduertimus hanc repetitam foliorum Millefolii cũ Cumino syluestri colla-

collationem, aptius nulli quadrare poſſe quàm illi Millefolio in aquis naſcente,eiuſdem cum iſto ſpeciei & facie, cuius folia quamplurima à media ad imum ſcitè expriment Cuminum ſylueſtre,aut Coriandrum:ſuperiora verò ſunt Feniculi,ſed tenuiora,delicatiora, molliora,vti aptè etiam quædam habet lectio: non amaraci (vt falsò legunt) ſed Maratri: reliqua minora,ſed ſimilia ſupernè floribus Millefolii: vnde perſpicua ſupina Commentatoris ſomnolentia,dũ vſque & vſque carpit hunc & illum, ipſe carpendus & ridendus magis,qui non videat hanc neutiquam foliis eſſe *S*emperuiuo maioribus,magiſque refrigerantibus,ſed potius Cumini ſylue.Coriãdri, & *M*aratri, qualem ipſius *S*enenſis bellè pinxit.Vmbella etiam huius eſt Millefolii,aut ſylueſtris *C*umini,cui hîc Dioſ.confert, poſt ſatiuum fuit Mathiolo expendenda:vbi etiamnum animi pendemus nos, ſi non eſt luxata orationis ſeries

MIRIOPHYLLON.

STRATIOTES, ſiue Militaris Aizoides,inter Aizon ſpecies reddenda fuit Dioſcoridis.

ENIM verò ſi huic ſunt folia Sẽperuiuo ſimilia,ſed maiora,noménq; eidem inditũ ſit, quia incubet aquis,Dioſ.interprete,& innatando latiore ſeſsiliq; baſi ſuas occulat radices ſubtus,vel,vt veriſimilius,propter facultatem vulnerariam, militi neceſſariam & notã, (nam alioqui effigie,imò omnibus notis, diſsidere videntur: niſi quis harioletur militarem,quia ſine radice, quaſi ſine lare & re,vt miles,victitet vitam incertam & fluctuantem) ſanè nequaquam illa Commentatoris erit Stratiotes.*S*ed diuerſa facie à Millefoliis potius vera fuerit illa,quę multis fluentis pigrè & fermè ſtagnantibus riuulis in Belgio nõ procul Antuerpia & ad Liſam flumen prouenit,Semperuiui maioris figura,maioribus multò foliis, mucronatis,anguſtis,Lanceolæ, Plantaginis longioribus, ſed extremo anguſtiore & rigidiore ſtilo: E medio autem foliorum & ad latera exortis pediculis non longis inſident flores ternis foliolis,quadãtenus Ranunculi albi,ſed medio lutei,& pillis hirſuti,è carinula, aut forcipula cancri marini trifida emergentes. Ei ſubeſt contractior radix,foliorum ſeſsili latiori & quaſi baſi radicem compreſſam obtegente, ſed indidẽ tenuiſsimæ & penè aciem fallentes fidiculæ trans aquam humi demittuntur,alimentumque latenter ſugunt, vermiculorum ſpeciẽ ementientes: vnde plebi mentiuntur ſcelerata ſcamundicorum colluuies, quæ mulierculis iſtis radiculas in aquę plena *P*hiola,quò maiores appareant oſtentatas, iactat ſe eduxiſſe ex inteſtinis vermes, vt doctiſsimus ſpectatæ modeſtiæ Dodonęus affirmat,& Ioannes Cruthmanus *M*echlinienſis, ſibi viſum nos certiores faciebat. Huic temperamentum eſſe *P*otamogetonis,ſiccãdi & refrigerandi,certum: quare facultates ſunt diſpares(ne dicã cõtrariæ)ſuperiori Millefolii: quod renibus ſanguinem potius prolectaret,dũ vehementiſsimè vrinas mouet, cruenta ducit, vti nos ſcimus.

PEDICVLARIS Alectorolophos, Pedicularia Tragi, an Stelophuros Plinii?
Germa. Rodel· *Belgis.* Roode Ratelen.

SVPERIVS in Gallinacea Criſta hanc minus quadrare Pliniano Alectorolopho, & inter Filipendulas aut Millefolia reddendã cenſuimus; quòd illis nõ abſimilis ſit ortu, & foliis itẽ minutim diſſectis,in tenellis,palmaribus,gracilibus cauliculis,partim erectis,partim humi fuſis exeat: propter autẽ flores Criſtæ Gallinaceæ, purpureos, aut albos, Alectorolophon & Criſtam Galli, fecerunt recentiores: vſu alioqui hactenus incomperta.

TANACETVM Millefolii, foliis, floribus Abortani fœminæ, aut Agerati.

PROPIVS Millefoliis quàm Arthemiſiis,aut *P*arthenio, eſt *T*anacetũ dictũ. Folia ſiquidẽ emittit pinnata Millefolii & Filicis media: Caules è radice lignoſa,reptrice,fibroſiore,plures, fuſcos, ſeſquicubitales,rotundos,geniculatos,nõnihil ſtriatos, per ſumma alis diuiſos,quibus flores aurei in vmbellis Agerati, aut Menthæ *C*orymbiferæ inſunt, ſeméque Seriphii Abſinthii,aut Abrotani fœminæ: quo vtuntur mulierculæ ad vermes necandos

dos & vrinæ stillicidia: gustu subacre amaricantis, cum graueolentia. Nascitur pratosis marginibus, & iuxta sæpes & fossas agrorum.

Illud idem in Angliæ hortis in delicijs habetur, longè, argutioribus fimbrijs, minutioribus, & latioribus folijs. *Varietas.*

Tanacetum non odorum Syluestre, in Galliç Delphinatis sponte, prope Valentiam frequens oritur: nullo odore præditum, floribus Matricariæ, quibus à superiore discrepat: alioquin cuncta sui parte prorsum simile.

MATRICARIA nostras, non respondet Parthenio Paul. & Plin.

Abunde disseruimus inter Anthemides, cur magis quadret vulgi lotula, Parthenio Pli. Pauli: quàm herbariorum Matricaria, quāuis si vsum odorémq; respicias, quibus virgineis morbis Matricis opitulantur, vtraque possit Parthenium dici: verùm hanc, quia longius absit à Dioscoridis lineamentis. postponendam illi duximus. Fruticat autem siccis vbiuis viarum, & hortorū marginibus squallidis. Folia Arthemisiç aut Absynthio Romano propiora, quàm Coriandro: flores Chamæmeli Iunio & Iulio edit, multos sed odorē Cotulæ, radice fibrosiore.

ABSYNTHIVM vulgare, non est aliud à { Romano & Pontico.

- *Ital.* *Assenzo.*
- *Ger.* Wermuot.
- *Bel.* Alsene.
- *Gall.* Alluyne forte, ou Absynte.
- *Ang.* *Common Wormewood.*

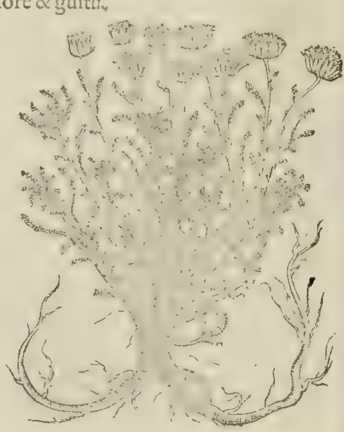
Noscitur ἀψίνθιον & ἄπινον quia id pecus nō pascitur, neq; vlli bibitur, vnde βατυπιερὸν dictum. Cuius veri nō nisi duæ videntur differentiæ, tametsi multæ sunt similitudines: Quod namq; vulgatius & amarius est, sponte natum vel cultum, caule fruticat ramoso, folijs, figura, Arthemisiæ incisura: incanis, flosculis, rotundis, aureis, racematim aggestis: Ponticum est, tum antiquis, à præstantia & regione cognomine, tum recentioribus barbaris ab astrictione, quàm illi *P*onticum saporem sua, non Latina voce, appellāt, quem laudabant in *A*bsynthio Pontico Diosc. Cuiusmodi est vulgatissimum vbiq; peruium nostrum, sed Natalibus Capadotici, Tauri montis & *P*ontis, vtpote puriore cœlo & aere perflato commendatius, magísque aromaticū, vt pleraq; alia idem author & Galenus eadem cōmendatione celebrauerunt. Et inter *A*rabas Mesues interpres, cùm Romano Ponticitatem vindicasset, id est, astrictionem siccam, & valde Medico vsui oportunam, idem *P*onticumatq; Romanum esse, nihil fortè huiusmodi meditatus, verissimè literis mandauit: vnde *P*harmacopœorum tam sedula huius Romani conquisitio & exploratio etiamnum durat. Romanum enim, id est, optimum, vti Camomillam Romanam cæteris prçstantiorem & genuinam, expetunt. Quin ne Barbaros istud nomen Romani cōmentos se ignorare conqueratur noster Vercellēsis *A*pollo, sciat Romanum istud commendatissimum inter paucas herbas & sacrū plebi Romanæ fuisse, quod quidē victori sanitatis præmio, & quasi omine fausto propinabant, vt Plinius author. Et quod nostro æuo in Romano agro antiquisq; ruderibus passim visitur, non aliud à nostro est, & vtrumque *P*ontico idem est, Quare non oratione descripsit Diosc. quia vbique regionum copiosè fruticaret, tantùm indicauit quò loci præstantius nouisset, eodem enim illo monte cætera duo describit & commendat, nō quòd non passim alibi, vt iam dictum, nascantur, sed quia ibi potiora, Nec itidem vllū specie aut figura discrimen assignat Galenus: sed tantùm Dioscoridis fidem sequutus, vt plurimùm solet, vires præsentiores, non diuersas, Ponticū habere ait: nec natura, sed loci prærogatiua, quam etiamnum multis in regionibus vulgatum obtinet. Est enim vbi odore non insuaui, vbi odoratum, & vbi ferè fœtidum percipias. Sic Agrimonia odora locis non nullis vt Xantonicis, alijs igitur autem expers odoris, qui vni gratus. alteri fœtet odor.

Folia verò magnoperè doctos torserunt: nam vbi legitur *P*onticum minora habere folia, legebat codice & rei exploratione fretus prçceptor Rondelletius, maiora esse, quæ Metathesis, vt facilis, ita nimisquàm familiaris fermè omnibus de plantis scribentibus. extat sæpè in Theophrasto, sæpissimè in Dioscoride, vt capite de Helenio, Meo, & alijs: interdum & in Gal. non suo, sed amanuensium vitio. Sed quòd εὐωδίας obijciunt, dum obijciunt, nihil efficiunt: nam si magis odoratum, igitur & odorum erit alterum, est εὐωδία non

gratia

gratia odoris vel ſuauitatis,ſed fragrantia & vehementia plerũq; iudicatur, vti in Vngue o-rato Myrrha.Nec plura(vbi pice,aliis data opera)Abſynthia meminit Galen⁹,capite de A-brotano:tres inquit ſunt ſpecies vel differentiæ:vna generis nomine deſignata, Abſynthiũ vocata,cuiuſmodi eſt Ponticum:Secunda Santonicum: Tertia Seriphium :Seriphium autẽ & Santonicum admodùm ſunt infeſta ventriculo. Solùm enim inter ea Abſynthium, & maximè Ponticũ,id eſt,Ponto natiuum, gratum ſtomacho exiſtit: Quo ex loco iſtorũ velitatorum placidè derimuntur certamina: abſolutè enim vulgare noſtrorum vocat Abſynthium,quod in Ponto fœlicius ex Dioſcoride prouenire indicat,ſemoto ſpeciei vel generis diſcrimine.Sic certum ſtat noſtrum Romanum,vel vulgare,à Pontico nõ aliud eſſe:ſed loci gratia vegetioribus,non diuerſis viribus pollere.Amarorem in hoc agnoſcit Galenus,& biliofis vomitionibus atq; obſtructionibus extergẽdis neceſſariã aſſerit aſtrictionẽ, ventriculo gratam,cui robur & vires cõciliat:quæ quotidianis & infinitis propemodũ,etiã vulgi, nedum Medicorũ, experimentis, ſcimus præſtare iſtud noſtrate intus, foríſq; admotum. Vina hodierna factitia tam multa optima ſunt, & idcirco multis locis Germaniæ pluſquàm ſatis expetita,non Pontico, ſed Germanico imbuta, fœtorem nullus incuſat: quin potius ſiccum,ſicuti vino inditur:odore eſt aromatico,& viribus recreãdis apto.Quare vbi Galenus Pontico vtẽdum dicit,potius duo videtur reſpuiſſe Seriphiũ & Santonicũ,quã iſtud,quod ſimplici & abſoluto nomine vocarat Abſynthium.Si grauiter olebat Galeno in Græcia,nõ fœtet Romanũ,ſeu vulgare,in Italia,Germania,Gallia & Anglia. Quin cætera potius à fœtore & putredine tuetur.Nec huius fœtoris Dioſcorides meminit aut Pli: Nam cùm Lucretius pueris tetra Abſynthia potui,valetudinis ergò,dari canit,non odorem,ſed ſaporem amarum & tetrum,vt Aloe,innuit:vnde nomen Gallis *Alluyne*,Sic vbi Theophraſtus,vt illa, Abſynthium & Fel terræ, amara & malè olentia dicit,nõ fœtorẽ,vt interpres: ſed odoris intenſam vapidámq; iaculationẽ indicat,quæ nares rugat, cærebrúmq; ferit, vt multa odora,Myrrha,Vnguis odoratus ſuffitus.Plinium hîc mẽdacij,vt ſæpius aliàs,accerſit Senẽſis, vt qui Põticum amarius Italo Abſynthio cenſuerit:ſic ignauus fucus,nec Cõmentatoris partes agit,ſed potius meri recitatoris,& nos quippiam eruditi haurire expectãtes, abiens deludit. Reſpõdeat Galeni doctrina,Galeni authoritate. Amari eſt aperire,abſtergere,vrinas ciere & bilem purgare:id videas in Aloe,Centaureo minore,Chamæmelo,aliíſq;. Iam ſi Ponticũ Abſynthium Galeno tantoperè ad bilem laudatũ ex Theoph.& alijs Medicis:id potentius præſtat cæteris,potentiore igitur pollet ea facultate,cuius ope potẽtius agit:ea ſanè eſt amaror.Igitur quò vegetius,eò amarius:& quãtò Italo melius,tãtò amarius fuit,vt Plinius, non ſua, ſed antiquorum Medicorũ ſententia, vnde hæc vertebat,aſſeruit, vt videre eſt cõferenti illius & Dioſcor.capita. Vbi verò mera amara non cõgruere ventriculo Galenus infit,ſi vt alimento vtaris,verum:ſin vt medicamẽto,contrariũ ratio & euentus dicet.Aloe enim gratiſſima & vtiliſſima ventriculo,& iſtud medicamentum potius hepati quàm vẽtriculo cõparatum. At guſtãti Santonicũ & Seriphium,minus quidem amara, vt Plinius notauit:ſed tamen ingratiora multo odore & guſtu.

SERIPHIVM Dioſcoridis, Abrotani fœminæ facie.



SEriphium & Abrotanũ fœmina mutua collatione Dioſcoridi aſſimilantur:proinde perpẽſis apprimè notis & argumentis quibus vtraque dignoſci queat,tandémq; naturæ cognitione ducti & virium exploratione,ſic ſtatuimus, In Galloprouincia montis celſi Magdalenæ celebris accliuibus quà S.Maximinum oppidum ſpectat:redeunti item Olbia maritima vulgo Galloprouinciæ Hyeres dicta,multum obuium iſtud Abſynthium fruticat:exilibus, leuibus ſurculis,pedẽ altis. Radix albicat,prolixa,ſurculóſq; ſtatim ab humo numeroſos promit,crebribus foliolis minutim

minutim crenatis, teneriuſcula lanugine incanis,vti Gnaphalium ſummo tenus obſitos: vbi extrema capitula aureis floribus bullata fulgent:ſemine paruo, copioſo referta, ſimilitudine Tanaceti,ſed minore:tota,candida,ſapore & odore illius quod Romanũ & Ponticũ falsò putatur Abſinthiũ Belgis,proinde Romſche alſe dicũt.Adeoq; ſimillima Abrotono Fœminæ vulgari, hortorum (*Francis Cypres*)eſt,vt haud facilè vtramuis ab altera diſcernere ſit: niſi quia hæc tota minor, odoratior, candidior, tomentoſa, quod alteri deeſt, cui folia breuiora,ſapor non adeò ingratus,aut vehemens. Atq; hoc non ambitioſè, cæteris è ſua claſſe amotis,huc inſeritur, ſed quia propius eſt Abrotono fœminæ, cui comparat Dioſcorides,præfertur, propter ſummam affinitatem, qua vix credebamus differre à Fœmina Abrotono,niſi vtrumq; contuliſſemus Frequentiſsimum Norbonenſi Nitiobrigum agro ſpontè fruteſcens & eadem Londini Sata in horto Hugonis Morgani & enata,neque quidquam mutata, vidiſſemus.

Galatium Sardonium, perperam Santonicum vulgi: eſt Officinarum Abſynthium Romanum falsò creditum.

GEOGRAPHI Æ & Græcè peritis Lutetianam verſionem, Græcúmve codicem Aldinum legentibus,facilè licebit noſſe,neutiquam Alpes Gallicas in Xantonum agro,vulgò Santonge exiſtere,vbi creſcat cognomen Abſynthium Santonicum:ſed ſecundum Alpes Galatiæ, vernaculo cognomine Sardorum,Sardonium vocatum. Sic enim etiam hodie legitur & reſtituitur,facili intellectione & proximè ſequentis capitis repetitione, vbi in Galatia Aſiatica Abrotonum,vtpote cógener,oriri dicit: & quot Abſynthii ſunt ſpecies, tot iam eodem Galatiæ & Cappadociæq; loco commendat Dioſcor. vt ratio nulla ſit hæſitationis,aut in Santonicũ Gallicũ deprauationis.Tota Plãta Abſynthio ſimpliciter dicto ſimilis eſt, ſed minor,minúſque candida: ſeminibus non adeò multis,floribus exiguis. Nonnullis Germaniæ locis frequens: in Flandriæ & Angliæ hortis copioſa, & vſu multò expetita, illic vocata Roomſche Alſene,id eſt, Romanum Abſynthium, publica perſuaſione. Quam ſequutus Senẽſis(ſi Æſculapio placet)in Hũgaria, & Bohemia, Ponticum, iſtud ſeu Romanum ſibi repertum prædicat. Nam Roomſche Alſene Conſeruam, in officinis Antuerpianis & Belgicis paratam, mulierculæ Mulomædicę & clinicæ lubentius emunt, quia non ita amaram, facilius deglutiunt. Deceptæ quidem, nam ſi caret amarore,igitur & facultate amica, & grato calore. Atqui Ponticum verum, ſeu vulgare, viuis argumentis docuimus amarius eſſe: & Dioſcorid. Seriphium ac Sardonium dicit aliquantum(non multum) eſſe amara. Nec minus Romanum poſſe,quam Seryphiũ odor & ſapor indicio ſunt.

Gallis Barbotine, Belgis Semen Zedoariæ.

EQVIDEM ſemen ſanctum,vel Contra,officinarum aut Santolinũ dictum, horum triũ Abſynthiorũ, nullũ eſſe videtur:nam tametſi nonnulla amaritudinis & figuræ ſimilitudo illis interſit, cunctis:tamen non adeò ſunt plenè adulta horum ſemina,aut horridè amara. Et ſatum nonnullis in locis vidimus ſemen peregrinum iſtud,ex quo fruticulus ſurculoſus enatus fuit, vndequaq; ſeminibus gliſcens,pluribus fermè quàm foliis. Quodque ſemen nondum,vietum,ſed plenum & recens qui ſit nactus, ſi ſerat variis locis, facilè plantam aſsquetur.

Aliud Peregrinum, ſiue ÆGYPTIVM Abſynth.

AGYPTIVM quoppiã vocatum Abſynth. Pollitrici forma, foliolis albis,alterno ſitu digeſtis,digitum, altis apud Geſnerum iamdiu, & pòſt penes Valerandum *Donrez* ſiccum videramus,infirma aut certè nulla coniectura, Ægyptio cognomine in ſcriptum & à quodam herbario miſſum, qui ex hoc ſemen ſanctum produci coniectabat.

CAPNOS FVMARIA.

Germa. Erdtrauch, Katzenkorvel.
Belgis. Grijseecom ende Duyuekeruel.
Gal, & Ang. Fumeterre, Fumiterre.

CAPNON, siue Fumum, fumidam, fumariamque è Græco dixêre Latini, quia succo oculis illito, non secus ac fumo, exprimerentur vellicando lachrymę: maximo hodie vbique vsu & veris restibili prouentu notissima herbula est inter segetes & proxime margines, ramulis fibrosis, & fruticosis, quadratis surculis, ex viridi in cinereum pallorem languentibus, emergens: folia diuisura Coriandri: flosculis purpurantibus, interdum albidis, & interdum rubellis: semine rotundo, viridante ex fusco, & æstate colligi opportuno; viget verò & floret herbula Vere, quum succus illi efficacissimus, & expimi solitus ad Syrupos, electuaria, & pilulas Officinarum: amaro gustu & subacri.

VARIETAS.

IN Norbonensi agro minor multò, sed minus frequens inuenitur quædam Fumaria, ramulis & foliolis palmaribus, Scandicis, nec procumbentibus, sed surrectis, & albicantibus, tum foliis, tum floribus: radice exili, gustu amaro. Monspellii rure propinquo Boutonet nuncupato, aliisque aridis glareosis vere etiam visitur.

FVMARIA lutea, montana, & alba, siue SPLITH *Illyrica, an Ætij* PHRAGMITES, *& Galeni* CORIDALIS?

NOBILITAVIT hanc raris laudibus nostra ętas, charamque etiam fecit hortis & notam carendi metus & paucitas, paucis namque locis obuia, nec nisi calidiorũ Regionum montibus Illyriæ, Dalmatię, Hetruriæ & Norbonę Galloprouincię. Seriùs nempè quàm vulgaris Fumaria flores luteos, stellatos, Chelidonii minoris, Iulio & Augusto edit: folia verò Fumarię bulbosæ, vel Chelidonii maioris, minora multò, glauca, cineritia, exilibus cauliculis, pluribus, sesquipalmaribus, & pedalibus: è radice latius sparsa, fibrosa, Robertiani Geranii. Semine rotundo, depresso, atro nitente, in corniculis Fumariæ bulbosæ, vel Chelidonii maioris, minoribus multò, cui admodùm similis facie & colore est, vndè scitè coniectet quilibet esse Capnum, siue Chelidonium Phragmitem Ætii. Quam Coridalim Galeni qui asseuerant, propter colicum dolorem, cui opitulatur, nimis ancipiti vtuntur argumento. Quippe nostrâs etiam Fumaria idem interdum non instrenuè pręstat, digerendo, discutiendóque viscidam pituitam, è renibus eliciendo saburram, quæ non rarò colicum dolorem efferat & ementiatur. Quin Coridalim videntur vocasse potius Bulbosam Fumariam, ab effigie Alaudæ auiculæ, cuius capitis galericulatum verticem æmulantur flores cristati, turbinataque cornicula. Huius sapor fermè qualis vulgaris Fumariæ, sed efficacius videtur farctus tenuare, atque incisos in lotium deriuare, vnde laus magna ad Hydropen. Robur etiam addit visceribus, reliquaque præstat quę Mesues de Fumaria vulgari narrat, de qua quod ille dixit, contrarium de hac dici posset, scilicet raritatem auxisse opinionem, at vulgatam copiam nostratis Fumarię laudi offecisse.

VARIETAS.

QVÆ via ducit Florentia Pistoiam & Lucam Tuscam, hanc eandem Fumariam floribus albis fert, vt ferunt quidam amici nostri admodùm periti: nobis tamen nullibi illis in monticulis, nec quidem in Iuliano, vlla visa fuit superioribus annis.

Caua radix Herbariorum, siue Bulbosa Fumaria Plinii, non est Magorum Friplya, nec Pistolochia.

QVAMDIV, quàm falsi fuerint scriptores minimè mali, qui hanc Aristolochiã rotundã esse prodiderũt, quiq; etiamnũ eandẽ quasi verã rotundã vsurpât, in Clematide obiter diximus: nomen autẽ occasio plantæ huic, & eroris istis fuit radix, quæ rotunda cum sit bu-

bubofáq;,& perinde vt Ariſtolochia rotunda faciat, ad vermes & maligna vlcera, facilè opinionem illis fecit *Ariſtolochiæ*,qui veram nondum vidiſſent. Sed diſſuadendo ſat fue ant folia & flores,qui Martio & *Aprili* in vmbroſis decliuibus & nemoroſis ſaltibus frigidioribus erumpunt purpurei & aliquando albi,more,& ſimilitudine Fumariȩ vulgaris, ad cuius folia multùm accedit læuore cæſio & diuiſura foliorum,maiorum tamen: ſemen pellucidum eſt in corniculis· in hortis autem Belgij alitur frequens,& reliqua Germania, vbi etiam è montibus oriundam habent.

FABACEA *radice, altera* CAPNOS.
Bel. **Boonkens holwortele.**

SIngularis item & penè par huius radix,ſed minor, maiore tamē commendatione apud Chirurgos & mulomedicatrices mulierculas,quæ iſtā puluerem efficaciorem & delicatiorē ad lumbricos interimendos prædicāt.In Belgio,Germania,& Sabaudia,vti Geneuæ aruorū quorundam ſepes & margines hac ſcatent.Meminimus etiam in Veganijs hortis Dei nos eruiſſe:non vlla totius facie nota,præterquàm radicis exilitate,nullā inſignita cauitate diſcrepans,etiamq; natilitijs,nam inibi nuſpiam ſuperiorem reperias,quæ alioqui multa occurrit,vbi neutiquam hæc.

CHELIDONIVM *maius,Hirundinaria maior.*

Ger. Groſz ſcolwurtz,Schwalmenkraut.Goldwurtz.
Bel. **Gouwortele,ende Groote Gouwe.**
Gall. Eſclayre,& Chelidoine,Felongne.
Ang. *Celondine.*

PRIMA hirundinum tranatione, vernaq; noſtratis cœli temperie oritur maior Chelidonia,non ſecus atq; minor,à qua tamen multum alia eſt,aliaq; occaſione dicta,nempè cùm aciem oculorum ſuccus illius acuat, hirundinuliſque ſuis occæcatis viſum reſtituere credantur herba ipſa matres: radicem etiamq; totam plantam in hortorum ſcrobiumq; marginibus multum obuiā, & ſucco croceo, fuluiore, viroſiore quàm Papaueris Cornuti gliſcentem,neminē latere quit,tota reliqua facie ad *Plinianum* Capnum vel *Aquilegiā* comparata,folijs cæſijs,& ſiliquis tenerioribus,non ita diuerſis:lutei autem ſunt flores, Keiri violæ,feruidiore tamen acrimonia & fœtidiore eſt,minimè guſtu aut odore grata:rarius intrò vtenda,commodius foris ad impetigines & pſoras puerorum,necnon metallorum chymicas medicationes.

AQVILINA, *Aquilegia recentiorum aut Columbina,num ſit Ponthos Theophraſti,ſiue Deſiderium,Gaza interprete?*

Ger. Ackeley.
Gal. Ancholies.
Ang. *Columbine.*

SI hæc antiquis innotuiſſet,non dubium quin illis coronaria futura foret,eſt enim non vulgari nec inuenuſta florum elegantia, cærula purpura nitentium, aliquot calyculis cornutis aduncis vtrinq;, gracilitatȩ ceruicem & roſtella columbarum adumbrantibus, vnde Columbina Anglis dicitur,& doctiſſimo Aldrouando Bononiēſi profeſſori POTHOS Theophraſti,cùm illic verſaremur,putabatur. Frigidiuſculos Meridionalium tractus amat,pratenſis etiam eſt Franciæ & Angliæ,ſed ſqualidiore minúſq; hilari aſpectu non culta, nam in hortis duplò,triplò, & multiplò flores denſioribus & nitidioribus caliculis ſtipātur,triplici varietate coloris ſeorſim conſpicua,aut in eodem vno flore diſtincta, albo,purpureo,& cæruleo. Reliqua foliorum totiúſq; facies Chelidonij compar & ſimilis:maior & ſimilima Plinianæ fumariæ:ſemine itē lucido in follioſis recuruis infundibulis Conſolidæ Regalis aut Melanthij, guſtu tantillum aſtringente, temperatæ ex calore ſiccitatis:eóq; ad faucium pharyngis & tracheæ incendium & vlcuſcula vtitur plebecula.

ἀρτεμίσια. ARTHEMISIA.

Ger. Beyfuſz. Groſz Reynfarn.
Bel. Bynoet
Gall. Armoiſe, ou herbe S. Iean.
Ang. Mugworte.
Offi. Mater herbarum.

COGNITIONIS ordiniſq; conſequutione Abſynthij generi Arthemiſiæ ſuccedunt tribus hodie quatuorúe differentijs diſtinctæ, quas, valere iuſſis oſtentatorum velitationibus intempeſtiuis, perſpicuè paucis ſecernemus. Quæ vulgaris cognitionis & vſus perpetuò fuit Arthemiſia, plurima vbiuis locorum ſecus ſepes, & initerum margines, Abſynthio vulgari, ſeu Romano, ſimilima fruticat, procerior tamen, & folia maiora: ſupernè nigricantia infernè incana, habet: Semen item illi Abſynthij, & flores albidi, odore non inſuaues, ſapor minus aut parũ amarus. Viribus hæc exploratiſſima, quia in vſu aut ſola, aut frequẽtiſſima, & vtiliſſima. Sed & eadem quibuſdam locis inauſpicatæ telluris & pręaridis adeò ſtrigoſa, parua, & odore quadam grauitate feriente viſitur, vt alia prorſum putetur: vti Abſynthio noſtrati & Pontico ſolo naſcenti euenire monuimus.

Varietas.

ARTHEMISIA tertia Dioſcoridis Leptophyllon.



HVIC ſtudio nõnulli qui Dioſcoridis æuo operam nauabant, Arthemiſiam vnicaulem nuncupaſſe videntur herbulam ſeſquipalmum, cubitumque altam: folijs minutis, Abrotoni mari ſimiliter inciſis, paruis, virentibus ex atro, lignoſis in ramulis, floribus, ſemineq; quàmplurimo refertis, paruis, & ex viridi luteolis, flaueſcentibus. Prope culta & olíueta Mõſpelij aliiſq; quàmpluribus Norbonæ locis multa & nota: ſed vulgo quodpiam Abrotani genus credita. Equidẽ per Dioſcoridẽ licebit ſicappellare, quia nõ de ſua ſed quorundam ſententia, hanc inter Arthemiſias recenſet. Odor tamen illi non Abrotani aut Abſynthij, ſed Arthemiſiæ prioris eſt, & prorſum eadem videtur, quæ Leptophyllos tenuifolia, ſeu Leptocarphos, proximo capite indicata, & inculcata, duntaxat explicationis cauſa: & facultates, autẽ vidẽtur à quopiã authore, cuius oratio multò cultior, & pollicitatio maior de Arthemiſia eſt, quàm quæ Dioſco. conueniat. Sed ille potius deceptus non pauca ſimilitudine odoris & foliorum, indicaſſe videtur herbam illam fruticoſam, odoris ſuauiſsimi & Sampſucum imitantis, quam fecimus cum doctis Abrotanum marẽ, vulgus Picardorum & Francorum, Herbam & lignũ S. Iohannis vocitant, eóq; in coronamentis & lũborum ſuperſtitioſo cinctu ad epilepſiam, morbũ D. Iohannis putatã, auerruncandã expetũt. Hinc D. Ruellio dubitãdi anſa iudicij hallucinati, quam factioſe, vt ſolitus eſt

Abrotanum mas Monſpel. alterum.

eſt illi improperat ille Bambalio commentator, qui omnia conuiciis hîc miſcet & diruit, docet verò nihil, aut dicit.

ARTHEMISIA Marina.

TAM nuſpiam in mediterraneis, quàm frequens in maritimis iſtam reperies, eóque meritò maritimam voces. Pluribus fruticat ſarmentis ab vna radice lignoſa, fibroſa, ſurrectis, alternis interuallis, cineritii colore, muſcoſóque ſemine ſimiliori Abſynthio communi, quàm Arthemiſiæ: flores item lutei, numeroſi ſunt. Folia ima & fermè humi ſtrata, paucioribus, ſed maioribus inciſuris: media verò, aut ſuperna, anguſtiora, minora, interdum vna, aut altera inciſura, Portulacę marinæ, aut Fœniculo marino non abſimilia, carnoſa, albentia, vti vniuerſa planta, quæ gratum de ſe emittit odorem, Abrotani maris fermè: ſapor ſubſalſus, perparùm amarus, cuiuſmodi Arthemiſiæ prioris. In ſinus Adriatici littoribus ad Lyo inſulam & Venetam plurima.

AMBROSIA.

EXimiæ fragrantiæ gratia etiam Diuis expetita, nedum coronamentis, Ambroſiæ nomē finxit: apud nos autem nuſpiam niſi ſatiua Ambroſia viſitur, eoque procerior meritò eſt, quàm quæ ſponte oritur. Nec quiſquam argutator noſtratis magnitudinem obiiciat, quam tripalmarem Dioſcorides facit: multis enim, nec magnis de cauſis, incrementum decremētúmve capit hic fruticulus: cubitum altos edens complures ab ima radice caules, ramuloſque toto è caule multiplices, ſtriatos, graciles, à medio fermè ſummo tenus ſemine & floſculis quàmplurimis alternatim diſsitis, luteolis, muſcoſis, furfureíſve acinulis, vt oleæ, racemoſis, ſed rotundis ſemper, nec latius ſeſe aperientibus. Quibuſdam inter folia è pediculis vtriculi emicant, anguloſi, Echinati, minores & ſimiles tribulo terreſtri. Semen nigricans, rotundum, aut potius Gygarti vuæ æmulum, guſtanti non ingratum. Folia Rutę ſimilia, & circa imum æqualia, ſed supernè maiora, maioribuſq; diuiſuris, Arthemiſiæ, vel Abſynthii, teneriora & tenuiora: vniuerſa albicat planta, odoréinque perbonum halat. Labruſcæ florentis viníve ἐυτωσμίας antiquis dicti, id eſt, boni odoris Bononiæ in hortis lectam multis ab hinc annis meminimus hanc, quę eadem etiamnū viret Londini ſata, radix gracilis, palmi vel ſeſquipalmi.

ABROTONVM Fœmina.

{ Germa. Garten Cypreſz.
{ Gal'is. Petit Cypres & Garderobbe.

CHAMÆCYPARISSOS, ceu pumilla Cupreſſus dicta, vulgò *Petit Cypres*; in hortis frequens colitur, & Galliæ Norbonenſis Nemauſenſi vinetis & campis patentibus fruticat plurima, via præſertim quę Monſpellium ducit, ſeſquileuca ab vrbe, ad dextram, ſeſquicubitum alta, ex virore candida, Corymbis bullatis, crebribus, fuluo colore renitentibus. Menſe Iulio eſt cætera hortenſi ſimilis, ſed odoratior, lignoſior: huius ſemine necant lumbricos quotidiano experimento mulierculæ eſſe: Idcirco Abrotonum fœminam minimè ambigimus: tum quia notis candoris, amaritudinis, fruticis arboreæ habitu, Corymbis aureis, refertis foliis, minutiſsimè inciſis, Seriphii modo, quadrare videtur: tum quia viribus ſcimus iiſdē, nec ignauioribus pollere, quas Dioſ. & Galenus illi vendicarūt. Huic quàm bellè cōgruat Dioſc. gemina collatio Seriphii & Abrotoni. Siquidē Senēſis Seriphiō nullis notis & authoritate confirmatū, nō foret verum. Foliis enim Arthemiſiæ eſt, aut Abſynthii vulgaris, ſeu Pontici, cui Dioſcorides & antiqui diſsimile faciunt iſtud viribus & forma. Et cùm afferat Galenus Seriphio & Abrotono vires conſimiles & noxias eſſe, etiā feruorē, acrimoniā ingratā cum ſalſedine: nempè vbi mari propius oritur: vtrumq; autem viribus & forma ſępius comparet, Seriphiumq; vltimo loco ponat, & vicinius Abrotano: ſanè nullū inuenies Abſynthiū Abrotono per omnia ſimilius

Dodonæo reſponſum,in procinctu illi non eſt:meritò ambigendũ fuiſſe ſuper Abrotano, cui perperam fuiſſet agnitum Seriphium:nam qui explicatiorem Abrotoni deſcriptio nem haberet,potius ex iſto de Seriphio, quàm ex hoc de Abrotono iudicium ſuum eliceret,aut confirmaret: illa enim Arthemiſię ſpecies,potius vulgare refert,floribus,foliis, & ſemine,vt metipſe fatetur: minutiſsimis inciſis foliis,Seriphii modo neutiquã eſt: ideo non Seri phium Pontico contulit Dioſcorides,ſed ſemper Abrotono fœminæ.

ABROTONVM Mas. ἀβρότονον.
Germa. Stabwurtz,Schefwurtz,ſeu Gertwurtz.

AVRONE Gallicè vocata, & hortis rurique oriunda,Maſculum Abrotonum meritò cenſetur,ſarmentoſum duriusque: ſeminibus tenuibus,odorum,ſubalbidum,amarũ, foliis fœniculi modò mi nutim inciſis,paulò latioribus,erigendis hortis & deambulacris concinnandis coluntur:flore luteolo ,Abſynthii, minore.

ABROTONVM Peregrinum Cupreſſi folijs.

SABINA Æ-*gyptia.*

PLVRIBVS ab hinc annis hanc elegantia & raritate memorandam ſtirpem eiúſque nomenclaturam dono accepimus ab illuſtri profeſſore Publico Medico Cęſare Odore Bononiæ,qui hanc Sabinam Ægyptiam vocabat, huiusq; mentio facta capite de Sabina,exigua radice,ex vna ſtirpe pluſculos viticeos,caules rigidiores,nigricantes,folia Cupreſsina, aut Sabinæ,textura reticulata effigiata,longa,anguſtia, & per virgulta crenatis extremitatibus denuculatis foliis.

Anthemis vulgatior,ſiue CHAMÆMILLA.

ANTHEMIDI odor ſuaueolentis mali,nomen fecit Chamęmilũ,ſeu Chamæmalum, plebs au tẽ Chamomillã,& Cotulam non fœtidã vocat: huius è floribus & odore quadruplex eſt conſpicua differentia, nominibus ſecernẽda. Et Europæis regionibus frequẽtior vberiórq; luxuriat vulgaris,dicta Germanis Camamillbloemen,quę Græcorũ Leucãthemon:ſurculis numeroſis, cubitũ altis, erectis, in alas diuiſis: quibus ab radice puſilla folia crebra minutim inciſa & peranguſta diuiſura Anethi,vel Coriãdri, viridia , tenuia hærent; flores in ſummis cauliculis numeroſi, candidi,Bellidis,radiatim bullatum glomerulum luteum,quaſi modiolum, ambientes,Cytonium malum quadantenus redolentes: ſemine puſillo,luteo,ineunte ęſtate ſegetibus tam frequens & ſatis,vt non parum incommoda ſit: ingentis hæc commodi & vſus Gallis,Italis, & Germaniæ nonnullis locis, quibus deſit copia alterius Leuchathemi, quem iam dicemus.

PYRETRI.

Anthemis ſiue LEVCANTHEMVM *odoratius, Romanorum.*
Belg. Roomſche Camilbloemen.

VT ſuauius multò,quiddamque aromaticũ Amaraci,aut Abrotani halat Romana hæc, ſic multò ad aſpectum hilarior & comptior eſt: ea deniq; notiore dicta,qua Baſilicas pręſtantiores plantas vocare ſoliti fuerant,vti Romanum abſynthium,& Baſilicum aſparagon: Tenellis cauliculis repit, haud diuerſa foliis, & floribus vulgatæ ſylueſtri, reſtibili item fertilitate & perenni radice , qua ſeſe inſtaurat, & fundit propagationes proculcationis contemptrices:eóque voluptatis ergò totum vertentem annum in Anglicis viretis attondetur,ſecus puluillos & toros inſternens & ambulacra: neglecta namque,protrita,& reſecta,fœlicius & vberius vernat & luxuriat Siquidem Angliæ vniuerſæ haud alia fermè nota,vel vſu recepta quàm hæc: Ruri miliari vno aut altero ab vrbe Lõdino plurima,herbidis,aridis,vbi ſpõtè orta florũ capitula & folia gracilitate elegãtiora à cõmuni diſcerni queunt: Galliæ & Italię meridionalibus (tametſi Romana dicta) rarior ſpontè. In Belgio & Northmannia ad Druidum vrbeculam , quò loci religionis ergò cõmiſſum fuit funeſte & cruentum prælium,multa. Qui ſyrupus huius floribus, ſucco,& vino albo confit,multò ad ſplenis & icterum hydropis pręſidium optimus.

Angl-



Anglorum NIVEVM λευκανθέμον, *flore multiplo.*

CVLTIORES horti hanc eandem alunt, ſed floribus adeò multiplici folio & radiata ſerie propagatis, vt cãdor eximius bullatum centrum prorſum operiat: nec alius, aut odorus ſapor illi.

HERBARIOrũ *Anthemis Chryſanthemos.*

CHRYSANTHEMOS Anthemis dicta, vmbellis aureíſve bullis, folii facie, odore & ſapore Romanæ Chamæmilæ eſt: Sed magnitudine vincitur, nullíſq; foliolis radiatim cingitur eius vmbo prominulus: Belgio, Angliç, & Galliç, non niſi hortenſis eſt, vſus non diſpar.

BVPHTHALIN, Oculus Bouis. Millefolij folio, Chryſanthemi flore.



HÆc Germaniæ, & Angliæ hortis inquilina. Romano autem agro, Hetruſco & Galloprouinciç prope Olbiã ad mare Hieres vocatũ, ſpontè ſecus vias & margines ſatorũ, cubitales & ſeſquicubitales crebros ſpargit ramos, graciles, teneros: folia ſimilia, ſed latiora, ad Cotulç & Tanacetum nonnihil accedentia, crebetrimis minutiſsimíſq; plumatim & ſcitè ductis diuiſuris Abrotami, Arthemiſiæ concolor, floribus Anthemidis prorſum & odore: ſed intus foriſque luteis, vt Chryſanthemi vulgaris, aut Calẽdulç: quos æſtate, etiãq; in vſque brumam hîc Londini vegetos vidimus in horto Morgani, & Briſtoiæ.

BVPHTHALINVM alterum, folio & facie Cotulæ Fœtidæ.



NON inelegans iſtęc nobis reperta ſecus Arantiorũ lucos Olbiæ in Galloprouincia maritima. Caules promit flexuoſos, cubitales, & duos pedes altos: quos ambiũt folia tenella Anthemidis, lætiora, Cotulæ fœtentis paria: flores ſunt radiati, lutei, Chryſanthemi aruorum, aut Calendulæ ſpontè naſcentis. Hanc etiam nobis repertam in agro Romano meminimus.

 CRAN.

ERANTHEMON.

QVAM plantam Eranthemon Gesnerus, cui ostendimus, opinabatur, quia aptior hactenus defuit, etiamnum veram esse coniectamur, similitudine & viribus Anthemidis persuasi: est enim Anthemidis facie, sed maior tota, & Cotulæ similis, vel species, latioribus maioribusque floribus, Bellidis maioris, infernè rubentibus ex purpura, supernè cādore intermisto, melinaque bulla media, interdum inter alias Cotulas satis enasci solet sapor ingratus illi, odor Cotulæ: Tametsi periculosæ est aleæ res, de icone lectionéve duntaxat notas, illicò propter nonnullam similitudinem, quæ nam sint, certò statuere. Amicus quidam Pyrhetrum vulgare tuebatur Eranthemon genuinam, ob flores subtus purpurascentes, & folia Anthemidis haud absimilia: verùm radicis figura & sapor, vrens satis, nos dedocuerunt.

ADONIS. TANTO minus fit Adonis, vt nonnullis visum fuit, vt cui bullæ luteolæ mediæ, flores autem Anthemidis, semen & facultates longè absint: quare commodius nos inter Anemones.

PARTHENIVM, vel Virginea, est Cotula fœtida, non Matricaria.

AMARACVS Gal. & Pauli. NON nescimus morosulos istos censores leuiuscula plerumque adductos notula, autores perbenè de re herbaria meritos, inscitiæ traducere, atque irridere plerunque, ridendi ipsi cùm forent: idq; in Parthenii disquisitione liquidò videre est, quod nolunt esse Cotulam, sed Matricariam autumant, propter duntaxat Coriandri folia: at tenuia Dioscorid. dicit: φύλλα ἔχει κορίῳ ὅμοια, λεπτὰ: Intuere igitur Coriandri adulti in ramis media & summa folia, & fatebere collationē apprimè cōgruā, imò omnia Coriandri sunt: folia consimili diuisura, rami, situs, tenuitas, figura, pręterquàm ima perpauca folia, quæ latiora sunt Apii aut Oenanthes, quibus eadem foliorum disparilitas contigit, eòque scitè addidit λεπτὰ, nimirum vt collationem nō ad ima, sed ad media pluraque folia faciundam innuet. Matricarię enim nequeunt esse Coriandro, & λεπτὰ seu tenuia: sunt enim ipsa Coriandro maiora, nedum tenuiora, Arthemisię & Absynthio propiora pariáque reliquæ plantæ partes, floribus duntaxat Anthemidis. De amarore autem quòd blaterat, indicat in legendo supinam neglıgentiam, atque in gustando fatuum palatum: est enim Cotula amarore inamœno & perquàm ingrato, vti Parthenion:

MATRICARIA verùm hîc nulla exuperantiæ adiectione, fœtidam subuirosámve & amaricantem dicit, πικρίζων, quo indicat non excellere amarore, sed, vti Anthemis Leucanthemon, amaricante sapore esse. Cui etiam, quia similis erat Partheniū, seu Cotula, idem nomen factū Leucanthemidis, è Græco contextu discas. Iam verò si ad facultates & vsum animum aduertas, quod intererat Senensis Commentatoris, neutiquam vlteriùs inficias ibis, Parthenium esse Cotulam fœtidam. Meminimus namq;, quod probè nouit clarissima Agathopolis Schola, Rondelletium alióśque professores præclaros, sæpius addere Cotulam fœtidam decoctis, ad serosos, adustos, salsos, melancholicosque Elephantiaseos, & mali mortui vocatos, per inferiora educendos: purgat etiam aliquantùm succus per se iusculis inditus, magnoperè in syrupo, ab iisdem laudatus: quia thoracis & pulmonum farctus, lotium euidenter ciet, & tumores emollit, digerendi vi paulò quàm Chamæmilli vegetiore. Sumus & nos vsi percommodè totum hoc sexenniū Rondelletii imitatione, multorū cōmodo. Eapropter multum nocuit, maleq; actum cum studiosis hactenus, quibus persuaserant πολιτάλαντα ista cōmentaria, Matricariam Partheniō esse: deterius verò multò cum ægrotis, qui herbæ duntaxat ad menses ciendos vsurpatæ, purgatoriæ (cæterùm amaroris horrendi, & fœtidi) vsione vexati fuerunt: nec enim Matricariæ, vt Arthemisiæ, mēsibus eliciendis aliisve matricis particularibus affectibus prærogatiuam, sed tantùm ad duritiem & Phlegmonas commendat Parthemion Dioscorides.

Varietas. PARTHENII igitur, seu Cotulæ, varietas duplex à magnitudine & odore. Notior & frequētior quæ fœtidior, caulibus & alis teretibus, succosis, teneris, viridibus, crassioribus, longioribus, quàm Leucanthemidis agrestis: foliis verò & floribus illi adeò alludentibus, vt

bus, vt vel exercitato, niſi nares conſuluerit, illudat: attentius tamen intuēti folia latiora, & florum mediæ bullæ depreſſiores, latiores, iiſdem ſatis æſtate cum Chamæmelo Leucanthemo floret.

Inodora Cotula.

MINOR itidem inter ſegetes, ſuperiori Anthemidi Cotulæ dictæ prorſum ſimilis, eóq; ad diſcernendum magis difficilis, quia magnitudine penè par, & odore imbecillo aut nullo eſt. Flores tamen latiores habet & teneriores caules: radix quotannis regerminat.

COTVLA, ſiue Parthenion marinum minimum.



AD Ceti montis Norbonenſis radices, non procul piſcatorum attegijs, hæc frequens oritur: & Cichorio Bulboſo lubens aſſociatur. Exilibus palmaribus cauliculis humi ſternitur, quibus folia inſunt Buphthalmi vulgaris paria, diuiſura Bellidis maioris, carnoſa, odore feriente, putidulo, Cotulæ vulgaris: Floribus item non ita abſimilibus. Vires autem nec inferiores, nec diſpares.

BVPHTHALMVM, Oculus Bouis.

ENIMVERO Galenus & Ægineta, quaſi Chryſanthemum foret Buphthalmũ, aut nomine tenus diſtarent, nuſpiam Chryſanthemi meminerunt ſed Buphthalmum iiſdem quibus Dioſcorides verbis poſteritati ſuæ mandarunt, peneq; perſuaſerunt commentitiũ vel ſpurium caput de Chryſanthemo eſſe, vel cuiuſpiam amanuenſis induſtria nominis & ordinis quadam cõſequutione illecti, illuc inter Chryſogonum, Chryſocomen, Heliochryſon & Ageratũ apud Dioſc. aſcitũ, eodémq; penè orationis filo & viribus, quibus Buphthalmum. Tum vtroq; poſterior Plinius, videtur vnã tantùm deſcriptionẽ legiſſe, vel, quod veriſimilius, vtramq; ratus eandẽ, Buphthalmi vnã delineationẽ conflaſſe & Chryſanthemi. Buphthalmos, ait, ſimilis Bouũ oculis, folio Fœniculi, circa oppida naſcens, fruticoſis caulibus, qui & mandũtur decocti, quidã Cachlã vocant, hæc cum cera ſciromata diſcutit: Vbi vides coaluiſſe ὀφθαλμειδῆ ſiue ὄφθαλμου κυλοιδῆ & καὶ ἐσθίεν ἑψόμενα, colorémq; melinũ, folia multifida, ſeu fœniculacea, & circa oppida oriri. Verũ addita eſſe ex Chryſanthemo, caules mandi decoctos. Abeſſe verò illi flores vehementer ſplendidos, caules læues: variante nimirum nonnihil deſcriptione ex Buphthalmo atq; Chryſanthemo conflata. Hæc ſatis viſa fuerunt non paucis doctioribus ad aſtruendum, non niſi eandem vnamq; plantam & deſcriptionem vtrumq; eſſe. Quibus ſanè & nos aſſentiremur, ni & ipſæ ſtirpes, quaſi ſe amotas ſua tribu & capite diminutas quererentur, nunc poſtliminiò reduces ſeſe nobis offerrẽt, atq; lectio paulò vtrobiq; attenſior liquidò præluceret. Siquidẽ Buphthalmo caules ſunt teneri, tenues: folia Fœniculi ſpecie, flores lutei, ſimiles & maiores, quàm Anthemidis (nempè Leucanthemi) oculi imagine. Chryſanthemo autẽ fruticoſa facies, læues caules: Folia multum inciſa. Flores vehementer ſplendidi, vel rutili, & caules holeracei, eſculẽti. Quã propter oppida, nõ itẽ in agris, oriri tradit. Quæ quidẽ varietas cũ par ipſis in plãtis cernatur, facit vt arbitremur, Galenũ, quẽ ſequitur Paulus, recẽſione hac ſuper ſediſſe, dũ ex Dioſcoride exſcriberet, quia plãtas inter ſe non comparaſſet: aut, vt lenius dicamus, Chryſanthemi hiſtoriã eius monumentis intercidiſſe: quemadmodũ in vulgatæ cognitionis Iride contigit. Facultates præterea ſi quis argutetur eaſdem vtriſque redditas, idem factum in Schœnanto cum Calamo, Myrrha cum Bdellio, Iberide cum Cardamine, Cichoriis cum Hieracijs, & non paucis alijs. Ea propter exercitatioribus binum damus Buphthalmum, & totidem Chryſanthema, quorum acceſſione ſaltem naturæ familiæ duæ auctiores locupletioreſq; ſunt futuræ.

HELLEBORVS ferulaceus. Buphthalmum Dod.

THeop. Helleborus ferulaceus folijs fœniculi, huc accerſiri ex capite de Elleboro: perplacet Doct. Dod. ſed flores nõ ita congruũt. Facultates minus multò catharticus enim eſt

vt

vt ex Germanis asserit Mathiolus. Sin verò non vehementer purgat, non perperàm quadraret: quippe durities inque scirrhum abituras collectiones dissipare certum: quod tamé haud perinde videtur præstiturum primum Buphthalmum.

PYRETHRVM Officinarum, flore Bellidis maioris, folio Anthemidis.

A FERVORE igneo Græcis, deinde Latinis dictum Pyrethrum nullus nescit: & isti Officinarum Pyrethro, quò minus censeatur verum, nihil est quod deroget, præterquàm flores, quos in vmbellis Anethi circinatis tradidit Dioscorides (alioquin radices illi, cùm adolescit, cuiusmodi plurimum in fasciculis ex Hispanijs ad Septentrionis emporia conuehuntur, nonnunquam non adultæ Pentaphylli radicem, interdum etiam vetustiores pollicem æquant) cauliculos plurimos, sesquipalmum altos, crassiusculos, folijs Anthemidis stipatos, crassioribus, longioribus. Florem item Anthemidis æmulum, aureo in medio vmbone, sed magnitudine Buphthalmi. Radicis feruor igneus immanem dentium cruciatum placat: oleum ex recenti radice eductum mirificum est. Vernat hæc etiam non semine, sed duntaxat cauliculo, depacta tantùm in hortis Belgicis & Anglicis.

PYRETHRVM alterum.

ALIAM plantam *Pyrethri* veri nomine donabat Guillandinus, & alebat in Patauino horto, cui radices & folia Cotulæ fœtidæ. Vmbellæ ab vno quasi centro multis pedicellis innixæ, Venerei pectinis ritu, aut Anethi, candidis flosculis, feruido & amaricante gustu. Sed illudit lectori Senensis, qui hanc non nisi labore arduo sibi comparatã, neq; omnibus cognitam afferens, quasi inuideret nobis tyronibus cognitionem, aut metueret criticorum reprehensionem, tacendo docet, nisi quænam illa esset, nõ perspectum planè fuerit illi. Et sanè minimè habet hæc alterius illius mirificas vires: vt neque nonnullæ aliæ, quæ quia gustu feruido sunt, & nonnullam foliorum similitudinem sortitæ, illicò ab intempestiuis herbarijs *Pyrethri* nomen accipiunt, quasi id præstaret Pyrethrum feruore tantùm, ac non potius alia comite facultate.

- *Fœniculum.* { *vulgare* / *dulce.* }
- *Anethum.*
- *Meum.*
- *Ferula.*
- *Ferulago.*
- *Sagapenum.*
- *Galbanum.*
- *Ammoniacum.*
- *Euphorbium.*
- *Sarcocolla.*
- *Thapsia.*
- *Peucedanum.*
- *Panax Asclepium.*
- *Libanotis seu Rosmarinum recentiorum.*
- *Helleborus niger Ferulaceus Theoph.*
- *Saxifraga tenuifolia, Ferulacea.*
- *Saxifraga Anglorum.*
- *Seseli Massiliense.*
- *Asparagus.*
- *Corruda.*
- *Nepa.*

Myrio.

Myriophyllon vel Matriphyllon palustre.
Myriophyllon Equiseti folium fluuiatile.
Polygonum fœmina.
Equisetum omne, siue Hippuris.
Traganos.
Scorpio Theoph.

μάραθρον. *FOENICVLVM, siue* MARATHRVM { *Vulgatius.* *Dulce.*

{ *Germa.* Fenkel.
Belgis. Venckel.
Gallis. Fenoil. *Ang.* *Fenell.*

QVONIAM multus vsus in cibis Fœniculi emarcidi & arentis, *Marathrum* quidam doctissimi dictum volunt, satius tamen è Græcis Latini, quòd quasi fœnum in hyemes arefactum & marcidum reponetur, fœniculum dixerunt. Id autem apud nos in triplici differentia visitur: vulgare, & omnium vsu frequentissimum apparandis cibis, Dulce vocatum Officinis, semine maiore Cumino, gustu Anisi, dulci, colore albido, minus acri, breuioreq; caule & exiliore; folia itidẽ sunt *Anethi*: tũ coquis, tũ Pharmapœis vsui. Hyemes istud non perinde fert vt vulgatius, nec perinde frequens seritur, vtpote semine è Græcia, aut Syria allato. Vulgaris autem spontè virentis feracissimus ager Norbonensis, siccior, squallidus.

DVLCE.

Hippomarathri autem ab antiquis proditi syluestris, semine presertim ab isto diuerso, cuius plantam, quæ aptè respondeat, similem equidem habemus nullam, Guilli. Driesch probus & peritus *Pharmacopœus* aluit superioribus annis Antuerpiæ, procerum, prægrãdeq; Fœniculum, communi simile: caule ternum, quaternúmve cubitorum, foliis breuioribus, aliquantò rigidioribus, albicantibus Corrudæ. Semen par, aut paulò minus altero, rotundius, & Aniso propius. Illi Hippomarathri nomen fecerunt.

HIPPOMARA-*thrum.*

ANETHVM.

Germa. Dyllen. *Gallis.* Anet. *Ang.* *Dill.*

ANHTON, quasi ἀνίκητον dictum volunt, quia appetentiam cibi excitet, sed etiam ἀνατεῖν & congressus, & coitio est, ad quam Venerea lacessit Anethi esus, vt antiqui prodiderunt: tametsi plurimo vsu tandem genituram exhauriat, Dioscor. teste, difflatq; quippe è stomacho crassum spiritum, quem tenuatum in intima & vasa spermatica vrget, sed demùm populatur. Hortis hæc frequentissima, spontè interdum nata, etiam in Anglia & Northmannia: teneræ comæ in iusculis esitantur à quibusdam calculosis, quibus nõ parum prodesse certum est, sed cibo, parum grato sapore: tantoperè Fœniculo simile alibi diximus, vt ipso Pharmacopœo interdum deludat, nisi sapore facilè discerneretur, ingrato, calidiore, & colore obscurius virente Anethum.

MEVM. *Germa.* Beerwurtz.



MEI veri plurimas sæpissimè vidimus plantas in Germaniæ, Italię, Gallię, Hispaniæque locis Alpinis: Quin nuper etiam dũ hæc meditaremur vireto peritissimi Pharmacopœi Londinensis Iohannis Riccii. Radix odore suaui spicæ, vel Angelicæ, caule & foliis Anethi, vmbella candida, Iunio & Iulio floret. Semen Hippomarathri, odoratum. Eadem in celsissimis montium iugis sterilis Seuenæ, præsertim loco cui nomen Gallicè *l'Esperon*, id est, calcar latinè, monticolis *Cestre* nuncupatur vernaculo nomine, Platearii & Pandectarii æuo, cui nulla doctiorum omnium suffragio deest nota veri Mei Dioscoridis. Cuius etiã senten-

sentiæ est, noster eruditissimus Turnerus Anglus, qui in orę Septentrionalis Alpibus Cheueoticis Scotiæ finitimis, magna vbertate scatere hanc stirpem nos monuit. Vix enim quadriennium est, cùm primùm hæc planta Venetis Pharmacopœis innotuit: nam tametsi radices ad Theriacæ cõfectionẽ ex Syria & Apulia aduectas norant, & in singulas libras singulum aureum ducatum institori pendebant; tamen exoticam putabant, nec vllo loco Italiæ oriundam, vt qui neque caulem foliáve vidissent, & Herbariorum Senensis dictatoris, summi placitis acquieuissent. Hic enim Massiliensium & Mõspelliensium Anethum fœniculúmve tortuosum, tortuoso errore verum Dioscoridis Meum astruxerat, ansamque illis errandi prębuerat. Quin ne nunc quidem, vt errorem aut tegat, aut foueat, in istis postremis Commentationum recoctionibus atque recantationibus, nisi inuitus hanc genuinam esse fatetur: Et fatali sua modestia argutatur, odorẽ quadantenus virosum, folia non Anethi, sed Asperagi, radicibus non adeò tenuibus; Tum paulò mox subdit, Appuli Imperatricem vocant: quo quidem vocabulo, vbique fermè locorum ignara herbarum plebs solita est alicuius incognitæ plantæ eximium & gratum odorem & vires insignes signare. Sic enim vulgò etiam Angelicam Imperatricem vocãt: alioquin Angelicæ, aut Imperatorię, cum Meo nihil est affinitatis, nisi odoris, qui in Meo perinde iucũdus est. Et peritis indicio est eum neq; multas radices huius eruisse, neque folia planè perspecta habuisse; sunt enim situ & similitudine Anethi, non Asparagi, vt asserit: cui etiamsi essent similes, tamen ambitionem sic suam magis proderet: Asparagum namq; metipse fœniculo assimilat, & Anethum adeò similem fœniculo suo capite asserit, vt plerumque colligẽtes fallat. Ne porrò in multò reconditioribus plantis deinceps fallamur abs te, nos tyrunculi, cautio vna & summa erit, non temerè tuis argutis inductionibus picturísve credere. Penè enim nos fefelleras libri initio de Iride syluestri, quam Medio ex Plinio cõparabas: at nobis pòst lõgè aliud Mediũ dedisti, quam inibi prę te ferebas. Hîc porrò de Seseli, Androsache, & aliis permultis plantis, fauere linguis consilium est. Qui non nesciamus, te tantum Dictatorẽ iamdiu supra aleam humani iudicii vel erroris summo ignauorum quorundum suffragio euectum esse, & vereamur scuticam Reuerendi fratris Adriani Veneti, qui in vasti tui operis vestibulo & Priuilegio, dicit totum volumen, tuum à sua Paternitate examinatum, approbatum, & ab omni supicione erroris liberatum.

Fœniculum tortuosum.

Νάρθηξ *FERVLA & Ferulago.* *Hispa.* Cananheia.

QVEMADMODVM Νάρθηξ virgultum, thyrsum aut bacillum Græcis signat, sic Ferula Latinè à ferendo, quòd illius scapi pedamenta fruticibus, & senibus pedum ac scipiones essent. Plurima & procera in Galloprouincia & Norbonensi Gallia, præsertim illis rupibus præruptísque saxis prope subterraneas cryptas, via qua Monspellio Frontignanam itur ad rectam: itidem in celsis squalidísque saxorum sinubus, qui soles ęstiuos & feruidos exceptos totũ fermè fouent diem, propè oppidulum Rochæve Castrum vocatum, quà ad austrum vergit: quinûm cubitorum caulis, radix magna, recta & altè in saxorum commissuras hiantes rimas descendens, euulsu difficilis, candida, lacteo pinguiq; succo turgida, odorem vehementem vibrans, folia fœniculo maiora, pinguiora, crassiora, vt & caulis: vmbellæ prægrandes Anethi, Iunio & Iulio flosculis luteis defluentibus. Semẽ folliaceum, compressum, oblongum, rotundum, Angelicæ fermè, duplò maius.

Aliæ FERVLÆ & Ferulagines, eorúmque succi & excrementa
SAGAPENVM.

SVNT etiamnũ duæ in herbariorũ hortis huius classis, naturæ & similitudinis plantæ, quas idcirco Ferulagines vocant. E videntur distare duntaxat cultura, statura, elegãtia & succi copia, prout sunt nactę radices aruum aridum, magísque excoctum, sub cælo sudo & feruidiore, vt in Aphrica, Media, Cyrene, & alibi. Quare, minus mirum est Dioscoridem paucas & obscuras notas de Sagapeni, Galbani, Ammoniaci, Euphorbii Ferulis, aliísque permultis gummiferis scripto reliquisse: cùm ne nunc quidem sint nobis cognitæ, postquam à nostris hominibus terra & mari lustratæ sunt Lybia, Æthyopiaq; cuncta,

cta,multoq; plures regiones, & magis dissitæ nostro orbe. Equidem Dioscorides videtur agnoscere Ferulam eandem esse atque Sagapenum: nam è radice Ferulæ sauciata manarè Sagapenum primùm dixerat: deinde inferius, quasi superius nihil dixisset, alteram plantã Ferulaceam docet, ex qua alius generis Sagapenum effluat: quæ arguunt potius succos ipsos agnitos illi, quàm plantas. Quippe Plinij etiam Sagapenum in Ferula oriri tradit: fortè quia eãdem plantam cum Ferula vulgari putauit. Cùm autem multis è plantis, gummeus, pinguis, & resinosus succus exeat, vt Coniferis, Amygdalis, Mastiche, Terebintho, Cerasis, Hedera: herba Rutha, Dragacantha, Ixia, & alijs non paucis: tamen omnium nobilissimum excrementum medicamentúmq; videntur Ferulacea remittere: & earum quædam parcè, nec nisi alicubi, vt Fœniculum in Hispanijs, Thapsia apud nos: de quorum natura, viribus, & mixturis, commentationem plenam instituimus inter succos medicatos, vbi facilius cum cæteris liquoribus concretis, pinguibus, & cognatis comparabuntur. Nunc tantùm si quæ faciunt ad hasce plantas vestigandas, pauca leuiter attingemus. Diximus haud dudum in Lasere, ad quam vocem alludit Assa fœtẽs, solitũ olim misceri Silphio siue Laseri Sagapenum, eóque, tum propter alias rationes, videri nobis cognatas plantas: quã cõiecturã fouet Diosc. qui Sagapenũ nescio quid mediũ inter Laser & Galbanũ olere affirmat: idq; sensuũ perceptio hodierna confirmata, ideo namq; similia colludũt ad nos, vt exercitato sit opus oculo & nare sagaci ad ea inuicem discernendũ. Purius siquidem Sagapenum & illud recens, quale nõ multis ab hinc annis cœperũt Venetias asportare institores, concolor est Assę purior, odore item ingrato, Porrum resipiente, vel Galbanũ, quum præsertim recentissimam & efficacissimam intueris glebam lachrymis thuris concretam.

Quin & Galbanum Ferulæ item Syriacæ succus gummeus, Assam multò propius aspectu imitatur: odor tamen minus teter illi, & Gpoponacis quadãtenus cognatũ videtur: cuius modi habemus hodie ex Officinis Venetis quoddã fuluũ, molle, Ceram nouam referens: cuius grumos glebulasúe lachrymis pinguibus congestas seruamus, aliorùmq; multorum lectiorum gummosorũ succorum specimina, vt quiddam iumenti nobis afferant, etiam ad plantas ipsas noscitandas, interq; ipsas distinguendas. Siquidem verisimile fit, sic inuicẽ hasce Ferulas se habere vti ipsorum gummi sunt aut diuersa aut affina. Nam Hammoniaci gummi, quod perquam recens optimum & copiosum hodie adfertur, tametsi plantam ferulaceam esse, ipsa frustilla festucasúe harundinacei corticis, quæ inter glebam reperiũtur, fidem faciunt, & Dioscorides affirmet: tamen longius abesse videtur ab illa communi ferulæ specie cuius cognationẽ Assam, Galbanum, & Sagapenum suspicabamur. Ista etiam semina latiuscula ferulæ, quę inibi immixta glebis conspiciũtur, caulisq;, vti dixim⁹ frustitia, arguunt ferulam diuersam quandã, sed tamen congenerem: tamẽ vides ipsũ gummi alio odore, figura, & copia multò maxima. Adde quòd Euforbij ferulaceam arborem etiam tradit Dioscorides in Mauritaniæ Athlante monte, cùm tamen ipse liquor concretus non parum discerpet à superioribus gummis, similior multò Sarcocollæ. Quare vtris credendum sit, meritò hæremus, Dioscoridíne, qui ferularum, aut ferulæ arbori similem tradidit: an recentioribus, qui istos cunctos tractus Mauritaniæ admodũ exploratos habent, ipsamque plantam Euforbij frequentissimã sibi visam eodem quidem loco vbi Dioscorides, sed longè alia specie repræsentant. Nempe spinosam plantam Acantho aut Cynaræ similem, cuius radici innascuntur cumerorum effigie fructus prægrandes, succo isto feruido turgentes, quibus per maturitatem incisis, lac effluit, colligitur exceptũ in vtribus mollius quàm quod habemus Euforbium. Verùm qui sæpius obseruauimus inter glomerulos & aceruos Euphorbij multa semina tricocca Chamæleæ, Lathyridisúe modo, gustu acria, lubens audiremus, num hæc sint eiusdẽ semina plantæ, quod tamen minus videtur, si ea sit Cynaris syluestris similis. Nõ aũt esse Euphorbio congenerem Sarcocollã tametsi admodùm similia ipsa grummi grumosa sint, Dioscorides monet & ipse feruor in Euphorbio, amaror autem in Sarcocolla, tum facultates diuersæ, quas nos prosequemur, quo loco polliciti fuimus.

THAPSIA Turbith Gallicum, & Turbith cineritium Officinarum.



POTVIT dici Thapſia, nõ ſolùm vt placuit Dioſcoridi, à Thapſo inſula cognomine, quæ vna è Sporadibus eſt: ſed etiam propter flammeum calorem, quem corpori admota inureret, adeóq; eminus, præſertim aduerſo flatu ſpectanti. Valdequàm ſimilis Tapſia habitu toto & viribus: tametſi vſu multo præſtantiore atq; purgatrici vi. In Aquitaniæ macilentioribus montoſiſq; ſqualidis inuentam nobis dedit præceptor Rondelletius, prope vadum quà traijcitur in Hiſpaniã, tum ad radices Pyreneorũ, non procul Perpignano vrbe: craſſior radicis cortex, fuſco foris colore, intus pallet, ſuccoq; multo gliſcit lacteo, gummeo, ſed inibi loci neglecto: caulis Peucedani gracilior, quã Ferulæ, foliaque Fœniculo latiora, breuiora, in vmbellis ſemen Ferulæ minoris, oblongum, anguſtius, montani Sileris. Meritò deſita ex iſtius ſucco purgandi antiquis conſuetudo, vt quo multùm noceatur præcipuis viſceribus, & tormina dira interdũ excitentur. Verùm ſiquidẽ miſcentur leuioribus & naturæ amicioribus, proderit Sarcocollæ, Hammocami, Turpetiúe ſucci modo. Nec Ferulæ Peudaniqúe ſuccis gummeis deſũt vires purgatrices: verùm tũ quia planta tum ſuccus fœtidus cerebro aduerſatur, ideo non correcta plus diſcriminis inferret. Sagapenũ vocatur gummi ex Ferula eductũ, vti Hãmoniacũ, Galbanũ cæteriq; congeneres ex Ferulis conſimilibus, ſed tamen pro ſuccorum natura inter ſe diffeerentiæ eliciuntur, de quibus paulò mox.

Herbariorum THAPSIA *Vulgaris, Carotæ effigie.*

QVAMVIS ſit hæc vulgatior Thapſia officinarum verior exiſtimata & ſuperiori Thapſiæ radice non parum aſſimilis, tamen certum eſt longius à deſcriptione abeſſe: eſt enim folijs potius Carotæ, ſiue *D*auci agreſtis quã Ferulæ: ex Italia iamdiu hortis Belgicis & Francis tranſlatitiæ notitiæ. Sed quia Aquitanica radice vtuntur plexæq; omnes Officinæ *S*eptentrionales, ideo ſe putẽt vti iſtius vulgatioris radicibus, quia nõ ita ſũt abſimiles.

PEVCEDANVM. *Fœniculum porcinum.*

Ger. Harſtraug, Schebel Wurtz, vnd Seuw Fenchel.
Belg. Verkens venckel.
Ang. *Horeſtrange.*

E FERVLÆ COGNATIS hæc, cui radicis ſucciq; gummeus, reſinoſus, piceus fœtor, *P*eucedani nomen fecit: *A*puleius Pinaſtellam, tametſi potius horrendum amarorem & fœtorem apud Poetas πευκεδανος vox ſignet. Multum creſcit in Italiæ Hetruſcæ æſtuoſis atq; Norbonæ glareoſis collibus, præſertim in Luci Garamontij aditu & circũ inter ſentes, lumas, & dumeta. Radix profũda nigricat foris, intus vireſcẽs, ſuccũq; remittit gummeum, flauum, odore grauis & fœtentis: comatq; ſupernè denſo capillitio fuſco, ambiente caulem gracilem, ſeſquicubitalem: multis interdum ab imo ſurculis diuiſa, in folia terna Fœniculi modo, quàm Ferulæ duplò latiora, longiora, minus craſſa, vmbellæ latiores, luteis floſculis prægnantes ſemine Angelicæ haud abſimili, ingrato. Sic & purgandi vi donata fuit radix herbáve, ſed propter fœtorem vtriuſq; minus in vſum deducta.

PANAX *Aſclepium Ferulæ facie.*

NEc diuerſi generis eſt Aſclepium *P*anax à Ferula, nec item figura abſimile, præſertim iſtud doctioribus verum putatum, fortè quale in Mathiolo pictum vidimus: Sed quia is autor admodũ notas plantas oratione prolixiore proſequitur, rariores autem tacitas præterit, aut nomine tenus indicatas pictori relinquit, nos potius dubios quàm certiores ple-

plerumque facit intuẽti omni hanc iconẽ,illicò Ammi,*M*ei,Anethi,aut ſimilium,veniet in mentem,niſi quiſpiam aperiat deſcriptione concinna, ſintne folia fœniculo minora, odoratiora,hirſutiora,quæ vmbellæ,quo flore donatę,ſic paucis Cõmentatoris officio & pollicitatione defũgeretur,præclarè opera poſita,nec multa: quæ tamẽ multùm plus tibi honoris, & vtilitatis nobis eſſet allatura,quàm ex Authoribus,qui peruii ſunt ſtudioſis, paginas ſuas infarcire,vt plebi multa loquutus videatur,quum dixerit aut docuerit nihil. Ex Illyrio tractu,cui Hiſtriæ nomẽ,hodie plãtas non paucas aſportauit induſtrius Valerãdus Inſulanus Lugduni *P*harmacopœus,quib⁹ multa cũ hac Panace affinitas,quas in Horto Doctoris Iuberti Monſpellii ſeuimus:Ferulæ ſimilis erat effigie,ſed multò minor magnitudine.Semine tamen non Fœniculi,ſed vt Ferulæ,lato:foliis & floribus haud diſsimilibus,caule & radice, magnitudine atque ſimilitudine Anethi odorato.

ROSMARINVM ferulaceum,Fertile Dioſ.cuius Semen Cachris dicitur.

DIVERSI admodùm generis plantæ Libanotidis appellationẽ aſciuerunt,ob odorem quem ſpirarent, quadam ſui parte Thuris quadantenus æmulum, cuiuſmodi primæ Libanotidis radicem olere Dioſcorides author eſt:qui idem à Theophraſto quandã Libanotidem memoratã,cuius folia agreſtis Lactucę amaræ cãdidiora,aſperiora:radice breui,narrat.Nobis autem nulla hodie plenè innotuit Libanotis è tot Ferulaceis, quæ vulgò Libanotides putantur, perinde deſcriptioni conſona, vt hæc, quam *P*atauinus olim habebat hortus,quæ etiamnum hac ineunte hyeme læta virebat Londini in horto Iohannis Riccii, non vulgaris peritiæ *P*harmacopœi.Surrigit ea caulem quinum & ſenum interdum cubitorum, fœniculaceum, aut ferulæ, nitidum,obſcurè viridantem, alis multis & ramulis diuiſum, è nodoſis geniculis exeuntibus,foliaque gerentibus crebra, Fœniculo craſsiora, Cotulæ maiora, auerſa,virore cęſio & glauco,vmbellas per æſtatem latiores Ferulæ,aut Tapſiæ,floribus luteolis refertas,& ſemina Fraxini, folliacea, oblongiora quàm Ferulæ, & Cucumerino ſemini maiora,cõpreſsiora,ſtriata, aceroſa, reſinaceũ, aut Thureum halitum dum fricantur,Sileris Montani,aut *P*eloponẽnſis Seſeli dantia, manſuque os reſinaceo & Thureo ſapore complentia, acriora: reliqua planta tenera,calidiuſcula, ſed non ingrato holeraceo & Smini guſtu, quo quidem facilè dignoſcitur à Ferula: nam alioqui lacte multo turget tota,vti Ferula,ſed albidiore & minus feruido,aut graui odore, quin potius odoro.

Libanotis Theophra.folijs Lactucæ,apud Dio

Alteram vide prope Oluſatrũ.

HERBARIORVM Septentrional. notior Libanotis.

NON perinde Libanotidi congruit hæc ferulacea,quam multi Herbarii horti in Gallia,Germania,& Anglia fouent:tametſi caule gracili,recto,Mei,aut Anethi,ſtriato,atrouirente, bicubitali ſit,paucis alis & geniculis donato: in quibus,imis præſertim, *P*eucedani prolixiora folia, fœniculi tortuoſi, anguſtiora Saxifragię Anglicæ, medio & ſuperiore caule pauciora; Vmbellis & floribus puſillis,candidis, Mei:Sed exiguum ſemẽ, ſub hyemẽ maturãs, minus Carui rotundi, ferè Ammi officinarum par, quod neutiquam poteſt conuenire Roſmarini fertilis Dioſcoridis ſemini, Cachryn, aut Cancryn vocati, quia grano hordeaceo eſſet ſimile, aut potius quòd vrentis facultatis cùm eſſet,ſimilem eſcaram inurebat cuti, atque pilula Cacri propterea ab antiquis vocata.

NIGER HELLEBORVS Theophraſt. caule & foliis Ferulæ, radicibus nigris.

ET hîc cogimur etiam iaſſentiri doctioribus inculcantibus nobis iſtũ Senenſem minus verſatum ſtirpium in inſpectione, aut authorum claſsicorum lectione:nam vbi Tragii veſtigatoris pertiſsimi & Geſneri indefeſsi laboris viri iudicium, vt vanum plerũque incuſat, nę ille quàm non eſſet multæ exercitationis,aut lectionis,liquidò prodit. Saltem debuit monuiſſe,Theoph,fortè & Hippocr.Helleborũm deſcripſiſſe Cotulæ & foliis

 ferulã-

ferulaceis nigris radicibus, albi similibus: vsum qualem nescius & auius pseudocōmentator, isti pseudohelleboro attribuit. Radix quamplurimis, nigris, tenuibus neruulis, Helleboro similis; ternos quaternósve erigit cauliculos, pedem fermè altos: foliis densis, tenuiter incisis, virentibus, Ferulæ Adonidísve potius similibus, cuius flores etiam æmulos, sed luteos & maiores Calthæ palustris, aut Ranunculo propiores, suboriente confertim crebribus conflato seminibus pusillis capitulo orbiculato, oblongoque, *Morum* imitante, simili eidē Adonidi, vel Ranunculo: In variis Halsatiæ locis oritur, & hortis colitur. Iam verò si neutiquam Hellebori vires habere verè tuentur & profitentur obseruatores, non sit igitur Helleborus: floret tamē viretque Bruma, Ianuario & Februario, vt Helleborus & Ferula.

SAXIFRAGIA *Ferulacea Italorum.*

QVIDAM horti Italici, vt Vrbini & Florentiæ, alebant Saxifragiam bicubitalem, foliis ferulaceis, aut fœniculi, minus aut minimè geniculatis, tenuioribus foliis, obscurè virentibus: floribus vmbellatis, albidis, Mei, cuius videtur species. Radices albicant, Pastinacæ sapore.

SAXIFRAGA *Anglorum, facie Seseli Pratensis Monspelliensium.*

AB eximia dote in frangendo calculo, Saxifragam scitè dixerunt Angli hanc plantam, pratis vdis familiarem: foliis fœniculi latioribus, pratensis Seseli minoribus. Radix odora foris nigra, intus alba, Peucedani facie. Flores in vmbellis candidi: semen fœniculi; caulis sesquicubitalis & cubitalis est: hac stillatitiā parāt mulierculę clynicæ in Anglia.

SESELI MASSILIENSE, *folio fœniculi crassiore.*



PASSIM & vberè crescit Massiliense Seseli illis in tractibus qui *Massilia* Aquassextias ducunt, transq; Rhodanum in Monspelli agri asperis: Nobis etiam collecta, via qua Roma Senam itur, propè colles oppidi *Mōtfiascone*, vini optimi Muscati commendatione, potoribus magis noti, quàm Botanicis studiosis. Radix illi alba, fœniculi effigie & magnitudine, altè humi depacta, & euulsu difficilis, quàm fœniculi odoratior & calidior: caulem vtplurimùm sesquicubitū ferulaceū, hincinde alis multis ex geniculis prodeuntibus reflexum emittit, prędurum, rigidum: Folia pauciora, sed firmiora, crassiora quàm fœniculi, & albida sunt: vmbellæ confertæ Anethi floribus candidis, & semine, Aniso similiori quàm fœniculi: gustu suaui, acri, & medicato, cuiusmodi Mei aut *Panacis* gustu, *Planta* illic valde nota, fœniculi tortuosi nomēclatura: singularis industriæ amicus Iacobus Reinaudus Massiliensis ciuis & *Pharmacopœus* primus hanc Lugdunensibus medicis, etiamque Valerando *Donrez* illic Pharmacopœo, huius cognitionis suprà quàm dici queat consultis, miserat, ad Theriacę exquisitā confectionē, cui etiam Monspelliensium Doctorum instituto, Rondeletii præsertim, additur, cuius sententiā non rarò sequimur. Neque quantū illic locorū est Massiliæ circum lustranti, vllam plantā videre est, quæ magis quadret Seseli, proindeq; hallucinantis commētatoris Tridentinū Seseli neutiquam genuinū esse quit: quid verò sit, cùm ille describere non ausus sit, nobis ignorandum. Illud tamē asserendum, nos in Tridētinis alpibus hanc plantam vspiam vidisse, ac ne in Baldo quidē monte longè illis feraciore.

An siler Montanū Ma. Seseli

Ma-

Maritimus Dioſc. *ASPARAGVS idem cum hortenſi & holeraceo.*

Ang. Sperage, or Sperache. Bel. Coraelcruyt. *Gall.* Aſperges.

TENELLÆ & primulùm à ſatione erumpentes holeraceorum germinationes Aſparagi dicebãtur, quia σπείρω Græcè ſero, & σπορὰ ſatio dicitur: proinde ſatius quiſpiam coniectet Aſparagos è Græco Latinis deductos, pace multiſcij Varronis, quàm quia ex aſperis virgultis legerentur. *Duæ* autem differentiæ, quales antiqui ſcripſerunt, paſſim vulgò noſcũtur, & in hortis ſeruntur: nam ſponte natæ potius gaudere videntur maritimis locis: ſed ea ſpecies quæ vulgaris ſiue altilis eſt, depreſſiora decliuioráq; pratenſia maritima amat: iam admodum nota & frequens primo vere *A*ſparagis punctim emicantibus, multis crebribúſq; tenellis thyrſulis, caudæ Equinæ quadantenus ſimilibus, eſu in acetarijs admodum quæſitis: affecta poſtea ętate & æſtate, multis fruticant ramulis caules adulti, proceritate ternûm & quaternûm pedum, denſiſſimis foliorum exilium comis Fœniculi aut Anethi, floſculos edentibus oleæ luteolos, qui pariunt bacculas rotundas, Ruſci duplò minores, pares fructu Ribe.

CORRVDA differt ab altili Aſparago.



SED enim Corruda magis montoſis & collibus in deuexu & afflatu maritimo delectatur, perperámq; à noſtris Herbarum Doctoribus hodie cum *A*ltili confunditur, cùm eadem putatur: tametſi rarior multò occurrat, neq; enim Veneto tractui maritimo, Germaniæ, Galliç, *A*ngliæúe maritimis viſitur, vbi nihiloſeciꝰ altilis frequẽs oritur. Facilis autem à ſuperiore dignotio, quia hæc tota cãdidior & rigidior eſt, & ramis diuaricatis funditur per ſepes. Folia acutiora, breuiora, & magis in ordines ſtipata: floſculis oleæ luteolis, crebribus, ſubter alis emicantibus: & ſemẽ illi, nõ vt Altili, Coralli colore, ſed vbi maturum nigricat ex viridi, magnitudine aliquãtò inferius, quod glomeratim proximè ſurculos adnaſcitur: quas ſi ſeorſim ſpecies genericas vidiſſet & obſeruaſſet Commẽtator, nec falſus ipſe nos fefelliſſet, nec Corrudam appoſuiſſet, non illius loco Aſparagum altilem & veſcum ſponte erumpentem illi ſubdidiſſet Is quippe nulla re prorſum quàm tranſplantatione aut cultu, à ſeipſo hortenſi diſtat. At quid differat ab horum vtroque Corruda, ſatis iam liquet, vbi Altilis & maritimi baccæ coccineæ ſunt: Corrudæ autem ex nigro virides ſemper, & Aſparagi marini baccæ multò maiores quàm Corrudę.

NEPA apud Theoph. diuerſa eſt à Scorpione, quam inter Cœli collocatam oportuit.

HVC autem properatione non ita incommoda irrepſit Nepa: quippe cui ſpinæ horridæ & infeſtæ, nomen commune fecerint cum *S*corpione, qui etiam ab ſpinis punctim tan-



tangentem ſauciãtibus dictus eſt: & ſimiliter Nepa vocatur cognomine ab animalculo caudæ ictu metuendo. Hanc autem fermè indiſcretæ ſimilitudinis eſſe cum Corruda prodidit Theophraſtus: qualem plantam paucis adhuc notam, nullidum recentiorum deſcriptam: tum ob ſui cognitionem, tum ad Corrudæ collationem apponemus: non pauci enim ſunt, qui ad eandem quam Senenſis ſalebram impegerunt, rati Corrudam nihil aliud eſſe quàm maritimum Aſparagũ, paſſim locorum prouenіẽtem, vt ſuperius diximus. Sed enim qui nouerit hanc, Corrudę ſimillimam dicet, non item Aſperago: Eam nullibi pręterquàm in Prouincia vidimus, locis montoſis vberè fruticantem, præſertim prope montium radices, qui Magdalenæ celebri Fano & ſpecui ſancto nuncupato finitimi ſunt, via qua Aquasſextias itur. Ligneæ ſunt radices, multiplices, implexæ, tenues: à quibus mox orſæ ſpinulæ, rigidulæ, denſæ, Corrudæ ſimillimæ, aliquantò maiores, vniuerſa virgulta ſummo tenus veſtiunt, ſicq; tota planta denſis horret aculeis pro folijs: & faciem, Corrudæ præfert, guſtu amaricante. Locis ſaxeis & aridis, & Sterellæi montis decliuibus, ac propter argenteum amnem, *Argens* vulgo Galloprouinciæ dictum, multa.

MYRIOPHYLLVM *aut Maratriphyllum paluſtre.*

AFFINES nomine plantas Militares, ſiue Dioſcoridi dictas Millefolias, ſcilicet Semperuiuifolio Stratiotem aquaticã, & Filicifoliam terreſtrem, ac Cumini ſylueſtris foliã quamlibet ſuis alibi notis diſcreuimus: à quibus iam hanc fœniculi foliam diuerſam agnoſcere in procinctu cuilibet eſt. Quippe quam ſæpius reperies in leui agmine fluentibus aquis & paluſtribus, innumeris foliorum capillamentis exilibus, è neruis per æqua interualla pinnatim exeuntibus, teneritudine & diuiſura Fœniculi pullulantis, aut Corrudæ, mollioribus, colore ex viridi fuſco, mollicello, teneróq; caule in aquis fluitante: éque radice exigua, euulſu facili, pallidula, lutea vmbella emicat, guſtu quadantenus paluſtris Equiſeti. Qui hîc nulla de cauſa Marathrũ vocem diſpungunt, vt Amaracum ſubdant, gnauiter in nihil agendo, & ſibi moleſtiam aſciſcendo, ſudant: nec vident nomen à Marathro deductum, monente ſtirpis effigie & codice.

Myriophyllum Equiſetifolium Fluuiatile.

ISTVD Dioſcoridi prætermiſſum, mediæ figuræ inter Hippuridem & Myriophyllum aquaticum exiſtit. Caulem ſiquidem edit cauũ, ſtriatum, & glabrum, duum trinumúe pedum: floſculis albidis, confertis, faſtigiatum, Naſturtij aut Cardami aquaticæ ſimilibus. Aquarum reſidum & riuulorum vadoſis innaſcitur lubens: folijs multis, flaccidis & languidis, fluitantibus, caudatis, aut ſetaceis, Equiſeti, vel Millefolij fœniculacei.

POLYGONON *Fœmina ſemine vidua.*

PROPTER crebras geniculorum cõmiſſuras Polygonon dictum liquidò conſtat, ſic vulgus diceret multinodiam: propior tamen & ſimilior hæc ſpecies Equiſetis, quàm maſculo Polygono videtur, natalibus, culmis, folijs, crebribus in geniculis, per interualla fermè æqua exortis, tanta cognatione itidem virium, vt non valde ſit diſpar aut modus, aut emolumentũ vtẽdi. Habet ſiquidem ternos & quaternos caules, ſed læuiores, glabros, neq; ſtrijs aſperos, rectos, folia anguſta, lõgiuſcula, ſeſe per radiatos exortus, & articellorũ pixidatas inſertiones ſtipantia, Equiſeti, aut aſperulæ anguſtiora. Radix albida, longius propagata, & de ſe nonnulla germina Aſparagoſúe promẽs, tenera. Vliginoſas cõualles & quas riuuli

interluunt,crepidines ſectatur in herbidis vdis,ad cellam Nouum Monſpellio exeuntibus occurrit.Rara tamen illic & nec multum alibi,nota: ſicca & aſtringens valde.

HIPPVRIS.

QVILIBET è triuio Hippuridem nouit,ſic dictam vt loquitur Plin.ob ſetas vel pilos equinos & foliorũ ſimilitudinem,caudæ equinæ imitatos,vnde etiam Equiſetũ dictum.Herba ſicciſſima,ἔφυδρον tamẽ vocata quia vdis,humẽtibus pariter gaudet ſcrobibus & ſatnrum marginibus, plurima quocunq; ieris obuia ſit,& in duplici differentia cernitur.Equiſetum iſtud notius, culmos arundineos, vel iunceos,cauos,nudos, aſperiuſculos, geniculatos,& ſiccitate firmiores,detergendæ omnigenæ ſupellectili à mulierculis expetitos,initiò edit,exiguis articulorum veſtigijs per initia, & racemoſis in ſummo donatos: floribus oblongis,rotundíſq;,aſparagi nouellæ nucamentis,albidis,& herbaceis:progreſſu ex vertebroſis quaſi articulatis commiſſuris,quas in ambitu per intercapedines radiatim cingunt multiplices exilium foliorum quaſi ſetæ aſperiuſculæ, prolixiores,Laricis folijs,Myriophylli aquatici comas,aut Equinam caudam ſatis ementientes.Minor interdum tota hæc rotundos fert aſparagos, teneros,ſummos, non clauatos, ſed racemulis longis, & ſpicatis donatur ramulis, comoſis etiam è lateribus.

Ger. Roßſchwantz. *Bel.* Peertſtert *Ital.* *Aſperella.* *Gall.* Queue de cheual, & queue de chat *Ang.* *Horſe taile.*

Minor fontalis HIPPVRIS.

PRODIT & iſtud ſubſtillis & ſabuloſis aruis, vti in Anglia paſſimè viuis ipſis ſcaturiginibus trans vndantem aquam erũpens prope Caſtell Cary: eſtque ſecunda Dioſcorid.ſpecies,quã autores implicuiſſe & confundiſſe vidẽtur.Eſt ea recto caule,craſſiore,magis cauo, habitiore:per interualla carnoſos exortus foliorum multò breuiorum,albicantium & teneriorum edente: radix nigricat,geniculatis articulationibus & fibris donata: viribus videtur impar ſuperiori.

An racemoſa Equiſeti facie planta ſit TRAGOS vel Tragonon Dioſc?



CEREALEM frugem multùm aceroſam Tragon vocarunt,qua ratione nuncupari & hanc innuit Dioſc:cuius vtriuſuis origine vocis nequaquam ad hircum intelligas alluſum, ſed potius πρὸς τὸ τρώγειν,ab cõmedendo,vnde Traganõ & Edulem, & Tragemata Bellaria Latinis dicta:Gallis etiamnum *dragee*.Sic in *Traſi dolce* Veronenſi, quia edendo eſſẽt,eadem vocis veſtigia remanſerũt.Eſt aũt Traganos,quẽ hîc verum profitemur, fruticulus raritate & elegantia in primis cognitu dignus, nequedum vlli recentiorum memoratus, quẽ primùm in ſiticuloſis arenis oræ maritimæ ad Ceti promontorij Agathẽſis ſinus radices, & finitimis aggeribus arenoſis,inter mare & ſtagnum Laterẽſem,tres quatuórve Leucas Mõſpellio diſtantem,legimus,eiúſq; fructũ,ſiue acinos,quos hic Dioſc.ῥᾶγας vocat,ex granulis tritico parib⁹ congeſtis,ternis aut quaternis,mori Bati effigie, vinaceis aut arillis perquàm aſtringentibus, magna cum voluptate eſitauimus: vbi vulgus piſcatorũ & naucleri accolæ,etiámq; ſtudioſi Monſpellij *Raſins de mar*,ſeu marinã vuã vocat. Luxuriat inibi tanta vbertate,vt ea plauſtra onerare queant.Foliorum prorſum expers eſt,ſarmẽtoſis,gracilibus,copioſiſſimis,& confertis viticulis,iuncum, aut potius ſpartum,partim & Equiſetum referentibus, ramoſis comis, humi accubantibus,ex craſſiore, duriore,ruffeſcente breui ſtipite, arenoſæ ſuperficiei multis anfractibus immerſo,& radici continuato, quæ in ſenos octonoſúe pedes tortuoſa excurrit,genicula ruffa,graminea,

crebrioribus etiam geniculis in breui ſparteo,craſſitie & duritie ſtipitis,in alas exeunte geniculoſas,comoſas Equiſeti, ſed duriores,amaras,ſiccitate & aſtrictione mira,vti vniuerſa etiam planta, ſecundum autem ramulorum inferiores ſuperioreſque exortus, in iunceis innumeris cuſpidibus minutim racemoſi(Iulio & Iunio)erumpunt floſculi,ferè iunci aut botridis,albicantes,herbidi:poſt quorum defluuium,ingens acinorum agmen totam operit fruticem,coccinei enim grani triticei ſunt, pares acinuli, & purpureo muſto pingues, Rubi idęi,nõ prorſum maturi exiguos fructus referentes:è quolibet eorum gygartum duriuſculum,triquetrum,vtrinq; acuminatum,grani tritici aut Seſami Theoph.ſimilitudine, fuſcum foris, intus albũ,medulloſum,aſtringẽs,nõ ingratum,gratus verò eſu ipſe fructus & prædulcis,etiamnum vrinam multum ciens,biennio,triennioq́; reguſtatus.*S*atum item in Belgio amicis, nobis iſtud Londini bellè enatum fuit: nondum tamen acinorum ornatus comparuit. Rupellæ etiam maritimis exire,& ex aduerſo Salınorũ inſulis Oceani Occidui,nobis amici non vulgatæ fidei retulerunt. Nos tameu *A*utumno 1566.qui multa illic rara nacti fuimus,non animaduertimus. Quur Tragon non ſit hic genuinus agnoſcendus omnibus eruditis,cauſam haud dicet *S*enenſis,qui triuiale & claudum nominis Scorpij argumentum aucupatus,illicò ſolita qua eſt fiducia,Cali dat ſpeciem ſpinoſam, eandemq́; Tragon Dioſcoridis ratus,confundit cum Theophraſti Scorpio,quem alium à Nepa docuimus, & ſuo loco vtrumque dedimus.

TRAGON improbus.Math.

EST enim ille Crithmi Salicornij ſeu Cali congener,propius ad ean ſpeciem ſpinoſam accedens,quam Paſtinacam aut Secacul,aut alterum Crithmum faciunt,pedem & cubitum altam,intortis,craſſis,denſis,ramulis diuiſam,& adeò horridam,armatáq; folijs pungẽtibus Aizoi colore & figura,carnoſis, craſſioribus, numeroſis in imo, in ſummo muricatis,cuiuſmodi in tribulo terreſtri & aquatico,vt impunè effringere ſurculum nequeas:hiſce ad imam baſim interiorem,floſculi herbacei rotũdi,ex quibus ſemẽ exit compreſſum, Kali modo(puto)in volutę ſpeciem. Radix ceſpite ſummo exilis,lignoſa,Cali,& herbaceo prorſum guſtu,ſuccoq́; multo glutinoſo prægnans, minimè aſtringente, ſalſo, & alioqui nullius excellentis qualitatis:quam ſi Commentator propius guſtu & viſu exploratam habuiſſet,deſcriptione declaraſſet,nec Dioſcoridis Tragon feciſſet. Eſt enim ſucculenta herba,nõ frutex, nullos acinos habet ruffos,tritico pares aut ſupernè acutos,numeroſos,magnoperè aſtringentes:quæ omnia inſunt prorſus noſtro Trago,quem ſine folijs,nec ſpinoſam Dioſcorides tradit. At hęc folia ἀίζῳ carnoſa habet,ſpinis horrida,aſtrictio penitus nulla & prorſum à *S*corpio Theophraſti non alia,qualem deſcriptum eleganter Theophraſti Scorpium leges . Qui quàm exquiſitè huius inſpectione herbæ percipitur , tam longè abeſt à Dioſcoridis Trago:cui ex proximo ſuperiore capite potuit irrepſiſſe Scorpij vox, vti multa nomina caſu inſerta ſunt,aut frequenti amanuenſium lapſu, qui etiam iſto loco florere Corrudam & Scorpium μετὰ κεστρὸν φθινοπορίθιν, cùm tamen longè ante florere certum ſit,eóq; μετὰ ἔφνηρ æquinoctium vernum,vel Plin.lectione,qui non rarò non notas res aut diſpares,ſimili deſcriptione amplectitur,vti multis locis oſtendimus.

- *Rubia vtraq;.*
- *Erithrodanum Marinum Norbonenſe.*
- *Aparine.*
- *Aſpergula,ſiue Aſperago Pli. Gallis Mugnet.*
- *Spergula.*
- *Gallion.*
  - *luteum &*
  - *album.*
- *Cruciata minor.*
- *Polygonatum minus.*
- *Paſſerina Tragi.*

RVBIA vtraque,Erithrodanum marinum.

Ang. *Madder.* *Gall.* Garance. *Belg.* Grappe.

Yber

VBERI tum prouentu, tum quæstu oritur & colitur Rubia vbiuis locorum, præsertim in Germania & Belgiæ Insulis vrbe dicta, vbi radices prolixissimas & numerosas, flexibus multis humi sparsas, rubentes intus, forísque Coralli nondum perpoliti colore: erutas hyeme ineunte, mense Nouembri, siccatas trapetis subdunt, confringuntque, quo commodius ad extera emporia compendii causa venum vehantur. Infecturæ lanarũ coriorúmve impendiò expetita, necnon officinis medicis notissima: hæc maior & melior vocatur. *Ang. Madder.*

Altera verò, vt minor, sic deterioris est notę, minus aspera tota, cuius radices è rubello in luteum languent, flosculi nec luteo pallent, sed candicant, folia minora, numerosiora, geniculos frequentiores radiatim ambiunt, cauliculosque triquetros, semine rotundo, prorsum maioris Rubiæ similitudine, vsus rarior huius. *Syluestris Rubia Minor.*

RVBIA MARINA *Norbonensium.*



PAVCIS locis oriunda spectatæ elegantię planta, quam non temerè nisi in Norbonæ Maritimis, & squallidis sabuletis Magalonæ & Peraus circũiectis reperies, nec commodiori quàm huic loco referas. Radix pedem aut sesquipedem longa, nuda, sarmẽtosa, arida, rubra, Anchusæ colore, modo, & magnitudine: intus russet obsoletius cuiusmodi Iuniperi, aut Cedri ramenta: graciles numerososque cauliculos ab imo surrectos, teretes, geniculis crebribus cinctos habet: è quibus foliola Saturei aut Rubiæ minoris, tenuia, rigida, mucronata, sed incana, vt plurimùm quaterna decussatim promũtur, quæ suis axillis acerosos glomerulos foliorum pusillorũ cõdunt, deinde summis in cauliculis è mediis istis glomerulis flosculi prodeunt ex herbido lutei aut pallidi, magnitudine Amaraci, & Iasmini modo oblongi sunt.

APARINE.

ERYTRODANI vniuerso generi videtur congener Aparine: valde quippe similis, & eadem penè syluestris foret, nisi intercederet seminis discrimen, tum etiam scabritiâ hirsutaque cuticula caulium & foliorum, quibus sese vestibus pertinaci applicat hęsu, vnde Philantropos, seu Hominis amans, vocitata fuit. Semen verò vmbonis vmbilicíve figuram cælatam medio sui habet.

Aspergula odora nostrâs, aut ASPERVLA, *an Mollugo, aut Asperugo Plinii? Gallis,* Muguet.

HISCE proximè accedunt duæ plantę priscis, vt videtur, incognitæ, nisi sint Plin. Mollugo, & Asperugo dictæ. Altera, Asperula vocitata, tamen non est nisi semine aliquantùm aspera. Cauliculos complures quadratos geniculis multis cinctos edit, circum quos stellatim foliola Aparine, latiora, magísque virentia, septena vel octona sunt: florésq; exigui candicant in summo, Valerianæ æmuli: tota planta odore suaui cuiusmodi Lilij conualli: semen rotundum & nonnihil asperum. Rarò alibi quàm in hortis, vbi odoris commendatione colitur, Gallis Belgis perfamiliaris.

Saginæ SPERGVLA, *siue Spurry Belgarum & Anglorum.*

SPERGVLA verò radicem exiguam: à qua statim promũtur palmum alti cauliculi rotundi, graciles, geniculati, crebrioribus foliis, sed exilioribus, circum in stellæ morem radiatis

diatis Gallii foliis similibus, flores in extremis albidi, caliculis coercetur semē nigricans. Brabanti hac, vniuersa paſsim conserunt veruacta, vt cuius pabulo mirificè vaccas sagi-nari, lactisque copiam augeri, veterinæ iam diu exploratum habent.

GALLIVM Luteum.

PERQVAM simile Gallium huic, sed foliis minutioribus, luteisque flosculis, racemosis, oleæ modo, paſsim obuium & notum, odore suaui. Huius altera frequenter visitur differētia, floribus candidis, & foliis aliquantò latioribus, ad Rubiam syluestrem propius accedentibus, sed minoribus, quod Gallium album nuncupant. *Gallium album,*

CRVCIATA MINOR.

ACCENSERI potest isti claſsi Cruciata recentioribus vocata, iisdem quibus Gallium gaudens natalitiis. Pusilla radice, fibrosa donatur, à qua cauliculos quadrangulos e-gerit rectos, pilis hirsutos, ex æquis interuallis geniculatos, quaternisque foliis breuiori-bus, latiusculis, hirsutis, & flauo pallentibus decuſſatim stipantur, è quibus flores exeunt lutei, pusilli, singuli, oleæ, racemosi, sed in summo numerosiores, confertim aggesti, thyr-sulum Pulegii constituūt. Vulneraria hæc, haustibusque prolapsorum ex alto, atq; sangui-nis exputioni admisceri solita, vti Rubiæ ceteræ.

POLYGONATVM minus, Rubiæ folijs, ambitu stellato.

AFORIS agnoscitur altera differentia Polygonati, Sigilli Solomonis vocati, cui radix & caulis, plantæque habitudo, & natales sunt eadem: verùm folia angustiora multò, & ambitu stellato, Rubię maioris, vel Asperulæ, quaterna, aut quina: minores etiā flores inter folia herbacei, bacculæq; Pipereis minores: multus hic collibus *Riuoli* & Tau-rino Pedemontium collibus syluosis vicinis, & arduis Veganii Norbonensis, Belgicis hor-tis charus & multus, vbi maius etiam in pratis syluosis spontè luxuriat. Ruri etiam Gal-liæ & Germaniæ prouenit crebra, vbi iamdiu & etiam nunc nostro tempore, officinæ cō-dire solitæ sunt, ad Diasatyrionis Veneris illicium, persuasæ esse Arabum Secacul, multis recentiorum authorum negantibus, inter quos Senensis, qui quid illius Indici Secacul radicis penuria subdendum foret, vt solet, silet: nos suo loco commodiſsimè vtendū mo-nuimus radicibus Pastinacæ marinæ (quæ domestica vegetior est) esu gratis, boni succi, nonnihil flatulentis, sanguinem, semen & spiritum augentibus. Eryngii, etiam Pasti-nacarum & Zingiberis viridis conditura posset vicem explere, vti nucis Indicæ pulpa vesca; & Indicæ *Bathades*, seu *Ges* vocatæ, quas inter Sysarum retulimus. *Secacul Arab.* *Bathades.*

Polygonatū Pli. Ruellius perperam astruit Polygonatum Syl. Plinianū, foliis Rutæ, Polemoniū fruticē, quē non nouit isto nomine, & fieri potest vt hallucinatio sit Polygonati ad Polemonium.

Herbariorū PASSERINA *vnicaulis, Linariæ, aut Luteolæ figura, Lini semine vesco.*

HANC aptius quis inter Linum & Scopariam inserat, quam nisi perpaucis in locis Ger maniæ videas, vnde habuit industrius & magnę spei medicus Anglus D. Pennius, vbi wild Meer Hirssen vocatur, id est, Milium syluestre, quia Milii semen non dispar dat, gustu, & similitudine, quodque passerculi depascuntur, vnde Passerinam vocauit Tra-gius. E singulari, exili, paulùm flexuosa, albida Lini radice, caulem erigit vnicum, iunce-um, gracilem, sesquicubitalem, medio tenus nudum, sed indidem summo tenus, pusillis crebribus foliolis Satureiæ aut Thymi angustioribus, inter quę granula multa, oblongi-uscula, Milii magnitudine & sapore, sed calidiusculo, amaricante.

- *Phillitis.*
- *Hemionitis.*
- *Ceterach, siue Asplenium.*
- *Lunaria minor.*
- *Ophioglosson.*
- *Tragium alterum Scolopendrii facie.*
- *Adianthum.*
- *Trichomanes.*

Adian-

Adianthum { *album & nigrum.*
Saluia vita, siue Ruta muraria.
Filix mas.
Fœmina.
Osmunda regalis siue Filix florida.
Polypodium.
Dryopteris.
Lonchitis.

PHYLLITIS *& Hemionitis.*

LVBET interpretari Phyllitim quasi foliosam dictam plantam hanc, vt quę caulis, floris, & seminis expers prodeat, nec nisi folia aut foliosus cespes appareat: è radice namque multis capillamentis fibrosa, nigricante, capilli Veneris, eriguntur senæ, octonæ, vel denę frondes, crassiores, rigidiores, Vulgaris Lapatij effigie, passim viarum parietina & syluarũ amantes vda, magnitudine & mucrone sesquipalmaris spiculi: interius lęuore semper virente aduersæ, repandę: à tergo autem transuersas multas habent ferrugineo colore plumatim exiles lineolas, aut liras extantes, ab ima & latiore sui parte, plumatim secus medium neruum digestas, summo tenus quà in mucronem Lapathij vulgaris, aut linguæ oblongæ similem deficit, vnde Ceruina lingua Officinis vocatur: quare neutiquam iam ambigitur, *Phyllitim* veram esse hanc, sapore exsiccãte non ingrato, & acerbo, subastringẽte, multi ad splenem vsus.



HEMIONITES *siue sterilis.*

SED enim parum adhuc nõscitur nũ ea quæ à non nullis recentiorum pingintur non item describitur Hemionitis, sit ne specie diuersa, ab vulgari lingua Ceruina dicitur, quam idcirco fecerant docti quidã Hemionitidem, siue tu dicas mulariam: quamuis eam mulæ depascãtur: malim tamẽ sterilem dictam, quòd seminis, caulis, & floris sit expers, eóq; perquàm affinis & germana nostrati linguæ Ceruinæ nobis videtur. In quibusdam Italiæ hortis eandem hanc, sed aliquantùm loco lætiorẽ, diuersam, meminimus, hortatuq; quorundam Italorum frustra hanc Romæ quæsiuimus, quo loci nobis indicarant illi in augustæ antiquitatis ruderibus ædium collapsarũ, quas etiamnum vernaculè *Septe Sale*, id est, septem triclinia, illic vocant. Qui sciscitantibus nobis negant Romani Pharmacopœi se vspiam inibi aut circum in vinetis vicinis Hemionitidem vidisse: sunt enim maceriæ tantum illic & cæmentorum dirutæ moles aridissimæ & præ sole feruido minimè alendis plantis, nedum Hemionitidi, aptæ. Attamen nihil diffitemur viro perquàm sedulo Anguillaræ, qui nos idem quoq; monuerat: nempe plantam indidem se habuisse, sed adeò obscuris notis distantiem, vt perparum aut nullatenus differre videretur à lingua Ceruina. Nec enim minus fibrosam radicem nigricantibus villis, summo cespite vel superficie hærentibus, huic inesse: folia autem auersis exarata decliuibus lineolis, seu obliquis liris alterius similibus: basim tamen latiorem habere & versum circumq; pediculum falcatam arcuatamúe Volubilis modo. Hæc ille. Sed aliquot annis pòst, in Anglia occidua, ad rupes antrosasq; cautes D. Vincentij, vno aut altero miliari ab vrbe peramœna Bristoia, vberrimè luxuriantem quandam, facie linguæ Ceruinæ, plantam, inuenimus: sed ternis quaternisúe folijs, minoribus multò: vix enim quàm maxima, tres digitos longitudine excedunt: minimè crassa, aut rigida, sed mollicella, quasi Achanthi veri, inter quem & alias plantas capillares, alioquin lætas & bene adultas ita exilis nascitur: nec vllis à tergo li-

turis

turis asperata, ad mucrone laterimbus vtrinq; ad mediũ sinuatis, & reductis: basi latiore, lunata: segmento quasi vtrinq; interius recuruo. Londinum in hortis plantandos cespites misimus, sed parum diu superstites fuerunt: adeò namq; tenuibus cirris radicis, & folijs delicatulis iniuriæ oportuna est, vt vix se attrectare citra lacerationem patiatur: gustu tamen neutiquam à lingua Ceruina alio est. Hanc nonnulli Flandri amici, quibus dono misimus putarunt esse aliam speciem à Phyllitide, nec tamen esse illam quam depinxit Mathiol.

Asplenum Scolopendria, CETERACH *Arab. & Officin.*

SEMINE item nullo oritur aut donatur herba Aspleniũ dicta, nataq; Spleni iuuando, quam etiam signatissima & perquàm scita collatione docuit Dioscorides folijs donatam esse similibus Scolopendriæ, infesto animalculo, quod lumbricum putidi literatores, cùm non nouissent, ausi sunt Ceterach negare, aut lapsus Dioscoridem insimulare. Iam vtrumq; notius, quàm vt pluribus opus sit, etiam vniuersę occiduę Anglię, quæ scatet Phyllitide, Hemionitide, atque Scolopendri.

LVNARIA *racemosa, Ceterach folijs, racemulis Ophioglossi.*

PERELEGANTEM hanc antiquis indictam, recentiores Lunariam vocarunt, à foliolis Lunæ crescentis in morem subter falcatis, alioqui tota plantula palmaris, habitior, crassitie rigidiuscula, Scolopendrium præfert: sed vnicum tantùm folium fert, colore, violatæ, gemina acie vtrinq;, quasi securiculis vndatis lunatum, è medio cauliculo Ophioglossi tenello: qui surrectus, summus ramosum florem edit, Ambrosiæ, aut Botridis cõnexione, quadantenus Ophioglossi, quam ipso aspectu & facultate eximiè vulnera ferruminandi, vlceraq; & luxata cogendi, vel æmulatur, vel superat: gustu præsicca & astringens. Ericeta strigosa, steriliaque montosa amat: è Mindenis iugis etiamnum habemus, & postremò in Angliæ collibus, qui Grennici Regijs ædibus, & Tamesi imminent, satis multũ reperimus.

Ophioglossi siue Encaphyllum.

MVLTO frequentior hæc, sed aliquantò minor: cui floris argutula cuspis, lingulam serpentis exertam imitata, Ophioglossi nomen impertiuit apud antiquos, & nostri herbarij Lunariam dixerunt. Pratis & quibusuis, in conuallibus familiaris, nec paruę ad vulneraria præsidia commendationis: perquàm exili radice, tenella, tenerum cauliculum promente, cui singulari singulum folium oblõgum, Pyrolæ, aut Cochleariæ, crassiusculũ, ex viridi sublustre, aut pallidum insit.

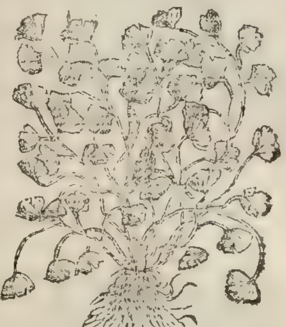
TRAGIVM *alterum* SCOLOPENDRI *folium.*

NIMISQVAM anxiè multis abhinc annis Aloisium Anguillariam, materiæ medicæ callentissimum, modestissimumque, Ferrariæ conueniebamus, de Lonchitide, Stæbe, tertio Dioscoridis Dictamno, istóq; Tragio, sentẽtiam eius rogaremus: qui cùm multa alia doctè & amicè nos moneret, tum istud Tragium sibi non semel visum Scolopendriæ diuiturа, hirsuto folio, radice albida, interdum Drabæ nonnihil tuberosa, & nonnihil Rapunculum accedente, non procul à Pisanis montibus. Nobisq; literas dedit ad quendam per bonum & industrium Lucensem Pharmacopœũ: qui tamen plantam neq; ipse potuit, neq; quisquam alius, illic quo loci esset, indicare. Tametsi balneas aliáque circum loca, & tandem montem Diui Iuliani Pisas & Liburnam vsque transmiserimus. Neque ex eo tempore vllum contigit audire qui viderit: aut aliam videre, quæ planè descriptioni fecerit satis. Lunariæ etenim minori hircinus deest odor, radices exiliores insunt: Lonchitides autẽ non magis huic, quàm nõ suo quadrant capiti. Quare ni potiora sese afferant dum ad vmbilicos properamus, hasce in coniectanea nostra syluamque amandare, certum est.

AD I-

ADIANTHVM, ſiue Capillus Veneris verus.

QVINQVE congeneres puſillæ ſtirpes ſunt, quas hic cōmodùm diſcernere inter ſe operæ precium non vulgare erit, propter iſtos rabioſulos & prolixos commentatores; qui dum rabie Cerberea ad Dryphacta ſe mutuò proſcindūt latratione, nihil aliud quàm tyrones nos, noſtróſque commilitones, hæc noſcendi perquàm auidos, torquent potius quàm docent: vt quibus fortè ſcripturientibus non res ipſæ præ oculis, earúmve cognitio, ſed potius oſtentandi declamandiq́ue in animo ambitio eſſet.



Primò Adianthum verum Dioſcori. nullibi quàm Norbonenſi tractui frequentius, ſaxis & riguis vmbroſis petroſiſque, Veganio, ſterilis Seuenæ finitimis, ac rupium, fontium, & puteorum labris vel aſperginibus Monſpellii Namauſiiq́; rarò alibi in Gallia, Germania, Belgia, & Anglia, aut nuſquam prouenit: quin ne Italiæ quidem locis multis, aut multum videre meminibus; duntaxat quibuſdam in puteis Riuoli vrbis Pedemontanæ regionis, idque perpaucum: fibrillis verò capilloſis, pluſculis, fuſcis hæret, vno omnes amplexu aptis, vnde panduntur numeroſi cincinni iunceíve loruli prætenues; prolixioribus ſed tenuioribus quàm Trichomanes ſtaminibus, palmum aut ſeſquipalmum altis, ſericeo nitore & fuſco colore nitentibus: folia Aniſi vel Coriandri diuiſura, latiuſculis alterno ſitu cirrulis appenſa, penè viſum præ tenuitate fallentibus, tenella, vtrinque lateribus rectis clauſa, trianguli ſpecie; ſed supernè ambitu laciniato & circinato. Hęc omnium præſtantiſsima, quæ indidem Lugdunum, Lutetiā, Antuerpiam, inq́; cętera Emporia celebriora aſportatur, caroque à Seplaſiariis emitur, ad Capilli Veneris Syrupi dicti apparatum. Galliæ ditiores & aulici ſibi curant non rarò Monſpellii conficiendum, indéque adferendum, quò recentiore, & præſentiore vtantur: mirum enim quantum thoracis affectus, hepatis renúmq́; iuuet. Immadidus, vti ſpecies cæterę, in aqua perſtat merſus, quaſi ſuis eſſet in natalibus, & tamen ſiccius creditur, aut potius ambigitur ab illis meritò, qui ex huius expreſſa libra beſſem ferme ſucci promanare aſſerunt.

TRICHOMANES, Polytricum.

VIRIBVS & ſapore proximus huic Trichomanes, & Polytrici nomenclatura officinis non conſuetum minus quàm cognitum: vbique Belgiæ, & Angliæ parietinis, glareoſiſque opacis viis vberrimum, radice fibris nigricantibus comante, craſsioribúſque & breuioribus capillamentis, fuſcis, nitidis, rigidiuſculis, gemina vtrinque foliorum ſerie, Aſtragali Tribulíve terreſtris æmulis, ex atro aduerſa parte virentibus, ſubter verò maculis ferrugineis ſignatis.

ADIANTHVM ALBVM & nigrum Plinij.



PLERÆQVE omnes Belgiæ, Germaniæ, Burgundię, Franciæ, Sabaudiæque officinæ, non modò hoc æuo, ſed etiam ab omni memoria Adianthi duas differentias haſce habuerunt; quibus ſemper vſæ ſunt albi & nigri Adianthi vocabulo. Radix puſilla, filamentis crebribus compacta, atris, rectis, crebribus iunceis, paulò craſsioribus & prolixioribus quàm Trichomanes; ex herbido pallentibus aut albicantibus: foliolis vtrinque & altrinſecus plumatim diſsitis, Filicis maris diuiſura & ſitu, ſed multò minoribus,

altera facie virentibus, altera in glauco punctulis rubigineis series geminas habent, sesquipalmum eóque plus alta, hæc alba, imò vtraque, quę nihil planè differunt: quia nigro Adiantho cauliculi neruulíve nigricant politiore nitore, foliaque sunt saturiore virore, vires eædem prorsum, quas etiam doctis multis, nedum nobis, exploratas scimus ad quotidianas & consuetas potiones multis annis, magno commodo, nullo detrimento. Vt tandem coniiciari dediscant isti tenebricosi commentatores, qui hasce Dryopteres virium ignoratione autumant: nihil enim acris, nedum caustici, hæ innoxiæ capillares habent: nam Dryopteridem aliam esse scimus, & suo loco dicemus. Audiuimus nos in frequẽtissimo studiosorũ cœtu, Rondeletio præceptore docẽte, Dryopteridem nostram nonnullis suis ægrotis (dum in Allobrogum ad Rhodanum vrbibus factitaret medicinam) exitio fuisse ob Pharmacopœorum flagitiosam inscitiam, qui non parum Dryopteridis Potiunculæ medicatæ Polipodii vice miscuissent: Hasce proinde, coniectura certa ducti, Plinio memoratum vtrumque album & nigrum Adianthum, foliis Filicis, imísque cauliculis fuscis & asperis, arbitramur.

Herbariorũ SALVIA VITA, siue Ruta muraria, non est Paronychia Disc.
Belg. Steen rupte.

NVLLI herbarum tribui cognatiori quàm huic accenseri quit, ea quam plebs, præsertim Batauorum, & muliercularum clinicarum in Germania, Saluiam vitam, seu Steenrupte, id est, petream Rutam, vocitat. Vtuntur quippe hac euentu planè certiore & multo frequẽtiore, quàm quauis capillari. Cùm enim huius copia multa suppetat illis, si quando præ hyeme cæterarum vlla desit aut victa sit, hanc subdunt etiam Pharmacopœi exercitatiores: quibus nulla vnquam calamistrata oratione vllus persuadebit cõmentator esse potius Paronychiam, quàm ex Adianthis vnam. Iisdem enim inter Ceterach, Adianthum, Polytricum, cęterásque capillares, locis saxeis lubens prouenit: pusilla radice, cauliculísque tenuibus, non ita dissimilibus Adianthi, cuius foliola etiam non parum refert, sed minora huic, crassiora, & incisuris pluribus atque altioribus. Palmum vix ęquat tota, & albicat colore pallido rutaceo, ad Rutam accedente, nonnulla etiam foliorum similitudine, vnde nomen vernaculum Ruta. Caule demùm, flore, & semine orba, vti cæteræ capillares, quas prorsum exprimit gustum consulenti: vnde commodi petendi coniectura fuit, ad tussim infestam è viscerum vitio atque Hydropes.

FILIX MAS, & FOEMINA.

Germa. Waldfarn menle & weiblein.
Gal. Fengiere masle, & femelle. *Ang. Ferne the male and femell.*

FILICIS tametsi sterilis plantæ, nullus tamen tractus paulò incultior non feracissimus: adeò namque viua, restibili vbertate luxuriat, vt etiam Sole feruidissimo & Syrio vicinis enectis plantis, tamen ipsa non marcida perstet. Distinctę autem sunt, & tritæ cognitionis mas & fœmina, vel ipsa πτέριδος Græca voce (quę expansę alæ effigiem adumbrat) satis indicante: Mas quippe crebriores, è radice crassiore, multis cõuoluta & implexa appendicibus, emittit prolixiores, bicubitales, vel proceriores pediculos, plumatim foliosos, alæ figuram, vnde nomen, exprimentes. Fœmina verò vnum sæpius promit caulem, nudum, multis diuisum è medio ramis: minore radice, digitum ęquante, prolixè sparsa, nigra foris, in qua non transuerso ductu, sed calamatim incisa cernuntur quasi emblemata, effigiem aquilæ, aut similis alitis, alis & cruribus expansæ, affabrè mentientia: quam Aquilam plebs, aut ei similes quidem Chymistæ iactitãt. Vtraque semine nullo oritur & moritur: tametsi rudimentum quoddam seminis edant puluerulentæ foliorum fimbriæ, rugosę, & ista atomos admodùm exiles, tenuissimis arachneis filis, de summo Filicum ramo pendentes, passim Filicis fœminæ semen dictitabant, & plebi persuadebant: quæ non facilè quid vtriusque folia distent, discernere nouit.

RE-

Recentiorum OSMVNDA *Filix florida, luteolis siue flosculis & racemosis ligulis.*

MINVS verò nota Italicis Gallicísque tractibus mediterraneis Osmunda, Filix dicta Regia, regijs sanè ac præclaris viribus. Multa hęc in Pictauium nemorosis syluis, itémque Belgio & Anglia plurima. Maris Filicis radice quasi costis compacta multis, & folijs ijsdem, sed neutiquam crenatis. Caule striato, quem bicubitalem folia nonnulla tarsum alāve imitantia æquis ex interuallis stipant, latentimq; emittunt palmares & sesquipalmares thyrsos, & florū ligulas oblongas, densis racemulis, Lunarię & Ophioglossi æmulis, aut potius Tamaricis Norbonensis nuper erumpētis, quæ ex ferrugineo fucescunt, inque cariosum & puluerulentum situm fatiscunt, feminum speciem aut spem ostentantes. Radices autem amplexæ, & toruli complures costis similes, squamatim sibi incumbūt, ad Hernias, ad vlcera exploratissimi commodi. Quinetiam colicis & spleneticis plurimùm conferūt. Nonnihil calida est, & acris gustus, odoris non ingrati.

πολυπόδιον POLYPODIVM.

Ger. Baumfarn
Ang. Oke ferne
Bel. Boom varen.
Gal. Polipode.

EIVSDEM classis sunt *Polypodium*, *Dryopteris*, Lonchytis vtraq;, ac Polypodium quidem Romanis Filicula dictum, notius quàm vt delineatione egeat. Potissimum radice, prolixioribus anfractibus, nodulis acetabulisq; donata & flagellis Polypi piscis similibus, cuiusmodi ferè coralli albi sunt: crassitude digiti minimi, intus porracea, gustu nonnihil astringens & subdulcis, querna præsertim hæc, sola in vsu, nec alia visitur, nisi si quando macilentius nacta solum, gracilior, strigosiórque fiat. *Sic* etiam quibusdam opacis nemoribus paululū folio est adultiore, neutiquam tamen specie diuersa, vt frustrà faciunt quidā.

DRYOPTERIS, *aut querna Filix.*

HANC de vultu & de quercu Dryopterim, Filicem quernam dixerunt: folia huic Polypodij sunt prorsum, aut filicis Fœminæ, minora multò tamē (nō minoribus lacinijs) delicatiora, tenuiora, & teneriora: exilibus Iuncis pedem altis plumatim foliorū exortus ex aduerso exactè gerentes: auersa item folia, notulis asperfa, non extantibus, rubiginosis, sed candidis, appictis, serie gemina, secus folij neruulum medium. Radix verò longa, variè inflexa, humi decurrens, fusca, subhirsuta, & villis cirrísve fibrata, *Polypodij* (nisi quia gracilior multò) perquàm similis. Hinc ansa Pharmacopœis minus peritis erroris plectēdi fuit, qui huius radices dilutis decoctisque miscuissent, à medico institutis, rati *Polypodium* hāc esse: quæ exitio fuit ægrotis, vti superius in Pliniano Adiantho monuimus. Radici sapor acerbior multò quàm Polypodijs, non gratus, & siccitas nonnihil calida, cuiusmodi in Tormentilla apparet, sed huius exitiosa.



LONCHYTIS *prima.*

A TRIANGVLA SEMINE, CVSPIDE, LANCEOLÆVE mucrone, dicta fuit Lonchitis, sed hactenus ignota prorsus illa galericulata, quæ mirùm quantum torsit & transuersos sui desiderio egit animos vestigatorum melioris frugis, Guinum, Marantham, Anguillaram, quin vel Commentatorem ipsum pepulit ad Montes Italos, & Germanicos, sæpè diuq;, tamen nequicquam quęsita. Idcirco puderet nūc (tametsi non deerat aliquid quod satis bene quadrabat) nostram tenuitatem, multùm impendiò minorem, quasi fœliciorem aut diligētiorem, illius Heroicis conatibus intempestiuè præferre.

Lonchitis altera verùm Lonchitis altera asperáve nuncupata, quæ Polipodij folijs minoribus, tenuioribus minutiusq; incisis, palmos binos alta, pusilla Polytrici, Ceterachúe radice est. Locis nemorosis asperis occurrit, vti nobis in Anglia, Belgio, & Basileæ, prope montẽ arduũ, vno ab vrbe miliare dissito: muscosi apiculi, vermiculorum in modum, præsertim prouecta æstate, glomerantur, spémq; & speciem dant seminis luteoli & racemosi, Oleæ fermè: tametsi sint euanida rudimenta, vti Filicis.

CARDVI & Acanacea.

MVnificus naturæ luxus, Carduorum siue Acanaceorum familiam tam profusè auxit, vt non minus operosum fuerit antiquis, omnes differentias nosse, quàm parum facilè, exactè vel describere, vel notis inter se discernere. Quo minus licet nobis vtiq; eorum hærere vestigijs, aut obscuris designationibus, præsertim cùm longè plures notioresq; inspectione, quàm de eorũ lectione habeamus Carduos: & nostro sæculo Cardui innotuerint non parum admirabiliores nostratibus, neq; vspiam memorati veteribus. Quare lubuit, si quæ possent ad antiquam cognitionem referri, ita expendere, vt interim alias complures species & varietates indictas neutiquam transsileremus, eoque hanc recensionem seorsim auspicari & digerere commodius duximus, quàm Sonchis (quibus cum tamen plusculum similitudinis sortita videbantur) subnectere. Sunt quidẽ vtraq; spinosis folijs, latis, & ferè holeraceis, sed Carduis sui generis peculiare discrimen statuunt capitata muricatáue cacumina, vnde Acanacea dicta fuerunt.

Carduorum frequentissimi, hi sunt.

- *Acanthium maius, viarum.*
- *Acanthus hortensis & syluestris.*
- *Scolymos vtraq;, siue Cinara.*
- *Sylibum, seu Carduus Mariæ argentatus.*
- *Calcitrapa siue myacanthos Theoph. vel Ruell. Tribulus ex Theophr.*
- *Atractylis, siue Cnicus syluestris Galeni, Pauli, Theophr. primus.*
- *Carduus benedictus, siue Cnicus syl. secundus Theophr. ex Ruellio putatus.*
- *Crocodilion Fusch: Ritro, seu Rutro Theoph. Anguillaræ, seu Echinopus Gesneri. Carduus peregrinus Dodonæi.*
- *Astone Anguillaræ.*

Rariores sunt.

- *Acanthium Illyricum.*
- *Chamæleon* { *albus,* / *niger.* }
- *Chamæleon non aculeatus Theoph. seu Carduus pinus Monspelliensium.*
- *Spina alba. Arabibus Bedeguard.*
- *Spina alba altera Anglica.*
- *Spina Arabica, Mauritanis Sucaha.*
- *Leucacantha, radice Cyperi, an Chamæleon niger Monspelliensium?*
- *Eringium* { *Alpinum cæruleum Geneuense,* / *Montanum, Illyricum & Italicum.* }
- *Chamæleontha Monspelliensium.*
- *Scolymos Theophrasti, seu Eringium luteum Monspelliensium.*
- *Spina Solstitialis, quia Solstitijs post sectas segetes in Norbonensi agro, infestis muricibus totos operit tractus,*
- *Picnomos, seu frequens aculeata parua Solonensis Cretæ, vulgo Crau.*
- *Carducellus rd radices montis Lupi.*

Carduus

| Echinomelocactus Peruuianus, magnitudine & effigie
| Melonis, vallata, ſulcata, ſtriata,
| Hippophaes Hippophæſton.

Ἀκάνθιον. ACANTHIVM.

Germa. Weiſz wegedistel. Belg. witte wech distel. Gal. Chardon argentin.

MALIM per ω legi ἀκανθίων, vægrandéve ſpinax, & vepribus infeſtiſsimum, quale eſt iſtud creditum, vbique viarũ obuium, radice craſſa, à qua folia ſtatim complura emergunt magna ſerrata, in ſinu lanugine obducta, & aculeis horrẽtibus donata: caule craſſo, & ſtriis, ſpinis, Echinato capitulo, ſtaminibus purpureis referto, & refertis ſentibus armato, ſemine Cnici, ſed compreſsius, Carduo Mariæ non abſimili. Hæc foliis vtcumque accedit ad Carduum illum Bulboſum, quem Leucacantha coniectamus.

ACANTHIVM Illyrium.

SVPERIORIBVS annis indefeſsi laboris Pharmacopœus ſingularis amicus noſter Valérandus Donrez Flander Inſulanus, ex Sclauonia rediens, huius ſemẽ attulit, & Lugduni in Gallia ſeuit, vnde miræ altitudinis Carduus fœliciter adoleuit. Folia Acanthi magni, vel Sylibi maiora ſunt; procera caulis ſpinoſi haſta hominem duobus tribúſque cubitis ſuperat: capitellũ Acanthii amplum, floribus ſtipatũ purpureis fert: ſemine Cnici farctum. Vniuerſa planta magnitudine ſpeciem præfert arbuſculæ, & adeò aculeos quoquò verſum protendit, vt nullus ſubter impunè tranſmittere poſsit.

ACANTHVS SATIVVS & Syluestris.

Græ. Ἄκανθος καὶ ἄκανθα.	Officinæ Branca Vrſina.
Germ. Bernklaw.	
Belgis. Beerenklauw.	

SPINOSA duntaxat thyrſo ἄκανθος ex Dioſco. deſcriptione, & columnarum apud Vitruuium epiſtiliis, vulgatæ cognitionis & vſus eſt, nuſquam tamen eam niſi ſatu enatã vidimus, præterquàm inter olíueta Mõſpelliẽſibus mœniis proxima, & exeunti ex Ægidia porta, inter fontem & riuulum, prope murum, vbi Pharmacopœi colligere ſolebant ad ænematum emollientium decoctiones, cui ſolo vſui duntaxat etiamnum in hortis ſatiuum habetur: nihilque differt ab illo, niſi mollitie & magnitudine. Videtur Galenus, aut eius amanuenſes, quas facultates Dioſcorides Acanthio attribuit, Acantho huic aſsignaſſe: cuius tamen, vel diurno & diuturno vſu teſte, radices emolliunt, vniuerſaquè planta muccaginoſa eſt. Et vbi interpres vertit luxationes, aptius diceret torſiones, ligamentorúmve tractiones, cui medentur, initiò ſuauia malactica dolorem ſedando, & leniter digerendo, ſi quid doloris appulſę parti influxerit. Nam luxatis artubus potius oberit, fractis & conuulſis proderit.

Κύναρα. SCOLYMOS, ſeu Cynara, Cactos Theophraſt.

| Germa. Strobildorn.
| Gallis. Artichaut.
| Belg. Artichauts.
| Itali. Articoca.

NON à cinere quo gaudeat, vt Columella vult, ſed potius à cane dictã malũt κύναρα. Huius compluria veſca ſunt, ſed gratiora quæ cultiora: nam ſylueſtris delibatis cauliculis teneriuſculis, & capitulis nondum in flores erumpentibus, vti aſelli, victitant etiam ruſtici Itali. Cultu adeò adoleſcunt & tenereſcunt caules & coni, vt gulonibus etiam tragemata minimè ſpernenda fiant. Nec ſunt Cardui illi, nomine Cactòs Theophraſt. aliud quàm Scolymi, quorum deſcriptiones, vires, & mangonia iamdiu notiſsima ſunt.

SCOLYMOS SYLVEſtris, ſiue Chamæleontha Monſpelienſium.



QVANTVS quantus eſt, ſpinis refertus eſt ille, vſu, quàm nomine celebrior, Carduus ſylueſtris, coagulatorius, Norbonenſi agro plurimus: quem, quia tota facie Scolymũ refert aculeatum, Cinaram ſylueſtrem appellamus. Hoc tantùm intereſt, quòd foliis anguſtioribus, aridioribus, & multò denſioribus ſpinis ſit. Flores item eleganti purpura multi, conferti lanugine; quibus coloni, antequàm in pappos abeant, decerptis, lac coagulant, nulli vſui alii illic ſeruit: tametſi non inſuauis guſtu, nec abſimilis Cynaræ. Capita altero tantò quàm Scolymo minora. Semine Cnici, compreſſo, aut Sylibi. Chamæleonthã vocabant præceptores noſtri.

SCOLYMOS THEOPH. ſeu Eringium luteum Monſpellienſium.

SCOLYMOS Theoph. diuerſa à Cynara & Cacto.

SED Theophraſti Scolymos haud parùm à Dioſcoridea abeſt, vt facilè animaduertere eſt ex vtriuſque lectione, & illius plantæ inſpectione, quam Monſpellii Eringium luteum vocant, illiuſque loco nonnulli ſufficiunt locis à mare remotis. Frequens hæc locis maritimis Norbonæ: radix pollicem æquat, magnitudine Raphani, ſed fuluescens, ſucco pręgnans lacteo, vti Dens Leonis, quæ cruda vel cocta eſtur à nõnullis: numeroſos fundit caules bicubitales, in ambitu circũ ſparſos, foliis obductos, caulem ambiẽtibus, quę in imo maiora ſunt, longioráque, virẽntq; intenſo virore nigricãte, & maculis lacteis paſſim impreſsis: adeò tota horret aculeis præduris, vt quà arripias, neſcias. Cinaræ conum profert, Nucis Moſchatæ magnitudine, vbi flores luteoli, non Cnici concolores, ſed ſimiles. Semen compreſſum ſquamis coni coercetur.

SILYBVM, CARDVVS Mariæ, & Lacteus.

Germa. Maryen diſtel. *Belgis,* Onſer vrouwe diſtel. *Ang.* Our Lady thiſtell.

LACTEO Carduo, vel Mariæ dicto, adeò folia Chamæleontis albi ſimilia ſunt, vt non parùm multis doctis perſuaſum fuerit Spinam albã eſſe, quam illi aſsimilat Dioſcorides. Sed quia ſeueriores animaduerſores, ſolo magnitudinis argumẽto, inficiantur, ſaltem, puto, pro Silybo non reſpuent, quæ lata ſpina proditur: cuiuſmodi eſt Mariæ Carduus, foliis pręgrandibus, latis, ſpinoſis, maculis & ductibus lacteis, crebribus, aſperſis, viridibus. Caulis bicubitalis, craſſus, ſpinoſus, & echino donatus, ſpinis cincto, purpureo flore referto: ſemen Cnici compreſſum, lapidi exterendo optimum, etiã muliercularũ experimento. Imum caulem pullulantem delibatum, & radicem in acetariis aliâs eſitauimus in Italia, vbi riſum Germanis mouimus. Plebecula muliercularum copiam lactis illius

lius eſu prouocat. Dodonęi ſedulitas, vt multis aliis locis laudanda, ita plerisq; minus tępeſtiua, vbi ignotis plantis facultates certas aſſerit, quas è Dioſcoride accepit, magno detrimento ægrorum, & experimentatorum, qui quod vident à viro bono, & veritatis amico ſcriptum, illicò vt verum arripiunt, & per experimenta mortes agunt. Sic virpius & eruditus Turnerus Anglus, in ſuis herbariis Alphabeticis Anglicis.

Herbariorum Carlina, è varietate, non genere duplex, non eſt Leucacantha, ſed CHAMÆLEON ALBVS, *Dioſ.*

Germa. Eberwurtz.
Gallis. Carline.
Belgis. Euerwortel.
Ang. Mylke thyſtell.

PLERISQVE omnibus officinis perſuaſum eſt duplicem eſſe Carlinam: quippe quam caule donatam, & carentem viderint: Sed hi, ſi (vti nos) vtriuſque radices, & vtriuſq; gummi ſubflauum vermiculoſum, nonnihil pellucidum, odore viroſo, guſtu & viſu exploraſſent demumque eadem radice & flore caule donatam, alias verò caule carentes: Et alibi etiam proximè vbertim enatas, partim caule viduas, partimque vtroque donatas, obſeruaſſent, volentes ſententiam mutaſſent. Id nos accuratè expendimus, non procul ab arduo & gelido dicto D. Bernardi monte, atque etiam via qua Iſburgo itur Tridentum, locis lapidoſis & ſiccis.

IXIA.

THEOPH. CHAMÆLEON *non aculeatus, interdum acaulos, aliâs caule donatus.*

SIc videas *M*onſpellio finitimis locis glareoſis, inter Cyſtos & cocciferas Ilices Carducellum foliis Scolymi non aculeatis, radice nigricante, digiti parui craſsitie; cuius caulis palmum, ſeſquipalmum, & pedem altus, limbum fert intus florum, multis purpureis aggeſtis & collectis ſtaminibus, foris ſquamulis lucidis, albicantibus, ſibi imbricatim incumbentibus, compactum, viſu pulcherrimum. Hunc ſæpius pluſculi ſtudioſi cōmilitones inibi copioſum collegimus caule carentem, & eodem donatum: flos tamen, folia, radix, guſtus, omnia eadem: quin & nobis tunc mirantibus, dictum fuit, hunc caule carentem, cultum; caulem promere primo prouentu.



Iacea montana & Carduus pinus Norbonēſi.

IXIA, ſiue viſcum Carlinæ.

GVMMI verò Ixia dictum, Carlinæ caule viduæ & donatæ radici exudans viroſum, & guſtu ingratum ſcimus: venenum ſit nec ne, nondum compertum habemus. Sed id aſſerere poſſumus, non niſi vnam eſſe plantam vtranque Carlinam, vti dictum: quod præſtaret iſtis noſtris ampullatoribus docere, quàm cōgerie authoritatum omnia turbare; neque etiam Dioſcori. Viſcum vllum in nigro Chamæleonte agnoſcit, aut vllius illius noxiæ vis meminit, quę pariter noſtram fulciunt ſententiam. Quid balbutiat de Ixia noſter *P*lantarius Senenſis, ne quidem à Ruellio doctus differentiam viſci & veneni, alibi dicemus, vbi, ſitne illud deleterium intrò ingeſtum, diſcutiendum. Immeritò namq; & ingrato animo faſtidire videtur Maranthæ Neapolitani Chamęleontē pictum, ſibi muneri miſſum. Nam, inquit, folia rubris maculis nulla habet, non variegata, nec rubet caulis, nō exeſa, non acris, nec flaua radix, caules non digitali craſsitie videntur: Quaſi verò iſta indicia ei, quem ille Senenſis alterum ſtatuit, inſint.

Nec Mathioli nec Maranthæ Chamæleō niger pictus, eſt Dioſc. genuinus.

Qui norunt Galenum mutuatum è codice, potius quàm de Dioscoride mera & metipsa verba, vt plurimùm suspicabuntur miscuisse illum albi cum nigro facultates, huiusque radicem venenatam prodidisse: quod neutiquam de isto, sed de albo, propter, vt videtur, gummi ἰξίαν; dixit Dioscorides. Idem contigit sæpissimè *Arabibus*, vt capite de Centaureo, & alibi nonnusquã Galeno, vti de Iride & aliis: nec tamẽ vllam Theoph. venenatæ qualitatis facit mẽtionem, tantùm canes interimere posse ait Sic possunt multa cani & pecori noxia dici, quæ sunt salubria homini, vt nux vomica, Doronicum, & alia. Cùm autem etymon huius Cardui Chamæleontis, Dioscoride interprete, à coloris & foliorum varietate deducendum sit: planta sit oportet varicolor, variis in locis, vti Chamæleo, cuius cutis cuicunque solo incubuerit, concolor fit, iam nigra, viridis, aut albicans. Quantum verò coniectari licet, nulla est planta, cui magis hæc Dioscoridis nomenclatura faueat, quàm ERYNGIO vulgari; nam montanus totus cæruleus fit, campestris albus, interdum & purpurascens, vti etiã in maritimæ ora Sclauoniæ inuenitur, & ad ædes virginis manufactæ Lauretanæ, vernaculè *Lorette* vidimus. Albus verò secus Rheni & Sequanæ ripas, in Germania, & Burgundia prope *Maconem*, aliosque tractus.

ERYNGIA.

CROCODYLION.

NEc multùm liquet nomenclaturæ huius Cardui ratio, neque descriptio animum explet: & Carduorum tam latè patet familia, tantáque inest similitudo, vt vix ne antiquis quidẽ probè aut distinctã, aut cognitã fuisse putemus. Nam antiqui, Galenus, Oribasius, Paulus, duntaxat verba hinc videntur mutuati, aut è Crateua, à quo Dioscorides & *Plinius*, qui locis non syluosis, vti ille, sed sabulosis, codicis errore, non suo, oriri scribit. Sed in Crateuæ fragmentis desunt verba paucula ista: περιφερὲς ὂν καὶ διπλοῦν ὡς ἀσπίς, rotundum & duplex, vt scutum, vel potius, vt quis posset suspicari, instar aspidis serpentis in spiram vel gyrum conuoluti, vt esset quædam allusio nominis argumenti ad Crocodylum, nisi fortè eò allusisse nomenclatores videntur, quia Crocodylion aquaticum sit, & ripis fluminum plurimùm degat. Ideóque ab Ætio mentio facta sit magnæ Crocodyliadis iuxta aquas nascentis, ad dolorem capitis. Quin neutiquam puto istam vim tacitos pręterituros antiquos fuisse inter Elenchos hæmagogorum remediorum, si plantam familiarem notamque habuissent. Nam puerili acclamatione fœlices ominatur in Italia Medicos futuros Senensis Commentator, si hęc inibi nasceretur. Potius gratulandum foret Empyricis circulatoribus, & vulgo *Scamnidicis* vel *Montimbancis*, quàm emunctæ naris Medicis, qui cùm è naribus ducendus sanguis est, longè tutiora & potiora remedia in procinctu habent.

CROCODYLIAS magna *Ætij*

An sit CROCODYLIUM, *niger Chamæleo Marant hæ?*

MARANTHÆ verò & *Anguillaræ* depictus Chamæleo, videtur aut verũ esse Crocodyliũ, aut certè germani opinionẽ sustinere posse, vsquedum doctis exactior descriptio, aut planta Crocodylio aptior occurret: adeò enim descriptioni accedit, vt illis nigrũ esse persuaserit Chamæleontem. Qui verò sanguinis è naribus prolectionem desiderat, serò Crocodylion agnoscet, quia probationis incertus modus, experimẽtũ etiam periculosum & incompertum doctis, non tacituris, si nouissent. Carduus verò quem Fusch. fol. *835*. Crocodylium statuebat, huc pariter posset afferri.

RITRO, seu RUTRO Theophrast. Crocodylion Fusch. Echinopus, seu Carduus Echinatus Gesneri, Sphærocephalos Cordi, Spina Peregrina Dodonæi.

{ *Germa.* Welsche distel.
{ *Belgis.* Roomsche distel.

Ev



HÆc inter ſpinoſos carduos valde quàm elegans, duplicis differentiæ viſitur, & (quæ namq; in Anconẽſi, Romano, & Norbonenſi agro ac Auinionenſi, habentur, duplæ magnitudinis ſũt) Chamæleontis ritu variat. Etiamnum ſiccas habemus, radice exigua, pollicem æquante, folijs Chamæleontis albi longè minoribus, caule nullo, interdum exiguo, nonnunquam palmum & abâs cubitum alto. Folijs ſemper proportione exiguis, & Spinæ albæ modo profundè inciſis. Echinus illi cæruleus, eximia cærula purpureſcẽs, orbiculatus, ſpectatu iucundiſſimus, & magnitudine, quanta ſpherula luſoria. Semen & eius glumæ ſimilia Spinæ albæ: nullas tamen ſurſum rectas procul vaginulas aculeatas porrigit: tametſi ſint aceroſæ intus & lanuginoſæ, vti in ſpina alba. Rutrum ſiue Ritron Theophraſti cenſet Anguillara: qui tamen proximę, vt videtur, immemor deſcriptionis, eandem ſpinæ albæ notis accommodat, iiſdem fermè verbis,

Fuſchij Crocodilion.

Altera, quam Crocodilion Fuſchius putauit, prorſus genere eadem huic eſt, ſed magnitudine impenſè maior, vt plurimum, viſitur. In ſylua tamen Valena, qua Gangem oppidum itur, collegimus cæruleã, & hanc excaulem, & caule palmũ alto prędıtã, quæ alibi ad duos, ternos & quaternos cubitos aſſurgit. Echinus cãdidus eſt, nõ cęruleus, & cùm maximus & rotundus, magnitudinem mediocris Arantij aſſequitur: ſemine alterius, ſed multò maiore. Cauli imo ſecundum longitudinem ſtriato, adnaſcuntur permagna folia, & Acanthi ſimilia, ſpinoſa. Belgici horti & Britãnici hanc ſpectaculo alunt, vbi luculenta magnitudine Spina peregrina dicitur.

κάνθα λεύκη SPINA ALBA
Bedeguard Arabibus.



ARABICO idiomate Spinam albam *Bedeguard* vocant, nec tamen vllis notis notiorem faciunt Meſues aut Serapionis interpretes. Quænam autẽ verior ſit ex permultis, quæ proditæ ſunt, paucis dicendum. Pluſculis ſuperioribus annis in horto Patauino illuſtriſſimi Senatus Venetorum, indicante Melchiore Guillandino, inibi præfecto (qui in ſtirpium hiſtoria quantę ſit peritiæ, & indefeſſi laboris, non niſi perdocti norunt) viſus fuit Carduus totus albidus, infernè lanugine incanior, quã ſupernè: folia Chamęleontis minora in regionibus ſiccioribus: nam quem in Anglia ſeuimus, latiora aliquãtò habuit: fuitq; caulis bicubitalis, interdum tricubitalis, digitũ craſſus & incanus totus: Echinos marinis ſimiles, rotũdos habet: quando florent, ex albo

purpu-

purpuraſcentes. Inter quos defluentes ſeſe in ſummo multò altius erigunt ternæ, quaternæue papposæ glumæ confertæ, rigidis, mucronatis tunicis, ſemen claudẽtibus oblongũ, auenæ excorticatæ æquale & ſimile. Hæc poſterioribus & acuratioribus peritiorum ſententijs omnium maximè quadrare videtur Spinæ albæ. Semen tamen cuiuſmodi diximus Auenæ aut Secalo ſimilius, ſed rotundius Cnico. Non eſt hæc, quam ſibi miſſam olim Pata uio Senenſis dat, cæteris omnibus iugulatis ſententijs, vt ſuam ambitioſè intruderet ridẽdis argumentis, & plus momenti allaturis ad ſuam ipſius, quàm ad aliorum refellendam.

SPINA ARABICA, ſiue Suchaha Mauritanis.

CONSEQVVTIO docet hanc Carduum quẽdam Arabicum eſſe, non arborem: nec tantùm natali ſolo, ſed potius facultate diuerſam eſſe ab Alba ſpina: & tamen hîc quidam profligati pudoris ſcriptor viros lectione & omnium artium exercitatione cultos gratis incommodo poſteritatis lacerat: doceret potius, cur non ſit hæc ſpina Arabica vna ex Ægyptijs, aut cur non poſſit congener eſſe, Dioſcorides ſimilem albæ ſpinæ, natura nempè dicit, quia aſtringere aſſerit. Illa vrinas ciet, conuulſionibus prodeſt: hæc ſi aſtringit, filamenta ductúſq; fibrarum rugat, & conuulſionis cauſam impingit, inculcátq; materiam. Quare hic κατὰ φύσιν non vires, ſed figuram interpretãdum: nec enim, vti aiũt, duo capita repetit, & locis diuulſa eadem· an verò quod Phyloſophis ſummis contigit, ſit μνημόνικον ἁμάρτημα, id Commentatori propinamus: non litibus, ſed modeſtis & parcis diſquiſitionibus dirimendum. Quando vtriuſq; vires eædem: Et videntur huic potius ſubdi debuiſſe ſuccedaneum Bedeguard ſiue Cynorodi glomeruli ex varij coloris filamentis conuoluti, quàm illi: nam aſtringere hanc ſignanter notat: illã potius digerere.

TOMENTOSVS carduus Anglicus, aptior ne videtur deſcriptioni Acanthæ Leucæ, quàm ſuperior Patauinus?



NEC longius abeſt à genuina Dioſcoridis Spina alba hæc, quàm ſuperior memorata, facie, caule ternum quaternúmve cubitorum, incana lanugine obſito, Spinæ albæ Patauinæ, aut Scolymi ſylueſtris ſimilibus, Florum capitula rotunda, compreſſa, Echinum marinum, (quum nondum hiat) bellè referunt, aculeis mollioribus, villoſiſq; quaſis Arachneis ſericeiſve Filis concinnè riticulatim implicata. E quibus per maturitatem ſtaminea purpurea florũ, Cynaræ aliquantò minorum, exerũtur, ſuccreſcente ſemine Sylibi, rotundiore, corpulentiore. Radix magna, fuſca foris, intus alba, Perſonatæ ſimilis, guſtu non ingrata, diuretica. Frequẽs hæc in Angliæ collibus ſtrigoſis agri Sommerſeti, iuxta ædes generoſi huius hiſtoriæ perquàm auidi & ſtudioſi Eduardi Saintloo.

CARDVVS bulboſus Monſpellienſium, an ſit Leucacantha Dioſ?



PAVIO ſuperius ſpinam Albam, propter folia candidiora quàm albi Chamæleonis ſic dictã, è Patauinis hortis recenſuimus: vnde liquet hanc Albam ſpinam ab illa non parum diſsidere, contrà quàm nõnullis perſuaſerat vocum parilitas: illius namque deſcriptio ſatis plena, huius ferè nulla, pręterquã radicis quæ Cyperi deſcribitur. Tametſi ex Dioſcoridis ſerie & aliis cõiecturis dignoſcitur hanc eſſe ſpinoſum quendam Carduum, non arborem ſolido ligneóq; trunco, vt audet affirmare nuperus quidam ſcriptor, nõ inuenuſtus Philologus medicus. Hanc autem Monſpelliacam hîc depictam ſi Mathiol. nouiſſet; potius puto, Albã ſpinã opinatus eſſet, quàm Carduum Argenteũ Mariæue dictum, cui radices Cyperi nullę, reliqua indicia æquè incerta omnia. Locis vdis & pratenſibus Mõſpelliũ circũ Carduus hic oritur frequens, inter Narciſſos & Ariſtolochias, cui folia palmum alta, pinguia, aut craſsiora, in ambitu laciniosa & ſerrata Acanthii modo viſuntur, tenuibus ſpinis ambientib. Caulis binos cubitos altus, gracilis, cui in ſũmo capitula, floribus purpureis ſtamineis oppleta, ſemine Cnici, ſed minore. Radices multę, confertę, ex vno quaſi nodulo aptę, in multos oblõgos globulos diductę, Aſphodeli, Cyperíve modo. Quæ nobis perſuaſerunt guſtu explorantibus, & etiamnum hæc ſcribentibus, nullam ſtirpem propius accedere ad Leucacanthã mandenti multũ glutinis exhibet radix, nonnihil caloris & tenuiũ partiũ, tametſi amaroris penè nihil. Sed malumus vera & nobis cõperta prodere, quàm rerum naturas apparatu mendaciorũ ad noſtrã gloriam detorquere, aut apros appingere Syluis.

CARDVVS Pratenſis Tragi Acanthi facie.

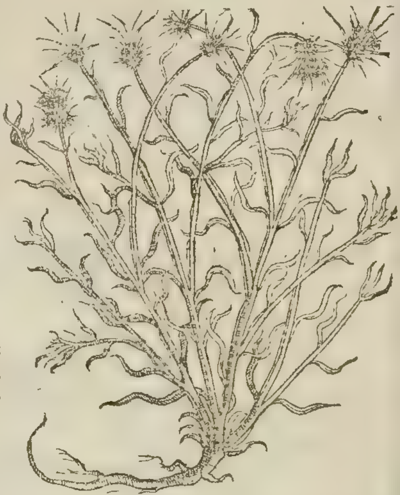


INTER Acanthum & Acãthiũ, medius videtur Carduus ille pratenſis, luculentæ magnitudinis & venuſtatis, pratis Heluetiæ & Germaniæ familiaris: Folia namq; habet Acanthii, ſiue Brancæ vrſinæ ſimilia, diuiſura & ortu paria, ſed molliora, flaccidiora, pallidius virentia ſunt, in caule quaternum quinúmve cubitorum flores congeſti pappoſi, Senecionis maiores, ex luteo purpurantes: ſeménque Cnici multò minus. Radix prolixa, craſſa. Morganus noſter Londini alebat in horto.

CARDVVS STELLATVS, *ſeu Calcitrapa & Tribulus Ruellii Coronopus.*

NON minus notus quàm infeſtus Calcitrapa vulgo nuncupata; quia non manibus, ſed calcibus atteritur, paſsim vbique ſegetum & viarum obuia. Radice longa, colore fuſco foris. Folia lanuginoſa, lacinia, vndulata, profundiora, quàm Erucæ, Coronopi modo, caulis ſeſquipedem altus, multos turiones promit, qui radiis ſtellatim diſtincti, mucronati, acutiſsimi, Calcaris ſpeciem referunt, florem que Attractilidi ſimilẽ purpureum claudentes. Semen exiguum, rotundum, compreſſum, Lenticulæ ſimile. Decocto huius radicis plurimùm vtuntur plebei ad calculum exterendum, vrináſque ciendas, vti & ſemine contuſo, cui tanta vis, vt etiam anaſtomoſi facta venarum emulgentium, aut vreterum cruentum lotium proliciat. Hanc non nouiſſe, aut neglectui habuiſſe, multis in locis contemptum Medici parit. Tantò minus decuit iſtum Medicum & Commentatorẽ indictam prçteriſſe.

SPINA SOLSTITIALIS, *Aurioles Prouincialibus, an Pliniana?*



STELLATO Carduo ſimilis, nec minus nobilis Spina, ſeu Stella Solſtitialis. In Galloprouincia tanta feracitate luxuriat, vt ſegetum incremento nõ parum officiat, & meſſorũ manus pedéſq; ſæpiſsimè cruore & vulnuſculis afficiat: radice parua: folia incana, lanuginoſa, caules multiplices ſecundum longitudinem ambientia, pinnatim vtrinque ſurrecta graminis magnitudine, quaſi pennæ ſuæ arundini affixæ, aut innatæ, & quædam ſtriarũ tentamẽta: murices tribuli terreſtris maiores ſũt, Cardui ſtellati ſimiliores, fului, lucidi, rigidi, pũgendo valde quàm infeſti, præſertim Solſtitio exacto, quum maximè exaruerũt, tunc enim ſepes harũ aggeribus ſoliti ſunt armare coloni. Flores Cardui ſtellati, ſed filamẽtis luteis: ſemine Cnici paruo, paleo colore. Balneis admiſcentur ad tineas & Lichenas: ſtillatitiam dicunt tuberoſas laringis glandulas & ſcrophulas ſine dolore diſsipare. Empyrici etiam eiuſdem ſtellis crura prætumida frequenti ictu aperiunt, & ſanguinem vulnuſculis eliciunt, vti idem agifolii ramis ſoliti ſunt, ipſi meriti vt non crura, ſed terga flagris lacera geſtent.

ATTRACTILIS.

EST Attractilis Cnici ſylueſtris ſpecies Dioſc. Gal. Plinii, Pauli, & Ætii ſuffragio. Ea plerіſque locis, præſertim Norbonenſis Galliæ, floribus tum purpureis, tum luteis ſpontè oritur. Radix digiti craſsitudine, folia longa, magnis inciſuris & aculeis in ambitu: caule bicubitali, ſpinoſo, cauo, & capite ſpinis horrido: flore ſtamineo, luteo, vel purpureo. Semen Cnico ſimile, ſed minus, & nigrum. Colitur etiam in Belgicis voluptatis cauſa, & fimbrofis.

CARDVVS *Benedictus.*

QVEM benedictum, ſeu fœlicitatum Carduum plebeius conſenſus nuncupauit, alteram Cnici ſylueſt. ſpeciem eſſe iamdiu doctis nobíſque ex collatione perpendentibus perſuaſum eſt, ea omnibus vſu & viſu cognita eſt. Hanc colunt magno ſtudio Chymiſtæ &

& clinici,morbi Gallici linitores. In arduis alpibus Galloprouinciæ prope Monſterias Marignols vocatis,vbi vndiq; effodiũtur Cryſtallinæ,Irides,& varij coloris alij lapides,creſcit:in ſummo montis rigidior & aliquantò minor hortenſi.Senẽſis ſuo more mordet, & nihil docet. Nam eius Attractilis nullis depicta aut aſſerta verbis iacet ſpectanda,non vt nos certiores,ſed vt dubios reddat: parũ enim Dioſcoridis deſcriptioni aut receptæ Attractilidi accedere videtur:vtrũ verò illius ſilentium,an pictoris in exprimẽdo ſolœciſmus & cacoſilia,incuſãda ſint,viderit lector.Fortè huc nullo delectu intruſa fuit,quia in penultimis illis Commẽtarijs abſfuit,nec dum vlla certa,vt videtur,authori nota fuit. Ideo ſuo more,ne nihil ibi egiſſe videretur,velitandi anſam arripuit:ait Attractilidẽ non eſſe Carthami ſylueſtris ſpeciẽ,duntaxat quòd argumento triuiali ſanguineũ ſuccũ nõ remittat. Hæc iamdiu ſibi ſcripturo obiecerat Ruellius: & reſponderat, nõ quouis anni tẽpore,ſed meſſibus præſertim,nempe maturo & copioſo ſucco,id deprẹhendi:tunc enim nonnihil cruenti coloris emanare.Quod etiam Lutetiæ in vireto Ioannis Hebrei ſingularis Rhiſotomi meminimus iam multis annis oſtenſum nobis in Attractillide: etiamque Monſpellij in benedicto Carduo & Carthamo idẽ cõperimus:nam florũ & ſuccorũ colores, odores, aliáq; accedentia incrementa, decrementáque, aſſequũntur alijs locis & temporibus alio modo Quin multa ſucco ſunt aut fuluo,aut purpureo,in quibus non niſi affrictu,maturatione,maceratione,aut expreſſione percipitur,vt in Androſæmis,Rheadis, Papaueris radicibus inciſis,Verrucaria,ſiue Torneſole,& alijs pleriſq;.Sed tectam ambitionem prodit imprudentia, nam qui vidiſſet antiquis claſſicis medicis nixum Ruellium, Galeno,Dioſcoride,Ægineta,Ætio eorum ſententias, contrà quàm ſolitus eſt, in capitis calce reticuit.

Sequanorum Cirſium luteum,an ACARNA *& Eryſithal Theoph?*

INCVLTIS & aridis Ericetis viſitur carduus quidam, quem Acarnam Theoph. aut Carlinam Sylueſtrem,alij Eryſithalem nuncupant.Exigua radix,folia Carlinæ aut Attractilidis,minora, ſpinoſa ſunt.Caulis gracilis,rotundus,cubitalis,quo tria quatuórve tubercula echinata aut acanacea gerũtur,radiatis ſtimulis cincta:è medio patuli, Echyni exeruntur flores,ex luteo pallidi,ſed multò minores . Hanc Anguillara Eryſithalem fecit, Sequani Cirſium luteum vocant.

PICNOMOS *Cretæ,Salonenſis Galloprouinciæ.*

VT puſillus ita pulchellus & rarus eſt Carduus, quẽ ſolùm in arida ſpatioſaq; maritima planitie,inter duas antiquas vrbes Arelatem & Salonem, cui quia,vt coniectura fert, cretaceum ſolum ſubeſt,nomen vernaculum Crau inditũ eſt. Ædicula media in planitie eſt olim D.Martino ſacra,propè quã ex aduerſo minoris diuerſorij hic Carduus nobis primũ lectus fuit,vti etiã alijs poſteà locis incultis & deuijs. Radice eſt exigua, manſu quidpiam glutinoſi præferens,longa folia ſecus longitudinẽ cauli adhærentia, Chamæleontæ Mõſpelliẽſis modo,ſed anguſtiora multò,in ramis magnitudine Calcitrapę, & illi⁹ modo in ambitu ſparſa,ſpinoſa,lõgiſq; aculeis adeò ſtipata,vt arrepturo nihil pateat aditus.Vmbellæ numeroſæ,floſculis Senecionum æmulis,luteis,pallentibus cõflatæ ſunt,quæ in pappos duriuſculos Attractilidis modo euolant, ſemenque exiguum Cnico ſimile relinquũt paleaceum. Hæc quò ſit referenda,neſcimus, niſi inter nigri Chamæleontis ſpecies. Picnomon non aſſeueramus, ſed quia ſpinis munitiſſima eſt,ſignificationi alludentes,ita vocitamus.

DIPSACI *ſatiui Fullonum,& ſponte naſcentis* LABRI VENEREI, *diſcrimen.*

QVASI ſitibundus potórve vocatus fuit hic carduus, quòd foliorum iuxta caulem alis & cauo plerumq; rorem aut imbrem excipiat & ſeruet. Eius autem varietas

 duplex

dup lex hodie nota vulgo eſt. Nec enim videtur ſolo cultu euenisſe, vt Fullonum Dipſacus aculeis aduncis, recuruis & rigidioribus, à Labro Veneris ſponte prodeũte tantũ cultu diſtet. Nam pleraque omnia culta molliora & teneriora, minúſq; ſpinoſa euadere ſolita ſunt: at hic ſatiuus capitibus eſt reductioribus, oblõgis ſpinis, crebribus, aduncis, ter ram verſus reflexis, adeò rigidis, vt ſtamina carpendo & vellendo filamenta non facilè effringantur.

VIRGA paſtoris.

SED alter mollioribus, minoribus ſurrectis, nec aduncis, longioribus multò, imbecillioribus: folijs itẽ mollioribus, minoribus, haud diſſimilibus, capitula crebribus, & bituminoſis trifolio ſimilibus. In Anglia Cantia ſecus vias & ſuburbia Rhiæ Sandvicium.

Tertium & minimum, non adeò frequens, vſui incompertum nam cętera duo refrigerãtis & ſiccantis ſunt facultatis. Canceroſis vlcerationibus multùm conferentibus.

CNICVS Carthamus.

MOrdacem pungendo ſpinoſũq; carduum Cnicus ſignificat, purgatricem autem eius facultatem Carthamus: Non eſt autem regionum Septentrionalium niſi culta & inquilina: vbi tamen læta adoleſcit, ſed nõ parum virium purgantium ſemini decidit. Nam Orientale multò facilius & vtilius minori quantitate purgat. Norbonenſe, vt quod *Maſſil larges* quatuor à Monſpellio leucis colitur à Pharmacopœis, imbecillius multò eſt, vtque quod non minore quàm duarum vnciarum, ſed ſaltem vnius & ſemiſſis mole, aluum ſubducat, nec obſtructiones meſeraicarum ęquè probè reſeret. Quia ſatis innotuit plura addere non operæprecium fuit, cùm etiam de Carduo Benedicto congenere ſatis cognoſcatur.

CARDVNCELLVS montis Lupi.



IN Norbonẽſis agri montanis, ad montis Lupi ima, Meridiẽ verſus oritur prope puſillũ amnem aut torrentem hæc Cardui ſpecies omniũ minima, eoq; Cardũcellus nobis nũcupata. Plantulæ huic radix eſt implexa, altè humi depacta, à qua mox foliola pluſcula, exilibus & altis diuiſuris dentata. Caulis vix ſpitameus, lęuis & gracilis: humi demiſſus, flos ſeu caput, maius quã pro foliorum reſponſu, ſpinis horridis, folioſis cinctum florem claudit purpureum Attractilidis, cui etiam folia ipſaq; vniuerſa planta valde ſimilis eſt, ſed longè ſimilior Ætij Attractilidi, purpurea flore vocata, fortè & eadem: vſus incognitus, quia planta vix nota.

Vulgo Aſtone Italica Anguillaræ, Spinam Ceanoton Theoph. tametſi multa niſi radicis nota vaga.

PAtauino agro ſubter humũ prolixè propagãtur huius radices. Folia ſimilia, ſed ſpinoſiora quàm Sonchi: caulis ſtriatus, cui ſummo inſunt paruuli multi Echini purpureis ſtaminibus florentes, & in pappos vbi maturuerint euaneſcentes: Semen paruum, & ſimile Cnico.

ACVLEOSA Gaſæ, an Polyacantha Theoph?

CArduus ille tritæ cognitionis, qui ſpinoſiſſimus Polyacãtha meritò videtur: adeò enim quaſi denſis villis ſenticoſis obuallãtur tum caules & folia & foliorum capita, vt quacunq; intueare, multas ſpinarũ phalanges animaduertas: flos illi puniceus & purpureus. Capita echinoſa, oliuam ęquantia. Caulis ſeſquipedem altus: folia ſpinoſa Acanthio, minora, nec lanuginoſa, ſed ex atro virentia, radix fibroſa, numeroſa: Hæc tametſi, vt plęriſq; ſpinis refertiſſimè aculeoſa ſiue Polyacantha dici poteſt, non tamẽ continuò Theoph. ſit aut Gaſæ, quæ videtur ex ſubfruticum genere: Tametſi putet quidam Polyacantham.

ERIN-

Veſcum ERYNGIVM *Marinum: Campeſtre, Mediterraneũ & Montanum.*

GRÆCI Philoſophi Eryngium quaſi ἐρύγγιον, ſiue ructum dictum autumant, quia capræ quę morſu ſurculum Eryngii præciderint vel deglutierint, cunctum gregem pone ſequentem quaſi ſtupore attonitum ſiſtunt, donec Eryngium ructu reiecerint. Quàm parum perſpicuè calamus humanus, etiam res minimè ſuapte natura obſcuras deſcribat, vel hinc liquet, quòd cùm Dioſcorides oratione dilucida Eryngium repræſentarit, tamen nondum liceat ſtatuere, vtrúmne Marinum dictum an vulgare Montanum inſinuarit. Omnia tamen indicia propius Marinum referunt, quàm vulgi Montanum, duntaxat loci mentionem excipias, notam lubricæ fidei, & non adeò magni momenti. Marini primùm folia teneriuſcula ſunt, neque ſtatim aculeata, eoq; in acetaria veniunt, quemadmodum Crithmum aculeatum, ſeu Paſtinaca marina, huic natalibus proxima: Deinde lata, ſpinoſáq; fiunt, extremo ambitu minus profundè ſinuata & aſperiora quàm montani guſtu etiam plus gratiæ & aromaticitatis habent, ambitumque aſperum: adoleſcenti ſpinæ ſuccreſcunt: & cauli magis ſphærica capita inſunt, rigidioribus aculeis ſtellatim circundata, vt vult Dioſcor. color verò vtrique variat, ſed vulgari non niſi variante loco. Marinum ipſi vidimus ad Aquas Marianas & alia complura litora, colore cæſio, albo & viridante: Radix ei longiſsima, & quæ denos duodenóſve pedes excedat, craſsior etiam quàm Montani, odoratior, cibo, medicamento gratior, efficatior: non enim niſi hac deficiente vtuntur docti illa, non perinde freti viribus illius. Aſpera Maritimũ amat, editiora: vix nunquam enim in monte Ceti & ſimilibus inter ædita ſaxoſa occurrens, ſed ſemper depreſsis, aſperis, vel arenoſis, incultis locis, interdum ſeſquimiliare à mari remotis. Campeſtrem verò ſuperius cum Chamæleonte, cui magis accedere putabamus, contulimus, & obtulimus iudiciis emunctis: tametſi ab iſto, colore, & foliorum laciniata altè inciſura magis, quàm natura diſtet.

Ang. See holye Belgis. Zee wortele.

Montanum cœruleum.

Campeſtr.

ALPINVM *cœruleum Geneuenſe perquàm venuſtum Echinis Dipſaci.*



HVIVS Eryngii inſpectio tantę voluptati eſt homini plantarum noſcendarum cupido, vt facilè, non modò labores herbarios intempeſtiuè improbos leuare, ſed etiã ad magis indies veſtigandum excitare valeat: miræ namque eſt elegantiæ: vniuerſus renidet colore cæſio, cæleſtinæ purpura, hilariore multò, & quàm in vulgari montano viuidiore: radix Enulæ penè par, Eryngio concolor, ſimilis, & ſimiliter odorata: caule erecto, ferulaceo, ſeſquicubitali & bicubitali, ſtriato, qué folia per interualla ex geniculis orta ambiunt radiatim, ſupernè mollicella & delicatiora, quadantenus Eryngii Cãpeſtris, ſpinulis pluribus, ſed ignauioribus. Ima autem ſtatim à radice exeũt folia hederacea, ambitu delicatius ſerrata, læuia Trachelii, aut Epimedii à nobis depicti. Capitula echinata, ſimilitudine & magnitudine Labri veneris, ſed colore foris cæruleo. In arduis montoſis Iuræ pratoſis, & finitimorum Geneuæ imminentium montium iugis, atque etiam Claudii celſis reperitur: radix nigra foris, intus candida, boni odoris, guſtus Eryngii.

HIPPOPHAES Hippophæſtum.

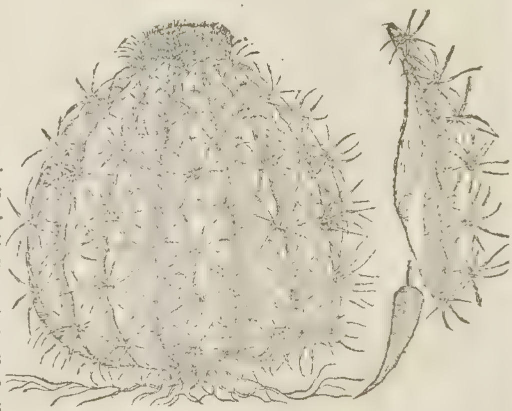
OPEM pollicetur veterinariæ Hippopheſti nomẽclaturæ explicatio: φάος enim vox, non

modò lucem, sed etiam salutem, præsidium & remedium signat. Hanc fulloniam Dioscorides tradit, ac scitè sic delineat, vt nullũ paulò diligentiorem vestigatorem, siquidem eam nactus fuerit, latere queat: quò factum vt iamdiu desierimus quærendo nos torquere, cùm post lustrata multa litora, præsertim Tirrheni & Norbonensis maris, vbi quidam spicilegij scriptores oriri sibi & nobis falsò persuaserunt, nullibi aliisve amicis magis sedulis comparuerit: aut vspiam in vsu esse fullonibus Mediterranei, vel Occidui maris accolis audire à quoquam licuerit: fidem tamen gratiamque habemus fidissimo nec vulgari amico, huius historiæ peritissimo Anguillaræ, qui sibi hanc visam coram verbis nos certiores fecit. Sabulosis Peloponensis maritimis oritur, vocaturque vulgò, inquit, *Spina Purgatoria:* radicibus palmum longioribus, lacteum succum frangendo fundentibus, amarissimum, odore graui. Florem aut fructum tunc nõ vidit: cætera similia Hippophæsto fuerunt. Huius fulloniæ multa hodie simplicia vices supplerent; quemadmodum Cardui Dipsacive plantæ satiui fullonibus vbique idem commodi præstant, quos tamen antiquitus ad vellendos carpendósve pannos vsurpatos fuisse, nulla in Dioscoride mentio: huius verò multa, cùm apud alios, tum apud Theophrastum, qui Hippopheos, non Hippophaes vocat, & paracanthophyllis, siue iuxta folium spinas habentibus, vt sunt Anonis & Tribulus, accenset, quod indicium certius est, nostro in solo non prouenire.

HIPPOPHÆSTVM, nominis vsu, fortè & effigiei quiddam commune cum superiori habuisse.

SED haud perinde nota fuisse videtur, atque superior fuit antiquis hæc: quippe cuius Galenus & Paulus non meminerint: Cùm tamẽ hic Hippophęstũ exscripserit ex Dioscoride, qui etiam paucis verbis incertisque describit, cauliculo floréque viduam, spinosis foliis plantulam, fullonis spinę specie, qualem è *N*orbona aduectam se vidisse, eruditior autorum lectione, quàm stirpium inspectione, vndequaque literatissimus Ruellius, suis cõmentariis mandauit. At eandem nos putamus illam Norbonensem spinosam Echinatã, Ritro Theophrasti inter spinas dictum: qua de re iudicium peritissimo cuique deferimus.

ECHINOMELOCACTOS, siue Melocarduus echinatus Indiæ occiduæ.



QVEM non iuuat in hoc miræ raritatis & venustatis Carduo, solertem Naturę opulentiam contemplari, is se putet auerso natum ingenio à lautiore Philosophia. Hanc autem sponte edunt noui orbis insulæ occiduę, pręsertim ea quę Diuæ Margaretæ sacra est, vnde reduces naucleri Anglicis oris, *M*organo peritissimo & perquàm liberalis ingenii Ciui, & Pharmacopœo Londinensi, attulerunt: in cuius officina instructissima, pleræque eiusmodi stirpium nouarum deliciæ seruantur, quales suis locis appinximus. Sit ne cœli Europæi patiens huius semen, nondum scimus; sed primo Vere experiemur. Videtur autem hic quasi quidam naturæ Cinnus, ex Pepone, Melone, & Carduo coaluisse: eóque nos Echinomelocacton, siue Melocarduum Echinatũ, signata magis quàm recepta nomenclatura vocauimus: Turbinata illi metæ effigies, torulis, callosisque quatuordecim quasi costis canuleata, à sessili & latiore basi secundum longitudinem in conũ obtusiorem coëuntibus: ex quo, quasi vertice, emicat tomentosa, vt in Cynara, cericea bom-

bombax admodùm farcta & delicata ferè quaſis lapidis Amianthi, qua inuoluuntur mucronatæ vaginulæ, ſiliquoſæ, ſanguineæ, Capſico concolores & ſimiles, ſed perquàm exiles. Semine puſillo, rotundo, Amarãthi plenæ, multis ſetis croceis ſupernè ſeſe exerentibus, ſed rigidis & pungentibus. Dorſa autem ſumma ſtriarum, quà latius protuberãt, exerunt infeſtos veluti Iſtricis aut Echini aculeos aduncos, corneos, denos, & duodenos quaſi hamos, radiatim ſeptenas vt plurimùm ſtellas effigiantes. Adeoq; vniuerſum corium armant, inſtar Echini, vix vt inultus manu premas . Eſt autem cutis externa calloſior, craſsiorque tota, Aloes aut Cucumeris colore & concretione. Caro ſubtus albicat, pinguis, flaccida, Melonem aut adipem referẽs. Guſtu inſulſo & acidulo, non ingrato, aqueo, refrigerante. Cuius fruſtrum ex eaque decoctum experiendi cauſa vorauit & hauſit innoxiè, vir impendio doctus, & pius D. Foxius Anglus. Quaſi autem Melo foret interiore & ſuperna ſui parte, quæ flori ſubeſt Acanaceo, carnem firmiorem diſſepit membranula per medium iens, ſellulamque efformans, ferè qualis Cucurbitæ. Sed ſeminis vi fungoſiore minúſq; compacta medullam inibi inuoluit. Eius natales qui viderunt tum naucleri, tum familiares quidam, maritima ſabuleta eſſe referebant: cùm maturuit, Peponem mediocrem vel maximum Melonem æquans, nouemq; & vnius triẽtem libras pendebat hęc. Humi ſeſſilis eſt, nuſpiã cõparentibus nequidem foliorum veſtigijs in ipſa planta aut radice, quæ exilis eſt, aliquot appendiculis vimineis, pullis, prolixis, firmis, nec fractu facilibus, ſparſa.

- *Poterion.*
- *Tragacantha.*
- *Ononis.*
  - *Varietates.*
- *Natrix Pli. Recentiorum.*

POTERION aut νουρὰς.

QVOD neruis peramica ſit, νουρὰδα vocarunt, & Poterion fortè, quia potrix paludoſi riguiq; ſoli amans ſit, vt dicit Dioſcorides, qui fruticem hanc ramulis & folijs Tragacanthæ aptè confert: eiuſmodi namq; primùm vidimus multum in quadam areola horti Patauini, opera erudiſſimi Guillandini. Deinde ex auſtrali tractu Pedemontanæ regionis vulſũ nobis miſit peramicus iuuenis doctus Pharmacopœus Maſſilienſis Iac. Rainaudetus. Sparſa & latè porrecta fruticat, multis cauliculis exilibus, cortice nigricante, tenui veſtitis, etiam aridis, non rectis vti Tragacanthum, ſed vltrò citroque flexis & ordinè intortis, vti in Nepa aut Corruda: ſic etiã ſpinulæ nulla ſerie digeſtæ, ſed multò delicatiores, quàm Tragacãthæ, & minores, paſſim cancellatim & reticulatim implicantur folijs nudæ. Foliola non albida, ſed nigricãtia, quæ non ex aculeis, ſed è caule fibrillis delicatiſſimis, triplò quàm Tragacãthæ minoribus Lenticulæ modo vel Aſtragali exeũt: Semẽ puſillum, rubellum, Sumacho ſimile, & minus. Hunc receptum ſcimus viris Doctis. Nec miramur tantoperè viſum fuiſſe accedere ad Tragacantham, vt congener eſſe videatur Matthiolo, qui ſuũ Poterion Conſtantinopoli, nempè vẽdibiliore & plauſibiliore loco, ſibi ab Oratore Imperatorio miſſũ dat. Cũ nihil aliud quàm Tragacãtha ſit, aut ex eius icone depictum: non enim ſpinæ, non cortex ſimilia, neque in ſpinis folia, neq; multa alia à vero diſſidentia . Ideò vir prudens ſuo honori pobè conſuluit, cùm deſcriptionem tacuit, vt ſolitus eſt: verumtamen dicit eſſe Tragacanthæ ſimile, ſed vèrius dixiſſet eadem eſſe.

TRAGACANTHA hircinos ſpicillos & aruncos imitata.

VERA Tragacantha, cui ſpinularum barbulæ vindicant nomen, plurima fruticat in Galloprouinciæ propè pomeria Maſſiliæ in marinis collibus ad Auſtrum deuexis, alijſq; finitimis locis paſſim multa, vernaculo ibi vocabulo *Barbe Renard & Ram ebouc*, id eſt, vulpina barba, & ſurculus hircinus vocatur. Frutex humilis, denſus, totus candicat, vno ceſpite multa copia aggeſtus. Radice alba, longa, lignoſa, craſſitie digiti, prolixis flexibus ſubter humum merſa. Caulis cùm procerrimus cubitalis, ex quo ſpicula foliata vtrinq; quaſi pinnis oriuntur, quæ ima & vetuſtiora, nihil aliud quàm veprem, aut ariſtæ ſpina nudatæ effigiē oſtentant. Superiora pallentia perpetua ſunt, etiam peregrino ſolo, vti Mechliniæ, vbi domi, totam glacialem hyemem fouit mercator induſtrius & harum amãtiſſimus Georgius Rie. Caulis ab vna radice multiplex, rigidus, lignoſus, candidus, quem veſtiunt ſpinæ foliatæ, vepribus rigidiſſimũ, ſtellis horridũ. In ſummo inter ſpinoſa folia & ſpinas ſtipantur multi floſculi inuicem collecti Geniſtellæ ſimiles, ſed albi. Siliqua etiam numeroſa, recta, Ciceris aut Geniſtellæ ſpinoſæ modo, ſed multò minor & candida, in qua ſemina exilia, albicantia includuntur, Sinapi magnitudine, anguloſa. Illic planta nullius vſus, ſed negocium dedimus cuidam illic amico, vt radices vulneraret, ac ſi quippiam Gummoſi deflueret, ſeruaret: ſic nos in Terebintho, Lentiſco, inibi lacrymas compereramus, quamuis exigua quantitate.

ONONIS *aut Anonis Aſinaria, ſiue nocua Offic. Areſta bouis.*

SPINOSA hæc, cui pruriginoſi & ſtrigoſi Aſelli ſeſe lubenter affricant, Ononis quaſi Aſinaria Græcis dicebatur: aut potius Anonis quaſi inutilis noxiáq;, agrum defrugando & aratrum ſiſtendo, quò vulgus alludẽs, etiamnum Areſtum bouis vocat: adeò namq; plenè reſpondet deſcriptioni noſtra vbiq; fruticãs, vt qui quodam oſtentandi ſtudio verã inficiantur, ipſi ſi non vt ὄνοι ridendi, certè inutiles balbutiores & nocui bouis ſtudijs, ſint habẽdi. Quãuis in plaga calida frigidaúe fruticat flexilibus pluribus, ſeſquicubitalibus & bicubitalibus ſurculis, per initia cùm adoleſcunt proximè & ſubter folia nõnihil geniculatis: poſteà ſpinis armãtur adultiores facti, & floribus ornãtur vt plurimũ piſi purpureis, in pallidum languentibus: demũ ſiliquæ erumpunt exiles, vbi ſemen, radicibus inſtar funium flexilibus & tenacibus, prælongis, prolixis.

Varietas.

Quædam occurrit in pratis maritimis & vdis Angliæ, præſertim ad Briſtoiam & prope Londinum, folijs maioribus, & tantillùm crenatis, ſimilibus ſuperioris, ſed floribus luteis, prolixioribus, & magis lentis ſarmentis. Non rarò vidimus albidis, imò & candidis admodùm floribus, alicubi etiam nunquam ſpinis armatur: nullas enim vidimus ipſo Autumno exeunte in hac poſteriore, quãuis in agro fruticantẽ & in hortis eam obſeruauerimus.

NATRIX *Pli. Herbariorum.*

HARVM VTRIVIS perquàm ſimilis herba illa inter ſegetes & crepidines cultorum Monſpellij frequens, & via *Boutonnet* ad nouum caſtrum. Radix puſilla, caules promit ſurculoſos multos, geniculatos, pedem altos, & ab imo ſummotenus folijs exilibus, longis multis, Fœni Burgũdiaci æmulis, obſeſſos: ſed adeò viſcida tota plãta eſt, vt vix manus attractanti liceat ſe interdum extricare. Odora impendiò eſt hæc, ſed quippiam minimè grati ſpirat, odoris fortè vehementia, qui quibuſdam Conizam fœtidã ſapit. Flores illi lutei pallentes Aronidis: è quibus Delphinij cornicula, ſemine plena, ſed pullo colore. Hãc natricem Plinij coniectabant nonnulli: quibus autẽ argumentis non vacat ariolari, neq; per authores incerta ſpe quærendo vagari.

ALTERVM FRVGVM GENVS nempè graminis Trifolij, & Leguminum.

CVVM initio ordiremur plantarum ex ſimilitudine hiſtorias, decreueramus graminis & triticeæ frugis recenſione abſoluta, è veſtigio hãc quaſi alteram graminum familiam illi proximè annectere, aut inter conſimiles alias plãtas alicubi quàm cõmodè fieri poſſet, inſerere: ſed nuſpiam occurrente ſatis apta ſtatione, in hunc locum, vt nõ lubenter, ita non inuiti eam diſtulimus. Quare ſi cui viſum fuerit ad calcem graminum vel harundinaceorum referre, illi liberum reliquimus. Hìc porrò hãc ita ſecuim⁹, vt quòuis reponi queãt: & ſic exequemur, vt loco & folijs potius quàm ſerie aut vſu diſtare videantur, hæc duo ſumma graminis faſtigia: eſt enim par penè cognatio collatióq; acuti folij graminis ad triticum, atquæ trifolij graminis ad leguminum. Nam vt frugis voce à fruendo, tum triticum, tùm legumen complexa fuit antiquitas: ſic graminis appellatione, non modò quæ folijs triticeis exeunt, ſed etiam quę leguminoſis, deſignauit, vt ſunt trifolia Loti, gramen Parnaſium folio hæderaceo, flore albo apud Dioſcoridem, & Cerinthe ignobile gramen apud Marorem: perindè enim vberè gliſcunt iſta gramina, ceſpites herbidos prętergrediendo, inque pabulum cedunt pecori, vnde Galli hodie Medicam, fœnaciam vocitãt, & fœnum Burgũdiacum ſaginandæ veterinæ imp endiò laudant.

Trifolium pratenſe.
Varietates.
Trifolium Menianthes, ſiue Aſphaltites.
Oxytriphyllon Scribonij Largi.
Oxytriphyllon aliud Herbariorum Scribonio attributum.
Trifolium luteum minimum.
Oxys Pliniana, Alleluia Officinarum.
Quindrifolium Tetraphyllon fuſcum hortorum.
Trifolium paludoſum folio craſſo Fabaceo, ſitne potius ISOPYRVM, *quàm Melanthij ſpecies?*
Hepaticum trifolium.
Fœnum Burgundiacum.
Medica, & varietates.
Medica incana, maritima.
Lagopus.
Lagopus ſegetum Alopecori facie.
Lagopus maximis folio & facie Trifolij pratenſis.
Lagopus anguſtifolio.
Loti { *Sylueſtris.* / *Trifolia pratenſis ſiliquoſa Monſpellienſium.* / *Ægyptia.* }
Melioti. { *Syriaca.* / *Italica.* / *Gallica.* / *Germanica.* / *Londinenſis.* / *Coronata.* }

Fœnigræcum.
Cytiſus Dioſc. & Gal.
Cytiſus altera minor & vulgatior.
Polemonium.
Dorychnium Monſpellienſium.
Ruta { *Syluestris maior.* / *Hortenſis.* / *Syl. minima.* / *Syl. altera.* / *Harmala Syriaca, an Seſamoides magnum Dioſc.* / *Pratenſis duplex.* / *Canina Monſpellienſium.* }
Galega.
Viburnum.
Anagyris.

TRIFOLIVM PRATENSE & eius varietates.

{ *Ger.* Wyſenklee.
Bel. Clauer.
Gal. Treffle.
Ang. *Herbe trifolie.* }

NVſpiam igitur deſit trifolium pratẽſe, trifariam floris colore, variãs, quippe quod flore purpureo purpureum, & albicãte albũ dicitur, & maioribus etiam folijs diſcernitur: vtrouis nihil notius, frequentius aut vtilius pecori veterinariæúe ſaginandæ. Nec aliud ab iſto eſt, quo mortales miri, Hyberniç delitias, irritamentáque palati ſpreti placentas, lagana & panes pinſunt, exque butyro ſubigunt, quæ latranti obtrudant ſtomacho, nonnunquam triduum fame exercito & penè rabienti. Sed hæc tollerantia prædonibus præſertim conſueta itemq́; militibus. Inter quos ſuperioribus annis nobis noti generoſi cùm militia mererent propter defectionem latronum in Hybernia, mirabantur eos probè paſtos, cingulo arctiſſimo cinctos, circum vmbilicum tamdiu eſſe, quoad proximo triduo rurſũ cibum ingurgitarent. Qui ne præproperè elaberetur, perſuaſi erant multum profore ad roboris & alimenti ſupplementum, ſi vinctu cinguli quàm diutiſſimè inibi coerceretur. Idq́; natura docente potius quàm Scytarũ imitatione factum reor, de quibus idem prodidit grauis author *Plutarchus*. Indigenę enim inſulæ cũ ſint hi & longiſſimè abſint, Hęcquę uis vbiuis gentium prata alũt, ambo ſæpius guttatis & falcatis ſuperficie foliorũ maculis.

ASPHALTEVM.

ASphalteum ſeu Mœnianthes Dioſcoridis non temerè alijs regionibus quàm *Sole* feruidiore luſtratis, vti Monſpelij & Maſſileæ in Norbonenſi & Galloprouincijs, videas. Quin ne Longobardis quidem aut Venetis, niſi cultum in hortis reperias, vbi ineũte Hyeme non ſecus atque Flandris & Anglis vtplurimùm interit. Fruticoſa eſt, ſeſquicubiti vel duûm cubitorum. Surculos præduros rigidóſve multos exiles. In ramulos hebetes, exiles, quibus in viticeos fermè pediculos exeuntibus ſingulis, folia terna inſunt, nec plura, In imo & per initia circinatæ rotũditatis, ſed in pediculis ſuperioribus adulta, oblõga, anguſtiora, & in mucronem deſinentia, lanugine horridiuſcula, hirta, nigricẽtia, vti & virgulta, interdum albida. Florem purpureum, compactum, in oblongam glomerationem viloſa textura fert. Semen pullum, aſperum, ſupernè mucrone piloſo clauſum, tetro odore, cuiuſmodi vniuerſa planta, quam qui legitimum bitumen non norint, ſi odorentur, vix vnquam olfacient poſteà bitumen, quin illicò etiam nondum viſum agnoſcant. Conſimili Aſphalto, ſed excellentiore, quod mirum magis eſt, dote, tum occulta, tum comperta, nam

nam & Theriacis miſcetur præſidio non vulgari: & foris admotum, multò vehementius & euidentius prima etiamque ſpecifica vi venenum è ſummo corpore reuellit, ſecumque eductum, quaſi vinctum, idē coercet: quodq; ſanæ parti appreſſum, virus non minus ſæuum inurit, quàm erat inflictura ſerpens, vt puta Vipera, aut quæpiam alia: non illud ſuo ſibi inſito nocendi vicio, ſed aſcititio veneno: quemadmodùm capite de Anchuſa, vel Echio, liquidò patet.

OXYTRIPHYLLVM *Scribonii Largi idem videtur cum ſuperiore.*

ISTVD Aſphaltium non aliud eſſe quàm Scribonii Largi Trifoliū acutum, Oxytriphyllúmve dictū, propter mucronatum extremum, quaſi eminentem aculeum, quem habet, & lanuginoſa, plenioráque folia, vti author delineat, duum pedum fruticem, grauiter odoratum, montibus oriundum, ſed Siculis plurimùm, Italiæ rarum, nec niſi ad Lunæ portum, qui eſt Thyrreni maris ora, inibiq; ſibi repertum profecturus in Britanniam cum ſuo Deo Cæſare Claudio, facilè ſibi perſuadet, qui meminerit ſuperius dictum, haud facilè niſi æſtuoſis regionibus prouenire, niſi colatur, vt in horto Patauino & alibi. Nec quiſquam putet aculeatum intelligi debere, ſed folii extremum in anguſtum quaſi aculeum porrectum, cuiuſmodi viſitur in iſto. Et de vſu ad quem commendat, noſcas certius.

OXYTRIPHYLLVM *alterum Scribonii, Herbariorum.*

LVBENTER aſſenſi eſſemus noſtris perdoctis amicis, quos ſentētiam rogaramus ſuper alio trifolio, in ſyluis aridiſque collibus fruticante, quē primùm tum viſum Scribonii Oxytriphyllum autumabant: nempe quia procerius, lignoſius, atque hirſutius viſitur, ſarmento & foliis alioqui ſimilibus, ſed minoribus, ternis & quaternis, albicantibus magis, & obtuſioribus: flores non adeò in globum compreſſi, ſed hiantes magis, & depreſſi, atque albicantes: odor aut nullus, aut perexiguus, nedū vt grauem tetrúmve olfacias, vti in bituminoſo ſuperiore: quod ideò huic prçferendum ex Scribonii verbis expreſsius, ducimus. Prope Lugdunum & Taurinum, etiamq; Monſpellii iuxta Gramuntiam Syluam iſtud abundat.



Trifolium luteum minimum.

EST luteum minimum omnium, & non ita peruium, gracilibus, puſillis, reptantibus iunceis, folio terno aliquantum crenato, luteolis floribus, in orbem compactis, in pratis & cultis viſitur.

OXYS PLINIANA, *Panis Cuculi, Alleluya Offic.* *Trifolium acetoſum.*

TRIFOLIA Oxys Pliniana, Oxytriphyllum itidem vocata fuit, non quidem folii acutie, ſed potius aciditate, qua cùm vtiliſsima, tum notiſsima eſt, puſilla videtur Lotus, opaca vmbroſaque ſequens, radice ima fibroſa, ſumma mediaque ſquamatim loricata, è qua

pluſculi

pluſculi exeũt pedicelli iuncei,glabriq; & præteneri,quibus ſingulis in extremis tria aptantur folia retrò & mutuò inflexa, quæ turbinis cordiſve picturam præferunt. Flos ſtellatus,candidus,nonnunquam & luteus,vti ſemen luteum,in thecis oblongiuſculis, & perparuis.

QVADRIFOLIVM Phyllon fuſcum hortorum.

NE foret huic generi proprium vtique terna habere folia, factum ne Naturæ instituto, aut mangonio,incertum nobis: nam quę ſpectantur in hortis voluptatis potius quàm vtilitatis cauſa,è pratenſium genere, tametſi quaternis,quinis,adeóque ſeptenis donata foliis,non diſparibus Oxy *Plinianæ*, cernantur: ſed colore phæo, vel liuido, rubente: flores quales pratenſis, albidi ſunt, reliquáque non diuerſa.

TRIFOLIVM paludoſum,folio craſſo Fabaceo,ſitne potius ISOPYRON, *quam Melanthij ſpecies?*

PERQVAM frequens paludoſis riguiſque pratis Angliæ,& Belgiæ,& Germaniæ, alibi non item,aliud trifolium: quod quia non niſi in aquis viuit, aquaticum vocant. Radicem,vt plęręque aquaticæ,crebribus geniculis diſtinctam, & fibris merſam habet: folia craſſa,viridia,tenera, vt *Phaſioli*, aut fabę,terna,in ſingulis pediculis craſſis,cauis,& poroſis,viridantibus, è geniculis egreſſis radicis:indidemque caulis conſimilis, concolor, cubitalis,in cuius ſummo flores candidi,ſtellati, Ornithogali vel Sagittę *Plinii*,alterno ſitu viſuntur, de quibus mediis nonnullæ prodeunt fibræ,eodémque tempore floribus deſluxis glumæ,puſilláve pericarpia,Hyacinthi ſimilia, ſemen fuluum cohibentia, Milii, ſed minora. Huic,cur, quaſi potius Iſopyron,Mathiolus quoddam *Melanthium* prætulerit, vix coniectari licet: quando ille quà maximè opus eſſet,muſſat,nec hiſcere audet,in tritæ cognitionis rebus alioqui tantus hiator: eſt tamen hæc multa & vocata *Biberklee*, quaſi Caſtoream Germanis,Belgis, **Bocxboonen**, id eſt, faba hircina, ab odore olido.

HEPATICVM trifolium,ſiue Trinitatis.

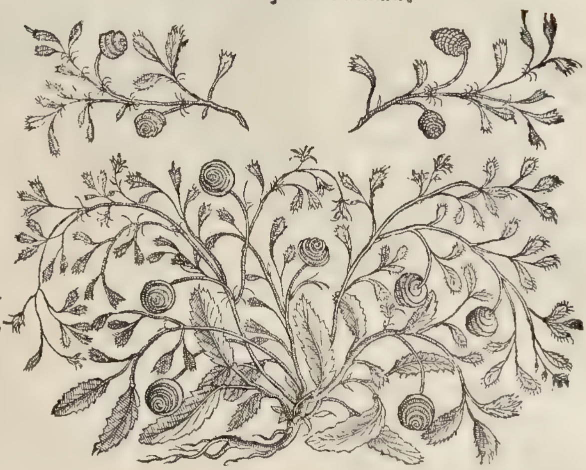
EOSDEM fermè hæc natales & vires, nec ita diſsimilem vultum ſortita eſt, cum Oxy *Pliniana*,pręterquàm quod acidum non eſt trifolium iſtud: Quibuſdam Italiæ & Norbonæ montoſis locis vmbroſiſque ſyluis & vdis obuium & multum, præſertim Taurino collibus Eridanóque Circumpadano conterminis. Rigida hyeme Ianuario ineunte, vel exacto,primulùm pediculi Violæ martiæ,aut Bellidis,piloſi,tenelli,palmum alti,floribus cæruleis,pallidis, ſtellatis,Chelidonii minoris nō diſparibus donantur,qui inuito interdum frigore, trans niues ſuperſtratas ſeſe exerunt,nondum foliis enatis,quę in diuerſis (vt violæ Martiæ) & ſingulis pendula pediculis,diuiſura,colore,& fermè magnitudine Hederæ helicis,aut potius Ciclaminis hederacei,etiam vrgente niue perſtant. Semen minutum capitula cohibent,apiculis herbidis,fuſcis,conflata, conuli modo,aut potius Ranunculi. Radix capilloſa, ſparſa,nigra.

FOENVM BVRGVNDIACVM & Medica.
Gallis. Foin de Bourgoingne.

E MEDIÆ regionis paſcuis iſtud trifoliū habuit & coluit Græcia & Italia, vnde vocauit Medicam,veluti etiā *Medicū* malū citriū dicunt: Quare potuiſſet fœnū Burgundiacū vulgò dictū,ſaginandis veterinis natū,opinionē Medicæ facere,& hactenus fouere,cùm è Trifoliorū pratenſium genere ſit, & folliculū ſiliquoſum,cōplicatum,orbiculatum gerat: ſemine Fœnigręci aut potius *Meliloti* prægnantem. Flores ex cœruleo purpuraſcentes.

SED

Medicæ tres in ſemine varietates.



Sed cum aliud ſit genus Trifolij longè pecori gratius & antiquorum notis aptius, nobis ex recentiorum veſtigatorũ ſedulitate geminæ ſuppetent Medicæ: quarum prior & certior eſt ea, quam vulgus in Galloprouincia vocat *Lauſerdo*. Ea ſatiua propter vtilitatẽ, illic eſt trifera, trifolio prorſum ſimilis, prolixioribus tamen caulibus, humi ſparſis, vbi magis fœta luxuriat, in quorum alis frequentes ſunt folliculi orbiculati, qui dum digitis in ſpiras expandũtur, volutæ figuram exprimũt, dum autem contrahuntur, nummos exiguos multiplices ſibi aggeſtos pueri dictitant. Interdum ſiliquæ hiſpidæ ſunt, interdũ ſpinoſæ, quæ flores lutei, exigui, terniq; ſunt. Viſitur & quibuſdam locis tantæ proceritatis, vt duplò maior excreſcat, ſiliqua vero glomeratur in nucis galbulumúe Cupreſſi ferè figurã, cui ſemina Geniſtę ſemen ferè æquantia inſunt.

MEDICA marina.



HANC SÆPIVS vidimus illis perquàm ſimilem maritimis paſſim oriundam, Venetijs & in mari mediterraneo, ſuperioribus tota minor folijs, & ſiliqua & ſemine : caules verò humum præreptant prolixi. Lutei flores ſunt: caules & folliculi denſiores, omnia tomẽtoſa lanugine obducta, vt Gnaphalium & alia maritima pleraque. Hanc cur reſpuant viri docti haud indignam vel animaduerſione vel deſcriptione, cauſam habẽt nullam, neque exemplum: ſi namque antiqui hac ignauia ſuam ignorationem aut poſteritatis ignauiam fouiſſẽt, longè plurima deſideraremus, quorum beneficio plurimùm profecimus. Haſce enim inſpectione & vſu præſtat notas habere, quàm nullas.

LAGOPVS.

LAgopyrõ, quia inter triticeas ſegetes naſceretur, quaſi leporeum aut leporinum triticũ iam tum Hippocratis tempore vocabatur : Dioſcoridis autem æuo etiam Lagopon quaſi pedem leporinum, propterea quòd in piloſa ſpica glumas villoſaſq; quaſi ariſtas mollicellas, Leporini pedis, hirſutiẽ & colorẽ æmulantes haberet. Sic enim in libro de vlceribus conciſè, ſed ſcitè deſcribit Hippoc. Replet maximè cõcaua, pura vlcera Lagopyros vocata. Eſt aũt triticeis, aut, vt alij legũt minus aptè, furfuribus ſimilis, quãdo areſcũt, foliũ puſillum, inſtar oleæ folij, & minus. Vnde non difficile coniectari iſtam plantam in aruis

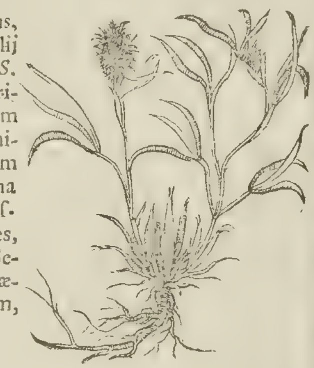
inter

inter ſegetes frequentem vniuerſæ Europæ valde vulgatam,& gramineis Trifolijs accenſendam,eſſe genuinum Lagopum antiquorum. Siquidem triticea eſt ſpica,inter triticum, melampyrum,& Alopecotum naſcẽs,quibus eſt nomine & facie ſimilis lanugine & pilis, mollicie & fuſcedine concolor Leporino pedi: folia Oleæ,ſed multò minora & terna,è viticuloſis cauliculis,pedẽ altis,in multas alas diductis. Semine exiguo Seſemi,minore,Sophiæ pari,glumulis obſito triticeis,aut trifolij bituminoſi. Non parum huic aſtrictionis, ſiccitatis verò tantum,vt mirum ſeminis profluuio laborantibus præſtet præſidium. Eapropter vlceribus canis, ſed iam deterſis & mundatis,non dubium quin carnis prouentum, & cicatricem acceleret,vt vult Hippocrates, tumoribus verò inguinum & laxis Hernijs cohibendis peropportuna.

LAGOPVM MAXIMVM, *folio & facie trifolij pratenſis.*

NON perinde frequens,ſed tamen inter eaſdẽ plantas & ſegetes naſcens gemina huius differentia,altera cuius folia planè eadem,minus tamẽ acuta,& trifolij pratenſi propiora,caules ſimpliciores,enodes,ferè rectos,cubitales ambiũt,ſpicatas item ſũmitates gerẽtes,binos pollices lõgas,craſſiores: pilis & lanugine hiſpidiores, villoſis floribus trifolij pratẽſis,purpura rubellis,fuſcis,fœniceis,pallentibus. Hãc Veganij,Norbonẽſis in pratis, & ad fontẽm publicũ elegantiſſimo aſpectu florẽtem colligebamus,Iunio & Iulio menſ.

ALTERA *anguſtifolia.*



ALTERAM Lagopum Anguſtifoliam vocabamus, iuxta agrorũ & viarũ margines Sellenouæ Mõſpellij enatã,in Delphinatu,& non procul Rhodani ponte S. Spiritus dicto,alibiq; paſſim,anguſtioribus & longioribus multò folijs,ternis inter Peucedanum & trifolium ambigentibus, viridantibus,pedali caule,aliquot geniculis donato: ex quibus nonnullę alæ,in ſummo itidem caudatas ſpicas ferũt,iſti proximè deſcripto pares & maiores: quarũ flores purpuraſcentes per meſſes deflorеſcentes,relinquunt ariſtas horrentes, & ſpicas aridiores, ſcirpoſis glumis pungentes: vbi exiguum continetur Seſami rotũdum ſemen. Omniũ horum partes, ſpicæ præſertim,deſiccant & aſtringunt. Sed prioris potiſſimùm, cuius vtilitatem certam nouimus & partim diximus.

Hortorum odora LOTVS, *eſt verior Dioſc.*

Ger. Sieben gezeiten kra.t. *Bel.* Seuengetyden clauer of kruyt.

CVM arbores,frutices,& aliæ,ſpecie,facie,fructu,& floribus differentes plantæ,Loti dicantur,quapiam bonitatis commendatione, potius quàm inter ſe conuenientia, videtur hæc nomẽclatio huic trifolio attributa,quaſi quòd cæteris trifolijs excelleret, inq; paradiſis & lætioribus locis oriretur,dictum foret Trifolium λωτον,ſiue volupe & voluptas,à verbo λω,vt ſit adluſum ad λωτοφάγυς Vliſſeos,& Epithetum apud Homerum,qui vocat roſcidum Lotum,Deorum lubeſcentiam. Proinde coniectura plena fert,veram Vrbanam illam verè dici Lotum,quæ domi hodie in Belgia,Germania,Anglia,colitur,decerpiturq; ad oleum conficiendũ,celebratum valde tumoribus contumacioribus, & topheis demoliendis, à Pharmacopœis præſertim, qui vernaculo nomine vocitant hanc Seuẽgetydẽ clauere,quaſi ſepties mutans die,nempe odorem,quem illi amiſiſſe,& denuò recepiſſe ſingulo die arbitrantur. Seſquicubitalem leuiter ſtriatum ramoſum à ſummo ad imũ vſq; videas caulem. Pediculos & folia è geniculis educta,cuiuſmodi Trifolij pratenſis,Fœ

nigreci

aut Meliloti germanici, ſed ambitu obliquè dentata, pinguia, craſsa, habitiora, ſubpallida: flore & glomerulo pallido, Aſphaltidis Trifolii, ſemine Milii palleo. Eximii odoris Meliloti, nonnihil gummi Elemnium redolentis, vnde mulierculis Balſamum dictum, & ſanè vulneribus paranicum. Digerit quippe leuiter, & inflāmationes ingruentes reprimit moderatè, robur parti tutando, nec ſanè multò diſpari vi quàm Fœnigræcum aut Lotus oculis opem laturam putandum.

LOTVS SYLVESTRIS *Dioſco.*

PASSIM plurimáque quę dicitur erratica Lotus, ſecus Lanii amnis Monſpelliaci pontem & crepidines pubet, in Angliæ etiam vdis ſcrobulis. Graciles, numeroſos, bicubitales & tricubitales ſparſos multis alis promit à radice lignoſa, fibroſa, caules, quos proximè ambiunt folia terna, mollia, rotunda, fuſco virore, læuia: flores lutei, Geniſtæ aut *M*eliloti veri modo è geniculis imis ſummíſque copioſi, quorum caliculi poſtmodum fouent numeroſas vaginulas, teretes, oblongas, rectas, rubentes, nitidas, intus ſemine Sinapi pari, cinericio colore. *S*apor, qui leguminum quorundam & medicatus, vti Lupino, Phaſeolo, & Cytiſi, quos odore etiam refert. Verùm non intereſt cuius ſit odoris iſta, ſed quàm bellè referat Lotum bicubito maiorem, multis donatā alis & Loti pratenſis trifoliæ foliis. Semine aut potius ſiliqua (nam vtrumque apud Dioſco. illud σπέρμα deſignat plerumque) fœnigræci, ſed minore, qualis noſtra planta eſt, quam guſtu, non etiam odore medicatam optat Dioſcorides.

LOTVS TRIFOLIA *pratenſis ſiliquoſa, Monſpellienſium cui aſsimilatur ſuperior ſylueſtris.*



NON paucis locis *M*onſpellienſis agri & decliuibus pratis Lanio Grammuntiæque Syluę interiectis humilis ſiliquataque Lotus inter Ariſtolochias, *S*cordium & Narciſcos repit, anguloſis cauliculis, geniculatis, pedem longis. Folia in pediculis per totum caulē terna, pauca, ſubrotunda, craſsiuſcula, ſubpallida. Extrema caulia germinibus nōnullis, multifida, luteum florem, buxeū, fabæ ſimilem ſingulū ſingulis alentibus: etiam cuilibet, ſiliqua ſuccreſcente quàm fœnigræci maiore, ſed recta & ſuperius retuſa, quibuſdam ſecundum longitudinem impreſsis ſtriis, fœnigræci flaueſcens ſemen dum maturuit diſſiliente & oſtentante.

ÆGYPTIA LOTVS, *vel* NILOTICA, *aut Euphratea.*

VTI PERMVLTA ſunt quæ nuſpiam in naturæ ditione ditiſsima & inexhauſta extare ſuſpicari auſi eſſemus, priuſquam vidiſſemus: ita plerumque fit vt nonnulla etiamnum hodie anxiè minus venemur, quæ aut præ oculis & pedibus iacent, ſed malè aut mutilè literis mandata, eóque incognita ſunt, aut nuſquam terrarum, prout hiſtoriæ produnt, oriantur. Idque cùm noſtratibus non paucis, tum vel maximè peregrinis in ſtirpibus agnoſcendis nobis vſu venire veri ſit ſimile. Haſce enim non viſu, ſed auditione plerumque diſcere ſoliti fuerunt ſcriptores, eóque fidem liberandi cauſa φασὶ, vel ἔοικε, aut ſimile quippiam addere ſoliti ſunt, quaſi non aſſerant, ſed duntaxat hiſtorię texendæ gratia inſerant: Quod videtur vſu veniſſe in hac Loto Theophraſto, fuſiorem

enim quam certiorem descriptionem dat, omissis foliis & contrariis seminis comparationibus repetitis, quæ suspicionem faciunt luxatæ literæ, aut recensionis mendosæ. Plurimas videas stirpes pluribus locis obuias, imò & mensis, quarum aut perperam aut fabulosè multa commentitia in literas missa fuere. Exemplo sunto mandragoræ radix, filix, tripolium, Quercus Larix perennis, vel ipsa faba, fungi, tubera. Ac ne longius abeas, nobis etiam perplexius minima quæque de plantis vulgus, & interdum eruditos consulentibus, quàm multa & sæpè relata sunt, risu quam assensu digniora? Et miramur postea, grauissimis etiam viris quædam excidisse, multis è millibus pauca, minus accurata, aut vera, auditione tenus prodita? Nec potius miramur non plura lapsos, puta alienis fretos assertionibus, aut lectionibus, quod Dioscoridi è Crateua, & Theophrasto huic contigit ex Aristotele, huius Alexandri iussu & sumptu, innumeris è priuatis hominibus conflatæ historię fuerunt.

MILILOTVS Syriaca.

MELITI odoris & coloris gratia Meliloto, siue Melita Loto dicta, coronas texuerunt prisci, quibus caput redimendo, non voluptas modo peteretur, sed etiam æstus febrilésque distemperies arcerentur. Omnium quas nouimus huius familiæ longè optima & elegantissima, quæ è Syriaco Alepo ferri cępta fuit & coli superioribus, nec antea, annis, 1562. & tertio, cuius etiam culeos refertos prostare meminimus Venetiis, in Martinelli ad Angelum officina. Copiosis fruticat ramosisque cauliculis hinc inde deflexis, cubitum altis, geniculis crebribus distinctis: vnde emicant folia in pediculis terna, loti Melilotíve communis, minus acuta, nec multum serrata: & flores lutei pallidi, stipati certa seriæ & modo, vt in Securidaca, aut Astragalo. In summo vaginulæ hamatę & è latiori basi, in mucronem aduncum exeunt rostri Psytaci non disparem: semen Fœnugræci compressius, exilius odore Meliloti Germanicæ, vel Gallicæ, hîc proximè dicendæ, sed multò fragrantiore, etiam in decennium perdurante. Sata Patauii, quasi soli natiui oblita, nonnihil corniculis minus falcatis, lunatis, & ignauiore odore degenerat: Illic nomen retinuit Italicæ; vbi tamen quia desit copia, pratensis ista sertula, seu corolla Supplemento est.

Italica Melilotus.

Germanica & Gallica.

NOSTRATES verò duæ germanicæ, Gallicæúe nuncupatæ, odore quidem inferiores sunt, sed multò proceriores fruticant, ternos namque cubitos æquant virgulta crebra, teretia, ramosa, lenta, crebribus foliis in exili pediculis ternis, fœnugræco aut potius Burgundiaco proximis, læniter dentatis, carnosis, subpinguibus. Cauliculorum summitates stipant complures flosculi, serie apti, penduli colore & modo genistellæ, siue Luteolæ Plinianæ, sed minores, interdum & cani. Semen in vtriculis, luteolis herbidis exile, & perpaucum. Vbiq; iamdiu huius inoleuit vsus, propter facultates compertissimas emolliendi, digerendi, tantillo calore peptico, naturæ amico & astrictione moderata.

Londinēsis Melilotus altera pusilla.

LONDINI in horto amici cuiusdam alitur huic per omnia similis, nisi quia cubitum non superat, & in siliquis paruis Araci modo, semen non dissimile habet, vtrique odor gratus, Syriacæ gratior: sed quia aliis de notis plusculum differunt, hasce putarim corollis non adeò expetitas fuisse. Illis tamen neutiquam ad Medica commoda cedere.

MILILOTVS CORONATA.

NON DE NIHILO erat, quod quidam persuasi fuerunt, illam Lotum quæ sicciorібus pratis, viarumque marginibus lætatur, Sertulam esse campanam, aut saltem pro Meliloto vtendam esse. Quippe præterquam quod nulla propius ad Syriacā accedit, etiam siliquosa est, & florē perquàm hilarē, corollæ aureæ sertíve persimilē habet, vnde plebi Gallicæ Corona Regia dicitur, indidemque Romanis Sertula fortè dicta. Ramulos spargit hinc indècopiosos, virentes, graciles, pedales, copiosos, teneros, foliis ternis

terius trifolij pratensis cæsis caule enatis plurimum quinis, sed in pediculis ternis, vti in Loto syluestri. Flores luteoli vel melini, nondum explicati ex flauo rutilantes, pisi effigie radiatim & æquis spatiolis dissiti Coronidem exprimentes, Sapor qui leguminum plerisq;: odor imbecillior florib⁹, aridis & aceruatim congestis nónihil gratus difflatur, quod mellis odorem præfert, quem linimen tis relinquit, vti etiam colorem: vsi sæpe sumus illitione ad viscerum feruidorum materiam concoquendam in tertianis nothis, ex floribus oleo imbuto, quod etiã oculis optimè facit. Ea Pharmacopœi Galli præsertim, plurimùm vtuntur æquè tuto atque Meliloto, nusquam non Angliæ Galliæ, Belgiæ frequentissima. Siliqua Loti Syluestris.

Trifolium FOENVGRÆCVM *dictum*.

RARO aut nuspiam nisi cultu: nam quod ruri ortũ putatur Fœnugræcũ, quibusdam locis in Italia, ambigit inter Lotos. Et Fœnogræcum hodie adeò notum est vt qui lotos norit, neminem latere possit: duntaxat differre videtur siliqua, qua maiore magisque adunca, acutiori stylo est fœnigręcũ, albicant flores parui: inq; caulibus parum striatis, cubitum & sesquicubitum lõgis à teretibus folia sunt, ternis è pediculis, loti æmula, aliquantũ crenata. Seminis fului angulosi Securidacæ, sed rotundioris, maximæ in re medica vtilitatis fœta cornicula. Quo paratur oleum viribus quam quisquam credat maioribus, ad intestinorum latẽtes scirros dissipandos, & strumis perutile.

CYTISVS.



TRifolius iste frutex Lotusúe gentilem cognominis insulæ Cinthysę quæ vna è cycladibus est appellationem fatetur, vnde reliquę Greciæ Latioq; factus communis fuit. Et mirum quanti putatus ad pecoris pastiones, lactis & prolis prouentum. Quare qui κυθκλον ex Poetis legunt, possunt apte interpretari fœcundum fœnum, quod multùm sanguinis virium & seminis absque quo friget Venus, suggerit. Diu nos anxios & ambiguos animi habuit Cytisi veri historia & expensio. Verum subductis hinc inde rationum momentis & collatis varijs plantis, quas respuebamus speramus tandem probarum iri candidis arbitris. Qua quis Roma regia via Florentiã adit, oppidulo, cui nomẽ Aquapẽdulę, (ni perperã in Palinxesto herbario notauim⁹) decliui & depressa etiam planitie feracissima Cytisum fruticem 5. sexúe cubitis prociorem Genistæ sarmẽtis pluribus, gracilibus præduris, striatis, vidimus statim ab imo aut paulo superi⁹ lignosa radice è tenuibus pediculis: folia terna, non ita numerosa similia fœnugręco, angustiora, habitiora, rutacea: genistæ vel Sparti aut pisi flores lutei, sed minores: Siliqua Genistę par, cinericia, gracilior, compresior, intus loculis sunt discepta semina nitẽtia ex atrore Genistę, est cana vniuersa plãta: vti Rhamnus Mõspel. aut halimus

Sapor Ciceris aut ſimilis leguminis odoris ſanè iam non ſuccurrit: aridam enim & inodoram duntaxat habemus uulſam Norbonę,præſertim, ad radices mõtis Calcaris prope Veganiũ:minus procera tamen,ſed tenerior pabuloq; aptior eſt,fortè quia dum in montes abigunt pecus,vt quotannis faciunt, paſtionis lætioris, atq; æſtus conuallium declinandi cauſa,ineunte Maio & Iunio,Sole in Arietem ingreſſo, teneriuſculos germinationum fœtus, florum ſiliquarumq; ſpem liguriunt oues,& capellæ. Eóq; Poeta venuſtè ex Theocrito canit. *Florentem Cytiſum & Salices carpetis amaras*. Hæc, vt ſi quæ alia,apprimè quadrat Dioſcoridis, Galleníque Cytiſo : nam ecquid eadem ſit Theophraſti haud magnoperè ſolicitos facit nos,quando ille in deſcribenda minus ſolicitus fuit,qui de Lotis alicubi monuit,plerumque vſu venire.vt eadem voce plurimùm diuerſæ plantæ, effigie tradantur. Qua propter vti Antiqui Cytiſum vocarunt Fœnigræcum, Lotum magnam,& Trifolium,propter figuræ aut naturæ coniunctionem, ſic ex varijs conſimilibus fruticibus Anagyridi,Laburno,Coluteę,incertum vagumque vocabulum remanſit.

Altera Cytiſus minor & vulgatior.



Terna item prædeunt hinc folia, ſed pictor, quia emarcuerat, minus animaduertit.

NOTIOR & frequentior multò,quæ Italiæ,Galloprouinciæ, ſqualidis ſaxeiſq; collibus inter cocciferas Ilices & maiores Ericas viret, florúmq; amœniſſima fœtura oculos capráſq; paſcit æſtatis initiò: ſeſquicubitales ſpargit fruticoſas, lignoſas virgas,tenues,ramoſas: & folia terna virgultis oriuntur,& quàm prioris Cytiſi maiora,rotundiora, viridantia ex atro: Geniſtę flores in ſummis cauliculis luxuriant, lutei puſilli, ſed ſtipatu longè pluri, quàm pro magnitudine plantæ,quò aduolãt mellificatum apum examina læta:odor gratus illi,ſapor alterius:Siliqua & ſemẽ minora.

Minus fœtens Anagyris vel LABVRNVM, *Fœtida* ANAGYRIS *arboreſcens.*

Non fœtens.

AVT regio aut putor quem ciet,huic nomen fecit,locúmq; prouerbio,Ne moueas ἀνάγυρον dedit:idcircò nauteam,à nauſea, quam mouet, *Plautus* vocauit.Cognati autem generis videtur,ſi non genericæ differentiæ,Anagyris æſtuoſis conuallibus & riguis,præſertim Galloprouinciæ orianda,cum illa montana & alſioſis Alpinis proueniente, quam Laburnum & Anagyridem non fœtidam nonnulli autumant.Plurima hæc Taurinis montoſis & collibus Pedemõtanis, Vere ligulis vel pannulis conſpicua luteis,prælongis, pendulis,congeſtis multa floſculorum ſerie,Sparti Geniſtellæ aut Cytiſi non diſſimilium: folia terna Aſphaltidis trifolij,Cytiſi,aut Polemonij longiora,ex pallore viridia,ſiliquulis, multis Geniſtellæ aut Cytiſi,vni pedicello hærentibus,minoribus,minúſq; latis: ſemen item Cytiſi aut Galegæ,oblongum,vel Geniſtæ:fruticat ad arboris proceritatem,prædura materia,ruſticoque inſtrumẽto nata, intus nigricante,foris Fuſariæ colore,ex Alpibus Heluetijs in Germanię & Flãdriæ hortis florentem vidimus, ſed perparum aut nihil fœtidam,tametſi fœteat vernaculo ſolo:eſſe Laburnum *Plin*,vt non magnum operæprecium puta-

putamus probare, ita eſt valde veriſimile: ſed huius Romani ne imparatiores minuſque accuratæ fuerunt in hac hiſtoria tum ſynopſes, tum verſiones, vti ſexcentis locis, ac proximo Anagyridis capite, manifeſtum fit.

ANAGYRIS.

SEMEN lectum Anagyridis eminus etiam fœtentis in crepidinibus Argentei ammi vocati, Briniolam inter & Vallũ vrbeculas Galloprouinciæ, in Belgio creuit, etiamq; Londini nobis prouenit in Morgani Vireto: folia item terna virgultáque Memantis Trifolii: minor tota fruticat, minus dura materia, cortex nigricat, flores in muſcoſis thyrſis racemoſi, Napi aut Raphani, aut Braſſicę, luteoli, ſiliquis longioribus, latioribus, ſemen cohibetur, renis Phaſeolíve effigie, duriſsimum, pullum, nitidum, ſubpurpureum: quin ſit vera nulli iam dubium reliquit ſemen & fœtidiſsimus odor, vnde nomen illi & Adagio locus, *Mouere Anagyrim*, κινεῖν ἀνάγυριν, id eſt, ſibi rem moleſtam & prorſum ingratam exciere, quia rarior, vſus hodie paucus aut nullus.

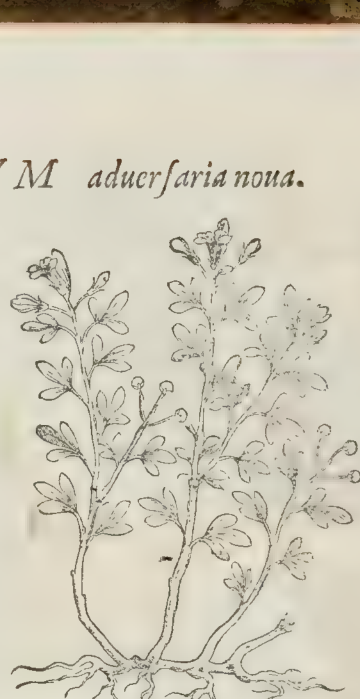
DORYCNIVM *Monſpellienſium.*

Δορύκνιον, quemadmodum toxicum, quibus ſpicula cuſpidatáve tela infici ſolita fuerant, quò celeriorem molirentur perniciem, nominatum fuiſſe par eſt. Multum verò abeſt iſtud hic appictum ab illis duabus, aut tribus plãtis, quas nõnulli hariolabãtur fore Dorychnion, quæque nullum operæprecium commemorare, vti *Phyllereã*, Veſicariũ cordis effigie legumen, & alia: *N*am iamdiu Rondeletii *Præceptoris*, & *S*cholæ clariſsimæ Nitiobrigum penè cunctæ familiæ diuturna coniectura, iſtam plantam Dorychnion ſtatuebat: creberrima quippe illic & in Galloprouincia fruticat (non perinde in Italia) ſarmentoſis, lignoſis, duriſsimiſq; virgultis, tenuibus, flexilibus, rectis, ſeſquicubitum, & binos altis; numeroſa alarum ſobole è geniculis imis ſummo tenus per interualla foliola habente, incana, cõpluria, Rutaceis, Chamelęę, aut *O*leæ nuper pullulãtis multò exiliora, multis floſculis muſcoſis Oleæ, vel Quercus, per cacumina candicantibus, & in radiatis quaſi vmbellis relinquentibus theculas vel folliculos albidos, membranoſos, rotũdos, oblõgos, teretes, Loti ſylueſtris ſemina quina, aut ſena, nigricantia, arentia, Araci ſylueſtris, aut Loti ſylueſtris condentes: radice lignoſiore, gracili, prolixa, ſaxõſis ſterilibus ad Frontignanam & maritima Norbonæ oritur. Guſtu eſt inſipido fermè planta, & vt reor, refrigerantis, non humectantis facultatis.



POLEMONIVM *Monſpellienſium.*

HVIVS eſt ſimilitudinis *P*olemonium, quaſi dicas bellatum & bellicoſum, vt de cuius inuentione ſibi vendicanda certatum inter Reges fuerit: Quippe quæ herba eſſet χιλιοδύναμις vocata, id eſt, mille viribus prædita, authore Dioſcoride. Nullidum recentiorum nota fuit *P*olemonia, ac ne quidem illi nouo huius ęui radiato Appollini Vercellenſi Math. alioquin amico non vulgari, & hac in palęſtra riuali: ac ne nos quidẽ fortè nouiſſemus, niſi Rondeletii præceptoris & Guillielmi Peliſſerii Monſpel. Epiſcopi, & Aſſatii ſagaci veſtigatione, factum fuiſſet, vt non multis ab hinc annis vniuerſæ Academiæ illic fuerit notitiæ vulgatiſsimæ, etiam viribus explorando compertis: nam frutex ipſe vndequaque exquiſitè quadrat delineationi Dioſcorideæ. Virgultis multis, lignoſis, rectis, rotundis, gracilibus, cortice pullis ex virore, ternos & quaternos cubitos altis,



in quibus ad vſque ſummum hęrēt vtrinque pinnatim ramuli & folia terna Cythiſi,aut Rutæ,maiora,ſaturè virentia,craſsiuſcula & rigida. Flores Maio & Iunio emicant lutei, puſilli, vt Iaſemini,qui cedunt baccis nigris vnà circinnatim collectis,plenis,paribus liguſtri,aut Corni fœminæ, ſucco hyanthino; vel atro purpureo inficiente prægnantibus. Radice prolixa,lignea, implexa, & vario flexu ſparſa, intus alba,ſaporis nonnihil acris & amari ,euulſu difficilis. In *Mo*nſpellio agro,ad Caſtri noui aridos colles & æſtuoſos margines oliuetorū & in luci Grāmūtii cāpeſtrib⁹ ſaxoſis quamplurima. Gallis, Belgis, & Anglis hortis iam quidē culta, ſed putata & vocata ab illis geniſtę peregrinę quędā ſpecies. *P*ueriliter hic nōnulli ambigunt ſuper foliis *N*epetę: qui ſi meminiſſent eſſe ſpeciem Calaminthæ Pulegii, planè foliis ſimilibus, & paribus, lubenter de *Behen* albo & rubro vlterius ineptire deſinerent: *S*unt enim *P*ulegii, Rutę, & Polygoni, folia non adeò diſparia inter ſe magnitudine, vnde etiam diſcas, quid Calamintha altera, ſeu Nepeta Dioſcoridis,ſit.

MAIOR & hortenſis Ruta, Syluestris, & ei perquàm ſimilis facie Norbonenſium Peganium, ſiue anguſtifolia Rutula.

Syluestr. Ruta.

SEMPER virentis hortenſis figura trifolia, ſatis ex ſuperioribus innoteſcet, tum etiam quia nihil hortis vulgatius πύγανον dicta, ἀπὸ τοῦ πηγνύεσθαι τὸ σπέρμα, quia ſemen genitabile ſuo præ ſicco ſpiritu calidoq; vapore & tetro coaguletur,quaſique areſcat, vnde ſterileſcunt, præſertim viri. Agreſti autem Rutæ vires vegetiores, & odor vehementior multò, adeóque viroſus & afflatu periculoſus eſt: interdum enim vaporem ipſa planta intuentis vultui afflat, aut tangentis manui inurit, qua ſi faciem attigeris, Eriſypelas, aut Scabiem excitabis: alta cubitum eſt, hortenſis, & caule minore, ſed foliis fermè iiſdem exilioribus, *P*eganio paucioribus, ſiliqua & ſemine non diſpari: ſed nō perennat, ne in hortis quidem Gallicis & Batauis ſedulò culta, floſculis herbaceis. Minima maximè omnium virulenta, anguſtifoliola, tota pallido virore albicat: ęmpetri fermè habitu, ſitu, & rigiditate, cętera non niſi magnitudine multò diſparia. Aridi Monſpelliaci colles & ſaxeideuexi vtraque ſcatent. Vtriuſque ſemen, præſertim minimæ, maximi ad arthritidem, & molas, & humiditates vteri vſus Medicis illic.



PEGANION *Norbonen. ſiue Rutula.*

An Harmala Syriaca ſit SESAMOIDES *magnum Dioſcoridis ?*

VERVM illi Syriacæ, quæ non modò Venetis, ſed etiam Belgicis & Anglicis viretis facilè propagatur, tametſi ſunt capitula, ſeu pericapia, ſimilia & trifida, aut triangula, tamen

men odor ille vehemens noſtratis illi deſit, quem ſi quis ſoli mutatione amiſſum dicat, ſciat ex Syria quàmrecentiſsimo ſemine ſatam, inodoram prouenïſſe. Atque inter Rutaceas, quas plures habemus quàm Dioſc. nulla minus hac Rutam præferat, & ſapiat odore & guſtu, quam Martinellus miſit è Syria, Harmalámque primus fecit: non inſcita cóiectura quiſpiam poſsit illam eandem Seſamoidem maiorem opinari: eſt ſiquidem Agreſtis Rutæ tenuifoliæ, ſiue Norbonenſis Harmalæ foliis longioribus, maioribus Senecionis, & Artemiſiæ tenuifoliæ, flore Hyperici, ſed albo: ſiliqua triquetra, Seſamii minoris effigie, ſemine intus pullo vel cinereo, guſtu acri, amaro, maiore Hyoſchiami albi: tenui radice, lutea. Ex Syria per Italiæ hortos, indéque Gallicis, Belgicis, etiámque Anglicis viretis nota. Nec ſi non eſſet purgatrix hæc, illicò foret ideò reiicienda: quippe antiqui Helleboro ſoliti erant addere quædam, quæ vires catharticas, vel accelerarent, quaſique ſtimuli vrgerent excretionem, vt ſal, acetum, & alia tum Helleboro, tum Elaterio: vel quæ impetum effrenē medicamenti moderarentur, vt pulticulas, aut lactis dulciculam potiunculam, cuiuſmodi poſterior ętas quàmplurima meditata eſt admodùm oportuna: Barbaris noſtris apud *Meſuem* conſolatoria dicta. Nec hanc inſernè deiicere dicunt Dioſcor. aut *Paulus*, nec per ſe, ſed additum tribus ſemiobolis albi Hellebori, vt fuſius in Helleborine.

RVTA *triangulo pericarpio.*

QVANDAM habuit nobíſque oſtendit Rutam aliam Regius profeſſor Monſpellienſium Iubertus, cui triquetræ ſiliquæ aut vaſcula erant, nec tamen ſapor cęteráque facies diuerſa à vulgari Ruta: quamobrem arbitrabantur Itali (quorum in hortis adoleuerat) hanc eſſe propiorem Syriacæ Harmalæ, quàm ſuperiores dictas.

CANINA RVTA.

RECENTIORVM inſuper quatuor ſunt plantę, quæ virium aut odoris efficacia, itémque effigie, Rutæ nomen vſurparunt. Nec enim Caninæ Rutæ vocatę Ruta vulgaris cognata eſt, niſi paucis & vagis notis. Sed id vulgo moris eſt, vt cùm præſtent quædam herbæ opem celebratioribus ſolitam aſcribi, ſi nomine deficiantur, illo communi impertiantur. Rarò, niſi locis ſiccis & feruidis, ſatis, & marginibus, cuiuſmodi Norbonæ, Rauenæ, & Romæ, circum oriunda hæc. Surculis virgulteis multis, ſeſquicubiti folia Rheadis, *Papaueris*, aut Argemones inciſura, magnitudine minora, craſsiuſcula, ex viridi nigricāt: vti & floſculi, æſtate hiantes, alterius Veronicæ vel Anthirrini modo. Graue tota viroſúmve Rutaceo ingratiorem vibrat odorem: exili pericarpio, Rutæ ferè aut Blattarię ritu, ſed multò minore claudit ſemē. Rutā iſtam, Math. reiectæ Alceæ Venetę, quam foliis & odore viroſo refert, ſuffecimus: odor quippe etiam Meconii quiddam viroſum halat, ramulique exiles ſunt. Succus verò, quem Meconio æquiparat ſucco, idem, qui nobiſcum ſuſpicatur hanc eſſe Hippocoum, vires cum ſucco corniculati papaueris, aut ſpumei conferendas interpretatur. Verùm è tam parua deſignatione iudicium differendum cenſemus.

RVTA *Pratenſis Herbariorum, num* PHELLANDRIVM *Plin?* *quod potius* SAXIFRAGIA *Hircina videtur.*

MVLTO adhuc magis Ruta pratenſis dicta abeſt: Plinianum hanc Phellandrium dictitabant Lutetiani nonnulli noſtra memoria, quòd propius *Apium* accederet quàm Rutam, cuius nihil niſi odorem viroſum ſortita eſt: eodemque argumento ad calculum laudabant, & Saxifragium nuncupabant alii nuperi intempeſtiui nomēclationum æruſcatores, qui tum demùm ſe operępretium putant feciſſe, ſi ex Plinianis incertis herbarum elenchis potius, quàm deſcriptionibus, aliquot ſelegerint minus auribus vulgi aſſueta nomina, & plantis itidem nondum agnitis indiderint, Horatiiq; conuicio locum fecerint, qui piſces appingere ſyluis vetat. *Pratis* vdis & riguis oritur hæc paſsim, caulem promit ſeſquicubitalem, folia quadantenus Apii paluſtris, ſed minora, rigidiora, nigriora, radix luteola,

Nonnulli vulgò pharmaco. Rubarbarũ monachorũ à rubore vocitant.

Ruta pratenſis tenuifolia.

Thalictrum tenuifoliũ Cordi.

teola, fibris multis donata, latéque humi fuſis, Aſclepiadis modo: flores ex luteo herbacei, puſilli, numeroſi: radix pediculis & atomis, cironibusq; interficiendis, in balnea inditur, ſuperiore gracilitate differre tantùm videtur, alioquin iiſdem natalibus & facultatibus, ſed remiſsioribus prædita eſt.

GALEGA.

GALEGA foliis eſt Glycyrrhizæ, vel Lentis Glaucii, cui etiam nomen ab Herbariis factum alludit: duûm cubitorum illi caulis, flores albi, purpuraſcentes, in teretibus, oblõgis ſiliquis ſemen exile. In Pedemontana planitie, iuxta Eridani fluenta & Taurinum vbertim luxuriat, paſsimque alibi. Satis liquet, non ex delineatione, ſed potius ex effectione, Rutę nomen inditum illi, quia vel odor ipſe potius Leguminis, cui videtur ſimilior: ſed quia venenis efficaciſsima, vti Ruta, perhibetur, cõſimili vulgò nomenclatura donatur. Veneti namque *Pharmacopœi* atque etiam Circulatorum illic fex, qui viperas ſtipis colligendæ cauſa circumferunt, ſimulatque demorſi ſunt, nihil certius hac aut pręſentius habent; eadé multó magis freti, quàm illis decantatis Theriacis.

LEGVMINA.

- *Faba*
  - *Maior vulgatior, non eſt eadem antiquorum faba, ſed congener.*
  - *Minor.*
  - *Syluestris Norbo. an ſit Faba antiquorũ.*
- *Phaſeoli.* *Varietates.*
- *Phaſeolus ſylueſtris.*
- *Smilax hortenſis Dioſc. ſiue Phaſ. vulgaris.*
- *Seſamum.*
- *Frumẽtum Saracenicũ, num ſit Eriſimũ Theop?*
- *Lupini.*
- *Eorundem Varietates.*
- *Piſum*
  - *Maius.*
  - *Minus.*
  - *Spontaneum.*
  - *Cordatum, & Cor. Indicũ, Halicacabũ*
  - *Peregrinũ Offic. an Iſopyrum Dioſc?*
- *Eruilla ſylu. ſiue Ochrum.*
- *Lathyris, ſiue Cicercula.*
- *Lathyris ſylueſt.*
- *Pſeudoapios, Germanorum Terræ glandes.*
- *Cicer*
  - *Domeſticum.*
  - *Arietinum.*
  - *Syluestre duplex.*

LEGVMINOSA.

- *Lens.*
- *Orobus, ſiue Eruum.*
- *Vicia.*
- *Cracca, ſiue Aracus.*
- *Cracca altera.*
- *Hediſarum vtrumque.*
- *Glaux vulgaris.*
- *Caput gallinaceũ Belgarũ, an Onobrychis Dioſc?*
- *Ornithopodium.*
- *Ferrum equinum.* Ferro Cauallo *Italorum.*
- *Scorpioides leguminoſa.*
- *Tribulus terreſtris.*
- *Anthillis prior Dod. & Herbariorum.*
- *Aphaca.*
- *Eruum.*
- *Glycyrrhiza triplex.*
- *Colutea.*
- *Colutea Scorpioides.*
- *Sena.*
- *Dictamnus albus Officina. an Tragium Diſco?*

FABÆ *antiquorum & recentiorum.*

Germa. Boonen. *Gallis.* Feues. *Ang.* *Beanes.*

AGNOVIMVS ſuperius triticea cum Leguminoſis magis quadã vſus & partium proportione conuenire, quàm delineatione: nã vt illa ſpicãtur glumis & ariſtis, ſic hæc grauidantur ſiliquis & vaginulis, vtraq; magno vſui tum pecori, tum homini: illa à terendo, hæc à legendo Latini dixerunt, quia non falce vti illa, ſed manu vncóve auellẽdo legerentur. Gręcis verò σπορία, quaſi ſatiua aut ſerenda, quòd ſementẽ multo fœnore penſarẽt: ſunt enim legumina nõ parũ fœcũdiora triticeis, minoreq; tempore & labore, ſed maiore prouẽtu colũtur: à qua quidẽ feracitatis facilitate κυάμους vocarũt, vt Galenus annotat, antiqui ferè cuncta legumina Fabas, quaſi prægnantes & feraces, id enim valet verbũ κυῶ, quod prægno, vnde κυάμοι, teſticuli dicti olim. Speciatim poſtea indicarũt legumẽ fama multò omniũ notiſsimũ & fami plebeiæ adeò vulgare ſubſidiũ, vt nõ ſecus atq; genera, aut diuerſitates Tritici, ſic fa-

barũ

barũ delineationem nõ tam rudem, quàm nullã reliquerint. Cùm autẽ præ Faba Theop. Dioſc. & aliorum antiquorum iſtam vulgarem noſtram, vtpote maiorem, pinguioremq́; potiorem duxiſſet poſteritas, ea penè cõtempta, hęc noſtrás ſola nomen Fabæ ſubripuit, retinétq; etiamnum hodie: Antiquorum enim Fabulæ ſiue Fabellæ, puſillæ tametſi, veluti pares, Loto & Terebintho comparantur. Taxiq; bacca maior quàm faba aſſeritur apud Dioſcoridẽ, & rotunda iuxta & æqualis aſellis ſubter vrinis deliteſcentibus, κυαμιο vocatis Galenus: Ariſtotel. autem pulli decimi incubitus diei oculos maiores Faba facit: tamen non illicò noſtrates è Fabarum cenſu amouent, vt placet doctiſſimo & modeſtiſſimo Dodonæo: ſed id nos docent, eorum Fabam fuiſſe minorem, quàm hodierna, nec tamen ſpecie diuerſam, ſed congenerem, & potius fructu, magnitudine, figura, quàm plantæ natura temperamento, aut lineamentis diſtare. Nam Theoph. & *Pli*. Fabam, qualis noſtras eſt, deſcribunt caule recto & vnico, ſolamq́; inter ligumina, vt plurimùm, culmo tradunt: & multis locis *Dioſcorides* caulem Fabæ quadratũ dicit, & florem Fabæ Peryclimeni aſſerit. Sed id euenire, quia variant magnitudine, colore, effigie latiore, compreſſiore, tereti rotunda. Et frequentiſſima hodie Faba noſtra maior, raro vſpiam tamen niſi ſata prouenit, ſerunt quippe in ſcrobillas paxillo depreſſas. Quare vt non eſt difficilè noſſe iſtam vulgarem Fabam, maiorem, longiorem, minúſq; rotundam eſſe, quàm antiquorum Faba fuerit, ſic eandem *Phaſiolum* Dolicumúe aſſerere, neutiquam licet per eoſdem authores.

FABA Minor.

Altera, quæ minor eſt, Italis & Belgio ſatu frequentiſſima ad veterina alenda, ſed nuſpiam vſus frequentior quàm in Anglia, vbi panes Fabaceos veterinæ potius quàm triticeos dant. Hæc non multum videtur abeſſe à Gręcorum, quam ſuperius expendebamus, Faba: Eſt enim ea illis adhuc vſitatiſſima, freſa ibi vocata, ad pulmenta expetita: & Italiæ, Venetijs pręſertim, vulgo *Faua menada dicta*.

Sed ſylueſtris, qualem ſæpius in Galloprouincia & in Botoneti Ericetis ſterilibúſq;, non procul Monſpellio enatam legimus, tota minor eſt, ſeſquicubitalis & cubitalis: & culmi quadrati, minus rigidi ſurculi, communis Fabæ folijs, quaſi egens adminiculi, & supernè in cirros, capreolóſve *Piſi* deſinentibus, flore Viciæ obſcurè purpureo, & ſiliqua dum maturuit alioqui non diſcrepat: cohibent autem quaternas Fabas aut quinas, guſtu Fabaceo, ſed non ita grato, odore grauiuſculo, magnitudine Orobi, quem Dioſcorides Tithymali *Paralij* ſemini comparat. Plinius quaſi æqualitatem hanc & parilitatem innuens, Fabę parem tradit : quæ nos adducunt, vt non inuiti credamus hanc prę cęteris delineationem Grecę explere. Quando etiam hæc non ſecus atq; antiquorum Fabæ ſponte prodeunt, in locis Galliæ paulò antè dictis, quemadum illæ è Fabarijs inſulis, quibus cognomine fuiſſe ferunt autores: tametſi malim eſſe illam Cherronenſem in Mari Euxino, quàm in Germanio ſiue Arctico Oceano, vbi terra alſioſa, & minus olim nota Græcis aut Romanis fuit: nec puto in Dania inſuliſúe finitimis haſce reperiri, eam tamen volunt eſſe Cymbricam Cheronenſum ſiue peninſulam *Plin*. autoritate. Itaq; illam vulgatiſſimã Fabam amiſſam putare, tam parũ veriſimile eſt, quàm ſiligine laudatione tritico carere nos, de quo tamen fuerunt controuerſiæ multæ. Sed noſtrates Fabæ cùm caulem quadratũ, rectum, ſurrectũ, vnicum, vt plurimùm ſolæ leguminum habeant Theoph. & Plin. autoritate, & particulatim floreant, ipſiq; flores nigricantibus lituris (quas lituras lugubres rati Flamines Romani, non mandebant, vt tradit Varro) inſigniãtur, nõ eſſe κυάμους ſiue fabas nolim aſſentiri. Et in ipſius fructus latiore quaſi baſi, qui cernit nigrum veſtigium illud, quod hilum antiqui vocarunt, quaſi germinis vmbilicellũ & inuolucrum, neutiquam vulgares reſpuet fabas, quibus penè id ſigni peculiare eſt. Ipſæ etiam in duas ſemiſſes ſponte ferè & natura diuelluntur: & planè tot iiſdemq́; facultatibus comperiuntur, quas antiqui prodiderunt, tum cibo tum medicamento: nam flatus & tetra inſomnia excitare, vulgus etiã queritur, & ad vlcera abſtergenda, atq; carnem procurandã quiuis chirurgus harum farina vtitur. Quamobrem non aliò diffident à Gręca notiſſima illa noſtrates Fabæ Germanorumúe Boonę, quàm magnitudine & oblongiore teretíve figura: quæ cùm in pleriſque eiuſdem ſpeciei & naturæ pomis, nucibus, & ſeminibus, tum in Cicere ſatiuo & ſylueſtri, diſcrepant, Dioſc. monente: nam, inquit, à ſatiuo nihil differre, niſi ſemine tantùm.

Sylueſtris.

PHA-

PHASELI à Fabis & Phasiolis discrimen.

PErpauca extant apud scriptores antiquos de Phaseolo, quem Diosc. ægrè concoqui, inflationes aluum & vomitum ciere tantùm dicit: Galenus autem à φασήολῳ Dolichonem discernit, eundemque Cicerulæ aut eiusdem speciei vult : Quod Plinius videtur innuisse, & Maro vbi canit *Seu pinguem viciam seres, vilémve Faselum* : vilis enim meritò dicitur, vt cuius tantùm quasi noxij aut parum vtilis meminerunt antiqui, eoque incognitum penè reliquerunt, nisi quantum ex Cicerculæ collatione percipi potest, deq; Galeni sententia, fortè & Plinij verbis, qui Fabæ folia rotunda, Phasiolo autem Piso & Eruiliæ longiora & venosa scribit: quę accipienda esse de *P*haselo potius quàm de Phasiolo videntur, quia Phasiolo folia sunt rotunda, nec venosa. Et apud Columellam etiam pusillum legumen vileque intelligi videtur: quando Phasioli modi quatuor obruuntur à totidem operis: nec enim *P*haseolus nisi rara & peregrina in Italia fuit. Eapropter nobis videtur sui generis legumen ignobile quoddam, Phaselus, simile tamen Eruiliæ aut Ciceri, quale est quod pictum damus, in huius operis extremo, Phaseoli facie, sed siliquis Ciceris aut Viciæ: congruis item Sparto, aut Genistæ, quales Dioscorides annotauit. Sponte hæc in Heluetia exit, folijs ab vno pediculo gracilibus, ordine positis, senis & septenis in caule geniculato, striato, cubitali & sesquicubitali, gracili, lento, flexili. Folia ipsa minimè crassi, aut carnosa, sed venulis perquàm exiguis secundù longitudinem intexta, magnitudine ferè, sed non positu *P*haseoli. Floribus purpureis, *P*haseoli minoribus, in prolixioribus clauiculis: è quibus postea siliquæ fuscæ visuntur complures, magnitudine & effigie Genistæ aut Cicerculæ: semine intus pullo, Eruum æquante : radice multum fibrosa, nigra, maiore quàm cæteris leguminibus, fortè quia Syluestris est plāta, nam ruri repertam nobis dedit optime spei doctissimus amicus *P*enius Medicus.

Cicercula altera, an Phaseolus Diosc?

EST & quædam alia, quam nonnulli Phaseolum suspicati sunt, ea etiam in agris, & syluis occurrit, vnde hortus Morgani habuit. Cicerculæ similiter hæc folia, cauléſque emittit, venosa, tenuiáque, auriculis Leporis similia: siliquis Viciæ latioribus & longioribus, flore purpureo, & quàm Pisi minore: harum vtramuis malunt Phaselum antiquorum recentiores doctiores, quàm Fabam nostram, vt quæ sit legumen neutiquam contemnendum, imò tanti faciendum hodie, vt vere & totam æstatem, multis in regionibus magnum sit annonæ supplemētum, & nō parum multæ gentes panes ex Fabis depsant Veterinarię, etiamque plebeculæ non incommodos: farina autem, aut ipsa tota fresa Faba pultes sapidas, & placentas conficiant, efficiantque, vt de hac nostrate Faba dictum putemus quod antiqui scribunt, Fabæ maximum honorem habitum fuisse, vt qua panis attentatus sit.

PHASIOLVS vulgaris Turcicáve multicolor Faba, est SMILAX hortensis Diosc.

NVLLIVS verò laboris est istud legumen trifolium, folijs hederaceis, Faba tereti, oblonga, renis effigie, multicolori, esse antiquorū Dolichum Phaseolúmve dictum, asseuerare, hanc non perinde triuialem fuisse & longè abesse à Phaselis certum: tametsi nomenclaturam *P*haselus, quasi minoris fructus à Phaseolo retinuerit, propter quandam similitudinem, fortè fructus & foliorum, potius quàm ob magnitudinem: Dolichū autem & *P*haseolum effigie siliquarum & fructus, qui Lintrem Lembúmve nauiculam exprimūt, vocarunt. Nusquam autem nisi sati peregrinique hortis nostris, non secus ac Romanis olim, visuntur Phaseoli, cuius enatæ frondes hederaceæ prolixissimis in viticulis deducuntur ad topiariorum ornamenta, qua de causa vocauit Dioscorides hortensem Smilacē, cui perquam similis esset folijs & vultu, tametsi diuersa fructu. Est autem fructus *P*haseoli per-

perquam amæno aſpectu, plerumque bicolor & tricolor, maculis atris, pullis giluis, rotundis, guttatis, oblongis, obliquis, circulatim, tæniatim aſperſus, nitens: plerumque ebori concolores fabæ totæ, nonnuſquam flaueſcunt, interdum atræ prorſum, plurimum renuli effigiē referunt, vnde notiſsimæ ſunt vbiuis, & apud Italos teneræ integra ſiliqua in iuſculis multum eſitantur, multoque magis quam vulgares Fabæ expetuntur: tametſi parū lautus cibus nobis eſitantibus fortè non aſſuetis, videbantur.

Permultas accepimus à naucleris fabas Phaſiolóſve ex Americæ nouo orbe, èque Heſperia Aphrica allatas, quæ mixtæ naturæ videntur, ſed propinquioris Phaſiolo: nam earum quædam exigua, minor multò Phaſiolo, ex fuſco purpuraſcit: quædam latiſsima & candida, compreſſæ rotunditatis, ambitu fere vnciam æquat, guſtu, concretione & Phaſeoli ſimilitudine; hanc non demptam ex arbore Phaſiolifera, vt quidam putant, norunt amici quidam, qui ſeuerunt, legumenque non ita diſsimile Phaſiolo habuerunt: Sed alias perquàm raras habemus nos, munere lectiſsimæ, literata virtute & familia in Anglia illuſtri, Heroinę Catherinæ Killigreæ, quas ferunt repertas magna copia ad Cornubiæ littora, & quod non parum mirum, eo loco nullam meminit vllus nauem illiſam, nullúmve naufragium factum: & tamen quotannis nouæ inueniuntur, partim fluitantes & partim effodiuntur immerſæ ſabulis littoreis, quaſi, vt putant Cornubienſis maris Anglici accolæ, ſecundis Auſtris, aut Zephyris è nouo mundo appulſæ fuerint.

Belgarum Bonckwey, *an* ERYSIMVM *Theophraſt?*

ETSI in ſegetum cenſu ponunt Theophraſtus Plinius atque Galenus Eryſimum quoddam Seſamo ſimile & cognatum, cibis aptum; tamen delineatio magis folia leguminoſa teſtatur. Nulla autem planta videtur affinior eruditorum ſententia, quàm illud frugum genus, quod Belgis Brabantis, Heluetiiſque tanta copia ſeritur, vt iſto vniuerſa ſata, quaſi purpura operta eminus rutilent. Vniuerſa planta, præcipue quando matureſcit, purpuraſcit Amaranthi colore: caulis bicubitalis, ſtriatus, folia Smilacis minora aut Atriplicis: flore candido: ſemine glumis contento, triquetris fuſcis, quæ molendo exuūtur, ex Farina, lacte & butyro pinſuntur placentę, & ſartagine friguntur, pueris expetitæ. Belgium, & præſertim Antuerpianus ager, huius eſt fœraciſsimum. Quòd ſi oculis vidiſſet ſedulus & perpetuus Hermolai, Ruelli, Leoniceri, cæterorumque doctiorū carptor Mathiolus, veniam potius præcipitis iudicii, & paucæ inſpectionis, ne dicam lectionis, ab illis doctis exoraſſet, quàm eorum nomen laceraſſet. Vt quorum monumenta multis ſtudiorum anxietatibus comparata, illi quaſi offam præmanſam in os inſeruerint, ampliſimāque ſegetem (ſed immeritæ) laudis ſuggeſſerint. Intuere eius duo argumenta: Triticum Sarracenicum Tridentinis *Formentono*, tantum caule rubet, non foliis: alterum argumentum, ab omnibus auidiſsimè depaſcitur. Reſpondeo, *Formentone* totum rubrum eſſe demptis floribus albis: rura Belgica & Gallica id affatim edere, & tuam Dialecticā hîc captionem moliri, quæ dum ab omnibus auidè vorari argutatur, viriditatem, vnde tota vis rationis pendebat, reticuit: nō enim dicit non edi Theoph; ſed virentia folia non edi: miſera tamen vtraque argutatio. Rubor ineſt palmitibus, Titymallis, Atriplicibus aliis, & ſimilibus multis in locis, alibi nullus. Et Baſileæ agnum habuimus cicutæ Helluonem; at alibi paſsim animantia reſpuunt: hîc in Anglia virentes aſparagos veterina non tangunt; poſt fœnicetiū in maritimis, illis aridis veſcuntur.

Math. pag. 373

An Officinarum SESAMI *ſemen ſit Dioſcoridis?*

SEMEN iſtud perpetuo nomine & vſu Seſamum fuit, quod ſatum, vidimus adultum in horto Treuiſani Doctoris *Patauini*, ſiliquulis cylindriaceis, preſepiolis diſtinctis, ſemine iſto flaueſcente, oblongo, Seſamino plenis. Caule ſeſquicubitum craſſo, foliis Amygdali, vel Ocymi. Flores, Ruborem, & alia non meminimus, nec putabamus vllum fore, qui plantam, hanc *Seſamum* inficiaretur, ſi ſemen ſemel intueretur iſtud dictum.

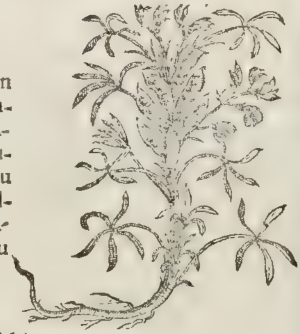
Quare

Quare ſi ruborem deſiderat in Seſamo Senenſis, docti in illo pudorem, vt qui vnius plantulæ fortè aridę in ſolo peregrino adultæ animaduerſione de Seſamo aduerſus omniū iudicia ſtatuerit, nec quidquam potioris docuerit. Quantum enim ſeminis iſtius Seſami Venetias, Piſas, Genuam, Lucam, Antuerpiam ex Alexandria Candiaque, venum venit, huius plantæ eſt, quam monitus fortè inuitus depinxit.

SATIVVS LVPINVS.

NEc ita procul abſunt à Fabaceis & Phaſeolis fructus quos θέρμους vocarunt Græci, quia calidiores cæteris leguminibus eſſent, aut potius quòd θερμῷ, id eſt, calida aqua lauarentur & macerarentur quò amarorem exuerent triſtem & moleſtum, à quo etiam λυπαγέριον & Lupinus dictus, vnde Virgili. *triſtique Lupini ſuſtuleris Calamos*, Quamplurimis in hortis præſertim Pharmacopœorum habetur ſatiuus, culmum edens, perinde ac Faba, rectum, & ſuapte natura ſtantem, ſed rotundum, cauum, nonnihil tomentoſum, è radice ferè ſingulari, nec multum fibroſa, à qua fere per totum caulem & ramos alterno ſitu exeruntur in pediculis folia ſena & ſeptena diuiſura, digitata Viticis, aut Staphidis agriæ ſimilia, aduerſa, virentia, ſubtus incana, hirſuta: ſiliquę Fabaceis minores, latiores quàm Phaſeoli: durus fructus, rotundus, compreſſus, albidus foris, ſubluteus intus, perquàm amarus. Flos ter eſtate ſpectandus, nam initiò ex imo emicaut albi, poſteà è cauliculis affecta æſtate & per Autumnum exeunte. Pedemontani proerunt patentes planities ſatino, quos maceratos eſitat plebecula.

Segetum SYLVESTRE flore purpureo.



IN ſatis & cultis Gramuntio luco circumiectis non procul Monſpellio ſępè occurrit hic, qui illicò intuenti ſatiuum ſuperius deſcriptum refert: niſi quia gracilior multò eſt, caule, pedali folio quinque partito, anguſtiore, & flore purpureo & puniceo, Piſi minore: fructu etiam minore, guttatis, aut fortuitis aſperſo maculis, pullis, cinereis, & cęſiis. Inibi etiamque in hortis herbariorum viſitur hic idem floribus luteis Geniſtæ, fructu nihilo ſecius amaro.

PISVM VVLGATIVS Maius.

{Germa. Erweyſſen. Ang. Peaſe.
Belgis. Stock erwitten. Ital. Piſo.

E quadam vrbe Piſa inter Oſſam & Olympum montes ſita Piſum allatum & dictum volunt: de quo nihil extare apud Dioſcoridem non tam mirum fit, quàm certos nos facit, multa eius operi intercidiſſe, quę illi notiſsima fuerunt. Nam nullum legumen notius aut præſtantius ſecundum Fabam Piſo eſt: quod gręce etiam λέκυθον dicitur, quaſi dicas oui vitellum, quem colore & ſimilitudine exprimunt, vbi per maturitatē flauent virideſcúntve, ſunt in ſiliquis cylindriaceis ipſa ſemina, quę vnà cum membraneis vaginulis, vere & ęſtate iuſculenta commendant: harum ſeges prolixè admodùm luxuriat, humi ſemper caduca, niſi ridicas, pedamentáve ſit nacta, prælongis, gracilibus, fiſtuloſis caulibus, per media foliola euntibus Perfoliatę ritu ſupernè lentis in clauiculas exeunt, folia rotunda, oblonga, in duos ferè ſemicirculos oblongos diuiſa: flore effigie papilionis, albicante ſui medio purpureo, radice exili, quibuſdam Germanię locis ſponte germinante.

An Piſum anguloſum Hortorum quadratum Plinii?

ALIQVAM multæ in ſemine varietates viſuntur Piſi non ſecus atque Fabarum: nam prægrande quoddam in Belgię & Anglię hortis colitur anguloſa & quadrata corporatura

tura ciceris maiore, mediocrem Fabam æquante, ferrugineo aut ruffo colore: nec tamen guſtu diſtat: ſed multum longius in denos, duodenósve pedes porrigitur: videntur hæc an guloſa *Plinij* Piſa.

PISVM minus ex luteo vireſcens.
Ital. Piſelli.

PRopter corticem viridantem interioremq́; medullam, oui luteo concolorem, certum eſt vocatum fuiſſe ὤχρον id eſt, luteo pallidum, vt eſt terra Ochra: vnde etiam λευτὸ nomen ſuperius dictum in maiore Piſo manauit: præterea autem commendatio in iurulentis, quia illicò teneréſcit, vtpote minores, pinguiores, delicatiores, facilius elixantur, facilius concoquuntur. Seruntur in agris, vbi minore cultu, nec fulcris ægent.

PISVM Syluestre.

IN Heluetia & ſuperiore Germania, non ſecus ac Phaſellus ſylueſtris, obuiam ſe dant peregrè eunti, etiam ſponte *Piſa*. Figura nō abſimili, ſed radice multò adultiore, fibroſiore, craſſiore, & perenni, quales illic collectos, chartis inſeruit noſter Penius. Quidā in ſuo vnius paginulæ rariorum ſtirpium libello, memorandum mirūq́; quiddā affirmat: in ſaxis littoreis, nulla terra opertis, tantam tamq́; portentoſam ſegetem Piſorum ſponte nulloq́; ſatu enatam in Angliæ Suffolcia, inter Otfordum & *A*lburnum, etiā Autumno 1555 quantum ſatis, vt millibus hominibus ſuppeteret.

Piſum cordatum, ſit ne potius ISOPYRVM, quàm Melanthij quædam ſpecies, aut Trifolium paluſtre?

QVoniam nomenclaturæ Iſopyri atq; Phaſeoli innuebant hāc plantam eſſe leguminū naturæ affinē, aut ſimilem ſaltem, non abs re ſolertes veſtigatores trifolium Fabaceum, Faſeoli folium aquaticum, nobis commodiore loco memoratum, autumarunt verum Iſopyrū eſſe. Quod valdè ſimile vero eſſet, ſi vocula Aniſi abeſſet: quæ obſtat quò minus hæc aquatica Germanicè faba vocata, verę deſignationi ſatiſfaciat. Deſideratur namq;, non tam Phaſioli πέταλον (quod nonnulli etiam folium interpretantur) in hac, quàm Aniſi foliū, quod quibuſdam repetitum fruſtrà, aut luxatæ lectioni Dioſcoridis additum, opinantur. Qui verò vulgarem lectionem tuentur, quandam Melāthij ſpeciem appingūt, nulla prorſum Phaſeoli ſiue ortus, ſiue linearnentis ſimilitudine: ſed muta pictura, qualis Commentatoris eſt, vno aut altero Aniſi ramulo, ad radicem Melanthij expreſſo. Quare ſi coniecturæ indulgendum & codici aſſentiēdum, malim cuiuſdam amici exercitatiſſimi amplecti ſententiam, quæ Cor Indicum, ortu, ſummitatibus & clauiculis Phaſeoli, folijs verò Aniſi diuiſura, Iſopyrum ſtatuit. Suffragāte ipſo fructu, quem ternum Melanthij colore & ſapore Piſi, aut veræ & antiquæ Fabæ ſiue Phaſeoli Sylueſtris ſimilitudine & magnitudine Halicacabi, folliculus claudit. *I*d Cordis aut Pyramidis effigiem media ſui parte conſpicuam refert, vnde Cor Indicum vulgo paſſim vocitatum, & notū. Officinis propter folliculum haud admodum diuerſum, niſi colore, ab Halicacabo, Halicacabū peregrinum vocatur.

Ochrus ſyl. ſiue ERVILIA.

SYlueſtris indolis velutiq; degeneres à Piſis Ochriſq; Eruiliæ, quaſi eruendæ & eijciēdæ dictæ, rarius niſi in hortis Septentrionaliū herbariorum hodie ſeritur: iuxta tamen ſepes, vias, in Linguagotia ſponte reptat imbecillioribus viticulis, membranula triplici aut duplici ſecundum longitudinem veluti pinnatis, ima folia oblongiora & latiora, in clauiculas deſinentia ferentibus: ſupernè vere foliola partim in plura & minora diuidūtur, partim etiam clauiculis donantur cādidis, & interdū purpureis, flore & ſiliqua Cicerculę, cui admodum ſimilis.

LATHYRIS *Norbonensis latiore folio.*

VAlde verisimile est à Lathyridis Cataputiæ granis quæ Orobinis similia seminula Dioscorides dicit, nomen factum Cicerculæ vocatæ, quæ hodie differentias duas habet ex agro Norbonensi allatas, vbi sponte frequentior erumpit ea, cui latiora supernè acuta bina, neruosa per interualla oriũtur folia, citu & imitatione auricularum lepusculi arrectarum, aut Bupleuri herbariorum,

Angustiore gramineo flore Lathyris.

ALteri in nudis ibidem ènatę folia admodum angusta, graminea, Venosa, & mucronata, è pediculo bina in tortiles capillaceasque clauiculas desinente, Catanacæ ferè sunt: defluxis albidis & luteolis floribus succedit siliqua compresior, dupló breuior, latior superiore, vbi grana angulosa pusilla, *Pisi* aut Heruilię sapore.

ARACVS *aut Cicera.*

QVamuis distinxerit Galenus Aracum citra aspirationem scribendum, ab Aracho aspiratione scribi solito, viciumq; & exitium quoddam istud posterius Lentiũ & aliorũ leguminũ dixerit: tamen vtrumq; videtur ab indole sui cognati leguminis quasi in spurium abijsse, vt de illis diximus, & in istis obseruamus : Est enim prorsum cognatus & similis, fortassis idem ille Aracus, quem quidam Cicerculam alteram volunt: nec abs re, cum eius grana sordidius nigricantia inter Pisa, Orobos, & Vicia pullulent, à quibus videntur degenerasse. Quod idem Columella affirmare videtur, quando nihil sapore, sed tantum colore à Cicercula dissidere, eóque Cicera vocari asserit. Ramosis è radice fibrosa prouolui tur calamis, flexilibus per lõgitudinem quasi teniolis membranulisúe pinnatim angulosa: folijs Cicerculæ.

Est vbi luteo flore inuenerunt amici quidam, quem nisi Ochræ vicium putant esse, vt steriles *Auenæ*, Lolium, Melampyrum, alijq; segetum morbi.

APHACA.

MIxta videtur hæc è *Piso* & Lenticula, vt cuius siliquam, semenq; simile est sortita: *Pisi* autem folia, caules & capreolos, longè exiliores quàm Lentis, cuius semen refert, sed minus, nigrius, durius, esu ingratius, siliqua non dissimili tamen, latiore, longiore: tenella sunt folia, ex aduerso bina, caulis geniculum *Pisi* modo amplexa, vnde exeruntur capreoli.

Terræ GLANDES, *siue* PSEVDOAPIOS *Germanorum, an* ASTRAGALVS *Diosc?*

LEguminosæ huius gentilitatis est bulbosa, quam Germani Swart Kettich, id est, Raphanum nigrum, & Sewbrot, id est, Suillum panem, Aker eychel & grund eychel, id est Balanum terrestrem vocant. Spargit humi tres quatuórve ramulos in imo rubellos, Ciceris aut *Pisi* folio & clauiculis donatos, quibus, si adsint, proximas quasque plantas ample ctitur: flores item purpurei *Pisi* sunt: & in siliquis paruis exiguũ semen. Radices verò oblongæ oliuarum glandisúe instar sunt, foris nigræ aut pullæ, intus albidæ, multis quasi traiectæ vel appensæ fibrosis loris, seu funiculis variè inuicem implexis, & latè fusis. Angliæ, Germaniæ, Galliæque Nortmaniæ Syluosis opacis, iuxta sepes: Norbonæ autem, Italiæ cæterisque æstuosis regionibus, non nisi in arduis & niuosis eruitur : cuiusmodi sunt illic Veganij montes & colles Martij Galloprouincię. Sapor illis subdulcis, glandis, aut Castaneę astringens. Siccatæ multum durescunt, vti Pœonię radices, nec minus solidæ sunt: nec minus contumaces tundendo (quas seruamus) quàm Thoræ glandulę. In hanc veram & meram recensionem videant studiosi an possit quadrare Astragalus, cuius lectionem apud Dioscorid. luxatam esse ex *Paulo* perspicuum est, qui non Memphiticum sed Pheneum Astragalum legit, & *Plinius* idem confirmat : Ac tametsi descrip-

descriptionem dat paulùm diuersam, nullam tamen facit mentionem; fortè quia iam tum in Dioscoride lectio deprauata erat; vel quia ex alio scriptore verterat. Ad hæc, Galenus & Ægineta, Astragalon paruum fruticem ἔχοντα τὰς ῥίζας, astringentes, quasi plures, nec tamen Raphanum memorant. Quare, tanquam non in Dioscoridem, sed ab isto codice male acceptam animaduertamus hanc lectionis deprauationē, quippiam erit nobis audendū. Eapropter nos, vbi ςρόγγυλη ὥσπερ ῥάφανος ἐνευμεγέθης, habetur, βάλανον: vnius literulæ methatesi, & alterius caudicella sursum versus reposita, reponi vellemus: qui lubricus lapsus est amanuensibus: quum enim Glandulam, Ficum terrę & talum vocarint Romani, Astragalum, non Raphanum, sed potius veram, nec huius nostri fortè disparem effigiem intellexerunt: nec solùm talum, Ossiculum lusorium Astragalon vocarunt Græci, quale referunt hæ radices, sed etiam flagra, nodulis, aut tuberculis asperata. Sic enim Μάςιξ ἀςραγαλῶτις, scutica talosa seu nodosa sontibus cædendis apud Lucianum vsurpatur. Hisce tamen ineptiusculis scholiis facilius quis obstrepet, quàm meliora subdet: Cæterùm candidus arbiter, minima quæque in Priscorum designationibus scit non esse seuerius exigēda: de Apio, quem quidam putarūt cùm hac eundem, manifestum fit: Eam siquidem similem dicit Asphodelo, vt idem fecerat Theophrast. cùm tamen vnico sit bulbo.

Eruum Syluestre Herbariorum sitne Κατάναγκη, *siue amatoria, aut necessitaria, non Bulbosa vnguimiluia Dioscorid?*

QVASI necessitate inconcussa & fatali adigeret ad amandum, Catanancen vocarunt, quasi amoris illicium necessarium; quia omnia vincit amor improbus. Eam autē neutiquam notam probè nostro æuo, minus mirum est, cùm etiam si stirps de facie nota, & apud nos nata foret; tamen incertum adhuc esset, num vera esset censenda; nullis enim viribus, nisi præstigiosis & Fascinatricis insaniæ, amatoriis illecebris commendatur, quas Thessalicæ tribades & lenæ pretexebant, fortè suis carminibus, vt hodie factitant impuræ fordæ Italæ, verbulis abusæ nefariis ad insanum amorem conciliandum, quas vires attribuunt herbulis vulgatis. Idcirco Plinius, eiúsq; coæui cordati viri, consultò figuras harum tacuerunt. Nec sanè eas nosse, vllius est operæpretiū: nec Dioscorides vires, sed historiam duntaxat alienam citat. Quodpiam genus leguminis fuisse hanc descriptio ostendit, cui non malè quadrat ea herbula, quæ in hortis herbariorum Iulio & Augusto, post flosculos Pisi delapsos, siliquas longiores, exiles, teretes fert, semine refertas ruffascente: foliis angustis, gramineis, binos pollices longis, Lagopi angustifolii, quæ marcida, recurua instar milui conuulsi cruris visuntur: radice exili, simplici. Visitur etiam in agris litorum maris Septentrionalis.

ALTERAM Ciceris semine, oliuam radice æquante, mali parui magnitudine, quæ vel adumbret, nullam nouimus plantā: rara namque admodùm effigie oportet sit hæc: si descriptio vera est. Videtur persuasio hæc, deliri amoris conciliandi etiam nolenti volenti à feminis pertusi mysterio hausta: quam si fas fuisset, nec nos ineptiæ piguisset, in Phyteumate, Leontopodio, & proximo Antyrrhini capite patefecissemus.

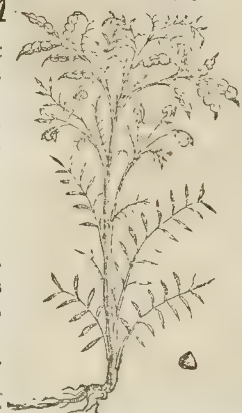
CICER satiuum, arietinum Dioscoridis.

OFFICINARVM Cicer rubrum vbique in Italia, Germania, & Gallia seritur, & adeò noscitur, vt nullus nesciat iam esse antiquorum verum Arietinum, qui modò videat in siliqua tereti, & instar marsupioli tumida, hirsuta, vnciā lōga semina, Piso maiora; caput Arietinum frontata effigie, & angulo aliquantùm mucronem æmulante: color albus quibusdam, quæ minus in medicamēta veniunt: alia obsoletè nigricant, plurima ex fusco purpurascunt, qualia efficaciora ad medica commoda habent officinæ omnes: sementem & messem faciunt Itali, apud quos esitantur magna copia: folia Lētis positu, medio neruulo hærent, tantillùm crenata: flores purpurant punicantes.

Varietates.

CICER Orobæum Theoph. ab Orobo nigredine tantùm distans.

CICER Orobeum.



DIFICILE tamen sit statuere quodnam sit Dioscori. domesticum primum: nam nouū quod hic damus, tantopere simile est Norbonensium Orobo, siliqua præsertim, vt certos nos reddat esse illud quod dulcissimū & Eruo simillimū à Plinio dicitur: sed ambigimus iā, sit ne idem istud cum Diosc. satiuo: cui eundem fecit Orobū vulgatum & receptū officinis doctus & perbonus scriptor Dodonæus, qui nondum, hanc nouisset. Norbonę & Galloprouinciæ plerisque satis per messes flauet hæc, culmo assurgēs sesquipedali, geniculato lateratim, quasi in obliquū flexo, leuiter striato, fistuloso: foliolis in imo neruulo prolixo hærentibus, Lentis aut Araci: à medio itē ramulis donatur & foliatis pediculis: & iuxta summos alarū geniculos complures cōfertæ siliquę, vno fere exortu nixæ, sese tangūt & stipant, cylindreæ, vnciam longę, rectæ, teretes, inter transuersa pusilla interualla foras protuberantibus singulis quasi torulis, ternis & quaternis, articulatim distinctis: ipsa intus semina nulla membranula distincta, Pisum Arietinum fermè ęquant, obtuse triangula; Orobi duplo maiora, colore albida, pallida & subfula, non ingrati saporis, Ciceris aut Pisi.

OROBVS receptus Herbarior.

OROBVS, color rubeus antiquis fuit, qualis in ruffiis bobus, & Orobis cernitur. Hodie nihil penè ab illo dudum dicto dissidet receptus in Officinis Italicis & Norbonēsib. Orobus semine & siliqua præsertim, nisi quia huius altero tātò minor est, cōpressior, nec vno loco, sed variis ex alarum geniculis, secundum summū & imum caulis exorta, pendula, alioqui terna & quaterna claudit semina Cicere minora multò, tangenti hebetius angulosa, & vno latere aliquantùm acutiora, gustu lentis, folio & facie Pisi Lētis aut viciæ: ramosis sparsis luxuriantibus, caducis fere ramulis: minus tamen est πλαπόκυλ☉ hîc quam superiores duo, minúsque ingratus gustanti: nec enim nostro ingenio conuenit, stirpium vel figuras, vel qualitates plumbea Lesbiáve norma ad nostrā sententiam exigere, aut flectere, vt nimis multi factitant: sanè par est alterutrum horum leguminum, verum esse Orobum, cum è tam multis nihil penitus similius occurrat, oritur hic affatim in glareosis.

CICER SYLVESTRE VERIVS.

VIRVIT hac æstate in horto Morgani quoddam Cicer parùm adhuc notum è Sabaudorum & Heluetiorum finibus huc accersitum, facie & siliqua Arietini Ciceris, quod eousque pręsefert, vt primo intuitu quilibet Cicer dicat: Siliqua quippe breuis, foliosa, compressior paulò: flores item purpurantes, non absimiles, sed semina multò minora, compressa & potius Lathyridis Cicerculæ: habitu tamen lætior tota, latiusque plures ramosos alis & firmiores spargit culmos, cubitales & sesquicubitales: folia edentes Loti syluestris fermè æqualia, Ciceris Arietini maiora, crassiora, rotūdiora, & tantillùm etiam crenata: Radice quotannis rediuiua. Quare non ab re quis coniectet istud Diosc. Syluestre esse.

CICER Syluestre herbariorum aliud, folliculis Coluteæ.

LONGIVS adhuc videtur recedere à Dioscoridis syluestri istud, quod caducis ramulis serpebat superiore anno in eodē hortulo, flexilibus gracilibus ramulis, propius Securidacam minorem aut Lentem, quàm Cicer designantibus: & quidem floribus luteis pallentibus Lycoctoni, cui folliculis penè par est, sed Coluteę figura & Arietini Ciceris ritu vnà plures collecti, hirsuti, atri, referti perpusillo semine Sesamineo, aut Genistellę, duro, comprȩsso, nitido, gustu Phaseoli. Mathiolus, huius suam picturam mentionémque

tionemq; ridicule inculcat in Indice, quod tamen non deſcribit, quaſi ſuper eò nihil ambigendum eſſe nobis imperaſſet, vt alibi paſſim facit.

φακός *LENS.*

{*Gall.* Lentille.
{*Ger. & Belg.* Linzen.

NVLLVM minus ambiguæ notitiæ legumen quàm Lens, quam quòd lenes æquanimeſque veſcentes efficeret, Plinio authore, ſic dicebatur φάκος autem Græcis ab vtre qui fuit ἀσκος metatheſi & mutatione vnius elemẽti. Facilè de ſiliquula & granulo rotundo, æquabili circinatione compreſſo, lagenulam effigiante, quilibet eam noſcitet. Calidiore ſolo, & ſudo, ſiccóq; cœlo proſeri gaudet, vbi lætior, lautiorque quolibet legumine habetur. Ei Ciceris ſylueſtris ſiliquula compręſſior breuior, penè quadrata: vbi duę vtplurimum lentes inſunt, ſæpe Fuſcæ & interdum albæ nigricantes. Foliola qualia hærent ſupernè in Piſo: ſegete humi fuſa & reptrice.

Βίκιον *VICIA.*

{*Ger.* Wicken.
{*Bel.* Vitſen.
{*Gall.* Veſce.

A Vinciendo ducit Varro: malim tamen βίκιον eſſe, nempè lagenulæ effigie ſemẽ, quod etiam ἄρακον Attici vocabant. Nulla autem regio algidior calidiorúe Vicia ſatiua & Sylueſtri vacat. Seritur enim in ſubſidiũ Auenæ ad iumentorum pabulum. Siliquæ ſunt Geniſtæ: ſemina compręſſa Lentis, nigra, quina aut ſena, præſſè rotunda, ingrata guſtu, nõ diſſimili Lentis aſpectu, ſed habitior tota: folijs maioribus Piſi Minoris aut Ciceris.

ARACVS, ſiue Aracca & Cracca maior. Vicia ſyl.

{*Ger.* Wild Wicken.
{*Belg.* Crock.

Aρὰς quaſi peſtes perniciéſq; leguminoſæ frugis dicunt vnde ἀράχοι & Craccæ, vecijs in ſatis aſſociãtur, & valdè aſſimilantur: ſiquidem in vna quaſi ῥάχει ſiue ſpinula aut dorſulo inſũt veluti plumatim in alę modum foliola perquàm exigua è viticulis, multò quàm Viciæ aut Lentis exilioribus, iuxtaq;, alas Viciæ ritu & ſimilitudine, flores purpura dilutius rubent. Siliquulæ longiuſculæ Caraneæ propior eſt, vbi ſena aut ſeptena ſemina rotunda nigricant, penè Raphani: non autem compręſſa vt Viciæ & Aphacæ, qua quilibet eam diſcernere valeat.

ARACHVS ſiue Cracca minima.

NImisquàm exilis & penè capillacea hæc tum viticulis, tum foliolis iiſdem, diſpoſitis Lẽtis modo, ſed delicatioribus & anguſtioribus multò: perpuſillæ ſiliquulę pediculo, non caule ipſo vt ſuperior ſubnixa & quaternis intus granulis nigricantibus, rotundis Rapi aut Braſſicæ incluſis, florum apiculis pallidulis.

HEDISARVM, ſiue SECVRIDACA maior & minor.

ANcipitis Securiculæ ęmulo ſemini fertur accepta πελεκῖνος ſiue Securidaca vox quam etiam ἡδύσαρον ob ſuaueolentiam vocarunt. Ea in aruis & ſegetibus quas rapidi torrentes ex Alpibus Taurinis pręcipiti alluuione, plerumque vaſtant, & ad Ceuacium via, ſatis multa oritur, leguminiſq; modo ſerpit & fertilitate reſtibili ſeſe reparat, foliolis Lentis vel Aſtragali maioribus, procurrẽtibus viticulis & floribus Ciceris purpureis: ſiliquæ hærẽt, humi item ſtratæ, compreſſę roſtrellis aduncis, quãtæ Fœnugræci ſeminis & ſimilitudine, ſed cõpreſſiores vtrinq;: & anguloſã aciem Securis effigiante radice leguminoſa fibroſa, ſapor amaricans & Lupini fermè odor fœnugræci vel Meliloti, cuius commendatione Myropolę nomen dediſſe Hediſari videntur. Vtebantur fortè tunc non ſecus

 atq;

atq; veneti ſuffitores, quáq; Melioti ad Chyrotechas aliáq; fragrantia grata imbuẽda, multum vtantur.

Securidaca minor.

ASTRAGAlus Monſpel.

LEgumen illud multo minoribus viticulis, folijs & floribus purpureis exiens, è petiolis quina & ſena cornicula intròuerſus falcata habens, mucronibus reflexis infernè cõiuncta, & duplici intus ſerie digeſtũ ſemen, ſubrotundum, ſubfuluũ, eſt ſimilius Galegę vel Araci quàm Securidacę. Idcirco præceptores noſtri Mõſpellienſes huius ſpeciem eſſe inficiabantur: Inibi quippe & cæteris Norbonæ Frontignanæq; aridis, glareoſis, maritimis totũ viret annum radicéſq; complures profundè merſas, prolixo implexu ſpargit guſtu leguminoſo, nec perinde vt Securidaca, amaro. Eapropter Aſtragalo propiorem aſtruebant, quò nos etiam referendam duxiſſemus, niſi Raphani bene magni radix illi & aſtrictoriæ, cæterę; facultates ad vlcera deeſſent. Quare vniuerſas ſtirpium gentilitates animo voluenti, nulla quæ explendæ deſcriptioni ſatis ſit, vſpiam ſeſe dat. Non ea, quam in collibus Lugdunenſibus prope Trenon, & in horto Patauino floribus purpureis & folijs ſimilibus ciceri, ſed gracilioribus, vidimus. Radix certè diſſuadet, nam Senenſi herbariorum Dictatori, licuit pictoris opera ad quiduis lubitum fuit, alludere & nobis illudere, ideò nunc illum illius picturæ poſtremò puduit.

GLAVX vulgaris.

DE colore foliorum, quæ aduerſa ſpectarentur glauca ſiue pallentia, χλωρὰ dicit Dioſc. nomen huic aſcitum fuit. Fruticat autem ramulis, bicubitalibus vimineis, flexis, ſparſis, ſtratis, rotundis, gracilibus, lignoſis, bina crebráq; foliorũ ſerie, à radice craſſioribus & duris, & intortis propaginibus procurrente, quaſi Arthemiſiæ: cernuntur folia cæſio virore ſupernè, auerſa verò pallore glauco, Cythiſi maiora multò, Fabæ, ſitu & craſſitie propiora: purpuraſcunt flores extremis ramulis Galegæ. Siliquis tamẽ multo maioribus, craſſioribus, quæ per meſſes maturæ dehiſcunt in binas vaginulas ſemine plenas, colore, ſapore & odore leguminoſo, cuiuſmodi tota planta: quæ tamen proceritate ſpecioſior multóq; maior eſt, quàm vt Glaux prodita videatur: multa in Belgio. Ex Angliæ nos litoreis, item mediterraneis procul mari, Londini Serendam curauimus.

GLAVCA vel Glaux, quædam, leguminoſa herbariorum, floribus purpureis.

IVxta agrorum viarúmq; marginesobuiam ſeſe dat in Francia, Anglia, & Belgio hæc, caule rotundo pedali, radici exili, ſingulari nitente, à qua ſtatim folia erumpũt Ocymoidis aut halimi, albida, Glauca, oblonga: è medio autem caule aliquammulta exeunt minora & minutim Lentis modo aut Viciæ diuiſa. In ſummo caule pallido, conſpicui flauent aut punicant flores, congeſti in glomerulũ, ex calyculis multis conflatum, obſidentibus ſquamoſis folliculis, aceroſiſq; veluti glumis, vbi ſemen. Tota plãta læto aſpectu.

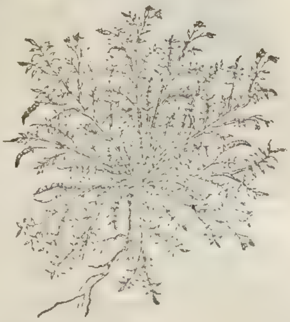
Caput Gallinaceum Belgarum, an Onobrychis Dioſc?

QVaſi ſurſum vnà cum ſcaturiginibus erumperet ἀνὼ βρύχειν ονοβρυχις dicta, circa namque fontes oritur. Non labor, non herbæ defuere complures, quæ ſe nobis obtruderent, quaſi legitimæ forent: quas tamen omnes reſpuimus, propter vnam aut alteram quę propius Dioſc. deſcriptionẽ, tametſi valde ieiunam & parum ſignatã, accedere viſæ ſunt. Harum notior Galega riparum & vliginoſi ſoli alumna, nõ perperam putaretur, ni folia multo maiora eſſent, lentis, proceriores ſq; caules, quẽ exceſſum, (nam tota facies leguminoſa, flos & vires perbellè ſuffragantur) ſi quis obijciat, ſimilia collata in Cappare cũ malo Cytonio, & cætera componat. Et interim, dum ille noſq; melius quid veſtigamus, hanc iam deſcribendam habeat, vt rariorẽ ita minorem & multo figuræ propiorem: quam in hortis Belgicis colunt herbarij, è radice parua fibroſa, cauliculos pedales, exiles habet, & folia lentis anguſtiora, aliquanto longiora, ſine capreolis: in cymis, teneris, Galegæ floſculos, purpureos, dilutos, albedine mixta geſtant. Quibus per æſtatem marceſcentibus, quibus

quibus ſiliquulam pro ſemine,caſſide,criſtata inſignitam,ſpinulis muricatam,quadantenus Tribuli terreſtris,oſtentat. Eruditus Coldenbergius nos ſemine primus donauit,atq; in Hollandiæ & Zelandiæ aggeribus & littoreis aduerſum maris alluuiones & procurſus erectis repagulis, naſci ſponte monuit. Monſpellij in hortis enatam habuimus.

ORNITOPODIVM, *ſiue Pes auis.*

Perpuſillum Ornitopodium.



SCitam vocem aptarunt iſti legumini Docti recentiores,ad huius herbulæ ſiliquas,pedem auis effigiantes deſcribendum: conſtant quippe vni pediculo nixæ,qua ternæ aut quinę,expanſæ mucronatæ,quaſi ſtillis aduncis,articulatis,curuatis,in pedis auis æmulationē: palmares & ſeſquipalmares ſūt viticuli,ſparſi humi foliolis Araci minoris: floſculi melini Coronatæ Meliloti.

Varietas.

Quàm elegans hæc varietas quam pictam damus: Oritur in marginoſis herbidis Grinwicij Regię,ad Tamesim flumē, nō procul Lōdino: vix tota binos aut ternos ſuperat pollices: ramulis in terram ſparſis,exilioribus & crebrioribus, venuſtius ordine poſitis quàm ſuperior: quæ non alijs ab iſta natalibus gaudet.

SFERRO *Cauallo,* *Ferrum Equinum.*

PLanta etiam leguminoſæ familiæ eſt hęc,cuius ſiliqua multū mirationis excitauit iſtis nomenclatoribus,qui *Sferro Cauallo*,id eſt ſoleam equorum refringentem fabulati ſūt. Nam nobis experiundi auidis,magna copia reperta propè Maſſileam, fruſtra ſæpius factum fuit periculum: etiam via quæ ad prædium Rondeletij mareq; ducit,ad dexteram, propè ruſculum in ſquallidis dumetis & marginibus plurima gliſcebat,æſtate minus torrida. Siliqua affabrè plantam hanc à tribulo terreſtri, Scorpioide leguminoſa, & Ornitopodio,quibus alioquin foliolis albidis,& comptis ſimilis eſt,diſcernit. Flores item puſilli,lutei: intrò nonnihil compreſſæ ſiliquæ, veluti ſecuriculata,vndoſa & ſemicirculis ſinuata acie,ternis aut quaternis equinæ ſoleæ veſtigijs continua & diſtincta ſpectantur,ſeminulis ſoleam equinam effigiantibus,aut dimidiatam lunam,vnde illi quidam nomen Lunariæ affinxerunt: guſtu leguminoſa,radice Londini hortis viuaci.

SCORPIOIDES *leguminoſa.*



EST & alia nec minus venuſta aut rara,ſegetū Norbonēſium alumna: Radice nititur fibrillis multis, cauliculos rectos,graciles,binos aut ternos,pedales & ſeſquipalmares erigente: quorum in ſummo, admodū incuruis mucronibus adunca cornicula, Fœnugræci rotundiora,graciliora inſunt,introflexas Scorpionum caudicellas,tranſuerſis articulis & argutulis liris imitata. Floſculi puſilli lutei,alterius Scorpioidis: Foliola Ornitopodij,aut Tribuli exiliora, ab imo ſtatim ceſpite,in neruulis vtrinq; ordine ſita.

TRIBVLVS *terreſtris.*

SOliti erãt proijcere hoſti murices infeſtis aculeis armatos: quos quia protererẽtur τρίβολους nominabant: vnde huic ſiliquæ plantæq; muricatæ Tribuli nomen. Videas pratenſes puluerulentas & ſabuloſas planities maritimas Adriatici, Thyreni & Gallici Mediterranei, iſto terreſtri & minori Tribulo itineranti, exutis pręſertim calceis, infeſtas & propemodum inperuias. Mõſpelij etiam aridis & oliuetis ſerpit, aſpectu liguminoſo Ciceris, ramulis compluribus exilibus, gemino foliorum vęrſu refertis, nõ Portulacę, ſed Lentis vel Araci: eoque labeculam in Adrachne ſuſpicamur, & legere Arachi ὅμοια aptius rei veritati ducimus, id eſt Viciæ, vt indicio ipſamet eſt plãta. Puſillos floſculos luteolos, in pediculis ex alis exeuntibus, vbi emergunt infeſtis aculeis rigidiuſculis, ſexanguli, quinquamgulive murices, medullam & ſemen oſtẽtantes, per maturitatem & æſtatem dehiſcentes, radice parua, fibroſa nec altè depacta, nullius hodie fermè commodi, niſi Aſinis, quibus pabulum illic eſt. Commentatoris Senęnſis ſolitam ſedulitatem duo teſtãtur Tribuli: alter qui iam nobis dictus. Hunc Doct à Guino Piſano dono acceptũ quaſi in Italia præſertim Venetijs, rarum foret, dicit: alterum Dioſcoridis folijs portulacæ ſibi in D. Nicolai ædis Veneto littore viſum, quam eius ſanè non vulgarem cognitionem & in ſtirpiũ inquiſitione operam poſitam, quidam peritus locorum illorum & herbarũ Italus facetus ſic nobis exponebat: Commentatorem inquiens nunquam niſi aridum aut pictum vidiſſe vulgatiſſimum Tribulum, eóq; deſcribere neſciuiſſe: deinde Crithmum ſeu portulacam marinam illic frequentem, pro Tribulo Portulacæ folijs accepiſſe: non tamẽ deſcribere auſum: ſortan quia nullus extabat author aquo deſcriptionem ſubriperet. Poſtremũ eſſe in Lio Venetæ inſulæ ſabuletis, cuiuis Pharmacopœorum notiſſimum terreſtrem, eoq; minimè Piſis accerſendum.

ASTRAGALI perſimilis palmaris puſilla planta.



DVm peregre eſſemus in collibus quibuſdam Galloprouinciæ, hanc ſublegimus elegantia neutiquam ſpectatu indignam: radicibus namque prorepit lignoſis, implexis, corticoſis, denſo exortu, numeroſos cauliculos, fruticãtes, duros, ſed breues, vix binas aut ternas vncias excedentes, & foliola emittentes puſilla Lentis, Aſtragali, aut potius Tragacanthæ, quam tota refert rigidiuſcula, incana hirſutie: floſculis, luteolis, aut albidis, Ornitopodij: guſtu pręſicco & æquè duro.

POLYGONIVM Herniariæ folijs & facie, perampla radice Aſtragalıı.



NEc hęc deſpectui futura erit diſcendi cupidis: Eſt enim perquàm parum nota, perpuſilla quidẽ herbula, & humi accumbens ceſpiti ſemimerſa, ramulis creberrimè geniculatis: foliolis & ſeminulis albidis, prorſum Herniariæ: tota incana, quàm exiguo, muſcoſo flore. Radice ampliore quàm pro plantę modo, dura, ſurculoſa, implexa, & in ſe reticulatim conuoluta, auulſu difficilis: guſtu præſicco, callidiuſcula. In fuſiſſima Cretę ſalonenſis Galloprouinciæ planitie, media via inter Aralatẽ & Solonam ad diuerſorium D. Martini.

HELIANTHES ſpecies rara, figura leguminoſa, floribus aureis.



NON perinde formoſam icone hanc, atque natiua facie dono miſit nobis hanc noſter induſtrius & peritus Pharmacopœus Iacobus Raynaudet, quam è iugis arduis montis D. Bonauenturę, non procul Aquiſextiis eruerat: Radice lignoſæ fruticulæ, ceruicem paulum inflexam habente, ſupernè & infernè nodoſam, è qua emergunt viticuli palmares iuncei, recti, flexiles albidi, foliolis Lentis aut Coluteę Scorpioidis ex glauco virentibus, ab imo ſummo tenus ſtipati: floribus aureis & calyculis Helianthes vulgaris: ſemine item non diſpari, puſillo Ciſti Ledi, amaro guſtu.

GLYCYRRHIZA Echinata & ſiliquoſa.

SI qua eſt ſterilis Glycyrrhiza, vt Math. ſibi re vera certũ eſſe auditione poſtremis cõmentariis prodit, tres forent Glycyrrhizæ ſpecies; nobis tamẽ quot de facie notę, tot frugiferæ ſunt. Ac primum Dioſ. dulcis radix nota & culta variis locis, ètiã horridioribus, vti Germaniæ & Belgię, fructũ fert vaginulis muricatis Caucalidis ęmulis, denis aut quindenis, vno imo apice hærentib. & in orbẽ ſeſe explicãtibus, eminus intuẽti quadantenus Platani Echinum ementientib. proceritatẽ interdũ aſſequũtur, quanta proceri eſt hominis. Radix, nõ vt alterius numeroſa paſsim & fuſè humi ſparſa, ſed recta, altè depacta, adeò vt quãtùm humo mergitur radix, tantùm ſolo extent caules: ſinglis vaginulis vnũ dũtaxat ſemẽ ruffum lentis effigie ineſt. Huius vſus officinis rarior hodie; quippe, ſeu arida ſeu recens, vti nos periculũ ſępe fecimus, lõge vulgata dulcedine & gratia vincitur, eóq; tantũ voluptatis cauſa colitur.

Communis verò nulli nõ nota, quę ex Hiſpaniis Londinum, Antuerpiam & Lugdunum defertur, & vili vbiq; locorũ diſtrahitur, non paucis Galliæ Norbonenſis locis multùm ſpontè oritur, etiam prope Latera oppidũ, cuius meminit Plinius, Mõſpellio leuca. 1. diſsitum: radicibus, flexilibus, multis implexis, caule & foliis pinguibus, & dum eam euelleremus manũ glutine inficientibus, floribus purpureis albicantibus; menſe Iunio & Iulio ſiliquas fert paruas Cicerculę magnitudine. Cuius radix nuper ex Hiſpaniis aduecta & hortis Pharmacopeorum depacta, facilè ſuccreſcit & reuiuiſcit.

COLVTEÆ Scorpioides



SOLERTIS ingenii præceptor Rondelletius nõ raro ratus fuit Glycyrrhizam minorem nuncupandam eſſe plantam locis multis nemoroſis inter buxos erumpẽtem, Iunio & Iulio: floribus Coluteæ, vel geniſtę, minoribus: folio itidem Coluteæ paulo minore: caulis ſimilis eſt, gracilior: radix buxea minus dulcis, aut potius dulciamara dicenda, & minus grata: ſiliquę Math. Scorpioidi vſqueqaq; ſimiles, vnde vocatur nonnullis Colutea Scorpioides. Norbonæ copioſa in valena ſylua & prope fluminis crepidines cis Lanum.

VALERANDVS *Donrez* Pharmacopœus Lugdunenſis plantarum rariorum vt quis alius ſtudioſus & peritus,cui certò fidimus,ſiliquas paruas geniſtæ,aut acatiæ,ſed minores,ſecundæ nobis dedit,ſemine exiguo Geniſtellæ: hanc Antiochenam à loco, Glycyrrhizam à ſimilitudine & ſpinis,quibus donata erat,faciebat. Sed nihil niſi ſiliquas vidimus, eóque nihildum aſſerimus.

Glycyrrhiza ſpinoſa Anthiochena.

Arabum & Actuarii SENA *ſatiua & ſylueſt.*

SERO & magno ægrotantium incommodo innotuit Græcis Sena,quam vnà & appellationem Arabibus debemus: Albaſemer vocant illi,vnde detortum Sena. *H*ac autem hodie nullum purgans frequentius,tutius,aut pręſtantius eſt. Ea herba,æſtiua & parua eſt,vultu, leguminoſo Securidacæ,Glycyrrhizæ,aut Coluteæ: In Liguriæ, Thuſciæ, Romani agri & Appulię variis locis,legitur Autũno, nec ſeritur ante Maiũ,quia frigoris impatiens;eóq; hortis Septentrionũ vix trimeſtre viuit,nec promit,nec maturat flores vel ſiliquas. Quare Officinæ potius è fundo vernaculo,nempe Orientis emporiis,petunt,pluriſq; faciũt, quàm iſtam aut Italicam: duas enim foliorum differentias,aut varietates habent inſtitores è diuerſis plantis Senæ: probatius folium & laudatius ad purgationes (finum vocant) eſt oblõgius,acutius, Myrthi maioris effigie: alterum rotũdius,breuius,quod vilius habetur: quare non ſecus atque Myrthus maior & minor,foliis videntur hæc duo inter ſe diſtare, vt præſtantius folium ſit Domeſticæ;alterum ſylueſtris *S*enæ: duas itdiem *M*eſuæ agnoſcit: & ad perſuadendum alterutram earum eſſe ſylueſtrem,multùm ſpirilli pilulæúe ſtercoris caprini aut ouini faciunt, quæ frequens inter Senæ Orientalis,folia,folliculos & quiſquilias paſsim apud nos allata reperiuntur,vbi empturis proſtant;ſeritur namque & adoleſcit probatior in fimeto ouillo inibi: alioquin vtrique ſiliqua eſt effigie Coluteæ, compreſſa, vt Arboris Iudæ,ſed falculæ in modum conuexa,fuſca aliquot ſerie digeſta ſemina,Gygartis ſimilima, compreſsiora,claudens. Flores ex pallido lutei ſunt,rubellis veſtigiis venoſi : graciles caules Meliloti, pedem & ſeſquipedem alti: ingratiuſcula tota guſtanti,tantillùm amara,calida & ſicca: tametſi veluti fænugræco affinia,muccaginoſum reddunt mandendo ſputuma: folia,quibus ad purgandum conſultius ſemper, quę flatum diſcutient & nonnihil lubricent, adduntur,quàm ſi per ſe, puluere infuſo aut decocto,dentur: Sic enim turbarum multum ciere,& inteſtina,ſtomachúmque torquere,vel plebecula conqueritur. Eapropter qui aduerſum Meſuem tuetur non eſſe corrigenda,imò ſiccitate ſua atque quadam aſtrictione vẽtriculum iuuare, neſcit quid commentetur: nã ſic Braſsicæ marinę, Thymeleæ & Chamæleæ ſiccitas,ſtomachum iuuaret, quem tamen lædunt illo viroſo odore,& purgatrice qualitate, à qua non longè abſunt folia Senæ,vt dum virent adhuc,aut macerantur,odoramur. Proinde ritè Meſuæ folliculos tutius purgare monet: nẽpe mẽbranei ſunt,minúſq; flatulẽta ſemina,quàm folia: ſed hæc plus mouent,præſertim infuſa, quàm decocta; quia ebulliendo nonnihil virium abſumitur & flatus diſsipatur: vt vſus ipſe caſtigare valeat illum Commẽtatorem,qui nihil addendum ad eius noxam corrigendam autumat. Sed hæc explicatius in remediis.

COLVTEA *Gallis*, Baguenaudrier.

PVTATVR Colutea dicta,quòd mutilati effractíve eius ſtipites aut virgulta (nõ præſciſa) intereant, vt Theoph. autor. Tanta autẽ ineſt foliorum & ſiliquarum parilitas Coluteæ cum Sena,vt plerique non ineruditi Senam ſylueſtrem hanc eſſe vulgo perſuaſerint: at Colutea cùm Theophraſto arboreſcat,nobis autem fruteſcat,Rhamno penè par; nec herba vt Sena ſit,iam quilibet poteſt à Sena eam diſcernere & diſcere: quippe folia colore, ſitu, magnitudine,& ſuperficie Senæ, Hediſari, aut ſuperioris Coluteæ Scorpioidis,paulò antè dictæ ſunt,floribus item luteis,nec diſparibus : Folliculi veluti membraneæ veſiculæ,teretes: quæ flatu turgent,& tactæ,ſtrepitum edendo crepant: ſemine intus hærente Lẽtis (nõ Gygarti) minore guſtu,leguminoſo. Auguſto ſiliquam maturat,vbi ſpontaneus arbuſtus eſt, in Linguagotiæ iiſdem ſaxoſis ſterilibus ad Frontignanam, quibus Chamæiridem oriri monebamus: ſed ea etiam vulgatior hortis Gallię,Germanię,Italiæ,& Angliæ: nuſpiam tamen arbor magna futura: eapropter apud Theophraſtum ſatius legeretur, δένδρου μεν'ς μέγεθες non εὐμεγέθες, nempè arbor non ita magna, ſiue arbuſcula : quod ex conſequutione

paulò

paulò pòſt inferunt verba Theophraſti: σχίζεται καὶ ἀποδενδροῦται id eſt, finditur, ſiue diuaricatur in ramos, et arboreſcit: non igitur initiò arborem eſſe, ſed arboreſcere dicit, qui ortus & adoleſcentia planè conuenit noſtrati Coluteæ.

Spartium, Geniſta ſcoparia vulgi.
Geniſtella infectoria, an Lutea Pli?
Hippoſpartium, vulgo Rapum Geniſtæ
Spartium Dioſcorideum Hiſpanicum
Spartium minus, vulgo Elpho Hiſpanica
Geniſtella Graminea montana.

Spartion fruticoſum aphyllon, iunceis aculeis lanatis
Geniſtella aculeata.
Geniſta Spartium ſpinoſum maius
Acatia ſecunda.
Acatia Ægyptia.
Fraxinella ſiue Dictamnus albus Offici: an Tragium Dioſc. facie & foliis Lentiſci?

SPARTIVM, *Geniſta ſcoparia vulgi.*

VVLGATISSIMÆ notitiæ & vtilitatis Spartium vbiuis gentium fermè antiquis ſemper fuit, vt etiamnum eſt. Sic vocatum, quia vinciendo, nectendo, adeoque texendo, fili, loríve vices expleret: ſonat enim Spartium funiculum vel lorulum: Geniſtam indidem à genuũ flexilitate deducunt nõnulli, quæ duntaxat ſpecies Sparti dici poteſt. Eſt autem hæc omnium notiſſima tum apud Boręos tum Meridionales, ſterilibus præſertim, arenoſis, montoſis, frigidioribus. Vargis fruticat denſè pullulãtibus, hominis proceritatẽ interdũ ſuperantibus, rectis, gracilibus, ſtriatis, duris, ſed flexilibus: per interualla foliola numeroſa promẽs, Hyperici, nigriora, minora, abundeq; luteorum florum ſuauè olentium Piſi, poſt quos falcata effigie, ſiliquas Iunio & Iulio maturat, ſeminis atri lucidi plenas, Lenticulæ ſimiles, quo vomitum, non ſecus ac Spartio Dioſcoridis, ſæpius duarum vnciarum decocto propinato, citra magnam contentionem mouimus. Verùm flores recens decerptos ſæpiſſimè quàmplurimos, & per ſe acetariis inditos vorat Plebecula Auerniæ & Aquitaniæ, maxima copia, innocuos non modò, ſed etiam admodùm guſtu ſuaues: necquicquam vomitionis nauſeæve vllius aut cõmotionis mouere ſolitos. Quin apud Brabantios gẽmantes condiuntur ſale & aceto flores, menſiſque inferuntur, capparum olearùmve pari commendatione: credũtur etenim non modò cordi vires, ſtomacho appetitum alere, ſed etiam obſtructiones reſerare, calculum frangere. Id circo falluntur, fallũtq;, qui hoſce flores vomitioni mouendæ officinis ſiccandos præcipiunt, rati iſtam geniſtam, eſſe *Dioſcoridis* Ellebori ſubpar deiectorium Spartium. Quantumuis enim ſeminis incoxeris, vix aliuſmodi vomitionem moueris, quàm quæ communibus emeticis Raphano, ficu vel oleo cientur: nec enim deiectione inſigni, ſed tantùm leuiore conatu excludant, qui hauſerunt.

Gall. Geneſt.
Ang. Broome.
Bel. Brome & Brem.

Vulgi GENISTELLA *infectoria, an Lutea Pli?*

VEgeto & perquàm hilari florum luteo, micantium thyrſulis crebribus editiora prata ornat copioſiſſima hæc, inſtar Lini ſegetis æſtiuæ: nec vſpiam frequentior quàm Taurinis, *Pedemontanis*, & Anglię occiduæ. Virgultis rectis, pedalibus & ſeſquipedalibus denſè fruticat Lynariæ folio, & flore concolori, ſed Geniſtæ ſimiliore, minore ſiliqua & ſemine, amaricante guſtu tota: Lanarum infectoribus expetita, ſed vt proceritate, ſic virium efficacia Sparti ſuperatur.

Ang. Dieweed.
Bel. Aker bren
Ger. Heyden ſmuck.

Herbariorum RAPVM *Geniſtæ, ſiue Hippoſpartium,* ἄφυλλον, *floribus galeatis Tragorchidis.*

RAdicibus Geniſtæ & Geniſtellæ adnaſcitur quaſi ſoboles ſpuria, ſed ſpecie viſenda & raritate, excrementum Rapum Geniſtæ vocatũ, non abſimile ortu, concretu, incremento, caule, & effigie Hyppochiſtidi vel Orobanchę. Quod magnis votis & peregrinationibus Chymiſtæ Maio menſe venantur ad vtriuſq; Geniſtæ radices, ſublectos teneriores aſparagos, cum radicibus ſiue appendicibus à Geniſta auellendis alembico indũt. Indeq; igne oleum eliciũt ad calculoſos perquàm celebre. Id auulſimus in Flãdrię, Gallię, & Anglię locis maiore Geniſta ſcatentibus, alioqui fruſtrà quęſitũ & diu alibi. *At* Sabaudiæ

&

& Pedemontanis colles, paruæ Genistæ feracissimi, etiam istud copiosum fundunt.

SPARTIVM *Dioscorideum, Hispanicum & Norbonense, vimineum maius.*

E Iam adductis moxq; adducendis Spartio congeneribus plantis, nulla propius explet Dioscoridei notionem, paucifolio frutice, siliqua & semine, quàm ista. Quæ Hispanijs & Norbonensibus, præsertim maritimis, vel nõ procul à litoribus, vt in Grammuntia Sylua Monspellij, & vicinis collibus, passim obuia fit. Etiam Taurino finitimis, & in Prouincia nobis visam monuimus. Stipite eadem maiore & lignosiore adolescit in Angliæ, Belgiæ, & Galliæ hortis, ramorum propagine arborescens, virgas multas fundentes, rectas, glabras, iũceas, nec striatas, vt Genistæ, sed vimineas, flexiles, & sequaces: quibus foliola insunt adeò exilia, vt iam marcida facta in suis natalitijs æstuosis, nulla prorsum extitisse videantur, maxima anni vertentis parte: Quod illic obseruauimus vsu venire *Sferro Cauallo* dictæ folijs, & ei nouæ plantæ, quam Iuncum asperorum cliuorum vocat illic Aphyllon Scola Mõspelliaca. Quò factum, vt Dioscoridi tantilla res aut non fuerit curæ, aut non animaduersa. Siliqua, semẽ, & flores, prorsum sunt Genistæ, sed maiora, & efficatiora: cuius modi vult Dioscorides & Mesuæ, qui à duabus ad 5. drach. florũ, dandas vomituris imperat: seminis verò, à duabus ad quatuor. Quum tamẽ Genistæ vulgaris flores plenos discos multi in acetarijs ex multo oleo vorent, nec quicquam nauseẽt: & seminis tripla aut quadrupla dosi, opus sit vomituro etiam puero. Vnde liquet nõ Genistæ, sed huius semina & flores in officinis habenda, vtpote legitimi Sparthi, cuius ne pictam quidem effigiem, nedum viuam stirpem, videtur intuitus Commentator insulsus balbutor, quem miseræ si puduit recantationis, cur non piguit etiam calumniæ Mesuę inustæ, qui Lentis semẽ dixerit esse Genistę, sequutus Dioscoridem. Hunc tamen se nunc postremò antequam sua alia agnosceret errata, sibi sedulò perlectum profitetur iste Senensis, qui vitio præ ambitionis caligans, non respexit ad Viciæ, Erui, & Genistæ semina, lippis & tonsoribus nota.

SPARTIVM *vulgo Elpho Hispanica Iuncea, nautica, vulgi Funispartion, an Linospartion Antiquorum?*

L Itoribus Mediterranei maris vtrisque Africæ & Hispanicæ hæc non minus frequens quã nota, ac ingenti copia deuehi solita Antuerpiam, Massileã, Genuamq;, ad corbes, stragula, atq; triremium nauiumq; rudentes peraccõmoda. Virgultis iunceis, graciliori-bus, durioribus, glabris, ex viridi pullis, multis, rectis, flexilitate Lini duriore, radice simplici, exili, exit: semen & flores eiusdẽ Antuerpiæ satæ in viridario optimi Pharmacopœi Gulielmi Driesch non meminimus: certum tamen habemus, nonnulla, sed tantilla habuisse foliola, delicatiora, vt tota planta fuerit iuncea, cubitalis, & fermè textrinæ apta sportularum, quas adhuc vocant *Sportols*, nempe ab Spartio dictas, quò minus dubitamus esse speciem veri Sparti.

GENISTELLA *Graminea Montana.*



S Partea & hęc herbula est, & paucis duntaxat montium celsiorum conuallibus aridis obuia, vt Calcari montis Norbonensis, propter Cœnobium: in Germanię etiam arduis multò longiore spargens culmos vtplurimum sesquipalmares, graciles, spartos, enodes quibus summis singulis spica mollicella, tomẽtosa, Lagopij quadantenus, sed minor flauet: aliquot fibrillis radicatur: indidem erumpentibus gracilibus foliolis, palmum altis & sesquipalmũ articulatim veluti geniculatis, per spati-

ſpatiola & commiſſuras inſecti, ea videre eſt virentia etiamnum Londini.

SPARTIVM aphyllon fruticoſum, Iunceis aculeis, lanatis capitulis.



ET inuentu minus frequẽs hic aſperioribus præruptiſque decliuibus Alpium Magdalenę in Galloprouincia fruticellus, latiuſculè in latera, aliquot ſparteos ſtriatos, ex pullo buxeos è radice Tragacanthæ prolixiore, lignoſos, & ſeſquipedales ſurculos ſpargit; nullis foliis, ſed multis ſenticoſis, rigidis ſtilis pungẽtibus, iunceis, aduncis in ſummo tantùm: quibus ſingulis aduoluũtur faſtigiola, tomentaceæúe gemmulę Vitis, minores, ſed concolores, partim longiuſculæ & incuruæ, partim breuiuſculæ: nullum folium, florémve vidimus; guſtus perparum amaricantis, exſiccantis, aſtringentis.

GENISTELLA aculeata.

EXVCTI colles, ſqualidáque Angliæ & Belgiæ ericeta hanc plantam abundè dant: E radice exigua, virgas graciles, rectas, complures, ſpinulis infeſtas ſubmittentem; quibus foliola Thymi vel Ericæ, flores luteo pallentes, Geniſtæ minores: etiamque breuiore rotundioréque ſiliqua, & ſemine Erui ſubruffo: Hac penè carere videtur adhuc Italia & Norbona. Et hortis negligitur.

GENISTASPARTIVM ſpinoſum maius.
Belgis. Gaſpeldoren. *Ang. Brike Browme.*

PRORSVM cognata Geniſtæ hæc, ſed admodùm aſpectu horrida, ſentibus prędurís, innumeris, cancellatim armata, ſemper virẽtibus, ſtriatis, lignoſis virgultis, ſparteis, ſpinis penè folia occulentibus. Quare Doctiorum nonnullis placuit Nepam eſſe aut Scorpion: ſed obſtant ſiliquæ geniſtæ aliquantùm breuiores, & flores non abſimiles, concolores, & eiuſdẽ ſaporis, qui particulatim emicant aurei tota æſtate, etiámque hyeme in Anglia, vbi frequentiſsima in ſterilibus & ericetis, in Prouincia item Norbonenſi penè par proceritate. Sed Monſpellii ad Lanum, in ſaxoſis collibus triplò minor, rigidior, & ſqualidior eſt, adeò vt parum Geniſtam reprę ſentet, foliis ternis Rutæ. Illic Spalathum vulgò opinabantur & vocabant plerique omnes, tametſi inodora & funis inſtar pertinax frangendo ſit: floribus quidam lubentes ad icterum viridem vtuntur, & toto cremio calfaciunt furnos.

Monſpellienſi. & Anguic. Aſpalathus ſecundus.

Spina ACATIÆ Dioſcorid. prima, frutex arboreſcens, leguminoſus Lentiſfolius, Siliqua torulis Lupini effigie diſtincta, plurimum bigrana, aut trigrana, cuius GVMMI ARABICVM.

FRVTICI huic arboreſcenti Ægyptiæ nomẽ Græcum additũ ab ἀκάζω verbo, id eſt, acuo, vnde Acatia, quaſi acuta. Septimus iam agitur annus cùm huius Venetos, Patauinos, noſq; certiores fecit Medicus & peritus Pharmacopœus Sequinus Martinellus, miſsis è Syria ſiliquarum ſaccis plenis Alberto Martinello frati ſuo, perquàm ſedulo & erudito Pharmacopœo, ad Angeli ſymbolum: ex quo ſemine in horto Patauino aliiſque quàmplurimis Venetorum locis ſato, orta eſt iſta Acatia, cuius ſiliqua penes nos eſt, accepitq; noſter Morganus plantam nuper ex maris Occidui Inſulis Perunianis, ne quis putet peculiarem Ægypto aut Arabię. In neruulis prælongis foliola ſunt Scorpioidis leguminoſæ, aut *SferroCauallo*, in toto virgulto gracili, aliquot rigidis ſpinis in ſurculis exertis. Seminis tota ſiliqua non maior vno alteróve Lupino ſimul iunctis, ſed ſuis alueolis diſtincta. Quare ridiculam nobis dedit

SPINA ARAbica *Æginetæ.*

SPINA ARAbica *Dioſcor. in Carauis.*

dedit Acatiam Senensis, cui si spinas demas, arborem Iudę iudices, & meritò suspicêre spinas non naturę, sed pictoris aut Cõmentatoris commentum fuisse: nec huius siliquæ, siue Lobi sunt Lupini similes, sed Genistæ duplò latiores, vt Senæ compressæ. Et Plinio cuiuslibet Acatiæ semen lenticulæ est, equidem minore grano & folliculo. Quamorbrem nostra hęc propior, illa verò Cerecis arbor erit, quam ille, nec cogitans relatu Oratoris exquisitius delineat.

ACATIA ALTERA Diosco. notior Europæa, folio Cytisi, facie & siliquis Genistæ sparti spinosi.

CONFIRMAT etiam superiorem spinam Acatiam altera hæc quam illi assimilat Dioscori. foliis Rutæ aut Cytisi ternis: siliqua Genistellæ, aut vulgaris Glycyrrhizę nouaculam effigiat dorso obtusiore, & altero latere, quasi acie acutiore, tria aut quatuor Genistellę etiam semina dura claudit: quæ nondum matura flauent, postea nigricant, similiter Spartiò effigie & parilitate magnæ spinosæ Genistæ, non arboris, vbi quidã deceperunt Mathiolũ, qui æquè incertus vt in superiore, illam quam candidus scriptor Anguillara dat, & tamen fidem illi abnegat, eandem ipse ridiculè asserit. Quippe altera Dioscori. specie, vniuersum Tirrhenum, Ligusticum, atque mediterraneum littus scatet, vti pleraque Italiæ loca.

FRAXINELLA, siue Dictamnus Albus Officinarum an sit τράγιον. Diosco. Lentisci facie.

HIRCINVM odorúmve putorem monet Tragii huius appellatio: Quare docti quidam Barbari, qui huius delineationem, natales, & vires compares Dictamo Cretensi, præsertim ad euellenda spicula capris infixa, legissent, eidemque nostrã fraxinellam contulissent, putarunt eam Dictamnum album esse vocandam: recentiorum autem quidam exercitatiores, Tragium istud Lentisci facie à Dioscoride descriptũ, huic planè quadrare asseuerarunt. Quippe scapos edit plures, sesquicubitales & bicubitales, ramulis & foliis Lentisci Glycyrrhizæ aut Fraxini, vnde Fraxinellã herbarii vocãt: flores Iunio & Iulio admodùm speciosos & numerosos promit, Thyrsum sesquipalmi, lõgioréme obsidẽtes, Asphodeli quadãtenus similitudine, sed ex cãdore purpurantes, è quorũ medio staminula quędã pendula porriguntur: radices albidę, multiplices, mutuo amplexu hęrẽtes, minimum digitũ crassæ; quas eruebamus turgidas & fœtentes, succo luteo, viscido, digitis pertinacius hęrẽte: quod Gũmi videntur suggere, aut sectari muscæ luridę, cluniúmque & alarum virore conspicuę, cuiusmodi ferè cantharides in Fraxino, vt nos studiosè obseruabamus, in quodam pago trans Rhenum, altero à Basilea fere miliari, prope rupes quasdam apricas, vbi maxima copia sponte fruticabat. Semina penè Lentiscinis paria, nigra, lurida, in folliculis Helleborastri aut Napelli. Quamobrem non pessimè videntur arbitrati esse Tragium: Nam quód obiiciunt de Creta Insula, cuius vnius hæc sit alumna, non officit assertioni nostræ: cùm multæ hodie in nostris tractibus: & plurimæ ex insulis, nõ aliis admodùm, & fortè nũquam priscæ gẽti notis, afferãtur æquè raræ, & eædem etiam metipsæ, quæ solius Cretæ putabãtur indigenæ. Ceterùm, μικρότερα πάντα, id est, minora cuncta, sanè potius intelligendum de vniuersa Fraxinella, quàm de eius foliis, quæ minora sunt, eóque à Plinio Terebintho scitè collata: ne nunc ad toties iteratam literulæ in μάκρον & μίκρον voce, commutationem prouocemus, vt triuiali argumento Senensis, ne sit locus. Huius ad venenata non temerè vsi sunt practici radicibus, quæ etiamnum in officinis multi commodi sunt: foris admotæ òpis epispasticæ, intrò verò sumptę, non modò venenatos succos, sed etiam putridos & fœtentem illuuiem foras exigunt, decantato Agyrtarum & quotidiano in pueris experimento, lumbricos funditus omnes interimunt.

FRVTI-

FRVTICVM, SVBFRVTICVM, CREmiorum & Arborum aduersaria, concisæque recensiones.

POsteaquã cœpta via prolixissima simul & operosissima, *herbarum necessitudines & gentilitates in suas classes redegimus, ac penè iam opinionum salebras emensi, Herbariorum tenebras discussimus: reliquum est, vt quoad eius fieri poterit, fruticum, arborum, & vtriusq; ancipitis constitutionis plantarum comparationes, ad easdem Philosophiæ leges exigamus. Orsi quippe sensuum indagine à simplicioris minusq; operosæ naturæ plantis notissimis, decet nos, vti fecimus, per notas similitudinis & cognationis, ad perfectiora, quasi cõpositiora gradum facere: quibus tandem perceptis, euehamur ad ideas principiorum: vnde fontes scaturiunt certæ & solidæ cognitionis facultatum & vsus. Est enim hæc particularis plantarum enarratio, quasi quædam aurium pictura: quam nisi accuratè intuitus fueris, frustra cognitionem earum profiteris. Sed cùm herbarum, fruticum, suffruticum & arborum natura, non videatur forma generica distare à se ipsa, quando easdem plantas videas herbas primulùm, deinde in frutices, demùm in arbores abire: & è contrà, hasce in herbarũ modulũ penè deficere, nec mutata effigie totius vel partium: huic cognitioni melius consultum putauimus, si interdum nonnullos perquàm similes frutices aut arbusculas incrementi ancipitis inter herbas adduceremus, & alibi fruticãtes herbas cognatas, arborum explicationi relinqueremus. Iam verò plurimæ fruticum parti, cui maxima cũ arboribus necessitudo & similitudo est, non erit opus multa designatione, tantò minus arboribus, vt quas occursus frequens, diuturnitas, magnitudo, & omnium stirpium iam prægressarũ comparatio, cuilibet manifestas reddit.*

Lentiscus.
Terebinthus { *maior Latifolia Norbo.* / *minor Lentiscifolia.* }
Rhus { *Obsoniorum.* / *Coriariorum.* / *Plinij.* / *Plinij alterum, Cotinos Theoph. & Coccigria.* }
Pistacia.
Glans vnguentaria.
Lilac.
Staphylodendrum Pli.
Siliquæ, siue Carobæ.
Cassia Solutiua.
Iasminum { *vulgare,* / *luteum, Cæruleum.* }
Balsamum, Carpobalsamum, Xylobalsamum.
Sorbus { *domestica* / *Syluestris* } *Alpina.*
Fraxinus.
Nux inglans.
Nux peregrina Indica.
Zizipha candida Monspel. perperam Venetorum Sycomorus, an ASARADARACHI *Auic?*
Vaccinia rubra & nigra, an Idæa radix?
Vaccinia palustra.
Gagel *Germanorum. Gold Angl.*
Chistus omnis.
Chistus Ledi species, folio Punica.

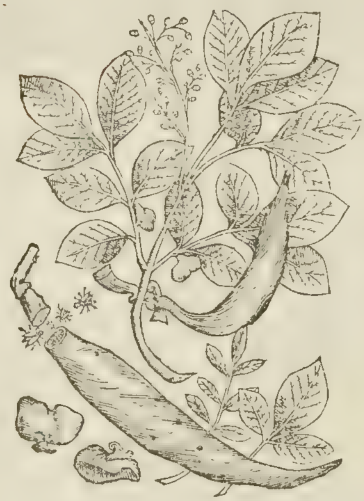
LENTISCVS.

LEntorem foliorum attrectatu quilibet percipit, vnde Lentiscum dicunt, partim etiam è Græcis mutuati, qui σχῖνον quasi σχίςον, aut fissile vocarunt, quòd facilè & frequens finderetur in dentiscalpia, ad nitillam alboremq; dentium, vt etiamnum fit hodie. Fruticat & arborescit stolonibus & caudice concolor & similis Therebintho minori, sed botris & vtris initiò ex fuluo purpurantibus, maturescẽdo nigricantibus acinis, nitidis, Sumachij Phylereæ, & Sambuci: vtriculis folliculisúe oblongis, rotũdis, aut incuruis, teretibus, quibus insũt culices & effigies itẽ Terebinthi, adeóq; flores similes, racemosi, muscosi, quos primo vere Aprili mẽse promit, non particulatim, vt putarũt ex Arati & Ciceronis versu, *Lentisco triplici solita grandescere fœtu*, quod Theophra. meritò Scillę attribuit, hi autem vocis affinitate decepti, Lentisco. Quare non esse contemptui habendam nomenclationum perpensionem, alibi iure asseuerebamus. Sempernicatis autem Lẽtisci feracissimus vniuersa Norbonensis ora maritima, quæ ad Taurinorum iuga, quæq; ad montes

Pyreneos protēditur. Illic namq; Lentisci, Rosmarini & Lauendulæ virgultis ac cremijs, quàm quouis ligno magis ad calfacienda clibana vtuntur. Nec præterquam vnam norūt speciem, quam *Restincle* vocant. Ideóq; fallitur & fallit Senensis, quòd pumillas resecēs Lētiscos, alias à procerioribus specie facit: fit enim tantùm resectis cymis ad vsum, ne in arboris æmulationem assurgant. Et hunc errorem cumulauit inscitia, cùm vniuersā plātam grauiter olere ait: at nobis aliísq; studiosis saltus & colles aridos Norbonæ peragrantibus, inserta in os folia, non modo suauiter spirabant: sed etiam, quod fortè nescit Cōmentator, sitim arcebant, & fauces humidas tuebantur. Itaq; nobis silētibus, qui norunt Mastichen, & sciunt Lentisci surculos, vt Xylobalsami succedaneum in Officinis vsurpari Lētiscinisq; dentiscalpijs post epulas dentes emundari, illius refellent & ridebunt cōmentatinē. Porro quomodo & quamnam ementiātur Caphuram hodie Veneti mangones, in succis Medicatis docent.

TEREBINTHVS Lentiscifolia minor. *TEREBINT. maior Pistachiæ folio.*

Terebinthi latifoliæ species.



Volucellæ siue Culices è folliculo.

Folium Terebinthi minoris.

Coccinæ racemorum bacculæ aut acini rubelli similes & concolores quadantenus Ciceri, nomen Terebintho potuerunt fecisse: nam ἐρέβινθος Græce Cicer est. Huius autem sempervirentis & perpetuifoliæ, nullus collis aut deuexus paulò apricior Norbonæ aut Galloprouinciæ non feracissimus: vbi duas folio tenus discernendas meminimus. Frequentior quippe est angustiore Lentisci positu (non Fraxini vt Senensis) colore & habitu, folio duplò maiore.

Alteri autem folia multò latiora, rotūdiora, vicina Lauro & Pistachiæ, adeò vt eminus intuentem fallat. Vuæ vtriq; eædem, acinulis quàm Lentisci maioribus, coccineis, purpurantibus: demùm ex viridi in cæruleum maturescentibus, non per initia (vt putauit radiatus Apollo) flore Lētisci aut Sumachi racemosi: folliculi cartilaginei, teretes, aut conici, angulosi, vel sphęrici: vnde culices è fuliginoso excremento euolant, succo salinari ad Balsama laudato, effluente. Vbi lætiores, & adultiores sunt arboream proceritatem affectant: & ferro vulnusculis factis in Valena Sylua Monspelliensium, sæpius nobis non paucam Terebinthinam extillarunt lucidam.

RHVS Obsomorum & Coriariorum quid.

Color item coccineus flāmeúsve acinulorū in racemulis nomen huic fecerunt: ῥοῦς autem ἐρυθρὸ interpretantur vnde Russus vox Latina, & *roux* vulgo Gallorum. Aciduli autem racemi olim, & etiamnum hodie ad condimenta, multus in culinis vsus: eoq; culinarius siue obsonarius vocabatur. Cortex autem & folia alutarijs ad pelles dēsandas cōquisitus, vnde Coriarius dictus. Quare non sunt vt falsò produnt duarum plantarum, sed vnius arbusculæ partes: hanc multò proceriorem quàm Dioscoridis sit, penè Sambuci maioris magnitudine, ferunt Monspellio & Castronouo contermina Olivueta quædam glareosa & macilentiora. Sorbo vulgari adeò similia sunt folio superficie & positu, vt vix sit internoscere, nisi attentius perpendenti. Locis Galloprouinciæ aridioribus & rudecerosis, desitis incultis pumilla, & quanta qualísque apud Diosc. descripta bicubitalis arbuscula, visitur.

RHVS

RHVS Plinii Myrtifolia Monſpellienſium.



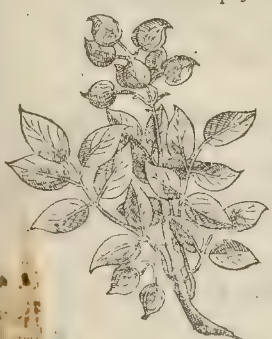
EODEM ex vſu ad coria firmanda, nō de ſemine, duo frutices apud Plinium Rhus dicuntur: horum notiſsimus & vſitatiſsimus cunctæ Norbonę, pręſertim Monſpellienſibus, apud quos vberè ad Lani amnis crepidines fruticat, virgultis ramuliſque quadratis, frequentibus, viridãtibus, folio Ruſci, *Myrti*, aut Iuiubæ. Seminula intra anguloſam tuniceam thecã incluſa ſunt cochleata, Cali modo multo minora.

COCCIGRIA Theoph. Cotinus Pli: & Theoph. Rhus alterum.



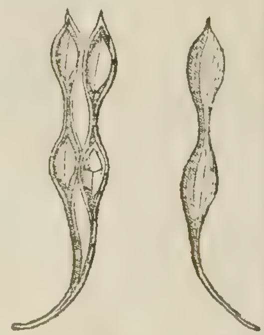
κότινοι ſunt cirreíve flocci, quales in galeis, aut galligallinacei vertice viſuntur, qua de ſimilitudine floris, dictus fuit hic frutex, qui è ſummis virgultis, quinûm cubitorum altis, pulcherrimum lanitiũ tollit, Sericeo vellere & contextu calamiſtratum. Quod criſpatur & explicatur in latam cæſariem, crinibus puniceis, fuſcis, tortilibus, ſemine Lẽtis minore, ex nigro ruffeſcente; caudice & virgultis fuſcis, vimineis: foliis circinatis, denſis, rigidis, Caſparis, Piſtachiam aut Terebinthum redolentibus, & concoloribus. Auraico agro quatuor miliaribus Auinione, qua Inſulas & Aquasſextias itur, magnus prouentus eſt: Vidimus etiã in agro Veroẽnſi, Venetiis, ex locis Hiſtrię alpinis. Quò magis miramur, tantę venuſtatis ſtirpem frequẽti vſu & mercatu ad coria curanda expetitã, indictam fuiſſe Cõmentatori.

Terebintbus Indica Theop. eſt Piſt.ıchia Dioſ.



Anuculis Piceæ ſtrobilos imitantibus πιςάκιαι dictæ, hodie ſunt Officinis notiſsimæ, & edi ſolitę: non ſecus atq; Pineæ veſcæ ſunt: porraceo colore intus, mẽbranula extima & cortice amictę Auellanæ: Arborem qualẽ in hortis Italicis vidimus, etiamque in horto Graii ſeduli Pharmacopœi & ſtirpium percupidi, ad Londini mœnia, prorſum dicas Terebinthum, ramorum & foliorum ortu, habitu, magnitudine: flores item racemoſos purpurantes Terebinthi edunt in Italia, & Galloprouincia, vbi ſeruntur, ſed maturitatem non aſſequuntur.

GLANS *vnguentaria, cathartica, ſiliquata.*



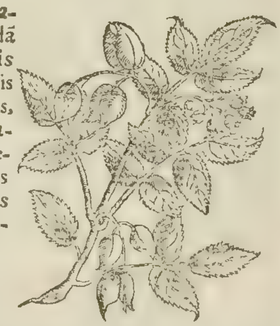
EFFIGIES triquetra, ſed rotunda & glandis æmula huic nomen generis aptauit: oleum verò quod preſſu remittit *Myrepſicæ*, ſiue vnguentariæ, nomenclaturam à cæteris diſtinxit: iamdiu Dioſcoridi non minus nota, quàm noſtrę ætati, tametſi non eius ſiliqua; vt qui palmulas vocatas libro primo, *Phœnicobalano* confert, vnde nomen BEN Arabiſtæ videntur detorſiſſe, quod illi nuculam hanc vnguentariam interpretantur. Officinis & ſuffitoribus, tum ad valetudinem, tum ad voluptatem, oleum dat preſſu, vt nullo odore iucundum, ſic nullo rancore, aut fœtore veteraſcens, nullã labem aut ſordem chirothecis aut veſtibus illinẽs, ac quamlibet odoris fragrantiam illibatam & vegetam tueri, omniũ oleorum vnum aptiſsimum, non ſecus ac Seſamium, aut Amygdalinum premi ſolitum: eſt namque in ſiliqua, quam nullus veterum aut recentiorum literis mandauit, admodùm eleganti, palmum longa, carinula bifori conflata, tereti, rotunda, gracili, biniſque loculis ventrioſa; nempè ima mediáque ſui parte, qua protuberat, glandem ſingulam ſingulo claudens; ſumma verò, acuto ſtylo, quo, roſtri inſtar, vel Rhododendri vel *Periplocæ* repentis, acutum mucronem; protendit: Intus ſubruffo colore, foris pullo cinereóve, & ſecundum longitudinem ſtriis rugiſque exarata: coriacea tota, flexilis & corticoſa, inſipida, ſubaſtringẽs & ſicca. Hæc dono data primùm præceptori Rondelletio fuit, deinde nobis, qualem icone damus.

BEN.

LILAC verò nequit eſſe hæc, ſi verè pinxit pictor apud Mathiol. qui hîc neſcio quid muſſat: Nam Populnea longiore fronde, fructu non ſiliquato, ſed *Piſtachii* in morem ſingulatim prodit.

LILAC.

Germanorum Pimpernüßle. *an* STAPHYLODENDRON *Pli?*



PROPTER periucundos flores albidos Bryoniæ, aut Labruſcæ, odore & ſimilitudine, videtur tranſalpina quædã arbor, Staphyllodendrum apud *Plinium* (qui tamen Aceris folium dicit) quam volunt eſſe hîc depictam, & multis locis *Heluetiæ* non procul Baſilea arboreſcentem, depreſsis, vdis, aut limoſis, iuxta amnes & ſepes, velut Sambucus, cui habitu reſpondet, aut Terebinthi: ſed crenulis perpuſillis, elegantiſsimis, & ſupernè acutis donatur. Semen quadantenus nuclei Ceraſi, intus eſculentum. Quibuſdam in cœnobiis caudice Prunum æquat, & nuculis precularum globulos nectunt.

Κερατία SILIQVA, CAROBE.

Carobia Actuarii, & vulgo Prouincialium.

APVD antiquos Κερατονία, quaſi cornuta ſiliqua legitur; eſt enim digiti indicis longitudine, ſed quaſi in cornu falcata, quam prædulcem eſu vocat *Plinius*. Multùm hæc cognita Niceę & maris Liguſtici accolis, vbi eã eſitant pueri etiamq́; porci: Quare, qui ſacrã paginam noui Chriſti fœderis vertunt, hanc debent intelligere Lucæ 15. de filio profligato. *Non* parùm affinitatis huic cum Caſsia fiſtulari ſolutiua, quam effigie præfert & ortu, vt nuper intuebamur in horto amici Londinenſis.

SILIQVA, *aut* CASSIA PVRGATRIX, *Arabum Carrobiis ſimilis.*

PRE-

PERQVAM vtilem arborem iſtam Ægyptiis Arabibuſque debemus, à quibus, aut ab illa odorata, eſt nomenclatio profecta: niſi ſit κασυς Græcè, quod coriaceum vocant, quaſi ſit coriacea ipſa ſiliqua inſignis, quam nullus non nouit, cuiuſque ſi ſemina lata, quæ intus tranſuerſis membraneis alu colis diſsepiun tur, ſeras, prius macerata in aqua frigida, & terræ infodias, videbis planè ortu totoq; ipſo habitu Carrobiam imitari. Flores lutei ſunt, Chelidonii minoris, odori, pluſculi, vno exortu, ſenis aut ſeptenis foliolis radiati, quales multaſque perquàm raras vidit & attulit ex Inſulis Americis & D. Dominici, exercitatiſſimę cognitionis peritiſsimus D. Ionnes Brion Hoppeuilleus Northmanus.

GELSEMINVM *vulgatius, flore albo.*

CONCINNIOREM quàm certiorem aſciuit ſibi appellationem de ſententia quorundam doctiorum, quibus Iaſme dictum putatur, quaſi viola odora, quia oleũ apud Perſas olim ſolitum eſſet iſtius floribus imbui: quod tamen grauius ſpirat Dioſcoridi, eóque arguit non eſſe noſtrum Gelſeminum. Et violæ vox, laxior multò eſt, quàm vt certã quampiam plantam deſignare valeat, nedum hanc quam Mauritani *Zambac* & Gelſeminum dicunt: vbiuis in hortorum angulis apricis, & pro prædiorum cauædiis ſurculo pangitur, adque ornamenta pergularum, induſtria & pedamentis erigitur ad fornices. Folia ſunt in imo latiora, lateribus vtrinque reducta, acutiora ſupernè quàm Lentiſci: flores albi vt plurimùm, Polemonii, in flexilibus prolixiſsimis virgultis octo & decem cubitorum, Clematidis alteræ ritu. *P*atauina & quædam Gallica vireta luteum habent. Sunt qui cœruleos flores fundere dicant. Luteum ſemen habet; *P*olemonii minus, rubrum, aut nigrum, ni labat memoria.

Luteum & cæruleum.

BALSAMVM.

PVTO Dioſcoridem vires melius quàm ſtirpem notam habuiſſe: de viribus namq; multa, de figura nihil. Hanc ſic amici noſtri oratione referunt: Humilis eſt frutex, aſpectu deformis, cineracei coloris, flore puſilli Iaſmini lutei ſimili, minore, perpetuis virgis, folia horna exuit Decembri, quibus nonniſi menſe Maio noua ſufficiuntur. Cari atq; Babilone ſata viget. Decembri menſe ramuli præſciduntur, quibus cera oblitæ appenduntur amphoræ, excipiendo aureo liquori, qui moſchum ſapit. Hunc noiſſe non difficile, ſed vbi noueris longè difficilimum habere. Opera danda accuratiſsima, quò eius vires quàm exploratiſsimas habeamus, vt quando non licet illo frui, ſaltem bonitate proximis & ſimili facultate præditis vtamur. Tribus huius plantæ partibus tria ſuccedanea eſt meditata poſteritas; Liquoris namque loco ſua Balſama vnguináque vulneraria noſtri Barbari in Theſauris habuêre, quorum mirificas vires literis & experimentis proditæ ſunt. Lignum verò, quod Xylobalſamum dicunt officinæ, Lentiſci ſunt ſurculi, plerumque carioſi, tamen neutiquam contemnendi, modo recentes ſint, nec odorem amiſerint; gratiſsimus namque puluis intus & foris, ſtomacho, propter naturæ amicum temperamentum: cuius argumentum faciunt dentiſſcalpia, quæ aromatica & moderata aſtrictione & calefactione dentes, gingiuáſque perpurgant, roborant, & mulcent. Idcircoque corũ multę myriades parantur à miſeſeris mancipiis, qui in triremibus Lygurum ſub neruo vitam degunt. Pſeudoxylobalſami huius magna copia pauco ære parari poteſt ex Italia & Gallia Norbonenſi. Sic ſemen, id eſt, Carpobalſamum officinarum, cùm neutiquam fructus Balſami ſit, imò cuiuſnam plantæ, incertum ſit, rancidum, vietum, exoletũ, inodorum, minimè Carpobalſami loco vſurpari debet: quin potius huius penuria, ſemen Terebinthii, vel Lentiſci immaturi eximiæ vires, omnes Carpobalſami facultates, & dote, vt ſi quod aliud, explere mihi videtur. Quin Terebinthii è pullulantibus botris atque flagellis tempore verno laticem limpidiſsimum, odoratiſsimum, non parum tenacem emunximus, qui digerendo, glutinando, doloremque mulcendo, omnia quæ Opobalſamo inſunt, conferre videtur. Quod non modò doctiorum antiquorum, ſed etiam Barbarorum Barbitonſorum conſenſus ſequutus eſt. Nullum enim videre eſt ex illis vnguinibus, quod viriũ præſtantia nomen Balſami meruerit, cui non ſit admixta Terebinthina vulgata: Quid putas futurum, ſi genuinum Terebinthii liquorem admiſcuiſſent, qualem deſcripſimus Capite de Terebinthio? Ea de cauſa nullum præſtantius ſuccedaneum arbitramur, cuius omnes partes omnibus reſpondent

Opobalſami ſuccedaneum.

Pſeudoxylobalſamum.

Carpobalſamum.

Terebinthi liquor.

partibus, ligno, liquori, semini respondeant, quàm Terebinthum genuinum. Mathiolus & qui suum Garyophyllorum, nucis myristicæ, aut Cinamomi oleum, huic liquori præferunt, suauitati & sapori plus quàm optatis facultatibus deferunt. Hæc namque tametsi eximios fundant liquores: tamen nec Dioscoridi nota, nec venenis aut Theriacis comparata fuêre. Et præterquàm quód plerumque vel fœtent vel feruent ignis empyreumate; etiamsi sint optimè parata, tamen sæpius acriora sunt quàm par sit, & intemperiem feruidam imprimere nata: Oculorum verò hebeti aciei si quis admouere ausit, ne ille hominem ex lusciosо cęcum faciet: corrugat enim pupillam, nec penetrat: sed viam sibi intercludit, & dolore vexat: Myristicum verò oleum, laxando & inquinando, nec foris vulneribus glutinandis, nec stomachi vires colligendo idoneum est, nec quidquam Balsamo simile habet.

SORBVS domestica & Syluest. Alpina.

SORBVS hodie notissima in Gallia, Germania, & Italia, arbor magna est, foliis & facie fraxini, Sumach, aut Sycomori Venetorum: colore partim ex luteo pallescente, partim punicante, fructu rotundo, aut Pyri parui effigie, perquàm astringente: floribus albidis, racematim coherentibus.

Fraxinus bubul. Dod.

HVIC prorsum simili montibus oriunda frigidioribus, floribus iisdem, sed vmbellatim candidis. Fructu multò minore, copioso, maiore Oxyacanthæ vulgaris, concolore, acerbo gustu, auibus pòtius quàm homini, vbi vidimus, expetito.

FRAXINVS.

EX superioribus Sorbis facilè innotescet Fraxinus; cuius semen Officinis Lingua auis vocatur, quòd auium lingulas imitetur, gustu acre, amarum.

NVX IVGLANS.

NEc infrequens puerisque notissima Iuglans, foliis pręgrandis, neruosis, Terebintho, aut Fraxino multò maioribus, Centaureo magno paribus. Cuius nuces condiuntur die vna albę, hoc modo: Teneræ nucis cortex putaménve antequàm lignescant, deglubuntur illicò cultro, testa albida & teneriuscula tenus, è vestigioque ne nigrescāt, in aquam puram proiiciuntur, & vsque dum mollescant coquuntur, Cinamomi & Garyophyllis traiectæ, saccharo in Syrupum perfectè cocto bulliunt tribus quatuórve ebullitionibus: tumque quò saccharum ebibant, triduo, aut quatriduo inibi sinuntur. Et quia Saccharum recrudescit, propter humorem quem imbiberat, illud idem saccharum per se denuò, coquitur, & sic bis térve repetitur.

NVX peregrina Indica, non biforis.

ADVEHITVR quidam fructus ex occiduis, adeò nuci Iuglandi similis, vt nondum introspectum, sępius putauerimus nucem Iuglandem esse: sed effractū, caro fuit vesca, intus albida, Castaneæ sapore, nullis distincta nucleis: putamine, & testa vtraque crassiore, quàm nucis Iuglandis. Hunc Rocellæ nobis dono dedit eruditissimus Doct. Launæus Medicus.

ZIZIPHA candida Monspel. quæ perperàm Venetorum Sycomorus, an ASARA Darachi Auicennæ?

HANC à fructus & totius arboris figura Monspellienses candidam Zizipham dixerunt, quamuis facultatibus sit prorsum absimilis, vtpote gustu admodùm ingrata, virosa, amaricante, sed Zizipham satis referente, carne & nucleo; colore tamen buxeo, pallido. Flore stellato, Flammulæ, aut potius Circeæ concolori, folia Fraxini, Staphyllodendri, aut Sorbi, atrovirentia. Venetiis & Norbonæ frequens. Belgis colitur in hortis.

VACCINIA nigra & Rubra, an Idea Radix Mirtillus.

NON

Herbariorũ VACCINIVM *nigrũ aut Rubrũ, an Idea Radix.*

NON PERPERAM quadrat huic Ideæ plantæ vteruis horum fruticum aspectu Myrum aut Ruscum illicò referentium, vnde Pharmacopœi cum plebecula quasi Myrtillos vocarunt & vsurparunt, astringunt etenim & exsiccant ambo, nonnihil refrigerando, quæ omnia apposité quadrant Ideæ radici, cuius fuit potissimum vsus, cuiq; nomen inditum à monte, quia non nisi montosis: locis & accliuibus arduis calidarum regionum, quibus saltus & nemora frigidiorum plagarum respondent vtplurimũ. In Anglia, Belgio Gallia & Germania, Seuenæ inaccessis Tridentiq; alpibus vtrumq; fructum esitauimus. Sed virent initio, deinde rubent tandem nigræ baccæ suauiores maturitatem assequutæ vineo succo turgent, prædulci gustu. Proxime folia lignosis surculis crebribus sarmentosis multi hærent: floribus Ericæ aut Vuedonis minoribus, pallentibus. Radix lignosa multa edit virgulta, pede altiora. Folia virent obscurè, effigie Myrti aut Rusci, rotundiora, molliora, sed Hyeme decidua.

Mirtilli Offic

VACCINIA *rubra.*

IIsdem natalibus Rubræ frutex lætiore & habitiore aspectu sempervirett: non perindè vt nigra, frequens, nec tamen nigræ dissimilia folia, sed paulo maiora, & ad Myrtum albam siue maiorem & Rhus Plinianum accedentia rotundiora. Bacculæ non minores nec dissimiles sed rubræ, astringentes magis, nec perindè succulentæ. Radix æque lignosa fibris serpit Ericæ ritu. Flores oblongis caliculis paruulis subpurpureis apiculos è medio exerunt.

Palustria VACCINIA.

SVnt etiam parum frequentia alibi quàm in Germania & Batauiæ paludosis & maritimis hæc Vaccinia, quæ Iohannes Cruthmanus Mechliniensis, vocatus de Vroede, illinc Antuerpiam nobis primùm adferebat non dissimilia colore, longiore tamen & nõnihil turbinata figura, paruã lachrymam Iob effigiante, in viticulis sarmentosis exilibus quamplurimis humilibus breuibus, foliolis Serpilli minoris, vel Heruiariæ. Interdũ baccæ quę rubræ sunt maculosæ punctis visuntur, acerbi astringentisq; gustus. Hanc cur Commentator Ericam bacciferam indigitet, neq; causam dicit, neq; ratio subest, neq; quidquã Ericæ illi inest. Exilitatem quippe foliorum, esse vagam notam quàmplurimarum plantarum Ericæ valdè dissimilium, & hanc refrigerare & humectare qui aiebãt Senensem ritè mesubsanabant: calida enim, valdeq; sicca Erica est.

Gagel *Germanorum vel Gold Anglorum Myrtus Brabantia quibusdam.*



IN Ericetis vmbrosis, nemorosisq; saltibus fruticat multis ramulis ab imò, alterno exortu ab radice lignea flexilibus, duris fuscis Vaccinij superioris. Folia punici Chamęleæ paulò latiora. Seminum crebri racemuli conferti & conflati quasi spicis post pusillorũ, luteorum florum pallentium Lapsũ apparẽt: in quibus semen pingue odorũ Stæchadis citrinæ vehementius, & trifolij odorati quadãtenus simile. Iunio & Iulio Anglæ muliercułę vęnũ adferunt ramos florentes ad concinnãda ædiũ, conclauia & triclinia suaui odore quem halant flores, imbuenda. Adduntur etiã idẽ flores potioribus cõsuetis Septentrionalium, penuriam Lupulorum interdũ resarcturi. Interdum ad hylaritatem bene potis conciliandam: ferit namque caput lætiore temulentia Gagel

ad

ad euerrũcandam animalcula, quæ eius odore fugantur ſufficiuntur quædam loca & ſuffulciuntur ſummitatis veſtes.

CISTVS *mas, Fœmina, & Ciſtus Ledon.*

VEluti hederaceus folijs circinatis atq; rotundis κίϛος videtur vocatus, & quia non erãt læua, nitida, ſed potius ſquabra & pannoſa λῆδον dicta. Vniuerſa plaga quæ ab Eridano amæniſſimo ad Rauenam, quæq; ab Hetruria ad Maſſiliam, frequenti ornatur Ciſto Mari vocato, Fœmina & Ledo, quę importuno penè prouentu in collibus maciletioribus, exuctis Norbonæ laſciuit. Vtriſque eadem facies, ſed fœminæ rotundius folium & minus nec adeò ſquabrum aut lanuginoſum: flos etiam roſeus, ſed decolor & obſoletior minore frutice tota, ſeſquicubitali & cubitali. Mari verò longius, maius, hirſutieq; caua pubens folium, quadantium Saluiæ, roſeus Cynorhodi flos.

Ledon. Sedenim Ledon cui frequentior Hippocyſtis adnaſcitur, folia admodùm anguſta, tangenti glutinoſa & ſquabra, nigriora Ronſmari culti, paulò latiora: flores candidi fœminę Ciſti minores omnibus, ſemen in triquetro & tricocco pericarpio, puſillum Hyocyami.

CHISTVS LEDON *latifolium.*

PRæter haſce tres ſemper virentes, rarior ſpecies, eſt quædam Ladanifera, virgis ſurculis. folijs multò craſſioribus, latioribus, longioribus: Sumachi Plinij aut Ruſci modo fruticãs, ſemineitem tricocco: multa laſciuit quopiam in mõte celſiſſimo agri ſterilis Sauenæ, cui nomen S. Colũbæ. Alioqui guſtu Ciſti Ledi, & fragrantia grauiuſcula.

Hanc demum monuit nos ſe habere florentem Coldenbergius. Semine & flore alterius Ciſti.

Caudici ad radicem Ledi adnaſcitur Hypociſtus, frequens Galloprouinciæ & Norbonæ, ſobole fungoſa, ex luteo in puniceum Granati bicoloris gemmante, cętero Hypo ſparti & Orobanche æmula.



Myrtus maior baccis nigris, oblongis, teretibus.
Myrtus maior baccis albis.
Myrtus minor.
Buxus.
Lycium ſiue Pixacantha Norbonenſium.
Malum punicum.
Liguſtrum.
Phylerea maior Oleaſtri facie } *Norbonenſium.*
Phylerea minor anguſtifolia }
Phylerea arbor an Macaleb Arabum?

Bourgeſpine Monſpellienſium.
Olea.
Olea ſyl.
Salix { *Oleæfolia.* *Latifolia.* *Amerina.*
Salix humilis repens.
Perſica malus.
Nux Myriſtica.
Arbutus.

Laurus

Laurus vulgatior duplex.
Laurus Tinus.
Arantia mala.
Limones.
Citreum malum.

Poncire, Adami poma.
Limes,
Canellæ folium.
Cinamomum. *Macer Græcorum.*

MYRTVS minor.

VOLVNT sic vocatam propter *Myrrhæ* quandam æmulam odore gratiam, qua pollent semperuirentis Myrti bacculæ. Est autem minor, Officinis notior suis baccis, adeoq; tota hortis Septentrionalium delitię & ornamentum est. Fruticat virgis tonsilibus, rectis, flexilib⁹, nigricātibus, effigie Buxi, folio minore, sed Rusci mucronato, baccis nigris Hęderæ, vineum succum pressu remittentibus: eis post vindemias saginantur aues, tamque suaues ědēdo fiunt, vt integras, nō exenteratas esitent, eóq; prouerbio feratur, stercus earū pręstare carnibus, in Galloprouincia maritima, vbi siccaneus collis nullus, cui arrideat paulò placidior aura, vbi non multa vernet hęc myrtus.

MYRTVS Maior.

VBERIVS illic etiam fruticat hæc, propter baccas, lagenulas effigiantes, maior dicta: folia itēm maiora *Phylereæ* aut granati minora: floribus item albidis & superioris similibus. Alterius modi ex hortis Franciscanorum Venetorum habuimus foliis albidioribus, & fructu albo, pari, & simili, nec alioqui ita diuerso, illic alba Myrtus vocata. *Varietates.*

BVXVS.

PERPETVI folia etiam buxus, siue πύξος Græcis vocata, vt ex qua tabulæ ad scribendum fiebant, πύξια dictæ, vnde & pyxides. Nulla autem magis quàm hac gliscunt montes & colles in Delphinatu & Galloprouincia. Quibusuis etiam alsiosis ad Septentriones, cliuosis, incultis frutescit & arborescit, prædensis rigidis virgultis & ramis admodùm foliosis, graueolentia & ad myrtum similitudine cognitu facilibus; luteus siue buxeus ligni perquàm solidi color: bacculæ tripodes, coronula denticulata insigniuntur, Myrto alioqui nōn absimiles.

LYCIVM, siue PYXACANTHA Norbonensium.

SOLITVM fuerat aduehi Lycium ex Lycia, vnde nomen illi: verùm quid sit hodie norūt perpauci; nec tamen pigebit (quod nos vsus docuit & coniecturę adeò vero similes, vt verisimiles credamus) hic addere. Est in Prouinciæ Norbonæ plerisque locis arbuscula Oleæ syluestri similis, Arbuti magnitudine, foliis Oleæ, sed breuioribus, rigidioribus, rotundioribus, minoribus, caudicis foliorúmque viridi, obscuro, saturiore colore, subfuluo, spinis crassis, atque rigidis, præduris. Baccæ sunt vt *Phylereæ* maioris, sed rotundiores quàm Oleæ, succo subrubro, Oleaginoso, vti *Phylereæ*: qui succus amarus, ingratissimus, accensus, cum strepitu quodam flagrat, extinctus rubet. Hanc tametsi præ se vndique ferat Lycium, tamen non auderemus asserere eandem esse: Id tamen audeo dicere, vix maiore posse vsurpari commodo Lycium, quàm istud nostrum: & posse longè propius, aptiusque subdi illi quàm Amurcā: habet namque vires digerendi, quadam cum astrictione. Quod si non sit Lycium; fuerit sanè species Oleæ syluestris, cuius Amurca omnium præstantissima, vice Lycii est; nam quò minus pinguis est & oleaginosa, eò melior: Nocet enim oculis, pręsertim olei pinguedo, vti docet ratio *Physica*. Valde putamus *Senensem* exercitatum apud declamationes, aut latrationes oratorias Quintiliani: nam vt illic Methrodorus vtitur imaginibus, pro locis; sic is non modò iconibus abutitur, sed etiam Anguillaræ & aliis doctioribus vera monentibus conuiciatur.

MALVM PVNICVM.

LVBENTER coniectamur ῥόαν dictam ab acinorum colore Cytiníq; & Banlausti aspectu roseo: etiamque ad Rhus, de quo superius egimus, quadam similitudine, & vsu, in culinis, ad coria edensanda, non diuerso. Sponte arboream magnitudinem assequitur syluest. in Italia *Hispania* & præsertim Mauritania, vnde pulcherrimæ feruntur allatæ, Punico item cognomine: Septētrionis cęlū non fert, nisi ægrè & in hortis: horto Regio *Wastmestri* floret quotannis, Belgio & Francia, gigartis ipsis terræ mandatis, germinare in arbusculam vidimus, *Myrti* rotundiore fronde. Pomum vbique esitatur, anguloso acinulo, dulcis acidi, mixti vinosique saporis, deliciis & medicamentis expetenda.

Ger. Grenat oepffel.
Gal. Pommes de Grenades & Mygraines.
Ital. Melagrano pomo Granato.

LIGVSTRVM Dioscorid nostrâs.

DE florum speciosa fœtura Cyperus dictus Græcis videtur, κυπαρίζω enim floreo est, quò allusisse visus est *Maro* vbi *Alba Ligustra cadũt*, canit. Nulli a utem calidiorum aut frigidiorum regionum hęc hodie deest, semperuirente frõde Oleæ, atriore, latiore, molliore, hortorum septis & areis accommoda, & tonsilis: flores muscaceos, candidos, odoros, ceu vuæ oblongę rudimentum edit Aprili & Maio in lętioribus Galloprouinciæ conuallibus, aut collibus Angliæ non perinde strigosis, Septembri: racemulis Lentisci, aut montanæ Sambuci, quos Auicenna esu sanguineum lotium, aut potius colore cruentum ciere dicit: quod præstitisset quibusdã refractariis experiri, quàm istud Ligustrũ verum esse inficiari: gustu autẽ & facultate astringit. Quę tamẽ nomine Alkanæ afferuntur assulæ, vel bacilli, ex transmarinis Africę emporiis, luteo sunt intus ligno, eóq; si crinem (vt videtur Auicenna ex Dioscoride velle) ruffant, sunt sanè aut melioris notę Ligustri, aut diuersæ plantæ.

PHYLEREÆ duæ Norbonensis Galloprouinciæ.

FRONDOSAM illam ramis patulam Theoph. φυλλιρέαν, ex qua Phyllurae, siue assulę finduntur, Tiliam esse, non hanc, certum est. Sed germanitas vocis imposuit doctissimo interpreti Dioscoridis: malim tamẽ legere φιλελαῖαν, siue Oleæ amasiam istam, quam Dioscrid. describit, & nos pingendam curauimus, percongruam descriptioni, & Oleæ non modò similem, sed etiam sociam, vt ab oleastris, quibuscũ frequẽs reperitur, nihil ferè discrepet.



PHYLEREA *minor.*



Huius autem duo modi arborescunt in Galloprouincię viarũ marginibus & oliuetis Massiliæ vicinis: & quæ maior, rarior, persimilis pumillæ oleæ, caudice ramísq; nigrioribus, longioribus quàm oleæ *Agrestis*, & folio magis Ligustrum accedentibus: bacculæ multę in ramis, etiam oliua agresti minores, non amaræ (vt oliuæ) sed subdulces, nucleo intus Cerasi.

PHYL. Minor. MINOR multò frequentior iisdẽ in natalibus & Mõspellii collibus glareosis: folio ęquè longo, sed angustiore duplò: duploq ue minor tota planta. similes acini Lentiscinis, & similiter racematim proximè hęrentes admodùm curto pediculo, quæ item maturæ subdulces sunt, aliquantum acres, sed neutiquam ingratæ, vt sunt Oliuæ satiuæ & agrestes

Senensis

Senenſis infarcit plauſtra verboſarum autoritatum, nec tamen quam dat deſcribit.

PHYLEREA ARBOR Galloprouinciæ, verior MACALEB Serapionis.

Expreſſam de viua arbore hanc iconem, prorſum refert prior maiorque dicta Philerea: reperitur in Galloprouincia prope Tholonam, æquat ſcapo & ſparſis ſtellonibus Prunum aut Ceraſum, folio planè Phylereæ, aliquantum latiore: flos Ilicis muſcoſus, albidus & pluſculis vnà aceruatis baccis Terebinthi maioribus, nigricantibus, herbidis, dulciculis nucleoli intus craſſi: quales prorſus proſtant hodie in Officinis nomine Machaleb. Et certe ſi Liguſtrū Serapionis ſit Machaleb, erit hæc illius Liguſtrum, non illa quam Matholeus dat nec deſcribit.



Deſiderantur hic multò plures congeſtæ bacculæ, quas pictor omiſit.

Vulgo Monſpellienſium BOVRGESPINE perpetuò virens, an APHARCA Theoph?

Frontignanæ Linguagotiæ Iliceta iſtam arbuſculam frequentem pariunt: cui facies & habitus ſuperioris Philereę, ſed Ilicis adoleſcentis folia: rigida, rotūdiora, latiore quàm Olea ambitu, tantillùm denticulis aſpero: muſcoſis, numeroſis, racemoſis, Lentiſci floſculis, ſubter folia aggeſtis: Bacculæ ſunt Lauri Tynni didimæ, bino veluti gigarto vuæ cōflatæ: ſurculis ramiſq;, magnitudo & habitudo etiam Ilicis: guſtu amaricāt folia, & tantillùm aſtringunt.



OLEA.

HElladi Athenisque Græca accepta ferenda appellatio: ἔλλαν enim primùm vocauit Minerua, quæ arbore Oleæ, præstantissimo quàm potuit munere Atticã ditauit. Huius lucos perennes densissimos & amœnissimos alunt apricæ tepidiores conualles Hispaniæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ, vbi in Monspellij vinetis duplicem perquàm nobilem fundunt laticem: nimirum oleum, baccæ callo: & mel, siue Elæomeli, quod mirum dictu, sed verissimum, caudice vulnerato: de quibus cum lachryma oleæ Æthiopicæ, in succis dicendum. Eleonidi iam memorauimus in Manna. Baccæ caro callusúe immaturæ virescit: nigricat autem nitiore cuticula maturæ: elegãtiores ad Frontignanam via, ex purpureo punicant, rariores hę alibi: Fronde exit flaccidiore, latiore, & ferè Saligna, in solo & cœlo Septentrionali, vbi nihilósecius perennis viroris est, Londini in vireto operis & stirpium nouitate visendo, Cæcilij regni florentissimi Anglię incomparabilis tum sapientiæ, tum eruditionis Nestoris. Amurcæ siue fæcis, quæ oliuæ effractæ atq; expressæ fraces sũt, efficaciam eôdem relegamus: hac autem non lubenter carerent Medici, si quot & quanta ad morbos quàmdifficillimos curandos præstet remedia, scirent: nec enim vel Lycio vel Acciæ cedit, quin potius quibusdam viribus excellit.

Varietates.

Amurca.

OLEA Syluestris siue Oleaster.



QVos vnquam meminimus spontè arborescentes olearũ frutices, duntaxat magnitudine & habitiore corporatura vidẽtur distare à satiua, quã hęc prorsũ ostendit, nõ secus atq; Prunella Prunum satiuã, altera quippe in alteram, trãsmotione aut inoculatione, aut neglectu abit, rigidiuscula enim fit Oliua, impexo atq; horridiore aspectu: interdum senticosa, quando in saxosis desitis, eius radix pastinatione non difflatur, aut nocitura pullulatio, & sẽticosa ad caudicem soboles, non interlucatur. Quare huius non effigiem, quæ alioquin eadem superiori est, sed vires, vtpotè in sicciore adultæ loco, vt magis astringẽtes, terrestres, vegetiores dicit Diosc: folia duplò minora, Phylereę, sed subtus glauca: fructus numerosior, similis & par Myrto maiori: flosculi racemosi, candidi, odori, Lambruscæ foliati.

SALIX.

GLISCIT OMNIBVS VDIS AQVARVM POTRIX ET AMATRIX salix, à saliendo Latinis, veluti Græcis παρὰ το ἱεναι ἰτέα, quia ocyssime quasi saliendo in incrementum eat: Oleæ fronde latiore, glauca, auersa, amara, supernè virente, floris

floris vice lanitium amenti sesquiunciam oblongum & teres propendet, nec seminiperda semper est, vt Homerus vult, quia alicubi semen excipitur & satum oritur.

Platiphyllos.

Plerisque non adeò depresis lubentius oritur quæ vocatur Platiphyllos, ea cinerea est magis, folio latiore, iulo siue catulo hirsutiore, breuiore, Salicis amerinæ vimeneis virgis, cereę flexilitatis & coloris, aptissimis ad quasillos texendos; fronde longiore Lysimachiæ purpureæ.

SALIX humilis, repens.



PRÆTER vulgatas Salices est quædam humilis, serpens humi, pedem & sesquipalmum alta: foliis paruulis, Myrti minoribus; flores amento Muscoso in pubem auolante, cani. Montibus Sabaudiæ, Lugdunensibus & Veganiis multa, aspectu decora.

ἐλάϊαγνου THEOPHRAS. siue Agnus Castus.

VELVTI Salicem frugiperdam, sic ἄγνου, siue castum hanc vocarunt: quòd vtráque, frigiditate quapiam Venereos prolificosque seminis spiritus videtur enecare, aut eneruare. Hortensis est Europæis, Italis, Gallis, & Anglis; tametsi amantior sit agri calidioris. Expandit in pediculis frondes digitatas, plurimùm foliis septem, Salignas, Lupini, aut Ricini positu: in ramulis summis Lauendulæ concolores flores, & alicubi albicantes, vt in Cœnobiis Italorum funecinctorum, qui virgarum cinctu ad Venereos frenandos insultus, quasi Amuleto, hac freti erant: tametsi semen Coriandro par, nonnullis esitatum libidinis inciet impetum, non secus atque Ruthæ semen, nonnullis adimit.

ONAGRA, *siue Mulcibruta.*

BELLVARVM, cùm fera rabie corda tument, domitricem hanc & demultricem in Apenninis iugis & plerisq; Alpinis, ac in ipso Veronēsi Bado sciscitati sumus, num inibi vspiam comperissent: sed id responsi tulimus, nullam repertam plantam, quę quadret Onagræ, præterquam Rhododendrum, Sambucum montanam & Laurum Thynum. Se facilè depręhensuros si ea occurrisset, ex radicis odore, foliorū florū luculenta magnitudine. Et certè non ea fuit negligentia Guinus eruditissimus & strenuissimus herbarum venator, vt si veram inuenisset, tam raram, tamque expetendam, non & cultu in hortis, & literis posteritati propagasset. Aiunt amici eruditiores, hanc esse Lysimachiæ speciem quandam circa Lugdunum oriundam: at ea herba, non arbor est.

PERSICA *Malus.* *Germ.* Pfersich baum. *Bel.* Persehoō. *Ang.* *Perchetrę*

VVLGARIS Persica solo mutato & venenata vi, patrio nomine notissima hodie est arbuscula, qua consita sunt pleraq; omnia Europæ vineta: fronde Salicis est, aut Persicariæ, Amygdali item flore. Poma succos oblita priores venenatos, iucundi odoris & saporis, nec insalubria sunt. Carne foris succulenta, pube albida obducta, sublutea quædā, albam pulpam habent. Lutea tota alia præstantissima: non pauca sanguineo cruore madent: omnibus Labyrinteis alueolis sculptis; amaro intus nucleo.

AMYGDALVS. *Germ.* Almandel baum *Gal.* Amādier. *Belgis.* Amandelboom.

VOCANT Amychas Græcè putaminis Amygdali maturæ rimulas, hiulcásq; fissuras, quales autumno vbiq; cernere est in Galloprouincia, Delphinatu, vbi consitę sunt planities pa-

patentiſsimæ Amygdalo arbore, cui facie, fronde ſimilis, & par Perſico, procerior tamen & frondoſior. Ægrè floret Aquilonio cœlo; tametſi in Anglia maturat interdum nuces. Hę interdum peramaræ natura, cultu dulceſcunt, eſculentæq; Theop. & noſtro tempore.

Moſcata NVX, ſiue Myriſtica Macis Arabum & Officin.

AFFINEM fronde & fructu Perſico eſſe arborem nucis Myriſticę, quam frequentem habent inſulę Orientis è Moluſcis, vnà referebant, qui attulerunt eaſdem nuces decerptas ſuis manibus amici, & triplici cortice protectas, quales conditæ proſtant in Officinis, & poſſe noſtro cęlo aſſueſcere negabant. Tota veſcendo eſt condita: nam calloſum extimum putamen eſt, cui proximè ſubeſt Macis Officinis notiſsimus; Cutaceus deinceps liber interiacet Macerem ipſum & nucem, quæ eſt lignoſa, odora & perpinguis, dum recens eſt, & matura.

De Macere in Cinnamomo.

ARBVTVS, ſiue VNEDO d'Arboux.

FRONDES Citri & Lauri, nō tenues, vt perperam legitur apud Dioſcoridē huic ſunt Arbuto, quæ ſecus montoſas & Maritimas vias Galloprouinciæ Norbonæ, æſtate numeroſa Fraga edit, Coccineo hilaris purpuræ aſpectu micantia, & quaſi ſuperbiētia, aceroſis compactis partibus, comoſis intus, edendoque guttur aſperantibus conflata; vnde fortè κόμαρος dicta. Berberidi concolor flos calyculis luteolis.

Galeno perperā Epimelis.

Vulgatior LAVRVS baccifera Laurier.

FATIDICÆ Lauro flaueſcit flos, nigreſcunt baccæ maturæ: frondes autem ſempiterno nitent virore; iniectę igni fragorē edūt ſalis ſtrepitu, vnde Daphne quaſi Duophne dicta. Sponte multa calido ſolo, non niſi ſatu in Anglia & Belgio. Alia Gigartifera ſurculo, non ſemine oritur, hyeme in Belgio emoritur, & arbuſculam tantùm æquat.

Laurus humilis virgultacea, non Baccata.

Laurus regia Italorum.



Laurus TYNNVS cærula bacca.

VTRANQVE earū prorſum vultu ęmulatur Laurus Tynnus, valdequàm elegās & noua, aſſurgitque in arboris æmulationem. Fert Corymbaceam vmbellam multis conflatam Terebinthi ſeminibus, aut Gigartis vuarū ſimilibus, ſed ex argenteo in cœruleum luridis. Flore ex albo purpuraſcente. In Valenę nemore Norbonę plurima, & pleriſque locis Ceti montis, inter Cocciferas Ilices, frequens. Premitur oleum ex bacculis, quibus valdequàm lubenter veſcuntur ſturiones, turmatimque ad illas conuolant.

CEDV-

CEDRVS *Theoph. cuius Dioſc.* MEDICA MALVS, *ſiue Cidromela.* ARANTIA, LIMONIA, CITRIA, LIMÆ, & *Pomum* ASYRIVM.

HAnc antiqui à ſolo Medo Medicum, ab odoris diuina fragrantia Cedrum & Citriū dixerūtquaſi Cithyō odoramentū Diuis libandū: tametſi hęc in Africa ſit ſylueſtris, & Olbiæ Galloprouinciæ adeò familiaris in afflatu oræ maritimæ, vt ſempervirentium Lucorum amœnitate & Pomorum fœtura perenni, neutiquam inquilina videatur. Si quis horum Pomorum duo ſumma ſtatuat quaſi faſtigia Arancij & Citrij, vno intuitu cunctas varietates diſcernet: Nam Arantio folium non planè Lauri, ſed veluti geminum, nempe vnum in petiolo quaſi pinnatim ineſt, maioriq; ſubeſt, quod nonnihil anguſtius ſupernè videtur quàm Laurinum. Ipſa autem mala Arantia etiam cortice ſunt reliquisflauiore: nā ex aureo vel herbaceo Charātiæ fiunt concoloria, minus medicati ſaporis, ſucco gratiore & magis culinis familiaria, interdū dulcia, interdum acida. Cæterò Citrij generi frondes ſunt Arbuti aut Lauri, ſed latiores, nec pinnatæ, multis itē intercurſantibus ſecundū ramos ſentibus: flores niuei Ornithogali aut Styracis, qui condiūtur & miſcētur cardiacis: aut ſtillatitiam dant multò ſuauiſſimæ fragrantiæ. *Aqua Naphæ.*

Hac autem Citri tribu poma *Limonia* vocata frequentiora ſunt, eoq; minoris fiūt: oblōga, ſucco acidiore, acerbiore, frigidiore. Cortice & carne magis eſculentis, nec perinde vt Aranciorum amaris, maioris ad incidendum efficacitatis. *Limones.*

Deinde *Medicum* Dioſc. malum, tres amplexum eſt varietates. Vulgātius eſt ſimilius Limonio, oblonga oui effigie: Sed maiore, cute rugoſiore, magiſq; caperata, odoratius eſt medi catius, antidotis commendatius: Pulpa & ſucco in acetarijs multò gratius. *Citrum.*

Limæ autem quæ dicuntur, illis duplò ferè maiores ſūt, calloſo carnoſo corio, pollicem interdum craſſo, oblonga Cucumeris aut Melonis effigie, ſuperficie concolore Limonio aut Citrio puluillis & torulis rugoſis papillatim extuberante, vt Citri ſapore condito, & crudo grato. *Limæ.*

Pomum *Aſſyrium* Adami vocatum, è latiore baſi in obtuſiorem conum rotundius turbinatur, vertice circulatim obtuſo & quaſi vmbone depreſſo.

CINAMOMVM & CASSIA *Græcorum* XYLOCASSIA *Offic.*

DIcta ſit fortè Græcis κάσυ, quòd corticem coriaceúmve operimentum deſignat, cuiuſmodi Caſſiæ tubuli erant: iſtius autem Cinamomi, puta folia, corticem, & ſurculos, quæ vidimus, quæ partim audiuimus à peregrinatoribus, partim & legimus, teſtantur eſſe arborem aſſimilem Oleæ magnitudine: adeò ſimilitudine Lauri & Arbuti, vt quidā recentiores minus conſideratè hanc fecerint cum noſtra Lauro eādem, ſed duntaxat ſolo diuerſā. Iam non ambigitur, an vera extet Caſſia, ſed diſceptatur, quid ab hac Cinamomum diſtet. Iſtud autem hodiernum Cinamomum, neq; idem Caſſiæ, neq; tamen multò diuerſū eſſe, certū eſt. Nam ſi vtriuſq; ex Dioſcoride notas perpendas, videbis fermè eaſdem eſſe vires, non item diſparem vſum. Si recentioribus aſſentiaris, & exploratioribus, eiuſdem arboris non ita diuerſas partes eſſe diſces. Quod etiam percipitur de Galeno & Plinio. Nam quod vterque ſuſpicatus eſt, adeo veriſimile eſt, vt veriſſimum videatur: nēpe, eſſe variæ arboris, aut eiuſdē diuerſas partes. Deſcriptioni Dioſc. nō magnoperè attendendum: nam cum dicit varias ſpecies eſſe, intelligit gradus potius & varietates, etiám vnius ſpeciei. Locus eſt Arabia, nempe Emporium, quemadmodum hodie Veneta vocatur Terebinthina iris & alia multa. Planta ipſa ſtolones ῥάβδοι, id eſt, rami, παχύφλιος, id eſt, Craſſi corticis : igitur non arborem, nec quidem ramum, ſed potius eius corticem deſcribit, coloriſque notam apponit κοραλλίζουσαν, id eſt, Coralli æmulam, nempe nondum perpoliti aut nitentis ςενὴν, id eſt, anguſtam valde: Nam ſi craſſo ſunt cortice, tubum non valde latum relinquunt. Ideoque craſſam & latam addit. Quibus è coniecturie

quid inter Cinamomum & Caſſiam ſit differentiæ percipi poteſt. Nos verò meminimus duodecim annis fermè elapſis, Caſſiam ad Cinamomum verum proximè accedentē nos vidiſſe in officina Gulielmi *Dries* Pharmacopœi Antuerpienſis, in hac parte valde exercitati. Erat verò multorum iudicio ſurculus ille Cinamomi, baccillo ſolido, fractu facili, Cinamomæo cortice obtecto, cui etiamdum cuticella pullo colore obducta fuit. Folium verò ſeu pictum, ſeu ſiccum multis in locis videre eſt.

XYLOCASSIA

Dum hæc meditaremur, quidā Veneti inſtitores, qui Londini negotiantur Morgano noſtro, corticem, fermè pollicem craſſū, ſcabrum, caloſum, & foris Ilici aut Oleæ concolorem, interius verò connexum mollius ſuperficie: odore, ſapore & colore quadantenus Canellæ vulgaris, quam prorſum guſtando præſefert noſtra: idcirco & quorundam conſultiorum medicorum ſententia fert eſſe Caſſiæ arboris extimum & craſiſſimum corticē, vt iam vnius arboris duos cortices habuerimus, quorum hic ſit craſſior, alter delicatior, odoratior, multoq; ad vtendum commodior. Eſt hic guſtu aſtringenti, ſicco, adq; ſiſtendū fluorem, vt putarim non parùm oportuno. Eius interior ſuperficies videtur à caudice arboris Canellæ auulſa, odoris præſentia nares feriens, & os manſu, complens guſtu Cinamomeo. Quare non modò non deeſt nobis Cinamomum verum, quod conqueruntur ex Galeni deſcriptione, ſed etiam adſunt plura quàm ille memorat: nempe illud graciliore fiſtula, colore fuſco. ſapore & odore vegetiſſimis, quod plurimi, hodie fit Venetis, & Theriacis vt verum additur Cinamomū: deinde noſtra Canella vulgatior: poſtremo iſte cortex iam dictus, qui neutiquam eſt contemnendus, oleæ caudici concolor extima ſuperficies, quod magis fulcit coniecturam.

Cortex XYLOCASSIÆ facie, an ſit Dioſc. & Pli. MACER.

INter ſuperioris corticis magna fragmēta, etiam repertus eſt alius qui ex cuiuſdam arbuſculę ſtipitis imo exēptus: interiori ſui parte valde ſimilis & concolor ſuperiori eſt, ſed minus craſſus, ferè inodorus, aut quiddam iuglandis & Lauri redolens, guſtu: perparū caloris glutinìſve mixti aſtrictioui habens, cum autem Dioſc. & Galeni aſtringens ſit & calfaciat, arboris cortex hic videtur.

Piper { *album, nigrum, longum.*
Cubebe Offici.
Caryophylli.
Aſphalatus { *Rhodius. Roſeus.*
Agalochus.
Lacca.
Myrrha.
Bdellium.
Thus.
Thus Lympidum.
Styrax.
Cotonea malus.
Ilex humilis coccifera.
Aquifolia.
Ilex arbor.
Suber Olbiæ Galloprouinciæ folio rotundiore.
Suber anguſtiore folio.
Phellodris.
Querquus.
Cerris Plinij echynata.
Glandes Guinea.
Galla.
Fagus.
Caſtanea.
Caſtanea equina.

PIPERIS ROTVNDI duplicis frutex, longè diuerſus à Pipere longo.

MInus veram antiquis Piperis plantā, minusq; notā fuiſſe putamus, aut cōfuſis proditā notis, quando etiamnum hodie ab iſtis naucleris qui magnā Piperis nigri vim ad Septentriones aſportarunt, nō rite referatur effigies: Eam dicebat quidam eorū non imperitus eſſe arborem, plurimi iam fruticem aduolui ſolitam Periclymeni modo, ramis crebri bus

bus, tripedalibus. Citrij folio, magis exucto, minus nitido, ima parte perquàm venoso. In prælongis racemosisq; gracilibus pediculis gemina serie racematimq; acini condũtur, vocãtur hi nigrij: Rugosi sunt læuiores & sæpissime vieti.

ALBI verò rotundi, tametsi scansilis planta sit, simillima nigræ: tamen calidioris esse naturæ indicio est feruor, qui maior multò in albo Pipere percipitur, & carius habetur, pauciorq; copia mittitur ex Orientis, sub Æquatore, Insulis Molucis.

Piper autem Longum, longe alia planta, alia loco dicenda.

CVBEBE *Offic. non est Carpesium.*

Estius Bacculæ, quæ Officinis notissima est Cubebæ nomenclatura planta, iisdem pene in locis oritur, & pariter Hederaceus frutex describitur, folijs Myrto latioribus, angustioribus Mali Granati: acinuli in singulis pediculis singuli propendẽt: fieri potest vt sit Nigro Piperi congener quando rugosum & euanidum videmus.

CARIOPHYLLI.

Non nisi recentioribus Græcis innotuere Cariophylli, vtpote ex maximè dissitis oris Indiæ meridionalis Orientis adferri soliti. Eius folia quæ habuimus, fuerũt Arantij magnitudine minus virentia: alia latiora & rotundiora ostendebant Doctissimi Comascus & Anguillara, hic Ferrariæ, ille Venetijs: spirabat istud Cariophyllum. Flores conditi cum petiolis & ramulis teneris, nonnullis Emporijs celebrioribus, vt Antuerpiæ, Venetijs, & Genuæ sæpe visũtur. Alioquin floridi ipsi claui denticellis stellatim decussatibus cristati, noti sunt omnibus, notamq; arborem facile redderẽt: Eius Gummi quod eximij odoris est, glebæ Ammoniaci cõcretione & colore, seruamus hic musarũ thesauris.

ASPALATHVS.

Haud dispar Aspalathi difficultas, sed non perinde magna necessitas fuit hactenus. Verùm, recentiorum sedula vestigatione factũ est, vt tres lignorũ differentiæ nobis innotuerint, quarum quælibet Aspalathi nomine digna est. Prima nobis visa Veronæ & muneri data ab eximijs Pharmacopœis Francisco Cocleario & Andrea Bellicoco, qui suis Theriacis mysticis, de Doctorum Veronensium consilio, miscuerunt. Frustrum quod habemus densum solidũ & compactum fuit, quasi cuiusdã fruticis imæ parti resectũ, radiatis fibris, ponderosum, colore buxeo sed saturiore, suauissimo odore & pertinaci. Eũ esse verum Aspalathum tum persuasi fuimus. Sapor non ita amarus nec gustu insuauis.

Altera species Venetias aducta Rhodo missa fuit: Nicolao Comasco Medico imprimis erudito, apud quem tum maximum trũcum vidimus, cortice exutum, rubentẽ, taxo concolorem, odore adeò fragrantem, vt quam latè patebat cænaculum eximio imbueret odore. Eiusdem nos adhuc frustulum seruamus dono missum à peritissimo Pharmacopœo Valerando Donrez, qui ab eodem accepit.

Aspalathus.

Superest tertia, albida foris, intus torulo subflauo aut citreo, sandali albi & Citrini simillima albam Rosam sapit, nullam gustanti manifestam exhibet qualitatem, nisi tantillum calidi, quod vix gustu discerni potest. Hanc primùm nobis dono dedit optimus vir Pharmacopœus Londinensis Morganus & nomẽ id indicauit. Alioqui Oliuastri Rhodiensis aut Sandali speciem arbitrantibus



Aspalathus Roseus. Officinae Vocant Lignum Rhodium.

AGALLOCHVS.

QVot sunt paulò instructiores Officinæ, tot sunt fermè Agallochi species. Quædam enim Ebenum, Aspalathum. Aliæ nonnullæ Sandalum, Citrinum aliæ autumant. Sed charissimum & vsu probatissimum hodie magna copia Venetijs habēt institores, gustu astringenti, præsicco, non multùm amaro, suffitu suauissimum reddit odorem, & succū aut liquorem pinguem, odorem, qualem in Ebeno vel Guaiaco videas, cui concolor, & fortè congener.

Arabū Lacca & offi. an sit Diosc. CANCAMON.

LAccam arborem & nomenclaturam Arabicam esse quadantenus arbuto & pruno similem multi referunt, cuius sint frustula & surculi, quos vulgari Lacca obductos in officinis habent: quam nullis rationibus seueriores veri exactores, Laccam Arabum Dioscoridis Cancamū esse inficiantur: hinc perspicuum, quòd alius alio vergit, omnes diuersi abeunt. Censet Anguillara à docto Montano persuasus, Benzoin potius esse Cancamon. Quia, inquit Montanus, Cancamum odoratissimum est: Lacca non odorata: sed neutrum verum. Quia nec Dioscorides odoratissimam dixit, sed tantùm odoratam: & sanè eius odor suauis & gratus suffitu, quomodo Dioscorides vsus fuit. Addit vir doctus: Itaq; Benzoin putarim, cuj congruunt ea quæ de Cancamo antiqui dixerunt. Neq; istud quidem compertum, nam adeò non magni fuit apud antiquos Cancamū, vt Theoph. Galeno atq; Ætio, magno medicaminum recensori, silentio prçteritum sit, qui tamē toties Balsamū, Laserpitium succum, Cyrenaicū, Myrrham, Aspalathum, cæteraq; id genus, inculcāt. Deinde aliunde deuehitur Benzoin quàm Cancamū, siquidē hoc Arabicæ plantæ Lachryma est, illud nō Arboris lōgè alius solo, effigie, & viribus. Iam si propterea quia odore fragrat vegetissimo, & adeò myrrhā çmulatur, vt nō rarò imponat (sic inquit Mōtanus) nō idcirco illicò probatum est, nam non similimum, sed quadantenus simile Myrrhæ dixit Dioscorides. Et etiā si dixisset, parū Montano id argumentū fauisset. Quippe Styrax, Bdellium, Thus Limpidū, Album animæ, multęq; aliæ Lachrymæ, Myrrhæ similes sunt, & proinde huic Laccæ: non tamen sunt idem, non est igitur Benzoin, Cancamum Diosc.

An verò sit Chermes, cuiusuis est sciscitari, at non nisi eruditi statuere. Excrementum namq; Ilicis illud infectoriū queadmodū cętera querna, quę in vermiū excrementū etiā fatiscūt, vnde vermillō, crassarū est partiū, astringit nō inciditq;: odore nullo, & incerto ex ratione euentus est. Nā quòd sua experimēta quasi argumēta certa venditāt recentiores, fatua meraq; est inscitia: nō enim per se dant neq; certi sunt, illiusúe, an aliorū sudorificorū viribus & merito proliciātur sudores. Hic tamē cum anxij animi quid tanta de re statuēdū foret alternaremur, Oraculū, id est, Appolinis speciosū illud delubrū, quod illi glorioso Vercellensi hiatori in honoris æde erectū sperabamus, consultū rogatūq; sentētiam ire visum fuit. At ille illusit nobis, nec dubiū exemit, sed turbellæ Pharmacariorū risum iocósq; mouit.

Cęterùm, si cui minus placeat ista valde bona, & iā inde ab vsq; Arabū primis tēporibus vsurpari cœpta ad omnes illas affectiones, quas Dioscorides cōmendat, potius, quàm illa incerta & inerti vtatur, Myrrham vel Bdellium optimum per nos vsurpare liceat. Quid verò cui magis quadret, in antiballomenis latius.



Myrrha aut Bdellium suo trūco & surculo spinoso hærens.

Myrrha.

MYrrha, quasi suauiter & odore fluentis vnguētariæq; dictæ, nomen indicat Lachrymæ, sed cùm tam multa sit affinitas huic cū Bdellio, Styrace, Cācamo Benzoino, Albo animæ, facit illa arcta similitudo, vt neq; penitus nullā, neq; planè optatā nanciscamur. Mirrha tamē nō carere nos certū, vt neq; Bdellio, sed quia vtriq; tanta necessitudo, vt nō tam specie quā accidētib[9] distare videātur. Vtrū Bdelliū præferēdum sit, meritò ambigimus. Etenim quod Bdelliū putatur, quia certò scimus &

& à Rondelletio experimentis perſuaſi ſumus optimè viribus Myrrhæ reſpondere, putamus illud Myrrhæ ſpeciem eſſe, nec vulgare rationis momentum iſtud. Londinum ſuperiore anno allatæ multæ peregrinæ merces fuêre, inter quas quàmplurimos huiuſce ligni ſurculos expiſcati ſumus, ſolida ſubſtantia, cortice duro, nigricante, ſpinis multis & rigidis, craſsiuſculis, horrentes, quibus multa copia Bdellii erat aggeſta, intus foríſque valde quàm amari; Cætera deſcriptioni Diſcoridis perquam ſimilia. Cæterùm fruſtra vellitant ſcriptores iſti, & de colore refragantur herbariorum Senenſi: nam vidimus nos in Officina Guillielmi Drieſch periti Pharmacopœi Antuerpienſis, fuluam, albeſcentem, adeóque viridem Myrrham. Itaque illud χλωρὸν, vt eſt vagum ſignificatione, ita congruit rei fàcilè varianti colore. Siquis namque expiſcetur ſedulò, videbit interdum fruſtula viridantia, cuiuſmodi nos vnum habuimus, quod multis oſtendimus.

BDELLIVM.

BDELLIVM quaſi olidum putridúmve dictum. Quia autem à nemine proditum eſt, qua planta Myrrha manaret, eaque adeò ſimilis proditur Bdellio, vt ferè indiſcretæ ſimilitudinis ſint, valde veriſimile eſt eiuſdem eſſe ſimilitudinis ſpinoſas arbores. Nam & nobis compertum eſt crebro vſu, vtrãuis ciere menſes, mollire admotu, illitu, ſuffitu, ac quouis alio modo, tametſi maioris, minoris virium momento quadantenus, vti cætera omnia, differant, colores, varietates, ſapores, fermè eaſdem. Nam ſi qui de odore vellitẽt, ſciant ſuauitatem in odore, non ſemper ab ſpecie, ſed gradu mixtionis manare. Etenim eiuſdem generis plantę fœtent quædam, aliæ ſuauiter olent. Itaque ſic accipiendum, Bdellium ſuffitũ εὐώδεμ ſiue odoratum dici à Dioſcorid. quemadmodum Vnguis odoratus, Caſtoreum, Muſcus, Styrax liquida, Caphura, aliaq; multa, quæ præ vehementia fœtent, aut ingrata ſunt. Quare cum vtraque proximè alterã ſpinoſa arbor deſcribatur, & Gummi adeò ſimile effigie fundat, voluerunt quidam, non niſi tanquam ſylueſtrem à ſatiua Myrrha diſtare Bdellium. Porrò Myrrhæ deſcriptio, quam dant, non eſt ita diuerſa ab ea quam Plinius Bdellii ſcripto reliquit, Bdellium nominatiſsimam arborem, nigram, magnitudine Oleæ, folio Roboris, fructu Caprifici, naturáque. Quem Caprifici quadantenus effigie fructum induſtria peritiſsimi exoticarum plantarum Caroli Cluſii in verſionibus è Garcia habemus.

STYRAX.



QVOD ex hac emanaret liquor, ac veluti ſtiriatim ex tillaret, Styrax dicta videtur. Eius feraciſsimus ille tractus Galloprouincię, qui à trium Marię Sororum fano antiquiſsimo, ad forum Iulium vſque porrigitur: eſt namque prope oppidum Solarium collis lætiſſimus & opertus frequenti Styrace, nullidũ illic cognita, quam primi nos iuueniq́ue multi tum Pharmacopœis & ſtudioſis, tum Monſpeſſuli Profeſſoribus oſtendimus: nam iamdiu videramus Venetiis in Franciſcanorum horto: truncus ipſe ſimilis betulę ligno, aut mali cotoneæ: folia vtrauis minora, & quàm Cotoneæ minus rigida, minúſque auerſa parte cana: flos albidus, Arantiæ magnitudine, nõ odore. Baccæ aliquàm multę Staphylodendri magnitudine, rotundiores tamen, quas excipiunt vngulæ ternæ atque amplectuntur, quæ pediculo longo hærent. Inibi tametſi tanta copia eſt, nihil tamen liquoris effluit, ſed Lacrima Styracis Venetias defertur puriſsima perquàm odora, inq́ue grana & glebas hammoniaci modò coactas, quibus ineſt quidam melligeni ſimilis liquor, qualis è facis defluit.

CYDONIA MALA.

Po-

DE POMI orbiculata circinnatione turbinati Cytonium vocarunt ipsam arborem, quæ vbiuis valde ferax est, sed præcipuè in apricis & viretis calidiorum regionum, vbi malo speciosiore, aureo, melino, fœta visitur, lanugine tomentacea obducto, ipsa sit odore grato, perutili stomacho carne.

THVS.

THVS παρὰ τὸ θύειν dictum, quòd Diuis faciebant & adolebant thuris glebam, vti etiamnum vulgò fit. Est itidem & Thus Lacryma Arabicæ arboris, quæ multis iamdiu seculis cognita & vsu recepta, vera genuinaque est: Verùm ipsa planta vixdum cognita planè est, nisi de paucis notis, quia pusilla est arbor, foliis Lentiscinis, Arabiæ indigena. Eius sunt vires mirificę, intus & foris aduersus morbos perquàm graues magnę & conspicuæ vtilitatis, quas recensere longum foret.

THVRIS *Limpidi folium aiunt.*



THVRIS Limpidi, pellucidi & resinæ Cedrię ęmuli nitorem puritatémque Succini assequuti, nobis & visendi & habendi fuit copia multis in locis, quod non perperam Dioscorid. notis quadrat, si notas, vsúmque perpendas: nam & dum adoletur suauissimum halat odorem, & vulneribus, tumoribus, discutiendi vi, nonnulla relicta astrictione, ad robur partis opem certam fert. Rupellę occidui maris quadrienniū fermè est cùm doctus medicus Launaius nos gummi istius glebis, arboris fructu & folio, donauit. Afferebat nihil tamen, sed sibi relatum à nautis vtrūque, trunci Pino similis sobolé esse. At folium, quia valdequàm rarum, nequedum ab vllo depictum, hîc dedimus, magis sciscitaturi, sitne Resiniferæ plantę, quàm asserturi. Est namque, quod rarò contingit aliis, ab imo pediculo ad summum vsque cuculæ verticem, duplicatum, quasi ex geminis conflatum tenuibus tunicis, vagina, sesquipalmum longa, instar infundibuli, hiantis histrionis speciem præ se ferentis; supernè Galeata videtur, quod de floribus Napelli & Lonchitide, non de foliis vllis, memorant autores.

COCCVS *infectoria, seu Ilex Coccifera, an Aquifolia Pli.*

INFECTORIVM granum cruore miniato & muricato pannos imbuens, nomen Arbusculæ fuit. Si, quam sępè meritò & profusè laudat, suam Italiam Senensis Commentator tam diligenter lustrasset, neutiquam dubitasset, an huius arbuscula, vt vocat, reperiatur in Italia, ac multò minus Bizantio Cocciferam Ilicem hanc accersiuisset. Siquidem frequentissima hæc humillima Ilex, cùm plerisq; Italię locis, tum prefertim in Hetrusco, Romano & Senensi finitimo agro, locis montosis, glareosis, sterilibus, inter varias Ilices, Smilaces asperas, Terebinthos, Lentiscos vbi etiam, tametsi paucæ & parum, nec quotannis, tamen nonnullæ Coccum ferunt. Sed quia minus Coccinum & paucum, citóque euanescens, partim ignoratur, partim negligitur. At in Galloprouinciæ Aralatensi planitie patētissima, solibus ęstiuis retorrida, squalida, glareosa, lapillis silicibúsque constrata, & Frontignanę Norbonęque maritimis hanc legunt mense Maio, annis adeò æstuosis, vt totum semestre nihil penitus pluat. Plebecula tunc turmatim & vicatim confluit illuc Coccum lectum, quem Vermilionem voce vernacula vocitat, atque venundat in mercatu singulam libram 12. & interdum vicenis assibus Gallicis. Perelegans naturæ opus & visendum, non tamen fructus aut semen, sed excrementum nobile tantillę Ilicis, quę à cæteris Ilicibus exilitate tantùm differt, horridiore aspectu, & rigidis spinulis, densis, crispísque foliis ac sinuosis, angulosis, minoribus, semper virentibus, sed Agrifolium præ se fert. Coccum autem ferunt copiosum, & amplexantur folii imi introflexæ spinæ, atq; sur-

culi

culi prædurì copioſiorem, nitidum, Agrifolij aut Aſparagi hortẽſis planè ſimilem, concolorem. Fuſciore tamen & obſcuriore foris, intus verò ſanguineo cruore lucido gliſcit, quẽ preſſu excipiũt recẽtem ad medicatas cordiq; amicas, Alkermes præſertim confectiones, Pharmacopœi Mõſpellienſes, Aquiſextienſes, Maſſilienſes, & Arelatenſes, crudo, candido, vel fuluo ſerico, illic etiam à Sericis vermibus neto & glomerato. Verùm infectores, qui magnam vim cocci emunt, non premũt: ſed aceto aut albo vino irrorãt, ne in vermiculos, aut viniſugas exiles muſcas abeat cruor, penè vacuis relictis tunicis. Sicq; in puluerem rubellũ miniatum redactũ ſeruãt, vnde Scoletium antiquis dictum, ſeu vermiculoſũ iſtud eſſe, ſatis liquet: & cõpertiſſimum non eſſe fructum, ſed excrementũ Ilicis: cui in ſurculis ſunt glandes longiores, nitidiores, nigriores Quernis, ſed Echinato acetabulo, non bullato ima parte, incluſę. Flores verò Martio illic promit muſcoſos, ſubluteos aut herbaceos Oleę Ilicis, aut Querquus. Cuius etiam medijs folijs & trũco non rarò animaduertimus excremẽta rotunda, rubella, & interdum flaua, maioraq; iſtis, in varijs locis Galliæ, Italiæ, Germaniæ, quercetis prope Baſileam in Heluetia plurima. Quæ non alia videtur ab ea, quam mulierculæ, Dioſcoride dicente, legebant ore, & vocabant Coccum, fortaſſis quadam, vt veriſimilius fit, ſimilitudine. Sed cùm noſtrati Norbonenſi & Hiſpano nullus hodie notior aut potior habeatur, viréſq; eidem omnes congruãt, quas meminerint ſcriptores, fruſtra iſtum improbat, & alium expetit, qui neutrum probè nouit *Senenſis* Commẽtator.

Septentrionis AQVIFOLIVM, *ſiue* AGRIFOLIVM, *non eſt Ilex, neque Crateogon, neque Aphricana Palyurus.*

LVbens hæc & perquàm frequens arbor creſcit in frigidis regionibus, vt Anglia, Germania, & Francia: calidorum autem duntaxat montoſis alſioſis rarò & ægrè fruteſcit: quare nequit eſſe Palyurus Aphricana, cùm ſit etiã eius iniucundi ſaporis bacca. Neq; eſſe Ilicis ſpeciem certum: non enim glandifera eſt, & natales Ilicum feraces, adeoque æſtuoſos odit. Quare indicta fuit Dioſ. nec fortè valdè nota Græcis. Eſt tamẽ perſimilis Cocco, infectoriæ folio, quod perpetuò viret, ſed lætius hyeme, ſpinis horrido, in margine multilatero, leniter ſinuato: bacca Oxyacanthæ, Kermes, aut Aſparago cõcolor, ſed ingrati ſaporis: cortice ad gluten aucupatorium conficiendum apto.

ILEX mediaCocciferæ Ilici planè ſuppar, folio Aquifoliæ.

VTrauis ſuperiorum adeò huic ſimilis eſt, vt non ſit diſcernere illicò facilè, à Cocco præſertim: huius tamen glandoſus Echinatus fructus oblongior eſt, dactylum æquãs, nuſpiam coccum ferẽs, etiam vbi inter Cocciferas *I*lices fruteſcit, proceriore maioreque trũco, ramis & frondibus perennibus.

Ilex arbor aut arborea.

Dicta πρῖνος, quia ſerra propter duritiem fuit ſecanda: ſyluæ quædam in Galloprouincia & Norbona, quantæ quantæ ſunt, Iliceta ſũt, cuiuſmodi eſt Garanotius lucus ad Mõſpelium, vbi proceras & querna elegantia quàmplurimas videas, ſed oblongo *A*rbuti folio, tantillùm denticulis per ambitũ aſperato, perpetuò atrovirente, oblongiore, graciliore ſupernè: Querquus glande propendẽte, nucamento muſcoſo, luteolo, non diuerſo.

SVBERIFERA *huc accerſa.*

Varietas.

Eadem illic variat ſtipite humiliore, albidiore foris, & Oleæ ſimiliore: itemque glande, altero tantò minore.

QVERQVVS *Cerris.*

EſT δρύω, erumpo, pullulo, vnde vox δρῦς, qua deſignarũt potiſſimùm glãdiferũ genus, & præſertim Quercũ, quam tum dictæ iam arbores, tum frequentiſſimus occurſus, ipſaq; celſior & ramoſior arboris ſpecies, frondis grandioribus anfractibus ſinuatæ, quauis notatione notiorem faciũt, tum frigidis, tum calidis plagis. De cuius adnata, excrementitiáque multiplici ſobole, plantis, fungis, fructuum rudimentis, muſco & vellere nouitate ſpectando, iam quædam diximus, & multò plura in Agaricis dicemus. *De* Quercu marina inter Algas, de eſu & vſu Medico omniũ partium & fructuum, deq; Querno ſale conficiendo ad corporis humani & metallorum medicamenta, inter remedia.

Querquus αἰγίλωπες *ſiue præcelſa dicta* CERRIS *Ili. triſti prægrandi Echinato glandes.*

QVa itur Peſaro Romam publica via, viſuntur celſiſſimæ, alibi minus peruiæ, nec valdè notæ hodie: cuius glandes prægrandes capulum habent Echinatum, ambitu ſquãmis præduris ſibi mutuò incumbentibus, horridum, magnitudinem fere Echini marini aut ſemiconi laricis æquans, cuius nonnullam ſimilitudinem retinet: valde craſſus eſt, interiore ſui parte lenis: glans, quam claudit, nonniſi magnitudine differt, folia maiora multò: eadem alioquin Quercui.

Ex

Suberifer latifolia Ilex glande echinato.

EX vnaqualibet ſuperius narratarum primo quoq; intuitu quiuis ſuberiferā noſcitet Ilicē, ἴψιν à cortice dictā quia ſemper altipetus & immerſabilis vndis manet quē ſi exeris, omnino eandem cum arborea Ilice dixeris. Ei tamē folia & glandes rotundiora, breuiora, item dētata: cortex geminus ſtipitem amicit, alter interior qui perpetuò hæret: alter craſſior duos pollices, rimoſus rugoſus, perquàm leuis, qui deglubitur, & quolibet gētium defertur ad crepidarum ſoleas ſuffulciēdas, aliáq; multa neceſſaria. Multa Galloprouinciȩ maritimis Tholonȩ, Olbiȩ & alijs adiectis, & in Tuſcaniȩ Lucȩ pretura.



Suberifera anguſtifolia Ilex.

SED ad Apēnini radices & Anconēſis agri nemoroſis collib⁹ multò frequentiſſima, quæ anguſtiore, lōgiore, minuſq; crenato folio eſt, ad arboream Ilicem accedēte: glādoſo ſemine, cupulo foris pungenti, aſperedine ſquabro.

Phellodris.

QVaſi è cōfuſis Ilicis & querquus in hāc principijs, nomenclaturam Theophra. φελλόδρυν, ſiue Suberiquerquum cōflauit. Etenim de facie & folijs Ilicem quampiam dicas: ipſū autem lignum mollius & laxius Ilice, ſed folij inciſura ſerrata Caſtaneæ, non Querquus: reliqua effigies Ilicis, minor tamen Quercis: maior Ilignis, non glandes, ſed ἄκυλα exiliora & oblongiora.

Salſi cortex Robur.

EX hac tribu eam meritò quis putet apud Theophraſtum dictam Salſicorticem ἁλιφλοιον, quam hodie robur vel *Roure* vulgus noſtrâs vocitat, vt quæ ſit perquàm ſolido cōpacto trunco, multúm cinerisvrendo relinquente, qualem etiam è vulgari Querno trunco nos parandum curauimus.

An Theoph. Fagus.

QVæ autem Gallas dat Quercus, duplex videtur. Earū vulgatiſſima nemorum & ſaltuū Pedemontium Delphinatus aliarumq; regionum temperatiorum eſt alumna, minore ſtipite, brachijs & fronde. Huius quædam varietas aut differentia videtur Fagus Theophra. dicta vocis argumēto Latinis Eſculus, cuius eſculenta glans & poſt Quernā dulciſſima celebratur, famemq; explebat primis mortalibus: hodie *Fargni* & *Farguo* Italice: *Hargni* Gallice: lignum iſtius firmius proditur, quam vrbanæ Quercus.

At

AT Fagus vulgaris, glande diuersa à Querna est, triquetra, pusilla, vtrinque acuminata, vnde ὀξύα Theophra. videtur vocata. Ligno etiam est minus compacto & robusto, fronde Populnea, aut Alni: longiusculéque videtur abesse à Quercu; tametsi & hæc potuit Fagus ab edendo dici; cuius glandis nucleus esca paupérculæ plebi & vrsis quæsita, regionibus frigidis & calidis. FAGVS.

CASTANEÆ syluæ sunt Allobrogum & in Aluernis, quamplurimísque nemorosis, alsiosis, regionum tamen non frigidiorum; nam cœlum Aquilonium non ferunt: prægrãdes, stilis muricatas, echinosas glandes edunt: medulla omnium glandiferarum suauissima, & ad panificium aptissima: frondibus longioribus Canabinis, aut Ilicis grandioribus, similiter Fago aut Ilici, sed angulosis plicis. CASTANEÆ.

MIXTÆ quasi naturę ex Fago & Castanea est ea quam naucleri vocant Equinã: frondibus digitatis Hellebori aut Ricini, Castaneę alioquin fimbriis donata: in qua Echinus octennium aut decennium Castaneã, eiúsq; nucleum claudit & tuetur saporis perboni; vt nõnullas incorruptas prędulces gustabamus in Museolo Pręceptoris Rõdelletii; & etiamnum habemus dono cuiusdam *Pictaui*, qui multa rara ex Barutho & Ægypto nobis cõmunicauit. Affabrè visitur expressa, vt quàmplurima, in Commentariis Mathioli. CASTANEA *equina*.

Sambucus vulgaris corymbacea.
Ebulus, siue pumilla Sambucus.
Malus.
Pyrus, Pyraster.
Mespilus.
Aria Theoph.
Alpina arbuscula, bacca Oxyacanthæ, recentiorum Chamæmespilum.
Euonymos Theoph.
Cornus arbor & frutex.
Cornus fœmina, siue virga sanguinea.
Cerasa & varietates.
Cerasa racemosa.
Chamæcerasus.
Prunus syl. { *Vtraque. Domestica. Varietates.* }
Prunopersicum.
Armeniaca malus { *Maior. Minor* }
Sebesten
Iuiube vtraque
Paliurus
Paliurus altera Theophra.
Paliurus altera peregrina.
Pyracantha.
Berberis.
Myrobalani Arabum.
Thamarindi.
Lotus arbor Diosco.
Lotus arbor Theoph.
Guaiacum Patauium.
Guaiacum Officinarum.
Palma sancta, siue Palum sanctum.
Ebenum.
Tilia { *Fœmina Mas* } *Theoph.*
Vlmus.
Carpinus.
Betula.
Alnus.
Alnus nigra, siue Frangula herbariorum.
Nuces auellanæ.
Populus { *Alba Nigra Lybica* }
Arbor Iudæ.
Populus Noui Orbis arboris Iudæ folio.
Morus omnis.
Sycomorus.
Ficus omnis.
Platanus.
Acer.
Sorbus torminalis.
Oxyacantha.
Mespilus Aronia.
Sambucus { *Aquatica. Varietas. Montana.* }
Piper longum.
Ribes vulgaris & nigra.
Vua crispa, siue Vitis precia.
Amomi & Cardami differentiæ.
Rosa satiua, syluestris, cærulea, lutea, & varietates.
Esglentine.
Rubus omnis.
Cynosbatos.

SAMBVCVS VVLGARIS corymbacea.

QVIA EST LITTORVM CREPIDINVMQVE opacarũ amans, Actęa, ſiue ἀκτὴ, quaſi littoralis dicta videtur: Sambucus etiam Latinis vocata, aut potius Sabucus, Sereno monente, à Sabucæ inſtrumenti ſimilitudine, quę illi cum cauis virgis tubíſve medulla exenteratis, quibus nulli non è plebe notiſsima Sambucus eſt: fraxinea facie, & fronde, ſed latiore, nonnihil ambitu crenato: vmbellis candidis, Drabæ, latioribus, circinatis, magíſque ſpecioſis, & corymbacea fœtura acinulorum ſanguineorum, nigricantium per maturitatem, luxuriante, ad Vuæ æmulationem, Auguſto; quando decerpuntur tranſmittunturque cribris ad pultes, & condimenta, pręſertim apud Germanos & Heluetios, vbi pueruli cruorem eſculentum farina denſatum auidè ſorbent. Acetum Gallia è floribus & racemorum ſucco admodùm laudatum & rubrum parat.

Aldermooſt Heluetiorum.

ANNOSÆ arboris, apud Boreales pręſertim, ramis accreſcit excrementum corticoſum coriaceúmve multis dotibus cognitu digniſsimum, plebíque Anglę & Germanæ, Iudæ aures vocatum, propter effigiem auris, quam cartilagineo concretu rugoſóque complexu multis plicis & mandris æmulatur: ſed colore pullo, prædurum, aquis merſum molleſcens, ſpongiæque ritu tumens: anginis certiſsimo experimento vtiliſsimum, & tumoribus intus foríſque nunquam ſatis laudatum: guſtu penè inſipido, cutis elixæ, aut corii.

Auricula Iudæ.

EBVLVS, ſiue pumilla Sambucus.

SCITE admodùm hanc pumillam humilémve Sambucum Dioſcorides dixit, quippe tanta vtriuſq; inter ſe cognatio, vt primo ineunte Vere, niſi quis radicem & ſurculos huius minores teneriorésq; perpendat, non ſit cuiuſlibet diſcernere: verùm hæc annua herba eſt: Sambucus autem annoſa fit arbor: & Ebulo fronde, faciéque minor ſit; ſcapi duûm cubitorum, odor tetrior, & purgandi vis vegetior. Vmbellę corymbaceæ perquàm ſimiles, ſed veſcendo vix ferendæ. Radix flexuoſa, tenerior, humi latè ſparſa, Vrticæ modo: purgando ſerum efficax; primo Vere colligi ſolita.

MALI.

MALI, MALA.

MALVM arborem, eiúſque tum diuerſitates, tum fructuum varietates, accuratius explicare, vt prolixioris eſſet inſtituti, ita nullius ferè operæpretii; quando Malus vrbana eſt arbor prædiis & paradiſis perquàm familiaris & nota, cuiuſlibet cœli admodùm patiens: Sed amant or tamen humidioris, ſapidior fructus ſiccioribus, primę hodie commendationis *Curtipendula* ad nobilem Alkermes confectionem.

Alia quàmplurima Mala, cultu mangonio, tranſplantatione diuerſa, in Anglia, Belgio, & Northmania, quæ foris intúſque coccinio ſucco & aſpectu micant.

PYRA.

ETIAM *Pyra*, à turbinata effigie pyramidis in modum dicta, fruſtrà quis vel diſcernat à ſuperiore, vel literis mandet: cùm perpetua conſuetudine videndi in viretis, & eſitandi in menſis, nihil frequentius Gallię, Germaniæ, & præſertim Septentrionis plagis, Belgio, Northmanniæ, Angliæ. vbi *Cidre*, & *Pere* admodùm ſuaues potiones vini vicarias factitant. Lubens quàmplurimas differentias & nomenclaturas ſatiuæ & ſylueſtris, tum fructus, tum arboris tacemus, rariora ſimplicia hîc tantùm exequi polliciti.

MESPILVS.

EST MESPILVS arbuſcula congener & ſimilis Sylueſtri Pyro, non ſolùm folio, quod tamen longius & anguſtius eſt, ſed etiam pomo, quod item puſillum fert, Sorbo domeſtico aut Pyro ſylueſtri par magnitudine, guſtu, & effigie; vmbilicello tamen ſupernè extãte, aliquot diuiſuris & vnguiculis folioſis redimito. De iſto politiſsimus Politianus cecinit: *Regum imitata Coronas Meſpila*: nam de prima MESPILO, in Oxyacantha.

ARIA



ARIA Theoph. effigie Alni.

NEc ita diſpari aut effigie aut facultate, ſed longe rarior, amãtiorque Alpini cœli, Aria vocata Theophra, quam in Angliæ frigidioribus ſyluoſis frequentem videas: rarius calidioribus, necniſi Alpium iugis Norbonenſis Sauenæ & Sabaudiæ. Folio Pyri, Fagi, aut Alni, auerſo, glauco, ſupernè atrovirente: floribus pluſculis, in vmbella candidis Pyracanthæ, aut Oxyacanthæ: exiguo pomo, rotundo & guſtu Aroniæ Meſpili, aut Cynorhodi alabaſtriculum æquante: ſapore nõ ingrato, nec perinde aſtringente, auiculis expetito.

Arbuſcula frutéx-ve Alpinus folio Mali, Bacca Oxyacanthæ aut Pyracanthæ.

ET hæc Alpini ſoli indigena in aſperis Mindenis Norbonæ, & ſaxoſis ad Baldum Veronenſi m: Flagellis exit vimineis nigricantibus duos treſúe cubitos ſurrectis: folia item ſubtus glauca, ſupernè virentia, propiora nano Pomo, cui nõ abſimilis tota plãta præterquàm fructu, qui bacca Ariȩ ſimilis, æqualis Pyracãthæ aut Oxyacãthæ. Quidam apprimè docti Chamæmeſpilium nobis ſuadebant: alij Euonymum Alpinam faciebant. Præſicco guſtu nonnihil tamen calido, acri & aſtringente.

Chamemeſpilum.



SEd vt verior, ita & frequẽtior infœlix Euonymos: nulli enim regioni calidȩ aut frigidȩ iuxta ſæpes & margines deeſt, aut ignota eſt de ſiliquula quadrangula, quadricoccoue folliculo, quaternis loculis carinato, quæ totidẽ claudũt ſemina: extimus colos ex puniceo flauet: folia, rami, reliquaq; facies illi Mali Punicæ, ſed pallidȩ ex luteo virgæ, qua nulla materia commodior verunculis culinarijs aptandis, ad carnes laridis ligulis tranſfigendas, ideò Lardariam vocant: tota quiddam ſpirat ingrati: flores luteoli.

EVONYMOS *Theoph.*

VIVRNA vul [illegible] *Vi-* [illegible] *Virgilij?*

IN Italiæ, Angliæ, & Galliæ Burgũdæ ſenticetis & ſyluoſis paſſim fruticat hęc, cuius Ruellius nomẽ, quũ accepiſſet *Viurnam* dici à ſuis popularibus & colonis, Viburnũ eſſe Virgilianum coniectauit, è quo prędatus *S*enenſis, & vt ſorex ſuo iudicio captus, Fluidã prodidit. Sedenim neq; Viburnum poteſt hæc aſſeri: non enim lenta eſt, neq; vllum indicium niſi nomen vagum, ex antiquis monumentis ſupereſt. Fluida autem Rhus, quaſi fluentis, Gazæ interpretatio eſt, vt prius monuerat Ruellius. Alioquin cognatior eſt folio & flore Arię & Meſpili, pariter acino in vmbella condito, ſed compreſſo, oblongo, nondum maturo rubro, maturo autẽ nigro, non (vt doctus Ruel. ſcripſit) rubro: folia Alni pubent canitie, & totus frutex albicat, ternûm & quinûm cubitorum.

[illegible] *Ser. Cer-* [illegible] *nes in Gallia* [illegible] *385.*

CORNVS arbor.

ILli conſimilis aſpectu ligni & foliorum Cornus, ſed pluſquàm cornea ſtipitis duritie, interdum iuſti modi arboris, interdum tantùm fruticis. Floribus luteolis, muſcoſis, ipſum ver ortu antevertentibus: fructu Ceraſi oblongi, cõcoloris, oliuę effigie, Gallis & Germanis nota & frequens inter dumeta minus arida, aut iuxta fluenta: guſtu perquàm auſtero, acore non ingrato.

FOEMINA Cornus. Pſeudocrania Cordi. Virga ſanguinea

ALtera, autẽ quæ vocatur fœmina, foliorum & ramulorum effigiatura adeò appropinquat huic Euonymo, vt Cornũ dixerint. Licet ea nõ ſit ſoliditate ligni aut baccæ venuſtate; fert enim puſillas baccas nigricantes Hederæ aut Polemonij, & edendo ingratas, non acidas: flores albos Liguſtri, in virgis cortice amictis, ex viridi in fuſcum purpurantibus, vnde Virgæ ſanguineę dictæ.

CERASA.

TRiuialis etiam cognitionis Ceraſus, & multiplicis eſt differẽtiæ, quæ magnitudine arboris, fructus ſapore diſcernenda eſt, aut ex vulgatis libris holitorijs percipienda. Flos *P*erſici candidior: & rotundiori folio ſatiuæ quàm ſyl. quę paſſim arboreſcit fructu acido mixto, aut dulci. Suauiſſima omnium Ceraſa acidula, quę *Aigrettes* vocantur, veniuntq; in culiuas & Officinas.

RACEMOSA.

HÆc non differt niſi quia minor tota eſt, congeſtimque in racemulis Ceraſa fert, flores pariter albos, quales nobis oſten debat ex Sabaudis Alpibus delatos Valerãdus noſter

CHAMÆCERASVS.

PErquàm rara & *A*lpigena humilis Ceraſus, cubitum pedéue ęquans, folijs, ramis & ſtipite Cornus, albidis, ſquallidis nodoſis. Floribus albidis, pallẽtibus, aut luteolis. Fructus binos maturat in pediculis longioribus, pendulis, Ceraſi ritu, ſed in imo duo foraminula albida, quoddam rudimentum pupillarum aut oculorum adumbrantia: Gigarta quina, aut ſena, albida, lucida, Oxyacanthæ paria.

BRVNVS ſyl.

VBique viarum agros ſepit, aut ſepes fulcit inter arbuſta vitæ contumacis Sylueſtris *P*runus: iam lætiora edens, iamq; & vt plurimùm, puſilla pruna: quarum frutices gemina in differentia ſũt, altera horridior, minor, ſpinis rigidior, fructu minore, acerbiore, ex quo fit Prunellorum Acatia. Lætior autem ſylueſtris tranſplãtatione, inſertione, & cultu, in grandẽ, proceram, & domeſticam abit: mitiore pomo, ſucculentiore, ſuauiore. Cũctas differentias nec otiũ, nec animus eſt perſequi, cùm liceat bene longas paginas multorum ſcriptorum de iſtis conſulere: Damaſcenis omniũ olim præſtãtiſſimis, Brignolienſia hodie in Galloprouincia palmam præripuerunt bonitate, ſalubritate, & ſapiditate.

Varietates.

PRVNEPES.

POmaria quędam cultiora Gallica quandam Prunoperſicum colũt, cuius fructus caro, Pruni eſt: cute ſubviridi Pruni, ſed nucleo *P*erſici.

ARMENIACA malus { *maior* / *minor.* }

Gal. Apricos. Pracotia.

SEd innumeram ferè turbã Prunorũ, Malorum, Ceraſorum, & eiuſmodi fructuũ, paradiſis nimiſquàm notorum, nec lubet, nec licet per anguſtiã temporis & paginæ proſequi, quando ea poſſunt ex varijs & prolixis Rei Ruſtic. ſcriptoribus peti, vti & arborum quàmplurimarum, quæ communione principiorum, cultu mangonio, & inſertione quãpiam diuerſam vel figuram, vel ſpeciem obtinuerunt: vt ſunt *P*runoperſica fortè, & Mala Armeniaca, Præcocia dicta, quæ figura & folio referunt Pyrum, pomo autem ipſo Malum *P*erſicum.

PERSEAM aliam esse à *Persica* & temperamento vario, vel de Dioscoride discas, nedum ex Galeno: Id alioqui folia astringentia produnt, & is nullas tota ditione Romana, sed duntaxat Alexandriæ fuisse dicit *Perseas* ex *Perside* allatas, quum indidem allatis *Persicis* vniuersa Italia abundaret, non relinquit id controuersum. Eapropter ea non nisi paucis nota hodie, quia, vti tunc, rara est. Facie est apud Theophrastum præcocis Mali, aut *Pyri*, cuius magnitudinem æmulatur: astrictione & magnitudine *Pyro* similior, fructu autem *Persico*.

PERSEA. De Persi- ca in superius & de Persica nuce.

ISTA *Pruna* quæ voce *Maura* ex *Serapione* notissima sunt Officinis. Nec nisi Græcorum recentioribus memorata, propterque muccosum succum Mixaria vocata, sunt arboris *Pruno* congeneris & consimilis facultate, quę ægrè solo Italico, vel Norbonico assuescit: tametsi *Plinii* memoria in Italia creuerit, & nostra ætate in *Monspelliensis* agri vrbecula vernaculè *Maßillarges* nominata, quidam amicus aluerit: sed neglecta, non diu illic superfuit, & tantùm arbuscula fuit, facie *Pruni* & folio, sed latiore: fructu Iuiubæ cognato, atro & magis viscido.

Æginetæ MYXA & Officinis Sebesten.

HAC vix vllam reperias quæ ramis foliis totóque senticoso occursu magis ęmuletur *Paliurum* (quem Rhamnum tertium faciunt) in aridis & glareosis strigosis Norbonæ, arboris alicubi, alibi duntaxat fruticis magnitudinem, vt Monspellii & Anconensi agro in Italia, assequitur: surculis præduris, foliosis Lentisci, aut Rhamni, multis aduncis spinis, intercalantibus, præacutis: flos muscosus Oleæ aut Rhus *Plinianę*, luteolus fructus, dulcis, *Pruni* cute Phœnicea, vel Rubella.

Iuiubę.

CVM sint tam laxæ descriptiones vtriusuis; & ex facultatibus valdè imbecilles coniecturæ, nullum puto posse statuere quænam cui sit præferenda. Quæ huic Dioscoridis descriptioni valdequàm accedit, est Rhamnus tertius, nam frutex quantus est, prædurus est stipes, aculeatus, semine pingui, lineoque non fuliginoso, sed satis duro, vt lini: vires huic congruunt: nam lapillos exerit potentissimè: diureticus est: ac proinde haud abs re doctus Anguillara ambigebat esséte Rhamnus Paliurus alio nomine (vt sæpè fit) nota Africanis transmarinísque regionibus, vel Dioscoridis fuerit vitiatus codex. Quod ad semen attinet, huic sunt terna ossicula, vti Theophrastus vult, semine Lini æmulo, non fuliginoso, vti corruptè legitur, læue, non lentum tangenti, & in siliqua lata folliculari specie, terna, quaternáve habet, vt sanè hæc ipsissima videatur.

Paliurus & Rhamnus.

QVAM verò lib. 4. & capite Theoph. meminit Paliurum, si quis expendat, comperiet alterum esse Iuiubam Syluestrem: nam fructus rotundus est, ruber, quantus Cedro, cui nucleus inest esui non ineptus: vino immersus fractus, an concilies suauitatem, non tam scio, quàm facilè credo,

PALIVRVS altera Theophr. an sit Iuiuba Syluest.

PALIVRVS alter peregrinus.

SVNT & alia nõnulla, quas si ausi essemus hîc addere, potuissemus pro *Paliuro* subdere: nam satis cõgruunt, præsertim quædam quæ Mõspelliensi agro oritur, spinis horrida, foliis Oleæ, minoribus, baccis nigris, tricoccis, Smilacis, grauidis, succo fuluo, tincturę apto, prægrandibus, Berberidis modo, granis ternis, sed minoribus, oblongis, gustu subacri, cuius hîc picturam damus, non procul Monspellio, qua itur ad scaturiginem Lani amnis, secus ripam & prope viam multa.



RHAMNVS *primus Diosco.* PRIMVS Rhamnus Italiæ, Galliç, & Hollandię maritimis pluribus in locis, ramosus ab imo summo tenus frutex, aculeatus, surculis albidis, foliis angustioribus, multis, hęrentibus, Chamæleæ longioribus: iuxta alas fructu denso, racematim aggesto, Asparagi, aut Agrifolii, minore, succo flauo, turgido.



RHAMNVS Secundus Monspelliensium.

SECVNDA species Cõmentatoris minus exquisitè respondere Dioscoridi notis videbitur, illis qui secundam speciem Rhamni Monspellii sepibus muniendis aptißimã viderunt: nam tota planta alba & minoribus floribus, foliis Oleæ, sed candidioribus Iesamini pubet, at herbacei coloris: cortice ex viridi pallescente: vtriusque rarus vsus: Monspellienses hunc Rhamnum secundum vocant.

SPINA INFECTORIA, Rhamnus Catharticus, Recentiorum folio & flore Mali sylue. Bacca Alni nigræ siue Frãgulæ.

SPINÆ infectoriæ plus est similitudinis facie cum Pruno syluestri, quàm cum Rhamno, cui spinistenus tantùm nonnihil aßimilat; & vis est purgatoria illi, vnde Syrupus paratur, quo nostri pręceptores iam multis ab hinc annis Lutetię vsi sunt; certiores viriũ quàm Senensis: vt qui non ad pituitam crassam & viscidam, sed potius tenuem educendam, & impetum eius in articulos citatum auertendum & cohibẽdum prudẽtius vtuntur: Nam sine calfactione purgat, & nõnulla astrictiuncula partibus robur conciliat: neq; liquefacit humores, vnde maior fluxus subsequatur.

PYRACANTHA.



EST & in Galloprouincia & Italia arbuscula sepibus non ita frequens, cui facies & folium Pyrastri; aspectu squalida: eius baccæ rubrę esitantur pueris. Semina oblonga habent, quasi Pyri aut Berberidis. In vmbella flores racematim candidos & fructus Oxyacanthæ pares edit, quem, propter foliorum similitudinem, nonnulli Pyracantham vocant. valde est spinosis ramis, nõn foliis: vsus hodie nullus aut neglectus.

Al-

BERBERIS

ALGIDIORIS ſoli aut Montani Berberis eſt indigena: fruticat & arboreſcit ſenticoſa tota, rectis, præduris virgis quinum aut ſenum cubitorũ; folia numeroſa, rigida, craſsiuſcula, *Pyracanthæ* aut *Myrti*, crenata, guſtu acidula edentibus: floribus muſcoſis, emicantibus, Ribes, aut Cornus: perpuſillis acinis, racematim in pediculis conditis, oblongis, Cori item effigie, colore & penè ſapore: cortice cinereo, libro ſubtus luteo, quem Officinę *Bugiam* vocant.

MYROBALANI *Arabum, de Græco Myrobalano ſuperius.*

HI Syriaci fructus vulgatius quàm verius Myrobalani vocantur: neque enim glandes ſunt, neque odori, vnguentiſve apti, potius *Perſicis* aut Prunis accenſendi: Quorum etſi complures oriantur differentiæ in Syriacis, *Arabicis*, & Calecutiis regionibus, quibus debentur à Græcis & à nobis: tamẽ quatuor quinquéve duntaxat hodie proſtant in Officinis differentię è totidem arboribus. Nam Cepuliferæ & Citriniferæ eadem videtur arbor, proditurque à nuperis nauigatoribus, Perſici aut Amygdali folio. Bellericiferę autem latiores Laureæ ſunt frondes; ſed Indiciferæ Salicis, cuiuſmodi etiam Emblici videntur: alioquiń inter ſe congeneres arbores promunt ipſi fructus; mediam quandam naturam inter Oleam & Prunum ſortitæ. Horum plurimùm duo genera condiuntur, aut huc condita adferuntur: pluris inſtitores faciunt alterum horum, qui Kebulus, aut Cebulus vocatur, omnium maximus: is oblonga puſilli Limoni, aut *Perſici* effigie, compacta calloſa nigraque carne, ſapore iuglandis cõditę. Alter minor eſt, rotundior, tenerior edendo, Bellericus vocatur. Kebulo ſunt Citrini ſimiliores facie, cute, nucleo oblongo, & pulpa, ſed fulua, vnde nomen. Indi nigri dicti & notiſsimi de colore: nuclei expertes, callo pene lapideo, quos concolorem melancholicum humorẽ, vt cæteros, quemlibet ſuum aptius educere putant. Vltimò Emblici potius fragmenta, quàm integra Pruna, quadantenus triangula, Bellericis minora.

Kebuli. *Bellerici.* *Citrini.* *Nigri.* *Emblici.*

THAMARINDI

NEC magis Græcis olim, nec minus nobis noti hodie fructus quos Thamarindos, quaſi Palmulas, aut Dactylos minus aptè vocarunt. Non enim Indi Orientales, vnde aduehuntur, *Palmæ* ſimilis arboris tradunt eſſe, ſed Prunis, folio Saligno, vt Fraxini, minutim inciſo, magnitudine Querci, tametſi effigies fructus Dactylon, ſiue digitum inflexum pręferat, cute, pulpa, fibris neruoſis, fuſcis, & atris intertextum, qui cohibet ſemina terna aut quaterna, Caſsię, compreſſa, & anguloſa: guſtu quouis *Pruno* acidiore.

LOTVS ARBOR

LOTI multæ arbores in Gallia Norbonenſi miræ & ſpectãdæ proceritatis occurrunt: ſuperant namque magnitudinẽ quamlibet maximam, vel querquum, vel iuglandem, præſertim loco non procul Monſpellio, cui *Boutonnet* nomẽ: foliis eſt *Populi* nigræ, vel Betulæ, ſed aliquantò anguſtioribus: baccis nigris, Piperis maioribus, aut Myrthi, rotundis, prius Æſtate virentibus, Autumno nigris, maturis, nuſquam rubris; vt meminit quidam: intus Inbebarum nucleolo, fructus ſuauis eſui: vulgò pueris expetitus, dulcis namque, neque aſtringens eſt, & tamen dyſenterię prodeſt, hæc Dioſcoridea vulgatiſsima.

GVAIACVM *Fallopii Patauinum*

QVÆ verò in horto Patauino elegantiſsimã viſitur, & digentiſsimè colitur, iamdiu à Docto. Fallopio ſata, & Guaiacum credita, videtur eſſe vera Theophraſti: nam magnitudo & folium *Pyri*, Lauri, aut Ilicis maioris, niger fructus, magnitudine Ceraſi, qui per initia viret, ſine pediculo; vel admodùm exiguo, deinde fuſceſcit maturus, dulcis valdè ſiccatus, id teſtantur: & hæc Theophraſti *Pliniíque* Lotus. Quam cùm turbulentus Commentator neſcit diſtinguere, nihil aliud quàm ineptè congęſta verborum mole onerat lectorem diſcendi auidum. Namque quam ſibi Conſtantinopoli miſſam iactat, non alia eſt certò, tametſi ille noń depinxerit, quàm *Patauina*. Sed quia illa ſicca miſſa fuit, paulò arctior ſtrigoſiórve erat, alioqui foliorũ & vniuerſæ ſtirpis idem modus: quod nobis certò licet aſpectu ipſo & doctiſsimorum fide aſſerere, nempe Bauhini noſtri Medici Lugdunenſis, omnium ſtirpium conſultiſsimi, atque Valerandi *Donrez* peritiſsimi inibi *Pharmacopœi*, qui eandem in *Syluis* Lugdunenſibus copioſam colligit. Itaque duæ ſunt omnino cognitæ ſpecies: altera Dioſcoridis, altera *Plinii* & Theop. nam iſtius corticẽ ſcarificabamus adacto ſcalpello nos, intus libro luteo, foris fuſco colore tum fructu.

GVAIACVM.

ISTVD lignum ex Orientis Calecutii Indiis, eque Occiduis inſulis & continenti noui orbis maxima copia minimo pretio cõparatum, vel Barbitonſores & Mulomedici non norunt, nedum eruditi artifices, qui lubente Deo, huius ligni & artis ope, diram Indicam luem, quæ longè lateque per vniuerſam Europam ſæuiter ſerpſiſſet, eôdem vnde irrepſerat,

rat, penè iam repulerunt, tamen nondum plenè innotuit arboris ipſius figura natiua, quam exactè delineatam dabimus nos breui, modo amico[illegible] hos fruſtrata non fuerit nauis & ſpes. aiunt hi proceram ſpecioſam arborem [illegible] quidam Maligranati, alii ilicis, aut Arbuti modo, firma, minora, nitida, frondes dicunt: caudici corticem albidum, quadam nigritie viridante, maculoſum: flores luteos plerique omnes faciunt: fructum naucleri neſciunt delineare, ſed rotundum, nec ita magnum dicunt. Hiſpalenſes ſcriptores luteum itẽ cùm maturuerit dicunt, geminis quaſi Lupinis conſlatum: Lignum præſtantiſſimum quod nigerrimum & pinguiſſimum: de cuius immenſa vtilitate & oleo, quod ſine Alembico elicitur, dicendum poſteà.

Indiæ Occiduæ Palmæ ſanctæ

PALMÆ SANCTÆ ſimilis arbor.

EX eiuſdem claſsis Naucleris, qui indidem ſuperiore æſtate in Angliam remearunt, habuit *Morganus* & nos ab illo ſurculos, quos per ſculptorum paucitatem non licuit hîc appingere; ita nec alia quàmplurima, quæ in operis calce cernentur. Rami ſunt arboris grandioris, recti, cortice arboris Indę, folio Citrii, carnoſo, nudo, Lauri latiore, breuiore, neruoſo, horum in ſummis hærent folliculi pallidi, coriacei, circinatæ rotunditatis, admodùm compreſsi, numo coronæ Gallicæ ferè pares, quorum medio inſunt ſemina Lentis effigie & colore, compreſsiora, guſtu amaricante.

Palum Sanctũ Indiæ Occiduæ.

HANC quidem arbitrabantur *Palmam*, aut *Palum Sanctum*, quę ſpecies diuerſa à Guaiaco eſt, quamuis ſimilis deſignetur: nempe no vaſta, vt Fraxinus, ſed minor, & ei cõcolor cortice: folia cuiuſmodi Plantago, ſed craſsiora, minora, pinguiora, breuiora: fructus Iuglandis magnitudine, aluo ſubducendæ idonei.

Hebenum, ſiue Xylelos Officin.

OFFICINARVM Hebenũ quin ſit ſpecies Guaiaci nihil obſtat: nã prædura aſſulæ, grauiſsimæ, quę in officinis viſuntur, & aquæ merſæ ſidunt, tum pinguedo, quę [illegible] dat igni, perinde atque è Guaiaco, tum aſpectus ipſe, & vires, ac ſapor, videntur teſtari: nam odor etiam ei ineſt Guaiaci, vires ad eadem, quæ Guaiacum cõ[m]mendantur. Ne porrò quis obiiciat, ſolam Indiam nigrum ferre Hebenum ex *Poëta*; dicimus, Hebeno idem euenire poſſe vt Guaiaco, quod non modò in Traprobanię finitimis ad Orientem Auſtrum, ſed etiam in India occidua longiſsimè diſsita, ſylueſtris frondet.

TILIA fœmina Theophr.

ALIA eſt hæc à Dioſcoridis Phylerea, & per y ſcribenda, quòd in tenues aſſulas & phyluras diſcerpatur. Frequentior multò Septentrionis frigidioribus Germaniæ, Belgię, & Gallię, quàm Italiæ, vel Norbonæ: pulcherrima Baſileæ Heluetiorũ in Diui Petri area, patulis ramis, ſparſis, inque vaſtæ magnitudinis ambitum fornicatum propagata, folio latiore, Populneo aut Betulę, ſerrato ambitu Loti: ramis item frondoſis, & Amentis per initia Coryli aut Iuglandis.

TILIA MAS.

MAS autem non perinde effigie tota atque folio differt, tametſi exiguum ſit diſcrimen: folia Vlmi ſcabra rugoſáve ſunt: floſculos, non baccas, vti fœmina, fert, ſed ſemen & flores in folliculis Carpini modo.

VLMVS.

VLMVS multò vulgatiſsima notatuque facillima eſt: folio non adeò illi diſsimili, aut Alni. Folliculis vermium volucellorum & fuliginis refertis, ſaliuaris limo aut liquori manantibus. Buxi color ligno.

CARPINVS.

VOLVNT recentiores hanc eſſe Carpinum Theophra. tametſi Vlmo congener ſit: foliis quippe iiſdem, ſed follicoſa ſobole ſeminis, cuiuſmodi fauagines in caudatis floribus Lupuli.

BETVLA.

ET Betula perinde pueris nota, vt de virgis infeſta, folio Alni aut Fagi: virgis flexilibus, rectis, gracilibus, ad ſcopas nectendas idoneis: nucamento Coryli.

Alnus nigra. Germano. Faulbom an Colytea Theo. Frangula.

VDOS ſalicum natales crepidinéſque riuulorum ſequitur hęc, ad infectoriam quęſita, & valde nota de Coryli figura conſimili: cuius corticis potiſsimus vſus: ruffeſcit is ex fuſco.

Nux Auellana

OBVIA paucioribus locis hęc, niſi ad *Septentriones*, vt Angliæ, Germaniæ, & Northmanniæ ſyluoſis vdis, folio Alni aut Ceraſi, aut Cornus, fuſco: flores albi, nec diſsimiles. Baccæ exiguæ, quantæ *Piperis* grana, quæ primùm virent, deinde rubent, demùm maturæ atræ fiunt, inſuaui guſtu: virgultis frangẽdo teneris, ideo Frangula nõnullis dicta: cortice nigro, ſed glaucis maculis aſperſo, libro ſubtus flauo, vomitum ciente, & aquas ſeceſſu deturbantur.

Amelãcher Galloprouinciæ mõtanæ, an eadem Alisier Gallorũ?

VIx vllus locus paulò asperior montanæ Galloprouinciæ est cui desit huius fruticis prouẽtus. Surrigit autem quãplurima virgulta recta, læuia, polita, prædura; cortice obducta nigro, & folijs oblongis, Berberidis, maioribus, firmis, inter quæ crebra fœtura baccæ rotundæ admodùm nigræ & plenæ erumpit, magnitudine Myrti, sapore planè melleo, & pergrato plebeculæ, quas ideo vocat Amelãchos, quasi mellea. Virgis surrigitur virentibus & ramosis, omnium rigidissimis & durissimis, quaternos aut quinos cubitos longis: quibus in scopas vinctis, vtuntur ad areas verrẽdas. Scatent hac loca aspera prope Diuiam Mosterias & Sisteronem illic vrbeculas. *Corylus persimilis Aluo.*

NVX Auellana.

RAmis & fronde Colurnus superiori Alno similis admodũ sed catulis pendulis hyeme, Vitimoris betulæ quàm Alni: nuces ipsæ pistachijs pares, tũ satiuæ, tum syluestres: vel pueris esu notissimæ.

Popvlvs *nigra*

EST fluentorũ riguorumúe vtraq; populus assecla, sed nigra frequentior, folio rotundo, oblongo, supernè acuto, initio atrovirente, hederaceo, in cuius pediculis oblõgis racematim hærent acinuli, Piperis rotundi ritu. Quæ verò alba vocatur, frõdibus est perpetuò tremulis, supernè virentibus, subtus incanis, Tussilaginis, interdũ in angulos exeuntibus: catulos ante foliorum exortum, latifolio Salici modo edit.

Alba.

Lybica ex vtrauis earũ facilè noscitur, sed magis nigrę assimilatur, rotũdiore, minore, & breuiore folio, duriore, albiore, obtusiore, sed crebrò cristato, aut sinuato, adhuc magis tremulo: vnde Gallis *Tréble* dicta.

Lybica.

Arbor IVDÆ Monspelliensiũ sitne CERCIS Theoph.

CErcis Theoph. ob siliquam semenq; lentis effigie indicatur pervenusta arbor hæc: quæ itidem propter riuos aut lætiores margines interdum & in collibus Veronæ amœnis & Norbonę, Hetrurię etiã nõ procul Sienas, quò min⁹ decuit hãc ignotam fuisse Senensi, nam si nouisset, qui alioqui solitus est vel triuiales quasdam Constãtinopoli accersere, & occasionẽ dicendi parũ tempestiuam de plantis arripere, exq; alijs Cõmẽtarijs in suos rapere, istã suã popularem tacuisse. Venustas hanc ilicò oculis commẽdat & notam facit. Flos copiosus cõfertim pullulãtibus aut nondũ exortis folijs, purpureus punicãs, hilaris, Cicerculæ aut Pisi. Siliquæ per Augustũ maturãt, semẽ Lentis effigie, cõpressum, Genistæúe: ipsæ foris Xirãpelino siliquæ aut spadiceo fulgore micãt cõpressæ, digito latiores & longiores, quadantenus Senæ sed rectæ: folio exactè rotundo, Asari, neruoso & venoso, Cyclaminis, crasso nitido.



Prægrandi folio rotundo noui orbis populus.

ENouo orbe nõ ita dudũ nec min⁹ elegãtes nec parum similis arboris ramos prægrãdes Angli mercatores illinc reuersi attulerũt, quorũ Morgani dono iconẽ exhibem⁹ inferius: virgulta sũt aliquãtùm flexuosa, & per semipalmũ palmũq; crebra, geniculata, veluti insertione cõmissuraq; partiũ nodosa vnde exeũt è singulo pediculo singula folia, ora exquisitè rotũda, nec vspiã nisi qua pediculis hęret, intercisa crassa, rigida, latiora Arboris Iudę: cui Populi alternatim exeũt pręlõgi loruli, stipati acinulis multis exiguis, planè populi ritu

ritu,quare & hanc Populum Perunianam vocare viſum fuit: guſtu perquam aſtringente, aliquãtùm calfaciente,ſubſalſo.

MORVS omnis

IVVAT morum temperies cœli moderatior,cuiuſmodi eſt agri Veronenſis,Auinionenſis in Galloprouincia, & pleriſq; locis,vbi ex viui radice panguntur ad ſolertis vermis Serici paſtionem: vulgatior morus ſerotinos flores edit,catulos hirſutos & folia Alni oblongiora,maiora,rotundiora,nigriora, ſquabra, læuiter crenata mora,matureſcẽtia cocci nis conflata primùm acinulis: matura cruentatis,& ſuauiſsima in delicijs. ALBA.

Pumilla quam vocant Chamæmorum nonniſi modo magnitudine pro totius rata parte diſtat. Nec enim Chamæſicus,ſiuę humilis Ficus.

SED enim albæ minora imbecilliora ſunt folia, tenuiora, ſinuata ambitu, albæ populi, aut Sambuci montanę albida flacida gratiora,ſed mora multò inſipidiora,candida nitent,ad nauſeam potius quàm alendum nata,caduca fatuè dulcia,tota arbore minore: quam tamen pluris faciunt coloni ad velleris opus. SYCOMORVS.

EX Sxria & Ægypto Sycomorum aut potius Moroficum (vt Celſus diceret)quidam fruſtrà ſunt cõati Italiæ Hiſpaniæq; tum Europeæ,tum Indicæ inquilinam facere: nam ne germinauit quidem: tametſi in ſyluis Syriacis perfamiliarem eſſe, vel propheta teſtatur Amos,qui ſe Opilionẽ dicebat & legere ſolitũ Sycomora illic aut locis vicinis: nec pauci ſunt hodie qui eãdem inibi illuc peregrinati viderunt, Amiciſq; noſtris & nobis quidã ſtudioſiores ambulones Monachi, Veronę & Bononiæ ita oratione rapreſentabãt, ſimiliorem multò moro quàm Ficui: fronde Apoci aut Mori,& cognitu facillimã de fructu,qui caudici,aut imis ramis propè alas hæret,media inter Ficũ & morum conſtitutione & figura,p uſillam Ficum æquante,granulorum tamen intus experte.

FICVS.

EST magno ſubſidio fructus ficus Hiſpaniæ,Italiæ,& Galloprouinciæ,vbi ſyluulas verna & Autumnali fœtura biferæ Ficus,perelegantes videas: fronde prægrandi,lacinijs anfractuoſis quinquepartitò ſinuata,aſperà, glauca Mori albi & ſpondyli: fructu ſuauiore pleniore, recenti, ſicco ſolito, cuiuſmodi vbiq; eſitantur.

PLATANVS

PERquàm familiàris Macedonio & Peloponeſo Platanus, quæ inibi raró oritur, & vaſtam magnitudinem ad vmbracula comparatam adipiſcitur: Italiæ multis in locis colitur,& ſpecioſa viſitur,nec minus annoſa Florẽtiæ prope pomęria,& in ſuburbio quodã, nõ procul mœnijs vrbis,vbi hoſce ramos & ſurculos defregimus Augusto,cum penè echini maturuiſſent: penduli hærent hi pediculis ſingulis longioribus & breuioribus, non æqualibus,aut vno exortu iunctis(vt pingunt qui non viderant) parillitate vuedonis ferè,Bardanæ concolores,apiculis aceroſis aſperati, Sphærophali in modum,quę ſunt ſemina ipſa



ipſa ſcabioſæ montanæ non diſsimilia, tomento leni ſubruffo intexta: fronde perquàm lata (vnde Platanus dicta) Vitis aut Aceris, ſed altioribus ſinuũ diuiſuris, & laciniis porrectioribus, dentatis: ligno non valde compacto.

ACER. Galli. Errable.



ACVTIE foliorum cognitu facilis Aceris ſpecies illa, quam antiqui vocarũt κλινότροχον, tãta quippe folia ſimilitudine ſunt cum Platano, vt Panepiſtemos Cardanus ille ſibi viſas Platanos frequentes in Scotia literis mãdarit, & nõ nulli prope Oxoniã eaſdẽ oriri ſponte nobis aſſeruerint, etiamq; oſtẽderint hanc rati eſſe Platanũ: eſt quippe ambitu & diuiſura Platani aut Sorbi Torminalis vocatę, nõ tamẽ adeò profundè acta; anguſtius folium eſt, nec ita cõpleta circinatione, vt ex ramuli huius cum cõmuni Aceris intuitu pictura hic monet. Folliacea ſiliqua cõpreſſa, bipennem expãſam, & inuerſam, aut Papillionis alas imitata, vno vtrinque ſemine donata: muſcoſi flores, luteoli, Corni, aut Aſaræ Darac.

Varietates.

HVIVS congeneres duæ ſunt: vnius folia (quæ Theophra. Sphendamnos eſt) angulis Hederaceis, ternis & quinis, ſuperiorem æmulantur, ſunt minora tamen, & minore folliculo. Hæc vbiuis præruptis & ſyluoſis frequentior. Infrequentior altera Septentrioni, quæ fortè apud Theophra. Zygia ſit: tametſi & frigidis proficiat, folio & fuctu minus lacinioſo, minore: flauente intus ligno.

SORBVS TORMINALIS.

CALIDARVM & frigidarum, Angliæ, & Norbonæ Valena ſylua familiaris hæc Sorbus, flore, fructu, & nucleis Ariæ vel Meſpili Aroniæ. Folio Aceris, Vitis, aut Topuli albæ.

OXYACANtha.

RECEPTA iã vſu & nomine Oxyacantha vera eſt illa, quam Galli *Aubeſpin*, Angli *May* dicunt: folio eſt Meſpili Aroniæ, Apii inciſura: ramis duris & mucronibus ſeptis: floribus cãdidis vel rubentibus, odoratis, fructibus bacciſve rubris, guſtu ſubauſteris.

MESPILVS aronia. Vulgò Menſpe. Pometz. Ita. Aſaides.

HVIC eſt perquàm ſimilis arbuſcula in ſylua Valena, tribus à Monſpellio leucis ſpontè orta, folia edens ſimilima, ſed latiora, fructum rubrũ, quadruplò, triplóve maiorẽ, Auellanæ parem, ſuauem guſtanti: nucleis ternis, duriuſculis, Septembris initio maturis.

MON-

MONTANA *Sambucus racemosa.*

MONTIVM & Nemorum amasia Sambucus, superioribus perquam similis, facie, cortice & ligno concolor est, sed fronde minore: flore autem non in vmbella, sed racematim Ligustri in morem ex luteo albicante, racemósque multis acinis congestos, odoratis, Coccineis & puniceis, vuã integrã exprimentibus relinquẽte, nõ insuaues per Augustum esui, vti ceruis, frondes, quas depasci dicuntur auidissimè, præsertim dum prægnantes sunt fœminæ. Frigidi est temperamenti somnúmque conciliare potis, adeóq; veternum, præsertim baccarum esu: qui si nimius, admodùm noxius proditur.

SAMBVCVS *Montana racemosa.* AQVATICA. ROSEA.





AQVATICA

NIHILO secius & hęc sibi nomẽ Actæ vindicat, vtpote vmbrosarum amœnarúmq; riparum, quas rblandè igant aquæ, alumna, in Germaniæ, Gallię, Anglię, Italiæ, Pedemontiúmque pratensibus, vdis, conualliúmq; marginibus: verùm fronde potius propiúsque Aceri, quàm Ribes nigræ, vel quàm Sãbuco accedit; virgis gracilioribus, geniculatis, politis, fractu facilibus, Sanguineæ, frutici siue cornui fœminę concoloribus, nec medulla pluri: florum foliolis Thlaspi Candiæ, latioribus quàm Sambuci, sed effigie & odore similibus, vti & semine ruberrimo, compresso, Viburri, dictę fluidę Theoph. gustu nauseam faciente: Gallinis & auibus in cibum cedit.

ROSEA.

ELEGANTIOR, hilarior aspectu, & rarior Rosea SAMBVCVS hæc, herbarum studiosis in hortis alitur: Folio, stipite, toto habitu aquaticã Sambucum præfert, flore tantùm visu iucundo, multiplo, glomeratim cõgesto, Rosam candidam ęquante & effigiante, discernitur.

Bryoniæ folio Amomũ Græcorum & Plinij. Alterũ apud Plinium Punicæ folio.

NON parum affinitatis Amomo esse cum Cardamomo, præter ipsam nomenclaturã & vires aromaticas, in antidota addi solitas, itemque somnificas, tum Theophrasti & Plinii autoritas nos certiores reddunt: vt enim Diosco. posterior vixit Plinius, ita certiorem collationem reliquit; vbi inquit; *Simile est Amomum Cardamomo nomine, frutice, semine oblongo: metitur eodẽ modo & in Arabia.* Dixerat idem paulò superius: *Amomi vua in vsu est, Indica vite Labrusca*, quare quam Labruscã Indicã vocat hîc, videtur cum Amomo Dioscor. folio vitis albæ, eadem: quæ cùm doctos diu exercuisset, & eos peregrina planta defecis-

defecisset, nostram Ribes nigram opinati sunt: quæ vt vera non sit, saltem monumento esse poterit ad veram vestigandam. Et alioqui non indigna cognitu, folio viticeo, aut Bryoniæ, virgultis odoris, interfindendum virentibus, nigræ vuæ modo racemosa, flosculis herbidis, luteolis: locis syluosis Alpinis frequens, & in hortis culta, vt Hypris, & alibi, in Occidua Flandria. *Ribes nigra & Rubra.*

Est alia Ribes longe similima folio, facie & surculis, baccis non nigris, sed rubris, pellucidis, suauioribus multò, & notioribus, tum officinis ad Rob. de Ribes, tum hortis.

VErum, & alterum describit Amomum Plinius, quasi excribens aliorum sententia, qui existimauerũt esse fruticem Myrtuosum, Palmi altitudine: laudabatur quàmmaximè Punici mali folijs simile, nec rugosis, colore ruffo. Preciũ vuæ in libras x. & xl. Adulterabatur autem folijs Punicis. Hinc item factum, vt accuratiores expensores arbitrati fuerint, illum fruticem acini Alkekengi, & folio Punicæ aut Persicæ, qualem in Solonis descripsimus. Et quàmuis autores consulturo, in promptu erit nosse nos hodie vtroq; vero Amomo carere: tamen hasce plantas huc adductas esse par fuit, ad veras, quando sese offerent, certius dignoscendas. AMOMVM *apud Pli. Punicæ folio*

QVi verò ignauiorem huius vuam ducerent, aliam peregrinam plantã, vt multò Amomo aptiorem, adducunt: quæquidem ipsis acinis, aut granulis Piperis minoribus, Cubebæ rotundioribus, pedicellis extantibus. ipsóq; demum gustu, illam Amomi vuam adumbrat. Sunt tamen ea quolibet Pipere feruidiora, acriora, nec aromatica. Eóq; *Piemento del rabo* vocãt, Lusitani quorã cõmercio ex Indis habemus: sed iam desitũ adferri, in Septentrionem, ne vulgatum Piper vilesceret. Peper met steerten vocabant Belgæ, id est, caudatum Piper: folia produntur vitis Anguillaræ. *Piper caudatũ.*

EAdem delineatione persuasi, non paucis placuit Rosa Hiericontea vocata pro Amomo: quod tamen minimè decuit eos asserere, incertos foliorum, quæ meminimus vidisse, & creuisse Doct. Treuisano Patauij. Crescit enim haud ita difficile ex semine recenti: hærent autem seminula complura, racematim vnà stipata, glumosa, Sorgi minora: & intra fruticis, cancellatim, reticulatimque implexi glomum contenta. Folia verò non succurrunt. *Rosa Hierioõtis*

IAm autem qui nouit Amomum Dioscoridis & Plinij, illicò noscet eorundem Cardamomum, vtpote Amomo simile nomine, frutice, semine oblongo: & idem discet nostrum siliquosum, Cardamomum Officinarũ, aut Græcorum non esse, aut descriptiones prorsus deprauatas esse: nam Galeni locus adductus de exenterato fructu Cardamomi, potest intelligi de glumis mundato: nec vllus locus aduersatur ex Dioscoride. Neutiquã tamen contemnendi vsus hasce siliquas putamus: tum quia tacito consensu, & prerogatiua vsus receptæ sũt. & fortè Arabum sunt. Earũ quæ maxima, Melegetta, aut *Millegetta* dicta maiusculisã seie crebro farcto, occluso in folliculo membraneo, Ficũ foris effigiãs nomine *Grani Paradisi* notissima est, & ex Occidua Aphrica frequens allata. E quatuor alijs siliquis, quæ inter se perquàm similes sunt: ea quæ Officinis, maius Cardamomum vocatur, oblonga triquetra, lapidi dactyli concolor & par, semen condit angulosũ, Millegettæ minus. Triquetra item siliqua sed breuior est media vocata, nec dispari semine, quã veriùs putant Cardamomum, propter amarorem & acrimoniam non exiguam. Minima pariter triquetra, sed vix nucleum Pruni æquat. Perelegantem aliam habemus à Morgano quandam, recens allatam ex Indijs Occiduis, pusillæ Melegettæ penè parem: sed triplici carina triquetra graciliorem, & admodum *Xyridis* siliquæ accedentem: sed corticoso capillitio obductam, albidam, intus oppletam semine pari, albido, lucido Melegettæ sed albo, mansu facili, & gustu multò gratiore, Gingiber prorsum testante: subtus etiam, quà siliqua hæsit scapo, arguit Gingiberis stipitem: quare istas omnes siliquas Cardamomi, esse plantarum consimilium, nec Gingiberi absimilium, non abs re quidam peregrinator narrabat. *Cardamomum.* *Millegetta.*

CVm è superiùs dicto Pipere nigro, tum è fructus nucamento Officinis notissimo, satis constat diuersam hanc esse plantam, quam recentiores folio Mori delineant. *Piper Longum.*

BOrealium hortis, vt Angliæ & Belgij, loco Vitis viniferæ est hæc: eoq; vuã crispam vocant hebarij, viticea item fronde, aut Ribes, sed incana totis virgis, & spinis horridis, acinuli *Vna crispa siue Vitis precia.*

acinuli crebri, ſinguli, in virgis tamẽ ſunt pellucidi, pallidiores, intrò maturi, ſubfului, cultu multò ſuauiores & maiores.

Satiuæ ROSÆ *Rubra Prouins. Candida. Pallida.*

ORbis deliciæ, florum princeps & honos Roſa, Angliæ florẽtiſſimi Sceptri, perinde auſpicatiſſima, ac meritiſſima teſſera, vt in quo regno hunc fruticem, non modò ipſa bruma virentẽ, & interdum penè perpetuifolium, ſed etiam mirè feracem, biferum ſæpe, quãdoq; triflorum videas. Triplex eſt vulgatioriſè colore differẽtia: nam aut purpura ſanguinea, ſaturè punicant: vel aſpectu niueo micant: aut candore & rubore confuſis, flammeo rutilant, virgineis genis, & malis concolores, quas plebecula pallidas vocat. Tres hæ inſigniores ſatiuæ differentiæ ſunt, quæ, quòd ſexcentis ferè lenocinijs, colores, odores, ſapores: magnitudinem, numerumq; foliorum, & vires demutare queant: & ſoleant fieri præpropere, ſerotine, brumales, non ſunt huius inſtituti.

Cinamomea.

SYlueſtris tamen natiuæ ſunt varietates, & notatu perquàm dignæ: eius præſertim quã boreales **Cancl roose**, ſiue Cinamomeam appellant: hæ foliolis, ſunt omnium florum minimæ: Franciæ, Belgio, Angliæ, ruri ſponte crebræ, ipſo odore notiſſimæ.

Moſchatæ.

MOſchatæ videntur ſylueſtrem exuiſſe animum mangonio, & hortenſes duplę factę: vbi fragrãtiæ comendatione coluntur, condiunturq;, & eſitantur paſſim in Italia, Venetijs præſertim: aluũ iucundius, ſed vehementius cient: & animi deliquia, ſtomachi, cordiſq; lancinationes accerſunt.

Luteæ. Ceruleæ.

PAres & cognatiores illis Luteas, cùm aliàs ſæpe vidimus Argiera Affricæ ex Numidia, Galliæ inquilinas factas: tum in Anglia conſimiles, ſolerti manu in Geniſtæ ſcapũ inſitas, vnde colorem, odorem, vireſque mutuantur nouas. Eſt & iamdiu videre Cæruleas in hortis Italicis.

Eſglentine ou Eſglentier.

SPecies eſt altera folijs minoribus Myrtinis, ſed latioribus, flore & elegãtia Roſæ Moſchatæ: fructum ſimilem cæteris fert, & æqualem: tota planta multò odoratior, vulgò *Eſglentine*. Angliæ & Flandriæ hortis, ad odoris gratiam colitur.

Spongia Bedeguaris.

RAmis omnium, ſed præcipuè huius villoſum, coloriumq;, muſcidum excrementũ: hærere ſolitum floccis, velleris Sericei, inſtar, Bedeguard vocatur.

Dunen Roſem. Pomifera. Morifera. Baccifera.

INter Sylueſtres non poſtremæ venuſtatis alia Angliæ perquàm familiaris, & Eſglantinæ cognatior: fruticat pumilla, bicubito non altior, ſed inodora: folio minore, & pereleganti: Meſpilo Aroniæ non diſpari: pomo donata minore multò, colore viuidiore, rubello ſubpuniceo, per Auguſtum maturo: flos Roſæ ſylueſtris eſt.

BATIS *Rubus moraq; Batina.*

SVnt Roſis perinde facie, vt viribus & nomine affines Rubi Batis vt ſint, vbiuis perinde noti & inuiſi, importuna, nocuaq; feracitate: duplicẽ in eis differentiã facile percipias: vnus namq; vulgatiſſimus, quo intextæ vinciũtur ſæpes: inter dumeta & lumeta nihil iſto frequẽtius: virgulta craſſa, quadrangula, ſentibus infeſta promit: folia ſpinoſa, ſerrata, terni, & mora edit planè Fragræ ſimilitudine: ad Diamorum confectionem Officinis vſitatiſſimæ, floris Eſglantinæ.

Repens.

ALter Rubus nullum latere quit, in aruis paſſim reſtibili, ſeque progignente rediuiua ſobole gramineis ſeminibus ſparſim pullulãte, in ſatis plurimum triticeis: prorſum ſimilis, ſed tantùm minor reptanſq; eſt minorem minuſq; ſucculentum maturat fructum.

Rubus IDEA.

HVc item ſpectat *Framboyſier*, quaſi Fragra lignea aut ſyluoſa Gallis dicta, & admodum nota Septentrioni: vbi nullus ſaltus vmbroſioris ſyluæ, iſto Moro caret, duplò maioribus acinulis conflato, cærula purpura nitentibus: condiuntur mora & eſitantur, ad voluptatem & ſitim quæſita, aſpectu amœniore. Minus horridus ſpinis frutex, folio terno, non diſpari Fragranæ, crenato.

Cynoſbaton.

NEſcio qua ſui fiducia nos inuitos nihil ſcire docere vult doctiſ. Math. qui iãdiu nõ nouit, nequidẽ poſtremò monitus agnouit Cynoſbaton. Cuius duo frutices, vt nomenclaturæ, ſic effigiaturæ ex antiqua deſcriptione perſimiles, certos nos faciũt, aut ſaltem ea nõ carere nos hodie. Eſt aũt frequẽtiſſim⁹ Cynoſbatos Rubi perſimilis valde quã ſpinoſus ſępe arboreſcit, & amplexu arborũ accreſcit, florẽ & fruticẽ Roſæ ſylueſtris promẽs: eius baccas cornui aut ceraſo pares & cõcolores, intus lanugine farctas, pueri eſitabamus.

Cupreſſus proxime Sabinas reddendæ.

IVgiter virẽtis Cupreſſi lucus eſt perquã amœnus & venuſtus propè Burdegalam, alibique hortis ad Septentrionẽ pulchre adoleſcit, vt in Anglia, Ramis & folijs Sabinæ bacciferæ, ſed nucula oblonga, puſilla, ſculpta aut rimoſa, ouo columbino pari, intus ſemine compreſſo, perpuſillo,

Quod-

QVODLIBET ſolum æſtuoſum, & alſioſum modò macilentius ſit & ſterilius, tam abundè Ericã fundit, vt ea neminẽ latere queat: vulgatior biflora purpureis flocellis Thamariſci Norbonẽſis, cui vſquaq; ſimilis eſt & cognata facultatibus, ad ſplenem atque calculi affectus. Saxoſis tamen montibus Angliæ occiduæ ad Briſtoiam exilior, tota ſeſquipalmaris, ſed denſior fruticat: flore calyculato, longiore & Vnedonis ferè, hilarius purpurante, nec cæterò diuerſa.

Vulgatior Erica folio Myricæ.

Pumilia caliculato Vnedonis flore

SEd quaſi gaudeat aridis & ſqualidis, ſpecioſior fruticoſiorq; euadit in Romano, Thuſco, & Norbonenſi agro: ramis folijſq; prolixioribus, caudatis, comoſis, Chamæpitis effigie, flores edentibus calyculatos, venuſtè purpurantes, ſimilitudine Vnedonis, apiculis fibrarũ. Et hanc, ſi, vti nos floridam pedibus triuiſſet in Italia Mathiolus, neutiquam Fallopio, ſeu plantam peregrinam acceptam tuliſſet.

Minor Erica Iuniperi folia ſcoparia.

Maior Norbonenſium Chamæpyteos folio.

NOn eoſdẽ hæc nacta natales, ſed ſabuleta maritima Veneta: eandẽ ſtudioſiores videbãt Mõſpellij ſecus patibulũ Caſtri noui: humilis reptat humi, ſeſquipalmaris, folijs puſilli Germanici Thamariſci, Lini pericarpijs aut Cyſti: ſemine, flocellis luteolis, item Cyſti aut Helianthes: quare Cyſtum quintum opinatus fuit Doctor & Præceptor Aſſatius,

Chryſanthemis Erica minima.

VVlgàtiorem prorſum, facieque Ericæ prioris videas, pręcipuè in riguis & maritimis Galloprouinciæ & Lio Venetorum, in Cotonæi magnitudinem caudicemque abire, è quo ad ſplenes detornantur pocula. At quam hic Mediterraneæ proximam appinximus, ad Rheni ripas in Germania ſpõte frutеſcit: ſed exilior humiliorq; multò, nec arbor fit. imò plerumq; in hortis Angliæ Brumà interit. Et flores huic tomentoſi, pappoſiq; diffluunt vnà cum ſemine, maioreſq; ſunt ferè pares & ſimiles vulgaris Lampſanę, ſed purpurei. Norbonenſi autem ramoſi exigui floſculi, nec pappoſi, ſed rotundi Oleæ, ex albo punicantes ſunt, & acinulis, quos interdum totum triduum Soli obiectos obſeruauimus ſubſilientes & tripudiantes, vermicello intus orto agitante, & tripudij autore, qui pertuſis aut deſilientibus tandẽ granis, foras prodibat.

Norbonenſis. *Germanica.* THAMARISCVS.



Sabina baccifera.



BOreales Meridianiq; horti, præſertim in clauſtris Veſtalium, Sabinam vulgatiorem alunt longè notiſſimã de Thamariſci folijs, ſed rigidioribus, pungentibus, tetrũque odorem halantibus, perpetuò virentibus, baccarum expertibus.

Sabina vulgatior.

CAlidioribus autem Lygurię gaudet, mõtoſiſq;, vt Norbonæ Ceto monte, hæc, baccas oxycedri maturãs ſubpuniceas, reſinoſas, minus fœtente tota planta, quàm ſuperior: odore tamen non abſimili, folijs vt plurimùm Cupreſſi: ſed interdũ in Galloprouincia folia ima ſunt Iuniperi, ſuperi

Sabina baccata

ora Cupreſſi minus aſpera aut pungentia.

Sabina Ægyptia. QVandã ægyptiam Sabinam Bononienſes profeſſores faciebant, quæ à nobis inter Abrotanum relata eſt, caule pedali et ſeſquipedali, in ſummitates caudatas, comoſas exeunte, pullo pallentéve colore.

IVNIPERVS *vulgatior,* GLareoſis tum Meridiani, tum Borealis ſoli ſterilis, inter Ericeta, fruticoſa ſobole ſempervirente, fruticat minor: folio & facie Ericeæ aut Sabinæ, fructu Piperis, grano ſubdulci, odoro, vti lignum totum.

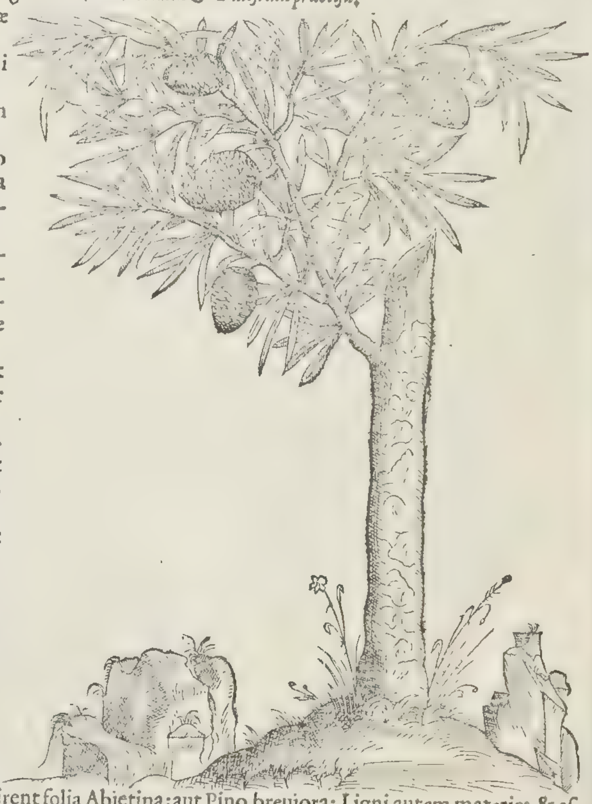
OXYARCEVTIS, *ſiue acuta Iuniperus* VVlgatiſſima eſt etiã in Galloprouincia Iuniperus maior hæc, inibi CADE vocata: folio Iuniperino maiore, acuto, mordaci, pungente bacca triplò maiore, Sabinæ perſimili, & concolori, reſinoſa tota: ſpirat ſuaueolentiam lignum, funditq; liquorem, quem illic Oleum de Cadde vocant.

CEDRVS Phœnicea EX Iſtria quaſdam habuimus plantas, non diſpares fronde & figura, ſed fructus erat teres, oblongior, mediocris Oliuæ par.

Eadem Norbouenſi agro viſitur bacca, buxea, tripode, quæ quidem non peſſimè quadrat Cedro Phœniceæ.

Cedrus Lycia LYciam Cedrum iamdiu vidimus Lutetiæ in quibuſdam hortis, folio Iuniperi multò minore, ad Sabinam accedente: bacca Phœniceæ minor eſt.

CEDRVS Libania & Paleſtina præcelſa.



ALiæ ſũt Cedri Græcorum, quarum nonnullæ in Citrijs dictæ: hæc autem illis indicta, Paleſtinorum in Libano Alpigena, ex ſacra pagina admodum celebris & nota fuit: Eius autem puſilla cupreſſi ſemina, ſed cõpreſſiora, in Figulinis ſata, nobis arbuſculas tres aut quatuor pepererunt: quæ perquàm venuſtum arboris cõmenſum, & indolem, iam tum per initia præferebant. Patauij ſemen habuimus, vbi induſtrius & generoſus vir Cortuſius etiam ſeuerat, & colebat: vt mirum ſit tantillum ſemen alio cœlo & ſolo, tam celeriter & eleganter in arbuſculam ſeſquipalmarem aut cubitalem erumpere: hîc pictas ex conis & icone has plãtas exhibemus: & facilè deprehẽdere ſit, min⁹ verè in Mathiol. delineatas. Sempervirent folia Abietina: aut Pino breuiora: Ligni autem materies & aſſulæ, hilari ſunt & nitido aſpectu, ex Phœniceo purpurãtes, non valde duræ, odorem roſeum, quàm Sandali ſuauiorem aut Cupreſſi habentes, præſertim dum pruni adolentur: Galliæ Northmanæ, Lõdini, & Belgio, iam valde nota materies: hãc fortè innuit Poeta, cum de Circe canit, Vrit odoratam nocturna in lumina Cedrum.

E duabus

EDVABVS quas veluti ſummas coniferarum differentias ſtatuit Dioſcorides, vulgatiſſimam *Pinum* multis hortis cultam in Belgio & Anglia, Italiæ & Norbonæ ad aquas Marianas ſpontè natam in promptu noſſe eſt: quippe arbor euadit celſa, prægrandis, foliorum prolixioribus longioribúſque, quaſi comoſa, pilis & cono ampliore, craſsiore, breuiore, preſsius Cedrinum conum exprimente: nucleis compactis, eſculentis, item habitioribus, quos officinę vocant Pineas.

PINVS. RESINIFERÆ *& coniferæ.*

HVIVS autem ſylueſtris videntur eſſe plures varietates è conis, foliis, totiúſque magnitudine ductis: duę namque in Lyguriæ, Galloprouinciæ, & Norbonẽſis, ora maritima paſsim ſylueſcunt: foliorum prælongo rectóq; capillititio illi perſimiles, ſed vna brachiata eſt, cui folia manipulatim erumpũt è mediis glabris ramis, æquabili plurimùm exortu, ceparum inſtar.

Pinus ſylueſtris & Varietates.

ALTERA perſimilis vndequaque ſtipite ramorum, foliorum, & capilata facie, vtriuſque earum conus oblongior, minor & anguſtior supernè, quàm *Pineæ.*

EA autem, quam vocant quidam Cembronem, vndique item foliorum comoſa denſaq; ſobole ſtipatur, conis obtuſioribus, breuioribus donata, per maturitatẽ facilè hiulcis.

SVNT adhuc ſyueſtres duæ, quæ breuiore foliorum fœtura, magis circa ramos reducta, preſsius Piceam pręferunt, aut Abietem. Quarum quæ ampliore cono & longiore folio donatur, Mugo vocatur.

MVGO.

ALTERA exilius viliuſque comatur, donaturque nuce multò minore, & ferè Larigna.

LARIX.



Agaricum Larignum.

LARICIS ne nomen quidem Gręciæ olim innotuiſſe certũ eſt: quippe quæ oblectetur frigidiore & Boreali cœlo. Ac tametſi Dioſco. alicubi huius reſinæ meminit quaſi pergrinæ & ex ſubalpinis Galliæ & Germaniæ in Græciã aduehi ſolitæ: tamen arborẽ minus nouiſſe indicio eſt Agaricũ: quod ille radicem eſſe dicit, & ex Armenia peti. Iam verò perquàm nota, & nobilitata triplici excremẽto & præſidio Larix, Manna nempe, Agarico, & reſina Larigna, quæ *Lagrimo* hodie Venetis dicitur & falſò *S*eptentrion. & Trãſalpinis indicatura Terebitinę venũ mittitur: folia plurima, ſed delicatiore pube frondet, nobis etiam Bruma ſæuiente & niuibus Alpes inſternente: In Germaniæ Alpinis Montes Nicolai & Allobrogum *S*abaudiis, per exortu quoſdam eadem folia manipulatim & penicilli in morem promit.

Picea, & Abies.

Sapin Gall. eſt Φθειροπίος Theo. hæc maltum thedæ dat.

PICEÆ autem & Abietis vaſtiſsima nemora tranſmittunt, qui ex Germania, Tridentũ, Veronã, Venetiáſve petũt: cognata vtriq; facies eſt, & plumatim ramos pinnatímque folia veſtiunt breuiora ferè Taxi, pungentia, rigidiora; ſed PICEÆ, in extremis, rectis flexilibus ramis Coni grandiores, ventroſioréſque, & aſpectu iucundiore: Abieti autem prçcelſa proceritas, erecti, craſsíque caudices, adque nauium malos ſuccindi ſoliti, nõ modò antiquitus, vt in Nemore Pelio, cuius execratur abiegnas trabes, Poëta ſed hodie ad Aquilonem in Noruegia & Ruſsia. Et huic vni ſummis in ramis, & in cœlum obuerſi mucronibus ſunt coni.

σμῖλαξ *Taxus* μῖλος *Theop.*

QVAMVIS prorſum feralis & pernecabilis credita Taxus, & ſic vocata ſit apud Paulum origine Græca, à ſagittis inficiendis, venenóque armandis (cuius etiam ſtolones curuantur in arcus, vt canit Virgilius) eius tamen baccas rubentes, Coccinas, teretes, perſimiles & ſubpares Smilacis aſperæ, vel Aſparagi granis, innoxiè puerulı eſitant in Anglia, noſque guſtauimus ſub hyemem, non ingrato ſapore, ſed fatuo, vel amaricante, vbi porci paſsim eas, quaſi glandes paſcuntur. Nulli ſanè Angliæ angulo deeſt hæc, vbi ſemperuirente vmbroſa, denſáque ramorum iuba latiſsima, ſimiliter Abieti, plumatim longis quaſi pectinum radiis atrovirentibus comatur, inq; ſepulcretis & arëis pro templorum foribus pangitur, ad arcendos Solis æſtus à concione, plebéq;, ſub tegmine Taxi vmbroſæ & annoſæ conuentus religioſos agere ſæpius ſolita, nullo percepto inde vel tantillo incommodo.

Palmapinus, ſiue Conifera.





VVLGARIS palmę congeneres eſſe multas ſyluestres in Sinu Guineæ Oceani occidui, quæ ſteriles ſunt, nec niſi exilitate à ſatiuis abſunt, narrabant nobis mercatores induſtrij Gallobritones, qui illuc quotãnis fermè cõmercii cauſa adeunt. Inter quas & alii Angli inſtitores nõ parũ venuſtam & miram hanc icone hîc expreſſam, inibi oriri affirmant; cuius ramos luculenta conorum fœtura onuſtos dono itẽm attulerunt ſtirpiũ cultioriſq; artis peritiſsimo Pharmacopœo & Ciui Londinenſi Iohan. Ricq, qui nos donauit iſto palmite aut potius Pinopalmę termite: cius arborem, quaſi quandam ex Palma & Pino hybridam natura ludibunda videtur conflaſſe: eſt quippe lignum ipſum fungoſa Palmæ prorſum textui in villos tota dehiſcens, & ſquamoſa cute loricatum, faſtigiato termitis

mitis numerosis,& in orbem exortis surculosis ligulis quadraginta, aut quinquaginta, compactili vertibulorum & squamarum serie pyxidatim articulatis, pedem longis, rotundis, parum compresfis. Quarum singulis cõmissuris, singuli, numerosi coni altius inseruntur triceni, aut quadrageni, qui mediocrem conum Cedri ementiuntur, pulullis in quinquũcem digestis, reticulatóq; & imbricatim extuberãte vẽtrioso nucis cortice, fusco, nitido, polito, crasfitie & concretione nucis Indicę: intus nucleum glandémve oblongam, sesquiunciam aut duas vncias longam, prædurO, inque farinam ægrè friatili, gustu glandis & castaneę: quæ sunt ei genti panis supplementum.

PALMÆ.

PERMVLTÆ sunt Palmæ species, non parum inter se fructu, pręsertim & fronde diuersæ,& omnes orbi nostro peregrinæ, ægréque assuefactæ. Nam nostrâs quæ Norbonæ & Lygurię maritimis,& præsertim ad Olbiam Galloprouinciæ frequenter & fœliciter enata visitur, fructum non maturat; eóque potius voluptatis, quàm vtilitatis causa alitur. Seruntur autẽ non in iucundo spectaculo & Naturæ ostento Dactylorũ tria ossicula, vnáque iuncta panguntur: tres inde oriuntur exiles stipites, sed in vnum conflati: foliorum tamen pusillorum & harundinaceorum trina pullulatione distincti, cuiusmodi in Francia, etiámque in Anglia facile proueniunt: adultæ, sunt squamatim imbricatímve tecto caudice, crasso, harundinacea cultrata fronde Xyphii, vnde Spathę vocantur, quas, vt & flores,& fructus & ramos è cacumine ferè promunt.

Chamæriphes.

CHAMÆRIPHES, siue reptatrices & humiles apud Theophrastum palmulę, notisfimæ sunt Hispaniæ, Galloprouinciæ, & Italiæ maritimis, tum ad scoparum vsum quæsitæ, tum ob encephalum illud, siue cerebellum gulæ blandimentum, antiquis inprimis commendatum: scapus enim propè radicem ventriosior protuberat, crúsq; humanum æquat, fistulosus claudit hanc medullam, qualem esitauimus suaui Carduorum gustu: tota minor est, foliis angustioribus, baccis alterius Palmæ crebrioribus, minoribus.

Encephalus Theo. Cephgliọni Italicè.

Cunephoron, an nux Indica.

HVC etiam Musa reddenda est, quæ ex Orientali in Occiduas Indicas insulas, adeóque in Portogalliam trãslata iamdiu multis innotuit: & indidem folia portentosæ magnitudinis nos habuimus: eius effigies, fructus, flore͏́sque affabrè delineata extant in ditisfimis Commentariis famigeratisfimi Mathioli.

Nux Indica.

INTER Palmas pręstantia obtinet palmã & famam Nucis Indicę arbor, Calecutiis Indæ sabuletis maritimis vastisfima & vtilisfima: foliis vulgaris Palmæ maioribus: flore Glandis aut Ilicis fructu, quem nucem vocat & Auicenna, qualem pasfim pro foribus Officinarum videmus luculentæ Melonis magnitudinis Seruñt hunc & transmouent indigenæ, quò lætiores exeant arbores: sunt hæ laxiore mollioreque ligno.

Nuculæ Indicæ.

HANC admodum fructu variam, fortéque syluestrem esse suadẽt nuculæ, quas ex finibus Trogloditicæ Guineæ habemus: hæ vix magnam æquant Oliuam: Corticoso illi nucleo, oleaginoso, sapido, prorsus Smilis, sed huic testa ossea, duriore, nigra.

NOVITATE & vtilitate visenda altera ex rei argumento Palmalimum à nobis vocata & ex Percinianis Insulis cum multis rarisfimis allata: hastę fermè proceritate recta edit virgulta, digitum & pollicem crassa, altera sui parte semirotunda, polita, costæ prælongæ effigie: anterius gemino sulco profundo quàm longa est veluti carinata, in quas cauas strias sese induunt & stipant multa densa folia, quadantenus Palmea, aut arundinacea, sed angustiora,& in villos canabini corticis planè similes, perquàm tenaces & funibus torquendis aptisfimos diuulsa, ea per exortus summotenus in sinu striarum velant & occulũt penitus iuncellos complures Sparteos, Elphæ pares: præterquàm in summo, vbi comatur scapus, sparsa sobole in thyrsi elegantis effigiem.

ACATIÆ congenera planta.

Hasce sub finem operis pictas habes.

LVBVIT etiam permultarum arborum & fruticum peregrinarum aliquot descriptiones & Icones addere, quarum inspectione Philosophiæ verę candidati oblectentur, & quasi specimine vel verbis, vel literis indicare plãtas naucleris & mercatoribus queant certius consequi. Quædã earum Acatiæ congener est foliis & spinis: surculi tortiles, Iuiubę cõcoloribus item per crebra interualla geminis aculeis donãtur, cornua Limacis exerta referentibus, interque cirri exiles foliola Acatiæ primæ positu & similitudine gerunt.

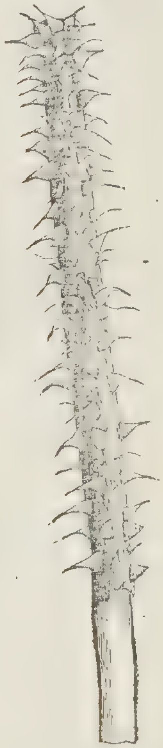
EST & alia, quæ non foliolis disfimilis, in viminibus sesquipedalibus, spinulis aduncis donatur concoloribus vuæ crispæ; sed exilioribus.

Cyſti folio arbor

HVius arboris extrema virgulta lignoſa ſunt, Cyſto cõcoloria & ſimilia; folia itẽ rugoſa, oblõga, Saluię aut Mẽthę: ſed in ſũmis ramulis, villoſos, exactè ſphæricos floccos oſtentant, ſiue lanoſa capitula *Platani*.

PALMACEA, *aut Arundinacea pinnata Spinoſa.*

Rubi facie ſentucoſa planta.





SVNT huius plantæ indidem aduecti rami folioſi, illis affines, nec minùs intuenti effigie peregrina: quippe Sãbucini, aut ferulacei ſunt, fiſtuloſi, & medullæ pleni, recti, rotundi, octonûm aut denûm cubitorum: ſed per longitudinem triplici cartilagine, digitũ lata, pinnati, aut alati, inſtar teli: & oris extremis modicè fimbriis ſinuatę ſunt cartilagines, ſtellulisq́; ſpinoſis ornatę, ſolertis opificis ſapiẽtiã arguẽtes.

ALTERIVS illic natæ arboris truncum aut bacillũ hîc proximè exprimendum curauimus, qualẽ vnà accepimus. Quod carpi craſsitie eſt, longam haſtã æquãs, & cortice nigro, dẽſo veſtitur: tuberculis craſsis, ſenticoſis, creberrimis, in clauę modum muricato, ſolido, & graui, præduro ligno.

NERII FACIE *Arbor*

ET huius plantę operæprecium eſt intueri paucis hactenus notas ſiliquas, perquàm pulcras. Propẽdent hæ de ramis & ſurculis Sãbuci paluſtris, medulloſis, pallidis, pullis, nodoſis, ſeſquipalmum & pedem longis vaginis, cutaceis, vno cohęſu ſeptenis aut nouenis, ſingulis gracilem Lampetrã effigiantibus: intus farciũtur pelliculis cepaceis & tomẽtoſis, adeò exuuium ſerpentis emententibus, & quiddam cadauerum anguini ſimile inuoluentibus, vt pueris horrori ſit & illudat: cõſimili florũ exortu oblõgi exeunt calliculi, herbæ ſanctæ, aut Strammoniæ, quales quàm potuimus ſcitè delineatos ad calcẽ operis vide.

VISCVM INDICVM.

EX iiſdem plagis accepimus hanc, nuſpiam niſi in ramis & truncis arborum enaſci ſolitam, ritu Viſci, quod, quia multùm adũbrat, Indicũ Viſcũ vocauimus: ſeſsili, ſed tranſuerſim excurrẽte eſt radicis ceſpite; gramineis geniculis & Polypodii quadãtenus; ſed albicantibus: culmis item ex pallido virentibus, à medio ſummotenus craſsioribus, fungoſis, ſtriatis, ſeſquipedem longis: in quibus folia ſemper virentia Viſci effigie, ſed duplò maiora, craſsiora, fungoſiora, & ſecundum neruum, medium folium intercurrentem, circulis vtrinque ſenis, non parum admirationis mouentibus, veluti ſcalpro impreſſa. Eidem cœlo & natalibus ramorum arborum, Indicarum debemus hanc, vnde auulſerunt, qui *Morgano* miſerunt, ceſpite latiore, ſeſsilis caudicibus incumbit, fibrillis cepaceis radicata: vnde proximè ſurgunt folia inuicem conuoluta, tunicea, inferius fermè palmum

lata

latà, numerosa, quadãtenus Aloes aut Scyllæ: & supernè in ligulas prætenues, mucronatas desinentia: purpureum, striatum, concauum, alis donatum Scapum Hastulæ Regiæ, aut Aloes duorum & trium cubitorum ambientia, quæ multis glumosis filiquulis spicãtur, Auenæ situ: magnitudine verò, & sericeo tomento candido, Apocinum vel Asclepiadem representant, & semine, sed Conisæ exili, gustu salso, ingrato, nitroso: fortè, quia in aura maritima adoleuit, vt Aloes illic in Sabuletis.

Coniecerunt iidem Naucleri in easdem sportulas, surculos effractos arboris, Alno quidem similis, fronde & ligno: sed tamẽ diuersos, racemoso, muscoso flore, glomerulos cõflante: fortè duntaxat cœlo & agro variat.

Petasites Indica.

Sed hæc, tametsi Petasitidem adumbret, ortu & ambitu exactè circinato, vegrãdis folij galerum fere æquãtis: est nihilominus cespite radicis implexo, multa sobole lateratim repullulãte, & caules fundẽte aut potius foliorũ pediculos bicubitales, culmosos, medullosos, singulis singulo folio hærente: nec anfractuosum, lunatum sinum, pediculus fulcit, vti in Bardana. Fungoso, strumoso cespite, carioso: & supernè densè, circum caules vti Meum, comante, maximam Osmundam æquante, lorulis vimineis, subtus late fusis, gustu sicco astringente, auulsam hanc ex annosa arbore, ni fallat memoria, dicebant.

CEREXVS.

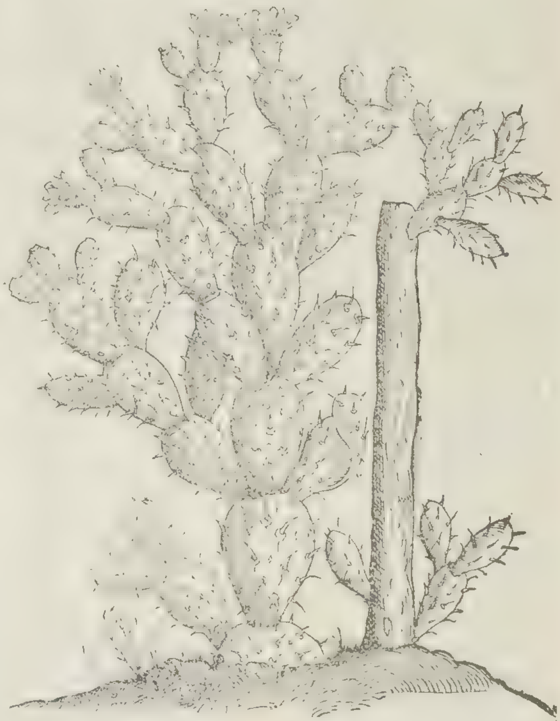


HVIVS penè portentosa elegantia, Naturæ Genius omnem prouocauit in nostratibus plãtis admirationẽ: nam mirabilitatis opplet spectantis animum & oculos, huius rarissimæ venustatis plantæ spectaculum. Eam plebecula effigiei argumento, Cereum vernaculè vocauit: hastas enim surrigit quaternas & quinas, nouemdecim & vicenûm cubitorum, virgatis & ad normã directis strijs, canulatas: in externis extantibus striarum angulis obtusis exeruntur stellulæ, corneis stilis radiatim è suo centro quoquouersùm minacibus, vno duntaxat prominulo horsum, eque directo longiùs: tota quandam effigiaturam, & concolorem superficiem Echinomelocacti præfert, sed brachium æquabili ductu æquãte: Columellæ, aut Cerei Funalis prælongi instar. Eius è medio & striarũ dorsis, ansatim, angustiore ceruice, cucumeris ventre, surriguntur brachia terna, quasi folia teretia crassa, eundẽ cõmensum proportionis & figuram sortita. Intus torulus ligneus, prædurus, carpi crassitie, obductus est, callosa carne, & succo Aloes: gummeo enim turget, perquàm amaro lentore: flores in fastigio summo promit, referẽte qui attulit, Digitalis purpureæ: fructus hilari purpura miniata rubet, ficus ferè effigie, gustu non insipido.

Indorum TVNE Ficifera.

IIsdem maris Peruniani insulis, Hispaniola, & alijs, mirificũ & cognatæ faciei istud spinosum foliũ, ruri, ac sponte, abundè arborescit perbella foliorũ annuorũ succretione, & connexu: sed inde permultis in locis Hispaniæ Galliç & Italiç fatum, flores nec fructus pro-

promit, quos ideo hic appinximus, quales Maſſileæ, in amœniſſimo ad portus litora vireto ſtrenui ducis maritimæ militię Petri Boni decerpſimus, & permaturas eſitauimus. In monachorum etiã Paradiſis multis & ſuburbanis ad Monſpellium, non modò elegantes cultæ, ſed etiã neglectę plantæ multos annos viuerũt: adeo namq; ſũt viuaces, vt tũ folio ſemideffoſſo humi, tum vel ſeminulo ſato proueniat illic: etiãq; in Belgio quibuſdam Pharmacopœis foliũ peperit. Vnà mox cum ficuum rudimẽtis supernè in vmbilicello emicãt flores calathi Balauſtij quadãtenus effigie, luculentiore magnitudine & luteo colore: fructus maturi ficum magnam ęquãt ſpinulis ambitu horrido, cute miniata purpuraſcente: intus ſucco cruento, granis, & pulpa ficulneis, ſed guſtu inſuauiore. Eſu multo, lotium cruentum cieri pleriq; aſſerunt.



Indicum ferruminatrix.

PRoximè hanc appingendum curauimus arbuſculam, inibi etiam ſponte enatam & huic admodum cognatam, vocant Indi ferruminatricem, artuum fracturis & luxationibus peramicam: perpetuò viret etiam hæc, & foliorum ſobole ſucceſſiua arboreã magnitudinem adipiſcitur: iiſdem planè folijs ſed fructu minore & ſpinoſiore, purpureum viſcidum ſuccum remittente, adq; imbuendos pannos infecturæ tenaciſſimæ.

Ros solis [illegible] ro[illegible] re[illegible]lia Alchimilla ab [illegible]. Poſt capillares omiſſa fuit.

MIrifica hæc herbula & efficacitate neutiquam poſthabenda, plerisq; plantis apud antiquos decantatiſſimis, quibus fortè non nota fuit: ac ne quidem hodie admodũ Italiæ, Norbonę, Auſtrinęúe plagæ herbarijs. Eſt quippe vernacula Borealium, qui Rorẽ ſolis vocant ſiue **Son dau** vt cuius folia aſpergine limpida & rorulenta æſtate madeant, quam non modo ſolis feruor non exhaurit, ſed etiam augere & porro fouere videtur. In Franciæ & Brabantiæ ſabuloſis ac udis ſcrobibus interdum obuia fit: Angliæ Cantiæ & Somerſeti prefecturæ hac adeo ſcatent, vt non procul illuſtri Cœnobio & mõte Glaſſemberio vocatis, quantũ ſat ſit Equo onerãdo ſuppetat, fibroſa radice, ſenis octonisúe in caudicellis flexilibus, rubellis, ſeſquiunciã lõgis foli-



ola

ola oblonga concaua puſillum cochlear vel auriſcalpium imitata hirſutie purpurea pubēt:ambitu crenata,ſubter verò glabra & polita, rorulētis guttulis aſperſa viticoſis cauliculis ternos quatuorúe digitos longis,rubellis & inflexis,albidos floſculos gerētibus: & rotunda ſeīa in glumis pericarpio Anagalidis quadātenus ſimilia claudūt: totius acris guſtus,ſubaſtringens,nonnihil acidus & acerbus,admodum exſiccans. Ad ſalſæ pituitæ decubitus in pulmones(quorum vlcera & tabem ſanat) nulli ſecūda:tuſa vnà cum ſalis nigri grumis cutē rumpit admota.Fuluus aureuſq; limpidus ros, qui detillatur ex folijs & floſculis, bibitur ad eadem.

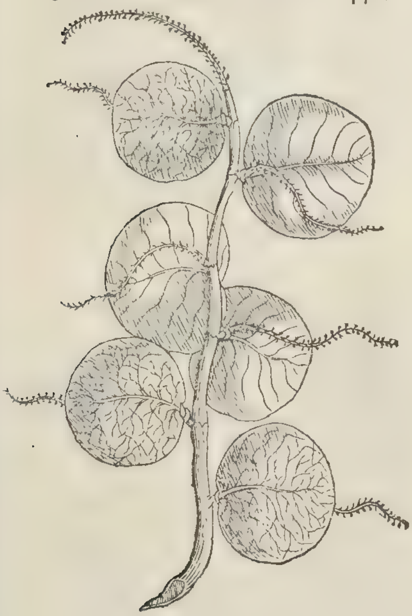
Viſcum Indicum ſuperius pag. 452.



Peruniana alia Aloes facie arboribus item innaſcens pag. eadem.



POPVLVS *noui orbis.* 441.



NVCVLA *Indica.* Pag. 451.



PALMÆ sanctæ similis arbor. 440



PHASELVS à Phasiolo diuersus. 394



NERII facie arbor.. 432.



Prægrande folium, Palmæ filamentis & textura.



DEbemus etiam Occiduis Indijs istud coriaceum foliũ,cui simile aut par latitudine aut crassitie nullum nouimus. E Palmæ congrnere arbore euulsum videtur, quin ipsa tota textura asserem bicubitum latum,aut potius tegetem, quaternos aut quinos cubitos longum refert, tegulæ modo fornicatum, & media secundum longitudinem costa semidigitum crassa carinatum, superna ora quasi præsectum esset, margine digitali tenuiore duriore,clauditur. Vniuersum folium à summo ad imum in villos,ijs quadatenus similes qui obducunt Nucem Indicam aut capillitiũ texendis funibusaptum discerpitur,quemadmodum totũ est tectorijs ædiũ & storeis accommodum.

APPENDIX NONNVLLARVM STIRPIVM PARTIM OPERARVM, PARTIM nostra properantia in Obseruationibus nostris prætermissarum.

Cui posthac in studiosorum gratiam, sumptuum vitandorum caussa, quæcumque comparare poterimus, subnectere consilium est.

AD LECTOREM.

Absolutis nostris Stirpium Obseruationibus, in studiosorum rei herbariæ vtilitatem & voluptatem, nonnullarum plantarum descriptiones aut icones suis locis omissarum, ad calcem Aduersariorum nostrorũ, tanquam in commodiorem locum, quia tumultuariè sine ordine congestæ sunt, annectere lubuit, vt suo loco reponi, aut suo generi tanquam sub vexillo aggregari queant; quando nullis nostris peregrinationibus, sedulitate ac pertinaci diligencia vnquam præstari potuit, vt vno eodemq́; tempore tanta iconum copia è viuis naturæ typis delinearentur & sculperentur. Earum enim quamplurimarum semina aut flores etiam per diuersas æstates nancisci operosum fuit. Quare omnes rogatos velim qui in hoc studium incumbunt, vt si quid præter has nouarũ plantarum, aut quidpiã aliud nouo Naturæ fœtu exortum reperiant, in has Plantiniani horti areolas liberaliter cõferant; cùm omnes homines adniti debeant vt rempublicam literariam pro sui ingenii facultate & viribus iuuent & exornẽt. nec interim sui ingenij gloria eos fraudatum iri sibi persuadeant, quippe cùm nobis semper fuerit propositum; ijs qui aliquid nobiscum communicant beneficium agnoscere, laborisq; præmium impertiri.

IRIS *flore cæruleo, obsoleto cinereoue polyflora.*
reddenda Obseruat. pag. 52.



HYACINTHUS *stellaris albicans, serotinus,*
reddendus Obser. pag. 53.



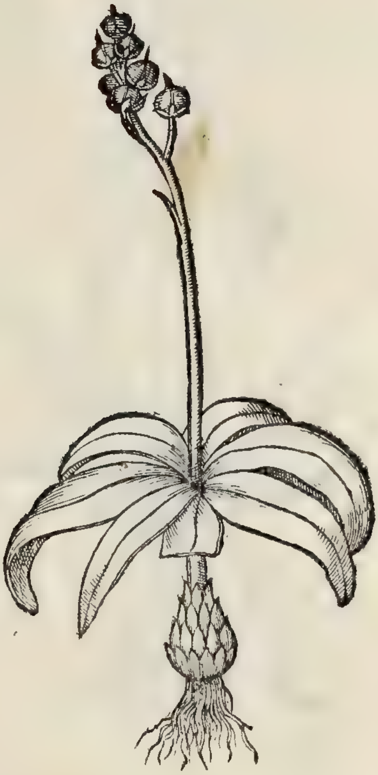
Serius hic floret, & folia exiliora habet. Flos aspectu iucundus albicat. In Belgium delatus è Biscayæ montibus, & muneri missus à Mutono nostro.

HYA-

HYACINTHVS *ſtellaris Lilifolius floridus Mutoni. red. pag. Aduerſ. 48. & Obſeru. 53.*



LILIACEVS *Hyacinthus ſiue ſtellaris Hyacinthus Liriophyllus, cum radice, folijs & ſemine.*



E Biſcayæ montibus Mutono itidē aſportatus & ab eo mihi liberaliſſimè cōmunicatus hic admodū rarus & perelegans Hyacinthus, quem appoſitè Liliaceum quis dixerit. Radices enim bulbo lilij eſt, ſed minore & oblongiore, flaueſcente; vt Lilij cruenti, ſiue Martagonis. Folia Lilio candido ſimillima ſena aut ſeptena, inter quæ medius exilit nudus ſine folijs ſpithameus caulis, in cuius ſummo flores Hyacinthi ſtellaris cærulopurpurei.

HYACINTHVS *brumalis, Orientalis albus.*
Obseru. 54. reddendus.



HYACINTHI *comosi maioris genuina effigies, reddenda obseruationum. pag. 55. 56. & Aduers. 49.*



Louanio ad nos primum missum hoc Hyacinthi orientalis venustissimum & rarum genus à doctissimo professore Regio D. Cornelio Gemma, icone & oratione scitè expressum & descriptũ. Eius bulbos Insulis ad me postea misit amicus singularis Ioannes Baillet, horum studiosissimus, mercator Insulanus.

C. *Gemma.* Rarum hoc prorsus videtur atq; exoticon Hyacinthi genus. nam etsi foliorũ forma & florũ cum alijs plærisq; cõueniat, id tamen sibi vendicat singulare, quod statim sub solis hibernũ tropon terris erumpat, caulem quoque protrudens interdum per medias niues. Florem venustissimum laxat circa principia Ianuarij: vt apud me iam ter quaterve floruerit à fine Decembris vsque ad medium fere mensis Martij, non sine maxima pariter admiratione & aspectantium voluptate.

Non gaudet humidis locis, sed ab humore prius quàm frigiditate corrumpitur: ideoque & in testa fidelius asseruatur: semẽ tamen aut bulbi germen hactenus ab eadem plãta impetrare nõ potui, quod florum illa nimis præcipitata protrusio facit.

Sunt illi folia non vt cæteris laxa & mollia, sed succulenta, spissa, ac fere semper erecta, vt in generibus Aïzoi. Nerui in his nulli conspicui: sed striæ solummodo rectæ ac veluti tenues fibræ. Durant autem virore constante vsque ad finem Iulij mensis, ac multo diutius quàm cæteris vsuuenit.

Flos

Flos læui caule, nonnihil circa faſtigia ad pediculos ſingulos excauata, propendet candidus, nonnihil tamen ſub initia, & circa ſupremas oras quiddam ſubcæruleum leuiter præſeferens: quo quidem euaneſcente ſenſim Februario menſe totus fit lacteus, odore fragrantiſſimus, in ea ſpecie deinceps mēſe plus integro perſeuerans.

Radix bulboſa, intus candida, foris ruffa, circa foliorum exortus maculas quaſdam, quales in Serpentariæ maioris caule ſpectantur, effundit, interfuſa purpura nigro. Verùm id maxime ſub veris auſpicia, & cum terræ rurſus mandata caulem emeritum gerit.

HYACINTHVS *comoſus albus.*



NARCISSVS *montanus Iuncifolius minimus flore luteo. reddendus obſeru. pag. 63.*



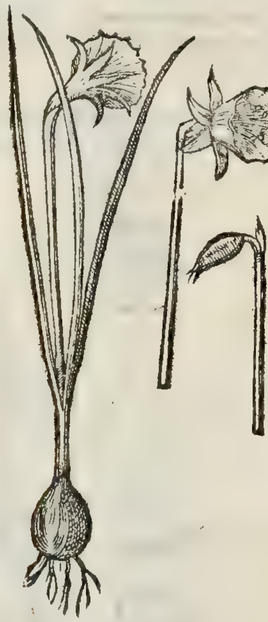
Huius generis alius inuenitur in hortis quibuſdam Belgarum, folijs quidem ſimilibus, ſed flore albo, intus cæruleis ſtaminibus decorato. Radicis tunicæ minime rubent.

NARCISSVS *montanus.*

Palmaris longitudinis tenuibus foliolis, iunceis multò exilioribus, interdū erectis, interdum ad terram reflexis: inter quæ cauliculus palmaris exeritur, in cuius ſummo ex tenui, inſtar cæterorum Narciſſorum, cōſimili mēbrana flos ſingularis vulgato Narciſſo montano ſimilis, & pene par, aſpectu ſuauiſſimo & hilariore; cui ſiliqua narciſſi ſuccedit. Radicis bulbus quantus nucis ponticæ nucleus. Huius peregrini floris primus me monuit C. v. Aluarus Nōnius medicus Antuerpianus eruditiſſimus. Poſtea eius bulbo me donauit Illuſtriſſima D. Maria de Brimeur, è cuius vrceis florētem plantam deliniari curauimus. Paucis poſt diebus eiuſdem iconem Tornaco ad me miſit noſter Mutonus, ſed erectis folijs ab hac duntaxat variam.

In figulinis adſeruatur & colitur, cum mox ſubdendo, è Biſcaiæ montibus in Belgium delatis bulbis à quodam ambulone è Gallicia redeunte. *Varietas.*

NARCISSVS *montanus Iuncifolius minimus alter flore Luteo fimbriato; readendus pag. Obſeru. 63.**



NARCISSVS *montanus omnium minimus Hiſpanicus flore Narciſsi lutei ſed albo; Obſeruat. pag. 63.*



*Rugoſis plicis, fimbriatíſque floribus indidem habuit Mutonus noſter, alioqui non differt à ſuperiore.



NARCISSVS *Iuncifolius flore rotundæ circinitatis Roſeo. reddend. Obſeru. pag. 62.*

In horto C. D. Mariæ de Brimeu & D. Aluari Nonnij alitur Narciſſi Iuncifolij genus ſerotino Iuncifolio Narciſſo per omnia ſimile; ſed flos rotundior eſt & latior.



ARABIS *siue Draba altera. reddenda Obseru. pag.* 111. *& Aduers.* 78.

Inter Narbonensium Draban & Myagrũ media est hæc & congener. Dignoscitur reptatu dodrantalium cauliculorum densissimorum, & radici exilitate. Flos albidus est, quatuor foliolis cõstans. hanc nobis primus dedit Mutonus noster. Luxuriat in hortis vbi semel sata.

CAVLORAPVM. *Aduers. pag.* 92.





PAPA-



PAPAVER nigrum flore Maluæ hortensis, aut Pæoniæ. redde superius Aduers. pag. 110.

PAPAVER spontaneum syluestre & hortense: semine interdum nigro, alias albo. Aduers. pag. 111.



Bifolij exactissima effigies Aduers. pag. 127. & Obseru. 161.



Crassa radice RHAPHANVS *rusticanus florens.*
Aduers. pag. 135. *& Obser.* 173.

Dum floret folia vt plurimum redduntur laciniata, cuiusmodi hac effigie cernuntur.





TELEPHIVM *floribus purpureis.*
Aduers. pag. 167.



VERBASCVM *nigrum saluifolium flosculis purpurantibus vel nonnunquam luteis.*
Aduers. 241.



PRIMVLA *veris flore gemino, altero alteri innata. redd. Obseru. 305. & Aduers. pag. 234.*

Belgis & Anglis hortensis.



CANNABIS *spuria.*
Cannabis syluestris nuperorum. reddenda Aduers. pag. 227. Obseru. 284. 285.



Pictor om
sit foliorum
serraturas.

SILVARVM *Primula veris flore speciofo multiplici. Aduers. 244.*



CAN-

CANNABIS *Spuria.*

Quotquot ſunt rei herbariæ ſtudioſi nomenclatores in Italia & Lugdunenſi Gallia hanc Cannabinam Vrticæ folijs plantam, ſylueſtrem Cannabin vocarunt. Piæ memoriæ noſter Valerandus Donrez etiam huius ſentētiæ fuit. Cubitali & bicubitali magnitudine aſſurgit, caule quadrato, villoſo, Virgę paſtoris concolore, folia item non abſimilia, ſerrata, ad Eupatorium Cannabinum & Vrticam accedentia. Flores edit punicantes orbiculatim Sideritidis, in verticellis Cardiacæ. Radix innumeris implexa fibris. Ad ripas deuexas lenefluentorum riuulorũ & in vdis agrorum marginibus prope Patauium Lombardiæ, & Berchem Antuerpiani agri, alibique paſſim multa occurrit. Eius hodie nullus adhuc vſus exploratus.

CYCLAMEN *vulgare officinarum orbiculato folio. Aduerſ. pag. 264. & Obſeru. 331.*



Geranium BATRACHIOIDES *alterum longius radicatum. ſuperius Obſeruat. pag. 376.*





TRIFOLIVM *luetum minimum. Aduerſ.* 381.

Antuerpiano agro frequentiſſimum.

LAVRVS, *Obſeruat.* 571. & *Aduerſ. pag.* 424.



MYRTVS noua anguſtifolia Obſer. pag. 591.





LYCIVM *Hispanicum.*
Obseru. pag. 563.

VITEX, *siue Agnus castus* Officinarum. *Ang.* Chaste tre. *Germ.* Schafsmuylle *siue* Genschlamp. *Ital.* Agno casto. *Hisp.* Gattiglio casto.
Aduers. 423.



Vitex la- ... e serrato fo-



Hodie tria Viticis (Plinij æuo, duo) inueniuntur genera, vnum arborescens, alterum exilius. humilius multo fruticat, nec arbor fit in hortis Belgicis;

VITEX *latiore ſerrato folio, tertium Viticum genus.*

Similimis cum humili vitice ſarmentis naſcitur, ſed folia latiora, ampliora, ambitu ſerrata: od
vires, cæteraque cuncta per omnia ſimilia. Oritur Bruxellis in horto D. quò me dedu
C.V.D. Ioannes de Boiſot.

DIOSC. *Excalfactorias vires habet, & aſtrictorias. Semen eius potum venenatis ictibus, aquæ quæ cutem ſ
ijt, lienoſiſq; auxiliatur: lac euocat, menſes ciet, drachmæ pondere in vino potum: genituram exoluit, caput tentat,
ſoporem affert. Decoctum herbæ & ſeminis in deſeſſione, mulieribus vuluæ malo opportunis opitulatur, item inflamm
tionibus: purgationes mouet ſemen cum pulegio potum, etiam ſuffitu vel appoſitu. capitis dolorem diſſoluit illitum,
ſtillatur cum aceto & oleo capiti in lethargo & phrenitide. Folia ſuffitu aut ſubſtratu fugant venenata: illita quo
ſerpentium morſibus auxiliantur: teſtium duritias, cum butyro & folijs vitium, emolliunt: rimas ſedis ſemen cum a
illitum mitigat, & cum folijs medetur luxatis, vulneribusq;. Virgam qui manu teneat dum iter facit, negatur in
trigmem ſentire. Agnum, quaſi dicas caſtum, vocant Græci, quoniam matronæ in theſmophorijs Athenienſium ca
tatem cuſtodientes, folijs huius cubitus ſibi ſternunt: & lygon, quaſi vimen, propter multam ferè ramorum fle
litatem.*

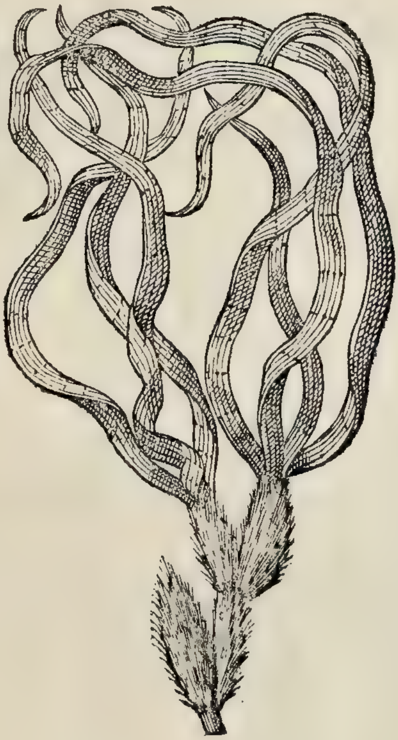
Gal. Agnos, aut lygos, hoc eſt vitex, planta illa fruticoſa, calidus quidem eſt & ſiccus tertio or
ne, verùm multum tenuis ſubſtantiæ tum guſtu acris ſimul & aſtringens: ipſas tamen vitices ad m
dicinam habet inutiles: cæterùm folia ſemenque calida ſiccaque facultate ſunt, ſubſtantia verò ten
Nam & vtentibus ita apparet, & guſtantibus acre ſimul & ſubadſtringens percipitur, tum foliũ, tu
flos, tum ſemen. Edendo tamen etiam ſemen eſt: verùm tam perſpicuò calfacit, vt capiti hoc nom
ne dolorem pariat. At ſi frigatur (nam & ſic editur cum tragematis) minus caput tentat. Porrò fla
ventris diſcutit & cum non frictus, & multò magis cùm frictus fuerit. Cohibet porrò imp
tus in venerem, tum frictionis expers, tum etiam ipſam expertus: folia item floreſque ipſius frut
idipſum præſtare poſſunt Itaque non tantum eſa potaque ad caſtitatem conferre creduntur, verù
etiam ſubſtrata. Hinc eſt quòd Athenis in Theſmophoriis, hoc eſt ſacris Cereris, mulieres totum ſi
fruticem ſubſternunt. Hinc illi quoque nomen inditum agni [hoc eſt caſti.] Ex quibus omnib
manifeſtum eſt, ſi quidem memoria teneamus quæ ſuperioribus commentariis ſunt dicta, agnum ca
facere, ſimulque exiccare, tum omnium maximè flatus diſcutere. Porrò quod exactè tenuium ſ
partium, facultas eius indicio eſt. Nam quòd caput tentat, non magis à multitudine vaporum ab e
prognatorũ, quàm à caliditate eius ac ſubtilitate partiũ fieri rationabile eſt. Nam ſi flatuoſum ſpiritu
procreare poſſet, ſanè & ventrẽ inflaret, & venerẽ ſtimularet, perinde vt eruca. Verùm cùm nõ tantù
nõ excitare, imò etiam reprimere queat, fuerit profectò ſecundũ rutæ maximè facultatẽ, tũ in exca
faciẽdo, tum in reſiccando, non tamen illi par eſt. Nam vtroq; paulò eſt inferior. Siquidem ruta tu
magis eſt excalfactoria, tum magis deſiccatoria. Differt etiam qualitatis ſimul ac facultatis miſtion
Nam agni ſemen ac germina modicam ferunt adſtrictionem; at ruta vbi aruerit, exactè amara eſt &
acris: vbi verò humida, ſubamara. Non tamen auſteritas aut acerbitas illi ineſt, aut ſi cui videatur in
eſſe, ea vtique omnino obſcura (ſcio) videbitur, nec par ei quæ eſt in agno. Quocirca & ad iecur &
lienem indurata & obſtructa agni ſemen potius quàm rutæ competit. Sed hæc ad curandi iam metho
dum pertinet, quam vt omnino non attingam de medicamentorum pronuntians facultatibus fier
non poteſt: verùm celeriter ad rem propoſitam reflectere, viri eſt vtique temperati. Magíſque etiam
id ipſum in ſequentibus medicamentis efficere conabor, hoc eſt, vbi ex quibuſdam euidentibus ge
neralem facultatem collegero, particulares poſteà actiones omittam. Nam in præſens id ſolum no
uiſſe ſufficit, quòd agnus calidus eſt & ſiccus facultate, idque non mediocriter, ſed tertio exceſſu, tum
admodum tenuium partium. Hæc qui norit, ac poſteà methodum curandi didicerit, ipſemet inueni
quo pacto menſes hinc cieat, quo pacto partes induratas digerat, quo pacto laſſitudinem ſoluens, ſe
acopum, & excalfactorium ex eo vnguentum præparetur.

PIPER

Piper *Aethiopicum Matth. Amomum officinarum nonnullarum, & Longa vita.*



Alga marina. *Batauis & Zelandis à foliorum similitudine* ſteſtelen, *quaſi dicas ligulas aſtrictorias.*



ultis officinis Antuerpianis iam diu proſtat hoc Piperis genus, manipulatim vno pediculo plures nens ſiliquas tereres, nigras, corticoſas, & coriaceas, duas vncias longas, quinis aut ſenis loculis ricoſas, granum teres, oblongum, Pæoniæ minus, ſingulis claudentibus, guſtu piperis aut car-omi, cuius vires referre creditur.

Alga marina.

o tractu mediterraneo ad Aquas Marianas, Adriatici, & Occidui maris vniuerſi penè littoribus vilius & frequentius fluctuante Alga. E ſpicatis torulis vnciam craſſis folia atrouirentia, flac-mollia, cubitalia, longiora ſe exerunt. Veneti iis vitrea vaſa inuoluere & præmunire ſolent, eius ui hodie nullus vſus. Imam radicem non obſeruare licuit.

FORMVLÆ ALIQVOT REMEDIORVM GVILLIELMI RONDELLETII, LIBRO DE INTERNIS REMEDIIS OMISSÆ.

DE PVRGANTIBVS SIVE ATTRAHENTIBVS MEDICAMENTIS.

Purgantium medicamentorum alia sunt simplicia, alia composita; quorum omnium aliqua sine molestia vacuant, vt

Manna,	Serum lactis,
Cassia,	Semen Carthami,
Myrobalani oẽs,	Polypodium,
Thamarindi,	Agaricum,
Sebesten,	Succus Ros.
Sena,	
Rhabarbarum,	
Pruna,	
Passulæ,	

Ex compositis,

Diacatholicon, Diaprunis s. & omnes aliæ compositiones quæ Diagredium non recipiunt, vt Trifera Persica & Saracenica.

Ex pilulis, de Hiera composita, Assaieret, de Aromatib. siue Aloephangine, de Mastiche, & aliæ, quæ nec Diagredium, nec Colocynthida, nec Turbith, nec lapidem Lazuli recipiunt. Cōtrà verò molesta sunt in euacuando quæcumque ista recipiunt, siue pilulæ sint, siue aliud. Sed ex his alia magis, alia minus.

Sunt autem hæc molesta simplicia,

Colocynthis,	Lathyris,
Veratrum vtrumque,	Scammonium,
Turbith,	Elaterium.
Esula,	

Horum dosis est diuersa, &, vt summatim dicam, his quæ benedicta dicuntur, in maiori quãtitate & dosi est vtendum. Vehementioribus autem non nisi exigua quantitate, & summa quidem animaduersione & iudicio, nec nisi bene & exactè mixtis alijs medicamẽtis exhiberi debent. & hoc cocta iam materia & præparata, vt à medicamento trahi sine omni molestia possit.

In regionibus humidis minori quantitate sumenda sunt medicamenta purgãtia, quod incolæ talium regionum fluxionibus ventris ferè sint obnoxij. In regionibus autem multum calidis in quibus corpora parum habẽt calidi innati, medicamentorum vehementer attrahentium nõ est tutus vsus, quòd corpus siccent & vires dissoluant. In frigidis & humidis, & maximè tempore frigido vti Cassia non est tutum: solet siquidẽ ob nimiam emollitionem diarrhœam & læuitatem intestinorũ (maximè si recens sit) & tandem dysenteriam, excitare.

Cassiæ vsus.

In præscribendis medicamentis interrogandus est æger an non habeat occultam aliquam & malam proprietatem, quam indiuiduam dicunt, cuius ratio reddi non potest. Alij namque solo Rhabar. obfactu, scilicet qui magis sunt picrocoli: alij sumpta Cassia, vel minimam potionem promptè in dysenteriam cadunt. Alijs sufficit ʒ. j. solutiui cum eiusdem medicamenti ʒ j. alios verò ne minimum quidem mouere possit. Cùm itaque tales occurrunt, videndum imprimis quibus oblectari soleant, quoue medicamento offendi lædique possint.

Si quis adeò adstricta sit aluo, vt nõ facilè medicamentis irritetur, præstabit præcedenti die clysterem mollem præscribere quàm ad ipsum medicamentum valentius statim venire.

Videndũ etiã an non facilè vomant, facile enim vomentes à medicamento vomitum prouocante arceri debent, vt Agarico & alijs huiusmodi. At si Agaricus sit necessarius, vtendum potius in decoctione, vt vomitum nõ tam citò prouocet, vel detur Agaricus infusus in oxymelite: facit enim oxymel sua subtilitate, vt ad partes infernas penetret & permeet, & idcirco vomitum minus mouere possit.

Vomitibus obnoxij vel Cardiosmo ob exactum oris ventriculi sensum, statim à medicamento, Prisanæ cremorem exhibere fuerit optimum. Is enim ventriculi solutionem cùm non impediat, prohibet oris ventriculi contactum, obestque quo minus medicamentum per vomitum reiici possit. Cùm præscribis medicamentum

mentum in forma potabili; hoc facis, quia facilius, quàm bolus aut pilulæ sumi potest, minusque molestum est ægrotantibus. Syrupi qui eiusmodi medicamentis immiscentur, non sunt vesperi imponendi & permiscẽdi; sed manè cùm sumendum est medicamentum. Primum quidem vasi infundimus syrupum, postea liquidum medicamentum, vt syrupus ipse ex vasis fundo iucũdum saporem præbeat. Atque si æger mediam tantùm potionem sumere voluerit aut possit, syrupum tantum relinquit minus ad purgationem necessarium. Medicamentis purgantib: ferè necesse est simplicia aliqua admisceri: vel ad flatus discutiendos ex medicamento relictos: vel ad medicamenti actionem iuuandam, aut vim refrenandam. Qua ratione Scammonio addimus vel carnem Cydoniorum cum Gal. vel mastichen. Prohibet enim Cydoniorum caro sua astrictione ne Scammonium penetret ad intestina; & sua facultate purgatrice ora vasorum relaxet & sequatur superpurgatio. Agarico & Turbith tertiam Zingiberis partem solemus adiungere ad refrenandam eorum vim, ne sua leuitate emergentes & innatantes ventriculo sint molesti, præterea ne solùm pituitam tenuem, sed & crassam & à partib. remotis iuncturisque purgent.

Datur etiam Turbith cum melle Ros. passul: decocto, vel in lacte infuso ad castigationem. Infunditur verò. Agaricus in oxymelite, vel vino albo ad incisionẽ & soluendã materiã. Colocynthys corrigitur addito Gummi tragacantho, ob id trochiscos Alhãdal eius loco, vt pro Scammonio Diagridium, solemus ponere: refrenat enim vim eius masticheʼ & galla. quia erodit intestina Colocynthis, ideò satius esset in panno ligari & ita decoqui. Rhabarbarum quod terrea sua substantia & astringẽte vinõ facile distribuatur, dari solet cum tertia parte Spicæ nardi, vel cinamomi, vel mastiches, vel iunci odorati, vt eorum tenuitate permeare quouis possit, cùm Rhabarbaro purgare volumus. Etiam cum sero lactis, vel cum decocto Intybi dari potest, & solet. Sin astringere, vt in dysenteria, semẽ Nasturtij assum adiungimus ad adstrictionem, & tunc in substantia datur. Hæc iam dicta Myrobalanis sunt admiscenda, quia sua terrea & astringente facultate admodum tardè operantur.

Polypod. Polypodii vires obtundunt odorata: vt sunt semen Anisi, Zingiber, Caryophylli & Cinamonum.

Epithym. Sic Epithymus, datur cum salis pauxillo vel passo vel aceto mulso.

Euphorbium cum Aniso, Mastiche, spica Nardi.

Helleborus niger cum passo aut aceto mulso.

Hermodactylus non venenosus datur cum Oxymelite Scyllitico, & melle Ros. aut cum pipere longo. Tithymalis admiscenda odorata aliqua ad eorum vehementiam coercendam. Et sic de alijs, de quibus non fuit visum hîc agere.

Medicamentum purgans ad eradicationem materiæ ijsdem omnino modis quib. minoratiuum, parari solet in formam Pilularum, potionum, & bolorum. Ex ijsdem etiam tum simplicibus tum compositis, aut valentiorib. sed exigua quantitate componi solent Minoratiua quæ ab eradicantib. virium tantum differunt vehementia, ante materiæ concoctionem.

Er[...] Eradicatiua contrà ad materiam expulsioni paratam apertisque meatibus solent præscribi & ex valentissimis componuntur. Totam enim in corpore peccantem materiam, non solum portionem vt purgent præscribuntur. In componendis autem medicamentis videndum primò quis humor purgandus, vel an facilè extrahi possit.

Facilè verò trahuntur humores ex vijs ductuũ, magnis vasis, ventriculo & intestinis, & si qui sint vitiosi quæ sua acrimonia facultatem expultricem irritent.

Ægrè verò trahuntur frigidi, crassi, & lenti humores; & qui â ventriculo & partibus remoti sũt. Consideranda verò ægri natura, vel temperatura, ætas, anni tempus, vitæ conditio, quãtitas; & qualitas materiæ vacuãdæ: quibus omnibus adamussim perpensis medicamentum humori vel parti affectę determinatum eligimus, & quod nõ multum ab ægri temperatura recedat aut sit ei contrarium.

Præc[...] vniu[...]

Si quantitas materiæ magna sit, maiorem solutiuorum quantitatem, vel aliquid ex his quæ in purgãdo sunt valẽtiora, miscemus, vt si pauca sit materia biliosa, tempus anni calidũ, calida intẽperies, imbecillioribus minusque calidis vtimur & quæ obtundendæ bilis flauæ vim habent, vel quę soluendo minimè calefaciunt, vt Thamarindi, Manna, Rhabarb. Syr. Ros. sol. Succus Ros. Elect. de Psylio, Confect. Hamech, Trifera Persica, & Saracenica, Catholicon. In boli itaque formam purgans medicamentum flauam bilem hoc modo paretur.

Bilem euacuantia leuiter.

℞. Catholici ℥ ſ. Elect. de Suc. Ros. ʒ ij. vel ʒ j. Syr. Ros. lax. vel Elect. de Psylio q. s. misce cum sacch. fiat bolus: vel sic

℞. Dia-

℞. Diaprunis simplicis, Elect. de Psylio añ. ʒ ij. Elect. de succo Rof. ʒ. ſ. misce cum sacch. fiat bolus. vel

Aliud tempore æstiuo.

℞. Cassiæ recentis ʒ. vj. Diaprunis sol. & elect. de psylio, vel syr. rof. laxatiui añ. ʒ ij. vel sing. ʒ j. fiat bolus. Si magna est materiæ quantitas, vel æger difficilè reijciat, vel in regione sit ad septentrionem, possumus dosim augere, vel valentius laxatiuum dare, vt vis purgatoria augeatur. Moles enim medicamentorum plurimum fastidit, vt si ita paretur, molestissimum solet esse ægris.

℞. Cassiæ ℥. j. vel ʒ. x. Diaprunis ʒ ij. Rhabarb. pul. ʒ j. fiat bolus.

Cùm itaque moles ea ægris molesta sit, vixque interdum mediam partem ægri deuorare soleant, & virium sit imbecillima, fiet Diagredij adiectione eradicatiuum in forma potabili dissoluendo prædicta Electuaria, aut alia in decoctionibus humorem peccantem vacuantibus, vel in aquis cordialibus, vel in alijs purgandis humoribus proprijs, vel in aqua hordei, hoc modo.

Bilem euacuantia fortius.

℞. Catholici ℥. ſ. Elect. de succo Rof. ʒ j. Rhabarb. infusi in aqua Endiuiæ, vel vino (pro æstatis aut hyemis ratione) & expressi ℈ iiij. Cinamomi grana v j. syrupi Rosati lax. si multum volumus purgare & valens medicamentum facere, ℥ ij. Dissolue in decoctione communi, vel ea quæ ad flauæ bilis concoctionem parari solet. Si iucundiorem potionem volumus, accipimus Syrupum capill. Veneris hoc modo.

Aliud debilius.

℞. Diaprunis solutiui & de Psylio añ. ʒ iij. aquæ Endiuiæ & capil. Veneris añ. ℥ ij. Syrupi Violati ℥ j. misce. fiat potio. Est autem animaduertendum, quòd minori medicamentorum pondere vtimur, si in syrupis aut purgantibus decoctis dissoluantur. Quod si in aquis destillatis, quæ nullam aut admodum paucam vim habent mouendi, aut aqua hordei dissoluantur, maiorem quantitatem addemus. Si Syr. Rof. vel de florib. Persicorum, qui quidem purgant insigniter, vel decoctione quæ aliqua recipit purgantia & incidentia, qua longè vehementius euadit medicamentum, minor soluentium est ponenda quantitas.

Quando verò materia est in pauca quantitate, vel æger est delicatus, & viribus imbecillis, satius eiusmodi medicamento leui vti.

In delicatis obseruandū.

Cùm autem omnis putrida febris ferè sit cum obstructione, obseruandum in primis est, vt purgationi ei ad eam febrem sanandam vtamur medicaméto, in quo syr. aut aquæ aut semina aliqua quę vim habent incidendi, imponantur, & simul decoquantur, vt facilius medicamentum illud distribuatur, intro permeet, & vacuando humores trahat; cuiusmodi sunt in febre biliosa, & materia calida Syr. Capil. Veneris.

Febris biliosa.

Febris pituitosa.

In pituitosa Syr. Byzantinus, qui quidem syrupi eo scopo solent misceri syr. Rof. ad corrigendam eius facultatem astringentem. horum autem syruporum loco vtimur aquis Capil. Endiuiæ in biliosa materia, Graminis, Fœniculi, Asparagi: in pituitosa, seminis Apij & Petro. quorum hæc quàm illa minori prescribuntur pondere, ne calorem febrilem augeant, hoc modo.

Eradicatiuum in febre ob obstructionem in biliosa materia, forma potabili.

℞. Decoctionis communis medicinæ q. s. in qua dissolue Cassiæ & Catholici añ. ʒ iij. syrupi rof. laxatiui ℥ j. syr. Capil. Veneris ℥. ſ. & si vnico syr. sufficiat ad medicamenti dissolutionem, tamen ad prioris syrupi corrigendã astrictionẽ si aliqua sit, & febris sit cũ obstructione, alium apposuimus. Si sine obstructione hæc febris fuerit, sufficit syr. Rof. laxatiuus, purgando humori bilioso aptissimus, quo citra magnum calorem purget: vel addendum est Rhabarbarum cum Cinamomo, vel aqua aperiente vel decocto ex aperientibus seminibus, hoc modo, vt sequitur.

Eradicatiuum in febribus sine obstructione à bile.

℞. Catholici ℥. ſ. Elect. de Psylio ʒ j. Rhabarbari infusi in aqua Endiuiæ ʒ. j. Cinamomi ℈. ſ. syr. Rof. lax. ℥ j. aquæ Endiuiæ & capil. quòd eiusmodi aquę cũ Cinamomo & syr. Rof. lax. ad adstrictionem Rhab. satis esse videantur.

Cum decoctione autem paratur tale medicamentum ad idem.

℞. Passul. ℥. j. Prunorum, Sebesten, añ. N. x. quatuor seminũ frig. maiorum añ. ʒ iij. seminis apij, petro. añ. ℈. ſ. florum cord. añ. p. j. fiat decoctio, & in quartario colaturæ dissol. Mãnæ granatæ ℥ j. Rhab. infusi in aqua Endiuiæ ʒ j. ſ. syr. Rof. laxatiui ℥ ij. cinamomi ℈. j. misce. fiat potio. fit autem decoctio ex solis florib. cordialib. vel ex sola mercuriali pro pauperibus, quia vim habet purgatricem.

Mannam verò pro diuitibus addimus, quamuis in materia biliosa parũ videatur competere, quòd promptè admodum in bilem vertatur, vt mel & omnia summe dulcia. Alijs tamen medicamentis soluentib. & refrigerantib. huic scopo citra omnem molestiam vtilissima, quia in bilem verti non potest.

Medicaméta eradicatiua dantur in forma pilularum in febribus, modò non sint acutæ. In alijs febribus vt chronicis, vtimur pilulis descriptis ad omnes febres: vt pilulis de Rhabarb. & aggregatiuis. In alijs morbis possumus vti aliis pilulis bilem purgantibus, quales sunt quæ Rhabarb. Diacridium vel Myrobalanos recipiunt, quas damus post primum somnum ad eradicationem, non ante cibum, vt in minoratiuo faciebam.

Eradicatiuum in forma Pilularum in febrib. chronicis.

℞. Pilul. aggregat. vel s. quibus ʒ. j. vel singul. ʒ s. cum aqua Endiuiæ formentur pilulæ 5. pro ʒ. j. capiat à media nocte.

Pituitam euacuantia.

Pituita euacuatur medicamento fortiori & calidiori iisdem modis quib. & bilis, in tabulis, potionib. bolo, & pilulis. In forma boli fit ex Diaphœnico, Indo vtroque, vt sequitur.

℞. Indi maioris ʒ iij. vel quatuor cum saccharo. fiat bolus. vel sic,

℞. Diaphœnici ʒ ij. Elect. de Citro sol. vel diacarthami ʒ j. s. cum sacc. fiat bolus. Sunt qui huic medicamenti formæ addunt Agaricum pro materia pituitosa, & Rhab. pro biliosa, sed id mihi ingratũ videtur ob amaritudiné. Satius verò fuerit vti Rhabarb. vel Agarico in infusione, cùm ista simplicia, vel lapis Lazuli in bolo aut substãtia vétriculum subuertant, & vomitũ prouocét, nisi addantur quæ eorum malitiam obtundunt, quod misceri ob temporis breuitatem non possit rectè, ea de causa minus vtuntur & castigantur. In tabulis fit medicamentum ex Elect. Diacarthami vel de Citro sol. illa namque pituitam purgant, neq; palato admodum sunt ingrata, quorum dosis communis est ʒ iij. aut quatuor. In fortiorib. ʒ. vj. vel pro ægri viribus, materiæ copia, & deijciendi facultate. Elect. de Citro ventriculum minimè lædit, ideoque pituitæ purgandæ aptissimũ est medicamentũ. In articulari morbo, & morbis diuturnis cõuenit magis Diacarthamũ & pro pauperibus, & cùm citò paranda est medicina, vtimur etiam ipsis in minori quantitate cùm medicamẽtum tardæ operationis excitare volumus, vel cùm æger medicamentum deuoratum reijcit statim, & tunc propinamus illi ʒ ij. vel ʒ iij. cùm videmus medicamentũ nihil egisse in materiam. Si autem remanserit intra corpus, nec propter imbecillitatem ventrem purgarit, damus ʒ. j. illius elect. cum iusculo sine sale, & paulo antequam sumat cibum, & id illis propinamus, vt longius sit interuallum inter prandium & iusculum sumptum. Idem facimus in medicamento cholagogo, nisi quòd Elect. de suc. Rof. tanquã magis determinatum, accipimus. Euacuatur pituita multo meliùs pilulis, vel liquido medicamento. In decoctionibus omnia addi solent quæ ad detersionem, & incisionem materiæ pituitosæ necessaria sunt. Valentius tamen euacuatur pilulis, quòd diutius in ventriculo hæreant, & à partibus remotioribus trahant. Medicamenta enim quæ purgant pituitam, sunt

- Agaricus,
- Semen Carthami,
- Colocynthis,
- Turbith,
- Sal Gemmæ,
- Euphorbium,
- Castoreum, & alia quæ vim habent incidendi simul & purgandi.

Purgare etiam pituitam possunt quæ bilem vacuant si his addas quæ crassos humores attenuãt & incidunt. Vt inuenitur medicamentum paratum ad pituitæ euacuationé ex Castorio & Diagredio. Diagredium primo & per se pituitam purgat in forma potabili, paraturque vt sequitur.

Ad pituitam.

℞. decoctionis pectoralis, vel capitalis quartarium j. in qua dissolue Indi maioris ʒ iij. El. de Citro solut. ʒ j. s. Agarici infusi in oxymelite ʒ. j. Zing. g^{a}. vj. mellis Ros. parum fiat potio. Addimus medicaméntis, vt gratiora & dulciora fiant, mel, quia detergendo etiam iuuat solutionem pituitæ, vel syr. de byzantiis qui incidit & attenuat, vel syr. capil. qui medi^{9} est & incindit. Vel sic fiat:

Aliud.

℞. Diaphœnici, & elect. diacarthami añ. ʒ ij. dissolue in decoctione coquente & purgante pituitam, quæ decoctio hoc modo fieri poterit.

℞. Glycyrrhizæ, Polypodij, añ. ʒ iij. passul. & seminis Carthami añ. ʒ iij. f. Agarici ʒ. j. Zingiberis ℈. j. flor. buglos. stœchados & anthos añ. p. s. fiat decoctio, in colatura dissolue Indi maioris, el. de Citro añ. ʒ ij. Syr. capil. ℥ j. misce. fiat potio. Possumus addere Rhabarb. maximè in infusione augẽdo quãtitatem Cinamomi, vel infundendo in vino albo vel in decoctione dicta, vel in oxymelite. Tunc fit medicamentũ Phlegmagogum, ob infusioné in vino factam, vel oxymelite, vel ob cinamomum. Sunt etiã qui myrobalanos addunt in decoctione; qui mihi tamẽ vidẽtur parum conuenire ob astrictioné quam habent

Rhabar. phlegm. gum fit.

bent maiorem Rhabarb. Quod si addas hos in decoctione, ponẽdi autẽ kebuli, vel emblici elixi & confricati cũ oleo amygd. amararum. Turbith verò addere decoctioni optimum erit, addẽdo Zingiber, & semina aliqua quæ vim habeant attenuandi. Nunquam enim dandum medicamẽtum purgans sine incidentibus & tergentibus, alioqui sequitur difficilis purgatio. Si loco decoctionis fuerit visum vti aquis, eligendæ sunt incidentes, tenuantes, calefacientes ventriculum sine astrictione, inter quas principatum obtinent sequentes aquæ.

Aqua Cichorij, fœniculi, apij, petro. graminis, bethonicæ, Melissæ, Marrubij: Aqua absinthij minus conuenit ob astrictionem. Aquę Menthæ, vel Pulegij possunt etiam assumi. Sed aquæ primò sunt eligendę quę affectam partem respiciũt. Verùm multo valentius purgatur pituita (vt diximus) pilulis quàm decoctis. Pilulæ pituitam euacuantes sunt Cochiæ ob Colocynthidem, Assayeret, de Agarico, de Hermodactylis, de Sagapæno, de Euphorbio, & omnes denique, quæ Turbith, Colocynthidem & Agaricũ recipiunt, vel Sal gemmæ, quòd detergendo pituitam purgent. Hieræ omnes purgant pituitam, sed ob amarorem his non vtimur, nisi in his qui ob cerebri affectum saporem ac sensum exactum nõ habent, vt in Apoplexia, aut somno profundo, quibus potiones ex Hiera componimus, vel pilulas dissoluimus, quòd hi eas nullo modo deuorare possunt.

Melancholiam euacuantia.

Melancholicus succus ijsdem quibus alij humores euacuantur modis, bolo, pilulis, potione & eiusmodi. Bolus fit ex Catholico, Cassia, additis electuarijs quæ melãcholiam purgant, vt Diaphœnicum, Confectio hamech, Sena & alia. fiat hoc modo bolus.

℞. Catholici, confect. hamec an. ℥ iij. misce cum facc. fiat bolus.

Multo commodius melancholia potionibus quàm pilulis, & bolo expurgatur, quòd siccus sit hic succus & terrestris, & non facile trahitur nisi incidatur & humectetur. Hoc autem cõmodius potione quàm pilulis, quòd his exsiccetur plurimum, fit. Itaque in forma potus fit ex attenuantibus, incidentibus, & trahentibus melancholiã.

Eadem ferè ratione fit qua ad pituitam expurgandam fiunt potiones, nisi quòd mollientia & humectantia recipiunt. Phlegmagoga autem quę calefaciunt, incidunt, exiccant & attenuant.

Ad Melancholiam potio.

℞. Polypodij ℥ j. passul. prunorum an. xx. N°. seminis melonum ʒ iij. Anisi, seminis ocymi an. ʒ ij. Cassuthæ ℥ ſ. florum Bugl. Borrag. & violarum an. pugillũ j. Senæ ʒ iij. epithymi ʒ i. misce. fiat decoctio, & in ℥ j. colaturæ dissolue Catholici ʒ iij. Confec. hamech ʒ ſ. Syr. violati ℥ j. fiat potio. vel

Aliud.

℞. confect. hamech ʒ iij. Diaphœnici & Indi maioris an. ʒ j. diacarthami ʒ ſ. cum decoctione superiori fiat potio, vel dissoluatur cum decoctione cicerum rubeorum, vel in aquis lætificantibus, quales sunt Buglossi, Borrag. Helenij, Melissæ. In euacuando melancholiam inspicere oportet præcipuè an sit ex adustione flauæ bilis: tunc admiscenda sunt electuaria quæ leniẽdo purgant & bilem flauam trahunt, vt Rhabarbarum in infusione, vel Myrobalani Indi in decoctione, addantur Elect. de Psyllio, elect de Citro, vel Diaprunis solutiui. Alia aũt medicamenta melancholiam ex sanguinis fece purgant in morbis diuturnis à melancholia: semper enim pituita admiscetur: ob id optimum fuerit adijcere Diacarthamũ maximè in febribus quartanis, & præcipuè quãdo admiscetur pituita. Vtimur decoctionibus supradictis, vel aquis leuiter incidentibus, & calefacientibus.

Si bilis, aquis Endiuiæ, vel Fumariæ, vel lupuli, vel aliis quæ serosos humores purgant.

Pilulis quoque vacuatur melancholia Pilulis de Fumoterræ, Indis, fœtidis, & alijs quæ Senam vel myrobalanos Indos, vel Veratrum vel lapidem lazuli recipiunt. Puluis Diasenę cum iure Capi pinguis, vel decoctione passularum conuenit maximè.

A purgatione restaurantia.

Post medicamenta laxãtia solemus præscribere in crastinum aliquid quod ventriculum roboret, vel malitiam medicamenti venenosi alteret, vel vt abluatur ventriculus & humectetur.

Sit autem in forma boli, vel potionis. In forma boli fit ex Conseruis propitijs & determinatis parti, & præcipuè ventriculo, vt conser. Buglos. Borrag. Stœchadis, Anthos, Violarum, vel Theriacha, vel Mithridato, & alijs quibus robur ventriculi est conseruandum & hepatis.

Post vsum Agarici, Scammonij & aliorum medicamentorum valenter purgantium, quæ vim quandam cum habeant venenosam & naturæ contrariam, hepar & ventriculum lædunt. Post pilulas in morbis diuturnis & frigidis solemus dare Theriacã, vel Mithridatum, vel Conseruã Ros. cum aliqua parte Theriaces aut Mithridatij, hoc modo.

℞. Theriacæ veteris & Conser. Ros. ℥ ij. fiat bolus. detur in crastinum medicamenti eradicatiũi in morbis frigidis.

℞. Mithridatij, conser. Ros. & Viol. an. ʒ j. misce cum facch. fiat bolus. detur mane, vt iam

dictum est. solemus addere conser. Ros. cùm timemus calefactionem nimiam totius corporis, vel partis alicuius, & cùm medicamentum supra modum purgat. Dantur etiam in morbo frigido Theriaca, Mithridatum per se & cum conseruis, maximè tempore frigido. fit etiam bolus maximè in febrib. & morbis calidis ex conseruis temperatis & frigidis addito aliquo puluere cordiali ex Diamargarito frigido, vel Triasantalo, vel Diarhodon Abbatis, vel Rosata nouella, hoc modo.

Bolus ad febres calidas & morbos calidos post diem medicamenti eradicatiui.

℞. Conser. ros. ℥ j. conf. bugl. ℥ s. pul. Diamarga. frig. ℈ j. cum facc. fiat bolus. fit aliquãdo ad refrigerationem & humectationem maximè cùm timemus siccitatem intestinorum à caliditate & siccitate medicamenti: tunc sumimus conser. violarum. Sed quia hæc remedia dantur potius ad corroborationem ventriculi debilitati laxatione medicamenti, conseruam ros. accipimus, quæ leuiter constringit, & partes laxatas corroborat. Cùm cerebrum volumus corroborare, nec tempus nec morbus prohibent: Conser. Stœchados & Rorismarini, vel Saluiæ addimus, maximè in morbis neruorum frigidis.

Ad siccitatem intestinorũ à medicamento.

Ad stomachi debilitatem.

Ad cerebrũ in morbis frigidis.

Ad robur cordis conseruam Buglossi, Borrag. vel Rosmarini. Ad hepatis confortationem ex florib. Cichorij, sicuti in morbis splenis addimus cõser. violarum & capill. In frigidis conf. Helenij, vel Iridis & ex florib. Hyssopi. Sed hoc in primis obseruandum est, vt ad corroboratione͂ ventriculi & partis affectæ aliqua semper medicamẽtis admisceantur. Propinari etiam eo scopo solet potio ex hordei decocto vel Syrupo cum aqua aliqua propria affectui & parti affectæ, & nostro scopo. Præscribi solet potio in morbis acutis calidis, corpore sicco, tempore calido, vel in quo timetur astrictio post medicamentum purgans, hoc modo,

℞. Decoctionis hordei perfectè cocti ℥ iiij. Syr. violati ℥ ij. misce. capiat post vsũ medicamẽtorũ eradicatiuorum. Si nulla sit noxa, solemus dare tabulam alicuius electuarij, vt Triasantali, in affectibus Hepatis, vel febribus, vel diarhodõ Abba. vel in morbis frigidis ventriculi & aliarum partium tabulam Aromatici ros. vel ros. Nouellæ, vt ad cor Diamoschi, vel Diambræ. Iisdem etiam vtimur in affectib. vteri. Eadem autem die qua assumptum est medicamentum, quatuor horis post dari solet iusculum aliquod pulli aut Capi leuiter decocti, aut rei alterius sine sale, aut decoctum cicerum rub. & alia huiusmodi.

DE MINORATIVIS.

Medicamentum purgãs vel est Minoratiuum, vel Eradicatiuum. Minoratiuum commune est remedium quo vtimur ad euacuationem materiæ morbum committentis, estque in ventriculo aut intestinis: & quo facilius hanc componendi rationẽ intelligamus, & in quib. morbis eo vti oporteat, sic monstrabimus. In primis est notandum quòd morbi qui fiũt à repletione, inanitione curantur. Inanitio fit sanguinis missione, medicamento purgante, inedia, exercitatione & id genus: Minoratio per medicamenta purgans. Est purgatio vel communis humoris, qui adhuc nõ putret, nec morbum excitat; potest tamẽ facile putrescere, & morbum excitare, vel materiæ turgentis in venis prope ventriculum, intestina & hepar non expectata eius concoctione. Talis enim euacuatio fit inchoantibus morbis acutis in quib. materia turget; nam in aliis morborum acutorum temporibus vti etiam minoratiuis possumus, vel vbi materia non potest totam concoquere, & quo facilius quod relictum est concoqui possit, aliquam partem materiæ auferimus minoratione. Tunc itaque addimus medicamentum quod sua facultate aliquid de peccante humore euacuet, sicque euacuatione vna in duas aut tres diuidimus. Minoratiuo etiam vtimur, vbi videmus naturam non posse aliquã insignem vacuationem facere. Minoratiui verò basim constituimus in medicamento communi humores purgante, cui additur aliud ad humorem specialem peccantem purgandum, quod in minori esse debet quantitate, vt si pituita videtur redundare ex ructibus.

Statu aëris, ætate, sexu, & victus ratione minuendi sunt omnes humores, & speciatim ipsa pituita. Raro enim fit vt solus & vnicus in ventriculo redundet humor, cum etiam pituita, bilis & succus melancholicus, qui multi colligi solent,

solent, maximè in ventriculo crudi humores redundent. Præter hanc alia est euacuatio, vt pura eradicatio, quæ non nisi cocta materia, & ad expulsionem iam parata adhibetur, vt fit medicamento valentiori, & determinato alicui humori purgando. Minoratiuum oportet esse medicamentum leuiter purgans, & non vehementer, quod sine attractione humores qui sunt in vijs ductuum, vt stomacho, intestinis, venis meseraicis, & ipsa etiam hepatis gibba expurget. Cocta enim & non cruda medicamento sunt educenda, nisi materia turgeat: tenuissimus quoq; moueri facile potest. Medicamento quidem trahente vehementer non est vtendum, ne præter id quod est in ventriculo à venis etiam remotissimis trahat & plurimũ corpori facessat negotium. Materia autem quæ est in venis ductuum, nulla eget ad sui expulsionem præparatione, quod facile etiã nõ cocta & citra molestiam educatur, fit minoratiuum potione. Potionum multa sunt genera vel ad minuendum, vel ad eradicandum, vel ad confortandum, quæ cordiales vocantur: & ad multa alia de quibus alias. Nunc verò de minoratiua potione. Potio siue potus est medicamentum liquidum, minus tamen quàm syrupus, quia compositionem mollẽ, vel puluerẽ aliquẽ recipit, vt laxatiua, Catholicum, Diaphœnicũ, Indũ & alia, dissoluũtur in aqua vel decocto, & vt potio dulcior reddatur, Syrupo aliquo admiscetur. Fiunt ergo potiones laxãtes quibus vtimur pro minoratiuo & eradicatiuo post coctionẽ materiæ. Potiones minoratiuæ fiunt cum aquis vel decoctis puluerib. vel confectionibus, & pauco syr. vt iam dictum est, ad materiæ communis eductionem, vel ventris emollitionem, vt,

℞. Catholici ℥. j. dissolue in aqua decoctionis hordei, vel in aqua violarum ℥ iij Syr. violati ℥ j. misce. fiat potio. Aliquando Syr. Rof. lax. quãdo magis laxare, vel in eadem vt ad ℥ j. vel in maiore quantitate ad ℥ ij. potio ad pituitam laxandam, vel Diaphœnicũ, vel Indũ maius vel minus recipit, & Syr. Capil. Ven. Violarum parum, vel si non sit morosus, nihil addimus, ne augendo molem imbecillius reddatur medicamentum.

Ad pituitam.

℞. Diaphœnici ℥ ß. dissolue in pauca aqua hyssopi, & fiat potio. Minor quantitas vsurpatur, vel decoctione pituitosa paramus ad dissolutionem. vel cum syr. Rof. laxatiuo addimus Indum maius, Diacarthami, de Citro sol. dissoluuntur, & fiũt potiones, Potiones laxantes melancholiam fiunt ex confec. hamech, Diaphœnico, Diasenæ sol. dissolutis in aquis Fumiter, Borraginis vel decoctione Senæ, Epithymi vel mercurialis. hoc modo.

℞. Polypodij quercini recent. ℥ j. pass. mundatarũ ℥ ß. Senæ orientalis, Epithymi ań. ʒ ij. Mercurialis M. j. florum cordial. ań. p. j. fiat decoctio, in quartario j. dissolue Diaphœnici ʒ iij. Syr. Rof. sol. ℥ j. misce capiat mane. fit decoctio quãdo vti volumus minus proprio medicamento, vel quia proprio caremus, vel quia conuenit magis propter aliud. Cùm verò confectione hamech vtimur, contẽti sumus vti aquis, vel decocto Mercurialis, quia satis purgat humorem. Ad serosa recrementa vtimur cõfectione Hamech, cum decoctione purgãtium ichores humorum, de quib. supra diximus. Potio ad serosa recrementa.

℞. Brassicæ marinæ M. j. passul. mund. ℥. j. Anisi ʒ j. fiat decoctio in iure pulli vel galli antiqui, & in quart. j. dissolue conf. hamech ʒ iij. Syr. Rof. lax. aut Fumiterræ compositi ℥ j. misce. fiat potio. Cũ brassica marina noceat ventriculo & hepati, solemus vti iure galli aut alio grato. Simplicia quibus ferè fiunt minoratiua, sunt Cassia ad ʒ vj. vel ℥ j. vel ʒ x. Manna granata ad ℥ j. vel ℥ ij. Syr. Rof. lax. ad ℥ j. vel ℥ ij. Compositiones quibus vtimur, eodem parantur scopo communiter. Catholicon ab ℥. ß. ad ℥ j. Diaprunis simplex eadem mensura. Diaphœnicõ à ʒ j. ad ʒ ij. Conf. hamech à ʒ j. ad ʒ ij. hæ quidem compositiones fortiter solucẽtes mitiorib. alijs misceri solent, vt monstrabitur. Syr. Rof. solutiuus bilem & pituitam: Catholicum omnes humores, idq; blandè admodum, quod fit sine Diagredio. Diaprunis simplex & Cassia recens leniendo solum vacuat quod in vẽtriculo & intestinis collectum est. Diaphœnicum ob Diagrediũ minori quantitate dari solet quàm prędicta; cùm tamen à longinquo non trahat: quo fit vt in minoratiuis ferè semper addatur Catholico, Cassiæ, Rhab. maximè si peccare videatur bilis & pituita, cùm tamen & eo solo aliquando vtamur ad ʒ iij. vel quatuor. Confectio hamech ichores purgat pituitæ salsæ, bilis, & melancholiæ, alijs tamen ferè semper miscetur in pauca quantitate, quia vehementer trahit, vt Elect. de succo Rof. vel de Citro, Diaprunis solutiuum, Indum maius, quæ omnia ferè præscribũtur quantitate eadem. Potest etiam fieri minoratio pilulis sine Diagredio paratis, leuiter & à propinquo trahentibus, vt pilulis de Hiera f. de Aromatib. Assayeret ad bilẽ addito Rhab. Agarico ad pituitã: Sena ad Melancholiam. Ad Melancholiã purgãdam minoratiua quidẽ fiunt in forma boli vel pilularũ, vel Syr. pro ratione morbi & morib. ægrorum. In febribus putridis vtimur minoratiuis siue febris sit continua, siue intermittens. In continua ante sanguinis missionem tale minoratiuum fit:

℞. Cassiæ recẽs extractę ʒ vj. cũ sacc. fiat bolus, vel dissolue in decoctione communis medicinæ, vel aqua Buglossi, Endiuiæ, Cichorij, capiat ante cœnam vel prandium per tres horas. purgat siquidem

si quidem Cassia bilem, pituitam & alia excremēta leniendo intestina, quod etiam prestat Māna, sed imbecillius longè. Si magis volumus purgare bilem, addimus Cassiæ medicamētum cholagogon vt Rhab. Si pituitam, phlegmagogum, vt Indum vtrumque vel eandem Cassiam cum decoctione purgante pituitam. Datur verò in minori quantitate quando volumus sanguinem mittere, vel loco Cassiæ Catholici ℥ iij. vel ℥ iiij. si æger tolerare possit.

Pro minoratiuo etiam possumus vti clystere, maximè cùm æger intestina habet recrementis plena: & quando Cassia vel Catholicum ob intestinorum obstructionem nihil expellere possunt, vel cùm æger vomitu reiecit quicquid erat in vētriculo. Clystere etiam vtimur pro minoratiuo, & hoc quidem quoties missuri sumus sanguinē. Inanitæ siquidem venæ per sanguinis missionem à venis meseraicis, hæ ab intestinis, illa à ventriculo trahunt recrementa, ob id clystere vel minoratiuo cōmuni, vel alio leniter purgante, vel vomitu euacuamus. Sic faciēdum in his qui cacochymia & scabie laborant, vt præcedat semper euacuatio materiæ quæ est in vijs ductuū cōmunibus, sanguinis missionem. Vtimur minoratiuo in morbis diuturnis, & quorum status lōgus est, in quibus ob diuturnitatem licet intermissis aliquot diebus differre minorationem, ne sanguinis missione & purgatione statu sequenti prosternātur vires. Vtimur minoratiuo in morbis qui sunt ab obstructione hepatis vel lienis, in quorū curatione necessarij sunt syr. incidentes & aperiētes. Nā cū his syrupis vtimur nō euacuata materia vētriculi & intestinorū per minorationem, materia illa vi syruporum incidentiū reducitur ad venas iam obstructas. Inde maior sequitur noxa & obstructio, ante vsum syruporum incidentium & aperientium. vtendum est necessario minoratiuo nisi præcesserit vomitus, qui collectos cibi crudos succos solet euacuare. Quod idem est obseruandum quoties volumus menses prouocare, & lapides comminuere, & vrinā retentam ciere, quæ à crassis humoribus fieri solent. Vtimur in febrib. putridis, & morbis chronicis minoratiuo, vel cùm videmus ægros morosos in assumptione medicamentorum. Morbi enim chronici cùm fiant à multa & crassa pituita frigida, longa egent coctione frequentique euacuatione. Nam periculosum est vnà & simul purgare, sed bis aut ter purgationem reiterare oportet. Quando minoratiuum prescribimus post Syr. incidentes & aperientes ad expulsionem materiæ, quæ fieri debet posthac per medicamentum purgans quod eradicatiuum vocant, cùm morbus diuturnus est, & materia multa, pro minoratiuo optimum est, pilulas sine custodia, quas Diagrediū non recipiunt, & pilulas ante cibū præscribere. Et ex illis sumat æger tertio aut quarto die ʒ. ſ. aut ʒ. j. vel loco harum vtatur apozemate i. decoctione purgante, concoquente, & aperiente, simul ac attrahente, & maximè tempore calido, cùm timemus calefactionem ex pilulis; vel cùm æger non potest has deuorare. Ante tamen vsum apozematis melius fuerit vti bolo, quia apozema recipit aliqua medicamēta soluentia obstructiones, quòd deduceret materiam adhuc crudam & crassam intra venas. Vel sit prima Apozematis magis soluens quā sequens dosis, vt hac dosi purgato ventriculo tutius sequentibus aperias, & quod reliquū est purges pro materia cōmuni, vel cū humores ita sunt commixti, vt auelli facile non possint.

Minoratiuum in forma boli fiat hoc modo.

℞. Catholici ℥. ſ. vel ʒ. vj. cum sacc. fiat bolus, vel loco Catholici,

℞. Cassiam vel Mannam. Vel hæc dissoluantur in decoctione cōmuni & in aquis cordialibus, vel in forma pilularum, minuunt enim materiam illam communem; vt pilulæ de Hier. ſ. composita, Assayeret, de Aromatibus, & sine quibus; hoc maximè cùm febris abest, id quod etiam Cassia fit & Catholico, quæ mitiora multo sunt & imbecilliora, & maiore quātitate dantur, vel etiam quia cōmunis sit & aptior, vt ipsa Manna; & illa Cassia è canna extracta, recenti semper vtendum, eo quòd vbi diutius extra cannam manet, aciditatem acquirit.

Pro materia biliosa minoratiuum.

℞. Diaprunis simplicis & Cassiæ añ ℥ iij. Rhab. pul. ʒ. ſ. cum sac. fiat bolus. Si fuerit pro febricitante, satius erit rhabarb. infundere in aqua Endiuiæ, vt minus astringat, & facilius penetret, sua enim astrictione (qua febribus plurimum obest) infusione illa deperdit Rhab. sicque fit conueniētissimum medicamentum. Infunditur etiam in vino albo vt magis penetret & aperiat.

Hoc modo, infusum præscribi solet pro materia biliosa.

℞. Diaprunis ſ. vel Cassiæ ℥ vj. Rhab. infusi in aqua Endiuiæ, vel capil. ʒ. j. cinamoni g^a. vj. aquæ Endiuiæ & capil. añ. ℥. ij. misce. fiat potio. dissolue in decoctione purgante & digerente bilem. Ad eandem bilem minoratiuum.

℞. Syr. Ros. lax. ℥ ij. Rhab. ʒ. ſ. aquæ Endiuiæ vel Cichorij, vel Buglossi vel graminis, vel apij ℥ iij. Cinamomi g^a. quatuor. misce. fiat potio. Rhab. cùm semper sit addēdum Cinamomū, aut Spica. Cinamomo potius quàm Spica corrigimus. Et vt astrictio facilius tenuetur & altius penetret, soluatque, cinamomum: & quòd sit iucundioris saporis & odoris ac vitium humoris castiget & corrigat, apponitur: aliàs solo Rhab. nūquā vtimur nisi ad astrictionem in substantiā. Aquæ inciden-tes &

tes & aperientes addunt tenuitatem Syrupo Rof. lax. ac eius adstrictionem corrigunt si qua sit, quę quidem pauca esse potest; ne per se sumptus cum astrictione soluat, & inde obstructiones & morbum augeat. Si enim adsit obstructio, vt in febribus putridis, ictero, & alijs morbis cũ obstructione, oportet minoratiuũ nihil astrictionis habere. Nam quę soluũt astringẽdo, vt myrobalani, substantia sua terrestri, Rhabarb. & similia, obstructiones augent. Quare reprehendit eos Auicẽna qui in initio febrium myrobalanos exhibẽt. Ne igitur in hunc errorẽ incidamus, diligẽtissimè obseruandum est, an morbus sit cũ obstructione, tunc macerandum est Rhabarbarum aqua Endiuiæ & vino albo, ac addẽdum est Cinamomum: Si addimus aquas aperientes, minus calidæ miscendæ erunt, vt Graminis, Asparagi, Endiuiæ, Capil. veñ. Datur etiam syr. Rof. lax. vel Rhabarbarum, vel myrobalani cum decoctione herbarum & seminum aperientium, vt illorum corrigatur astrictio eo modo vt sequitur.

Minoratiuum pro materia biliosa cum obstructionib. in forma potionis, cum decoctione obstructiones aperiente.

℞. Endiuiæ, Cichorij, Agrimoniæ añ. m. j. quatuor semin. frig. maior. quę sua tenuitate mouẽt vrinas & obstructiones soluunt, añ. ʒ iij. Anisi ʒ j. seminis petro. & apij añ. ℈ j. fiat decoctio: & in ℥ iiij colaturæ dissolue Syr. rof. laxatiui ℥ ij. syr. capil. veñ. ℥ j. vel ℥ j ſ. syr. Endiuiæ vel de Byzantijs ℥ ſ. tantum quia valentius aperit. Sed Endiuia omnibus hepatis affectionibus tam frigidis quàm calidis est vtilissima. Addi etiam possunt flores cordiales, passulæ & pruna in hac decoctione; in qua quæ sapore grata sunt, superare debẽt ea quorum sapor ingratus est, vel Anisi ʒ j. aut Apij, aut Petro. quæ semina ponuntur ad ℈. j. etiam si sint eiusdem facultatis. Possunt præterea dari syrupi cum aquis Buglossi, Borraginis & Endiuiæ vel cum decoctione cicerum rubeorum.

Pilulis etiam minuimus materiã biliosam modò tempus calidum, & temperatura ægri nõ prohibeat: tunc potius vtendũ bolo, decoctione, syrupis, vt supra monstratũ est. Omnes enim Pilulę ferè ex aloë fiunt & alijs calidis & siccantibus, eoque bilem ipsam magis irritantibus. Qua ratione calido anni tempore & in calida & sicca intemperie vtendum est potius decoctis, & bolis, quàm pilulis. Si autem non possit æger in forma potionis aut boli deuorare medicamenta: Pilulas ex Rhab. & Thamarindis hoc modo parabimus.

℞. Pilul. Hieræ ſ. Rhab. & Agarici añ. ℈. j. Thamarind. ℈. j. ſ. Syr. Rof. laxatiui q. ſ. fiant pilulæ. Pilulæ de Hiera & Agarico purgant pituitam & bilem Rhabarbari modo, sed cùm bilis purgandæ gratia solum sumatur hoc medicamentum: tamen Thamarindi cæterorum medicamentorum acrimoniam obtundẽt bilem & pituitam purgantium; vt huic negotio aptiores sint Pilulæ ex rebus minus calorificis possunt componi: tunc verò minus soluunt. Potest etiam dari minoratiuum his qui ob morositatem medicamentum recusant, idque in initijs hoc modo. & bilem purgabit.

℞. Prunorum dulcium numero quadraginta. decoquantur in aqua & sacch. & cribrentur & dentur. Si aluus astricta sit, ac necesse sit fortius purgare, adde Diagredij parum; Mastiches, Cinamomi grana vj. sumat duabus horis ante prandium. vel si loco Diagredij ponas succi Rof. vel florum Persici ℥ j. non minus erit efficax quàm si Diagrediũ addas; pueris & imbecillioribus efficacissimum medicamẽtum futurum. Hic pruna leniendo purgant bilem & cætera recrementa. Saccharum quidem minus lenit, sed vnà etiam abstergit. Mastiche cæterorum corrigit vehementiam, roborat ab eis læsum ventriculum, maximè à Scãmoneo. Cathartica siquidem omnia vi venenosa quadam purgant, & vim naturæ inferunt; nisi hæc leniendo & astringendo purgent, vt Rhab. & Myrobalani, Thamarindi, Mãna, Cassia, Catholicon, quorum postrema tria omnes humores purgant. Si incidentia, tenuantia & tergentia pituitam medicamentis bilem educentibus miscueris, haud dubiè trahent cum ipsis educentibus pituitam medicamentis, quibus miscenda semper incidentia & detergentia, ne tracta crassa pituita & non incisa prius, exiguos obstruat meatus in morbo pituitoso.

Ad pituitam.

Minoratiuum pituitam & crudos humores euacuans, debet ex his componi quę tergũt, tenuãt & purgãt, ob id volumus vti cõmunibus, vt Cassia, Manna, Catholico in forma boli, vel alia quælibet. His necesse est miscere aliqua quæ magis sunt determinata & propria educẽdę pituitæ. fiũt autem magis propria prædicta cũ simplicia, tum cõposita si dissoluantur in decoctionibus purgantibus vel digerentibus pituitam, aut aquis extenuantib. & aperientibus, addito melle rosato ad abstersionem in exigua quantitate, vel syr. de Byzãtijs. Aquæ conuenientes sunt Fœniculi, petro. Apij, Hyssopi, &c. In forma boli addimus Agarici trochiscati ℈. j. vel ℈ ij. Si æger sit ob eius amarorẽ difficilis, minus amaris vtemur, vt Diaphœnici ʒ j. quem quidem componimus secundum rationem prædictam. composita sunt quidem ex tenuantibus & ex tergentibus. Et pro istis drachmis additis, tantũ possumus de quantitate Catholici

cholici ʒ vj. vel ʒ iij. in materia biliosa: in materia pituitosa dicemus,

℞. Catholici ℥ ſ. Diaphœnici ʒ i ſ. vel ʒ ij. vel elect. de Citro ʒ j ſ. & fiat bolus. Minuenda est dosis debiliũ pharmacorum in materia pituitosa, & fortiorib. est vtendum, quia pituita difficilius trahitur & euacuatur quàm bilis.

Pilulæ in materia pituitosa magis sunt propriæ quàm in biliosa, quia, vt dictum est, pilulæ calefaciunt & exiccant magna ex parte: Iis igitur cõmodissimè educetur pituita. Pilulę erunt de Hiera composita, Assayeret, de aromatibus, & aliæ Agaricum recipientes. Probatur magis pilularum vsus cùm à longinquo volumus purgare. Túc enim medicamentum non nisi longa mora potest operari. Pilulæ tales fiunt.

℞ pul. Hieræ simpl. ʒ j. Agarici trochis. ℈ j. Cinnamomi, Croci, Asari, myrrhæ añ ʒ. ſ. Cum succo Apij vel syrupo de Byzantijs fiant pilul. 6. pro ʒ. ex his, vt supradictis, dosis erit ʒ ſ. ʒ. j. vel ℈. quatuor vel ʒ j. ſ. & possunt sumi ante cibum. Quia Agaricus purgat pituitam & obstructiones tollit, maiori additur quãtitate quàm Rhabarbarum omni febrium generi aptissimum. Præterea vt omne cholagogum tenuantib. & incidentibus mixtum pituitam purgare superius dictum est, qua ratione Diagredio cũ Castoreo se optime pituitam purgasse dicit Gal. In febribus etiam pituitosis potiones laudantur magis, quia citius & è corpore & facilius de potentia in actum reduci solét: & quòd faciliùs omnes & magis absoluuntur per horum vsum intensiones, vt obstructionũ apertio, detersio & euacuatio, citra magnam & insignem calefactionem: quæ omnia non exactè pilulis licet assequi.

Gallus antiquus cùm nitrosam quandam habeat substantiam, pituitosam materiã purgat, & carne astringit. Ex eius iusculo pro delicatis fieri potest potio cum seminis Carthami ʒ duabus Ea pueris & ijs qui medicamenta ægrè sumũt, etiam conuenit.

Pruna pro pituitosis.

Possunt insuper præparari pruna, vt superius monstratum est in materia biliosa. loco Diagredij addere possumus ʒ j. Turbith, aut ʒ ſ. vt sequitur.

℞. prunorũ dul. numero xxx. passul. mund. numero x. Turbith ʒ. j. Zingib ʒ ſ. cinamomi, mastiches añ. ℈ ſ. Bonũ erit decoquere Turbith cõquassatum cũ prunis, sacc. passulis, per cribrũ medicum cernãtur quib. adde Zingiber & Cinamomum (quia odorata non debent decoqui) in fine. Passulæ leniunt & abstergunt. Turbith per se & solum sumptum tenuem solùm educit pituitam. Zingiber autem iuncturas respicit, additum crassos humores vnà purgat. Idem quod Turbith præstat Esula, & Tithymali radices, nec Cinamomum nec Mastix sunt imponenda.

Possunt etiam integra pruna & passulæ condiri.

AD MELANCHOLIAM.

In Melancholia minuenda vtimur communibus; vt in biliosa & pituitosa fecimus, addendo tamen ea quæ succum melancholicum cogunt & purgant: & ex his aliqua splenetica. qualia erunt illa quæ vim soluendi obstructiones habent, vt eò medicamenti vis deducatur. Conficiuntur autem ad eum scopum minoratiua in bolo, in decoctione, & pilulis hoc modo.

℞. Cassiæ ʒ vj. Confect. hamech ʒ ij. misce. fiat bolus. addatur aliquando Diasenæ vel potius Senæ orientalis, duplo melioris, quàm Sena Allobrogũ, quæ est Sena communis. In forma potabili dissoluentur hæc omnia in decoctione coquente & euacuante succum melancholicum, vt in decoctione Cicerum rubeorum lienem purgãtiũ, vel in aquis Capil. Fumariæ, Graminis, Scolopendrij & Eupatorij, quæ omnia tenuant & lienem purgant. Adduntur & Syrupi in potionibus qui succũ hũc vacuant, vt Syrupus de Eupatorio, Syr. de pomis compositus. Incidunt, aperiunt obstructiones, vt syr. de Byzantio, Capil. Veñ. & id genus. In forma pilularum fiunt minoratiua, vt pilulæ de Fumoter. Indæ. de quinque generib. Myrob. ad dosim ʒ. ſ. non vltra cùm morbus est sine febre. nam in febre bolum potius, aut potionem dabimus, vt in materia biliosa & pituitosa dictum est. Possunt etiam dari pilulæ in hac materia scilicet quæ ad pituitam præscribuntur, vel quia pituita semper redundat in his qui affectus patiuntur melancholicos ob deprauatam coctionem, vnde multi crudi succi solent coaceruari, vel quia humor melancholicus parum à pituita differt & crassis humorib. His tamẽ pituitã educẽtibus optimũ fuerit addere vel Senã vel Crocũ, vel aliud quod vim habeat mundandi sanguinem à reliquis humorib. melancholicis, hoc modo.

℞. Pilul. de aromatib. ʒ ſ. Thymi, florum Buglossi añ. ℈ ſ. formentur pilulæ cum Syr. Fumariæ, de Epithymo, vel de pomis composito, qui omnes euacuant, & succum melancholicum purgant. Sani qui quotidie colligunt superfluitates in corpore, exercitijs sunt vacuandi; non balneis, quòd summam tantum cutem purgent; multo minus medicamento, quod non prescribendum nisi valde indigentibus, idque ex longis interuallis. Proinde si quis semel vel bis in mense euacuatur, auertit ne excremẽtorum multitudo colligatur, & congeratur, præter id quod nocebit, corpora etiam trahet in malam consuetudinem. Eiusmodi autem medicamenta suprascripta sunt & inuisa: Scammonium, Colocynthis, Helleborus & cæ-

& cætera valentia medicamenta: non autē Rhabarbarum, Casia, Manna, Thamarindi, Aloes, quorum omnium benigna est operatio & parum molesta.

Pauci sunt morbi, in quibus non licet minoratiuis vti, quia semper est aliqua materia peccans aut superflua in vijs cōmunibus, quæ fouet morbum, & naturam grauat, occupatque eam in eius coctione. Cùm autem dixit Hippoc.

Cocta medicari non cruda. de materia coniuncta & ea quæ in parte aliqua impacta est intelligendus Aphor. non autem de antecedente, nec de ea materia quæ consistit in vijs communibus, licet ibi morbum efficiat. In inflammatione enim hepatis idque initio iubet Gal. medicamenta leuiter purgantia vsurpari, & in progressu ad fortiora progrediendum. De coniuncta verò hic loquitur. i. de ea quæ ex omni inflāmatione resudat. Notandum quosdam esse qui Diasena solutiua in affectibus melancholicis vtantur. Sed quia illius descriptionis sunt duę aut tres descriptiones, quarum prima recipit Veratrum, quare satius est illam prætermittere. Præterea nisi Diagredium addatur, nihil facit, nisi quòd corpus exsiccat, & plus lędit quàm prodest, atq; etiā quia in forma pulueris paratur. Hæc de concoquentibus & minoratiuis dicta sint: hoc tamen minime prætereundum est quòd præparantia ad euacuationem sunt aliquando vehementia, aliquando laxantia. Illa autem dantur die præcedenti. Hæc colligo ex Gal. lib. Quos, quando purgare oportet: vbi docet danda esse leuia ante Veratrum ad præparationem, ad flatum, & vomitionem. Sic de laxantibus: sed hoc fit aliquando clystere exhibito die præcedenti: nam quando non sunt vsi neque detergentibus, neque relaxantibus, vel lenientibus; Apozematis loco dantur digestiui Syrupi: Violatus ex multis infusionibus in affectib. thoracis, vel Rosatus in alijs partibus & humoribus; obseruando quod de minoratiuis dictum est, scilicet quòd determinatus sit humori vacuando.

De Digestiuis, vel concoquentibus vulgo vsurpatis.

Quia ex Syrupis in officinis paratis citius Digestiua medicamenta parantur, de illis hoc loco agendum. Syrupi iuuant coctionem aut præparant humores, vel corpus ad meliorem & faciliorē eductionem. Cōcoquitur bilis frigidis, humidis. Illa enim propriè calorē extraneum partium minuunt & ad mediocritatem reducunt, quod faciendo melius coquitur: Concoctio enim fit à calore temperato. Syrupi qui calidiorem materiam, vel partium calorem temperant, ex accidenti bilem concoquunt.

Bilē aūt cōcoquūt Cichoriū, Scariola, Endiuia agrestis & similes herbæ: quia bilis illa magna ex parte redundat in hepate, in quo oportet aliquā astrictionem adesse, vt vis illa hepatis conseruetur. Talia danda sunt in concoctione bilis, quæ vel fluxum ventris vel vomitionem facit, vt in dysenteria & aliis febribus cum fluxu ventris, vt syrupus Endiuiæ simplex, vel de Cichorio sine Rhabarb. Bilis etiam concoquitur syrupis frigidis & aperiētibus leuiter, quales sunt, Syrupus Endiuiæ compositus, Syrupus acetosus simpl. & compositus, Syr. de Byzantijs, cum aquis Endiuiæ, Cichorij. Cùm humorem concoquimus, inspicere oportet si ille est in venis vel alia parte; quia si sit in venis, neq; fluxus adsit aliquis, tunc frigida & humida cōpetunt: si verò in alia parte sit, illius partis rationem haberę oportet. Quare si in thorace, Syrupus violatus, cum aquis Buglossi vel Nympheæ propinabitur. Si in hepate cum obstructione & febre, syr. Endiuiæ compositus cum decoctione radicum aperitiuarum & herbarum Capillarium. Si verò sine obstructione, vel cum fluxu, syrupus Endiuiæ simplex. Et quo facilius intelligatur, paradigmata ponenda sunt.

Digestiuum bilis si in thorace inflammationem pulmonum faciat.

℞. Syr. violati ℥ vj. aquæ Buglossi, vel Borraginis, viol. an. lib. ſ. capiat tribus matutinis. vel potest dari cum decoctione sequenti.

℞. Sebesten numero quinque, quatuor seminum frig. maior. an. ʒ ij. florum Violarum, Buglos. Borrag. an. p. j. hordei mundati p. ſ. fiat decoctio in lib. j. dissolue Syr. violati, Syrupi Endiuiæ simplicis an. ℥ iij. misce. capiat in tribus matutinis.

Ad bilem quæ in hepate est, vel cum affectu hepatis vel febre.

℞. syr. Endiuiæ compositi ℥. vj. aquę Cichorij, Endiuiæ, Capil. an. quartariū j. misce. capiat in tribus dosibus.

Decoctio ad idem.

℞. Endiuię, Cichorij, Buglossi an. M. j. seminis Apij ℈. ſ. florum Cichorij, Buglossi an. p. j. fiat decoctio, & in lib. j. dissolue syr. acetosi simplicis & compositi an. ℥ iij. misce. capiat in tribus matutinis.

Ad bilem quæ cum fluxu est, decoctio.

℞. Pilosellæ, Caudę equinę, Cichorij & Scariolę an. M j. seminis Endiuię, Portulacę an. ʒ j. florum Ros. p. j. fiat decoctio, & in lib. j. colaturę dissolue syr. Endiuię simplicis ℥. vj. fiat digestiuum pro trib. dosibus.

Ad idem.

℞. Syr. Endiuiæ simpl. ℥ vj. aquarum Cichorij, Acetosę & Nympheæ an. ℥iij. misce. capiat manè.

Ad Melancholiam concoquendam.

Vel est in venis sine febre, vel sine obstructione, vel est ex sanguine, vel est melancholia ex adustione alicuius humoris. Hac distinctione facta eligantur syrupi concoquentes materiam. Sunt autem qui purgant duabus qualitatibus, vt syr. è Borragine, & Buglosso, vel altera tantùm qualitate, nempe humiditate; vel calore temperato, vt aqua Enulæ campanæ, decoctio Glycyrrhizæ. Si ergo sit concoquenda citra apertionem splenis fiat, hoc modo.

℞. Syr. de Buglosso, vel Borragine ℥ vj. aquæ Buglossi, Borrag. an. quartarium j. aquæ Enulæ Campanæ, & Melissæ an. quartarium s. misce. capiat in tribus matutinis. Si obstructio in splene sit, tunc addantur syr. acetosi vel leuiter aperientes, vt

℞. Syr. de Byzātijs, vel capill. veñ. ℥ viij. aquæ Portulacæ, Buglossi, Helenij & Capil. an. quartarium j. misce. capiat in tribus matutinis, vel quatuor. In morbis melancholicis quia cor afficitur, Cordialia addantur: vt

℞. Syr. de pomis redolentibus & de Buglosso an. ℥iij. aquæ Borrag. Scabiosæ, Enulæ & Capil. an. quartarium j. misce. capiat in tribus matutinis. Si decoctum parare volumus, tales vsurpandæ sunt herbæ, scilicet ex his quibus paratæ fuerunt aquæ.

Decoctio pro melancholia in qua afficitur cor, & adest splenis obstructio.

℞. Buglos. Scabiosæ, Melissæ, Borraginis, herbarum capil an. M. j. radicis Enulæ, Glycyrrhizæ & Buglos. an. P. j. fiat decoctio. In lib. j. s. colaturæ dissolue syr. de pomis redolentibus simp. & syrupi de buglos. an. quartarium j. misce pro trib. dosibus, si ad concoctionē melancholiæ oportet præscribere vnum syrupum accommodatum humori, ex quo facta est melācholia, & alium qui respiciat humorem melancholicum, vel humiditate vstionem temperet, quod facit syr. violatus in melancholia ex adustione bilis: si ex pituitæ adustione, syr. de Buglosso; & capiat cum aqua Melissę & Buglossi in ea proportione in qua dictum est.

Melancholia ex pituitæ adustione.

Ad pituitæ concoctionem.

Pituita varia est, vt varia sunt concoquentia. Dulcis pituita leuiter incidentibus, & calidis coquitur, vt syr. Capil, melle Ros. & aquis Melissæ, Graminis, Buglossi, hoc modo.

Dulcis.

℞. Syr. Capil. ℥ ij. mellis Ros. s. ij. aquę Graminis, Hyssopi, Betonicæ est buglos. an. ℥ ij. aromatisetur cū ʒ. s. Diarhodonis Abbatis pro duabus dosibus; vel cū decoctione Hyssopi vel Betonicæ. Ad pituitæ acidæ concoctionem, syr. magis incidentes & magis calidi vsurpandi sunt.

A

℞. Syr. Capil. & de Byzantijs an. ℥ iij. mellis ros. ℥ ij. aquæ Hyssopi, Betonicæ, Apij, petro. an. quartarium j. aromatisetur cum ʒ j. Diarhodonis abbat. Iisdem coquitur pituita vitrea augendo calorem & attenuationem. Aquea pituita tenuis est, quare incisione multa non eget, sed calore ad concoctionem. Quare syr. conseruationis corticis Citri, mel Ros. colatum, syr. de Stœchade & Glycyrrhiza conueniunt, hoc modo.

V

A

℞. Mellis Ros. col. syr. cons. corticis Citri an. ℥ ij. syr. de Stœchade ℥ j. s. aquarū Menthæ, Betonicæ, Melissæ, capil. Veñ. an. quart. j. misce. capiat in tribus matutinis.

DE BOLIS.

INTER varias medicamentorū formas recensentur boli, qui medij sunt inter medicamenta sicca, & valde liquida. sunt autem bolorum differentiæ tres: ad quas reliquæ omnes reduci possunt. Quidam enim materias communes euacuāt & stercora subducunt: Alij purgantes, qui ex alto corpore humores educunt noxios. Nonnulli sunt corroborantes, & quodammodo alterantes, qui ex conditis magna ex parte fiunt.

Aluum lenientes parantur

Ex pulpa Cassiæ, Manna, quibus pro partiū & affectuum varietate, atque adeò ipsius medicamenti natura, varia medicamenta permiscentur, vt pulpæ Cassiæ Glycyrrhizā admiscemus cùm pulmones iuuare volumus: grana Alkekengi, cùm renes. Anisum ad flatus discutiendos quos Cassia sua natura excitat: Propterea in cholico dolore à flatibus & alijs internis doloribus ab ijdem nō est ea vtendū: aliquādo grana piperis ad eundē vsum: in natura calida & biliosa Thamarindi.

Ad Melancholicum humorem adustum.

℞. Pulpæ Cassiæ recens extractæ & per setaceū transmissæ ad fumum aquæ ℥ j. seminis Anisi ʒ ij. Debet autem Cassia breui tempore ante cibum exhiberi, ne conuertatur in alimentum.

Alius Bolus ad eundem humorem.

℞. Cassiæ recentis ℥ j. Thymi aut Hyssopi ʒ s. idque potius in materia calida quàm frigida vsurpamus.

Bolus ex Manna.

℞. Mannæ recentis albissimæ & granatæ ℥ j. s. fiat bolus. detur paulo ante prandium. aliquo humore Manna est humectanda aut irroranda ad bolos formandos.

Ad

Ad eundem effectum poteſt pomum excauari, & in cauitate ℥ j. Mannæ decoqui ſuper prunas, deinde pomum illud ægro deuorandum exhiberi, quod habet vim detergendi, leniendi, & aluum ſubducendi.

Boli purgantes.

Boli purgantis certa quantitas præſcribi nõ poteſt, cùm mutetur pro ægri viribus, & humoris purgandi & ægri natura. In illis tamen omnibus eſt id obſeruandũ, vt nunquã excedat quantitas ℥.j. ſi ſint vehemẽtes, exhibendi erunt longo tẽpore ante cibum. Item ſuperdormire licebit, alioqui non licebit.

℞. Caſſiæ recentis ℥ vj. Rhab. ʒ j. ſacch. q. ſ. fiat bolus. Caſſiæ loco poteſt poni Catholicon.

Boli alterantes.

Alterantes boli poſtremi ſunt qui varijs de cauſis præſcribuntur. Nonnulli ad ventriculum corroborandum, alij ad tollendam intemperiem iecinoris, alij ad corrigendam malignitatem tum medicamentorum, tum humorum in nobis corruptorum: quidã ad renes detergendos & lotium prouocãdum. boli autem magna ex parte parantur ex conditis, & ad corroborationem ventriculi, quibus permiſcentur pulueres: vt

℞. Conſer. Roſ. ℥. ſ. Exhibeatur manè præſertim poſt aſſumptum medicamentum. Talis aũt bolus præſcribitur cùm medicamenti vi & nimia vacuatione diſſolutus eſt ventriculus. vel ſic,

℞. Confec. aromat. Roſ. loco Opiatæ ʒ iij. cum ſacc. fiat bolus. Poteſt etiam ad hanc rem parari bolus ex carne Cydoniorum, & Myrobalanis, & corticib. Citri ſac. conditis, quibus omnibus ineſt vis corroborandi ventriculum. Boli enim iecinoris intemperiem temperantes, & relictam à medicamentis qualitatem tollentes conficiuntur ex cõſerua Bugloſ. Borraginis, Cichorij, Acetoſæ & conſimilium, quæ poſſunt exhiberi ad ʒ iij. vel ℥ ſ.

Sic etiam calefacientes boli in morbis frigidis ex corticibus Citri, & conſ. florum anthos & ſimilium.

DE DECOCTIONIBVS.

Decoctionum multæ ſunt differentiæ, aliæ enim ſunt alterantes vel aliquam noſtri corporis partem, vel humorem aliquem. Aliæ purgantes bilem flauam, vel pituitam, aut ipſam etiam melancholiam aut ſeroſa recrementa. Aliæ flatus diſcutientes. Decoctio fit ex radicib. herbis, fructibus, ſeminibus, floribus. Decoctio itaque alterans aliquam partem fit ex ſimplicibus proprijs & parti illi deſtinatis, vnde vel pectorales vel capitales dici ſolent, quòd vel capiti, vel pectori ſint propriæ; & ſic de alijs partibus, vt ad renes, ventriculum laxatum. Decoctio pectoralis fit ex his quæ relaxant, & nequicquam conſtringunt, & abſtergunt ac tenuant. Pectori ſiquidem ſunt inimica aſtringentia, vt quæ eius actionem impedient: quod ad liberam reſpirationem & thoracis dilatationem eſt imprimis neceſſariũ, muſculos & neruos eſſe laxos & obſequentes. Quapropter pectus licet calidum ſit refrigerandũ, id tamen ſemper roborare ſolemus medicamentis modicè calidis. vt

Decoctio pectoralis media & communis.

℞. Glycyrrhizæ ℥. j. Capil. M. j. paſſul. mũd. numero xx. Iuiubarum, ficuum añ. numero x. ſeminis Aniſi ʒ. j. hordei integri p. j. fiat decoctio, ex qua poſſumus accipere quart. j. ad commixtionem medicamenti laxantis & purgantis pectus.

Vel fieri poteſt ſyrupus medius, pro tuſſi, pleuritide & peripneumonia, addendo ſaccharum aut aliquid ex ſyrupis communibus, quo vti poterimus in affectibus pectoris, donec melius proſpectum fuerit materiæ à qua affectus dependet. Quod ſi cognoueris morbum eſſe pituitoſum, ſyrupos huic decoctioni addes calefacientes & tenuantes, tergentes & incidentes, quales ſunt ſyrupi de Hyſſopo, de Praſſio, de Glycyrrhiza, Oxymel ſimplex & Squilliticũ: ſi ſit à materia calida, ſyrupus conueniens, addendo decoctioni huic refrigerãs aliquod ſine aſtrictione & incraſſans, vt ſyr. de Violis, de Iuiubis, de papauere.

Exempli gratia.

℞. Decoctionis præſcriptæ ℥ iiij. ſyr. violati & de Iuiubis añ. ℥ j. miſce pro vna doſ. vtatur manè cum tabella vna Diatragacanthi frig. Cùm exploratum habemus materiam eſſe calidam, minuimus in decoctione quæ calfaciunt, auctis quæ refrigerant & incraſſant, addimuſque quatuor ſemina frigida maiora. Lenientibus eodem modo poſſumus vti, quòd in hac & in vtraq; materia admodum ſint neceſſaria, vt Glycyrrhiza, paſſulæ.

℞. Glycyrrhizæ raſæ ℥ ſ. capil. M. j. (omnes enim capillares ſunt mediæ facultatis) hordei mundi p. j. prunorum, paſſul. Iuiubarum, Sebeſten añ. numero x. quatuor ſeminum frigidorum maiorum, ſeminis Berberis quæ refrigerant & humectant añ. ʒ ij ſeminis Biſmaluæ & Aniſi añ. ʒ j. ſ. florũ Violarum & Bugloſſi añ. p. j.

fiat decoctio, cui poteſt addi ſaccharum & confici ſyrupus; vel ſi mauis, adde aliquem ex ſyrupis refrigerantibus. Poteſt digeſtiuum ex quatuor doſib. confici, accipiendo pro qualibet doſi ℥ iiij. decoctionis, & Syrupi ℥ ij. huic decoctioni etiam poteſt addi ſolutiuum aliquod ad materiam collectam in thorace, vt Manna, Caſſia & Carthamum. In decoctione aliquando (vt in pleuritide & peripneumonia) ſunt qui velint addere ad euacuationem materiæ calidæ Rhabarbarum, cùm tamen ob obſtructionem minus conueniat, niſi cùm materia purè eſt biliosa, & quando damus, potius eſt dandum in infuſione. Infundatur ergo in decoctione, vel leuiter decoquatur. Addimus præterea Thamarindos, vt in catarrho, & alia pectoris affectione citra inflammationē. Alia vacuantia bilem; vt Elect. de ſucco Roſ. de Pſylio, Diaprunis ſolut. & alia huiuſmodi. Roſaceo ſyrupo ſolutiuo vti poſſumus etiā, quòd huic ſcopo cōueniat, quo quidē cum decoctione aliquādo vtimur. Illa decoctio prædicta quicquid eſt in eo ſyr. aſtrictionis, aufert. Notandum tamē eſt quòd cum decoctione paratur pro diſſolutione medicamēti laxantis, bonū eſt doſim factā augere, & ſemen Papaueris auferre. Notandum etiam in omni thoracis affectu iuncta inflammatione, vt in pleuritide, & peripneumonia abſtinēdū inprimis eſſe à lentioribus & vehementioribus trahētibus medicamentis. Quod liberum eſt vti in certis affectibus, ſi materia ſit multum ſubtilis, vt egeat magna incraſſatione & refrigeratione, vel inſomnijs torqueatur æger: addimus ſemē papaueris albi. Pro materia frigida plerumque vſurpamus radices quæ vim habent abſtergendi, & aliquo modo tēperandi & incidendi: fructus etiam qui abſtergunt & leniunt, ſemina quæ tenuant & calefaciunt: quibus calidis ſunt addenda aliqua humectantia, ne nimium exſiccando, materia quæ eſt in thorace, fiat per exſiccationem minus apta ad expuitionem. Fiat igitur in materia frigida decoctio pectoralis, hoc modo.

℞. Glycyrrhizæ raſæ ʒ j. rad. Iridis ʒ ij. Helenij ʒ j. ſolum propter eius amarorem & ingratitudinem. Paſſularum mundatarum, ficuum, Iuiubarum añ. N. x. fol. Marrubij, vel Hyſſopi M. ſ. ſi febris ſit, ſin minus M j. ſeminis aniſi, Fœniculi añ. ʒ j. ſeminis Melonum & Maluarum añ. ʒ. ſ. hordei integri parum. Poſſumus addere flores Roſmarini & Stœchadis cùm ſuſpicio febris abeſt. Ex hac decoctione poteſt fieri hoc modo Iulapium.

℞. Decoctionis prædictæ ℥ vj. ſyr. de Hyſſopo, & mellis Roſ. an ℥ j. ſyr. de Glycyrrhiza ℥ ij. miſce pro duabus doſibus. Addimus aliquando ſyrupum de Stœchade huic decoctioni, vel Oxymel Scylliticum cùm materia eſt admodū viſcoſa & eget multa inciſione. Et hac ratione ſi volumus decoctionē ſolutiuam facere, vel in ea volumus diſſoluere medicamenta laxantia, ad purgationem addimus Catholici ʒ j. vel ʒ ij. Agarici tantundē coquimus aut infundimus, & præſertim quando vomitum metuimus: Agaricum enim in decoctione minus vomitum mouet.

Decoctio capitalis.

Decoctio capitalis eadem ratione facienda. Videndum enim primùm quæ ſit intemperies, & quæ ſit materia caput grauans: tandem eligimus ſimplicia quæ in eadem materia apta ſunt, & quæ capiti & pectori conueniunt. Agaricus enim à capite & thorace pituitā purgat, ſic & Carthamus. Hyſſopus pituitoſa capitis & thoracis purgat, vt Betonica, Marrubium, & id genus. Componimus facilè plures decoctiones, vti cognouimus herbas, caput, pectus, ventriculum reſpicientes & quæ ſeruiunt ad alterationem, & euacuationem alicuius materiæ. Fiunt decoctiones tales, quales primùm dedimus pro materia pituitoſa & bilioſa. Nunc verò ad ea quæ Melancholiam reſpicere poſſunt, deueniendum.

Ad Melancholiam.

Pro Melancholia autem primùm accipiūtur radices quæ melancholiam euacuant, vt Polypodium, (& lienem aperiunt) vt Thamariſci cortex, & cortex rad. Capparorum & Fraxini. herbæ accipiūtur, quæ idem præſtant, & ipſum ſanguinem mundant, vt Bugloſſum, Borrago, Fumaria, lupulus & eiuſmodi. Cùm volumus decoctionem ſolutiuā facere, addimus ſemina in decoctione, & alia quæ ſuccum melancholicum euacuant, vt Thymum, Epithymum, ſemen Caſſuthæ. Decoctio purgans Melancholiam ſimilis eſt decoctioni quæ lieni pręſcribitur, vt decoctio pituitam purgans, ſimilis erit decoctioni pector. Addimus etiam & fructus & paſſulas & dactylos. fiat itaque hoc modo.

℞. Corticis radic. Capparorum (ad extenuationem humoris melancholici & lienis meatuum apertionem) Corticis Thamariſci añ. ℥ j cùm adeſt obſtructio, & lienis tumor ſcirroſus, infundantur per noctem in vino albo, vel aceto cùm opus eſt maiore attenuatione: & ſi tamen vinum magis laudetur (nam acetum mors eſt choleræ, & humoris melancholici vita) ad obſtructionem aperiendam, & expulſionem.

Si autem facienda ſit laxatiua, addimus in decoctione, Polypodij & Senæ añ. ℥ j. Addimus & aliquando Thymum, Epithymum, & ſemē Caſ-

ſythæ.

ſythæ: ſed minori quantitate; quòd inſigniter exſiccent melancholicos; nam ſunt natura ſicci. Optimum etiam ſemper his addere aliquod medicamentum quod vim habeat purgādi pituitam. Quæ enim pituitam craſſam euacuant, humorem etiam melancholicum purgant, maximè ſi adiungantur temperantia & aperientia, & etiam quę melancholicum humorem reſpiciunt. In decoctionibus purgātibus & attenuantibus humorem melancholicum, ea nunquam ſunt prætermittenda quæ cordialia dicuntur, quippe hæc vim habent commoderandi expurgandique ſanguinem, vt Bugloſſum, Borrago. ſicuti nec ſemen alicuius eorum quæ vim diſcutiendi flatus habent, quòd melancholici flatulenti fere omnes eſſe ſoleant. Decoctioni huic addimus ſaccharum, vel ſyrupos, hoc modo.

℞. Decoctionis prædictæ ℥ iiij. ſyr. Bug. Borrag. vel Fumariæ añ ℥ j. miſce. fiat Syr. Quotieſcunque ex decocto aliquo ſyrupos digeſtiuos, ſiue concoctorios paramus pro diuitibus vel delicatis, ſolemus imperare vt clarificētur & aromatiſentur, cum puluere aliquo reſpiciēte partem, vel materiam aliquam, vt ſic fiat decoctio: & in decoctione diſſolue ſacchari q. ſ. aromati. ʒ ij. Cinamomi, clarificatione facta. Cinamomum enim addimus pro delicatis & moroſis, quia odor & ſapor eius eſt multo iucūdior: aliquando etiam aliquo alio molimur id. Quod ſi minus conueniat Cinamomum ob caliditatem tum ægri tum temporis, addimus Santalū aut albū, aut rubrum, vel Cinamomū & Santalum ſimul, vt huius frigiditate illius minuatur caliditas. Menſura autem odoratorum eſt vt cuilibet lib. decoctionis apponatur ʒ j. aut ℥ ij.

Decoctio flatus diſſipans.

Decoctio flatus diſcutiens fit ex ſeminibus flatus diſſipantibus, vt in Carminatiuo Clyſtere aliâs monſtratum eſt. Hoc tamen intereſt quòd in decoctione carminatiua quæ ad clyſteris compoſitionem paratur, minus ſumus ſolliciti de ſapore & odore. In decoctione autem deuoranda, vtimur potius Aniſo & Fœniculo quàm alijs quæ magis ſunt amara, vt ſemen Apij, Petro.

Decoctio communis ferè fit hoc modo.

℞. Thamarindorum, prunorum, Sebeſten, violarum, & hordei añ. partes æquales cū q. ſ. aquæ fontis fiat decoctio. In qua diſſolui poteſt omne medicamentorum genus, pro ratione affectus ægri, & temporis. Et vt fecit D. Fontanonus in praxi prædictorum decoctorum: Iura vtpote etiam medicamentoſa inſtar Serapiorum aſſumuntur appetenti delicato, pondere trium aut quatuor ℥. Interdum etiam veſperi, præſertim vbi frequentes potiones non ſunt ægro moleſtæ.

Iuſcula.

F I N I S.

Idem meretur iſte libellus teſtimonium cum ſuperiori.

Sebaſtianus *qui ſup.*

IN STIRPIVM OBSERVATIONES

ET ADVERSARIA MATTHIÆ DE LOBEL

INDEX COPIOSISSIMVS.

Amaran-

B.

Cen-

D.

Dictam-

Ferua

Iacea

K.

L.

Lignum Rhodium. adv. 427.

N.

O.

Peri-

Poly-

Rhodium lignum: adv. 427.

S.

Scrophu-

T.

Tithy-

V.

FINIS.

TABLE, OV BRIEVE ENARRATION DES NOMS VVLGAIRES TANT FRANCOIS, PICCARTZ que Valons, des plantes contenues en ceſt Herbier.

A.

B.

C.

Chou

Obeau

FIN.

Register der Hoochteutscher kreutern

namen im disem Kreuterbuch begriffen.

* * * *

Heyd

Rue

Taeffel oft vertellingen der gemeynen Nederduytschen oft Vlaemsche naemen.

Langhe

Table off suche names off herbes vsed in England/conteyned in this Herball.

Hellebor

Wild

TABLA DE LOS NOMBRES

CASTELLANOS Y ALGVNOS PORTVGVESES.

Gamarſa.

***** Tra-

F I N.

TAVOLA

ITALIANA.

Fior.

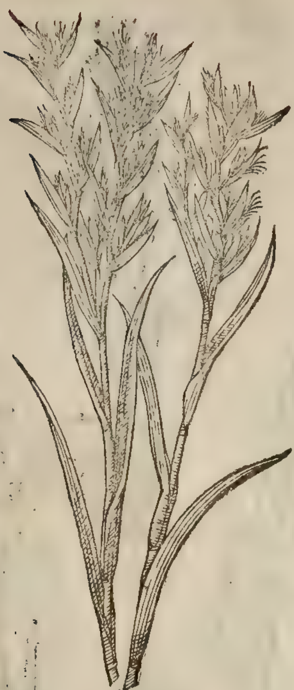
***** 2 Tama-

T.

V.

Z.

F I N I S.





IRIS nostras vulgaris candidis floribus. Aduerſ. pag 31.





LIRIOSPHODELVS phœniceus deſcriptus obſ. pag. 48.

HIPPOLATHVM satiuum latifolium. PATIENTIA vulgi reddenda Obs. pag. 152. in cuius locum irrepsit Acetosæ quædam effigies.





LE
ann
Ob.

DIGITALIS purpurea aut alba. Obser. 308. Superior effigies propius accedit ad ferrugineam Digitalem.





FLOS
men
lis C
TARI
tifolia
diffim
Obs.

NIGELLA Citrina vulgò vocata flore albo multiplici, reddenda Obs. pag. 427.



TANACETVM minus, candidis floribus, redd. proximè Tanacetum Obs. pag. 432.



NIGELLA Citrina vulgo dicta.

Non nisi recentioribus innotuit hæc mihi primum communicata à Roberto le Fer Atrebatensi apud Antuerpianos seminum omnis generis & medicamentorũ simpliciũ mercatoris instructissimo. A superiori Syriaca Nigella Citrinà nihil distat nisi floris amœna duplicatione.

TANACETFM paruum album.

Media planta est inter Millefolium, Sideritidem Achilleam & Tanacetum. Folia quippe Tanaceto proxima odore, & figura, sed minora. Cauliculi numerosi, & radix fibrosa Sideritidis. Flosculi verò cãdidi in vmbellis Millefolij vulgaris. Belgis hortensis est.

ANTVERPIÆ EXCVDEBAT CHRISTOPHORVS PLANTINVS, ARCHITYPOGRAPHVS REGIVS. ANNO M. D. LXXVI. VII. CALEND. AVGVSTI.

vollst. 22.I.57 Jhs.

Teil I: S. 57/58 übersprungen

S. 68/69 doppelt num.

S. 93–104 fehlt ...

vollständig also 675 Bl. [illegible] Titel